

EXPLORANDAE VERI-
TATIS, QVO HVNGARICA NA-
tio in dirimendis controuerfijs ante
annos trecentos & quadragin-
ta vfa est, & eius testimonia
plurima, in Sacratio sú-
mi tēpli Varadien.
reperta.

Colofuarij 1 5 5 0.

Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková

Regestrum Varadinense
seu
Ritus explorandae veritatis
Varadínsky register
alebo
obrad skúmania pravdy

UNIVERZITA
KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková

**Regestrum Varadinense
seu
Ritus explorandae veritatis**

MMXXIV

BRATISLAVAE: UNIVERSITAS COMENIANA BRATISLAVENSIS

Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková

Varadínsky register alebo obrad skúmania pravdy

2024

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

© Autori, 2024

prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra právnych dejín
a právnej komparatistiky

doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Katedra všeobecných dejín

Mgr. et Mgr. Daniela Rošková, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Katedra všeobecných dejín

Recenzenti

doc. Mgr. Erika Juríková, PhD.

Ján Steinhübel, DrSc.

doc. JUDr. PhDr. Adriana Švecová, PhD.

Na obálke titulný list prvého vydania Varadínskeho registra z roku 1550.

Zdroj <https://books.google.com>

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0

(vyžaduje sa: povinnosť uvádzať pôvodného autora, len nekomerčné použitie,
nezasahovať do diela). Viac informácií o licencií a použití diela:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

[https://stella.uniba.sk/texty/PRAF_ML_varadinsky_register-obrad_ skumania_pravdy.pdf](https://stella.uniba.sk/texty/PRAF_ML_varadinsky_register-obrad_skumania_pravdy.pdf)

Vydavateľ

Univerzita Komenského v Bratislave

ISBN 978-80-223-5779-1 (tlač)

ISBN 978-80-223-5911-5 (online)

OBSAH

1	Poznámky k prekladu Varadínskeho registra	5
	(Miroslav Lysý)	
2	Varadínsky obrad a jeho spracovanie v literatúre	10
	(Miroslav Lysý)	
3	Hľadanie a nachádzanie práva podľa Varadínskeho registra.....	23
	(Miroslav Lysý)	
4	K niektorým otázkam sociálnej štruktúry obyvateľstva podľa záznamov Varadínskeho registra.....	32
	(Miroslav Lysý)	
5	Vývoj stredovekej latinčiny a jej špecifiká vo Varadínskom registri	43
	(Daniela Rošková)	
6	Vydania Varadínskeho registra	63
7	Liturgia božieho súdu.....	69
	(Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková)	
8	Záznamy Varadínskeho registra.....	79
	(Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková)	
9	Pramene a literatúra.....	292

1

POZNÁMKY K PREKLADU VARADÍNSKEHO REGISTRA

Vydanie Varadínskeho registra sme sa rozhodli urobiť prostredníctvom paralelného vydania dvoch textov, teda pôvodného latinského textu a nami uskutočneného slovenského prekladu. Latinský text sme prevzali z databázy Arcanum,¹ ktorej autori sa špecializujú na digitalizáciu maďarského (a uhorského) písomného kultúrneho dedičstva. Táto databáza neponúka preklad Varadínskeho registra, ale jeho kompletný prepis, a to podľa chronologického usporiadania jednotlivých záznamov. Nejasnosti, ktoré identifikovali v starších knižných vydaniach, upravili autori do predloženej podoby. Aj dosiaľ najpoužívanejšie vydanie od Jánoša Karácsonyiho a Samua Borovszkeho z roku 1903 totiž oproti pôvodnému vydaniu z roku 1550 obsahuje niekoľko drobných preklepov.

V edícii portálu Arcanum sa nachádzajú aj odkazy na staršie vydania, registry a preklady. Tie sme sa rozhodli po ich kontrole začleniť do nášho textu. Tieto informácie o starších vydaniach sme doplnili odkazmi na niekoľko menej známych prekladov, najmä rumunského z roku 1951, a na slovenské preklady častí Varadínskeho registra.

Latinský text Varadínskeho registra dosiaľ nebol preložený do slovenského jazyka v úplnosti. Niekoľko preložených záznamov pochádza zo zbierky *Naše národní minulost v dokumentech* z roku 1954, kde slovenskú časť týchto textov preložil najmä Peter Ratkoš.² Ako populárne texty pre štúdium dejín práva potom

---

¹ Elektronický dokument vyšiel pôvodne v roku 2009, dnes je dostupný na internetovej databáze Arcanum.com. Porovnaj *Regestrum Varadiense, 1208 – 1235*. Eds. László Solymosi – Kornél Szovák. Budapest: Arcanum, 2009 [CD-ROM].

² RATKOŠ, Peter. Božie súdy v Uhorsku. In *Naše národní minulost v dokumentech (=chrestomatie k dějinám Československa, I. díl, Do zrušení nevolnictví)*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954, s. 420 – 422.

boli prevzaté do učebných pomôcok Floriána Siváka,³ a ešte neskôr aj do zbierky prameňov Miriam Laclavíkovej a Adriany Švecovej.⁴ Osobitne sa potom preklady niektorých záznamov nachádzajú aj v prehľadovej štúdii k Varadínskemu registru od Tomáša Gábriša⁵ či v štúdii k spracovaniu dejín Bratislavskej kapituly podľa Mateja Bela od Angely Škovierovej.⁶ V pôvodnom latinskom znení nachádzame slovacikálne záznamy z Varadínskeho registra buď vo forme registrov, alebo v úplnom vydaní v prvom zväzku slovenského diplomatára od Richarda Marsinu.⁷

Pri bilancii súčasných poznatkov historického výskumu vychádza zoznam slovacík z Varadínskeho registra tak, že sa lokality dnešného územia Slovenska spomínajú v dvadsiatich štyroch záznamoch.⁸ Územia dnešného Slovenska sa preto týka pomerne široké množstvo záznamov, avšak aj ostatné predstavujú výnimočný prameň, a sú takto súčasťou našich dejín.

Vydanie Varadínskeho registra sme pripravili tak, že každý záznam tvorí osobitnú textovú bunku. Štruktúra každého záznamu pozostáva z číslovania, ktoré rešpektuje kombináciu chronologicky usporiadania Varadínskeho registra podľa Jánosa Karácsonyiho a Samua Borovszkeho, a pôvodného číslovania vychádzajúceho z prvého vydania z roku 1550, ktoré dávame podľa tradičného úzu do zátvorky.⁹ Pod číslovaním sa nachádzajú odkazy na staršie vydania jednotlivých

---

³ *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I.* Ed. Florián Sivák et al. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1994, s. 34.

⁴ *Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790.* Eds. Miriam Laclavíková – Adriana Švecová. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2007, s. 325 – 326.

⁵ GÁBRIŠ, Tomáš. Regestrum Variense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov. In *Právněhistorické studie*, 2009, roč. 40, s. 344 – 345, 347 – 353.

⁶ ŠKOVIEROVÁ, Angela. Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa. In *Sondy do Beľových Vedomostí v sívekom Uhorsku. (=Sambucus Supplementum II)*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Katedra klasických jazykov, 2010, s. 89 – 111.

⁷ *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae. Tomus I. Inde ab a. DCCCCV usque ad a. MCCXXXV* (ďalej CDES I). Ed. Richard Marsina. Bratislava: Sumptibus Academiae scientiarum Slovacae, 1971, č. 146, 184, 193, 195, 212, 234 – 235, 240 – 244, 253 – 260, 267, 271 – 272, 346, 444, s. 115, 141, 153 – 154, 167, 182 – 183, 186 – 188, 192 – 194, 197, 201 – 202, 249, 322.

⁸ Porovnaj záznamy Varadínskeho registra (v kapitole 8 tohto diela) č. 1 (330), 9 (379), 135 (284), 175 (60), 180 (65), 202 (87), 216 (3), 231 (112), 259 (116), 271 (20), 275 (24), 276 (25), 279 (28), 284 (99), 292 (48), 293 (49), 312 (363), 320 (371), 321 (372), 327 (228), 339 (246), 371 (360), 372 (125). Tento zoznam teda nie celkom zodpovedá stavu historického bádania v čase tvorby slovenského diplomatára.

⁹ Tento „tradičný“ úzus nebol vo všetkých, najmä rozličných maďarských vydaniach v takejto podobe dodržaný.

záznamov (vyd.), ich prípadné skrátené vydania (reg.) a ich preklady (prekl. maď., prekl. rum., prekl. slov.). Po týchto základných údajoch nasledujú súbežne latinský a slovenský text.

Ako už bolo spomenuté, latinský text je prevzatý z databázy Arcanum.com. Pokiaľ ide o slovenský preklad, využili sme pri ňom viaceré pomôcky. Štandardné latinské slovníky¹⁰ sme pri našej práci doplnili aj slovníkmi stredovekej latinčiny od Petra Kuklicu¹¹ a Miloša Mareka¹² i glosárom Antonia Bartala.¹³ Časové údaje sme prekladali jednak podľa vyššie uvedených slovníkov, jednak podľa spracovania historickej chronológie od Marie Bláhovej.¹⁴

Pokiaľ ide o terminologickú stránku prekladu, zbierka záznamov pozostáva z veľkého množstva termínov dejín verejnej správy, právnych obratov majúcich svoje korene v kánonickom či rímskom práve, obsahuje však aj nepreberné množstvo toponým a osobných mien. Pri preklade sme sa snažili vyhýbať sa príliš voľnému prekladu. Rešpektovali sme tak mnohé jazykové nedostatky tohto prameňa a jeho úradný charakter, monotónnosť textu i neustále opakovanie fráz a obratov. Veľakrát sme pri porovnaní so staršími slovenskými prekladmi došli k názoru, že niektoré z nich nie celkom správne rešpektujú právny jazyk začiatku 13. storočia.

Pokiaľ ide o terminológiu verejnej správy, pri nej sme sa museli vysporiadať s neusporiadanosťou terminologického úzu v slovenskej historiografii. Až na výnimky sme vychádzali z argumentov Leona Sokolovského¹⁵ a Jána Steinhübela.¹⁶

---

¹⁰ ŠPAŇÁR, Július – HRABOVSKÝ, Jozef. *Latinsko-slovenský a slovensko-latinský slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987⁴.

¹¹ KUKLICA, Peter. *Slovník stredovekej latinčiny*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2000.

¹² MAREK, Miloš. *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku. Glossarium mediae et infimae Latinitatis Slovaciae*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2020.

¹³ BARTAL, Antonius. *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*. Lipsiae; Budapestini: Teubneri; Societatis Frankliniae, 1901.

¹⁴ BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001.

¹⁵ SOKOLOVSKÝ, Leon. Grad – španstvo – stolica – župa (Príspevok k terminológii dejín správy). In *Slovenská archivistika*, 1981, roč. 16, č. 2, s. 94 – 117. SOKOLOVSKÝ, Leon. *Prehľad dejín verejnej správy na území Slovenska. I. časť (Od počiatkov do roku 1526)*. Bratislava: Metodické centrum mesta Bratislavy, 1995. SOKOLOVSKÝ, Leon. Miestna správa a súdnictvo na Slovensku do roku 1918. In *Kriminalita, bezpečnosť a súdnictvo v minulosti miest a obcí na Slovensku. Zborník z rovnomennej vedeckej konferencie konanej 1. – 3. októbra 2003 v Lučenci*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2007, s. 11 – 22.

¹⁶ STEINHÜBEL, Ján. Hrady a župani na Veľkej Morave, v Chorvátsku, v českých krajinách a v Uhorsku. In *Stredoveké hrady na Slovensku. Život, kultúra, spoločnosť*. Eds. Daniela

Pri výnimkách ide najmä o niektoré jeho novotvary (španstvo, vesník), u ktorých sme uprednostnili termíny komitát a starešina.¹⁷ Až na drobné výnimky sme tak vychádzali zo zásady uprednostňovania slovenských termínov pred cudzími. Túto zásadu sme sa snažili aplikovať aj pri preklade právnych termínov. Ich dobový slovenský ekvivalent vo veľkej väčšine nie je dochovaný a pre zrozumiteľnosť sme sa snažili použiť primeraný súčasný právny termín.

Pre ilustráciu uveďme výraz *impecire* (v klasickej latinčine *impetire*), ktorý sa vyskytuje vo Varadínskom registri na začiatku väčšiny záznamov. Pôvodný význam tohto slova je napadnúť, avšak v prenesenom význame sa dal tento výraz použiť ako začiatok súdneho sporu. Do slovenského jazyka sa teda dá preložiť ako obžalovať i žalovať, hoci vo viacerých slovenských prekladoch sa používa doslovný preklad „napadnúť“. Keďže však tento výraz pripomína skôr fyzický súboj, hľadali sme iné možnosti, ako túto počiatočnú etapu konania pred súdom pomenovať. Pokiaľ výraz „obžaloba“ pochádza z trestného práva procesného, žalovať je termín civilného sporového práva. V 13. storočí sa však medzi oboma typmi konaní, prirodzene, nerozlišovalo. Preto sme pri preklade uprednostnili výrazovo neutrálny výraz „obviniť“. Týmto sa síce dnes nezačína konanie pred súdom, je však významovo neutrálnejší a vhodnejší s ohľadom na neexistenciu prípravného konania v stredovekom súdnictve.

Určitou výzvou sa stala otázka, ako pracovať s osobnými menami a miestnymi názvami. Osobné mená na začiatku 13. storočia vykazujú veľmi vysokú variabilitu a len malá časť z nich má nejaký súčasný ekvivalent. V takomto prípade sme sa rozhodli použiť práve súčasný slovenský ekvivalent vlastného mena. Pokiaľ takýto ekvivalent nebolo možné použiť, rozhodli sme sa pre prepis podľa najpravdepodobnejšieho fonetického znenia tohto vlastného mena podľa zásad slovenského pravopisu. Ako pomôcku sme pri tomto používali zbierku osobných mien z arpadovského obdobia, ktorú pripravila Katalin Fehértói.¹⁸

Dvořáková et al. Bratislava: Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied; Historický ústav SAV, 2017, s. 27 – 55. STEINHÜBEL, Ján. Hrady, hradske komitáty a počiatok šľachtických stolíc. In *Vojenská história*, 2021, roč. 25, č. 1, s. 7 – 39.

¹⁷ Termín starešina sa vyskytuje v staroslovienskom preklade Nomokánonu. Porovnaj JÁGER, Róbert. *Nomokánon – právnohistorická analýza a transkript*. Banská Bystrica: Belianum, 2017, s. 67 – 68. Ku komitátu porovnaj RATKOŠ, Peter. Vývojový aspekt v administratívnej terminológii (Hradska, komitátna, stolická, župná správa). In *Slovenská archivistika*, 1983, roč. 18, č. 1, s. 110 – 115. Peter Ratkoš sa snažil rozlišovať medzi komitátmi a hradskými španstvami a navrhoval tiež hovoriť o zemianskej stolici ako o vývojovom štádiu medzi komitátom a šľachtickou stolicou.

¹⁸ FEHÉRTÓI, Katalin. *Árpád-kori személynévtár (Onomasticon Hungaricum. Nomina propria personarum aetatis Arpadianae 1000 – 1301)*. Budapest: Akadémiai kiadó, 2004.

V prípade miestnych názvov sme tieto prepisovali podľa zaužívaných zásad.¹⁹ Z nich vyplýva, že pre toponymá z územia dnešného Slovenska sme používali názvy v súčasnom slovenskom tvare. Pokiaľ ide o iné uhorské lokality, na tie sme uplatnili slovenský tvar vtedy, ak je v súčasnej slovenčine zaužívaný. Inak sme použili buď súčasný maďarský tvar, alebo, ak takýto tvar nebolo možné použiť, potom prepis podľa zvukovej podoby takéhoto názvu. Názvy týchto lokalít sme prepísali najmä na základe spracovania miestnych názvov vo Varadínskom registri od Ilony Fabián.²⁰

Tá identifikovala v 389 záznamoch Varadínskeho registra dovedna 711 rôznych lokalít (názvov dedín, hradov či chotárných názvov). Väčšina z nich sa koncentrovala do okolia Varadína, teda do súčasného maďarsko-rumunského pomedzia, no významne sú tu zastúpené aj lokality z územia Zadunajska, Novohradského, Hevešského a Abovského komitátu, ako i lokality dnešného územia Slovenska.

---

¹⁹ *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov III. V kráľovstve svätého Štefana. Vznik uhorského štátu a čas arpádovských kráľov.* Ed. Richard Marsina. Bratislava: Literárne centrum Bratislava, 2003, s. 17 – 18.

²⁰ FABIÁN, Ilona. *A váradi regestrum helynevei: adattár.* Szeged: Szegedi Középkorász Műhely; Agapé, 1997.

2

VARADÍNSKY OBRAD A JEHO SPRACOVANIE V LITERATÚRE

Hoci je Varadínsky register známy predovšetkým odkazmi na realizáciu súdu rozžeraveného železa, v skutočnosti ide o omnoho komplexnejšiu zbierku prameňov. Okrem Božích súdov odkazuje aj na používanie prísah, nachádzame v ňom potvrdenia o právnych úkonoch (majetkové vyrovnanie, závet, prevod majetku, oslobodenie sluhu a pod.), no predovšetkým je dokladom o tom, ako sa v období vlády uhorského kráľa Ondreja II. v Uhorsku rozširuje zvyk spisomňovania právnych a procesných úkonov. Na strane druhej však treba povedať, že rozsah spisomňovania takýchto úkonov je z prvej tretiny 13. storočia v podobe, ako ju poznáme z Varadínskej kapituly, skôr výnimkou. Pritom veľa nechýbalo a nebola by sa dochovala ani táto pramenná zbierka.

Varadínsky register v podobe, akej ho dnes poznáme, bol pôvodne súborom textov objaveným podľa slov jeho prvého vydavateľa v sakristii biskupskej katedrály vo Veľkom Varadíne.²¹ V knižnej podobe ho nechal vydať vtedajší varadínsky biskup Juraj Utešinovič v Kluži v roku 1550. Toto vydanie obsahovalo pomerne stručný úvod a po ňom nasledovalo 389 záznamov. Pre budúce bádanie však vyvstal problém, že záznamy zjavne neboli zoradené v chronologickom poradí. Aké boli dôvody poprehadzovania poradia záznamov v prvých vydaniach, môžeme v podstate len hádať.²²

---

²¹ *Ritus explorandae veritatis, qvo Hvngarica natio in dirimendis controuersijs ante annos trecentos & quadraginta vsa est, & eius testimonia plurima, in Sacratio summi templi Varadien. Reperta.* Colosuarij 1550, s. a2v.

²² SZOVÁK, Kornél. A Várad regisztrum kiadásai és a filológia. In *Mortun falu. 800 éves Kunszentmárton 1215 – 2015*. Ed. Gábor Barna. Kunszentmárton: Helytörténeti múzeum, 2015, s. 45.

Názov knihy *Ritus explorandae veritatis* predznamenal na dlhú dobu označenie tohto prameňa ako „Obrad skúmania pravdy“. V úvode vydavateľ poznamenáva, že tento obrad bol používaný „naším národom“, teda Uhrami, pred 340 rokmi, pričom nesprávne kládol obdobie používania tohto obradu do obdobia vlády Bela IV. Pre svojich súčasníkov nechal vydavateľ v úvode odkaz na používanie Božích súdov už „predkami našich predkov“ a terajší Maďari v starej Skýtii²³ mali podobné praktiky používať „dodnes“.²⁴ Biskup Juraj Utešinovič tieto slová síce nechal napísať pomerne neurčito („*placet autem quibusdam*“, „*nam dicitur*“), týmto sa však stal pôvodcom učenej teórie o (staro)maďarskom pôvode Božích súdov.

To, že sa v polovici 16. storočia podarilo vydať texty zo sakristie varadínskej katedrály, bolo nakoniec veľkým šťastím, pretože originálne rukopisné zápisy sa nedochovali. Najpravdepodobnejšie sa tak stalo v dôsledku tureckej okupácie Veľkého Varadína v rokoch 1660 – 1692. Konkrétne okolnosti zničenia týchto záznamov však známe nie sú. Je pravdepodobné, že v dobe ich tlače v polovici 16. storočia sa nachádzali v Kluži a po vydaní diela sa azda vrátili späť do varadínskej katedrály. Sám varadínsky biskup si svoje dielo príliš dlho neužil; po tom, ako sa stal ostrihomským arcibiskupom a kardinálom, zomrel v roku 1551 násilnou smrťou.²⁵

Keď v roku 1619 vydal uhorsko-chorvátsky právnik Ján Kitonič svoju príručku procesného práva v Uhorsku s názvom *Directio methodica processvs iudicariii ivris consvetvdinariii inclyti regni Hvngariae*, nezabudol sa zmieniť o tom, že knihu z Varadína pozná vďaka tomu, že ju majú pri sebe pán František Lorant (významný člen uhorskej komory²⁶) a jeho kolega František Petróci.²⁷ Text príručky je ku skúške železa a vriacej vody neprekvapivo kritický; označuje ich za pohanské reliktu používané napriek tomu, že Uhri už v týchto časoch prešli ku kresťanskej viere.

Zaujímavé je, že v Kitoničovom diele dochádza ku skomoleniu pôvodného Utešinovičovho textu. Kým podľa Utešinoviča boli Božie súdy používané pred

---

²³ Skýtia bolo bežné označenie pre pravlasť Maďarov.

²⁴ Porovnaj *Ritus explorandae veritatis*, s. a3v.

²⁵ SZOVÁK, A Váradí regisztrum kiadásai és a filológia, s. 48.

²⁶ FEDERMAYER, Frederik. Klement Literát Beczenczy (a archontológia zástupcov palatínskych miestodržiteľov). In *Historický časopis*, 2011, roč. 59, č. 3, s. 509.

²⁷ K rodu a ich vtedajšiemu zázemiu na území dnešného východného Slovenska porovnaj *Dejiny Slovenska II. (1526 – 1848)*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1987, s. 102.

340 rokmi,²⁸ Ján Kitonič hovorí o tom, že boli používané 340 rokov, a to – ako sa dočítame v ním vydanom texte – od doby narodenia Štefana I. (kladného do roku 969) po korunováciu Karola Róberta v roku 1309.²⁹ Pokiaľ ide o pripísanie zrušenia inštitútu skúšky železa v súdnom procese Karolovi Róbertovi, nechal sa Utešinovič inšpirovať Štefanom z Vrbovca (Werbőczym). Ten síce skúšku rozžeraveného železa nespomínal, poznamenal však, že procesné právo v podobe, v akej sa v Uhorsku používalo, zaviedol „vraj“ („*perhibetur*“) podľa francúzskeho vzoru v Uhorsku Karol Róbert.³⁰ Božie súdy sú tu teda označené ako prejavy barbarských zvykov, udržiavaných v rokoch 1214 – 1235 (ako nesprávne datovali záznamy zo zbierky *Ritus explorandae veritatis*). Opustenie týchto praktík pripísal uhorskému kráľovi Karolovi Róbertovi, ktorý v roku 1309 mal zaviesť z Francúzska nový súdny poriadok.³¹ Veľmi stručne tiež popísal spôsob používania „*súdenia rozžeraveného železa a vriacej vody*“, pričom poznamenal, že v zmysle kánonického práva sú už úplne zakázané, a tiež sa začudoval, že podľa varadínskej knihy boli mnohí účastníci oslobodení.

Podľa niektorých neskorších strohých správ je zrejmé, že pôvodné vydanie z roku 1550 nevyšlo vo veľmi vysokom náklade.³² Jeho ohlas tým bol trochu

---

²⁸ *Ritus explorandae veritatis*, s. a2r. „...ritum explorandae veritatis, quo nostra gens h. e. Hungarica ante annos trecentos & quadraginta Bela iiii. Rege Hungariae in controuersijs dirimendis vsa est...“ Toto dielo vyšlo v roku 1550, a teda jednoduchou matematikou si môžeme odvodiť, že sa autor odvolával na obdobie okolo roku 1210.

²⁹ *Directio methodica processvs iudicarij iuris consuetudinarij inclijti regni Hvgariae, per M. Ioannem Kithonich de Kozthanicza, artium liberalivm et philosophiae magistrvm, Causarum Regalium Directorem, & Sacrae Regni Hungariae Coronae Fiscalem*. Tyrnaviae: 1619, s. 25: „*Et hic tandem cessaverunt Duo illa Gentilia Judicia, Candentis Ferri, & Ferventis aquae; quibus gens Hungara, contra id quod dicitur, Noli tentare Dominum DEUM tuum: ab anno 969. quo s. Stephanus Rex natus est, usque ad Annum 1309, quo Carolus Rex coronatus est, per annos 340. usa est.*“

Preklad textu do slovenského jazyka je v: *Directio methodica v dejinách uhorského procesného práva*. Ed. Tomáš Gábriš. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 203.

Pre úplnosť dodajme, že v niektorých z neskorších vydaní bola v tejto časti urobená úprava textu kvôli posunu korunovácie Karola Róberta na rok 1310, a tým bolo namiesto 340 rokov používania súdu vypočítaných 341.

³⁰ *Decreta regni mediaevalis Hungariae. Tomus V. Tripartitum opus iuris consuetudinarij inclijti regni Hungariae per Stephanum de Werbewcz editum II, 12, 12*. Eds. János M. Bak et al. Idyllwild CA: Charles Schlacks, 2005, s. 234.

³¹ *Directio methodica processvs iudicarij iuris consuetudinarij inclijti regni Hvgariae*, s. 36.

³² Prinajmenšom v roku 1885 to konštatoval Károly Szabó v diele o starých maďarských tlačiaroch a uvádza celkovo päť kusov. Porovnaj SZABÓ, Károly. *Régi magyar könyvtár. II-dik kötet. Az 1473-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok könyvészeti*

obmedzený, avšak dielo nebolo úplne neznáme. Okrem Kitoniča nájdeme zmienku o varadínskej skúške rozžeraveného železa aj v diele Petra Révaya o Svätej uhorskej korune,³³ ktorý v ňom zreprodukoval údaje z Utešinovičovho vydania. Révayovo vecné zhrnutie skúšky železa je zaujímavé aj preto, lebo si dobre povšimol, že ju v istých situáciách mohla nahradiť prísaha nad hrobom sv. Ladislava vo Varadíne.

Ak pre Jána Kitoniča, ktorý sa koniec-koncov zaujímal o praktické náležitosti súdového procesného práva, predstavoval súd rozžeraveného železa barbarský zvyk starých Uhrov, polyhistor Matej Bel prejavil o túto pamiatku podstatne väčší záujem. Ten spočíval aj v tom, že sa stal druhým vydavateľom diela *Ritus explorandae veritatis*. Hoci Matej Bel trochu preberá Kitoničov negativistický pohľad na zvyky Uhrov (Bel písal o drsnosti vtedajších ľudí), zároveň vyzdvihol význam prameňa ako dokladu rozmanitosti pôvodných mien a poukázal na význam pamiatky ako zdroja znalostí historického zemepisu s nekonečným zoznamom miest, hradov, dedín a osád. Následne odcitoval Kitoničove slová o procese rozžeraveného železa a poznamenal, že inak je kniha (teda Varadínsky register) neznáma, čo Bela viedlo k tomu, aby ju svojím vydaním poskytol čitateľovi.³⁴ Belova poznámka naznačuje pomerne jasne, že kniha bola na začiatku 18. storočia veľmi vzácna, čo nás však nemusí vzhľadom k vyššie uvedenému prekvapovať.

Belovo vydanie diela *Ritus explorandae veritatis* obsahuje bohatý poznámkový aparát, ktorý pomerne podrobne vysvetľuje v texte obsiahnuté lokality, mená, hodnosti, ale aj mnohé právne inštitúty. Zároveň uvedme, že Belovi sa vďaka jeho vydaniu, ktoré doplnil poznámkami jeho spolupracovník Ján Tomka-Sásky, podarilo skutočne spopularizovať toto dielo a vystaviť ho formujúcej sa historiografii, ale do istej miery aj jurisprudencii. Tak Belove poznámky z úvodu o význame pamiatky

---

kézikönyve. Budapest: A M. tud. akadémia könyvkiadó hivatala, 1885, s. 11. József Molnár a Györgyi Simon uvádzajú celkovo sedem výtlačkov. MOLNÁR, József – SIMON, Györgyi. *Magyar nyelvemlékek*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1977, s. 39.

³³ *De monarchia et Sacra Corona Regni Hvingariae centuriae septem, auctore Petro de Rewa comite Tyrocensi, Ejusdemque Sanctae Coronae dvvmviro*. Francofurti: Sumptibus Thomae-Matthiae Götzi, 1659, s. 22.

³⁴ *Ritus explorandae veritatis, seu iudicium ferri candentis, quo in dirimendis controversiis, gens Hvingara olim vtebatur*. Editio, post Claudipolitanam A. MDL. Secunda, vberrimis Notis illustrata. Adparatus ad Hist. Hvng. Decadis I. Monvmentvm V. In *Adparatvs ad historiam Hvingariae sive collectio miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium. Conquisiuit, in Decades partitus est, et Praefationibus, atque Notis illustravit, Mathias Bel. Cum Censura Ampliss. Senatus Posoniens. Sumtu Philohistorum Patriae. Posonii, Typis Joannis Paulli Royer, A. MDCCXXXV*, s. 189 – 190.

z hľadiska jazyka a toponymie padli na úrodnú pôdu a vďaka jeho vydaniu bolo dielo nielen sprístupnené, ale stalo sa aj predmetom odborného skúmania.³⁵ Zdôraznime zároveň, že Belovo vydanie súboru zaviedlo aj známe číslovanie záznamov Varadínskeho registra až po číslo 389,³⁶ hoci išlo ešte stále o chronologicky neusporiadané poradie, čo sa stalo výzvou pre neskorších vydavateľov.

Ak sa Matej Bel v zbierke *Adparatus* sústredil na opätovné vydanie Utešinovičovho diela, záujem o súd rozžeraveného železa prejavil aj vo svojom najslávnejšom

³⁵ Spomeňme na tomto mieste napríklad *De scriptoribus rerum Hungaricarum et Transilvanicarum, scriptisque eorundem antiquioribus, ordine chronologico digestis, adversaria Georgii Ieremiae Haneri, Saxonis Transilvani*. Viennae: Typis Ioan. Thomae Nob. De Trattner, Sac. caes. Reg. aulae typogr. et bibliop., 1774, s. 141 – 146. *Memoria Hngarorum et provincialium scriptis editis notorum, quam excitat Alexivs Horányi, Hung. Budensis, de cc. Rr. scholarum piarvm. Pars I*. Viennae: Impensis Antonii Loewii, Bibliopolae Posoniensis, 1775, s. 191 – 193. *Historia critica regvm Hvgariae stirpis mixtae. Ex fide domesticorum et exterorum sciptorum concinnata, a Stephano Katona aa. ll. et philos. doctore, presbytero Strigoniensi. Tomvlvs II. complemens res gestas Andreae I. Belae I. Salomonis, Geisae I. s. Ladislai*. Pestini: Svmpitibus Ioannis Michaelis Weingand, et Ioannes Georgii Koepf Bibliopol, 1779, s. 597 – 600. Von der Feuerprobe in Ungern. In *Ungrisches Magazin, oder Beyträge zur vaterländischen Geschichte, Erdebeschreibung und Naturwissenschaft. Ersten Bandes, zweytes Stück*. Preßburg: bey Anton Löwe, 1781, s. 218. *Trivniivs Argvmenti veritatis, in qva compendivm Processvs Praepositvrae Ianoshidensis fvndationem synopsis Processvs Iesviticis tabvlas, signo regio mvnitas, et reciprocam cleri ac saecvlaris praescriptionem; Examen Verböczianvm Tripartiti ortvm, progressvm et valorem exhibent*. Pestini: Ex Officina Iosephi Godefridi Lettner, 1785, s. 123, 125 a 132. *Historia de ortv, progressv, fatis, mviationibus, reformationibus, ictis, et legislatoribus iurisprvdentiae Hvgaricae gentilis ac christianae, in qvantvm ad processvm iudicarivm spectat. Authore Antonio Décsy*. Pestini: Typis Iosephi Godefridi Lettner, 1785, s. 61 – 62. *Vestigia Comitiorum Apud Hungaros Ab Exordio Regni Eorum In Pannonia, Usque Ad Hodiernum Diem Celebratorum. Insertis Decretis Comitiatilibus, partim anecdotis, partim sparsim hactenus editis, quae in Corpore Juris Hungarici vel penitus desiderantur, vel textu non integro referuntur. E probatis Scripto-ribus, ac potissimum Diplomatus eruit, ordine chronologico disposuit, opportunis reflexionibus illustravit, et Auspiciis Eminentissimi, Celsissimi, Ac Reverendissimi Domini Iosephi E Comitibus De Batthyan s. R. E. Presbyteri Cardinalis, s. R. I. Principis, Archi-Episcopi Strigoniensis, Primatis Regni Hungariae, Maecenatis Munificentissimi Edidit Martinus Georgius Kovachich Senquicziensis*, Budae: Typis Regiae Universitatis, 1790, s. 109 – 110, 113 – 114. *De veteri instituto rei militaris Hungaricae ac speciatim de insurrectione nobilium. Pars I. Auctore Iosepho Keresztury de Szinerszek, Agent. Aulic. Vindobonae: Typis Iosephi nobilis de Kurzbeek, 1790, s. 20. Danielis Cornides aa. ll. et Philosophiae Magistri in Regia Universitate Pestiensi diplomat. et heraldicae qvondam professoris et bibliothecae universitatis cvstodis, Commentario de religione veterum Hungarorum*. Viennae: Svmpitibus Stahelianis, 1791, s. 66.

³⁶ SZOVÁK, A Váradi regisztrum kiadásai és a filológia, s. 53.

diele *Notitia* (Vedomosti), a to v časti venujúcej sa Bratislavskej kapitule.³⁷ Keďže Bratislava bola jedným z miest, kde bolo v arpádovskej dobe možné realizovať skúšku železa, nachádzame tu pomerne obsírnny rozbor tohto súdu, hoci údaje k nemu Bel prevzal takmer výlučne z varadínskeho súdu a z ním citovaného diela *Ritus explorandae veritatis* z roku 1550. Bel tu stručne popísal priebeh konania (začiatok na svetskom súde a následne žiadosť o vykonanie skúšky), prevzal do svojho textu popis obradu a vy publikoval aj štyri rozličné záznamy. Následne pôvod skúšky rozžeraveného železa pripísal v duchu starších prác starozákonným zvyklostiam, tak ako ich je možné vidieť v prvom vydaní *Ritus explorandae veritatis*.³⁸

Tento trend len prirodzene pokračoval aj v 19. storočí. Belovo vydanie *Ritus explorandae veritatis* sa stalo významným zdrojom argumentov v jazykovedných, miestopisných či historických dielach. Pozoruhodné variácie využitia prameňa preto nájdeme v prácach o uhorskom miestopise,³⁹ maďarskom jazyku⁴⁰ či vo všeobecnom prehľade uhorských dejín.⁴¹ Obzvlášť si na tomto mieste zaslúži

---

³⁷ *Notitia Hungariae novae historico geographica, divisa in partes quatuor, quarum prima Hungariam Cis-Danubianam; altera, Trans-Danubianam; tertia Cis-Tibiscanam; quarta Trans-Tibiscanam: Vniuersim XLVIII. comitatibus designatam, expromit. Regionis situs, terminos, montes, campos, fluvios, lacus, terras, coeli, solique ingenium, nature munera & prodigia; incolae variarum gentium, atque harum mores; prouinciarum magistratus; illustres familias; vrbes arces, oppida, & vicus propemadum omnes; singulorum praeterea, ortus & incrementa, belli pacisque conuersiones, & praesentem habitum; Fide optima, Adcuracione summa, explicat. Opvs, hvicqve desideratvm, et in commvne vtile. Accedvnt Samvelis Mikovinii mappae, singulorum comitatuum, methodo astronomico-geometrica concinnatae. Tomvs primvs. Viennae Austriae: Impensis Pavlii Stravbii Bibliopolae, Typis Johannis Petri van Ghelen, Typographi Caesarei, 1735, s. 563 – 570.*

³⁸ Rozbor Belovho popisu urobila ŠKOVIEROVÁ, Bratislavská kapitula a súd rozpaleného železa, s. 89 – 111.

³⁹ *Pamětností B. Čabanské, ku stoletní památce taměgssiho starého ex. Chrámu, sepsal Ludwik Haan.* W Budiňe: vytlačené literámi královsk. wsseučilisťe, 1845, s. 5. *Szarvas várossáról értekezett ugyan azon város' százados ünnepi alkalmatosságára Hellebranth János, hites ügyész és jegyző. 1822. Esztendőben Nov. 3-kán.* Pesten: Petrózai Trattner János Tamás betűivel, s. 7.

⁴⁰ *Magyarok esmeréte, melyet Csétsenyi Svastics Ignátz a győri püspökségnek mosonyi esperestségében szentmiklósi plébános szerze.* Pesten: Petrózai Trattner János Tamás' betűivel's költségével, 1823, s. 305 – 307. *Régi magyar nyelvemlékek. Első kötet.* Budán: A' magyar királyi egyetem' nyomtatása, 1838, s. XX – XXII.

⁴¹ *Magyarország története a mohácsi veszedelemig. 374 – 1527 eszt. Készítette Buday Esaiás. I. kötet.* Pesten: Trattner és Károlyi tulajdona, 1833, s. 160 – 162. Taktiež jazykovedné rozborry môžeme nájsť v analýze štyroch záznamov z Varadínskeho registra v BALÁSSY, Ferenc. *Mutatványok a Váradí regestrumból.* Budapest: Aigner Lajos, 1881.

spomenúť Anton Bartal, ktorý termíny z Varadínskeho registra zapracoval do svojho glosára,⁴² ale aj jeho menovec a právny historik György Bartal, ktorý je autorom stručnej analýzy textu registra.⁴³

Bolo v podstate len otázkou času, kedy si úžasný pramenný materiál osvoja aj nemaďarskí autori. Výnimočnosť tohto prameňa tak neunikla ani členom Učenej spoločnosti malohontskej a v roku 1819 vy publikoval Ján Krman svoj príspevok k súdu rozžeraveného železa.⁴⁴ Ako mnohí iní, aj on vo svojom rozbere začal „spôľahlivou“ informáciou o trvaní súdov rozžeraveného železa v rokoch 969 – 1309, čiže očividne pracoval s ich datovaním podľa skorších vydaní Kitoničovho diela. Od Kitoniča taktiež prevzal informáciu, že skúške železa predchádzal svetský súd a odkázal aj na zákonné normy z obdobia kráľa Kolomana obmedzujúce skúšku železa na biskupské sídla. Na druhej strane Krman z priameho štúdia zbierky *Ritus explorandae veritatis* originálne postrehol, že prioritou pre súd (a vlastne aj pre účastníkov konania) bolo „pokonanie sa“ sporných strán, teda vlastne vyhnutie sa skúške.⁴⁵ Rovnako dobre si všimol inštitút kontumačnej prehry pre neúčast' na skúške, viaceré prísahy nad hrobom sv. Ladislava, podrobne tiež rozpisuje (liturgický) obrad skúšky železom vo Varadíne.⁴⁶ Krmanov text je v porovnaní s inými dobovými prácami hĺbkovou sondou do obradu skúšky. Pomáhajúc si Belovým vydaním zbierky *Ritus explorandae veritatis*⁴⁷ môžeme povedať, že pracoval s prameňom priamo a analyzoval ho na svoju dobu historicky i právne korektným spôsobom.

Oproti Krmanovi boli mnohé závery Petra Záboja Hostinského, ktorý venoval „Pravde Varadínskej“ článok v Letopise Matice slovenskej, prejavom extenzívneho

---

⁴² Porovnaj pozn. č. 13.

⁴³ *Georgii Bartal de Beleháza Commentariorum ad historiam status jurisque publici Hungariae aevi medii libri XV. Tomus I. Posonii: Typis Caroli Friderici Wigand, 1847, s. 38 – 43.*

⁴⁴ Pořádek dle kterého Saud skrze horaucý železo w Uhřjch wykonáwan býwal složený od Jana Krmanna Cyrkwe Kraskowské Slowa B. Kazatele a pri gedenácté památce Bibliotéky Malohontské w Nižnjm Skálniku dne 13. zářj roku 1819 držané, přečtený. In *Solennia Bibliothecae Kishontanae*, 1819, roč. 11, s. 203 – 215. Krmanov článok podrobne analyzovala ŠKOVIEROVÁ, Angela. Súd rozpáleného železa podľa Jána Krmana. In *Sambucus X. Práce z klasickéj filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 169 – 174.

⁴⁵ Pořádek dle kterého Saud skrze horaucý železo w Uhřjch wykonáwan býwal, s. 204 – 205.

⁴⁶ Tamže, s. 206 – 215.

⁴⁷ Krman priamo cituje nielen texty záznamov z *Ritus explorandae veritatis*, ale aj poznámky, ktoré v Belovom vydaní pripravil Ján Tomka-Sásky. Porovnaj tamže, s. 209 a poznámku pod čiarou odkazujúcu na záznam č. CCLXX a komentár g.).

jazykového výkladu v prospech slavnosti osobných mien a lokalít. Príkladom nech je Hostinského odmietnutie Belovej etymológie slova „pristav“ odvodeného ním z maďarského „perest-oldó“ tým, že aj maďarský výraz „per“ je predsa slovanského pôvodu.⁴⁸ Hostinský však každopádne išiel ešte ďalej a pomerne dopodrobna rozoberá slavnitu rozličných osobných mien, súčasne „dokladá“ ich pravoslávny charakter.⁴⁹

Z obdobia okolo polovice 19. storočia pochádzajú dve nové vydania Varadínskeho registra. Prvým je čiastkové vydanie niektorých záznamov od Györgya Fejéra v zbierke *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, pri ktorom azda stojí za zmienku, že máme pred sebou prvý pokus o chronologické usporiadanie, hoci sa týka len zlomku jednotlivých záznamov.⁵⁰ Potom je tu vydanie bratislavského rodáka Štefana Ladislava Endlichera, ktorý mal ako učenec veľmi rozmanité záujmy. V rámci nich si našiel čas aj na spracúvanie uhorských prameňov. Tie mal pripravené na vydanie približne v dobe revolúcie meruôsmych rokov: spadal sem v jednom rukopisnom zväzku pripravený rozbor zákonov z obdobia uhorského kráľa Štefana I., ale aj rozmanité pamiatky z arpádovskej doby vrátane varadínskych zápisov. Endlicher však začiatkom roka 1849 zomrel, a ak si porovnáme obe diela, na prvý pohľad je vidieť rozdiel medzi kritickým aparátom v jeho práci o Štefanových zákonoch⁵¹ a absentujúcimi poznámkami k jeho vydaniu arpádovských prameňov vrátane uhorských Božích súdov.⁵² Dielo je preto celkovo menej zaujímavé v porovnaní s Belovým vydaním. Dôležité však je, že pod Endlicherovým menom bolo pripravené prvé vydanie s označením

---

⁴⁸ HOSTINSKÝ, P. Z. Pravda varadínska. In *Letopis Matice slovenskej*, 1869, roč. 6, č. 2, s. 62. Z dnešnej perspektívy je jasné, že ani Belova etymológia, ani Hostinského námietky v tejto veci správne neboli.

⁴⁹ Tamže, s. 63 – 68. Na strane maďarskej historiografie mali tieto vývody presne opačný efekt, smerujúci k „dokazovaniu“ maďarskosti týchto mien. Porovnaj VAJDA, Gyula. *A Váradi regestrum (1209 – 1235). Magyar műveltség-történeti kútjö ismertetése és bírálata*. Budapest: Atheneum, 1880, s. 34 – 43. Ten sa pokúsil tieto osobné mená roztriediť podľa ich etnického pôvodu, čo je z hľadiska dnešných metodologických postupov, samozrejme, vecou pomerne spornou.

⁵⁰ Konkrétne zväzky zbierky *Codex diplomaticus Hungariae* porovnaj v zozname vydaní Varadínskeho registra (kapitola 6).

⁵¹ ENDLICHER, Stephan. *Die Gesetze des heiligen Stephan. Ein Beitrag zur ungarischen Rechtsgeschichte*. Wien: Matthäus Kuppitsch, 1849.

⁵² Appendix. Regestrum de Varad. 1201-1235. In *Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana*. Edidit Stephanus Ladislaus Endlicher. Sangalli. Scheitlin & Zollikofer, 1849, s. 640 – 742.

Varadínsky register (*Regestrum de Varad*). Tým sa v odbornej literatúre začal tento prameň takto už definitívne nazývať a celkom sa opúšťa predošlý názov *Ritus explorandae veritatis*.

Novým a dôležitým impulzom rozvoja dobového dejepisectva bolo bez pochyb používanie národných jazykov, ako sme mohli vidieť už na niektorých publikáciách z prvej polovice 19. storočia. Záujem o Varadínsky register bol preto prirodzený nielen v maďarskej vede, ale aj u slovenských autorov. V dejinách Uhorska od Jonáša Záborského, ktoré však vyšli knižne až v roku 2012,⁵³ sa Božím súdom venoval autor najmä z pohľadu slovanskej terminológie. Jeho popis Božieho súdu je vcelku podrobný, no nenájdeme v ňom žiaden odkaz na pramene z prostredia Varadínskej kapituly a Záborský tak bez pochyb celú látku spracoval na základe sekundárnej literatúry.

Priame prepojenie Božích súdov so Slováckmi potom nájdeme v diele Franka Víťazoslava Sasinka, ktorý písal o prepoštvách v Nitre a v Bratislave, kde mali Slováci hľadať skrz vreľú vodu a žeravé železo „Pravdu“.⁵⁴ Vyššie spomenuté slovenské práce sa opierali očividne o sekundárnu literatúru a Božie súdy tu boli zaujímavé najmä ako prameň pre štúdium histórie slovenčiny.⁵⁵

Naproti tomu viaceré diela maďarských autorov, ktorí mohli stavať, pravda, na omnoho vybudovanejšom inštitucionálnom zázemí, pracovali s Varadínskym registrom ako s komplexne využitelným textom. Rozvoj maďarskej historiografie v dobe dualizmu to prirodzene umožňoval. Vidieť to môžeme na príklade monografií Frigyesa Pestyho o uhorskej komitátnej sústave v arpádovskej dobe.⁵⁶ Práve v týchto prácach potom viackrát vyvstala otázka usporiadania jednotlivých záznamov Varadínskeho registra. Tie totiž zjavne neboli už v prvom vydaní z roku 1550

---

⁵³ ZÁBORSKÝ, Jonáš. *Dejiny kráľovstva uhorského od počiatkov do časov Žigmundových*. Bratislava: Slovart, 2012, s. 379 – 380.

⁵⁴ SASINEK, Franko V. *Stručný dejepis Uhorska. Diel I*. Turčiansky sv. Martin: Knihtlačiar-sky účastinársky spolok, 1912, s. 56.

⁵⁵ Pozitívnym príkladom v slovenskej literatúre je síce stručný, no analytický kvalitný rozbor registra JACOVSKÝ [KLEMPA, Ján], K topografii Slovenska. In *Slovenský letopis*, 1881, roč. 5, č. 4, s. 300 – 314.

⁵⁶ FRIGYES, Pesty. *Az eltűnt régi vármegyék*. Budapest, A M. T. Akadémia könyvkiadó-hivatala, 1880, s. 105, 108, 143, 155, 169, 186, 246. FRIGYES, Pesty. *A Magyarországi várispánságok története különösen a XIII. században*. Budapest, A M. T. Akadémia könyvkiadó-hivatala, 1882, passim.

usporiadané chronologicky. Z 389 záznamov je totiž len desať datovaných podľa roku – otázkou preto zostávalo, ako datovať zvyšných 379.⁵⁷

Na túto otázku nedal primeranú odpoveď ani Kabos Kandra, vydavateľ štvrtého kompletného vydania Varadínskeho registra. Jeho *Váradi regestrum* bolo prelomové najmä vďaka úplnému maďarskému prekladu, ktorý autor realizoval paralelným latinsko-maďarským vydaním textu s detailnými vysvetlivkami a podrobnou úvodnou štúdiou.⁵⁸ V duchu dobového úzu je na maďarskom texte viditeľná snaha o extenzívne pomadžarčovanie osobných mien. Rozsiahla úvodná štúdia zároveň siaha po otázkach z oblasti textovej kritiky, súdneho procesu, miestnych názvov či osôb a hodnostárov. Celkovo je Kandrov maďarský text pre súčasníka, ktorému nie je maďarčina rodným jazykom, tvrdým orieškom. V priebehu 20. storočia však vzniklo viacero maďarských prekladov, teda aspoň vo forme výňatkov z tých najzaujímavejších záznamov.⁵⁹ Za pridanú hodnotu Kandrovho vydania však treba pokladať okrem jeho prekladu aj pomerne dôkladnú úvodnú štúdiu. Boží súd v nej dáva do súvisu s viacerými ďalšími inštitútmi spájajúcimi výkon verejnej moci a náboženstva. Popisuje tiež rôzne druhy Božích súdov, hoci, striktné vzaté, v Uhorsku je priamo doložený len súd rozžeraveného železa, a tiež skôr na úrovni špekulácií rozoberá staromaďarské Božie súdy.⁶⁰

Napriek Kandrovmu priekopníckemu prekladu z konca 19. storočia však budeme za najväčší posun vo vydaniach Varadínskeho registra pokladať dielo J. Karácsonyiho a S. Borovszkeho z roku 1903.⁶¹ Vydavatelia sa rozhodli zahrnúť doň aj reprint pôvodného vydania z roku 1550 a postarali sa o dnes až na výnimky všeobecne akceptované číslovanie záznamov Varadínskeho registra podľa chronologického usporiadania.

---

⁵⁷ V diskusii na stránkach časopisu Századok sa k téme vyjadril Ferenc Balássy, pre ktorého bola táto téma dôležitá z hľadiska dejín komitátnej sústavy v Uhorsku. Porovnaj BALÁSSY, Ferencz. Viszhang Botka Tivadar Tájékozására a vármegyék alakulása kérdésében. In *Századok*, 1873, č. 3, s. 169.

⁵⁸ *A Váradi Regestrum*. Ed. Kabos Kandra. Budapest: Szent-István-társulat, 1898.

⁵⁹ Nevydaný preklad Varadínskeho registra do maďarčiny pochádzal ešte z roku 1836 a jeho autorom bol Bálint Kiss. Podľa Karácsonyiho a Borovszkeho sa tento preklad nachádzal v Debrecíne. Porovnaj *Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum, descripta effigie editionis a. 1550 illustratum*. Eds. Joannes Karácsonyi – Samuel Borovszky. Budapest: Typis Victoris Hornyánszky, typographi regii, 1903, s. 310.

⁶⁰ *A Váradi Regestrum*, s. 3 – 16.

⁶¹ *Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum*.

Osobitnú pozornosť v histórii bádania v uhorskej historiografii si zaslúžia dve práce k Varadínskemu registru z obdobia dualizmu. Tou prvou je Vajdova monografia, ktorá na päťdesiatich šiestich stranách prináša rozbor pramennej zbierky z hľadiska predchádzajúcich vydaní diela, archontológie, rozboru práva a sociálnych väzieb medzi obyvateľmi, a najmä ako jazykovej písomnej pamiatky.⁶² Právnu analýzu diela potom môžeme nájsť v monografii Imreho Hajnika.⁶³

Po vzniku Československa v roku 1918 sa, prirodzene, Varadínsky register stal predmetom záujmu „nových“ historikov. Václav Chaloupecký vo svojom Starom Slovensku nezabudol na význam tejto pamiatky a konanie Božích súdov dal do priamej súvislosti s predkresťanskou kmeňovou organizáciou tak v Nitre, ako aj v biharskom Varadíne, ktorý Chaloupecký stotožnil s hlavným strediskom *mar-chiae Ruthenorum* z Hildesheimských letopisov.⁶⁴ Na Božie súdy si v období prvej republiky spomenul aj bratislavský archivár Ovídius Faust vo svojej prehľadovej práci o Bratislave.⁶⁵

Varadínsky register neunikol ani pozornosti popredného právneho historika pôsobiaceho na bratislavskej právnickej fakulte Rudolfa Rauschera. Ten o ňom napísal rozsiahlu štúdiu, v rámci ktorej sa nezabudol kriticky pristaviť k dovtedajšiemu bádaniu a jeho „poslabšej“ metodologickej báze. Sám analyzoval zápisy Varadínskeho registra najmä ako prameň stredovekého hmotného i procesného práva a inštitút Božieho súdu interpretoval ako doklad silného germánskeho vplyvu. Tým sa Rauscher rozišiel so staršou maďarskou literatúrou, pričom sa oprel najmä o veľkú obsahovú podobnosť liturgie z Varadínskeho registra s juhonemeckými textami.⁶⁶ Vznikla tým určitá príbuznosť záverov „predprevratovej“ slovenskej spisby a profesorov novoustanovenej Univerzity Komenského, avšak tentokrát na základe dôkladnejšej heuristiky a prepracovanejšej metodiky. Rauscher predstavil Varadínsky register predovšetkým na základe toho, čím skutočne aj bol, teda zbierkou

---

⁶² VAJDA, *A Váradí regestrum*.

⁶³ HAJNIK, Imre. *A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpád- és a vegyes-házi királyok alatt*. Budapest: Magyar tudományos akadémia, 1899, s. 249 – 258.

⁶⁴ CHALOUPECKÝ, Václav. *Staré Slovensko (=Spisy Filosofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě III)*. Bratislava: Filosofická fakulta Univerzity Komenského, 1923, s. 122 – 123.

⁶⁵ FAUST, Ovídius. *Zo starých zápisnic mesta Bratislavy*. Bratislava: Universum, 1933, s. 111 – 113.

⁶⁶ RAUSCHER, Rudolf. *O Regestru varadinském. K dějinám božích soudů v Uhrách. Rozšířený zvláštní otisk z časopisu Učené společnosti Šafaříkovy „Bratislava“, ročník III, číslo 2*. Bratislava: Nákladem vlastním, 1929, s. 18 – 20.

(hmotno)právnych a procesnoprávnych úkonov, na základe ktorej bolo možné rekonštruovať dôležité aspekty dobového hmotného i procesného práva.⁶⁷

Rauscherovo upriamenie sa na normatívnu stránku Varadínskeho registra neznamenalo, že by sa neskôr v slovenskej historiografii nepoužíval Varadínsky register aj inak. Avšak záujem oň nedosahoval tú intenzitu, ktorú mal v maďarskej a v rumunskej historiografii.⁶⁸ Súviselo to akiste aj s konceptom slovenskej historiografie, pre ktorý bolo dôležité vymedzenie slovenských dejín okrem iného v geografickom zmysle. Záznamy Varadínskeho registra sa totiž priamo týkajú územia moderného Slovenska len čiastočne. Aj preto sa využili tieto záznamy najmä v prácach venujúcich sa dejinám osídlenia.⁶⁹ Nepriamo sa však mohli v slovenskej historiografii použiť záznamy registra ako bohatý zdroj analógií v skúmaní dejín sociálnej štruktúry obyvateľstva vrcholného stredoveku.⁷⁰

Záujem oň však neutíchol ani medzi historikmi, ktorí sa fenoménom archaickej spravodlivosti zaoberali priamo. V českej a v slovenskej odbornej literatúre sa tak mohlo skonštatovať, že mechanizmus fungovania Božích súdov vyzeral na rôznych miestach strednej Európy prekvapivo veľmi podobne.⁷¹ V literatúre pred roka 1989 tak môžeme vidieť hodnotenie tohto inštitútu predovšetkým v rovine jeho chápania ako iracionálneho, archaického dôkazného prostriedku, ktorý bol

---

⁶⁷ V neskoršej dobe sa z hľadiska právnohistorického venovali priamo i nepriamo Varadínske-
mu registru napríklad SCHELLE, Karel. Ordály jako důkazní prostředek v procesním právu.
In *Slovenská archivistika*, 1980, roč. 15, s. 117 – 146.

⁶⁸ Tu len pripomeňme, že po druhej svetovej vojne bola celá zbierka preložená do rumunského
jazyka. *Documenta privind istoria României. Veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania. vol. I*
(1075 – 1250). Eds. Mihail Roller et al. Bucuresti: Editura Academiei Republicii populare
Române, 1951, s. 67 – 147.

⁶⁹ Najmä HALAGA, Ondrej R. *Slovanské osídlenie Potisia a východoslovenskí gréckokatolíci*
(=Práce historického odboru „Svojiny“ Východoslovenského kultúrneho spolku). Košice:
Východoslovenský kultúrny spolok Svojina Košice (ČSR), 1947, s. 60, 63. ULIČNÝ, Ferdin-
and. *Dejiny osídlenia Šariša*. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 1990, s. 37 a 348.
ULIČNÝ, Ferdinand. *Dejiny osídlenia Zemplínskej župy*. Michalovce: Zemplínska spoloč-
nosť, 2001, s. 64, 365, 538, 544, 574, 637, 654. VARSÍK, Branislav. *Osídlenie Košickej*
kotliny I. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964, s. 133, 245, 335 – 340,
359 – 360, 381 – 382, 397, 401 – 402, 417 – 418, 422 – 423, 425, 428, 430 – 431.

⁷⁰ K tomu porovnaj napríklad spracovanie vytvárania sociálnej štruktúry uhorských miest v 13.
storočí od LYSÁ, Žofia. *Bratislava na ceste k privilegiu 1291: štúdie k dejinám Bratislavy*
v 13. storočí. Bratislava: Historický ústav SAV v Prodama, s. r. o., 2014.

⁷¹ PROCHÁZKA, Vladimír. Prísaha, ordál a svědectví u polabsko-pobaltských Slovanů. In
Vznik a počátky Slovanů II. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958,
s. 176 – 179. SCHELLE, Ordály jako důkazní prostředek v procesním právu, s. 132 – 133.

prekonaný, či už v dôsledku historického vývoja, alebo v dôsledku toho, že Božie súdy napokon zakázala samotná cirkev.⁷²

Nové smery uvažovania potom ponúkla najmä prehľadová a analytická štúdia T. Gábriša,⁷³ ktorý spracoval túto tému nielen ako inštitút zo staršej právnej histórie, ale aj ako širší spoločenský fenomén riešenia konfliktov v stredovekej spoločnosti. V takýchto intenciách, azda s väčším citom pre kultúrny a náboženský rozmer Božích súdov, spracoval tému najnovšie v slovenskej literatúre Filip Lampart.⁷⁴ Jeho monografia je v našom prehľade literatúry výnimočná nielen tým, že ide o dosiaľ najkomplexnejšie spracovanie témy v slovenskej vedeckej literatúre, ale predovšetkým preto, že varadínsky ordál dáva do kontextu s ostatnými uhorskými prameňmi.

---

⁷² Prehľadne, s kritickým náhľadom na stredoveké súdnictvo, spracoval tému HOLÁK, Ján. *Beda odsúdeným. Ako sa za feudalizmu súdilo na Slovensku*. Bratislava: Osveta, 1974, s. 206 – 210.

⁷³ GÁBRIŠ, Regestrum Varadiense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov, s. 343 – 358.

⁷⁴ LAMPART, Filip. *Ordály a súdne súboje v stredovekom Uhorsku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023.

3

HĽADANIE A NACHÁDZANIE PRÁVA PODĽA VARADÍNSKEHO REGISTRA

Vydanie knihy s pôvodným názvom *Ritvs explorandae veritatis*, ktorá je od polovice 19. storočia známa ako Varadínsky register, predstavuje zbierku záznamov právnych, a najmä procesných úkonov,⁷⁵ ktoré si viedla Varadínska kapitula. Záznamy pochádzajú z rokov 1208 – 1235, pričom sumarizujú konania pred touto kapitulou. Typický záznam obsahuje identifikačné údaje žalobcu a žalovaného. Najčastejšie išlo o meno a prídomok, výnimočne rod, prípadne hodnosť, často však údaj k identifikácii jeho sociálnej vrstvy. Ďalej sa tu nachádzal predmet sporu a tvrdenia strán, identifikačné údaje sudcov a pomocného personálu, príkaz na vykonanie úkonu (najčastejšie súd rozžeraveného železa, niekedy prísaha) a následne výsledok konania. Povinnou časťou záznamu bolo označenie, ako mali strany povinnosť platiť poplatky sudcovi, respektíve pristavovi.

Práve stručnosť popisu predmetu sporu naznačuje aj dôvody spisovania týchto úkonov, ktorých súbor nazývali sami úradníci kapituly ako register [napr. 362 (351)], teda zoznam. Tieto dôvody vidíme dvojako: jednak pre zaznamenanie poplatkovej povinnosti strán a jednak pre spísanie, či je strana odsúdená, alebo nie. Kým o dôležitosti poplatkov svedčí, že v záznamoch sa vždy nachádza údaj o tom, ktorá zo strán akým spôsobom zaplatí (väčšinou sa tieto poplatkové povinnosti rozdelili medzi strany bez ohľadu na výsledok sporu), význam spísania výsledku sporu je vidieť z rozličných zaujímavých fráz, ktoré sa v záznamoch nachádzajú.

---

⁷⁵ Rozlišovať môžeme právne úkony, keď záznam z registra iba písomne zaznamenáva napríklad testamentárny zápis, a procesné úkony, popisujúce priebeh súdneho konania.

Sú to frázy ako *fecit aeternari* [napr. č. 103 (286), 164 (244)], *scriberentur pro condemnatis* [217 (4), 357 (346)], *pro condemnatis scribi precepit* [291 (47)] a *inde*.

Je odôvodnené predpokladať, že toto spisovanie práva, ku ktorému dochádza vo väčšom rozsahu hlavne od začiatku 13. storočia, čoho dokladom je najmä rýchlo narastajúci diplomatický materiál, neznamená hneď príchod nových hmotnoprávných noriem. Ako je viac než zřejmé, ani dôležité právne úkony si pre svoju platnosť nevyžadovali spisomnenie, ale skôr vyjadrenie prostredníctvom formálneho gesta.⁷⁶ Spisomňovanie právnych úkonov, ktoré do uhorských končín preniká s primeraným oneskorením oproti západu a juhu Európy, nie je, aspoň podľa obsahu záznamov Varadínskeho registra, sprevádzané prienikom učného práva, tak populárneho v dobe vzniku európskych univerzít.⁷⁷ V našom prostredí je to skôr vyjadrenie potreby zápisu, teda v podstate úradného konkurenta svedkov určitého rituálu, ktorý mal potvrdiť platnosť právneho aktu.⁷⁸ Zvýšenie obľuby písomného svedectva však stále neznižovalo význam ústnej formy, gest či pamäti.⁷⁹

V typickom konaní podľa Varadínskeho registra vystupovali strany sporu, svetský súd, Varadínska kapitula a pomocný súdny personál. Sudca vystupoval pod označením *iudex* (výnimočne ako *arbiter*, je však možné, že išlo len o synonymum⁸⁰), pričom išlo o svetského hodnostára (napríklad župan, dvorský župan, palatín) alebo o predstaviteľa cirkevnej inštitúcie (opát, biskup). Dnešného právnik by nepochybne zaujalo, že sudcom mohla byť aj osoba, u ktorej existoval vzťah k predmetu konania alebo k jeho stranám.⁸¹ Námietka zaujatosti sa v registri jednoducho nevyskytuje.

Strany sporu tvorili žalobca a žalovaný.⁸² Stranou sporu mohli byť buď jednotliví ľudia (v dnešnom právnom jazyku fyzické osoby), alebo skupina osôb, ktoré by sme mohli nazvať procesným spoločenstvom. V procesnej subjektivite

---

⁷⁶ SCHMITT, Jean-Claude. *Svět středověkých gest*. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 15.

⁷⁷ CHIFFOLEAU, Jacques. Právo a práva. In *Encyklopedie středověku*. Eds. Jacques Le Goff – Jean-Claude Schmitt. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 534 – 536.

⁷⁸ RAZIM, Jakub. *Mezní právo a jeho rituály v době přemyslovské*. Praha: Leges, 2022, s. 37 – 38.

⁷⁹ BATANY, Jean. Ústní a písemné. In *Encyklopedie středověku*, s. 839.

⁸⁰ Napr. č. 60 (156) a *inde*. V zázname č. 343 (250) sú *arbitri* a *iudices* použité ako synonymá.

⁸¹ Porovnaj napr. č. 184 (69) alebo 267 (16).

⁸² V našom preklade i vo vysvetlivkách sme sa rozhodli strany sporu nazývať žalobca a žalovaný. Nebudeme tak používať výraz zo súčasného trestného práva procesného „obžalovaný“, ktorý by sme nemohli zovšeobecniť.

sa nerozlišovalo medzi fyzickými osobami a ľuďmi.⁸³ Procesnou stranou mohol byť sluha či slúžka,⁸⁴ žena,⁸⁵ konania medzi sebou mohli viesť príslušníci všetkých vrstiev spoločnosti.

Kontradiktórnosť konania sa veľmi často prejavuje v označení protistrany ako *adversarii*. Zo záznamov je vidieť, že hmotné právo poznalo subjektivitu inštitúcií (v dnešnom jazyku by sme ich označili za právnické osoby), ktorá sa prejavovala napríklad v otázke vlastníctva vecí.⁸⁶ Naproti tomu v procesných úkonoch bývali strany označené osobnými menami (a prípadne hodnosťami), nevystupovali tu však vyslovene inštitúcie ako také.⁸⁷ Identifikácia strany sa riešila tým dobovo najpresnejším spôsobom, a to použitím osobného mena a miesta pôvodu, teda najčastejšie dediny (*villa*), prípadne, pokiaľ to bolo možné, použilo sa označenie hodnosti, resp. titulu. V niektorých prípadoch sa pri osobách vyššieho významu použilo označenie *dominus*, resp. *domina*.

Veľmi časté však bývali procesné spoločenstvá, keď na jednej alebo oboch stranách stáli skupiny osôb. Takýmto procesným spoločenstvom mohla byť dokonca aj celá dedina. Úradník kapituly mohol túto skutočnosť zapísať tak, že procesnou stranou bola skupina osôb [napr. 1 (330)], inde sa dozvedáme, že žalobcami bola „celá dedina“ [č. 330 (231)]. S procesným konaním súvisí aj otázka procesného zastúpenia, ktoré malo viacero foriem. Na skúške rozžeraveného železa mohol namiesto strany ísť človek ňou poverený (v zázname sa potom uviedlo, že išlo o „človeka“ tejto strany).⁸⁸ Okrem tohto zastúpenia mohol konať v mene strany aj zástupca (v orig. *procurator*, význam tohto slova je však iný oproti dnešku), ktorého postavenie skôr pripomínalo advokáta. Väčšina konaní pred Varadínskou

---

⁸³ Výslovné rozlišovanie a terminologicky zdôvodnené vymedzenie medzi „človekom“ a „osobou“ sa v uhorskej právnej vede začalo až v novoveku, pod vplyvom učeného rímskeho práva. Pre stredoveké pomery je významné, že aj osoby najnižšieho právneho postavenia, čo sú vo Varadínskom registri bez pochýb *servi* a *ancillae*, mali plnú procesnú spôsobilosť.

⁸⁴ Napr. 16 (386).

⁸⁵ Napr. 55 (151).

⁸⁶ Čo je zjavné aj v záznamoch Varadínskeho registra, porovnaj napr. č. 378 (131), kde je vlastníkom Kláštor svätého Prvomučeníka (Štefana).

⁸⁷ Porovnaj napríklad č. 166 (209).

⁸⁸ Týchto procesných zastúpení bolo v záznamoch Varadínskeho registra naozaj veľa. Úkon (prakticky najčastejšie išlo o skúšku železom) tohto človeka sa potom pričítal procesnej strane a mala účinky vo vzťahu k nej.

kapitulou mala povahu sporu (výnimkou boli potvrdenia právnych úkonov, napríklad rozlúčenia manželstva,⁸⁹ prepustenie slúžky alebo sluhu,⁹⁰ a pod.).

Predmet sporu určoval zásadne žalobca (*acusator*⁹¹), čiže jedna zo strán. Jeho prvý úkon na svetskom súde bol žalobou. Úkon sa označoval slovesami *impecire*, *accusare*, v niektorých ojedinelých prípadoch sa však vyskytoval aj výraz *litigere* či *conqueri*. Z hľadiska postavenia strán v spore je dôležité uviesť niekoľko poznámok. Tou prvou bude poznanie, že hoci sa dôkazný prostriedok rozžeraveného železa konal pred cirkevnou inštitúciou, obsah právnych vzťahov nebol riešený kánonickým právom, ale domácim, obyčajovým. Na strane druhej bolo veľmi významné, že žalobca mohol svojou žalobou disponovať až do posledného úkonu pred Varadínskou kapitulou. Pomerne často sa tak stalo, že pred samotným preskúmaním možného spálenia ruky žalobca odvolal svoju žalobu (*subterfugere*) a vyhlásil, že svoju protistranu obvinil nespravodlivo (*iniuste impeccisse*). V takomto prípade sa spor končil a strany sa už iba dohodli o spôsobe, ako si medzi sebou rozdelia podlžnosti z hľadiska súdnych poplatkov. Skutočnosť, že „Boží súd“ nebol povinnou fázou konania, naznačuje, že najdôležitejším cieľom v hľadaní „pravdy“ bolo dosiahnutie zmiery medzi stranami.⁹² Pritom nebolo dôležité, čo presne bolo predmetom sporu, či napr. usmrtenie človeka alebo majetok.

Ďalšou veľmi dôležitou črtou konania bolo, že spory zatiaľ nerozlišovali medzi konaním trestným a civilným.⁹³ Avšak aj skutočnosť, že neskoršie privilégia pre mestá z 13. storočia, ktoré sú len o niečo mladšie ako Varadínsky register, dokázali vyjadriť rozdiel v predmete sporu pomocou rozlíšenia na *lis criminalis* a *lis civilis*, neznamená, že by mal existovať významnejší rozdiel v procesnom postupe. Aj preto nie je potrebné, aby sa spory pred Varadínskou kapitulou členili podľa modernej štruktúry práva,⁹⁴ už len preto, že spory vo Varadínskom registri

---

⁸⁹ Porovnaj č. 160 (240).

⁹⁰ Porovnaj č. 58 (154), 66 (162), 373 (126), 375 (128), 382 (152), 384 (137)

⁹¹ Toto označenie je v záznamoch výnimočne použité, porovnaj č. 95 (351).

⁹² Pre neskorší stredovek toto konštatuje MARKOV, Josef. *Kapitoly z dějin českého zemského soudního řízení XII. – XVII. století* (=Právněhistorická knižnice, sv. 9). Praha: Academia, 1967, s. 285 – 287.

⁹³ Náznať, že sa to začalo v Uhorsku diať, poskytujú až najstaršie mestské pamiatky, konkrétne privilégia. *CDES. Tomus II. Inde ab a. MCCXXXV usque ad a. MCCLX*. Ed. Richard Marsina. Bratislavae: Sumptibus consilii nationalis Bratislaviensis, capitalis Reipublicae socialisticae Slovacae, editrice libraria Obzor, 1987, č. 44, 219, 298, s. 31, 152, 209. *Výsady miest a mestečiek na Slovensku*. Ed. Ľubomír Juck. Bratislava: Veda, 1984, č. 36, s. 50.

⁹⁴ Tak najmä RAUSCHER, *O Regestru varadinském*, s. 10 – 11. V jeho štúdií sú spracované jednotlivé typy sporov.

nepoukazujú ani z hľadiska pojmového, ani z hľadiska formálneho na existenciu akýchsi „trestných“ a „civilných“ konaní. Pozoruhodné napokon je, že celému textu Varadínskeho registra chýba pojem *crimen*,⁹⁵ pričom ani peňažné sankcie dominujúce rozsudkom nenasvedčujú, že by sme sa nachádzali v rozvinutom, neskorostredovekom trestnom práve.

Aj preto je vhodnejšie namiesto o trestných činoch (či zločinoch) hovoriť neutrálnejšie o deliktoch. Aj zabitie človeka bolo chápané ako súkromná ujma a skôr než potrestanie delikventa vidíme aj v týchto prípadoch možnosť vykúpenia. Spor, ktorý vyvolal Hertvég proti Jurajovi vo veci zabitia Hertvégovho brata [č. 147 (200)], sa skončil vo Varadíne uzmiernením medzi oboma stranami, ktoré zaväzovalo aj ich potomstvo s tým, že obe strany mali udržiavať v tomto prípade mier (*in hac causa pacem haberent*). Presný obsah dohody sa nedozvedáme, je však zrejmé, že výsledkom tohto konania nie je sankcia, ale vzájomný zmier. Takýto zmier nad odsúdením delikventa mal jednoducho prednosť, akokoľvek je to z hľadiska dnešného chápania práva ťažko pochopiteľné. Aj v tomto prípade sa ukazuje, akú moc mal žalobca ohľadom disponovania svojou žalobou.

Príznačné tiež je, že pre autora zápisu nebolo ničím vzrušujúcim zaoberať sa okolnosťami takéhoto zabitia. Zarážajúco to môže pôsobiť najmä preto, že moderné trestné právo je založené na myšlienke, že výška trestu by mala zodpovedať miere zavinenia páchatel'a. Tento poznatok je však prítomný až veľmi neskoro, v kodifikáciách práva v 19. storočí, čiastočne bol však zohľadnený už v predošlom nekodifikovanom trestnom práve. Preto v záznamoch Varadínskeho registra nemusí prekvapovať nezáujem o okolnosti skutku. Zaznamenávajúceho klerika nezaujímali okolnosti zabitia Hertvégovho brata, teda či išlo o nedbanlivostné usmrtenie, alebo úkladnú vraždu. Dôvod nemusel byť v tom, že by ho táto skutočnosť nezaujímala osobne, nemala však žiadny význam pre právne pokonanie sa medzi stranami. Otázka zavinenia (teda vnútorného, psychického stavu porušovateľa práva) mohla byť významná skôr pre náboženský (kresťanský) rozmer celej veci. V liturgickej časti Varadínskeho registra má kňaz podať strane prijímanie, pričom sa vypytuje strany sporu ohľadom veci, či ju vykonal, alebo o nej vedel, bol jej nositeľom, súhlasil s ňou, alebo ju podporoval. Tieto spôsoby, akými sa mohla osoba zúčastniť na páchaní nepravosti (a stať sa vinnou), sú v modernom práve základným predpokladom určenia miery zavinenia. Z hľadiska stredovekého

---

⁹⁵ Ten sa však nachádza viackrát v liturgickej časti pamiatky, vrátane výrazu na označenie subjektu *crimatum*.

učenia o hriechu patria k zásadným predpokladom vytvorenia neskoršieho trestného práva (ale aj všeobecne otázky spôsobu určenia právnej zodpovednosti vyplývajúcej z porušenia práva).⁹⁶ A predsa, odhliadnuc od liturgickej časti, zo záznamov Varadínskeho registra nič také nevyplýva. Kresťanské normy zatiaľ neovplyvnili podstatu obyčajového práva, skôr sa nachádzajú tieto normy vedľa seba a pôsobia každá iným spôsobom; obyčajové právo rieši spoločenský konflikt a náboženské normy sa starajú o spásu duše.

Preto, podobne ako neskôr ani tu nie je zrejmy rozdiel medzi deliktmi (porušeniami práva) v civilnej a v trestnej rovine. Z konaní, kde základom obvinenia je delikt, ktorý budeme chápať ako porušenie právnej povinnosti konať bez ujmy voči druhým osobám, nájdeme zabitie človeka (*occisio, homicidium, interficere, suffocatio*),⁹⁷ lupič (latrocinium), ublíženie na zdraví,⁹⁸ podpaľačstvo (*combustio*), travičstvo (*veneficium*), čarodejníctvo (*maleficium*), rôzne typy únosov (*raptus*), často únosov sluhov, cudzoložstvo (*adulterium*), krádež (*furtum*). Pomerne často sa vyskytuje len všeobecný odkaz na spôsobenie škody a chýba podrobnejší popis, ktorý z hľadiska potrieb zaznamenávania procesu bol zrejme menej podstatný ako ostatné prvky konania.

Zaujímavé sú nepochybne tie druhy konaní, v ktorých sa vedie spor o sociálny stav. Ide v nich o žalobu určitého spoločenstva voči druhému a spoločným menovateľom tu budú nepochybne spory ohľadom povinností jednotlivých spoločenstiev. Nesporové veci sa týkali predaja pôdy, predaja sluhov, evidencie dlhu, vybavenia pozostalosti, ustanovenia dušníka a pod.⁹⁹

Ak sa konanie začína obvinením zo strany žalobcovej voči strane žalovanej, toto obvinenie sa deje na príslušnom svetskom súde. Z hľadiska dôkaznej núdze, ku ktorej na tomto súde zrejme došlo, sa rozhodnutím sudcu pristúpilo k vyslaniu strany (resp. strán) so sprievodom pristava do Varadína. Nie je vôbec zrejme, ako často sa tieto dôkazné prostriedky používali, keďže sa nedá celkom dobre porovnávať s celkovým súčtom súdnych konaní.¹⁰⁰ Varadínske zápisky sú v každom

---

⁹⁶ Absencia skúmania zavinenia bola charakteristická pre najstaršie formy práva. Porovnaj HATTENHAUER, Hans. *Evropské dějiny práva*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 14 – 15.

⁹⁷ Práve s ohľadom na skutočnosť, že záznamy nešpecifikujú spôsob usmrtenia človeka z hľadiska zavinenia (teda či išlo o úmysel alebo neobmyšľanosť), rozhodli sme sa v preklade pre neutrálnejší výraz „zabitie“, nie „vraždu“.

⁹⁸ Tu sa použil konkrétny výraz v podobe ulomenia zubu, porovnaj č. 142 (195).

⁹⁹ Aj s odkazmi na pramene, porovnaj GÁBRIŠ, Regestrum Varadiense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov, s. 344.

¹⁰⁰ Napríklad Rudolf Rauscher (*O Regestru Varadinském*, s. 11) vychádzal z toho, že z hľadiska pestrosti konaní išlo o veľmi často používaný prostriedok.

prípade jedinečným prameňom. Na tomto varadínskom „súde“, ktorý dobový prameň označoval ako *iudicium ferri candentis*, prípadne jeho synonymom v podobe slavizmu *iudicium ad pravdam*, potom sa vykonalo príslušné „dôkazné“ konanie. Výraz *pravda* tu môže znamenať „právo“, ako ukazujú aj analógie z iných prameňov, najmä z neskoršieho obdobia,¹⁰¹ pričom uvažovalo sa aj nad významom „proces“¹⁰² či „súd“.¹⁰³

Vo fáze, keď sa konanie presunulo na vykonanie „dôkazu“ pred Varadínskou kapitulou, už nešlo iba o konanie právne, ale zároveň aj o náboženský obrad. Jeho podstatu odzrkadľuje nielen zachovaná liturgia v našej zbierke, ale aj odkazy na hostiu¹⁰⁴ či vykonanie pôstu.¹⁰⁵ Na pomoc pri riešení prípadu tak musel prísť všemohúci Boh, ktorého pôsobením sa určil víťaz sporu.¹⁰⁶ V tomto momente sa už beztak formalizovaný postup konania pred súdom ešte viac sformalizoval. Pôst, modlitby, požehnanie náčinia a následné vykonanie skúšky pokračovalo zaviazaním ruky a jej zapečatením.¹⁰⁷

Výsledkom konania vo Varadíne mohlo následne byť:

1. Vyznanie sa (*recognoscere*), v ktorom žalobca zobral svoje obvinenie späť, pričom toto späťvzatie mohlo nastať hneď po príchode na kapitolu (vtedy sa skúška nekonala), alebo aj tesne pred rozviazaním ruky. Toto vyznanie budeme chápať ako jednostranný procesný úkon. V ďalšom kroku sa strany dohodli na vyplatení súdnych poplatkov.
2. Dohoda strán (*convenire*), ktorá bola na rozdiel od vyššie uvedeného riešenia obojstranným úkonom. Súčasťou dohody bolo uzmierenie sa ohľadom sporu a spôsob vyplatenia súdnych poplatkov (sudcovi a pristavovi).¹⁰⁸

---

¹⁰¹ DORUĽA, Ján. O niektorých starých slovenských slovách a právnych termínoch. In *Československý terminologický časopis*, 1965, roč. 5, č. 5, s. 307.

¹⁰² BLANÁR, Vincent. K hodnoteniu jazyka Žilinskej knihy (Prof. I. Lekovovi k šesťdesiatym narodeninám). In *Jazykovedný časopis*, 1964, roč. 15, č. 2, s. 131 – 132.

¹⁰³ DORUĽA, Ján. O slovách pravda a vina. In *Kultúra slova*, 1972, roč. 6, č. 10, s. 354. Posledný jazykový rozbor v právnej histórii urobili GÁBRIŠ, Tomáš – JÁGER, Róbert. *Najstaršie právo na Slovensku? Pokus o rekonštrukciu predcyrilometodského normatívneho systému*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 100 – 110.

¹⁰⁴ V zázname č. 3 (332) sa spomína jej vypustenie z úst.

¹⁰⁵ Č. 275 (24).

¹⁰⁶ LAMPART, *Ordály a súdne súboje v stredovekom Uhorsku*, s. 67 – 83.

¹⁰⁷ Pečate sa spomínajú na viacerých miestach, a to najmä v súvislosti s ich predčasným zlomením: č. 50 (146), 83 (309), 85 (311), 169 (29), 280 (92).

¹⁰⁸ Dostávala zaplatené aj kapitula? Hoci je to pravdepodobné, v záznamoch zrejme túto skutočnosť nebolo potrebné zaznamenávať, a preto ju tam nenájde.

3. Kontumačná prehra (*iudicatus, non comparere*), ktorá mohla nastať z viacerých príčin. Mohlo k tomu dôjsť napríklad v dôsledku vypustenia hostie pri obrade,¹⁰⁹ vcelku hojne sa vyskytujúcim nedostavením sa strany do Varadína¹¹⁰ alebo poškodením pečate.¹¹¹
4. Očistenie (*iustificare, mundare*), teda víťazstvo v spore. Medzi výrazmi *iustificare* a *mundare* sme nenašli rozdiely, a teda ich pokladáme za synonymá. Avšak nie je celkom zrejmé, či je používanie dvoch rozdielnych termínov pre víťazstvo v spore spôsobené napríklad iným pisárom, alebo v praxi predsa len existoval nejaký rozdiel. V záznamoch varadínskeho registra sa výraz *iustificare* vyskytuje stotridsaťštyrikrát, *mundare* devätnásťkrát.
5. Popálenie (*comburare*), teda prehra v spore v dôsledku negatívneho výsledku obhliadky ruky. Vyskytuje sa osemdesiatšedemkrát.

Za povšimnutie bezpochyby stojí, že hoci môžeme mať oprávnené podozrievavý pohľad na efektivitu iracionálnych dôkazných prostriedkov, z hľadiska štatistiky sa častejšie osoba očistila, než by bola popálená.

V konaní pred Varadínskou kapitulou sa však okrem skúšky rozžeraveného železa používa ako dôkazný prostriedok aj prisaha, ktorá sa vykonávala nad hrobom sv. Ladislava.¹¹² Okolnosti prevezenia jeho tela do Varadína i jeho blahorečenie spomína jeho legenda¹¹³ a pre nás stojí za zmienku, že k blahorečeniu došlo v roku 1192, teda len niečo viac než jedno desaťročie pred najstaršími záznamami Varadínskeho registra. Rovnako pripomeňme, že otvorenie Ladislavovho hrobu v konaní o jeho svätorečení sa mimovoľne spomína aj v jednom zo záznamov Varadínskeho registra,¹¹⁴ ktorý – datovaný Karácsonyim a Borovszkym k roku 1226 – hovorí o vyhotovení závetu Tekuša, ktorý mal tento

---

¹⁰⁹ Č. 3 (332).

¹¹⁰ V takomto prípade sa očakávalo zaslanie ospravedlnenia (*excusatio*) [porovnaj napr. č. 27 (266)].

¹¹¹ Vyslovene v zázname č. 280 (92) je údaj o tom, že strana, ktorej sa zistila poškodená pečať, bola pokladaná za odsúdenú.

¹¹² Sv. Ladislav bol uhorským kráľom ako Ladislav I. v rokoch 1077 – 1095, predtým bol kniežaťom v Bihare a v Nitre. STEINHÜBEL, Ján. *Nitrianske kniežatstvo. Počiatky stredovekého Slovenska*. Bratislava: Rak, 2016, s. 432 – 457.

¹¹³ Legenda sancti Ladislai regis, c. 9 a 11. In *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum. Volumen I*. Ed. Emericus SZENTPÉTERY. Budapestini: Academia Litter. Hungarica atque Societate Histor. Hungarica, 1937, s. 523 – 524, 526 – 527.

¹¹⁴ Č. 352 (341).

hrob otvoriť. Obe svätoladislavské legendy mali pritom vzniknúť tiež začiatkom 13. storočia.¹¹⁵

Z akého dôvodu sa v niektorých prípadoch konala prísaha? Priame vysvetlenie tu nenájde, môžeme si však povšimnúť, že prísaha sa spomína pri osobách kňazského stavu a v prípade županov (resp. ich blízkych príbuzných).¹¹⁶

---

¹¹⁵ CSÓKA, J. Lajos. *A latin nyelvű történeti irodalom kialakulása Magyarországon a XI–XVI. században*. Budapest: Akadémiai kiadó, 1967, s. 226. *Legendy stredovekého Slovenska. Ideály stredovekého človeka očami cirkevných spisovateľov*. Ed. Richard Marsina. Budmerice: Rak, 1997, s. 125 – 127.

¹¹⁶ Význam prísah a ich kánonickoprávne súvislosti aj vo vzťahu k Božím súdom spracoval VLADÁR, Vojtech. Sociologické dôvody nahradenia ordálií kánonickoprávnymi prísahami v období stredoveku. In *Acta facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2022, roč. 41, s. 51 – 66.

4

K NIEKTORÝM OTÁZKAM SOCIÁLNEJ ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA PODĽA ZÁZNAMOV VARADÍNSKEHO REGISTRA

Komplexnosť záznamov Varadínskeho registra sa prejavuje okrem iného v tom, že to nie je iba zbierka prameňov zachytávajúcej jednotlivé fázy súdneho konania. Register je aj nenahraditeľným zdrojom poznatkov o sociálnej štruktúre obyvateľstva Uhorska v 13. storočí. Zachytáva totiž uhorskú spoločnosť na prahu významných zmien, pričom jedným z kľúčových míľnikov bolo vydanie Zlatej buly Ondreja II. pre servientov z roku 1222.¹¹⁷

K samotnej sociálnej štruktúre však treba pristupovať komplexnejšie, keďže predmetom záujmu nemôže byť iba rozdelenie obyvateľstva do vtedajších sociálnych a prostredníctvom práva roztriedených vrstiev. Zaujímať nás môže predovšetkým rozdelenie, a tým je prirodzené rozdelenie ľudí na mužov a ženy. Z hľadiska právnej histórie hralo toto delenie významnú úlohu v súkromnoprávných vzťahoch až hlboko do 20. storočia,¹¹⁸ preto nie je pohľad na tento stredoveký prameň bez zaujímavosti.

Vo všeobecnosti je možné zhrnúť, že vo veľkej väčšine žalujúcimi i žalovanými v sporoch vo Varadínskom registri sú muži. Ašak aj keď je počet sporov so zastúpením žien výrazne nižší, hneď v niekoľkých prvkoch je evidentný rozdiel.

---

¹¹⁷ Z hľadiska sociálnej štruktúry prameň spracovali napr. VAJDA, Gyula. *A Váradi regestrum. (1209–1235.) Magyar műveltség-történeti kútjő ismertetése és birálata*. Budapest: Atheneum, 1880. LEDERER, Emma. Az Aranybulla-kori társadalmi mozgalmak a Váradi Regestrum megvilágításában. In *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae, Sectio iuridica*, 1957, č. 1, s. 84 – 105.

¹¹⁸ V určitom ohľade je to tak samozrejme aj dnes, no podstatné rozdiely z hľadiska občianskeho alebo rodinného práva boli u nás odstránené v polovici 20. storočia.

Autori jednotlivých záznamov Varadínskeho registra síce nezaznamenávali priebeh sporu do vyčerpávajúcich podrobností, vždy však boli presne uvedené mená mužov z jednotlivých strán, ako aj mená sudcov a pomocného personálu (v našom prípade pristavov¹¹⁹). Ženy však boli v jednej skupine záznamov označené bez mena a identifikované ako niekoho manželky, napríklad ako manželka Vavrinca,¹²⁰ manželka Teleguena,¹²¹ manželka Šimona¹²² a pod.¹²³ Takéto označenie sa vzťahovalo nielen na ženy, ktoré vystupovali v prameni ako predmet sporu, ale aj ako účastníčky konania.

V tomto ohľade je zaujímavé, že v jednom konaní bola sudkyňou žena, a to pani Eufémia (*domina Eufemia*).¹²⁴ Jej pozíciu vo vyšších vrstvách uhorskej spoločnosti môže naznačovať nielen označenie *domina*, ale aj skutočnosť, že mala vlastných dvorských županov (*curiales comites*)¹²⁵ aj jej syn Pavol sa stal županom.¹²⁶ Ojedinelosť ženy v postavení sudkyne nás nesmie zviest' k dojmu, že by tu dochádzalo k rovnosti prístupu k hodnostiam a úradom. Iba stojí za to si pripomenúť, že síce

¹¹⁹ V slovenskej literatúre sa používa ako ich označenie aj latinizovaný výraz pristaldi. Išlo o skupinu pomocného súdneho personálu, vo Varadínskom registri sú najčastejšie osobami sprevádzajúcimi sporové strany na procesné úkony. NAGY, Aladár. A pristaldusok. In *Századok*, 1876, roč. 10, s. 337 – 343. ÉRDUJHELYI, Menyhért. A pristaldokról. In *Századok*, 1897, roč. 31, s. 266 – 272. LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. Bratislava: Iura edition, 2002, s. 49. SOKOLOVSKÝ, Leon. *Prehľad dejín verejnej správy na území Slovenska. I. časť (Od počiatkov do roku 1526)*. Bratislava: Metodické centrum mesta Bratislavy, 1995, s. 29. ĎURČO, Marek. Postavenie pristaldov a kráľovského človeka (homo regius) v uhorskom právnom systéme s osobitným zreteľom na hodnoverné miesta. In *Medea – Studia mediaevalia et antiqua*, 2000, roč. 4, s. 43 – 49. ROHÁČ, Juraj. Protokol – Liber memorabilium rerum – hodnoverného miesta Bratislavskej kapituly. In *Štúdie o činnosti hodnoverných miest na Slovensku. Zborník štúdií*. Ed. Ján Valo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016, s. 66 – 67.

¹²⁰ Č. 83 (309).

¹²¹ Č. 95 (321).

¹²² Č. 122 (184).

¹²³ Č. 57 (153), 123 (185), 126 (275), 140 (240), 164 (244), 183 (68), 197 (82), 215 (2), 257 (189), 264 (13), 287 (102), 307 (225), 340 (247), 355 (344), 363 (352), 383 (136), 385 (138), 388 (141). Aj ženy menované osobným menom v záznamoch Varadínskeho registra sa veľmi často označili ešte ako *uxor*.

¹²⁴ Č. 75 (301) a 79 (305). Spomína sa ešte v zápise č. 97 (323).

¹²⁵ Č. 97 (323)

¹²⁶ Č. 174 (34). Označený ako Paulus comes, filius Eufemiae. Proces sa konal pred súdom biharského župana Mika, Pavol však presnejšie identifikovaný nie je. Do úvahy tak prichádzajú čanádske župan a ugočský župan. Porovnaj ZSOLDOS, Attila. *Magyarország világi archontológiája 1000–1301 (=História könyvtár: Kronológiák, adattárak II.)*. Budapest: História; MTA Történettudományi intézete, 2011, s. 146 a 215.

výnimočne, ale predsa mohli ženy zastávať aj takúto funkciu v spoločnosti. Z tejto perspektívy potom nie je nijako prekvapujúce, že aj ženy mohli podstúpiť skúšku rozžeraveného železa, pravda, ak im v tom nebránili niektoré okolnosti.¹²⁷

Pri ženách ako účastníkach konaní sa treba ešte pristaviť aj z hľadiska predmetu jednotlivých sporov. Je veľmi zaujímavé, že v tejto zbierke vystupujú najčastejšie v súvislosti s deliktom s názvom *veneficium*, ktorý identifikujeme ako travičstvo,¹²⁸ vychádzajúc ešte z pôvodného rímskeho významu tohto výrazu označujúceho prípravu nápoja lásky, prípadne čarovného nápoja. Odtiaľ bol krok k čarovaniu i travičstvu. Význam v podobe otravy však zrejme nebude v tomto prípade doslovný, keďže vo Varadínskom registri je delikt v podobe zabitia otravou formulovaný inak, a to „*occisio per potionem*“.¹²⁹ V preklade Varadínskeho registra od Kabosa Kandru sa potom stretávame s významom urieknutie (maď. *rontás*),¹³⁰ kým v zbierke Erdélyi okmánytár sa autori rozhodli pre *veneficio* používať výraz čarodejníctvo (*boszorkányság*)¹³¹ a pre výraz *venefica* čarodejníca (*boszorkány*).¹³² Je príznačné, že sa tento typ obvinenia viazal práve na ženy a nie na mužov, išlo teda v tomto zmysle o „ženský delikt“. *Venefica* tak bola čarodejníca.¹³³ V registri sa objavuje aj obvinenie z deliktu známeho ako *maleficium* (čarodejníctvo). V zázname č. 76 (302) bol z neho obvinený muž menom Micicu a v zázname č. 124 (273) bola obvinená istá Deduha a jej dcéra Pena a syn Póša.¹³⁴ Takáto vzorka príkladov nedáva možnosť rozsiahlejších interpretácií ohľadom obsahu deliktov *veneficium* a *maleficium*. Tento druh „čarodejníctva“ sa však v literatúre najčastejšie interpretuje ako pôsobenie magických síl prostredníctvom symbolickej alebo skutočnej otravy a súviseli aj s využívaním rastlín ako liečivých prostriedkov.¹³⁵ Nedá sa však vylúčiť, že uhorské *maleficium* a *veneficium* sa podobalo

---

¹²⁷ V zázname č. 215 (2) sa nemohla *uxor Cheka* zúčastniť skúšky rozžeraveného železa pre svoj vysoký vek, preto bola zastúpená.

¹²⁸ Už Rudolf Rauscher *veneficium* prekladal ako otravu, porovnaj RAUSCHER, *O registru Varadínském*, s. 10. Podobne ĎURČO, Postavenie prístaldov a kráľovského človeka (*homo regius*) v uhorskom právnom systéme s osobitným zreteľom na hodnoverné miesta, s. 44.

¹²⁹ Č. 88 (314).

¹³⁰ *A Váradí Regestrum*, č. 2, 68, 151, 193, 236, 255, 257, 320, 371, 376 a 382, s. 103, 179, 277, 313, 357, 383, 439, 503, 509, 513.

¹³¹ Erdélyi okmt., č. 45, 71, 84, s. 136, 142, 145.

¹³² Erdélyi okmt., č. 86, s. 146.

¹³³ Č. 156 (236).

¹³⁴ Č. 76 (302) a 124 (273).

¹³⁵ Podrobnejší rozbor UHRIN, Dorottya. A Váradí Regestrum *veneficiummal* és *maleficiummal* kapcsolatos esetei. In *Micae mediaevales III. Fialat történeszek a középkori Magyaror-*

tomu, čo poznáme zo západnej Európy v 11. a 12. storočí ako urieknutie dobytky či sexuálne urieknutie.¹³⁶ Predposledná uvedená možnosť naznačuje vágny súvis obvinenia z *maleficia* pri predaji koňa.¹³⁷

Ojedinelým deliktom, ktorý bol predmetom obvinenia ženy, bolo aj cudzoľožstvo (*adulterium*), v našom prípade bol žalobcom obvinenej jej spoludedinčan a prípad sa skončil zmierom.¹³⁸

Ohľadom postavenia žien v súdnom konaní je zaujímavé nielen to, aký typ sporov dominoval, ale aj to, s akými spormi sa v ich prípade nestretávame. Jeden z veľmi bežných predmetov sporu vo Varadínskom registri je totiž spor o určenie sociálneho stavu. K týmto sporom sa ešte nakrátko vrátíme, poznamenajme však, že tento predmet súdneho sporu je typicky „mužský“ a ženy v nich nenájdeme. Potvrďuje to skutočnosť, že sociálny status žien bol odvodený od mužov (otcov, resp. po vydaji manželov).

Prípad ženy z vyššej sociálnej vrstvy ukazuje potom závet pani Benediky z roku 1235.¹³⁹ Benedika bola vdova po Hercegovi *de genere Borsa* a aby sa jej dcéry vydali „s ohľadom na dôstojnosť ich rodu“, previedla na ne svoj majetok (čím s najväčšou pravdepodobnosťou poručiťka myslela veno). Benedika si následne kúpila slúžku menom Anna, ktorú potom darovala cirkvi, a jej dvoch synov ustanovila za dušníkov. Príklad, ako je tento, zrejme poukazuje na všeobecný jav, totiž, že žena vdovského postavenia mala príležitosť omnoho častejšie realizovať vo svojom mene právne úkony, než žena slobodná (ktorá bola v zásade pod mocou otca) alebo vydatá (pod mocou manžela).

Ak by sme mali teda zhrnúť postavenie žien v záznamoch Varadínskeho registra, vychádza nám, že v procesoch vystupujú podobným spôsobom ako muži. Boli spôsobilé žalovať i byť žalované, rovnako ako muži sa mohli zúčastniť súdu rozžeraveného železa, ich výpovede mali očividne rovnakú váhu ako výpovede mužov. Hlavný rozdiel tak bol v tzv. hmotnoprávnej rovine, čiže v predmetoch sporu.

Základom sociálneho postavenia obyvateľstva boli dva faktory. Prvým bola príslušnosť ku konkrétnej lokalite, druhým príslušnosť ku konkrétnej sociálno-právnej skupine.

---

szágról és Európáról. Eds. Judit Gál et al. Budapest: ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola, 2013, s. 145.

¹³⁶ SCHMITT, Jaen-Claude. Čarodějnictví. In *Encyklopedie středověku*, s. 84.

¹³⁷ Č. 76 (302).

¹³⁸ Č. 307 (225).

¹³⁹ Č. 389 (142).

Príslušnosť k lokalite vyjadrovali záznamy Varadínskeho registra najmä početnými, takmer v každom zázname sa opakujúcimi výrazmi dedinčania (*villani*) a spoluobyvatelia dediny (*convillani*). Na začiatku 13. storočia sú tieto dediny ešte stále kostrou uhorského osídlenia. V prípade severného Uhorska, ku ktorému sa viaže len menšia časť záznamov,¹⁴⁰ je táto sídlisková základňa dedín výsledkom kombinácie kontinuity osídlenia z 9. storočia a nových sídliskových impulzov daných príchodom maďarského obyvateľstva.¹⁴¹ Sídlisková štruktúra objavujúca sa vo Varadínskom registri ešte nezaznamenáva neskorší fenomén, a to je právny vznik miest. Ak sa napríklad vo Varadínskom registri označila rukou pisára lokalita Ráb ako *civitas*,¹⁴² treba v tomto prípade chápať *civitas* ako hrad.¹⁴³ Záznamy Varadínskeho registra tak zachytávajú štruktúru uhorských sídel práve v tej svojej podobe, ktorá sa na začiatku 13. storočia chýlila ku koncu. Nezaznamenávajú sa tak ešte sídla mestského typu a *comitatus* (záznamy ich nazývajú *provinciae*) ešte nezaznamenali svoju premenu na šľachtické stolice.

Pestrosť spoločnosti sa zvyšovala aj národnostnou rozmanitosťou, ktorá sa vo Varadínskom registri prejavuje nielen rozličnosťou mien maďarského či slovanského pôvodu, ale aj menami biblickými, germánskymi či inými. V niektorých prípadoch sa národnostná príslušnosť dávala do kontextu práve so spoločensko-právnym postavením takejto osoby. Takým bol argument akéhosi Póšu, že je „slobodný a z rodu Nemcov“.¹⁴⁴ Nemci („*Teutonici*“) sa tiež spomínajú v súvislosti s desiatimi dedinami na území Abovského komitátu ako súdiaci sa pre nespravodlivé konanie predstaviteľov ich dedín.¹⁴⁵ Nemecký hosť uhorskej kráľovnej Gipolt sa dokonca objavil v úlohe sudcu.¹⁴⁶ Národnostnú pestrosť obyvateľov dopĺňajú Izmaeliti z Nyíru¹⁴⁷

---

¹⁴⁰ Porovnaj pozn. č. 7.

¹⁴¹ KUČERA, Matúš. *Slovensko po páde Veľkej Moravy. Štúdie o hospodárskom a sociálnom vývine v 9. – 13. storočí*. Bratislava: Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1974, s. 47 – 59. SOKOLOVSKÝ, Leon. *Správa stredovekej dediny na Slovensku*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2002, s. 37 – 72.

¹⁴² Č. 270 (19).

¹⁴³ Tento záver badať už v staršej maďarskej literatúre (napr. BOTKA, Tivadar. A vármegyék első alakulásáról és őskori szervezetéről. In *Századok*, 1871, roč. 5, č. 5, s. 298. U nás najmä LYSÁ, *Bratislava na ceste k privilegiu 1291*, s. 54 – 63.

¹⁴⁴ Č. 127 (276): „*Ille autem dixit se esse liberum et Teotonicum genere.*“

¹⁴⁵ Č. 259 (116). Časť týchto Nemcov sa objavuje aj v zázname č. 292 (48).

¹⁴⁶ Č. 218 (5).

¹⁴⁷ Č. 209 (41), 326 (38).

či slobodní hostia „latinského“ pôvodu,¹⁴⁸ ktorých „latinskosť“ mohla prezrádzať buď taliansky, valónsky, alebo francúzsky pôvod.¹⁴⁹

V záznamoch Varadínskeho registra sa tak máme možnosť stretnúť s dôsledkami začínajúcej kolonizácie i s ďalšími aspektmi bohatej národnostnej štruktúry Uhorska. Kým rozdiely v domácom obyvateľstve (Maďari, Slováci či iní Slovania) nezohrávali zvláštnu úlohu v sociálnej štruktúre, keďže sa jednoducho riadili domácim právom, nemecké obyvateľstvo si strážilo svoje právo hostí.

Ak prejdeme ku spoločenskej pyramíde obyvateľstva, je evidentné, že na najnižšom stupni sú tzv. *servi* a *ancillae*. Termíny, ktoré sa zvyknú do slovenčiny prekladať buď ako otroci, alebo ako sluhovia, sú pozostatkom klasickej latinčiny, pričom rozhodnutie, ktoré prekladateľ týchto termínov urobil, ovplyvnilo spôsob, akým o týchto sociálnych vrstvách uvažujeme.

Ak niečo spájalo *servi* a *ancillae* Varadínskeho registra s tými antickými, bol to nepochybne spôsob nakladania s nimi. Sluhov a slúžky¹⁵⁰ bolo možné prepustiť na slobodu (*manumissio*),¹⁵¹ bolo možné ich kúpiť¹⁵² alebo predať,¹⁵³ prípadne darovať či prenechať cirkvi ako dušníkov.¹⁵⁴ Osobitne zaujímavým spôsobom bolo v záznamoch Varadínskeho registra formulované ich prepustenie na slobodu, keďže okrem výrazu *manumittere* sa v týchto strohých textoch väčšinou nezabudlo na formuláciu, že prepustenec (prepustenkyňa) „*nech slobodne zotrúva, kde bude chcieť*“. Význam písomného potvrdenia takéhoto prepustenia bol zrejme vysoký, pretože (zjavne) prevažujúce ústne prepustenie mohlo vyvolávať komplikácie. Tak sa Vutukov prepustenec Figmoz oženil so slobodnou ženou, za čo Vutuk čelil žalobe z únosu a Figmoz z nedôstojného sobáša.¹⁵⁵

---

¹⁴⁸ Č. 31 (253), 137 (286).

¹⁴⁹ *A Magyarországi középkori latinság szótára. VI. kötet. K – M. (=Lexicon latinitatis medii aevi Hungariae. Volumen VI.)*. Eds. Miklós Maróth et al. Budapest: Argumentum kiadó, 2017, s. 59.

¹⁵⁰ Títo sa mohli dostať do svojho postavenia najčastejšie zrejme dedične, ale aj kvôli dlhu, porovnaj č. 150 (293).

¹⁵¹ Prepustenie na slobodu sa mohlo realizovať podľa poslednej vôle s podmienkou po smrti pána (resp. panej): 58 (154).

¹⁵² Napr. 384 (137).

¹⁵³ Hodnotu sluhu, jeho manželky a ich syna si cenil biharský jobagión menom Us na šesť mariek a jednu kravu. Porovnaj č. 353 (342).

¹⁵⁴ Č. 352 (341), 364 (353). Niečím podobným bolo ustanovenie sluhu za zvonára varadínskej cirkvi v závete. Porovnaj č. 360 (349).

¹⁵⁵ Č. 66 (162).

S ohľadom na vyššie uvedené možno súhlasiť s tým, že *servi* a *ancillae* mali postavenie majetku, ba dokonca majetku hnutelného (*bona mobilia*)¹⁵⁶ a azda aj vecí (*res*).¹⁵⁷ Pripomeňme si však, že výraz *bona* by mal mať širší význam ako *res*, ktoré aspoň v rímskom práve mali byť hmotnými predmetmi sveta,¹⁵⁸ zatiaľ čo *bona* bude mať význam bez pochyb širší. Na druhej strane je veľmi otáznne, do akej miery sa tieto rozdiely medzi *res* a *bona*, ktoré vidíme v listinách arpádovského obdobia, brali z praktického hľadiska dôsledne. Že postavenie týchto *servi* a *ancillae* je odlišné od klasického otroctva, vidno vo viacerých dôležitých bodoch.

V prvom rade boli uhorskí sluhovia a slúžky spôsobilí byť žalovaní,¹⁵⁹ rovnako tiež mohli začínať súdne spory¹⁶⁰ a boli spôsobilí nadobúdať subjektívne majetkové práva.¹⁶¹ Nešlo teda o otroctvo, aké poznáme v Ríme, s takmer úplne obmedzenou spôsobilosťou právne konať. Uhorskí *servi* a *ancillae* mali zo všeobecných znakov otroctva najmä ten, že s nimi bolo možné nakladať ako s majetkom. Avšak tak, ako sa v Ríme pod vplyvom filozofov a kresťanstva postavenie otrokov postupne zmiernovalo, *servi* a *ancillae* Varadínskeho registra pripomínali prechodný stav, v ktorom už rozhodne nešlo len o objekt práv, ale aj o osobu so spôsobilosťou na právne úkony.¹⁶² Interpretácia výrazu *servus* je teda nejednoznačná a naznačuje, že ide o osobu v služobnom postavení. Ak sa kedysi kládla otázka, v čom sa služba takejto osoby líšila od vojaka alebo klerika,¹⁶³ potom najskôr v tom, že vojak azda mohol slúžiť kráľovi, mohol mať však pritom vlastného *servus* alebo *ancilla*.

¹⁵⁶ *Servi* a *ancillae* boli za *bona mobilia* označení v listine Bela IV. z roku 1269. *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studii et opera Goergii Fejér, bibliothecarii regii. Tomus quartus. Volumen III.* Budae: Typis Typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae, 1829, s. 518.

¹⁵⁷ SUTT, Cameron. *Slavery in Árpád-era Hungary in a Comparative Context (=East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450. Volumen 31).* Leiden; Boston: Brill, 2015, s. 109 – 119.

¹⁵⁸ REBRO, Karol – BLAHO, Peter. *Rímske právo.* Bratislava: Obzor, 1991, s. 195 – 196.

¹⁵⁹ Č. 38 (270), 57 (153), 87 (313), 95 (321), 118 (180), 182 (67), 205 (90), 237 (107), 294 (212)2, 303 (221)

¹⁶⁰ Č. 144 (197).

¹⁶¹ Napr. záloh: č. 102 (328).

¹⁶² Problémy s tým, ako poňať uhorské otroctvo v arpádovskom období, je zreteľne vidieť v KUČERA, *Slovensko po páde Veľkej Moravy*, s. 279 – 282 a inde. M. Kučera veľmi zápalil s dobovou terminológiou a uvedomoval si, aké neisté môže byť stotožnenie výrazu *servus* s čistým objektom práv. Výraznejšie rozdiely, avšak bez priamych odkazov na konkrétne pramene, videl ACSÁDY, Ignác. *Dejiny poddanstva v Uhorsku.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1955, s. 10 – 12.

¹⁶³ Implicitne KUČERA, *Slovensko po páde Veľkej Moravy*, s. 291 – 292.

Títo však už z povahy vecí svojich vlastných sluhov nemohli mať. Od neskoršieho poddaného ho zase bude akiste odlišovať najmä skutočnosť, že títo sluhovia mohli byť priamo ako osoby predmetom právneho obratu.

Omnoho menej výrazný je často sa opakujúci výraz služobník (*serviens*), ktorý mohol znamenať príslušníka rodiacej sa šľachty. *Servientes* tak predstavovali rodiacu sa šľachtu a spomínaný výraz mal na rozdiel od slova *nobiles* zdôrazňovať práve vzťah k panovníkovi.¹⁶⁴

V záznamoch Varadínskeho registra sa ďalej vyskytujú jobagióni. Tento hun-garizmus, ktorý sa bežne vyskytoval v latinsky písaných textoch uhorského pôvodu, znamenal poddaného, teda osobu v podriadenom postavení. Význam sa najmä v priebehu 13. storočia menil a spektrum významov komplexne ukazujú aj záznamy Varadínskeho registra. Okrem hradských jobagiónov¹⁶⁵ sú tu jobagióni náležiaci rôznym osobám, ako napríklad jobagión Štefana,¹⁶⁶ jobagión Kozmu,¹⁶⁷ jobagión Jordána,¹⁶⁸ jobagión Jána,¹⁶⁹ jobagión Cézara¹⁷⁰ a pod. Viackrát sa vyskytli jobagióni Svätého kráľa¹⁷¹ nazvaní dokonca ako „rodení“ jobagióni,¹⁷² nachádzame rovnako aj jobagiónov cirkvi¹⁷³ či jobagiónov vyňatých spod hradčanov.¹⁷⁴

Mnohovýznamovosť označenia jobagión vynikne aj pri porovnaní s prakticky súčasne vydanou Zlatou bulou Ondreja II. z roku 1222, v ktorej sú jobagióni vrstvou, pri ktorej sa očividne počíta s ich vojenskou povinnosťou v prospech kráľa.¹⁷⁵ V tom istom dokumente sa zároveň hovorí, že hradskí jobagióni majú žiť podľa slobody udelenej im Štefanom I. Ako „jobagióni“ sa výslovne spomínajú aj najvyšší úradníci kráľovstva, a to palatín, bán a dvorskí župani kráľa a kráľovnej.¹⁷⁶

---

¹⁶⁴ BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 610 – 611. VARGA, János. A királyi serviens. In *Levéltári közlemények*, 2006, roč. 77, č. 3, s. 1 – 103.

¹⁶⁵ Č. 9 (379), 31 (253), 32 (254).

¹⁶⁶ Č. 10 (380).

¹⁶⁷ Č. 11 (381).

¹⁶⁸ Č. 14 (384).

¹⁶⁹ Č. 15 (385).

¹⁷⁰ Č. 18 (388).

¹⁷¹ Č. 51 (147).

¹⁷² Č. 78 (304), 121 (183).

¹⁷³ Č. 87 (313), 172 (32).

¹⁷⁴ Č. 112 (174).

¹⁷⁵ *CDESI*, č. 270, s. 200. „*Si quis iobagio habens honorem in exercitu fuerit mortuus, eius filius vel frater congruo honore sit donandus.*“

¹⁷⁶ Tamže, s. 201. „*Item preter hos quatuor iobagiones, scilicet palatinum, banum et curiales comites regis et regine, duas dignitates nullus teneat.*“

Títo mohli okrem spomínaných hodností zastávať aj ďalšie.¹⁷⁷ Z vyššie uvedeneho vyplýva, že pojem jobagión bol pomerne všeobecný a mohol zahŕňať tak najvýznamnejších hodnostárov krajiny, ako aj radových vojakov.¹⁷⁸

Vo Varadínskom registri a aj v iných prameňoch sa veľmi často spomínajú jobagióni Svätého kráľa, ktorí sa v písomných prameňoch objavujú v priebehu 12. storočia. Otázkou je, do akej miery je terminológia listín z 12. a z prvej polovice 13. storočia kompatibilná s prameňmi z doby vytvárania hradskej (resp. komitátnej) sústavy z čias Štefana I.¹⁷⁹ Je možné, že odvodzovanie právneho postavenia a (relatívnych) slobôd od autority prvého uhorského kráľa smerovalo práve k tomu, aby vznikla bariéra pre kráľovskú moc nad obyvateľstvom prislúchajúcim hradu.¹⁸⁰ Pomerne veľké množstvo údajov o jobagiónoch použil A. Zsoldos vo svojej práci pri rozbere viacerých príkladov, na ktorých uviedol, že sa hradské obyvateľstvo členilo hierarchicky na:

1. synov jobagiónov Svätého kráľa;
2. synov jobagiónov zaviazaných poplatkami/jobagiónov vyňatých z hradčanov;
3. hradčanov.¹⁸¹

Jobagiónov Svätého kráľa tak budeme chápať ako tú skupinu poddaných hradu, ktorá má najvyššie, plnoprávne postavenie, o stupeň nižšie stáli hradskí jobagióni. Rozdiel medzi týmito skupinami bol zrejme v daňovej povinnosti,¹⁸² ako napokon ukazuje aj výraz „synovia jobagiónov zaviazaných poplatkami županovi“.¹⁸³

Postavenie jobagiónov v uhorskom systéme spoločenských vzťahov zaujíma vo odhaľuje terminológia záznamov Varadínskeho registra. Keď sa obyvatelia

---

¹⁷⁷ Ako potvrdzuje nielen Zsoldosova archontológia, ale aj samotný Varadínsky register, bolo bežné, že osoba bola držiteľkou viacerých hodností: typicky býval palatín zároveň županom aj niektorého z uhorských komitátov.

¹⁷⁸ *Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/2. 1000 – 1387.* Eds. Vladimír Segeš – Božena Šedřová. Bratislava: Vojenský historický ústav, 2011, s. 48 a 71.

¹⁷⁹ Porovnaj napr. ZSOLDOS, Attila. *A szent király szabadjai. Fejezetek a várjobbágság történetéből (=Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 26).* Budapest: MTA történettudományi intézete, 1999, s. 16.

¹⁸⁰ Tamže, s. 34.

¹⁸¹ Tamže, s. 31. K prameňom porovnaj č. 97 (323), ostatné pramene porovnáva A. Zsoldos. Že bolo výhodnejšie byť jobagiónom Svätého kráľa ako jobagiónom vyňatým z hradčanov, ukazuje jasne č. 112 (174) a 121 (183).

¹⁸² Ako naznačuje ZSOLDOS, *A szent király szabadjai*, s. 37.

¹⁸³ Č. 97 (323). „*filii ioubagionum descensum comiti persolventium...*“

Novohradu spolu s jobagiónmi toho istého hradu súdili o vlastníctvo zeme s akýmsi slobodným človekom (*liber homo*) menom Pét, ten vychádzal z toho, že zem patrí jemu, pretože ju kúpil, kým protistrana (*cives a iobagiones*) tvrdila, že zem patrí hradu (*dicentes terram esse castrí*).¹⁸⁴ Naviazanosť jobagiónov na hradskú (resp. komitátnu) sústavu Uhorska je teda viac než zrejmé. O povahe týchto väzieb zaujímavo svedčí žaloba boršodských jobagiónov proti ich županovi Demetrovi pre jeho nespravodlivé rozsudky a neoprávnené poplatky.¹⁸⁵

Pomerne veľké množstvo sporov riešiacich, či je skupina osôb v postavení hradčanov alebo jobagiónov, ukazuje, že byť hradčanom bolo menej výhodné.¹⁸⁶ Ako mohli jobagióni škodiť hradčanom, ukazuje aj prípad z Békešu, kde boli žalovaní jobagióni Sab a Sikund obvinení z ožobračovania „všetkých hradčanov“ a zo spôsobenia smrti troch ľudí.¹⁸⁷

Vo všeobecnosti sa predpokladá, že hradčania tvorili najpočetnejšiu vrstvu obyvateľstva podliehajúceho hradu a okrem povinnosti odovzdávať vrchnosti dávky mali povinnosť sa o hrad starať a brániť ho.¹⁸⁸

V porovnaní s predošlými skupinami sa priama previazanosť s kráľom predpokladá pri skupine obyvateľstva nazývanej kráľovskí dvorníci (*udvornici regis, udvornici regales*). Títo neboli v jazyku 13. storočia pokladaní za slobodných.¹⁸⁹ Na rozdiel od vyššie menovaných vrstiev neboli súčasťou hradskej sústavy, ale boli usídlení na majetkoch spadajúcich priamo pod kráľa.¹⁹⁰

¹⁸⁴ Č. 380 (133).

¹⁸⁵ Č. 341 (248). Prípad sa skončil v podstate zmierom.

¹⁸⁶ Očividným príkladom napr. č. 51 (147).

¹⁸⁷ Č. 210 (42).

¹⁸⁸ Na miestnych príkladoch porovnaj napr. LUKAČKA, Ján. Kontinuität der Besiedlung auf dem Gebiet des Komitats Nitra 9. – 13. Jahrhundert. In *Studia historica Slovaca XVIII. Beiträge zur ältesten Besiedlung der Slowakei (=Sammelband zum XI. internationalen Kongreß der Slavisten in Preßburg 30. 8. – 8. 9. 1993)*. Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Slowakische Akademie der Wissenschaften, Historisches Institut, 1994, s. 139. GÁLIK, Zdenko. Dejiny Hlohovca po páde Veľkej Moravy do roku 1275 s osobitným zreteľom na polohu hradu Szolgagyör. In *Historický časopis*, 2013, roč. 61, č. 2, s. 270 – 271.

Pôvodnú slobodu týchto spoločenských vrstiev predpokladal aj na základe záznamov Varadínskeho registra KUČERA, Matúš. Sociálna štruktúra obyvateľstva Slovenska v 10. – 12. storočí. In *Historický časopis*, 1965, roč. 13, č. 1, s. 29, pozn. č. 131, s. 40. KUČERA, Matúš. Die Struktur der Bevölkerung in der Slowakei im 10. – 12. Jahrhundert. In *Studia historica Slovaca IV*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, s. 48, 62, 65.

¹⁸⁹ Č. 285 (100). „*Udvornici regis de villa Fonchol impecierunt quosdam de prædio Gueris filii Nanę comitis (...), dicentes, quod eorum essent conservi. Illi autem dixerunt se esse liberos et hoc idem dominus eorum contestatus est.*“ Podobne č. 288 (103).

¹⁹⁰ KUČERA, Slovensko po páde Veľkej Moravy, s. 366.

Poslednou vrstvou, pri ktorej sa pristavíme, sú hostia (*hospites*), u ktorej sa všeobecne predpokladá – už aj z významu označenia tejto sociálnej vrstvy – cudzí pôvod, hoci v priebehu 13. storočia dochádza k ich splyvaniu s domácim obyvateľstvom. Tým sa stali vlastne nositeľmi práva hostí.¹⁹¹ Pokiaľ by sme mali analyzovať hostí vo Varadínskom registri, veľmi zaujímavý je spor o sociálnu príslušnosť medzi jobagiónmi hradu Solnok a akýmsi Angelom z dediny Gió. Angel sa v tomto spore hájil, že je synom latinského host'a a že je úplne slobodný (*absolute liberum*).¹⁹² Aj odtiaľto je teda vidieť, že postavenie host'a bolo hospodársky a právne priaznivejšie ako postavenie jobagióna.

Príklad syna latinského host'a však ukazuje, že záznamy Varadínskeho registra poznajú ako hostí skutočne ľudí cudzieho pôvodu. Týka sa to tiež nemecských hostí¹⁹³ alebo českých hostí.¹⁹⁴ Bežná formulácia „synovia hostí“, pravda, naznačuje dedičnosť statusu, a tým aj možnosť rodového splyvania domáceho a cudzieho obyvateľstva.

Celkovo je možné skonštatovať, že sociálna štruktúra obyvateľstva podľa Varadínskeho registra zaznamenáva stav z prvej polovice 13. storočia, ktorý bol ešte nepoznačený dvoma zásadnými sociálnoprávnymi procesmi vrcholného stredoveku, a to vznikom privilegiálnych miest a dotvorením šľachty.

---

¹⁹¹ JAVOŠOVÁ, Erika. Hostia na Slovensku pred Tatárskym vpádom. In *Historický časopis*, 1998, roč. 46, č. 1, s. 3 – 11. ŠEDIVÝ, Juraj. Najstarší patriciát v stredovekej Bratislave: šľachtici alebo mešťania? In *Forum historiae*, 2008, roč. 2, č. 2, s. 1 – 21. LYSÁ, Žofia. Bratislavskí hostia v 13. storočí. Zvyky, právo a správa. In *Historický časopis*, 2013, roč. 61, č. 4, s. 606. Komplexné spracovanie aj s odkazmi na staršiu literatúru spracoval MAREK, Miloš. „Hospites nostri, dilecti et fideles“. Spoločenská kategória host'ov v stredovekom Uhorsku. In *Studia Historica Tyrnaviensia XXI. (=Dejiny v pohybe – pohyb v dejinách)*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2021, s. 41 – 78.

¹⁹² Výraz „slobodný“ (*liber*) sa vo Varadínskom registri a očividne aj v iných prameňoch používal relatívne, teda vo vzťahu k inej, menej slobodnej vrstve.

¹⁹³ Porovnaj č. 218 (5), 259 (116).

¹⁹⁴ Porovnaj č. 316 (367).

5

VÝVOJ STREDOVEKEJ LATINČINY A JEJ ŠPECIFIKÁ VO VARADÍNSKOM REGISTRI

Záznamy vo Varadínskom registri z rokov 1208 – 1235 sú písané latinským jazykom počiatku 13. storočia. Ide o jazyk, ktorý označujeme ako stredoveká latinčina a od latinčiny klasickej sa líši v morfolologickej i syntaktickej rovine.

Latinský jazyk (*lingua Latina*) patrí do indoeurópskej jazykovej skupiny. Pôvodne bol jazykom kmeňa Latínov, ktorí sídlili na Apeninskom polostrove, v lokalite známej ako Latium. Bol to jazyk Rimanov, ktorí ho s postupnou expanziou svojej ríše rozšírili na všetky územia, ktoré postupne obsadili. Tak sa latinský jazyk dostal do celej oblasti Stredomoria, takmer celej západnej a aj veľkej časti strednej Európy. Latinčina bola úradným jazykom celého impéria (spolu s gréčtinou, ktorá sa preferovala najmä vo východnej časti ríše) a jej znalosť sa rýchlo rozširovala aj za hranice, kde fungovala ako dôležitý dorozumievací prostriedok. Po rozdelení Rímskej ríše na západnú a východnú časť ostala latinčina jazykom západnej časti a postupne sa popri spisovnej reči začal čoraz viac používať aj ľudový jazyk. Z neho sa postupom času vyvinuli románske jazyky – španielčina, francúzština, taliančina, portugalčina a rumunčina.¹⁹⁵

Vo vývoji latinského jazyka rozoznávame niekoľko fáz. Predliterárne obdobie datujeme od najstarších čias do roku 240 pred n. l. Už zo 6. storočia pred n. l.

---

¹⁹⁵ Okrem španielčiny, francúzštiny, taliančiny, portugalčiny a rumunčiny patrí do jazykovej skupiny románskych jazykov aj katalánčina, provensalčina, sardínčina, rétorománčina a ich mnohé dialekty. MANTELLO, F. A. C. – RIGG, A. G. *Medieval Latin: An Introduction and Bibliographical Guide*. United States of America: The Catholic University of America Press, 1996, s. 3.

sa zachovali latinské písomné pamiatky, ktoré však tvorili iba veľmi stručné nápisy alebo ich fragmenty, z ktorých si o latinskom jazyku môžeme utvoriť len veľmi skúpy obraz.¹⁹⁶ Z celého predliterárneho obdobia poznáme iba niekoľko zlomkov zachovaných v pamiatkach epigrafickej povahy a nepriamo svedectvá od neskorších antických autorov, ktorí sa vo svojich prácach zmiňujú o viacerých neliterárnych formách (napr. *carmina*). Patria sem aj zmluvy, zákony, záznamy a kalendáre – *Leges XII tabularum* (Zákony dvanástich tabúl), *fasti* (*fasti consulares*, *fasti pontificales*, *annales maximi* a pod.).¹⁹⁷

Počiatky umeleckej produkcie v latinskom jazyku datujeme do roku 240 pred n. l., keď Livius Andronicus predstavil na javisku rímskeho divadla jeden svoj scénický text, pravdepodobne tragédiu.¹⁹⁸ Týmto aktom sa symbolicky začalo literárne obdobie známe ako archaické obdobie, keď sa latinčina ustalovala ako spisovný jazyk. Datujeme ho do roku 80 pred n. l., do prvého verejného vystúpenia Marca Tullia Cicérona. Cicéronovo vystúpenie považujeme za začiatok novej fázy latinského písomníctva, ktorá trvala až do smrti cisára Augusta v roku 14 n. l. Latinčina tohto tzv. klasického obdobia sa považuje za normu a dodnes za vzor spisovnej latinčiny. V tejto dobe vznikli okrem Cicéronových rečí, politických i filozofických spisov aj prozaické Caesarove diela, básnická tvorba Ovídia, Vergília, Horácia a ďalších. Tieto diela sa na dlhé storočia stali nevyčerpatelnou studnicou inšpirácie pre neskorších autorov. Potom už hovoríme o tzv. striebornom období (14 – 117), ktoré symbolicky ukončila smrť cisára Trajána. Vtedy už nenastávali v latinskom jazyku výrazné zmeny, isté odchýlky je možné sledovať v štylistike. Za cisára Trajána dochádzalo v Rímskej ríši k najväčšiemu územnému rozmachu a latinský jazyk sa dostal aj do jej najvzdialenejších kútov.

Posledným obdobím klasickej latinčiny je tzv. úpadkové obdobie, ktoré trvalo do kodifikácie rímskeho práva za cisára Justiniána v roku 529. Počas neho sledujeme prenikanie mnohých prebratých „barbarských“ termínov, a najmä prvkov ľudovej reči širokých vrstiev do latinského jazyka. Latinčina sa stala jazykom rímskokatolíckej cirkvi a cirkevní autori, najmä cirkevní otcovia, vo svojich dielach obohatili jazyk o mnohé slová prevzaté z gréčtiny, o viaceré novoutvorené slová,

---

¹⁹⁶ ŽIGO, Ján. *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1969, s. 5.

¹⁹⁷ CONTE, Gian Biagio. *Dějiny římské literatury*, Praha: KLP, 2003, s. 26 – 27.

¹⁹⁸ CONTE, *Dějiny římské literatury*, s. 25. STIEBITZ, Ferdinand. *Stručné dějiny římské literatury*. Brno: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 59 – 66.

alebo už existujúcim slovám dali nový význam. Práve tieto zmeny a vplyvy neskôr vidíme aj v latinčine stredovekej.¹⁹⁹

Vznik a formovanie stredovekej latinčiny

Termín stredoveká latinčina používame v dvoch významoch. V širšom slova zmysle týmto pojmom označujeme latinský jazyk, ktorý sa používal v časovom úseku od zániku Západorímskej ríše po taliansku renesanciu a humanizmus, keď vznikla novoveká podoba latinčiny. Veľmi zjednodušene ju datujeme približne do obdobia rokov 500 – 1500, pričom v jednotlivých krajinách Európy sa datovanie môže líšiť v závislosti od historicko-politického vývoja.

V užšom zmysle slova charakterizujeme stredovekú latinčinu ako jazyk, ktorý nebol nikoho materinským jazykom a každý sa ho musel naučiť ako cudzí jazyk. Hovoríme o období, keď zároveň vznikali románske jazyky (približne od 9. storočia).²⁰⁰ Nech použijeme ktorúkoľvek definíciu, je zrejmé, že latinský jazyk prešiel od antiky k svojej stredovekej podobe dlhú cestu.

Latinčina, podobne ako každý iný jazyk, sa prirodzeným spôsobom vyvíjala, dochádzalo v nej k zmenám ortografickým, morfológickým i syntaktickým. Jazyk, ktorý dnes považujeme za klasickú latinčinu, je jazykom antického Ríma, a to hlavne jeho elity, učencov, rétorov, právnikov, historikov. Vzorom klasickej latinčiny sú Ciceronove práce, ktoré môžeme hodnotiť ako vrchol jazykovej zdatnosti klasických Rimanov. Tento jazyk ani vo svojej dobe nebol jazykom bežných ľudových vrstiev; popri vysokom jazykovom štýle elit sa prirodzene vytváral jazyk, ktorý bol pre bežné používanie značne jednoduchší, čo sa týka štylistiky, slovnej zásoby, ale napríklad aj ortografie. Jazyk nižších sociálnych rímskych vrstiev dokumentujú Plautove alebo Terenciove komédie, v ktorých vidíme jasné zjednodušovanie formy aj štýlu.

Najlepším ukazovateľom tzv. vulgárnej (ľudovej) latinčiny (*sermo vulgaris*) je stále epigrafia. Na epigrafických pamiatkach, najmä tých, ktoré písali bežní ľudia (napr. na náhrobných nápisochoch, graffiti a pod.) môžeme vidieť mnohé „chyby“, ktoré by sme mohli označiť za omyl kamenára alebo autora nápisu, ale tento omyl

---

¹⁹⁹ STIEBITZ, *Stručné dejiny rímskej literatúry*, s. 57 – 58, 295 – 297. KARABOVÁ, Katarína – SIPEKIOVÁ, Nicol. *Latinský jazyk pre medievalistov 1*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013, s. 3 – 5.

²⁰⁰ ŽIGO, *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*, s. 8.

zväčša nevznikol náhodne. V prípade, že autor nebol jazykovo zdatný, mohol zapísať slovo tak, ako ho počul a poznal, vďaka čomu je možné zistiť mnohé jazykové odchýlky, formy výslovnosti či zjednodušeného zápisu. Tie nemáme možnosť študovať v tzv. vysokých žánroch, ktoré boli pripravované na vydanie a dodatočne opravované. Napriek odchýlkam, ktoré poznáme z komédií a nápisov, latinský jazyk pretrval vo svojej klasickej podobe v literárnych dielach a je to jazyk, ktorý sa študuje ako klasická (antická) latinčina.

Úloha ľudového jazyka stále rástla a už v 3. a 4. storočí nášho letopočtu môžeme v latinskom jazyku pozorovať javy, ktoré sa potom neskôr plne rozvinuli do stredovekej latinčiny. Tieto posuny sa prejavujú v lexike, morfológii, syntaxi, v literárnych prejavoch aj v štýle. Nárast vplyvu ľudovej latinčiny môžeme pozorovať najmä v súvislosti s celkovou politickou a spoločenskou situáciou v Rímskej ríši aj s presadzujúcim sa kresťanstvom.²⁰¹

Latinskej literatúre i jazyku zasadili výrazné údery útoky barbarov, prenesenie hlavného mesta z Ríma, zánik Záporímskej ríše, resp. vláda cudzích vládcov v ríši. Isté obdobie kultúrneho rozmachu Itálie a aj neskororímskej literatúry badáme za vlády Ostrogóta Teodoricha Veľkého (493 – 526), ktorý obdivoval rímsku civilizáciu a v mnohých aspektoch chránil a rozvíjal jej kultúru, vzdelanosť aj literatúru. V tomto období fungovali antické školské inštitúcie a podľa rímskeho systému sa vyučovalo v ešte relatívne živých centrách, najmä v Miláne, Ravenne a Ríme. Onedlho po páde Teodorichovej vlády vpadli Longobardi do Itálie (568) a odvtedy sa dá datovať veľká rozdrobenosť a definitívny zánik rímskej vzdelanosti a jazyka.

Osudy latinského jazyka boli preto veľmi pestré. Najskôr zanikla latinčina v Byzantskej ríši, kde sa už dávno predtým dostala do popredia u vzdelancov a elít gréčtina. Latinčina v románskej Afrike rýchlo upadla a s príchodom Arabov tu v polovici 7. storočia zanikla úplne. S ich príchodom sa spája aj zánik klasickej latinčiny na Pyrenejskom polostrove, kde dovtedy ešte odolávala ľudovým jazykom aj vpádom barbarov. Podobne sa latinčina vytrácala aj z ostatných častí bývalého rímskeho impéria.

V 8. storočí si latinčinu zachovali z pôvodných západných romanizovaných krajín len Itália a Galia. Aj tu však dochádzalo k úpadku a k okliešteniu, zániku antickej školskej tradície a vzniku ľudových jazykov. Zatiaľ čo jazyk Itálie, formujúca sa taliančina, sa nazývala súčasníkmi *lingua vulgaris*, ktorá sa tak považovala

---

²⁰¹ NECHUTOVÁ, Jana. *Středověká latina*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 8.

za druh vyspelej latinčiny, reč dnešného Francúzska označovali ako *lingua Romana rustica*, teda ako druh nového jazyka, nie formy latinčiny. Postupným zánikom ľudovej latinčiny a vznikom ľudových jazykov spolu so zánikom antickej školskej tradície by sa dal očakávať aj úplný zánik spisovnej latinčiny. Ten však nenastal. Dôvodom bola na jednej strane latinizácia cirkevného života, ku ktorej došlo už v 2. storočí. Na druhej strane existovala potreba jedného spoločného jazyka, ktorý by slúžil na dorozumievanie medzi jednotlivými geograficky, ale aj jazykovo veľmi vzdialenými spoločenstvami. Zároveň stredovek potreboval aj jazyk vzdelanosti, ktorý by bol natoľko vyspelý, aby mohol byť vhodný pre tvorbu literárnych diel, čo románske jazyky v období svojho formovania ešte neboli, rovnako ani jazyky germánske.

Výnimku tvorilo len územie dnešnej Británie, kde sa už v ranom stredoveku stretávame s knižnou literatúrou v národnom jazyku, ale aj tu sa písalo prevažne po latinsky.²⁰² Toto územie malo z hľadiska jazyka svoje špecifiká. Na územie dnešnej Veľkej Británie sa dostali rímske légie až v 1. storočí nášho letopočtu a nikdy ho nedokázali úplne romanizovať, latinčina úplne nevytlačila domáci jazyk. Na druhej strane do Írska Rimania nikdy neprenikli a latinčina sa tam dostala až s prijatím kresťanstva v 5. storočí. Vtedy sa zakladali kláštory, ktoré sa stali centrami klasickej vzdelanosti. Práve z Írska, ktoré si ponechalo latinčinu vo svojej klasickej podobe, pochádzali misionári, ktorí pomohli pri renesancii latinčiny Karolovi Veľkému.

Úpadok latinčiny v 6. až 8. storočí sa prirodzene dotkol aj cirkvi a v tomto období dochádza k javom, keď aj najvyšší cirkevní hodnostári vedeli po latinsky len slabó a u nižšieho, a najmä vidieckeho kléru, bola znalosť liturgického jazyka obmedzená natoľko, že mnohí len ťažko rozumeli samotnej omši. Na zvrátenie tohto neblahého stavu bola potrebná renesancia latinského jazyka, ktorá vznikla najmä z iniciatívy Pipina Krátkeho a v najväčšej miere Karola Veľkého. Ako základ pre pozdvihnutie celkovej vzdelanosti uskutočnili cirkevnú reformu a zakladali školy, v ktorých sa zavádzalo vyučovanie siedmich slobodných umení. V tomto procese boli veľmi nápomocní práve írski misionári. Karolínska renesancia postupne v latinčine potláčala ľudové prvky, položila základy ortografie, tvaroslovia i skladby. Napriek mnohým znakom, ktoré sa formovali v klasickej latinčine už od 3. alebo 4. storočia nášho letopočtu, stredoveká latinčina sa ako jazykový fenomén konštitovala až v priebehu karolínskej renesancie od 9. storočia.

---

²⁰² ŽIGO, *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*, s. 5 – 7.

Čo sa týka prechodu medzi stredovekou a humanistickou latinčinou, stredoveká bola natoľko časovo, teritoriálne aj individuálne²⁰³ variabilná, že prechod medzi týmito dvoma formami nie je možné jednoznačne určiť.²⁰⁴

Základné zložky stredovekej latinčiny

Základným prvkom stredovekej latinčiny bola klasická latinčina spolu s rečou fixovaná a konzervovaná písomnými pamiatkami. Kresťanstvo sa veľmi skoro potom, ako preniklo na západ do latinsky hovoriacej časti impéria, stalo z náboženstva nižších a skôr nevzdelaných vrstiev zároveň (ale, samozrejme, nielen tých) náboženstvom gramotných. V latinčine začali vznikať nielen liturgické texty, ale aj prejavy literárne, teda kázne, listy, traktáty a iné básnické skladby. Ich tvorcovia boli najmä ľudia odchovaní neskoroantickou kultúrnou tradíciou, vyškolení v rétorických školách v klasickej latinčine, ktorou sa snažili aj písať.²⁰⁵ Stredovekí autori študovali latinčinu v dielach antických autorov ako jazyk kultu, liturgie a Biblie.

Druhú najdôležitejšiu zložku jazyka stredoveku tvorila kresťanská latinčina. Napriek tomu, že používame výraz „kresťanská latinčina“, tento termín nemá žiadnu lingvistickú validitu. Neexistoval žiadny špeciálny jazyk, ktorý používali iba kresťania a ktorý by bol odlišný od jazyka používaného pohanmi. Pri čítaní rôznych latinských literárnych textov vidíme jasné odlišenie týkajúce sa žánru, ale jazyk sa nelíši podľa toho, či je autorom pohanský alebo kresťanský autor. Jediným jazykovým špecifikom odlišujúcim texty kresťanských autorov od pohanských bola slovná zásoba s osobitým kresťanským významom slov (napr. *baptizo* – krstím). Prijatím ediktu cisára Teodózia v 4. storočí, ktorým sa kresťanstvo stalo jediným oficiálne uznávaným náboženstvom Rímskej ríše, sa aj tento rozdiel stráca a dochádza k postupnému pokresťančeniu latinského písomníctva. Užitočnosť tohto pojmu spočíva v jeho definovaní kultúrneho fenoménu. Po definitívnom zániku Západorímskej ríše a jej centralizovanej svetskej mocenskej štruktúry v 5. storočí bola katolícka cirkev inštitúciou, ktorá prináša pocit univerzalizmu. Ako výraz tejto trvalej univerzálnosti cirkev prijala a zachovala latinčinu. Bol to jazyk jej posvätných textov, liturgie, cirkevnej správy aj vzdelávacieho systému.²⁰⁶

---

²⁰³ Podľa jednotlivých užívateľov.

²⁰⁴ NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 8.

²⁰⁵ Tamže, s. 55.

²⁰⁶ SIDWELL, Keith. *Reading medieval Latin*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s. 5.

Pre formovanie stredovekej literárnej latinčiny mal najväčší význam latinský preklad Biblie, tzv. Vulgáta, ktorý z pôvodných jazykov vytvoril Hieronymus.²⁰⁷ Už pred týmto prekladom, ktorý bol cirkvou uznaný za kánonický a záväzný, existovali aj iné preklady Biblie alebo aspoň jej častí, ktoré súhrnne označujeme ako *Vetus latina* alebo *Praevulgata*.

Tendencii vulgárnej latinčiny k zjednodušenej syntaxi zodpovedala v kresťanskej latinčine snaha napodobniť čo najvernejšie grécku dikciu, ktorá viedla k niektorým posunom a ktorá sa uplatnila pri preklade Nového zákona z gréčtiny. Išlo najmä o nahradenie hypotaxie parataxiou (teda podrad'ovacích súvetí súvetiami prirad'ovacími), uvoľnilo sa striktné, klasicky spisovné používanie konjunktívov, postupne mizli infinitívne väzby (akuzatív s infinitívom a najmä nominatív s infinitívom) a na ich miesto nastúpili vedľajšie vety s pôvodne dôvodovými spojkami *quod*, *quia*, *quoniam* spojené najčastejšie s indikatívom, zároveň boli podrad'ovacie súvetia nahrádzané prirad'ovacími.²⁰⁸

Na formovaní stredovekého jazyka sa v nemalej miere podieľala aj vulgárna latinčina. Túto mieru je však ťažké presne stanoviť, pretože vulgárna latinčina dodnes nie je presne vymedzená, keďže po sebe nezanechala kontinuálne svedectvo. Samotný termín „vulgárna latinčina“ pre označenie ľudového jazyka modernou lingvistikou sa začal používať v druhej tretine 19. storočia, keď sa porovnávaním románskych jazykov a neskorolatinských textov objasnil pojem variantu latinčiny odlišného od klasickej latinčiny. Hoci pojem „vulgárny“ má v laickej verejnosti negatívnu konotáciu, ide len o latinský termín pre ľudový a používal ho už Cicero vo význame *sermo vulgi*, t. j. ľudový jazyk.²⁰⁹ Z použitého termínu aj jeho kontextu je zrejmé, že už Cicero rozlišoval jazykovú formu, ktorú používali ľudia z najnižších vrstiev, od jazyka elít alebo literárneho jazyka. Ide však o bežný jav,

---

²⁰⁷ Sophronius Eusebius Hieronymus, známy ako sv. Hieronym (cca 347 – 420) bol mních, kňaz, exegéta, latinský cirkevný otec a učiteľ cirkvi. Z hebrejských a aramejských rukopisov preložil celý Starý zákon (okrem žalmov) do vtedajšej latinčiny. Tento text a opravený text Nového zákona (a žalmov) sa označuje pojmom *Vulgata*.

²⁰⁸ NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 55 – 56.

²⁰⁹ Cic. Ver. II I *M. Tullii Ciceronis Actionis in C. Verrem secundae sive accusationis libri I – III*. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Ed. Carl F. W. Müller. Lipsiae: Teubner, 1887. Cic. Orat. 57 *M. Tullii Ciceronis Scripta quae manserunt omnia*. Fasc. 5 Orator. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Ed. Rolf Westman. Leipzig: B. G. Teubner, 2002.

ktorý sa týka všetkých živých jazykov, a tak i latinčina rovnako obsahovala prvky vyššieho štýlu, ako aj ľudové varianty.²¹⁰

Za prvé literárne doklady ľudovej latinčiny môžeme považovať časti Plautových komédií, v klasickom období sú to niektoré časti prejavov zachovaných v Ciceronových listoch, Horatiove *Satiry*, neskôr napríklad Petroniovo dielo *Satirikon* alebo Apuleiove *Metamorfózy*. Zaujímavým neskorým literárnym dokladom vulgárneho jazyka asi z 5. storočia je cestopis mníšky Egerie.²¹¹ Najspohľadlivejšie je však vulgárna latinčina dokladovaná spomínanými epigrafickými pamiatkami. Tvorcovia týchto nápisov neboli zaťažení literárnym vzdelaním, vyjadrovali sa neštylizovane a ich latinčina je preto autentická.

Dôležitým prameňom sú aj neskorootické diela s názvom „*antibarbarus*“, teda pomôcky pre spisovateľov, ktoré upozorňujú na javy s najčastejším výskytom chýb. Najznámejší z nich je takzvaný *Appendix Probi* – gramatické dielo mylne pripisované Valeriovi Probovi, ktorý žil v 1. storočí. Spomínaný *Appendix* bol však zložený anonymným autorom niekedy na konci Diokleciánovej vlády, teda v 3. storočí.²¹²

Základnou otázkou latinskej medievalistiky je charakter a funkcia stredovekej latinčiny. Tú by sme mohli zjednodušiť na otázku, či je stredoveká latinčina jazykom živým alebo mŕtvym. Vidíme tu výrazný rozmer mŕtveho jazyka, keďže stredoveká latinčina nie je materinským jazykom nikoho a nie je ani dorozumievacou rečou. Každý užívateľ sa ju musel naučiť. Na druhej strane latinčina v stredoveku slúžila k bežnému dorozumievaniu, keďže zo stredovekého univerzalizmu vyplývalo aj všeobecné používanie jedného medzinárodného jazyka. V dorozumievacej funkcii bolo použitie latinčiny obmedzené na stredoveký klérus, vzdelancov a inteligenciu. Jej centrami sa stali jednak kláštory a jednak univerzity.²¹³ Klerici sa latinsky dorozumievali v súvislosti s odbornými a študijnými záležitosťami, ale aj ohľadom vecí každodenného života. Je zrejmé, že oboje sa vyvíjalo, každodenná praktická realita bola v 13. storočí iná ako v antike a predmety a deje každodenného života bolo nutné pomenovávať.

---

²¹⁰ Viac k hovorovej latinčine a prehľadu bádania v problematike jej definície pozri ŠULHAN, Jozef. Úvod do štúdia ľudovej latinčiny. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1973, s. 7 – 11.

²¹¹ Porovnaj EGERIA. *Pút' do Svätej zeme/Itinerarium Egeriae*. Ed. Helena Panczová. Bratislava; Trnava: Teologická fakulta Trnavskej univerzity; Dobrá kniha, 2006.

²¹² NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 56 – 57.

²¹³ Ide najmä o obdobie raného stredoveku.

Stredoveká latinčina bola európska „*lingua franca*“, ktorá ponúkala výhodu živého jazyka spoločného pre celý západný kresťanský svet, jazyka presahujúceho miestne jazykové variácie. Na jeho prežití je možno najpozoruhodnejšie to, že sa naďalej učil a používal na literárne, vedecké, liturgické, administratívne a mnohé svetské účely, a to dlho potom, čo prestal byť rodným jazykom kohokoľvek.

Stredoveká latinčina je priamym potomkom literárnej, učenej latinčiny klasického obdobia. Ako literárny jazyk odolávala jazykovým zmenám silnejšie ako jej hovorený náprotivok (vulgárna latinčina), pretože ju formálne vyučovali učitelia, ktorí vychádzali zo zavedeného a cteného literárneho dedičstva a ktorí sa jej snažili vštepiť normy správnosti. Konzervativizmus tohto jazyka však neznamenal, že by neprijímal inovácie. Naopak, ako všetky živé jazyky sa neustále používal na rôzne nové účely, ktoré si vyžadovali jazykovú flexibilitu. Jeho pisatelia vytvorili počas mnohých storočí obrovské množstvo textov a dokumentov týkajúcich sa všetkých oblastí ľudského života. Pre mnohých autorov bola latinčina základným profesionálnym nástrojom; iní si ju zvolili ako jediný spôsob, ktorým sa dalo zabezpečiť, že ich diela budú všeobecne rozšírené. Vo všetkých zdedených klasických literárnych žánroch tvorili stredovekí latinskí autori pozoruhodné nové diela. Neprenášali len tradície staroveku, ale napodobňovali a pretvárali rímske modely, pričom do nich začlenili aj mnohé nové prvky a tvorivo reagovali na úplne nové vplyvy. Najvýraznejšou črtou stredovekej latinčiny je zmes starých a nových latinských slov a starých latinských slov s novým významom. Táto bohatá zmes odráža mieru, do akej odolávala lexikálnemu purizmu a prísnemu klasickému rozlišovaniu medzi prózou a poetickým slovníkom.

Christianizácia latinčiny v neskorej antike tvorila najdôležitejší faktor v jej poklasickom vývoji a vnútila jej rozsiahlu novú terminológiu v oblasti viery, rituálov i cirkevnej správy. Morfologické i syntaktické prvky, ale i témy Vulgáty prenikli do všetkých literárnych žánrov. Ďalší vývoj, vrátane zmien v oblasti vláducej moci, zrod univerzít, zakladanie a rozširovanie cirkevných rádov, rozvoj právnych systémov, prispel k mnohým novým termínom. Takmer všetky aktivity, náboženské aj svetské, boli opísané alebo zdokumentované v latinčine. Jej vplyv môžeme pozorovať aj na povinnej katalogizácii predmetov každodennej potreby v zmluvách a testamentoch.²¹⁴

---

²¹⁴ MANTELLO – RIGG, *Medieval Latin: An Introduction and Bibliographical Guide*, s. 3 – 4.

Slovníky stredovekej latinčiny

Otázka použitia a vôbec existencie slovníkov stredovekej latinčiny je komplexná, tak ako je komplexný aj jazyk stredovekej latinčiny. Stredoveká latinčina je rôznorodá najmä v lexike a jej jednotlivé varianty sa od seba odlišujú v závislosti od geografického priestoru, časových i osobnostných faktorov. Dôvodom je fakt, že ide svojím spôsobom o živý jazyk, ktorý sa v literárnych prejavoch užívateľov prirodzene modifikuje. Stredoveká latinčina je zvláštna tým, že je v podstate spisovným jazykom. Príčinou nemožnosti vzniku spisovnej normy, ktorá by písaný jazyk kodifikovala ako jednotný jav, bola (napriek univerzalite latinského stredoveku) relatívna izolovanosť jednotlivých kultúrnych centier a obmedzená možnosť komunikácie na území prakticky celej strednej a západnej Európy. Pri daných podmienkach nie je možné zostaviť univerzálny slovník stredovekej latinčiny, ktorý by bol presný a zároveň by zohľadňoval slovnú zásobu každého stredovekého autora bez ohľadu na miesto a dobu pôsobenia.²¹⁵ Z tohto dôvodu majú všetky obsiahlejšie slovníky stredovekej latinčiny tri zvláštnosti. Sú chronologicky a teritoriálne vymedzené, sú diferenčné k nejakému klasickému slovníku a (zväčša) sú zároveň glosármi, t. j. výkladovými slovníkmi. Výklady bývajú najčastejšie vypracované buď v klasickej latinčine, alebo v modernom jazyku, prípadne sa používajú obe možnosti.²¹⁶

Za najvýznamnejší slovník stredovekej a neskoršej latinčiny možno považovať dielo Charlesa du Cagna²¹⁷ *Glossarium ad scriptores mediae et infimae latinitatis* z roku 1678,²¹⁸ ktoré za nasledujúcich dvesto rokov práce rozšírilo množstvo francúzskych a nemeckých učencov o vlastné glosáre a doplnky. Tak sa glosár rozrástol do súčasnej podoby, preto je od vydania Léopolda Favreho z roku 1883 označovaný už len ako *Glossarium mediae et infimae latinitatis*.²¹⁹

---

²¹⁵ NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 20.

²¹⁶ Podrobný prehľad latinských slovníkov porovnaj aj QUITT, Zdeněk – KUCHARSKÝ, Pavel. *Česko-latinský slovník starověké a současné latiny*. Praha: SPN, 1992, s. 17 – 18. NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 20, 26.

²¹⁷ Charles du Fresne, sieur du Cange (1610 – 1688).

²¹⁸ Du Cagneho glosár nebol len jazykovým slovníkom stredovekej latinčiny, ale skôr encyklopediou termínov a predmetov stredoveku, usporiadanou abecedne podľa latinských slov, ktoré ich opisujú. Každý článok je zbierkou textov, v určitých prípadoch dosahujúcich dĺžku pojednania. Na vysvetlenie vecí slúžia aj príklady textov vo francúzštine, nielen latinčine. Na druhej strane úplne chýbajú jazykové vysvetlenia ako deklinácie, konjugácie a pod.

²¹⁹ Dielo sa odvtedy používa v tomto vydaní: *Glossarium mediae et infimae latinitatis/Conditum a Carolo Du Fresne Domino Du Cange. Auctum a monachis Ordinis s. Benedicti cum supplementis integris D. P. Carpenterii, Adelungii, aliorum, suisque digessit G. A. L. Henschel*

Slovníky použité pri preklade textu Varadínskeho registra možno rozdeliť do dvoch kategórií. Na jednej strane sa pracovalo s klasickými slovníkmi latinského jazyka (Špaňár – Hrabovský,²²⁰ Pražák – Novotný – Sedláček,²²¹ prípadne Kábrt a kol.²²²), ako aj so slovníkmi stredovekej latinčiny. Spomenieme stručný slovník Petra Kuklicu,²²³ ktorý predstavuje najzákladnejšie pojmy, ďalej sme siahli po objemnejších slovníkoch, resp. glosároch maďarských (Bartal)²²⁴ a slovenských (Marek). Slovník Miloša Mareka *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku. Glossarium mediae et infimae Latinitatis Slovaciae*²²⁵ je zameraný na územie Uhorska, resp. dnešného Slovenska v období stredoveku. Napriek tomu, že ide o referenčný slovník pravdepodobne k Špaňárovmu a Hrabovského *Latinsko-slovenskému a slovensko-latinskému slovníku* (hoci to autor nikde nespomína) a chyba mu exemplifikácia so slovenským prekladom, najmä ak ide o odlišnosť od slovenčiny alebo aj klasickej latinčiny, ide o jediný špecializovaný slovník stredovekej latinčiny vydaný na Slovensku. Používateľ by zaiste ocenil najmä príklady použitia termínov v praxi s prekladom, ako ich napríklad uvádza Špaňár a Hrabovský a ďalšie slovníky. Na druhej strane môžeme vyzdvihnúť použitie ukážok daných slov, resp. termínov v konkrétnych latinských stredovekých textoch, hoci chýba slovenský preklad, čo by sa práve pri práci so slovníkom oceňovalo. Napriek týmto drobným výhradám, ktoré možno budú predmetom doplnených vydaní slovníka, možno konštatovať, že Marekov slovník zapĺňa prázdne miesto slovenskej medievalistiky a v kontexte prekladu Varadínskeho registra pokrýva takmer celú jeho terminológiu.

---

sequuntur Glossarium gallicum, tabulae, indices auctorum et rerum, dissertationes. Editio nova aucta pluribus verbis aliorum scriptorum a Léopold Favre. Niort: Favre 1883 – 87; Nachdrucke Paris 1937 – 1943, Graz 1954/55. Viac pozri STOTZ, Peter. Handbuch zur lateinischen Sprache des Mittelalters, Bd. 1 (=Handbuch der Altertumswissenschaft 2, 5, 1). München, 2002, s. 193 – 197.

²²⁰ ŠPAŇÁR – HRABOVSKÝ, *Latinsko-slovenský a slovensko-latinský slovník*.

²²¹ PRAŽÁK, Josef – NOVOTNÝ, František – SEDLÁČEK, Josef. *Latinsko-český slovník*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 1999. PRAŽÁK, Josef. *Latinsko-český slovník*. Praha: Nákladem české grafické unie, a. s., 1926.

²²² KÁBRT, Jan et al. *Latinsko-český slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1996.

²²³ KUKLICA, *Slovník stredovekej latinčiny*.

²²⁴ BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*.

²²⁵ MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*.

Gramatika stredovekej latinčiny – najčastejšie odchýlky stredovekej latinčiny od klasickej latinčiny

Ako sme sa už zmienili v prípade slovníkov, resp. termínov stredovekej latinčiny, rovnako ani ustálená gramatika stredovekej latinčiny neexistuje.²²⁶ Nemôžeme ani predpokladať, že by mohla existovať v takej podobe, ako ju poznáme z klasickej latinčiny alebo moderných jazykov, práve z dôvodov, ktoré boli zhrnuté v časti venovanej slovníkom.

Gramatika stredovekej latinčiny osciluje od gramatiky klasickej latinčiny s rôznymi črtami typickými pre niektorú krajinu alebo časové obdobie, niekedy dokonca pre niektorého autora. Najčastejšie odchýlky stredovekej latinčiny od klasickej latinčiny nachádzame v ortografii, morfológii, syntaxi, medzi jednotlivými slovnými druhmi a v samotnej slovnej zásobe.

Medzi najvýznamnejšie zmeny v hláskosloví oproti klasickej latinčine radíme zmeny pravopisu (ortografie). Pravopis je veľmi nejednotný a často sa prispôbuje výslovnosti. Najviditeľnejšia je zmena pravopisu dvojhlások „ae“ a „oe“, ktoré sa prepisujú v stredovekej latinčine ako „e“ (*feminae* = *femine*,²²⁷ *saepe* = *sepe*²²⁸). Dôležité je však upozorniť aj na opačný proces, na zámenu vokálu „e“ za „ae“, teda na prejav hyperkorektnosti (*hereditario* = *haereditario*). Doložené sú aj prípady zámény samotných dvojhlások „ae“ a „eo“ (*proelio* = *praelio*, *coepit* = *caepit* a pod.). Pri dvojhláskach sa stretávame aj s používaním ligatúr: *dominę Eufemię*,²²⁹ *uxor Aghę*,²³⁰ *filiu Ioseę*, *preęfata*.²³¹ Aj na tomto mieste je možné poukázať

---

²²⁶ Hoci existovali učebnice latinskej gramatiky, ktoré podávali štandardnú podobu jazyka (najpopulárnejšia bola Donátova gramatika zo 4. storočia), napriek štandardom do jazyka prenikali špecifiká jazykov ich národných používateľov. MAREK, *Slovník stredovekej latinčiny na Slovensku*, s. 4. Napriek tomu sa Donátovo dielo stalo základnou učebnicou neskorých a stredovekých latinčiny. Aelius Donatus (cca 350) v tomto svojom diele *Ars grammatica* ponúka v prvej časti základnú školskú príručku o slovných druhoch (*Ars minor*) a v druhej časti, *Ars maior*, predstavuje prepracovanú a kompletnú príručku gramatických pravidiel. Viac pozri COPELAND, Rita – SLUITER, Ineke (eds.). *Medieval Grammar and Rhetoric. Language Arts and Literary Theory, AD 300 – 1475*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 62, 82 – 103.

²²⁷ Pri zapisovaní odchýlok sa na prvom mieste nachádza klasický latinský termín, na druhom mieste za znakom „=“ je podoba zapísaná v stredovekej latinčine.

²²⁸ Č. 19 (389).

²²⁹ Č. 97 (323).

²³⁰ Č. 184 (69).

²³¹ Č. 287 (102).

na nekonzistentné používanie jednotlivých pojmov. Pri genitíve mena pani Eufémie, vidíme aj skloňovanie *Eufemie*,²³² ale rovnako je meno na inom mieste klasicky napísané ako *Eufemiae*.²³³ Podobne sa slovo *praefatus/praefata* vyskytuje v texte v oboch podobách *preŕata*²³⁴ aj *praefatos*,²³⁵ *praefatus*²³⁶ a pod. Podoba *praefat-* sa vyskytuje 61-krát, zatiaľ čo *preŕat-* sa vyskytuje spolu 22-krát.

Spojenie „au“ býva často zjednodušované na „a“, prípadne aj na „o“, napríklad: *auscultare = ascultare, aurum = orum*.

Bežná je zmena „e“ na „i“, prípadne ich úplné vymenenie, napríklad: *deberent = diberint, benevolens = benivolens, fuisset = fuissit, reciperet = receperit, ipse = ipsi* a pod.

Typická je aj vzájomná zámena „i/y“, napríklad: *virgo = vyrgo, martyr = martir* alebo *Macia = Macya*.²³⁷

V klasickej latinčine používané „ti“ prechádza z dôvodu výslovnosti na formu „ci“, napríklad *amicitia = amicicia, totius = tocius*. Podobný vplyv má výslovnosť na spoluhlásku „h“. Keďže sa nevyslovovala, v písomnostiach mizne alebo sa objavuje nepatrične. Napríklad *Christus = Cristus (Per Cristum dominum nostrum. Amen)*²³⁸ alebo *Christianae = Cristianę*.²³⁹ Dokonca sa s ňou stretávame v rámci jedného záznamu v rôzne zapísanej podobe: *Anthonius de villa Zupur*, ale v tom istom texte nižšie aj *Antonius*.²⁴⁰ Dodržiavajúc vypúšťanie „h“ a zmenu „i/y“, prechádza klasické označenie pre nádobu gréckeho typu *hydria* v stredovekej latinčine na formu *idria*.²⁴¹ Na druhej strane môžeme pozorovať, že „h“ uprostred slov prechádza na „ch“, napríklad: *mihi = michi, nihil = nichil*.²⁴²

---

²³² Č. 97 (323).

²³³ Č. 174 (34).

²³⁴ Č. 287 (102).

²³⁵ Č. 1 (330).

²³⁶ Č. 27 (266).

²³⁷ Č. 184 (69).

²³⁸ Porovnaj Liturgiu Božieho súdu, nachádza sa v časti k požehnaní miesta, kde sa má zapáliť oheň.

²³⁹ Porovnaj záverečnú časť Liturgie Božieho súdu, výraz sa nachádza pri podávaní svätého prijímania.

²⁴⁰ Č. 135 (284).

²⁴¹ Č. 364 (353).

²⁴² Č. 140 (193), 343 (250).

Medzi ďalšie typické znaky stredovekej ortografie možno zaradiť nasledujúce odchýlky:

- vzájomná zámena ph/f, napr. *philosophus* = *filosofus*; *Christophorus* = *Cristophorus*,²⁴³ ale aj *Cristoforus*,²⁴⁴
- vzájomná zámena qu/c, napr. *sequuntur* = *secuntur*; *quottidie* = *cottidie*;
- vzájomná zámena w/v/u, napr. *lingua* = *lingwa*; *ewangelium* = *evanjelium*;
- i pred e, i sa vyslovovalo aj písalo j, napr. *maiestas* = *majestas*;
- skupina spoluhlások mn, ms = mpn, mps, napr. *hiems* = *hiemps*, *solemnis* = *solempnis*;
- zjednodušenie zdvojených spoluhlások, napr. *littera* = *litera*,²⁴⁵
- zdvojovanie jednoduchých spoluhlások, napr. *apostolus* = *appostolus*.²⁴⁶

Tvaroslovie (morfológia), slovné druhy a syntax

Výrazné odchýlky sú badateľné aj v morfológii, kde dochádza oproti klasickej latinčine k viacerým zmenám. Najčastejšie môžeme pozorovať, že v deklináciách dochádza k zmenám rodu alebo čísla, napr. *folium* = *folia*; *castrum* = *castra*. Niektoré tvary substantív sa neskloňujú. Obzvlášť typické je to pri vlastných menách, napr. *homo Merth*.²⁴⁷

Výrazné zmeny postihujú zámená, vidíme splyvanie zámena *is* a *hic*. Zvratné zámená – *suus*, *a*, *um*; *sibi*, *se* – sa používajú namiesto osobných zámen a iných privlastňovacích zámen, teda aj nezvratne miesto *ei*, *eum*, *eius* atď.²⁴⁸

Ukazovacie zámená oslabujú svoj význam, presadzuje sa zámeno *ipse* vo význame všetkých ostatných pôvodných ukazovacích zámen (*is*, *iste*, *hic*, *ille*, *idem*). Tento jav je vo Varadínskom registri veľmi výrazný, s konkrétnym termínom *ipse*

---

²⁴³ Č. 32 (254).

²⁴⁴ Č. 10 (380). Podobne je spomenuté toto meno v č. 114 (176) *Cristoforo* a v č. 194 (79) *Cristophero*.

²⁴⁵ *Litera* namiesto *littera* sa spomína 27-krát, v záznamoch: č. 69 (295), 133 (282), 162 (242), 310 (361), 311 (362), 313 (364), 357 (346), 362 (351), 376 (129).

²⁴⁶ NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 74.

²⁴⁷ Č. 325 (37). V danom prípade nejde o samotného človeka menom Merth, ale o Merthovho človeka, ktorý svojho pána na súde zastupoval a železo niesol za neho.

²⁴⁸ Č. 38 (270): *Ioannes de villa Vansud impeciit Andream, convillanum suum et Tumen de villa Guizar et Georgium de villa Viloc, servum Samsonis de combustione domorum suarum et matris suae...*

sa stretávame 47-krát. Podobne sú rozšírené ďalšie tvary ako *ipsius* (26-krát), *ipsi* (24-krát).

Namiesto zámen ukazovacích sa používajú tvary participií – *dictus*, *praedictus*, *supradictus*, ktoré tvoria najvýraznejší a zo všetkých spomenutých odchýlok najčastejší jav v zápisoch Varadínskeho registra. Tento jav do veľkej miery vyplýva aj z formy registra a jeho zápisov, keďže ide o záznamy súdnych sporov, v ktorých vystupuje mnoho strán, a tieto sú v záznamoch označované práve spomínanými termínmi: *dicti*, *praedicti*, *supradicti* a pod., ktoré možno v kontexte súdnych záznamov prekladať ako vopred spomenutí, spomínaní, vyššie spomenutí, menovaní a pod.

Čo sa týka predložiek, dochádza k výraznému presadzovaniu predložkových pádov, medzi nimi vyniká hlavne predložka *super*.²⁴⁹ Významy ostatných predložiek, ak sa používajú, sa menia.²⁵⁰

Slovesá prechádzajú viacerými zmenami. Výrazne je viditeľná zmena konjugácií niektorých slovík. Ešte výraznejšia je zmena deponentnosti. V konjugáciách sa nedbá na deponentnosť jednotlivých slovík, čo môže oproti klasickej latinčine výrazne meniť význam, ak si prekladateľ nie je tohto javu vedomý.

Výrazne sa uprednostňuje infinitív *fore* namiesto *esse*. Napr.: ...*liberi forent omnino*,²⁵¹ *libera forent omnino*,²⁵² *liber forent*,²⁵³... *et ita praedium Fegyvernuch a modo ipsius Herborti forent sine participe*...²⁵⁴

Oblúba zložených a zložitých slov je typická aj pri slovesách a slovesných tvaroch, ktorých forma sa rozširuje pridaním predpôn. Nepoužíva sa len *dicti*, ale pridáva sa aj *supradicti*, *praedicti* a pod.

Miešajú sa slovesné kmene, konjugácie, uprednostňuje sa používanie opisných konjugácií, ktoré sú z hľadiska klasickej latinčiny tvorené nesprávnymi tvarmi *laudatus erit* = *laudatus fuerit*; *laudatus essem* = *laudatus fuissem* a pod.²⁵⁵ Jednoduché slovesné tvary ustupujú zloženým, častá je opisná konjugácia v perfektnom kmene, vzniká rekompozícia.²⁵⁶

---

²⁴⁹ Táto predložka má vo Varadínskom registri výnimočne vysoký výskyt (43-krát).

²⁵⁰ Porovnaj ŽIGO, *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*, s. 22 – 23.

²⁵¹ Č. 360 (349).

²⁵² Č. 58 (154).

²⁵³ Č. 384 (137).

²⁵⁴ Č. 19 (389).

²⁵⁵ MAREK, *Slovník stredovekej latinčiny na Slovensku*, s. 8.

²⁵⁶ NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 50.

Tradičné väzby akuzatívu s infinitívom po slovesách *dicendi* sú nahradzované vedľajšou vetou so spojkou *quod, quia, quoniam*. Tento jav je vo Varadínskom registri dominujúci, len vety so spojkou *quod* sa vyskytujú 246-krát, nasleduje *quia* 11-krát, pričom najviac sa objavuje v modlitbe a *quoniam* sa nachádza v texte registra len 3-krát.²⁵⁷

Ďalším výrazným aspektom je jav, keď vo vetách s *cum temporale* sa *cum* nahrádza spojkou *quando*.²⁵⁸ Samotné použitie slovesných spôsobov (indikatívny, konjunktívny) nebýva záväzne normatívne.²⁵⁹

Preferencia stredovekej latinčiny v nadbytočnom skladaní slov a vytváraní zložených tvarov sa prejavuje aj vo vetných konštrukciách, v ktorých sa vyskytujú rôzne doplnujúce pojmy, ako *scilicet, videlicet* a pod.²⁶⁰

Slovná zásoba

Výraznou premenou oproti klasickej latinčine prešla aj slovná zásoba stredovekej latinčiny. Tu sa na prvý pohľad prejavuje vplyv vulgárnej latinčiny najsilnejšie. Namiesto výrazov, ktoré sú nám známe z klasickej latinčiny, nachádzame iné, ktoré potom viac-menej premenené nachádzame v románskych jazykoch: napr. namiesto *omnes* sa používa *toti*; namiesto *urbs* sa používa *civitas* a pod. K vulgárne latinským javom patrí aj tendencia neskorej latinčiny vyhýbať sa málo výrazným, teda hlavne jednoslabičným slovám a nahrádzať ich slovami dlhšími. Namiesto doposiaľ bežných základných slov sa používajú odvodeniny vznikajúce rôznymi príponami, najvýraznejšie sa tento jav ukazuje pri využívaní deminutív: *anima – animula* (duša – dušička), *auris – auricula* (ucho – uško); *agnus – agnellus* (jahňa – jahniatko).

Výdatným zdrojom lexikálnych zmien je aj šíriace sa kresťanstvo, ktoré pri nieslo nielen nové výrazy, ale aj nové reálie, pre ktoré doposiaľ latinčina nemala slová. Hovoriaci si tu pomáhali rôznymi spôsobmi a buď bez zmeny, alebo iba s drobnými zmenami preberali najmä grécke, hebrejské, príp. aramejské výrazy:

---

²⁵⁷ Z troch záznamov je to dvakrát v modlitbe a jedenkrát v zázname č. 264 (13).

²⁵⁸ Č. 372. (125).

²⁵⁹ Viac k syntaxi porovnaj GAÁL, György. *Studies in the Syntax of Medieval Hungarian Latin*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2005.

²⁶⁰ *Scilicet* je v texte Varadínskeho registra použité 264-krát, *videlicet* 29-krát.

angelus,²⁶¹ *biblia*, *diabolus*, *papa*, *presbyter*, *monasterium*, *satanas*, *abbas*, *ecclesia*, *episcopus*, *eucharistia*. Vznikajú aj hybridy od prebratých slov odvodené latinskými sufixami: *episcopalis*, *baptizator*, *paschalis*, *satanicus*. Druhou možnosťou bolo dávať latinským slovám nový význam, veľmi často išlo o abstraktné termíny ako *credo*, *fides*, *salus*, prípadne *sacerdos*, *sacramentum*.

Stredoveká latinčina si pre novú realitu vytvorila aj nové slová, veľmi často iba pripojením produktívnych sufixov k existujúcim latinským výrazom, niekedy aj manipuláciou so základom slova: napr. *beatificare*, *clarificare*, *glorificare*, *sanctificare*. Takýmto spôsobom dochádzalo k tomu, že pre niektoré skutočnosti nového náboženstva mala latinčina niekoľko výrazov, väčšinou dva – jeden latinský a jeden prebratý: *ecclesia* – *templum*, *monasterium* – *claustrum*, *eucharistia* – *communio*, *presbyter* – *sacerdos*, *biblia* – *scripta*.²⁶² Popritom výrazy z vulgárnej latinčiny postupne vytlačali klasickú slovnú zásobu: *testa/caput*, *caballus/equus*, *casa/domus*, *manducare/edere*, *toti/omnes*.

Dôležitým aspektom je fakt, že slová v súlade s meniacou sa realitou nadobudli nový význam: *comes* – župan, gróf, *dux* – vojvoda, *princeps* – knieža, *miles* – rytier, *castrum* – hrad, *civitas* – mesto, *servus* – nevoľník, sluha.²⁶³

Špecifiká stredovekej uhorskej latinčiny

Hoci má medievalistika v rámci slovenských dejín pomerne silné zastúpenie bádateľov, koncentrovaných predovšetkým okolo profesora Richarda Marsinu a jeho spolupracovníkov a žiakov, ktorým sa podarilo publikovať viaceré dokumenty viažuce sa k územia Slovenska v stredoveku,²⁶⁴ stredovekej latinčine

---

²⁶¹ Č. 31 (253) – v tomto konkrétnom zázname ide o meno osoby – *Angelus de villa Gyou*. Rovnaké meno *Angelus (Nicolaus filius Angelus)* č. 117 (179), 127 (276) – *Angelus, curialis comes de Zounuc*, ako aj solnocký župan menom *Angelus* sa spomína v zázname č. 128 (277), 136 (285), 143 (196).

²⁶² NECHUTOVÁ, *Středověká latina*, s. 48.

²⁶³ Viac k problematike porovnaj tamže, s. 72 – 80. VIDMANOVÁ, Anežka. K výslovnosti a grafice stredoveké latininy v Čechách. In *Listy filologické* 92, 1969, s. 294 – 300. ŽIGO, *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*, s. 12 – 32. GODDARD ELLIOTT, Alison. A Brief Introduction to Medieval Latin Grammar. In HARRINGTON, K. P. (ed.) *Medieval Latin. Second edition*, s. 1 – 52.

²⁶⁴ Medzi najvýznamnejšími prácami možno spomenúť: *CDES I – II. Legendy stredovekého Slovenska. Ideály stredovekého človeka očami cirkevných spisovateľov*. Ed. Richard Marsina. Budmerice: Rak, 1997. *Tatársky vpád. Historické rozprávania o strašných udalostiach*,

ako špecifickému jazyku sa nikto z nich osobitne nevenoval. Podobná situácia je aj medzi klasickými filológmi, v ktorých zdecimovaných radoch sa v druhej polovici 20. storočia našlo len minimum záujemcov o toto obdobie. Z toho vyplýva, že na Slovensku prakticky nevychádzali špecializované štúdie so zameraním na uhorskú stredovekú latinčinu ako jazyk ani z pohľadu historického, lingvistickeho či etymologického. A to napriek tomu, že latinčina bola oficiálnym jazykom

---

ktoré priniesli obyvateľom Uhorského kráľovstva veľa utrpenia a celú krajinu priviedli na pokraj skazy. Eds. Richard Marsina, Miloš Marek. Budmerice: Rak, 2008. *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II. Slovensko očami cudzincov*. Eds. Pavel Dvořák, Richard Marsina. Budmerice: Rak, 1999. *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov III. V kráľovstve svätého Štefana. Vznik uhorského štátu a čas arpádovských kráľov*. Ed. Richard Marsina. Bratislava: Literárne centrum Bratislava, 2003; *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov IV. Pod vládou anjouovských kráľov. Slovensko po vymretí Arpádovcov a nástupe Anjouovcov na uhorský trón, Karola Róberta, Ľudovíta Veľkého a jeho dcéry Márie*. Eds. Vincent Sedlák et al. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2002. *Kronika anonymného notára kráľa Bela (Gesta Hungarorum)*. Ed. Vincent Múcska. Budmerice: Rak, 2001. *Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach*. Ed. Július Sopko. Bratislava: Matica slovenská, 1981. *Kódexy a neúplne zachované rukopisy v slovenských knižniciach*. Ed. Július Sopko. Bratislava: Matica slovenská, 1986. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae Tomus I. Inde ab A. 1301 usque ad A. 1314*. Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Veda, 1980. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae Tomus II. Inde ab a. 1315 ad a. 1323*. Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Veda, 1987. *Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332 – 1337*. Ed. Vincent Sedlák. Trnavae: Apud Universitatem Tyrnaviensem, Romae: Institutum Historicum Slovaccum, 2008. *Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus II). Registra supplicationum ex actis pontificum Romanorum res gestas Slovacas illustrantia (Volumen 1)*. Ed. Vladimír Rábik, Trnava: Trnavská univerzita, 2009. *Monumenta Vaticana Slovaciae*. Ed. Vladimír Rábik. Trnavae: Institutum historicum Slovaccum in Roma apud Universitatem Tyrnaviensem, Slovenský historický ústav v Ríme, Trnavská univerzita v Trnave, 2014. *Mestská kniha príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495*. Ed. Vladimír Rábik, Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006. *Mestská kniha Trnavy (1392/1393) 1394 – 1530*. Ed. Vladimír Rábik. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008. *Archivum familiae Motešický. Stredoveké listiny z archívu rodiny Motešickovcov*. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2011. *Archivum familiae Majtění stredoveké dejiny rodiny Majtěníovcov a listiny z jej archívu*. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2013. *Archivum familiae Očkejovcov a listiny z jej archívu*. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2015. *Registra Vaticana ex actis Clementis papae VI. res gestas Slovacas illustrantia. Volumen 2 (1342-1352)*. Ed. Miloš Marek. Trnavae; Romae: Universitatem Tyrnaviensem; Institutum Historicum Slovaccum, 2010. *Registra Vaticana ex actis Innocentii papae VI. res gestas Slovacas illustrantia. Volumen 3 (1352-1362)*. Ed. Miloš Marek. Trnavae; Romae: Universitatem Tyrnaviensem; Institutum Historicum Slovaccum, 2014.

stredovekého Uhorského kráľovstva a existencia jazykovej analýzy iných dokumentov by nám značne uľahčila prácu pri tvorbe našej publikácie.

Z časového hľadiska môžeme zaradiť jazyk Varadínskeho registra k latinčine vrcholného stredoveku. Z teritoriálneho hľadiska sú pozoruhodné viaceré použité formy latinčiny, ktoré reflektujú ľudový jazyk obyvateľstva Uhorska. Územie Uhorska sa síce dostalo do kontaktu s rímskymi légiami, ale toto územie nebolo nikdy romanizované. Latinčina sa sem nedostala prostredníctvom Rimanov, ale až s kresťanstvom. Napriek tomu sa nepoužívala len v cirkevnom živote, ale aj v živote úradnom, literárnom a do veľkej miery aj súkromnom. Stala sa jazykom elit, ktorého používaním sa šľachta líšila od nešľachticov. S potrebou pomenovania mnohých nových reálií každodenného života sa do latinčiny dostávajú aj nové slová a osobitné zvraty, ktoré vznikali pod vplyvom jazykov mnohých národov žijúcich na území Uhorska. Vznikol tak jazyk, ktorý je možné nazývať uhorskou stredovekou latinčinou. Je typický slovami a väzbami prevzatými nielen z jazykov bežných pre celý stredoveký priestor (teda gréčtiny a hebrejčiny), ďalej taliančiny, francúzštiny, nemčiny, ale aj viacerých vernakulárnych jazykov, ktorými sa hovorilo v Uhorsku, t. j. dobovej podoby slovenčiny, maďarčiny, poľštiny, češtiny i jazykov južných Slovanov.²⁶⁵

Vo Varadínskom registri nachádzame typickú ukážku jazyka stredovekého Uhorska a vo viacerých termínoch sa stretávame s nelatinskými slovami. Tie sú nahradené lokálnymi výrazmi, ktoré sú najčastejšie slovanského alebo maďarského pôvodu (*pravda*,²⁶⁶ *ioubagiones*,²⁶⁷ *equi zuhada*,²⁶⁸ *hodnog*,²⁶⁹ *hodnogy*,²⁷⁰ *hodnogyo*²⁷¹ a pod.). V texte badať aj spomínané individuálne odchýlky, ktoré boli v rámci záznamov spôsobené pravdepodobne rôznymi zapisovateľmi jednotlivých prípadov a ich osobnými jazykovými preferenciami. Tak sa v rámci samotného registra a jeho 389 článkov stretávame so zapisovaním jedného termínu aj formou latinskou, prípadne aj pomadžarčenou alebo poslovančenou (*ad iudicium ferri candentis vs. ad pravdam*).

---

²⁶⁵ ŽIGO, *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*, s. 32.

²⁶⁶ Č. 9 (379), 10 (380), 11 (381), 14 (384), 18 (388), 31 (253); ako *provda* č. 299 (217).

²⁶⁷ Termín *ioubagiones* (jobagióni) sa vyskytuje vo Varadínskom registri 137-krát.

²⁶⁸ Č. 45 (168).

²⁶⁹ Č. 194 (79), 61 (157).

²⁷⁰ Č. 8 (378).

²⁷¹ Č. 62 (158), 121 (183), 165 (208), 375 (128). Písané dokonca ako *chodnogione* č. 287 (102).

Varadínsky register je považovaný za jeden z najvýznamnejších prameňov k poznaniu mnohých aspektov života stredovekého Uhorska. Vďaka veľmi rôznorodým záznamom, ktoré pokrývajú mnohé oblasti života v 13. storočí, má mnohonasobné využitie pre právne i sociálne dejiny. Popri štúdiu týchto oblastí netreba zabudnúť ani na jeho význam v oblasti lingvistiky. Jednotlivé záznamy predstavujú neoceniteľnú ukážku foriem uhorského vrcholnostredovekého jazyka so všetkými jeho podobami a zmenami oproti zaužívaným formám klasickej latinčiny. Je v ňom výrazne badateľný vplyv jazyka domáceho obyvateľstva; na jednotlivých termínoch, menách aj názvoch geografických lokalít je viditeľná mnohotvárnosť stredovekej latinčiny a aj mnohé jej špecifiká. Z lingvistického hľadiska je možné sledovať obmeny používaného jazyka, ktoré dokumentujú jeho variabilitu, mnohostranné využitie v každodennom živote, rovnako ako fakt, že pre mnohé pojmy neexistovalo latinské označenie. Kanonici preto používali v latinskom texte vsuvky zaužívané v praxi danej lokality a obdobia. Práve poznanie originálneho zápisu záznamov ponúka súčasnému čitateľovi možnosť nahliadnúť nielen do každodenných súdom riešených problémov obyvateľstva, ale aj do jazyka, ktorým tieto fenomény vtedajšia vzdelaná cirkevná obec označovala a následne aj zaznamenávala.

6

UYDANIA VARADÍNSKEHO REGISTRA

-
- Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez* = *Iratok Pest megye történetéhez. Oklevélregeszták 1002–1437 (=Pest Megye Múltjából 5)*. Ed. István Bakács. Budapest: Pest megyei levéltár, 1982, s. 31 – 33.
-
- Balássy, *Mutatványok a Váradi regestrumból*, č. = BALÁSSY, Ferenc. *Mutatványok a Váradi regestrumból*. Budapest: Aigner Lajos, 1881, s. 7 – 8, 27 – 28, 49 a 57.
-
- Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.* = *Ritvs explorandae veritatis, seu iudicivm ferri candentis, quo in dirimendis controversiis, gens Hvngara olim vtebatur. Editio, post Claudipolitanam A. MDL. Secunda, vberrimis Notis illustrata. Adparatus ad Hist. Hvng. Decadis I. Monvmentvm V. In Adparatvs ad historiam Hvngariae sive collectio miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium. Conquisiuit, in Decades partitus est, et Praefationibus, atque Notis illustravit, Mathias Bel. Cum Censura Ampliss. Senatus Posoniens. Sumtu Philohistorum Patriae. Posonii, Typis Joannis Paulli Royer, A. MDCCXXXV, s. 185 – 278.*
-
- Bel, *Notitia* = *Notitia Hungariae novae historico geographica, divisa in partes qvatvor, qvarum prima Hvngariam Cis-Danvbianam; altera, Trans-Danvbianam; tertia Cis-Tibiscanam; qvarta Trans-Tibiscanam: Vniuersim XLVIII. comitatibus designatam, expromit. Regionis situs, terminos, montes, campos, fluvios, lacus, termas, coeli, solique ingenium, nature munera & prodigia; incolae variarum gentium, atque harum mores; prouinciarum magistratus; illustres familias; vrbes arces, oppida, & vicus propemadum omnes; singulorum praeterea, ortus & incrementa, belli pacisque conuersiones, & praesentem habitum; Fide optima, Adcuratione summa, explicat. Opvs, hvqve desideratvm, et in commvne vtile. Accedvnt Samvelis Mikovinii mappae, singulorum comitatum, methodo*

	<i>astronomico-geometrica concinnatae. Tomvs primvs. Viennae Austriae: Impensis Pavlii Stravbii Bibliopolae, Typis Johannis Petri van Ghelen, Typographi Caesarei, 1735, s. 568 – 569.</i>
Bertényi, <i>Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526</i>	= <i>Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526.</i> Ed. Iván Bertényi. Budapest: Osiris kiadó, 2000, s. 394 – 396.
Blazovich, <i>Csongrád megye évszázadai</i>	= <i>Csongrád megye évszázadai. Történelmi olvasókönyv I. A honfoglalástól a polgári forradalom és szabadságharc végéig (=Csongrád megye évszázadai történelmi olvasókönyv).</i> Ed. László Blazovich. Szeged: Szegedi nyomda, 1985, s. 29 – 30.
Blazovich – Érszegi – Turbuly, <i>Levéltárak–kincstárak</i>	= <i>Levéltárak–kincstárak. Források Magyarországi levéltáraiból (1000-1686).</i> Eds. László Blazovich – Géza Érszegi – Éva Turbuly. Budapest; Szeged: Magyar Levéltárosok Egyesülete, 1998, s. 75 – 81.
Blazovich – Kristó – Makk, <i>Szent Istvántól Mohácsig</i>	= <i>Szent Istvántól Mohácsig. Források a középkori Magyarországról.</i> Eds. László Blazovich – Gyula Kristó – Ferencz Makk. Szeged: Szegedi Középkorász Műhely; Agapé, 1994, s. 93 – 97.
Bolla – Rottler, <i>Szemelvények I</i>	= <i>Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból. I.</i> Eds. Ilona Bolla – Ferenc Rottler. Budapest: Tankönyvkiadó, 1974 ³ , s. 84 – 90.
Bónis, <i>Szentszéki regeszták</i>	= <i>Szentszéki regeszták. Iratok az egyházi bíráskodás történetéhez a középkori Magyarországon. A szerző hátrahagyott kéziratát gondozta és szerkesztette Balogh Elemér. (Jogtörténeti Tár 1/1.).</i> Ed. György Bónis. Budapest; Szeged: Püski; Officina, 1997, s. 29 – 32, 35, 39.
Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i>	= Appendix. Regestrum de Varad. 1201-1235. In <i>Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana.</i> Edidit Stephanus Ladislaus Endlicher. Sangalli. Scheitlin & Zollikofer, 1849, s. 640 – 742.
Fejér, <i>CDH VII/1</i>	= <i>Codex diplomaticvs Hvgariae ecclesiasticvs ac civilis. Stvdio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomvs septimvs ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volvmen I.</i> Bvdae. Typis typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae. 1831, s. 192 – 197, 199 – 207, 217 – 220, 249 – 250.
Fejér, <i>CDH VII/2</i>	= <i>Codex diplomaticvs Hvgariae ecclesiasticvs ac civilis. Stvdio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomvs septimvs ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volvmen II.</i> Bvdae. Typis typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae. 1832, s. 210 – 212.

Fejér, <i>CDH VII/3</i>	= <i>Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studii et opera Georgii Fejér, bibliothecarii regii. Tomus septimus ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volumen III.</i> Bvdae. Typis typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae. 1835, s. 18.
Fodor, <i>A Váradi Regestrum vasi vonatkozásai</i>	= FODOR, Henrik. A Váradi Regestrum vasi vonatkozásai. In <i>Vasi Szemle</i> , 1937, roč. 4, s. 261 – 262.
Gábris, Regestrum Varadiense	= GÁBRIS, Tomáš. Regestrum Varadiense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov. In <i>Právněhistorické studie</i> , 2009, roč. 40, s. 344 – 345, 347 – 353.
Győrffy, <i>László király emlékezete</i>	= <i>László király emlékezete</i> . Ed. György Győrffy. Budapest: Magyar Helikon, 1977, s. 63 – 64.
Hársfalvi – Takács, <i>Helytörténeti olvasókönyv I</i>	= <i>Helytörténeti olvasókönyv I. Bereg, Szabolcs és Szatmár megye történetéhez a honfoglalástól 1849-ig</i> . Eds. Péter Hársfalvi – Péter Takács. Nyíregyháza: Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács művelődésügyi osztálya; Szabolcs-Szatmár Megyei Pedagógiai Intézet, 1985, s. 23 – 25.
Horváth – Kiss, <i>Vas megye helytörténeti olvasókönyve</i>	= <i>Vas megye helytörténeti olvasókönyve</i> . Eds. Ferenc Horváth – Mária Kiss. Szombathely: Vas Megyei Tanács, 1875, s. 9 – 10.
Jakó, <i>Erdélyi okmt.</i>	= <i>Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transylvanas illustrantia. I. 1023-1300</i> . Ed. Sigismundus Jakó. (=Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez. I. 1023-1300. Ed. Jakó Zsigmond). Budapestini; Budapest: Aedes Academiae scientiarum Hungaricae; Academiai kiadó, 1997, s. 133, 136 – 154, 171, 182.
Jakubovich – Pais, <i>Ó-magyar olvasókönyv</i>	= <i>Ó-magyar olvasókönyv (=Tudományos gyűjtemény 30)</i> . Eds. Emil Jakubovich – Dezső Pais. Pécs: A Danubia kiadása, 1929, s. 81 – 87.
Jerney, <i>A magyarországi izraelitákról</i>	= Jerney, János. <i>A magyarországi izraelitákról mint volgai bulgarok és magyar nyelvű népfelkezeztől</i> . In <i>Tudománytár. Értekezések. Tizenötödik kötet</i> . Ed. János Luczenbacher. Buda: A magyar kir. egyetem, 1844, s. 111.
Kandra, <i>A Váradi regestrum</i>	= <i>A Váradi Regestrum</i> . Ed. Kabos Kandra. Budapest: Szent-István-társulat, 1898, s. 100 – 519.
Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i>	= <i>Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum, descripta effigie editionis a. 1550 illustratum</i> . Eds. Joannes Karácsonyi – Samuel Borovszky. Budapest: Typis

	Victoris Hornyánszky, typographi regii, 1903, s. 139 – 308.
Kristó, <i>Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig</i>	= <i>Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig. Nyolcszáz esztendő a források tükrében. (Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból 1.)</i> . Ed. Gyula Kristó. Békéscsaba: Békés megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya, 1981, s. 31 – 32.
Kristó, <i>Olvasókönyv Békés megye történetéhez I</i>	= <i>Olvasókönyv Békés megye történetéhez I. A honfoglalástól 1715-ig (=Forráskiadványok a Békés megyei levéltárból 1)</i> . Ed. Gyula Kristó. Békéscsaba: Békés megyei tanács, 1967, s. 27.
Kristó – Makk, III. Béla <i>emlékezette</i>	= <i>III. Béla emlékezette</i> . Eds. Gyula Kristó – Ferenc Makk. Budapest: Magyar Helikon, 1981, s. 100.
Laclavíková – Švecová, <i>Pramene práva na území Slovenska I</i>	= <i>Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790</i> . Eds. Laclavíková, Miriam – Švecová, Adriana. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2007, s. 325 – 326.
Lederer, <i>Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I,</i>	= <i>Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához. I. rész 1000-től 1526-ig</i> . Eds. Emma Lederer et al. Budapest: Tankönyvkiadó, 1964, s. 195 – 199.
Marsina, <i>CDES I</i>	= <i>Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae. Tomus I. Inde ab a. DCCCV usque ad a. MCCXXXV. Ad edendum praeparavit Richard Marsina</i> . Bratislavae: Sumptibus Academiae scientiarum Slovacae, 1971, s. 115, 141, 153 – 154, 167, 182 – 183, 186 – 188, 192 – 194, 197, 201 – 202, 249, 322.
Molnár – Simon, <i>Magyar nyelvemlékek</i>	= MOLNÁR, József – SIMON, Györgyi. <i>Magyar nyelvemlékek</i> . Budapest: Tankönyvkiadó, 1977, s. 39.
Mezey, <i>A magyar jogtörténet forrásai</i>	= <i>A magyar jogtörténet forrásai. Szemelvénygyűjtemény</i> . Ed. Barna Mezey. Budapest: Osiris, 2000, s. 184 – 186.
Nagy, <i>Magyar középkor</i>	= <i>Magyar középkor. Az államalapítástól Mohácsig (forrásgyűjtemény)</i> . Ed. Gábor Nagy. (b. m.): Könyves Kálmán kiadó, 1995, s. 189 – 194.
Nagy, <i>Magyar középkor²</i>	= <i>Magyar középkor 997–1526 (Forrásgyűjtemény)</i> . Ed. Gábor Nagy. Debrecen: Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., (b. r.), s. 196 – 203.
Palugyay, <i>Magyarország történeti, földirati s állami legújabb leírása</i>	= PALUGYAY, Imre. <i>Magyarország történeti, földirati s állami legújabb leírása. Második kötet. Szabad királyi városok leírása. Első rész: Esztergam, Székes-Fejérvár, Szeged, Nagy-Várad, Debreczen, Szathmár - Németi, Nagy-Bánya, Felsőbánya</i> . Pest: Landerer és Heckenastnál, 1853, s. 308 – 311.

Ratkoš, <i>Božie súdy v Uhorsku</i>	RATKOŠ, Peter. Božie súdy v Uhorsku. In <i>Naše národní minulost v dokumentech (=chrestomatie k dějinám Československa, I. díl, Do zrušení nevolnictví)</i> . Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954, s. 420 – 422.
Ritvs explorandae veritatis	= <i>Ritvs explorandae veritatis, qvo Hvyngarica natio in dirimendis controversiis ante annos trecentos et quadraginta vsa est, et eius testimonia plurima, in Sacratio summi templi Varadien. Reperta. Colosvarii 1550.</i>
Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i>	= <i>Documenta privind istoria României. Veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania. vol. I (1075 – 1250)</i> . Eds. Mihail Roller et al. Bucuresti: Editura Academiei Republicii populare Române, 1951, s. 67 – 147.
Sivák, <i>Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I</i>	= <i>Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I</i> . Ed. Florián Sivák et al. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1994, s. 34.
Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv, www.arcanum.com(...)</i>	<i>Váradí Jegyzőkönyv/Regestrum Varadinense (1208-1235)</i> . Eds. László Solymosi – Kornel Szovák. Dostupné na internete: www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Varadi-varadi-jegyzokonyv-regestrum-varadinense-1208-1235-2/
Szilágyi, <i>Árpádkori törvények</i>	= <i>Árpádkori törvények</i> . Ed. Loránd Szilágyi. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi kar, 1962, s. 123 – 125.
Škovierová, <i>Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa</i>	= ŠKOVIEROVÁ, Angela. Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa. In <i>Sondy do Belových Vedomostí v sívekom Uhorsku. (=Sambucus Supplementum II)</i> . Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Katedra klasických jazykov, 2010, s. 100, 108 – 109.
Tóth, <i>Magyarország századai</i>	= <i>Magyarország századai. Válogatás ezer év dokumentumaiból 1000–1956</i> . Eds. Béla Tóth et al. Budapest: ELTE Állam és jogtudományi kar, Magyar jogtörténeti tanszék; Magyar országos levéltár, 2003, s. 73 – 75.
Uhrin, <i>Az istenítelek társadalomtörténeti elemzése a Váradí regestrum alapján</i>	UHRIN, Dorottya. Az istenítelek társadalomtörténeti elemzése a Váradí regestrum alapján. In <i>Mortun fahu. 800 éves Kunszentmárton 1215 – 2015</i> . Ed. Gábor Barna. Kunszentmárton: Helytörténeti múzeum, 2015, s. 28.

Wagner, *UBB I*

= *Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg. I. Band. Die Urkunden von 808 bis 1270.* Ed. Hans Wagner. Graz; Köln: Hermann Böhlau Nachf., 1955, s. 85 – 86.

7

LITURGIA BOŽIEHO SÚDU

LITURGICA

LITURGIA

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s S3v – T4r. Bel, *Notitia*, s. 563 – 568. Palugyay, *Magyarország történeti, földirati s állami legujabb leírása*, s. 308 – 311. Linzbauer, *Codex sanitario-medicinalis Hungariae I*, s. 154 – 159. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, s. 146 – 152. Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 95 – 99. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*. www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Varadi-varadi-jegyzokonyv-regestrum-varadinense-1208-1235-2/textus-90/liturgica-9D/

Prekl. (slov.): Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 103 – 108.

Sequitur benedictio episcopalis super novum ferrum ad manifestandum verum iudicium preparatum.

Nasleduje biskupské požehnanie nového železa, pripraveného k vyjaveniu spravodlivého rozsudku.

Oratio.

Modlitba.

Benedic, domine pater, omnipotens eterne Deus, per invocationem sanctissimi nominis tui et per adventum unigeniti filii tui, domini nostri Iesu Christi atque per donum Spiritus Sancti ad manifestandum verum iudicium tuum hoc genus metalli, ut sit sanctificatum et consecratum, ut omni dēmonum falsitate procul remota fidelibus tuis veritas veri iudicii tui manifesta fiat. Per dominum nostrum, Iesum etc.

Požehnaj, Pane, Otče, všemohúci večný Bože, skrze vzývanie tvojho najsvätejšieho mena a skrze príchod tvojho jednorodeného Syna, nášho pána Ježiša Krista, a skrze dar Ducha Svätého tento kovový predmet na vyjavenie tvojho spravodlivého rozsudku. Nech je posvätený a požehnaný, aby sa tvojim verným stala zjavnou pravda tvojho spravodlivého rozsudku, vzdialená od všetkých klamstiev démonov. Skrze nášho pána Ježiša atď.

Oratio.

Modlitba.

Deus Abraam, Deus Ysac et Deus Iacob, Deus omnium bene viventium, Deus, origo et manifestatio omnis iustitiae, qui

Boh Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba, Boh všetkých riadne žijúcich. Boh, prameň a prejav všetkej spravodlivosti,

solus est iustus iudex, fortis et patiens, dignare exaudire nos famulos tuos orantes ad te pro benedictione huius ferri. Unde rogamus te Domine, iudicem universorum, ut mittere digneris sanctam et veram benedictionem tuam super hoc ferrum, ut sit refrigerium illud portantibus et habentibus iustitiam et credentibus in tuam iustitiam et fortitudinem. Et sit ignis ardens iniquis et facientibus iniqua et sperantibus in iniustitia sua et pompa diabolica. Convertete domine incredulitatem iniustorum per virtutem et benedictionem tuam et per invocationem Sanctae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Et mitte in hoc ferrum vim virtutis ac veritatis tuę, ut in eo semper per misericordiam et veritatem tuam verissima iustitia, quę tibi soli cognita est, fidelibus tuis ad emendationem iniquorum manifestissime declaretur, de quacunque questione ratio fuerit agitata, et nullam potestatem habeat diabolica virtus veritatem tuam aut occultare aut depravare, sed sit servis tuis in monimentum fidei ad credulitatem divinę maiestatis tuę, ad certificationem misericordie ac verissimę tuę veritatis. Per Dominum.

Tunc aspergatur ferrum aqua benedicta et dicat episcopus.

Benedictio Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super hoc ferrum ad discernendum iudicium Dei. Amen.

Sequitur benedictio ad locum, ubi ignem accendere et consecrare debent.

ktorý samojediný je spravodlivým sudcom, mocný a trpezlivý, ráč vypočúť nás, služobníkov tvojich, modliacich sa k tebe za požehnanie tohto železa. Preto ťa prosíme, Pane, sudca veškerenstva, aby si ráčil zoslať svoje sväté a skutočné požehnanie na toto železo, nech je chladným pre tých, ktorí ho ponесú a majú pravdu a veria v tvoju spravodlivosť a moc. A nech je páliacim ohňom pre nespravodlivých a tých, ktorí páchajú nepravosť a úfajú vo svoju nepravdu a diabolskú pýchu. Pane, obráť nevieru nespravodlivých skrze svoju moc a požehnanie a vzývanie Svätej Trojice, Otca, Syna i Ducha Svätého. A zošli na toto železo silu svojej moci a pravdy, aby sa v ňom vždy skrze tvoje milosrdenstvo a pravdu úplne jasne vyjadriala tvojim veriacim najopravdivejšia spravodlivosť, ktorá je známa iba tebe jedinému, na nápravu nespravodlivých, (a to)²⁷² pri akejkolvek otázke, ktorá by bola prerokúvaná, a diabolské čary nech nemajú žiadnu moc tvoju pravdu skryť alebo pokriviť. Nech je však tvojim služobníkom dôkazom vernosti ku viere v tvoj božský majestát, potvrdením tvojho milosrdenstva a najopravdivejšej pravdy. Skrze Pána.

Potom nech sa železo pokropí svätenou vodou a biskup nech povie:

Požehnanie Boha Otca i Syna i Ducha Svätého nech zostúpi na toto železo, aby rozhodlo Boží súd. Amen.

Nasleduje požehnanie miesta, kde sa má zapáliť a posvätiť oheň.

²⁷² Text v oblých zátvorkách je v porovnaní so znením pôvodiny doplnený prekladateľom.

Benedic, Domine, per invocationem sancti nominis tui hunc locum ad manifestandum verum iudicium, ut omni demonum falsitate procul remota, fidelibus tuis veritas iudicii tui manifesta fiat. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Požehnaj, Pane, skrze vzývanie tvojho svätého mena toto miesto na vyjavenie pravého rozsudku, aby bolo vzdialené od všetkých lží démonov a nech sa veriacim ukáže pravda tvojho rozsudku. Skrze Krista nášho pána. Amen.

Benedictio ignis.

Požehnanie ohňa.

Domine Sancte Pater, omnipotens aeternae Deus, benedic hunc ignem, quem in nomine filii tui, domini nostri Iesu Christi, et Spiritus Sancti benedicimus et sanctificamus. Qui vivis et regnas.

Pane, Svätý Otče, všemohúci večný Bože, požehnaj tento oheň, ktorý v mene tvojho Syna, nášho Pána Ježiša Krista, a Ducha Svätého požehnáваме a posväcujeme. Ktorý žiješ a kraluješ.

Sequitur missa iudicii candentis ferri.

Nasleduje omša súdu žeravého železa.

Introitus.

Introit.

Iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum, fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam.
Versus: Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini.
Gloria patri etc.

Pane, ty si spravodlivý a správne sú tvoje rozsudky²⁷³, nalož so svojim služobníkom podľa svojho milosrdenstva.²⁷⁴
Vers: Blažení tí, čo idú cestou života bez poškvrny, čo kráčajú podľa zákona Pánovho.²⁷⁵ Sláva Otcu atď.

Oratio.

*Modlitba.*²⁷⁶

Actiones nostras, quæsumus domine, et aspirando præveni et adiuvando prosequere, ut cuncta operatio, omnis oratio et a te semper incipiat et per te cepta finiatur. Per Dominum etc.

Pane, prosíme ťa, predchádzaj všetko naše konanie svojimi vniknutiami a sprevádzaj ho svojou pomocou, aby všetky naše modlitby a skutky začínali stále s tebou a tak boli skrze teba aj dokonané. Skrze Pána atď.

²⁷³ Ž 119, 137. Biblické texty uvádzame podľa ich katolíckeho vydania *Sväté písmo Starého i Nového zákona*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2007.

²⁷⁴ Ž 119, 124

²⁷⁵ Ž 119, 1.

²⁷⁶ Keď sme k latinským modlitbám vedeli nájsť ich zaužívaný slovenský text, napr. v Breviári, v preklade uvádzame tento.

Lectio Esaię Prophetę.

In diebus illis locutus est Esaias propheta dicens: Querite Dominum, dum inveniri potest, invocare eum, dum prope est. Derelinquat impius viam suam et vir iniquus cogitationes suas et revertatur ad Dominum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum.

Graduale.

Custodi me, Domine, ut pupillam oculi, sub umbra alarum tuarum protege me. Versus: De vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui videant equitatem.

Alleluia. Deus iudex iustus, fortis et patiens, nunquid irascetur per singulos dies. Alleluia.

Evangeliium secundum Marcum.

In illo tempore respiciens Iesus in discipulos suos ait illis: Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic monti, tollere et mittere in mare, et non hesitaverit in corde suo,

Čítanie z knihy proroka Izaiáša.²⁷⁷

[V tých dňoch im prorok Izaiáš povedal:]²⁷⁸ Hľadajte Pána, kým sa dá nájsť, volajte ho, kým je nablízku! Nech opustí bezbožný svoju cestu, hriešny človek svoje zmýšľanie a vráti sa k [nášmu] Pánovi, on sa nad ním zmiluje, k <vojmu Bohu>²⁷⁹, veď mnoho odpúšťa!

Graduál.

Chráň ma ako zrenicu oka, skry ma v tóni svojich perutí.²⁸⁰ Verš: Nech z tvojej tváre vyjde rozsudok o mne; tvoje oči vidia, čo je správne.²⁸¹

Aleluja. Boh je sudca spravodlivý^(s) [mocný a trezlivý]; dáva výstrahy každý deň. Aleluja.²⁸²

Evangeliium podľa Marka.²⁸³

[V tom čase pohliadol Ježiš na svojich učeníkov a povedal im:] Majte vieru v Boha. Veru, hovorím vám: Keď niekto povie tomuto vrchu: »Zdvihni sa a hod' sa do mora,« a vo svojom srdci

²⁷⁷ Iz 55, 6 – 7.

²⁷⁸ Text v hranatých zátvorkách je našim prekladom textu, ktorý obsahuje liturgická časť Varadínskeho registra a ktorý sa zároveň nenachádza v použitých prekladoch biblických či iných textov.

²⁷⁹ V lomených zátvorkách uvádzame text nachádzajúci sa v použitom slovenskom preklade (spravidla) biblického textu, ktorý sa však nenachádza v latinskom origináli Varadínskeho registra.

²⁸⁰ Ž 17, 8.

²⁸¹ Ž 17, 2.

²⁸² Ž 7, 12.

²⁸³ Mk 11, 20 – 24.

sed crediderit, quia quodcunque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia quaecunque orantes petitis, credite, quia accipietis et fiet vobis.

nezapochybuj, ale uverí, že sa stane, čo povedal, stane sa mu to. Preto vám hovorím: Verte, že všetko, o čo v modlitbe prosíte, ste už dostali, a budete to mať.

Offertorium.

Ofertórium.

De profundis clamavi ad te Domine, Domine exaudi vocem meam.

Z hlbín volám k tebe, Pane; Pane počuj môj hlas.²⁸⁴

Secreta.

Sekreta.

Omnipotens sempiterne Deus, qui non sacrificiorum ambitione placaris, sed studio piae devotionis intendis, da famulis tuis fidem rectam, spem inconcussam et cor mundum, ut fides hæc tibi dona conciliet et humilitas commendet. Per etc.

Všemohúci večný Bože, ktorého uzmierujeme nie okázalosťou obiet, ale venuješ pozornosť úsiliu zbožne oddaných, daj služobníkom tvojim správnu vieru, neochvejnú nádej a čisté srdce, aby ti táto viera dary odporučila a pokora odovzdala. Skrže atď.

Communium.

Obrad prijímania.

Amen dico vobis, quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis et fiet vobis.

Preto vám hovorím: Verte, že všetko, o čo v modlitbe prosíte, ste už dostali, a budete to mať.²⁸⁵

Tunc communicet sacerdos criminatum seu accusatum his verbis.

Potom nech kňaz podá prijímanie obvinenému či obžalovanému týmito slovami:

Corpus Domini nostri, Iesu Christi sit tibi hodie ad probationem veri iudicii. Amen.

Telo nášho pána Ježiša Krista nech ti je dnes na potvrdenie spravodlivého rozsudku. Amen.

²⁸⁴ Ž 130, 1.

²⁸⁵ Mk 11, 24.

Oratio post communionem.

Fideles tuos, Deus, perpetua dona confirmet, et vota nostra, quę preveniendo aspiras, eciam adiuvando prosequere. Per Dominum etc.

Peracta missa pergat sacerdos cum cruce et aqua benedicta et plebe ad locum, ubi probatio fieri debet. Imprimis dicantur septem psalmi poenitentiales cum letania, in qua interserantur hi duo versiculi.

Ut iustitię non dominetur iniquitas, sed subdetur nunc et semper falsitas veritati tuae. *Responsorium:* Te rogamus, audi nos. Ut verum iudicium hodie nobis manifestare digneris. *Responsorium:* Te rogamus. Agnus Dei. Christe, audi nos. Christe, exaudi nos. Kyrie eleison. Christe. Kyrie.

Postea dicantur orationes ad ferrum.

Benedic, Domine, sancte pater, per invocationem sanctissimi nominis tui et per adventum unigeniti filii tui, domini nostri, Iesu Christi atque per donum Spiritus Sancti ad manifestandum verum iudicium tuum hoc genus metalli, ut sit sanctificatum et consecratum ad manifestandum verum iudicium tuum, ut omni daemonum falsitate procul remota fidelibus tuis veritas veri iudicii tui manifesta fiat, per eum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos et seculum per ignem. Amen.

Modlitba po prijímaní.

Nech sú tvoji veriaci, Bože, posilnení večnými darmi a nech naše modlitby, ktorými nám dopredu pomáhaš, tiež sprevádzaš podporou. Skrze Pána atď.

Po ukončení omše nech kňaz prejde s krížom a svätenou vodou i s ľudom na miesto, kde sa má odohrať skúška. Nech sa najprv prednesie sedem kajúcnych žalmov s litániami, medzi ktoré nech sa vložia tieto dva verše:

Nech nad spravodlivosťou neprevládne bezprávie, ale nech lož je teraz i vždy premožená tvojou pravdou. *Responsórium:* Prosíme ťa, uslyš nás. Aby si nám dnes ráčil vyjaviť spravodlivý rozsudok. *Responsórium:* Prosíme ťa, Baránok Boží, Kriste, uslyš nás, Kriste, vyslyš nás. Pane, zmiluj sa, Kriste, zmiluj sa.

Potom nech sa prednesú modlitby nad železom.

Požehnaj, Pane, Svätý Otče, skrze vzývanie tvojho najsvätejšieho mena a skrze príchod tvojho jednorodeného Syna, nášho pána Ježiša Krista, a skrze dar Duchu Svätého, tento kovový predmet na vyjavenie tvojho spravodlivého rozsudku, nech je posvätený a požehnaný, aby sa tvojim verným stala zjavnou pravda tvojho spravodlivého rozsudku, vzdialená od všetkých klamstiev démonov. Skrze toho, kto príde ohňom súdiť živých i mŕtvych i svet. Amen.

Alia oratio.

Deus, iudex iustus, qui autor pacis es et iudicas aequitatem, te suppliciter exoramus, ut hoc ferrum ignitum ad iustam examinationem cuiuslibet dubietatis faciendam benedicere et sanctificare digneris. Ita, ut si innocens sit homo iste de praenominata causa, unde purgatio querenda est, hoc ferrum ignitum cum manu acceperit, illęsus appareat, et si culpabilis sit, iustissima sit ad hoc virtus tua, ut in eo veritas declaretur, quatenus iustitiae non dominetur iniquitas, sed subdatur semper falsitas veritati. Per Christum.

Alia oratio.

Omnipotens Deus, te suppliciter rogamus pro huius negotii examinatione, quam modo inter nos ventilamus, ut iustitię non dominetur iniquitas, sed subdetur semper falsitas veritati, et si hanc praesentem examinationem aliquis per aliquod maleficium aut per herbas tegere et impedire voluerit, tua sancta dextera, iustissime iudex, evacuae digneris. Per Dominum nostrum.

Tunc aspergatur ferrum aqua benedicta.

Benedictio Dei, Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super hoc ferrum ad manifestandum verum iudicium. Amen.

Oratio.

Omnipotens sempiternus Deus, qui tua iudicia incommutabili dispositione iustus

Ďalšia modlitba.

Bože, spravodlivý sudca, ktorý si pôvodcom mieru a súdiš spravodlivo, pokorne ťa prosíme, aby si ráčil požehnať a posvätiť toto žeravé železo (určené) na vykonanie spravodlivého súdu (v) akejkoľvek spornosti. A to tak, že ak by v uvedenej kauze, v ktorej sa hľadá očistenie, bol ten človek nevinný, tak potom, ako uchopí rukou toto rozžeravené železo, nech sa ukáže ako nepoškodený, a keby bol vinný, nech je tvoja moc v tomto úplne spravodlivá a nech sa uňho prejaví pravda, lebo nech neprevládne bezprávie nad spravodlivosťou, ale lož nech je vždy premožená pravdou. Skrze Krista.

Ďalšia modlitba.

Všemohúci Bože, pokorne ťa prosíme vo vyšetrovaní tejto záležitosti, ktorú práve medzi sebou riešime, aby bezprávie neprevládlo nad spravodlivosťou, ale aby bola lož vždy premožená pravdou. A ak by niekto chcel túto skúšku zastrieť nejakými čarami či bylinami a prekaziť ju, ráč to tvojou pravcou, najspravodlivejší sudca, znemožniť. Skrze nášho Pána.

Vtedy nech sa železo pokropí svätenou vodou.

Požehnanie Boha Otca i Syna i Ducha Svätého nech zostúpi na toto železo, aby vyjavilo spravodlivý rozsudok. Amen.

Modlitba.

Všemohúci večný Bože, ktorý všade rozhoduješ ako spravodlivý sudca a ktorý

ubique iudex discernis, tu clemens in hoc tuo iudicio ad invocationem sancti tui nominis, quod a te fidelium intentio deplorat, tua iustissima examinatione declara. Per Dominum.

Alia oratio

Deus iudex iustus, fortis et patiens, qui sedes super thronum et iudicas aequitatem, quoniam iustus es et rectum iudicium tuum, Deus, qui Susannam de falso crimine liberasti et tres pueros Sydrak, Misach et Abdenago de camino ignis ardentis per sanctum angelum tuum illęsos eduxisti, quique per adventum unigeniti tui filii, domini nostri Iesu Christi mundum salvasti et per eius passionem humanum genus redemisti, Deus, pacis amator et auctor, qui respicis terram et facis eam tremere, respice, quęsumus, ad fidem et preces supplicum tuorum, qui quęrimonie suae causas ad tui iudicii examinationem deferunt, et super hoc ferrum igne candens ad dissolvendas eorum lites, gratiam tuae benedictionis infunde, ut per illius ministerium et iustitia patefacta clarescat et iniquitas victa succumbat. Tuam ergo omnipotentiam, Domine, supplices deprecamur et mente devota fideliter imploramus, ut sicut olim supra memorati pueri de succensa fornace illaesi tua sunt dextera liberati, ita quicumque innocens de hoc crimine, unde nunc iudicium agitur, in hoc ferrum igne candens manum miserit, sanam inde atque illaesam tua adiutus invicta potentia reducat, nec habeat ignis virtutem laedendi in eius corpore, quem de consensu huius facinoris conscientia non accusat in mente. Ita eciam, dominator Domine, quicumque culpabilis incrassante diabolo cor habens induratum maiestatem tuam tentare et male sibi conscius hoc

rozhoduješ nemeniteľnými rozsudkami; ty (si) láskavý, (a aj) v tomto svojom rozsudku na vzývanie tvojho svätého mena daj najavo svojim najspravodlivejším súdom to, čo od teba úmysel veriacich vyprosuje. Skrze Pána.

Ďalšia modlitba.

Bože, spravodlivý sudca, mocný a trpezlivý, ktorý sedíš na tróne a spravodlivo súdeš, pretože si spravodlivý a tvoj rozsudok je dobrý. Bože, ktorý si oslobodil Zuzanu spod falošného obvinenia a skrze svojho svätého anjela si vyviedol troch chlapcov Sidracha, Misacha a Abdenaga nezranených z rozpálenej pece, a taktiež ktorý si skrze príchod tvojho jednorodného Syna, nášho Pána Ježiša Krista, spasil svet a jeho umučením si vykúpil ľudské pokolenie. Bože, milovník a pôvodca pokoja, ty, ktorý sa pozrieš na zem a rozochveješ ju, zhliadni, prosíme, na vieru a pokorné prosby tvojich verných, ktorí prípady svojich žalôb priniesli na skúšku tvojím súdom. A vylej milosť svojho požehnanie na toto ohňom rozpálené železo (určené) na rozriešenie ich sporov, aby skrze jeho službu sa stala známou odkrytá spravodlivosť a porazená nepravosť podľahla. Pokorne prosíme tvoju všemohúcnosť, Pane, a oddanou dušou verne sa doprosujeme, aby tak ako kedysi prv spomínaní chlapci boli tvojou pravickou vyslobodení z horiacej pece nezranení, tak aj každý nevinný z tohto zločinu, o ktorý teraz pri súde ide, kto položí ruku na toto ohňom rozpálené železo, nech ju s pomocou tvojej nepremožiteľnej moci odtiaľ odtiahne späť zdravý a nezranený a nech oheň nemá silu ublížiť na tebe (tomu), ktorého svedomie v duchu neobviňuje, že súhlasil s týmto zločinom. Taktiež, Pane a vládca,

ferrum ad tui iudicii examinationem paratum manu sua attingere praesumserit aut per aliqua maleficia vel herbas diabolicas se tueri et crimen suum celare fidemque credentium illudere tentaverit, tua, Domine, quaesumus, invicta veritas per virtutem sanctę crucis tuę, quam apponimus, hoc totum evacuet et manifesto ustionis signo occulti facinoris crimen detegat, ut reus hic per poenitentiam correctus in futuri iudicii tui examine a culpa inveniat penitus absolutus. Per Dominum etc.

Postea communicet eum sacerdos his verbis.

Interdico tibi, o homo, coram omnibus astantibus per Patrem et Filium et Spiritum Sanctum et per tremendum diem iudicii, per ministerium baptismatis et per venerationem omnium sanctorum, ut si de hac re culpabilis es, aut fecisti, aut scivisti, aut baiulasti, aut consensisti, aut propter actam culpam denominatam sciens factoribus iuvisti, ut ecclesiam non introeas, Cristianę societati non miscearis, si reatum nolueris confiteri admissum, antequam iudicio examineris publico.

Tunc interrogetur sceleratus a sacerdote his verbis.

Frater, es iustus ab hoc crimine, de quo accusaris?

Respondeat. Iustus sum.

každý diablom podnecovaný vinník, ktorý má zatvrdilé srdce a ktorý by pokúšal tvoj majestáť a vedomý si zla by sa opovážil dotknúť svojou rukou tohto železa pripraveného k tvojmu súdu, alebo by sa skrze diabolské čary či byliny pokúšal chrániť a usiloval sa tak svoj zločin skryť a vysmievať by sa z viery veriacich, prosíme, Pane, aby tvoja nepremožiteľná pravda skrze moc tvojho svätého križa, ktorý prikladáme, toto celé znemožnila a odkryla znakom zjavného popálenia ohavnosť utajovaného zločinu. Zároveň žiadame, aby bol tento vinník, ak sa napraví pokáním, pri budúcej skúške tvojho súdu úplne oslobodený od hriechu. Skrze Pána atď.

Potom nech mu kňaz podá prijímanie s týmito slovami:

Ó, človeče, ak si v tejto veci vinný, alebo si ju vykonal, alebo si o nej vedel, alebo si bol jej nositeľom, či si s ňou súhlasil, alebo si pri vykonaní spomínaného hriechu vedome podporoval páchatel'ov, zakazujem ti v prítomnosti všetkých zúčastnených skrze Otca i Syna i Ducha Svätého a skrze strach zo súdneho dňa, skrze službu krstu a skrze úctu voči všetkým svätým, aby si vstúpil do kostola, pripojil sa ku kresťanskému spoločenstvu, ak (len) sa nechceš vyznať z vykonaného previnenia predtým, než budeš podrobený skúške verejným súdom.

Potom nech sa kňaz spýta previnilca týmito slovami:

Brat, si nevinný v tomto zločine, z ktorého si obžalovaný?

Nech odpovie: Som nevinný.

Interrogetur. Mundus?

Nech sa ho (ďalej) spýta: Si čistý?

Respondeat. Mundus sum.

Nech odpovie: Som čistý.

*Tandem accusatus accipiat ferrum
ignitum hæc verba sequentia dicendo.*

*Napokon nech obvinený uchozí žeravé
železo hovoriac slová tejto sekvencie:*

*Per illud corpus Domini nostri Iesu
Christi, quod hodie sumpsi, non
confidens in ullum maleficium, nec in
virtutibus herbarum accipio hoc ferrum.*

*Skrze to telo nášho Pána Ježiša Krista,
ktoré som dnes prijal, nespoliehajúc sa
na žiadne čary ani na schopnosti bylín,
vezmem toto železo.*

Finis.

Koniec.

*Impressum Colosvarini per G. H. Anno
salutis humanae 1550.*

*Vytlačené G. H. v Koložvári (Kluži).
V 1550. roku spásy človeka.*

8

ZÁZNAMY VARADÍNSKEHO REGISTRA

TESTIMONIA
REGESTRI VARADIENSIS
ORDINE CHRONOLOGICO
DIGESTA

CHRONOLOGICKY
USPORIADANÉ PÍ SOMNÉ
POTVRDENIA VARADÍNSKEHO
REGISTRA

ANNUS 1208.

ROK 1208

Nr. 1. (330.)

Č. 1 (330)

Vydanie: *Ritvs explorandae veritatis*, s. P2r – P2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXX, s. 259. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLVII, s. 194. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 330, s. 723. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 330, s. 452 a 454. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 1 (330), s. 155 – 156. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 1 (330), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1208-D7/nr-1-330-D8/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1208-D7/nr-1-330-D8/)

Regest: Marsina, *CDES I*, č. 146, s. 115. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 36, s. 133.

Preklad (maďarčina): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 330, s. 453 a 455. Lederer, *történetének tanulmányozásához I*, č. 1, s. 195. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 1, s. 84. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/1, s. 75. Bertényi, *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*, č. 1, s. 394. Tóth, *Magyarország századai*, č. 1, s. 73.

Preklad (rumunčina): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/1, s. 42.

Venatores bubalorum de villa Ypu,
citaverunt filios Gunter, scilicet Ananiam,
Azariam et Missaelem ante regem
Andream, dicentes, quod terra nomine
Deudas iuris eorum esset, et illi violenter
occupassent. Rex autem commisit

Lovci byvolov z dediny Ip predvolali²⁸⁶
Gunterových synov, menovite Anania,
Azaria a Missaela, pred kráľa Ondreja.²⁸⁷
Tvrдили, že zem menom Dedáč bola podľa
práva ich a títo ju násilne obsadili. Kráľ
však prenechal ich prípad na preskúmanie

²⁸⁶ Predvolanie predstavuje jeden zo spôsobov, akým sa vo Varadínskom registri začínalo konať pred súdom.

²⁸⁷ Obrátenie sa na kráľa v spore bolo v neskoršie vydanéj Zlatej bule Ondreja II. z roku 1222 prezentované ako právo servientov na pravidelných súdnych zhromaždeniach v Stoličnom Belehrade.

causam eorum Nicolao, comiti scilicet curiali et Posoniensi discutiendam. Ante quem praedicti venatores se recognoscentes confessi sunt, se praefatos fratres de terra illa iniuste impeciisse. Iudex itaque dato pristaldo nomine Topazio de villa Satar praedictam terram metari fecit et iam dictis fratribus confirmari. De terra autem eadem habet Iacob filius Opsa ius unius funiculi ad dimidium aratrum. Ut autem executio huius causae sciatur a posteris, idem iudex eodem pristaldo misso et literis coram Mert, decurione illorum venatorum capitulo Waradinensi fecit seriem huius causae praedicto ordine contestari.

dvorskému²⁸⁸ a bratislavskému županovi²⁸⁹ Mikulášovi. Pred ním vyššie spomenutí lovci uznali a priznali sa, že spomínaných bratov ohľadom tej zeme nespravodlivo obvinili. A tak sudca²⁹⁰ dal pristavovi²⁹¹ menom Topas z dediny Šatar vymerať vyššie spomenutú zem a už menovaným bratom ju potvrdiť. Z tej zeme má však Jakub, syn Opsu, právo jedného povrazu²⁹² na polovicu poplužia.²⁹³ Aby však rozsudok tohto sporu bol známy aj budúcim pokoleniam, poslal tento sudca listy tomu istému pristavovi a spomenutým spôsobom dal pred Mertom, desiatnikom²⁹⁴ oných lovcov, verejne potvrdiť zápis tohto sporu na Varadínskej kapitule.

²⁸⁸ Dvorský župan (niekedy v literatúre aj dvorský špán) bol úradníkom župana komitátu a mal na starosti súdnicstvo. V mnohých prípadoch mohol sídlieť na osobitnom hrade komitátu. Porovnaj SOKOLOVSKÝ, *Prehľad dejín verejnej správy na Slovensku I*, s. 28.

²⁸⁹ Bratislavský župan bol hlavným predstaviteľom Bratislavského komitátu.

²⁹⁰ Sudca v konaniach spomínaných vo Varadínskom registri je spravidla verejný funkcionár, veľmi často je ním župan, dvorský župan, bilot, niekedy však aj cirkevný predstaviteľ a pod. Výraz *iudex* tak nebol výrazom označujúcim konkrétny typ funkcionára, ale osobu, na ktorú sa príslušná autorita obrátila, aby vyriešila spor. Preto sa aj v záznamoch Varadínskeho registra často objavuje fráza o sudcovi ustanovenom kráľom.

²⁹¹ Pristav, v slovenskej literatúre frekventovanejšie v latinizovanej podobe pristald. Termín je slovanského pôvodu a jeho úlohou bolo predvolávať pred súd alebo dosvedčovať výkon úradného rozhodnutia. Vystupoval ako úradne poverená osoba. Vo Varadínskom registri bolo často jeho úlohou sprevádzanie účastníka sporu na skúšku železa. Všeobecne o pristavovi porovnaj ŠVECOVÁ, Adriana – GÁBRIS, Tomáš. *Dejiny štátu, správy a súdnicstva na Slovensku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 114.

²⁹² Podľa Ilony Bolla a Ferenc Rottlera ide o časť obecnej pôdy určenej jednej rodine. Porovnaj *Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásai*. I. Eds. Ilona Bolla – Ferenc Rottler. Budapest: Tankönyvkiadó, 1974³, s. 88.

²⁹³ Poplužie bola dobová plošná miera, ktorou sa merali rozsiahlejšie plochy. Podľa A. Húščavu sa poplužie rovnalo 150 kráľovským jutram, pričom jedno kráľovské jutro malo mať približne 2 800 m². Porovnaj HÚŠČAVA, Alexander. *Polnohospodárske miery na Slovensku*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1972, s. 9 – 21.

²⁹⁴ Desatinná a stotinná organizácia bola v tejto dobe základom organizácie vojensky povinného obyvateľstva.

Nr. 2. (331.)

Č. 2 (331)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXI, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 331, s. 723. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 331, s. 454 a 456. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 2 (331), s. 156. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 2 (331), www.arcanum.com(...)annus-1208-D7/nr-2-331-DB/

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 331, s. 455 a 457. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 2, s. 195 – 196. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 2, s. 84. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/2, s. 75. Bertényi, *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*, č. 2, s. 394 – 395. Tóth, *Magyarország századai*, č. 2, s. 73.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/2, s. 42.

Prekl. (slovenčina): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 2/1208, s. 353.

Simon de villa Siptul impeciit Medeum, Forcasium et Ludugerum de villa Botcu dicens, quod duas pedissequas eius, scilicet Mariam et Daragam, et octo boves aratores et triginta oves et unum equum violenter ei abstulissent. Tumpaica, curialis comes preconum regis ablata decem marcis appetians, misit illos per pristaldum nomine Duntia de villa Chegyen ad iudicium ferri candentis Waradinum, ubi taliter convenerunt,

Šimon z dediny Šiptul obvinil²⁹⁵ Medeu, Farkaša a Ludugera z dediny Botku tvrdiac, že násilne uniesli jeho dve slúžky, menovite Máriu a Dragu, osem ťažných volov a tridsať oviec a jedného koňa. Keď Tumpaika, dvorský župan hlásnikov kráľa,²⁹⁶ ohodnotil ulúpené veci na desať mariek,²⁹⁷ poslal ich s pristavom menom Duntia z dediny Cegén na súd rozžeraveného železa²⁹⁸ do Varadína. Tam sa tak dohodli,²⁹⁹ že Medea, Farkaš

²⁹⁵ Prevažujúci spôsob začatia konania pred súdom v záznamoch Varadínskeho registra je vznesenie obvinenia, na ktoré sa vyžadovala súkromná iniciatíva poškodenej strany.

²⁹⁶ Výraz *praeco* má viacero významov, mohlo ísť však najmä o kráľových sluhov, ktorí mali vyhlasovať kráľovské príkazy na vidieku. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae latinitatis regni Hungariae*, s. 510.

²⁹⁷ Marka predstavuje hmotnostnú jednotku (spravidla drahého kovu), ktorou sa vo Varadínskom registri vyjadrovala hodnota súdnych poplatkov či veľkosti spôsobenej škody. V literatúre sa marka taktiež nazýva hrivnou a predstavovala hmotnosť približne 240 gramov. Porovnaj tamže, s. 408. MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 753. Súpis majetkov a príjmov z obdobia kráľa Bela III. In *Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/2*, s. 46, pozn. č. 2.

²⁹⁸ *Iudicium ferri candentis* je prvou zmienkou o tzv. skúške rozžeraveného železa. Podstatou tejto skúšky bolo, že išlo o procesnú pomôcku, ktorá mala určiť, ktorá zo strán mala „pravdu“ v spore. Na viacerých miestach sa tento „súd“ označuje aj slovanským výrazom „pravda“. Išlo o dôkazný prostriedok, preto striktne vzaté o súd nejde.

²⁹⁹ Jeden zo spôsobov ukončenia sporu bola dohoda strán, v tomto prípade bez zmienky o tom, či prebehla skúška železa. Dohoda mala dve zložky, a to jednak pokonanie sa žalobcu (resp. žalobcov) a jeho protistrany, a následne dohoda o tom, kto vyplatí sudcu a ostatný personál, čo je zjednodušene možné pokladať za obdobu dnešných trov konania.

quod Medea, Forcasius et Ludugerus darent Simoni marcam et fertonem et idem iudici satisfacerent, partem autem pristaldi Simon persolveret.

a Ludugerus dajú Šimonovi marku a štvrt' a tí istí zaplatia sudcovi, ale pristavovu časť vyplatí Šimon.

Nr. 3 (332.)

Č. 3 (332)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXII, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 332, s. 723. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 332, s. 456. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 3 (332), s. 156 – 157. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 3 (332), [www.arcanum.com\(...\)annus-1208-D7/nr-3-332-DE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1208-D7/nr-3-332-DE/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 332, s. 457 Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 190, s. 184.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/3, s. 42.

Cupes de villa Neueg impeciit convillanum suum, dominum Buhus de tribus fertonibus iudice Apa comite, pristaldo Peta de p̄dicta villa. Buhus autem cum ferrum portare deberet, posuit Corpus Domini de ore in manum et reus est ob hoc iudicatus.

Kupes z dediny Neved' obvinil svojho spoludedinčana pána Buhuša pre tri štvrtiny.³⁰⁰ Sudcom bol župan Aba, pristavom Peta zo spomenutej dediny. Buhuš však, keď musel niesť železo, vypustil z úst do ruky Telo Pánovo, a preto bol uznaný vinným.³⁰¹

Nr. 4. (333.)

Č. 4 (333)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXIII, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 332, s. 723 – 724. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 333, s. 456. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 4 (333), s. 157. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 4 (333), [www.arcanum.com\(...\)annus-1208-D7/nr-4-333-E1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1208-D7/nr-4-333-E1/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 332, s. 457.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/4, s. 43.

Antoneu, ioubagio de Novo Castro impeciit Laurentium et Stephanum de Pou pro violentia et dampno septem marcarum iudice Petro, curiali comite reginę pristaldo Acy de villa Vsa.

Anton, jobagiön z Nového Hradu,³⁰² obvinil Vavrinca a Štefana z Pó z násilia a škody v hodnote siedmich mariek. Sudcom bol dvorský župan kráľovnej Peter, pristavom Aci z dediny Uža.

³⁰⁰ Majetok v hodnote troch štvrtín (zrejme marky). V literatúre sa štvrtina niekedy označuje výrazom fertó, resp. fertón.

³⁰¹ Ide o obdobu kontumačnej prehry na súde rozžeraveného železa, ktorý znamenal prehru v spore.

³⁰² V tomto prípade by malo ísť o Abov (Abaújvár), sídlo Abovského komitátu.

Homo itaque Anthoneu portato ferro
combustus est.

A tak Antonov človek³⁰³ preniesol železo
a popálil sa.³⁰⁴

ANNUS 1213.

ROK 1213

Nr. 5. (375.)

Č. 5 (375)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXV, s. 271. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 375, s. 739. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 375, s. 506. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 5 (375), s. 157. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 5 (375), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-5-375-E5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-5-375-E5/)

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 375, s. 507.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/5, s. 43.

Abram de villa Kaba impeciit convillanos suos, scilicet Chekam et Modu de furto iudice Smaragdo, comite de Zounuc, pristaldo Som. Sed Cheka et Modu portato ferro iustificati sunt.

Abram z dediny Kaba obvinil svojich spoludedinčanov Čeku a Modu z krádeže. Sudcom bol solnocký župan Smaragd, pristavom Som. Prenesením železa boli Čeka a Modu očistení.

Nr. 6. (376.)

Č. 6 (376)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXVI, s. 271. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 376, s. 739. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 376, s. 508. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 6 (376), s. 157. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 6 (376), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-6-376-E8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-6-376-E8/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 95, s. 29. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 45, s. 136.

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 376, s. 509.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/6, s. 43.

Echy de villa Moyzun impeciit convillanos suos, scilicet Gyndus et Suncud de furto coram Zakeo, curiali comite de Doboka et idem matrem

Eči z dediny Mojzun obvinil z krádeže svojich spoludedinčanov, menovite Gynda a Sunkuda, pred dobockým dvorským županom Zacheom,

³⁰³ Tu sa prvýkrát spomína procesné zastúpenie. Pravidlá súdu rozžeraveného železa zjavne umožňovali, aby osobu, ktorá sa ho mala zúčastniť, zastupoval niekto iný. V záznamoch Varadínskeho registra je na viacerých miestach takáto osoba označená len ako *homo*, v tomto prípade je to *homo Anthoneu*, teda Antonov človek. Účinky zastupujúceho sa v takomto prípade pričítali zastupovanému.

³⁰⁴ Popálenie znamená, že osoba, ktorá podstúpila skúšku rozžeraveného železa, ňou neprešla a v spore prehrala.

eorundem de veneficio coram Ioanne archidiacono. Qui missi Waradinum per pristaldum unum nomine Adam portato ferro iustificati sunt. Matrem vero eorum praefatus Echy subterfugit dicens se falso illam impeciisse de veneficio.

a tiež ich matku z travičstva,³⁰⁵ pred arcidiakonom Jánom. Poslali ich do Varadína v sprievode jedného pristava menom Adam, prenesením železa sa očistili. Spomenutý Eči však zobral späť obvinenie voči ich matke tvrdiac, že ju neprávom obvinil z travičstva.

Nr. 7. (377.)**Č. 7 (377)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXVII, s. 271. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 377, s. 739. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 377, s. 508. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 7 (377), s. 158. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 7 (377), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-7-377-EB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-7-377-EB/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 46, s. 136 – 137.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 376, s. 509.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/7, s. 43.

Erricus de villa Moyzun impeciit dominum Sumhug de furto iudice Zakeo prædicto, pristaldo Christophoro. Sumhug mundatus est.

Erik z dediny Mojzun obvinil pána Sumuga z krádeže. Súdil ich spomínaný Zacheus, pristavom bol Krištof. Sumug sa oslobodil.³⁰⁶

Nr. 8. (378.)**Č. 8 (378)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXVIII, s. 271 – 272. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 378, s. 739. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 378, s. 508 – 510. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 8 (378), s. 158. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 8 (378), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-8-378-EE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-8-378-EE/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 376, s. 509 a 511.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/8, s. 43.

Vs hodnogy impeciit Maraz, Stephanum, Albertum, Petrum et Vz de violentia dicens se per eos septem plagis

Veliteľ vojska³⁰⁷ Us obvinil Maraza, Štefana, Alberta, Petra a Uza z násilnosti. Tvrdil, že ho zranili siedmimi ranami

³⁰⁵ *Veneficio* sa v literatúre prekladalo rôznymi spôsobmi, ako je urieknutie (Kandra) alebo otrava (Bónis).

³⁰⁶ Očistenie sa súdom rozžeraveného železa sa označovalo v záznamoch Varadínskeho registra dvoma spôsobmi a to *mundatus* a *iustificatus*. V tomto prípade ide o synonymické vyjadrenia toho istého spôsobu ukončenia konania.

³⁰⁷ V maďarčine slovo *hodnogy* (v dnešnom maďarskom pravopise *hadnagy*) znamená „vojenský veliteľ“ alebo „hradný kapitán“. Pri vojenských hodnostných stupňoch označuje poručíka. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae latinitatis regni Hungariae*, s. 308.

vulneratum et L marcas valens sibi esse ablatum. Quos Katapanus, Agriensis episcopus ex mandato regis Andree discutiens ad carentis ferri iudicium per pristaldum nomine Leus de villa Scenues misit Waradinum, ubi taliter convenerunt, quod praeonominati adversarii darent V s hodnogii coram capitulo Waradinensi in dominica Reminiscere decem et septem marcas et idem iudici et pristaldo satisfacerent et si hec non facerent, portarent regale iudicium.

a odniesli si majetok v hodnote päťdesiatich mariek. Jágerský biskup Katapanus ich na príkaz kráľa Ondreja vypočul a poslal s pristavom Leom z dediny Seneš do Varadína na súd rozžeraveného železa. Tam sa tak dohodli, že prv spomínaná protistrana dá veliteľovi vojska Usovi pred Varadínskou kapitulou na nedeľu *Reminiscere*³⁰⁸ sedemnášť mariek a tí istí zaplatia sudcovi aj pristavovi. A keď tak nespravia, podrobia sa kráľovmu rozsudku.

Nr. 9. (379.)**Č. 9 (379)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXIX, s. 272. Fejér, *CDH VII/3*, č. VIII, s. 18. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 379, s. 739. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 379, s. 510. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 9 (379), s. 158. Marsina, *CDES I*, č. 184, s. 141 (nr. 184). Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 9 (379), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-9-379-F1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-9-379-F1/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 379, s. 511.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/9, s. 44.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 420. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclaviková – Švecová, *Pramene práva na území Slovenska I*, s. 326.

Buhus, ioubagio castri Zathmar impeciit ioubagionem de genere Cupulon, scilicet Crachinum de villa Malca pro furto. Quos Banc, comes palatinus et Posoniensis discutiens ad pravdam per pristaldum nomine Luger misit Waradinum, ubi Crachinus portato ferro iustificatus est.

Buhuš, jobagión hradu Satmár, obvinil z krádeže jobagióna z rodu Kupulon, menovite Kračina z dediny Malca. Palatín³⁰⁹ a bratislavský župan Bank ich vypočul a poslal do Varadína na súd pravdy³¹⁰ s pristavom menom Luger, kde sa Kračin prenesením železa očistil.

³⁰⁸ Nedeľa *Reminiscere* je piata nedeľa pred Veľkou nocou alebo druhá pôstna nedeľa.

³⁰⁹ Palatín (lat. *comes palatinus*) bol najvyšším z kráľovských županov (*comites*), ktorý mal na starosti kráľovský dvor a jeho správu a podieľal sa na súdnictve nielen v rámci ústredného súdництва Uhorského kráľovstva, ale aj na vidieku. Tam sa nazývali palatínske zhromaždenia (*congregatio generalis palatinalis*). SOKOLOVSKÝ, *Prehľad dejín verejnej správy na Slovensku I*, s. 23. Prítomnosť palatínov v záznamoch Varadínskeho registra je dokladom ich pôsobenia v rámci vidieckeho súdництва.

³¹⁰ Na tomto a iných miestach sa súd rozžeraveného železa označuje v latinskom texte ako *pravda*. Ide o doklad jazykového slavizmu v tomto prameni.

Nr. 10. (380.)

Č. 10 (380)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXX, s. 272. Endlicher, *Reer. Hung. mon. Arp.*, č. 380, s. 739 – 740. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 380, s. 510. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 10 (380), s. 158 – 159. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 10 (380), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-10-380-F4/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-10-380-F4/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 47, s. 137.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 380, s. 511.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/10, s. 44.

Philippus de villa Vulchoi impeciit ioubagionem Stephani filii Moruc, scilicet dominum Tochi de tribus marcis. Quos Cristoforus, curialis comes de Clus discutiens ad pravdam per pristaldum nomine Chepanum misit Waradinum, ubi homo Philippi nomine Geus portato ferro pro domino suo iustificatus est.

Filip z dediny Vulkoí obvinil pre tri marky jobagióna Morukovho syna Štefana, totiž pána Tochiho. Dvorský župan Krištof z Kluže ich vypočul a poslal s pristavom menom Čepan na súd pravdy do Varadína. Tu Filipov človek menom Geus preniesol za svojho pána železo, a tak sa očistil.

Nr. 11. (381.)

Č. 11 (381)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXI, s. 272. Endlicher, *Reer. Hung. mon. Arp.*, č. 381, s. 740. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 381, č. 510 a 512. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 11 (381), s. 159. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 11 (381), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-11-381-F7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-11-381-F7/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 381, s. 511 a 513.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/11, s. 44.

Mox, ioubagio Cosume impeciit hominem Bartholomei, scilicet dominum Sorlout pro uno equo duas marcas valente, ut pristaldus dixit. Quos Bosou, vicecurialis comes de Zobolcz discutiens ad pravdam per pristaldum nomine Micu misit Waradinum. Ubi dominus Mox combustus est. Amen.

Mox, Kozmov jobagión, obvinil Bartolomejovho človeka, menovite pána Šorluta, pre jedného koňa v hodnote dvoch mariek, ako tvrdil pristav. Sabolčský dvorský podžupan Bosou ich vypočul a poslal s pristavom menom Miku na súd pravdy do Varadína. Tam sa pán Mox popálil. Amen.

Nr. 12. (382.)

Č. 12 (382)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXII, s. 272. Endlicher, *Reer. Hung. mon. Arp.*, č. 382, s. 740. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 382, s. 512. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 12 (382), s. 159. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 12 (382), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-12-382-FA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-12-382-FA/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 95, s. 29.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 382, s. 513.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/12, s. 44.

Sicu de villa Berceu impeciit convillanam suam nomine Benedictam, uxorem Vendeg pro veneficio iudice Beniamin vicearchidiacono, pristaldo Perta. Benedicta combusta est.	Siku z dediny Berten obvinil svoju spoludedinčanku menom Benedikta, Vendégovu manželku, z travičstva. Sudcom bol vicearcidiakon Benjamín, pristavom Perta. Benedikta sa popálila.
--	---

Nr. 13. (383.)

Č. 13 (383)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCCLXXXIII, s. 272 (nesprávne ako CCCLXXX). Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 383, s. 740. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 383, s. 512. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 13 (383) (nesprávne bez uvedenia druhého čísla), s. 159. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 13 (383), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-13-383-FD/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-13-383-FD/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 383, s. 513.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/13, s. 44.

Solomun de villa Achya impeciit convillanum suum nomine Vendeg de duabus marcis argenti et dimidia iudice Beken, curiali comite, pristaldo Ela. Solomun portato ferro iustificatus est.	Šalamún z dediny Ačia obvinil svojho spoludedinčana menom Vendég pre dve a pol marky striebra. Sudcom bol dvorský župan Beken, pristavom Ela. Prenesením železa sa Šalamún očistil.
---	---

Nr. 14. (384.)

Č. 14 (384)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2r – S2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCCLXXXIV, s. 272. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 384, s. 740. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 384, s. 512 a 514. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 14 (384), s. 159 – 160. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 14 (384), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-14-384-100/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-14-384-100/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 384, s. 513 a 515.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/14, s. 45.

Chekez, curialis comes Misca comitis, impeciit ioubagiones Iordani filii Ilarii, scilicet Tecum, Dedemerum et Sumpou de duodecem marcis, singulos de quattuor. Quos Iordanus discutiens ad pravdam per pristaldum nomine Fyod misit Waradinum. Ubi Tecus convenit dare adversario suo marcem unam et idem iudici satisfacere ita, quod partem pristaldi Chekez persolveret. Dedemer autem mundatus est. Dominus vero Sumpou combustus est.	Čekez, dvorský župan župana Mišku, obvinil jobagiónov Jordána, syna Hiláriovho, menovite Tekuša, Dedemera a Šumpóa, pre dvanásť mariek, každého pre štyri. Jordán ich vypočul a poslal s pristavom menom Fiod na súd pravdy do Varadína. Tam Tekuš súhlasil, že dá svojej protistrane jednu marku a zaplatí aj sudcovi, pristavovu časť zaplatí Čekez. Dedemer sa oslobodil. Pán Šumpó sa však popálil.
---	--

Nr. 15. (385.)

Č. 15 (385)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXV, s. 272. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 385, s. 740 – 741. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 385, s. 514. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 15 (385), s. 160. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 15 (385), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-15-385-103/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-15-385-103/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 385, s. 515.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/15, s. 45.

Kaluz, ioubagio Iohannis filii Absalonis impeciit Zamam, vitricum Absalonis dicens, quod uxorem suam et ancillam suam et vestes uxoris suę vi abstulisset, iudice Banco, comite palatino, pristaldo Leger. Cum autem ventum esset Waradinum, talis facta est inter illos conventio, quod Zama in festo Sancti Georgii redderet adversario suo uxorem suam in fide Adę filii Pata, quod nihil mali inferretur mulieri illi, redderet et ancillam suam et tres vestes et insuper unam marcam, idem etiam satisfaceret pristaldo, iudici vero Kaluz.

Kaluz, jobagión Jána, syna Absolónovho, obvinil Zamu, Absolónovho otčima. Tvrdil o ňom, že mu násilím odňal manželku aj slúžku aj šaty jeho manželky. Sudcom bol palatín Bank, pristavom Leger. Keď sa však prišlo do Varadína, takáto dohoda sa medzi nimi uzavrela: totiž, že Zama na Sviatok svätého Juraja³¹¹ vráti svojej protistrane jeho manželku. Že sa nestane tej žene nič zlé, za to sa zaručí Adam, Patov syn. Zama tiež vráti slúžku a trojo šiat, a navyše aj jednu marku. Tiež zaplatí pristavovi, sudcovi však zaplatí Kaluz.

Nr. 16. (386.)

Č. 16 (386)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXVI, s. 273. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 386, s. 741. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 386, s. 514. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 16 (386), s. 160. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 16 (386), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-16-386-106/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-16-386-106/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 386, s. 515.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/16, s. 45.

Honod impeciit servum Karoli nomine Petrum de villa Hot pro furto iudice Nuethlen, curiali comite de Bichor et Marco biloto, pristaldo vero Stephano. Honod renunciavit actioni, cum ventum

Honód obvinil Karolovho sluhu menom Peter z dediny Hot z krádeže. Sudcom bol biharský dvorský župan Nuetlen, bilotom³¹² Marek a pristavom Štefan. Honód odvolal žalobu,³¹³ keď prišiel

³¹¹ 23. apríla.

³¹² Biloti boli pôvodne kráľovskí sudcovia v komitátoch, neskôr v prameňoch vystupujú ako *bilochi*, resp. *biloti*. Porovnaj SOKOLOVSKÝ, *Prehľad dejín verejnej správy na Slovensku I*, s. 29.

³¹³ Odvolanie žaloby predstavovalo jeden zo spôsobov, ako sa končil proces podľa Varadínskeho registra. Bol znakom procesnej autonómie žalobcu.

esset Waradinum, dicens, quod falsa opinione ductus illum impecierat.	do Varadína, tvrdiac, že sluhu obvinil pod vplyvom falošnej domnienky.
---	--

Nr. 17. (387.)**Č. 17 (387)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S2v – S3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXVII, s. 273. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 387, s. 741. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 387, s. 516. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 17 (387), s. 160 – 161. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 17 (387), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-17-387-109/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-17-387-109/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 48, s. 137.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 387, s. 517.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/17, s. 45.

Seraphin de villa Kourongy impeciit Farsiu filium Petu, convillani sui de quattuor ovibus iudice Iula filio Vate domino eorum, pristaldo Dica. Taliter convenerunt, quod iudici, pristaldo et loco simul satisfacerent, et domino ovium illarum etiam simul satisfacerent.	Serafin z dediny Koroud' obvinil Faršia, syna svojho spoludedinčana Peta, pre štyri ovce. Sudcom bol Jula, syn ich pána Vatu, pristavom bol Dika. Tak sa dohodli, že sudcovi, pristavovi a miestu ³¹⁴ zaplatia spoločne a majiteľa oných oviec tiež spoločne odškodnia.
--	--

Nr. 18. (388.)**Č. 18 (388)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXVIII, s. 273. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 388, s. 741. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 388, s. 516. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 18 (388), s. 161. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 18 (388), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-18-388-10C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-18-388-10C/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 49, s. 137.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 388, s. 517.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/18, s. 45 – 46.

Agya, iobagio Cesari filii Legi impeciit dominum Engues de Kalatha pro furto. Quos Nuethlen, curialis comes de Bichor discutiens ad pravdam per pristaldum nomine Lucum de villa Lomb misit Waradinum, ubi Engues iustificatus est.	Aďa, jobagi3n C3zara, syna Legiho, obvinil pána Engueša z Kalaty z krádeže. Biharský dvorský župan Neutlen ich vypočul a poslal na súd pravdy do Varadína s pristavom menom Lukáš z dediny Lomb. Tam sa Engueš očistil.
---	---

Nr. 19. (389.)**Č. 19 (389)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. S3r – S3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXXIX, s. 273. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 379, s. 741 – 742. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 389, s. 516 a 518. Karácsonyi – Borovszky,

³¹⁴ Pod miestom (*locus*) sa myslí pravdepodobne kapitula.

Regestrum Varadinense, č. 19 (389), s. 161 – 162. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 19 (389), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-19-389-10F/

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 389, s. 517 a 519. Nagy, Magyar középkor², č. 19, s. 196.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/19, s. 46.

Quid filius Olibrii comitis duxit in causam fratrem suum Herbortum dicens, quod non deberet ipse Herbortus esse particeps cuiusdam prędii nomine Neuegy, cum illud praedium pecunia matris suae, scilicet noverę Herborti sit emptum et ab eadem in morte sua coram patre suo Olibrio et fratribus patris sui, necnon aliis cognatis eius sibi soli, utpote unico matris suę fuerit relictum, et adduxit in testimonium Bos comitem, fratrem videlicet patris sui aliosque cognatos et notos et Micam, comitem Bichoriensem. Quibus testimonium unanimiter sibi perhibentibus Banco, comes palatinus posuit super iuramentum Bos comitis dato pristaldo nomine Gyopol filio Nicus. Qui Bos cum Waradini paratus esset iurare, praenominatus Quid cum fratre suo Herborto taliter convenit, quod ipse portionem suam in praedio Fegyuernuch, quę hereditario iure ipsum contingit, fratri suo Herborto relinqueret, et ita praedium Fegyuernuch a modo ipsius Herborti foret sine partecipe, ita tamen, quod si quis de iam dicto praedio quicquam requireret, ipse Quid datam a se partem tueri non teneretur. Praeterea idem Quid dimidium suę portionis in terra Baluc versus Nesmer retento sibi iure molendini dedit etiam Herbordo et ita pro his omnibus sepe iam dictis Quid recepit solus consensu et pace fratris sui praedium Neueg totaliter. Amen.

Kid, syn župana Olivera, sa začal sporit' so svojim bratom Herbertom tvrdiac, že Herbert nemá mať podiel na majetku menom Neveg, keďže tento majetok bol kúpený za peniaze jeho matky, teda Herbertovej macochy. Pred svojou smrťou ho zanechala pred jeho otcom Oliverom a bratmi jeho otca, ako i ďalšími príbuznými len jemu samotnému ako jedinému synovi svojej matky. A privedol si ako svedka župana Boša, totiž brata svojho otca a ďalších príbuzných a známych, aj biharského župana Miku. Keď si vzájomne podali svedectvo, palatín Bank nariadil vykonať prísahu pre župana Boša, zveriac záležitosť pristavovi menom Dapol, Nikovmu synovi. Keď sa Boš pripravoval prisahať vo Varadíne, prv spomenutý Kid sa so svojim bratom Herbertom dohodol, že tento svoju časť na majetku Fed'vernek, ktorá mu patrí na základe dedičského práva, prenechá svojmu bratovi Herbertovi, a tak odteraz majetok Fed'vernek pripadne Herbertovi nedielne. Taktiež sa dohodli, že ak by niekto niečo z už spomínaného majetku odňal, Kid nebude mať povinnosť brániť podiel, ktorý dal. Okrem toho ten istý Kid daroval tiež Herbertovi polovicu svojej časti na zemi Baluk ležiacej oproti Nesmeru, ponechajúc si právo mlyna. Namiesto tohto všetkého sa už spomenutý Kid so zmierlivým súhlasom svojho brata stal úplným vlastníkom majetku Neveg. Amen.

Nr. 20. (259.)

Č. 20 (259)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2v – M3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLIX, s. 247 – 248. Endlicher, *Res Hung. mon. Arp.*, č. 259, a. 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 259, s. 384. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

č. 20 (259), s. 162. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 20 (259),
www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-20-259-112/

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 99, s. 29.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 259, s. 385.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/20, s. 46.

Bothsa, curialis comes Sancti
Prothomartiris impeciit duos ioubagiones
Laurentii, scilicet Paulum et Kemam
de bobus furtim ablatis, et ostensa
praesumptione, scilicet carnibus in
domibus illorum copiose inventis,
Nuetlen, curialis comes de Bichor sine
talione, ut pristaldus dixit nomine Lucas,
misit Waradinum, ubi Paulus iustificatus
est, Kema vero confugit ad ecclesiam.

Boca, dvorský župan Kláštora svätého
Štefana prvomučeníka,^{314a} obvinil dvoch
Vavrincoých jobagiónov, konkrétne
Pavla a Kemu, z krádeže býkov. Svoje
podozrenie doložil tým, že sa v ich
domoch našlo množstvo mäsa. Biharský
dvorský župan Nuetlen ich bez odplaty,
ako tvrdil pristav Lukáš, poslal
do Varadína, kde sa Pavol očistil,
Kema sa však uchýlil do kostola.³¹⁵

Nr. 21. (260.)

Č. 21 (260)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*,
č. CCLX, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 260, s. 706 – 707. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 260, s. 386. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 21 (260), s. 162. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 21 (260),
www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-21-260-115/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 50, č. 137.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 260, s. 387.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/21, s. 47.

Rahina impeciit convillanum suum,
Zamam de villa Huruat pro furtivo
dolabro iudicibus Gabriele biloto et Sebe,
curiali comite de Carasna, pristaldo Cuca.
Waradini Rahina supterfugit iudicium
ferri candentis dicens se iniuste Zamam
impeciisse.

Rahina obvinil svojho spoludedinčana
Zamu z dediny Horvát z krádeže sekery.
Sudcami boli bilot Gabriel a dvorský
župan Šebe z Krásnej, pristavom Cuka.
Vo Varadíne Rahina odstúpil zo súdu
rozžeraveného železa s tvrdením,
že Zamu obvinil nepravom.

Nr. 22. (261.)

Č. 22 (261)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*,
č. CCLXI, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 261, s. 707. Kandra,

^{314a} Ide o kláštor rehoľných kanonikov premonštrátskeho Kláštora (Prepoštstva) sv. Štefana Prvomučeníka, založeného podľa tradície kráľom Štefanom II. († 1131) v lokalite Váradelóhegy pri Veľkom Varadíne.

³¹⁵ Predmetná ukážka je jedným z viacerých príkladov využitia práva azylu vo Varadínskom registri. Účinok spočíval vo vyhnutí sa svetskému súdu a podriadeniu sa kánonickému právu s jeho systémom zodpovednosti.

A Váradí regestrum, č. 261, s. 386. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 22 (261), s. 163. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 22 (261), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-22-261-118/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-22-261-118/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 51, s. 137.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 261, s. 387.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/22, s. 47.

Golsa de villa Ban impeciit convillanum suum Sedun de combustione domus et dampno sex marcarum iudice Agya, comite de Carasna, pristaldo Luca de villa Kouachi. Sedun itaque portato ferro Waradini iustificatus est.

Golsa z dediny Bán obvinil svojho spoludedinčana Seduna zo zapálenia domu a škody v hodnote šiestich mariek. Sudcom bol župan Aďa z Krásnej a pristavom Lukáš z dediny Kováči. Sedun sa po prenesení železa vo Varadíne očistil.

Nr. 23. (262.)

Č. 23 (262)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXII, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 262, s. 707. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 262, s. 386 a 388. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 23 (262), s. 163. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 23 (262), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-23-262-11B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-23-262-11B/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 96, s. 29.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 262, s. 387 a 389.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/23, s. 47.

Georgius de villa Buht coadiuvante eum Simone sacerdote de villa Sancti Martini impeciit Micoum de villa Catar de violento raptu filię suę Margarethę, et hoc ipsum illa astruxit. Micou vero dixit illam uxorem suam legitime ductam esse et habere nuntium mediatorem, nomine Desc. Qui cum fateretur se fuisse mediatorem et adduxisset super hoc et ipse quosdam testes, Oltuman, archidiaconus de Zathmar per pristaldum nomine Echireh misit Waradinum, ut Desc portaret ferrum. Ubi taliter convenerunt, quod praedicta mulier redderetur a patre suo domino Micou in uxorem, Desc satisfaceret iudici, Georgius pristaldo.

Juraj z dediny Bukt za pomoci Šimona, kňaza z dediny Svätý Martin, obvinil Mika z dediny Csatar z násilného únosu svojej dcéry Margaréty, čo ona sama potvrdila. Miko však povedal, že si ju zákonne vzal za manželku a mal vyslaného sprostredkovateľa menom Desk. Keď ten priznal, že bol prostredníkom a priviedol si k tomu navyše aj sám akýchsi svedkov, satmársky arcidiacon Oltuman ho poslal s pristavom menom Echirek do Varadína, aby Desk preniesol železo. Tam sa tak dohodli, že otec vráti spomenutú ženu pánovi Mikovi ako manželku, Desk zaplatí sudcovi, Juraj pristavovi.

Nr. 24. (263.)

Č. 24 (263)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3r – M3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXIII, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 263, s. 707. Kandra,

A Váradí regestrum, č. 263, s. 388. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 24 (263), s. 163. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 24 (263), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-24-263-11E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-24-263-11E/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 263, s. 389.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/24, s. 47.

Dema de villa Solumus impeciit
Urbanum de villa Gyonta de furto
iudicibus Paulo, curiali comite de Bichor
et Teca biloto, pristaldo Honos. Urbanus
itaque Waradini combustus est.

Dema z dediny Solmus obvinil Urbana
z dediny Genta z krádeže. Sudcami boli
biharský dvorský župan Pavol a bilot
Teku, pristavom Honoš. Urban sa však
vo Varadíne popáčil.

Nr. 25. (264.)

Č. 25 (264)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXIV, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 264, s. 707. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 264, s. 388 a 390. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 25 (264), s. 163. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 25 (264), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-25-264-121/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-25-264-121/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 264, s. 389 a 391.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/25, s. 47.

Clemens comes, filius Haben impeciit
quosdam castrenses, scilicet Odun,
Thomam, Thomum et Ecust pro duabus
marcis iudice Codaba, centurione
illorum, pristaldo Comad. Praenominati
itaque castrenses Waradini iustificati sunt.

Župan Klement, Habenov syn, obvinil
akýchsi hradčanov, menovite Oduna,
Tomáša, Tomuša a Ekušta, pre dve
marky. Sudcom bol ich stotník Kodaba,
pristavom Komad. Vyššie menovaní
hradčania sa vo Varadíne očistili.

Nr. 26. (265.)

Č. 26 (265)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXV, s. 248. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 265, s. 707 – 708. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 265, s. 390. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 26 (265), s. 164. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 26 (265), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-26-265-124/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-26-265-124/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 265, s. 391. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/26, s. 189. Nagy, *Magyar középkor*², č. 26, s. 196.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/26, s. 48.

Kalad de villa Gest cepit aliquot oves
suas apud Betum de villa Scecul dicens
triginta et unam oves se amisisse per
furtum. Beta autem dixit se emisisse
a Masa de villa Sorou. Quos Mica, comes
Bicoriensis et Teca bilotus discutiens
per pristaldum nomine Hoils miserunt
Waradinum, ubi Masa portato ferro
combustus est.

Kalad z dediny Gest sa zmocnil
niekoľkých svojich oviec u Betuma
z dediny Sekul tvrdiac, že o tridsaťjeden
oviec prišiel krádežou. Beta však tvrdil,
že ich kúpil od Mašu z dediny Soró.
Biharský župan Mika a bilot Teka ich
vypočuli a poslali s pristavom menom
Hoils do Varadína, kde bol Maša
po prenesení železa popálený.

Nr. 27. (266.)

Č. 27 (266)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M3v – M4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXVI, s. 248 – 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 266, s. 708. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 266, s. 390 a 392. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 27 (266), s. 164. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 27 (266), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-27-266-127/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-27-266-127/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 266, s. 391 a 393. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/27, s. 189 – 190. Nagy, *Magyar középkor*², č. 27, s. 196 – 197.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/27, s. 48.

Simon filius Zela, frater Sebastiani comitis impeciit libertinos Ina et Iouanc, filiorum Ioannis, scilicet Budam, Checham, Checlen, Pousam, Dan et Dubam de furto et ipsos dominos eorum fautores et protectores esse furum. Banc itaque, palatinus comes misit eos Waradinum, ut pro Ina et Iohanc quattuor de genere ipsorum, quos Simon eligeret, iurarent ibi, quod ipsi nescirent Iuan et Iohanc consocios furum et defensores esse. Ipsi autem ad locum non venerunt, sed excusatorem mittentes dixerunt se esse in exercitu et ideo Waradinum non potuisse venire. Praedicti vero libertini nec ipsi comparuerunt, nec excusatorem absentię miserunt. Quod cum praefatus iudex rescivisset, missis literis suis per pristaldum suum nomine Laurentium de villa Libeci mandavit illos libertinos pro condempnatis describi et factum est ita.

Šimon, syn Selu, brat župana Sebastiána, obvinil slobodníkov³¹⁶ Inu a Ivanku, Jánových synov, menovite Budu, Čeku, Čeklena, Pošu, Dana a Dubu, z krádeže a tvrdil, že aj samotní ich páni boli podporovateľmi a ochrancami zlodejstva. Palatín Bank ich teda poslal do Varadína, aby tam štyria z nich, ktorých si Šimon vyberie, prisahali v prospech Inu a Ivanku. Mali dosvedčiť, že oni samotní nevedeli, že Ina a Ivanka sú spoločníkmi a ochrancami zlodejov. Ina a Ivanka síce sami na miesto neprišli, no poslali posla s ospravednením,³¹⁷ že sú vo vojsku, a preto do Varadína nemôžu prísť. Spomínaní slobodníci sa však ani sami nedostavili a ani neposlali nikoho na ospravedlnenie svojej neprítomnosti. Keď to spomínaný sudca zistil, poslal listy prostredníctvom svojho pristava menom Vavrinec z dediny Libeci a prikázal daných slobodníkov zapísať ako odsúdených; a tak sa stalo.³¹⁸

Nr. 28. (267.)

Č. 28 (267)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXVII, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 267, s. 708. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 267, s. 392. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

³¹⁶ Lat. *libertini*, ľudia oslobodení spod povinností voči pánovi.

³¹⁷ Lat. *excusator*, osoba, ktorá slúžila na vybavenie ospravedlnenia zo súdneho termínu. V prípade neúčasti a bez riadneho ospravedlnenia hrozila kontumačná prehra na súde.

³¹⁸ Na viacerých miestach sa spomína zapísanie za odsúdených. Tento procesný inštitút súvisel okrem iného s rozšírením spisomňovania právnych úkonov v 13. storočí.

č. 28 (267), s. 164. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 28 (267), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-28-267-12A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-28-267-12A/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 267, s. 393.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/28, s. 48.

Zounuc impeciit Gallum et Valentinum de decem marcis iudice Simiragdo comite, pristaldo Chikou. Gallus itaque combustus est, Valentinus autem iustificatus.

Zonuk obvinil Galla a Valentína pre desať mariek. Sudcom bol župan Smaragd, pristavom Čikó. A tak sa Gallus popálil, Valentín však očistil.

Nr. 29. (268.)

Č. 29 (268)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. M4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXVIII, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 268, s. 708. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 268, s. 392 a 394. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 29 (268), s. 165. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 29 (268), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-29-268-12D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-29-268-12D/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 52, s. 138.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 268, s. 395 a 397.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/29, s. 48.

Dirsig de villa Dirsig impeciit Georgium filium Ponota, item Gyulam et Forcos filios Casta de violentia iudice Agya, comite de Carasna, pristaldo Lempe. Homo itaque Dirsig portato ferro Waradini iustificatus est.

Döršög z dediny Döršög obvinil Juraja, syna Ponota, tiež Ďulu a Farkaša, synov Kastu, z násilností. Sudcom bol župan Aďa z Krásnej, pristavom Lempe. A keď Döršögov človek preniesol železo vo Varadíne, očistil sa.

Nr. 30. (252.)

Č. 30 (252)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Mv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLII, s. 246. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 252, s. 704 – 705. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 252, s. 376 a 378. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 30 (252), s. 165. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 30 (252), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-30-252-130/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-30-252-130/)

Reg.: Bónis č. 97, s. 29.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 252, s. 377 a 379.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/30, s. 48 – 49.

Domina Paulia, uxor Perrus, cum requisivisset a fratre suo, Custodia sacerdote ancillam suam Marguetam et ille non redderet eam dicens illam esse suam, Ioachin iudex ex praecepto Simonis, Waradinensis episcopi posuit eos ad iudicium ferri candentis. Qui praesente Saph, pristaldo eorum taliter

Keď si pani Pavla, manželka Perra, vyžiadala od svojho brata kňaza Kustodia svoju slúžku Margitu a on ju nevrátil, tvrdiac, že je to jeho slúžka, sudca Joachim ich na príkaz varadínskeho biskupa Šimona poslal podrobiť sa súdu rozžeraveného železa. Oni sa v prítomnosti ich pristava Sapa

convenerunt, quod domina Paulia daret fratri suo, Custodię sacerdoti marcam unam. Ille autem daret ei ancillam nomine Huldhoh pro Margueta, quia Marguetam dederat marito et non potuit eam separare de iure a viro suo et dare sorori suae.

dohodli tak, že pani Pavla dá svojmu bratovi kňazovi Kustodiovovi jednu marku. Ten jej však namiesto Margity dá slúžku menom Huldhoh, pretože Margitu medzitým vydal a nemohol ju podľa práva odlúčiť od jej manžela a dať svojej sestre.

Nr. 31. (253.)**Č. 31 (253)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Mv – M2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLIII, s. 246. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 253, s. 705. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 253, s. 378. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 31 (253), s. 165 – 166. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 31 (253), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-31-253-133/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-31-253-133/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 53, s. 138.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 253, s. 379. Nagy, *Magyar középkor*², č. 32, s. 197.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/31, s. 49.

Gyobou, Gabrian, Buda, Tencus, Niclo, ioubagiones castris Zounuc impecierunt quendam nomine Angelus de villa Gyou, filium Dursi, fratrem Martini et Mice dicentes, quod eorum esset contribulis et castris Zounuc ioubagio. Ille autem contendebat se filium Latini hospitis esse et absolute liberum et defendebat eum Petrus, convillanus eius. Tunc Poul, curialis comes de Zounuc ex praecepto domini sui, Smaragdii comitis eos discuciens ad pravdam per pristaldum nomine Georgium de villa Babud misit Waradinum. Ubi cum esset praedictus Angelus portare ferrum paratus, quidam nomine Lengeii, ut ipse dixit, de villa Zumtou ex parte praenominatorum ioubagionum se ad hoc missum asserens iudicio ferri candentis renunciavit dicens preffatos ioubagiones per ipsum mandasse, quod supradictum Angelum de coniobagionatu iniuste impeciissent.

Jobagióni hradu Solnok, menovite Ďobó, Gabrián, Buda, Tenkuš, Niklo, obvinili istého Angela z dediny Gió, syna Dursiho, brata Martina a Miku. Tvrdili o ňom, že je členom ich spoločenstva a jobagiónom hradu Solnok. On však tvrdil, že je synom latinského host^a³¹⁹ a je úplne slobodný, a bránil ho aj jeho spoludedinčan Peter. Potom ho solnocký dvorský župan Pavol z príkazu svojho pána Smaragda vypočul a poslal do Varadína na súd pravdy s pristavom menom Juraj z dediny Babud. Keď tam bol spomenutý Angel pripravený niesť železo, oznámil akýsi Lengei, ako sám tvrdil, z dediny Santó, že ho strana spomenutých jobagiónov poslala súd rozžeraveného železa odvolať s tým, že spomenutí jobagióni prostredníctvom neho ozrejmujú, že vyššie spomenutého Angela neprávom obvinili z príslušnosti k jobagiónom.

³¹⁹ Hostia tvorili osobitnú sociálnoprávnu skupinu, ktorej príslušníci boli nositeľmi osobitných práv, a to často práv kolektívnych. Mohli, no aj nemuseli byť cudzieho, neuhorského pôvodu. V tomto prípade sa spomína „latinský“ host, do úvahy tak prichádza valónsky, francúzsky i taliansky pôvod.

Nr. 32. (254.)

Č. 32 (254)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2r – M2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLIV, s. 246 – 247. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 254, s. 705 – 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 254, s. 380. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 32 (254), s. 166. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 32 (254), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-32254-136/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 54, s. 138.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 254, s. 381.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/32, s. 49 – 50.

Castrenses de Clus de centurionatu Agad, scilicet Sunad, Vardou, Apa et alii, coadiuvantibus eos ioubagionibus eiusdem castris, scilicet Egeben, principe exercitus, Ysac centurione, Beda varnogy, Bela et Vadasa impecierunt quosdam ioubagiones Nicus filii Nicus, scilicet Vedam et fratrem eius Hyscem dicentes eos suos esse concives. Illi autem dixerunt se esse liberos omnino et adduxerunt defensorem libertatis eorum, videlicet Stephanum de villa Natztha. Cristophorus itaque, comes de Clus per pristaldum nomine Ela de villa Zupur misit eos ad candens ferrum Waradinum, quo Nicus et ioubagiones eius cum defensore libertatis eorum et pristaldo venerunt stare iudicio. Adversarii autem eorum non comparuerunt, nec per aliquem excusationem miserunt. Nicus itaque ad iudicem reversus iusticiam sibi de adversariis fieri postulavit. Quos iniustam impetitionem suam confitentes iudex praefatus per iam dictum pristaldum mittens Waradinum iniustitiam suam conventui fecit protestari. Venientes enim

Klužskí hradčania z agadskej stotiny, menovite Sunad, Vardó, Apa a ďalší, v spolupráci s jobagióňmi toho istého hradu, menovite s veliteľom vojska Egebenom, so stotníkom Izákom, s veliteľom hradu³²⁰ Bedom, s Belom a Vadasom, obvinili istých jobagióňov Niku, Nikovho syna, menovite Vedu a jeho brata Hisceho, tvrdiac, že sú ich spoluobyvatel'ami.³²¹ Oni však tvrdili, že sú úplne slobodní a priviedli obhajcu svojej slobody, menovite Štefana z dediny Natsta. Preto ich poslal kluzský župan Krištof s pristavom menom Ela z dediny Sopor na súd rozžeraveného železa do Varadína, kde Nikus a jeho jobagióňi s ochrancom ich slobody a pristavom prišli, aby predstúpili pred súd. Ich protistrana sa však nedostavila ani neposlala prostredníctvom nikoho ospravedlenie. A tak sa Nikus vrátil k sudcovi a domáhal sa pre seba od protistrany dosiahnutia spravodlivosti. Keď spomenutý sudca uznal ich obvinenie za protiprávne, poslal ich s už spomenutým pristavom do Varadína dosvedčiť kapitule skrivodlivosť.

³²⁰ V latinskom texte je označený maďarským výrazom „varnog“, teda „várnagy“.

³²¹ Lat. *concives* je v neskoršom období možné prekladať ako spolumešťan, v tomto prípade sa však dá termín *civis* chápať len ako obyvateľ podhradia. Preto sme uprednostnili preklad tohto výrazu ako spoluobyvatel'. Porovnaj tiež LYSÁ, *Bratislava na ceste k privilégiumu 1291*, s. 47 – 48.

Bela, Vadasa et Vardou pro semetipsis et pro coadiutoribus suis, ut ipsi dixerunt, confessi sunt praenominatos ioubagiones Nicus non esse suos concives, sed iniuste illos esse impetitos.

Belo, Vadasa a Vardó, ktorí prišli vo svojom mene a v mene svojich pomocníkov, ako sami povedali, doznali, že prv menovaní Nikovi jobagióni nie sú ich spoluobyvatel'mi, ale že ich neprávom obvinili.

Nr. 33. (255.)**Č. 33 (255)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLV, s. 247. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 255, s. 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 255, s. 382. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 33 (255), s. 167. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 33 (255), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-33-255-139/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-33-255-139/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 95, s. 29.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 255, s. 383.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/33, s. 50.

Paul, comes venatorum impeciit Feheram de villa Solumus pro veneficio iudice Nicolao, vicearchidiacono de Zatmar, pristaldo Ioanne. Fehera itaque portato ferro Waradini iustificata est.

Pavol, župan lovcov, obvinil Feheru z dediny Solmus z travičstva. Sudcom bol satmársky vicearcidiaakon Mikuláš, pristavom Ján. Fehera preniesla vo Varadíne železo a očistila sa.

Nr. 34. (256.)**Č. 34 (256)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLVI, s. 247. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 256, s. 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 256, s. 382. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 34 (256), s. 167. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 34 (256), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-34-256-13C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-34-256-13C/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 256, s. 383.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/34, s. 50.

Buchud de villa Ianust impeciit Mecam de villa Genta pro furto Paulo, curiali comite de Bichor et Teca biloto iudicibus, pristaldo nomine Vosos de villa Ianust. Meca itaque, portato ferro Waradini iustificata est.

Bučud z dediny Jánušt obvinil Meku z dediny Genta z krádeže. Sudcami boli biharský dvorský župan Pavol a bilot Teka, pristavom Vosos z dediny Jánušt. Meka preniesla vo Varadíne železo a očistila sa.

Nr. 35. (257.)**Č. 35 (257)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLVII, s. 247. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 257, s. 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 257, s. 382 a 384. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 35 (257), s. 167. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/257 (35), s. 83. Solymosi Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 35 (257), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-35-257-13F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-35-257-13F/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 95, s. 29. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 55, s. 138.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 257, s. 383 a 385.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/35, s. 50.

Mahtel impeciit dominam Genuruch de veneficio iudice Nicolao, comite Transylvani episcopi ex praecepto domini sui, pristaldo Mada. Mathel³²² vero renuntiavit Waradini iudicio candentis ferri.

Mahtel obvinil pani Genuru z travičstva. Sudcom bol z príkazu svojho pána župan sedmohradského biskupa Mikuláš, pristavom Mada. Mahtel však vo Varadíne odmietol súd rozžeraveného železa.

Nr. 36. (258.)

Č. 36 (258)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLVIII, s. 247. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 258, s. 706. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 258, s. 384. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 258, s. 167. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 36 (258), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-36-258-142/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-36-258-142/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 258, s. 385.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/36, s. 50.

Bosur, archipřeco Bekesiensis, de villa Yca, dum poneret rationem ex consuetudine sui officii de bobus regiis, dixit se a Ioanne, praecone de villa Sceueii quatuor boves nondum accepisse. Ille autem dixit se ei, scilicet Bosur dedisse, iudice Damiano, curiali comite de Bekes. Bosur itaque iudicio ferri candentis convictus est.

Keď z poverenia svojho úradu predkladal békešský hlavný hlásnik³²³ Bozur z dediny Ika správu o kráľovských býkoch, povedal, že od hlásnika Jána z dediny Zeve ešte nedostal štyroch býkov. On však tvrdil, že ich Bozurovi dal. Sudcom bol békešský dvorský župan Damián. Bozur bol po súde rozžeraveného železa usvedčený.

Nr. 37. (269.)

Č. 37 (269)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXIX, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 269, s. 708. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 269, s. 394. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 37 (269), s. 168. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 37 (269), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-37-269-145/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-37-269-145/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 269, s. 395.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/37, s. 51.

Andreas de villa Vitan impeciit Georgium, ioubagionem Ypoliti de villa Hlap dicens, quod cum Georgius

Ondrej z dediny Vitan obvinil Juraja, Hypolitovho jobagióna z dediny Haláp. Tvrdil o ňom, že keď bol predtým

³²² Už v prvom vydaní je na prvom mieste uvedený ako Mahtel a na druhom ako Mathel.

³²³ Porovnaj pozn. č. 296.

prius iobagio ipsius fuerat, duodecem marcas pro causa eius, scilicet Georgii expenderit. Quos Paul, curialis comes de Bichor ad iudicium ferri candentis per pristaldum nomine Gyugea misit Waradinum, ubi taliter convenerunt, quod Ypolitus daret Andreę pro iobagione suo tres fertones et capitulo quattuor pondera et dimidium et idem Ypolitus pro eodem Georgio iudici satisfaceret, pristaldo autem Andreas teneretur.

Juraj jeho jobagiónom, minul dvanásť mariek vo svoj, teda Jurajov prospech. Biharský dvorský župan Pavol ich poslal s pristavom menom Ďugea na súd rozžeraveného železa do Varadína, kde sa tak dohodli, že Hypolit má dať za svojho jobagióna Ondrejovi tri štvrtiny a kapitule štyri a pol vážky.³²⁴ A ten istý Hypolit má zaplatiť sudcovi za Juraja, pristavovi však mal povinnosť zaplatiť Ondrej.

Nr. 38. (270.)**Č. 38 (270)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4r – M4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXX, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 270, s. 709. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 270, s. 394 a 396. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 38 (270), s. 168. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 38 (270), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-38-270-148/

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 99, s. 29.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 270, s. 395 a 397.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/38, s. 51.

Ioannes de villa Vansud impeciit Andream, convillanum suum et Tumen de villa Guizar et Georgium de villa Viloc, servum Samsonis de combustione domorum suarum et matris suae cum sex capitibus hominum iudice Mice, comite Bichoriensi, pristaldo nomine Don de villa Gurba. Georgius itaque portato ferro Waradini iustificatus est. Andreas vero et Tumen sencientes se combustos esse confugerunt ad ecclesiam.

Ján z dediny Vánšud obvinil svojho spoludedinčana Ondreja a Tumena z dediny Guzár a Samsonovho sluhu Juraja z dediny Újlak, že podpálili dom jeho a dom jeho matky so šiestimi ľuďmi.³²⁵ Sudcom bol biharský župan Mika, pristavom Don z dediny Gurba. Juraj sa potom prenesením železa vo Varadíne očistil, ale Ondrej a Tumen domnievajúc sa, že sa popália, sa uchýlili do kostola.

Nr. 39. (271.)**Č. 39 (271)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXI, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 271, s. 709. Kandra,

³²⁴ Vážka (lat. *pondus*) je váhová miera označujúca hodnotu približne 20 g striebra. Porovnaj HUNKA, Ján. Rozdiel medzi chudobnými a bohatými na základe prameňov z rokov 1000 – 1301. In *Archeologia historica*, 2004, roč. 29, č. 1, s. 242.

³²⁵ Doslovne: „so šiestimi hlavami ľudí“. Tento štylistický obrat sa vyskytuje vo Varadínskom registri aj na ďalších miestach, konkrétne č. 117 (179), č. 160 (240), č. 166 (209), č. 245 (51), č. 253 (59), č. 266 (15), č. 318. (369), č. 357 (346), č. 370 (359).

A Váradí regestrum, č. 271, s. 396. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 39 (271), s. 168. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 39 (271), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-39-271-14C/

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 271, s. 397.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/39, s. 51.

Mortun de villa Dyuna accusavit convillanum suum, Petrum de furto iudice Heym, comite de Borsoha, pristaldo Milosth filio Albei. Petrus itaque Waradini portato ferro iustificatus est.	Martin z dediny Diuna žaloval ³²⁶ svojho spoludedinčana Petra z krádeže. Sudcom bol boržavský župan Heim, pristavom Milost', syn Albea. Peter vo Varadíne preniesol železo a očistil sa.
---	---

Nr. 40. (272.)

Č. 40 (272)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXII, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 272, s. 709. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 272, s. 396. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 40 (272), s. 169. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 40 (272), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-40-272-14F/

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 272, s. 397.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/40, s. 51.

Quidol de villa Gyan impeciit Tumpam, convillanum suum de furto iudicibus Mica comite de Bichor et Teka biloto, pristaldo Halalus de villa Sceuleus. Tumpa itaque Waradini iustificatus est.	Kidol z dediny Gyán obvinil svojho spoludedinčana Tumpu z krádeže. Sudcami boli biharský župan Mika a bilot Teka, pristavom Halalus z dediny Szöllös. Tumpa sa vo Varadíne očistil.
--	---

Nr. 41. (164.)

Č. 41 (164)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXIV, s. 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 164, s. 683. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 164, s. 286 a 288. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 164, s. 169. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 41 (164), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-41-164-152/

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 164, s. 287 a 289.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/41, s. 51 – 52.

Cum Ereu, villicus de Ianust impeciisset quendam de villa Vosian nomine Zotmoz pro porcis furto sublatis tres	Keď jánuštský starešina ³²⁷ Erő obvinil kohosi z dediny Varšán menom Zotmoz z krádeže prasiat v hodnote troch mariek,
---	--

³²⁶ V záznamoch Varadínskeho registra sa väčšinou na začatie sporu používa sloveso *impetere*, ktoré prekladáme ako „obviniť“. V tomto prípade sa prvýkrát objavil výraz *accusare*. V pasívnom tvare (*accusatus*) je ešte použitý v č. 69 (295).

³²⁷ Starešina (*villicus*) bol hlavným predstaviteľom dediny. Porovnaj JÁGER, Róbert.

marcas valentibus et invenisset carnes porcinas in domo Zotmoz in praesentia convillanorum Zotmoz. Sed Zotmoz, constitutus ante Paulum, curialem comitem de Bichor et Forcos bilotum negasset carnes inventas fuisse in domo sua, convillani autem eius contestarentur carnes illas inventas fuisse, praenominati iudices per pristaldos, scilicet Fitan et Percustu miserunt dominum Zotmoz Varadinum, ubi dominus Zotmoz combustus est.

našiel v prítomnosti Zotmozových spoludedinčanov bravčové mäso v dome Zotmoza. Zotmoz však postaviac sa pred biharského dvorského župana Pavla a bilota Farkaša, poprel, že sa v jeho dome našlo mäso, jeho spoludedinčania však dosvedčili, že sa to mäso našlo. Spomínaní sudcovia s pristavmi menom Fitan a Perkustu poslali pána Zotmoza do Varadína, kde sa pán Zotmoz popálil.

Nr. 42. (165.)**Č. 42 (165)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2v – H3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXV, s. 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 165, s. 683. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 165, s. 288. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 42 (165), s. 169. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 42 (165), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-42-165-155/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-42-165-155/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 165, s. 289.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/42, s. 52.

Paulus opillio, vicecomes in villa Apa impeciit dominum Tengurd de villa Pisuqui, ioubagionem Iacincti de furto iudice Nueclen, curiali comite de Zarand, pristaldo Iuan de villa Gyroc. Dominus Tengurd iustificatus est.

Pastier Pavol, podžupan v dedine Apa, obvinil z krádeže pána Tengurda z dediny Piški, Hyacintovho jobagióna. Sudcom bol zarándskejší dvorský župan Nuetlen, pristavom Ivan z dediny Dorok. Pán Tengurd sa očistil.

Nr. 43. (166.)**Č. 43 (166)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXVI, s. 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 166, s. 683 – 684. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 166, s. 288 a 290. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 166, s. 170. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 43 (166), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-43-166-158/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-43-166-158/)

Reg.: Bónis č. 97, s. 29.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 166, s. 289 a 291.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/43, s. 52.

Butha de Beruchyon impeciit dominum Cochi de villa Degust pro decem marcis

Buta z Berretyó obvinil pána Kočiho z dediny Degust pre desať mariek.

iudice Teku, abbate de Beruchy, pristaldo Tarca. Qui Varadini taliter convenerunt, quod Cochi daret suo adversario quinque marcas et idem teneretur pristaldo, Buthta autem satisfaceret iudici.

Sudcom bol opát z Berretyó Teku, pristavom Tarka. Títo sa vo Varadíne tak dohodli, že Koči dá svojej protistrane päť mariek a tiež bude mať povinnosť zaplatiť pristavovi, Buta však zaplatí sudcovi.

Nr. 44. (167.)**Č. 44 (167)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXVII, s. 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 167, s. 684. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 167, s. 290. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 44 (167), s. 170. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 44 (167), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-44-167-15B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-44-167-15B/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 44, s. 136.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 167, s. 291.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/44, s. 52.

Opoy de villa Gourou viso quodam gladio apud Andream, venatorem bubali de villa Sancti Martini impeciit eum de furto iudice Paulo, comite venatorum bubalinorum, pristaldo Stephano de villa Vrisu. Andreas itaque venit Varadinum in octavis Omnium Sanctorum, in termino scilicet, quem pristaldus dixit se utrique parti prefixisse, Opoi autem non comparuit.

Ked' Opoj z dediny Győr³²⁸ uvidel u lovca byvolov Ondreja z dediny Svätý Martin akýsi meč, obvinil ho z krádeže. Sudcom bol župan lovcov byvolov Pavol, pristavom Štefan z dediny Örs. A tak Ondrej išiel do Varadína na oktavu Všetkých svätých,³²⁹ teda na termín, ktorý pristav určil pre obidve strany. Opoj sa však nedostavil.

Nr. 45. (168.)**Č. 45 (168)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXVIII, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 168, s. 684. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 168, s. 290 a 292. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 168, s. 170 – 171. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 45 (168), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-45-168-15E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-45-168-15E/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 168, s. 291 a 293.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/45, s. 52 – 53.

Discilou de villa Borici impeciit Glatillum, cocum regis de villa Susa de

Disciló z dediny Borici obvinil kráľovho kuchára Glatilla z dediny Šuša

³²⁸ Dedina sa nenachádza v Rábskom komitáte, ale zrejme na území Sedmohradska.

³²⁹ Týždeň po 1. novembri.

equi zuhada. Qui cum negaret se esse venditorem illius equi, praefatus Discilou adduxit, ut mos est, fideiussorem adversarii sui, quo se fideiussorem perhibente, Glatillo vero constanter negante Martinus, bilotus de Borsod per pristaldum nomine Kelepc misit Varadinum. Quo Discilou primicius actor et alius Discilou, scilicet fideiussor et pristaldus in octavis Omnium Sanctorum, quas pristaldus dixit se utrique parti pro termino assignasse, venerunt, Glatillus vero non comparuit.

z equizuhady.³³⁰ Keď poprel, že by bol predajcom toho koňa, spomenutý Disciló priviedol, ako je zvykom, ručiteľa svojej protistrany, ktorý sa zaručil. Keď to však Glatillo neústupčivo popieral, poslal ich Martin, bilot z Boršodu, s pristavom menom Kelepc do Varadína. Tam prišli hlavný žalobca Disciló a iný Disciló, teda ručiteľ a pristav, na oktávu Všetkých svätých, ktorú pristav stanovil ako termín pre obidve strany, ale Glatillus sa nedostavil.

Nr. 46. (169.)

Č. 46 (169)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3r – H3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXIX, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 169, s. 684. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 169, s. 292. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 46 (169), s. 171. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 46 (169), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-46-169-161/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-46-169-161/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 169, s. 293.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/46 (nesprávne ako 64), s. 53.

Fehersa de villa Degust convictus est de una marca et dimidia contra villanos Petur iudice Gregorio de Scili et pristaldo Zousa.

Feherša z dediny Degust bol odsúdený pre jeden a pol marky, súdil sa s dedičanmi z Peturu. Sudcom bol Gregor zo Sili, pristavom Zósa.

³³⁰ Podľa Mateja Bela je equizuhada maďarská skomolenina a znamená *equi sui eladás* (predaj jeho koňa). Porovnaj *Ritus explorandae veritatis*, seu iudicium ferri candentis, s. 231. Vo vydaní Karácsonyiho a Borovszkeho (*Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum*, s. 170, pozn. č. 9) je korekcia termínu na *equi zuhada*. Zuhada alebo inak Zuoda je tak interpretované ako slovanské slovo a označuje záruku pôvodu (*expeditoriam cautionem*). Podľa Rudolfa Rauschera (*O Regestru Varadinském*, s. 21) ide o inštitút svodu. Z tejto interpretácie vychádzajú aj GÁBRIŠ, Tomáš – JÁGER, Róbert. „Posluch“ a jeho význam v procese dokazovania na Veľkej Morave. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2015, roč. 34, č. 1, s. 41. Kabos Kandra prekladá toto skomolené slovné spojenie dômyselnou emendáciou, že obvinený predal poškodenému schváteného koňa. („...hogy zabált lovat adott volt el neki.“ *A Váradi regestrum*, č. 168, s. 290 – 293.) Odmietla Belove i Endlicherove výklady a rezignuje aj na možnosť bližšie určiť poškodenie predaného zvieratá.

Nr. 47. (143.)

Č. 47 (143)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLIII, s. 226. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 143, s. 678. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 143, s. 266 a 268. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 47 (143), s. 171. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 47 (143), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-47-143-164/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-47-143-164/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 56, s. 139.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 143, s. 267 a 269.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/47, s. 53.

Liter de villa Hotuon impeciit Dosum de villa Dobur de conscientia perdicionis equi sui valentis marcam et dimidiam perditit in bello iudice Coma, comite de Zounuk pristaldo Yleguen, de villa Vrsei. Liter itaque portato ferro Varadini combustus est.

Liter z dediny Hatvan obvinil Dosuma z dediny Dobur, že vedel o strate jeho koňa v hodnote poldruha marky, ktorý sa stratil vo vojne. Sudcom bol solnočný župan Koma, pristavom Ilegven z dediny Ursei. Prenesením železa vo Varadíne sa Liter popálil.

Nr. 48. (144.)

Č. 48 (144)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G3r – G3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXIV, s. 226. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 144, s. 678. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 144, s. 268. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 48 (144), s. 171. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 48 (144), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-48-144-167/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-48-144-167/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 144, s. 269. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/a, s. 23.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/48, s. 53.

Sunc de villa Kiral impeciit Gervasium, convillanum suum de duabus marcis et dimidia iudice Servodei, curiali comite de Zobolch, pristaldo Martino de villa Lopecur. Sunc et Gervasius Varadini taliter convenerunt, quod Gervasius daret adversario suo marcam et fertonem et idem pristaldo satisfaceret, partem autem iudicis Sunc teneretur persolvere.

Sunk z dediny Király obvinil svojho spoludedinčana Gervázia pre dve a pol marky. Sudcom bol sabolčský dvorský župan Servusdei, pristavom Martin z dediny Lopekor. Sunk a Gervázius sa vo Varadíne tak dohodli, že Gervázius dá svojej protistrane marku a štvrt' a zaplatí aj tomuže pristavovi, no sudcovu časť mal zaplatiť Sunk.

Nr. 49. (145.)

Č. 49 (145)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLV, s. 226. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 145, s. 678 – 679. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 145, s. 268. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 49 (145), s. 172. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 49 (145), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-49-145-16A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-49-145-16A/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 57, s. 139.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 145, s. 269.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/49, s. 53.

Bechy impeciit de villa Zuat castrenses pro duabus marcis iudice Beken, curiali comite de Clus, pristaldo Petro. Praedictę autem partes Varadini taliter convenerunt, quod castrenses darent Bechy triginta et quattuor pondera et idem pristaldo satisfacerent, pro parte autem iudicis Bechy teneretur.

Beči obvinil hradčanov z dediny Szovát pre dve marky. Sudcom bol klužský dvorský župan Beken, pristavom Peter. Spomenuté strany sa vo Varadíne dohodli tak, že hradčania dajú Bečimu tridsaťštyri vážok a zaplatia aj pristavovi, sudcovu časť však bude mať povinnosť vyplatiť Beči.

Nr. 50. (146.)

Č. 50 (146)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLVI, s. 226 – 227. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 146, s. 679. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 146, s. 270. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 50 (146), s. 172. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 50 (146), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-50-146-16D/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 146, s. 271. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 191, s. 185.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/50, s. 53 – 54.

Hegun de villa Sorloud impeciit omnes villanos de Tuluold dicens, quod dum quosdam violentos fugiens ad eos confugisset, ipsi omnes ostia sua claudentes eum violentis spoliandum exclusissent et illis, spoliato ipso, recedentibus valens tres marcas eis commisisset, iudice Nuechlen, curiali comite de Zarand, pristaldo Benedicto. Hegun itaque cum portato Varadini ferro solvi deberet, canonici manum eius non inspexerunt, quia sigillum non sanum invenerunt.

Hegun z dediny Šorlód obvinil všetkých dedinčanov z Tuluoldu tvrdiac, že pri úteku pred akýmisi násilníkmi hľadal u nich útočisko, všetci však zatvorili svoje brány a vystavili ho rabovaniu násilníkov. Pri olúpení im odovzdal hodnotu troch mariek a násilníci sa stiahli. Sudcom bol zaránsky dvorský župan Nuetlen, pristavom Benedikt. Keď však mali po prenesení železa vo Varadíne Heguna rozviazať,³³¹ kanonici jeho ruku neprehľadli, pretože našli pečať poškodenú.

Nr. 51. (147.)

Č. 51 (147)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G3v – G4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLVII (nesprávne ako CXLVI), s. 227. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 147, s. 679. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 147, s. 270 a 272. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 51 (147), s. 172 – 173. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 51 (147), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-51-147-170/

³³¹ Výraz rozviazať (v lat. *solvere*) odkazuje na súdne preskúmanie hojenia rán po nesení rozžeraveného železa.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 147, s. 271 a 273.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I, č. 67/51*, s. 54.

Universi castrenses de Cornust impecierunt villanos de Sob pro concivibus suis coram Mica, Bichoriensi comite. Illi autem dixerunt se iobagiones esse a generatione, qui scilicet liberi Sancti Regis dicuntur, et insuper hoc asseruerunt se alias eciam iustificatos esse contra universos castrenses de centurionatu Sapuri ante Siculam, curialem comitem de Bichor p̄cepto item Micę comitis et auctoritate in eadem causa functum et habere pristaldum nomine Vodasam de villa Nec, qui cum iussi exhibere eundem pristaldum fuissent, cives de Cornust non ausi sunt ei vicium falsitatis opponere. Quibus supradictus iudex condempnatis ipsos et item villanos de Sos per Gilianum filium Bocion, contubernarium suum Varadinum transmisit, ubi p̄fatus Gilianus ex parte Micę comitis se transmissum esse dicens coram p̄dictis partibus et pristaldo p̄missam causam eo ordine ac tenore, quo scriptum est, enarravit et p̄sentibus literis fecit ęternari.

Všetci hradčania z Kőrmösdu obvinili dedinčanov zo Sasu pred biharským županom Mikom, že sú ich spoluobyvatel'mi. Tito však tvrdili, že sú jobagiónmí z pokolenia, ktorému sa hovorí slobodní Svätého kráľa, a okrem toho tvrdili, že už raz boli v tejto veci očistení proti všetkým hradčanom zo sapurského stotníctva pred biharským dvorským županom Sikulom, ktorý konal v tomto prípade z príkazu, a tiež mocou župana Miku a pred pristavom menom Vodasa z dediny Nyék. Keď dostali príkaz tohto pristava predviesť, obyvatelia z Kőrmösdu sa už neodvážili oponovať mu hriechom klamstva. Vyššie spomenutý sudca ich, odsúdených, a tiež dedinčanov zo Sasu poslal so svojím spoločníkom³³² Kiliánom, Bociovým synom, do Varadína. Tam spomenutý Kilián tvrdil, že bol poslaný zo strany župana Miku; pred vyššie spomenutými stranami a pristavom prerozprával predošlý prípad v poradí a v znení, ktoré sa zapísalo a zvečnilo touto listinou.

Nr. 52. (148.)

Č. 52 (148)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXVIII, (nesprávne ako CLXVII), s. 227. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 148, s. 679 – 680. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 148, s. 272. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 52 (148), s. 173. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 52 (148), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1213-E4/nr-52-148-173/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1213-E4/nr-52-148-173/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 58, s. 139.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 148, s. 273.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I, č. 67/52*, s. 54 – 55.

³³² Sprievodcom na Varadínsku kapitulú býva spravidla pristav, v tomto konkrétnom prípade je tento sprievodca označený ako *contubernarius*, teda člen spoločenstva, spoločník. Bude to spôsobené tým, že v tomto prípade nešlo len o sprievod dotyčného na súd železa, ale o do-svedčenie skutkového stavu prípadu.

Bulsuh, dux exercitus de castro Zounuc et, ut ipse dixit, alii ioubagiones eiusdem castris, item Bucicud et, ut ipse dixit, alii castrenses impediunt Felicianum et fratrem eius Thomam atque Georgium, nepotem eorundem dicentes, quod essent castrenses de Zounuc, iudice Smaragdo comite eiusdem castris a rege Andrea delegato, pristaldo Andrea de villa Karil. Georgius itaque pro se et cognatis suis přenominatis portato ferro Varadini, cum solvi deberet, non est permissus absolvi a Bulsu et Bucicud, quorum uterque vice et in persona adversariorum suorum se stare dicentes resignaverunt předictos Felicianum, Thomam et Georgium esse omnino liberos, ut illi de se asserebant.

Vojvodca Bulču z hradu Solnok, a ako sám povedal, ďalší jobagióni toho istého hradu, tiež Bucicud, a ako tento sám povedal, ďalší hradčania, obvinili Feliciána a jeho brata Tomáša a aj ich synovca Juraja tvrdiac, že sú hradčanmi zo Solnoku. Sudcom bol Smaragd, župan toho istého hradu, ustanovený kráľom Ondrejom, pristavom bol Ondrej z dediny Karil. A tak Juraj za seba a svojich spomenutých príbuzných preniesol železo vo Varadíne. Keď ho mali rozviazať, Bulču a Bucicud to nedovolili vykonať. Títo obaja v zastúpení a ich protistrana osobne vyhlásili, že sa zriekli obvinenia a že prv spomenutí Felicián, Tomáš a Juraj sú úplne slobodní, tak ako to o sebe tvrdili.

Nr. 53. (149.)**Č. 53 (149)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G4r – G4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLIX, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 149, s. 680. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 149, s. 274. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 53 (149), s. 173. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 53 (149), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1213-E4/nr-53-149-176/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1213-E4/nr-53-149-176/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 149, s. 275.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/53, s. 55.

Buciu de villa Puklusteluc impeciit convillanos suos, Lekam et Isoum de latrocinio iudice Paulo, curiali comite de Bichor et Ciboud biloto, pristaldo Vica. Leca itaque et Isou portato ferro Varadini iustificati sunt.

Bučur z dediny Poklostelek obvinil svojich spoludedinčanov Leku a Izoma z lúpeže. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol a bilot Cibód, pristavom bol Vika. Leka a Izo sa prenesením železa vo Varadíne očistili.

Nr. 54. (150.)**Č. 54 (150)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CL, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 150, s. 680. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 150, s. 274. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 150, s. 174. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 54 (150), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1213-E4/nr-54-150-179/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1213-E4/nr-54-150-179/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 99, s. 29.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 54, s. 275. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/54, s. 190. Nagy, *Magyar középkor*², č. 54, s. 197. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 142, s. 159.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/54, s. 55.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, č. 54/1213, s. 348 – 349.

Cum Masa de villa Sorou iudicio candentis ferri convictus esset Varadini de furto et in Bichor, ut pristaldus asseruit, confugisset ad ecclesiam, adversarii eius, Kaled et Beta, et pristaldus ipsius Honos praesente Cesario centurione vendiderunt praefatum Masam et uxorem eius, Foelicitatem et filios ipsius, Thomam, Tanals et Gyonon et filias, scilicet Magnet et Ilega pro decem marcis Absoloni filio Hurt, qui persolvit illas decem marcas presentibus nobis canonicis Varadiensibus, scilicet Valeriano cantore, Michaele custode, Gerardo decano, Petro, Sidrac et aliis et idem scientibus Cesario centurione et aliis ioubagionibus castris Bichoriensis.

Keď bol Masa z dediny Soró usvedčený súdom rozžeraveného železa vo Varadíne z krádeže a v Bihare, ako tvrdil pristav, sa uchýlil do kostola; jeho protistrana Kaled a Beta a jeho pristav Honoš v prítomnosti stotníka Cézaria predali spomenutého Masu a jeho manželku Felicitátu a jeho synov Tomáša, Tanalsa a Ďonona a dcéry, menovite Magnet a Ilegu, za desať mariiek Absolonovi, Hurtovmu synovi. Tých desať mariiek zaplatil v prítomnosti nás, varadínskych kanonikov, menovite kantora Valeriána, kustóda Michala, dekana Gerharda, Petra, Sidraka a ďalších, a takisto s vedomím stotníka Cézaria a ďalších jobagiónov hradu Bihar.

Nr. 55. (151.)

Č. 55 (151)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CLI, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 151, s. 680. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 151, s. 276. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 55 (151), s. 174. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 55 (151), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-55-151-17D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-55-151-17D/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 95, s. 29.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 151, s. 277.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/55, s. 55.

Paul de villa Vrhud impeciit convillanam suam nomine Vyes, uxorem Forcos de veneficio iudice Pousa archidiacono de Bychor, pristaldo Valentino. Illa venit Varadinum cum pristaldo, Paul non comparuit in termino, quem pristaldus dixit, se utrique parti assignasse.

Pavol z dediny Urhud obvinil svoju spoludedinčanku menom Vies, Farkašovu manželku, z travičstva. Sudcom bol biharský arcidiacon Poša, pristavom Valentín. Táto išla do Varadína s pristavom; Pavol sa však nedostavil na termín, ktorý pristav určil pre obidve strany.

Nr. 56. (152.)

Č. 56 (152)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G4v - Hr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CLII, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 152, s. 680 – 681. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 152, s. 276. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 152, s. 174. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 56 (152), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-56-152-182/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-56-152-182/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 152, s. 278.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/56, s. 55.

Martinus de villa Vtholm impeciit convillanos suos, Tyuand, Georgium, Fulcum et Bricium, filios Urbani de latrocinio iudice Lothardo, comite de Zobolch, pristaldo Matthia de Tumsansuna. Tyuand, Fulcus et Georgius iustificati sunt. Bricius combustus est.	Martin z dediny Uthalom obvinil z lúpeže svojich spoludedinčanov Tivanda, Juraja, Fulka a Briktia, Urbanových synov. Sudcom bol sabolčský župan Lothard, pristavom Matej z Tursámsonu. Tivand, Filkus a Juraj sa očistili. Briktius sa popálil.
---	---

Nr. 57. (153.)

Č. 57 (153)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLIII, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 153, s. 681. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 153, s. 276 a 278. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 57 (153), s. 175. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 57 (153), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-57-153-186/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-57-153-186/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 153, s. 277 – 279.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/57, s. 56.

Ellu filius Ioannis comitis impeciit Cunsudu, servum Adriani de villa Silu sororis eius, uxoris Vid de furto iudice Paulo, curiali comite de Bichor, pristaldo Boncy. Cunsudu portato ferro, cum solvi deberet, Ellu subterfugit dicens se illum falso impeciisse de furto.	Ellu, syn župana Jána, obvinil z krádeže Kunsudua, sluhu Adriana z dediny Silu, a jeho sestru, manželku Vida. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol, pristavom Bonci. Keď mali Kunsudua po prenesení železa rozviazať, Ellu ustúpil tvrdiac, že ho falošne obvinil z krádeže.
---	---

Nr. 58. (154.)

Č. 58 (154)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLIV, s. 228. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 154, s. 681. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 154, s. 278. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 58 (154), s. 175. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 58 (154), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-58-154-18B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-58-154-18B/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 154, s. 279. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 152, s. 165.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/58, s. 56.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, s. 352.

Vxor Vid mortuo marito, cum esset sine herede, manumisit quendam ancillam suam nomine Deraga, ut quamdiu ipsa viveret, illa de ea non discederet, sed ei serviret. Si autem domine suae superviveret, ubicumque vellet, manendi haberet libertatem filiumque ipsius nomine Cunsudu cum fratre suo Adriano	Pretože Vidova manželka po smrti manžela bola bez dediča, prepustila na slobodu istú svoju slúžku menom Deraga s tým, že kým ona sama bude žiť, od nej neodíde, ale jej bude slúžiť. Ak by však prežila svoju paniu, nech slobodne zotrvá kdekoľvek bude chcieť. Jej syna menom Kunsudu s vedomím svojho
---	--

in idem consenciente, manumisit ac tali libertate donavit, ut ubicumque vellet, manendi phas haberet. Si tamen in villa Salu ei placeret habitare, nonnisi apud ipsam et fratrem suum Adrianum maneret. Filiam quoque eiusdem mulieris nomine Kesam taliter liberavit, ut quam ipsa, tam omnis generatio ab eadem successura libera foret omnino. Omnium vero aliarum rerum, quęcumque habet eadem domina vel habitura est, supradictum fratrem suum Adrianum heredem constituit, ita tamen, quod ipsa, dum vixerit, eis utatur.

brata Adriána prepustila na slobodu a takou slobodou ho obdarovala, že má právo zotrvať kdekolvek bude chcieť. Keby sa mu páčilo zostať bývať v dedine Silu, nemá povinnosť zostať pri nej a jej bratovi Adriánovi. A dcéru tejto ženy menom Kesam tak oslobodila, že tak ako ona sama, aj celý rod, ktorý z nej vzíde, bude úplne slobodný. Svojho spomenutého brata Adriána táto pani ustanovila za dediča všetkých ďalších vecí, ktoré má alebo bude mať, a to tak, že ona sama ich bude využívať, pokiaľ bude žiť.

Nr. 59. (155.)**Č. 59 (155)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hr – Hv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLV, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 155, s. 681. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 155, s. 278 a 280. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 59 (155), s. 175 a 176. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 59 (155), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-59-155-18F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-59-155-18F/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 59, s. 139.

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 155, s. 279 a 281.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/59, s. 56.

Zoloc de villa Rechel impeciit Marcum, Iuan et Marcellum de villa Botocun dicens, quod cum ipse nec convictus sit in lite, nec eciam quisquam litigaverit cum eo, ipsi cum pristaldo ignoto accepissent quatuor boves eius, quibus rem negantibus Tupa, curialis comes de Karasna per pristaldum nomine Golosa de villa Bani misit Varadinum, ubi Zoloc portato ferro iustificatus est.

Zolok z dediny Rechel obvinil Mareka, Ivana a Marcela z dediny Badacsany. Tvrdil o nich, že hoci nebol usvedčený v spore a ani sa s ním nikto nesúdil, títo aj s neznámym pristavom prevzali jeho štyroch býkov. Keď tí túto vec odmietli, dvorský župan Tupa z Krásnej ich poslal s pristavom menom Golosa z dediny Bán do Varadína, kde sa Zolok prenesením železa očistil.

Nr. 60. (156.)**Č. 60 (156)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLVI, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 156, s. 681 – 682. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 156, s. 280. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 60 (156), s. 176. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 60 (156), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-60-156-194/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-60-156-194/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 60, s. 139 – 140

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 156, s. 281.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/60, s. 56.

Perman de villa Ip impeciit Stephanum et Egidium, ioubagiones Buncu, de villa Coznis dicens, quod a servo suo nomine Rugas clanculo accepissent pecuniam suam valentem octo marcas et hoc ipsum dicebat servus ille arbitris abbate de Libinii et Ders filio Derseo et Pogu villico et Dezuan et Buncu et Luzen de villa Nog, Bolu et Ioachim, villico de Ipu et aliis multis, pristaldo Methel. Stephanus autem et Egidius portato ferro iustificati sunt.

Perman z dediny Ip obvinil Štefana a Egídia, Bunkuových jobagiónov z dediny Koznis, tvrdením, že od jeho sluhu menom Rugas tajne prijali jeho peniaze v hodnote ôsmich mariek a že to povedal samotný sluha. Rozhodcami³³³ boli opát z Lébényu a Ders, Dersov syn, a starešina Pogu a Dezuan a Bunku a Luzen z dediny Nagy, Bolu a Joachim, starešina z Ipu, a mnohí ďalší, pristavom Metel. Prenesením železa sa Štefan a Egídus očistili.

Nr. 61. (157.)**Č. 61 (157)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLVII, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 157, s. 682. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 157, s. 280 a 282. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 61 (157), s. 176. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/157 (61) s. 83 – 84. Molnár - Simon, *Magyar nyelvemlékek*, č. 157 (61), s. 39. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 61 (157), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-61-157-199/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-61-157-199/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 61, s. 140.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 157, s. 281 a 283.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/61, s. 57.

Beda varnog, Igeben hodnog, Isac centurio et Vodasa de castro Clus coram iudice Cistoforo comite, pristaldo Fabiano impecierunt Bansam de villa Naduduor et fratres eius, scilicet Comam, Isoum et Elexium dicentes eos extorres. Qui cum missi iurare Varadinum parati essent iurare, prenominati adversarii confessi sunt eos terram habere ad tria aratra, nec adiuraverunt eos.

Veliteľ hradu Beda, veliteľ vojska Igeben, stotník Izák a Vodasa z hradu Kluž pred sudcom Krištofom a pristavom Fabiánom obvinili Bansama z dediny Nádudvar a jeho bratov, menovite Komu, Iza a Elexia, tvrdením, že sú vyhnancami.³³⁴ Keď ich poslali prisahať do Varadína a už boli pripravení prisahať, prv spomenutí odporcovia sa vyznali, že obvinení vlastní tri poplužia pôdy a vzdali sa prisahy.

³³³ Obvyklejším označením býva sudca (*iudex*), resp. sudcovia (*iudices*). Na viacerých miestach je však synonymné označenie rozhodca (*arbiter*).

³³⁴ Výraz *extorres* sa vyskytuje na viacerých miestach Varadínskeho registra a naznačuje, že nositeľia tohto pomenovania nie sú rovnocenní vlastníci pôdy ako žalobcovia. Inak však výraz označuje človeka vyhnaného z jeho pôvodného domova, resp. vlasti. Porovnaj *Universae phraseologiae latinae corpus, congestum a p. Francisco Wagner e s. j. secundis curis a quopiam ejusdem societatis sallustiana, caesareana, liviana, corneliana et aliis phraseologiis*,

Nr. 62. (158.)**Č. 62 (158)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Hv – H2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLVIII, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 158, s. 682. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 158, s. 282. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 62 (158), s. 176. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 62 (158), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-62-158-19C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-62-158-19C/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 158, s. 283.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/62, s. 57.

Ioubagiones Orodinensis castris,
scilicet Basu hodnogio, Nuhu, Bayr,
Belche, Kelemin centuriones et omnes
alii ioubagiones cum castrensibus
impecierunt Gervasium de genere
Chenad pro terra castris nomine Beseneu
iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo
Gonga de genere Hudus. Unus
de castrensibus portato ferro pro terra
iam dicta iustificatus est.

Jobagióni aradského hradu, menovite
veliteľ vojska Basu, stotníci Nuhu, Bair,
Belče, Kelemen, a všetci ďalší jobagióni
s hradčanmi obvinili Gervázia z rodu
Čanád pre zem hradu menom Bešeňó.
Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom
Gonga z rodu Huduš. Jeden z hradčanov
preniesol železo za už spomenutú zem
a očistil sa.

Nr. 63. (159.)**Č. 63 (159)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLIX, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 159, s. 682. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 159, s. 282 a 284. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 63 (159), s. 177. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 63 (159), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-63-159-19F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-63-159-19F/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 159, s. 283 a 285.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/63, s. 57.

Bota de villa Pazturd iudicio candentis
ferri probavit, quod villani de Bonia,
scilicet Zotmaz, Chegun, Paul et omnes
alii iuvisent violentum quendam
invasorem et spoliatorem servientis sui
ad illos confugientis.

Bota z dediny Pazturd osvedčil súdom
rozžeraveného železa, že dedinčania
z Bónie, menovite Zotmaz, Čegun, Pavol,
a všetci ďalší pomáhali istému násilnému
útočníkovi a lupičovi, ktorý olúpil jeho
služobníka, čo sa k nim uchýlil.

Nr. 64. (160.)**Č. 64 (160)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLX, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 160, s. 682. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 160, s. 284. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

demum linguis Hungarica, Germanica et Slavica locupletatum. Buda: Typis Typographiae Regiae Univers. Hungaricae, 1822, s. 559.

č. 64 (160), s. 177. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 64 (160),
www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-64-160-1A2/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 160, s. 285.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/64, s. 57.

Ioachim de Lazdi impeciit Keuam
de villa Seusci, que est apud Kanar
de furto iudice Nicolao, comite palatino,
pristaldo Atmario de villa Boc. Keua
Varadini iustificatus est, portato ferro.

Joachim z Lazdu obvinil z krádeže
Kevu z dediny Szánci, ktorá je pri
Kanáre. Sudcom bol palatín Mikuláš,
pristavom Atmár z dediny Bok.
Prenesením železa sa Keva
vo Varadine očistil.

Nr. 65. (161.)

Č. 65 (161)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXI, s. 229. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 161, s. 682. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 161, s. 284. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 65 (161), s. 177. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 65 (161),
www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-65-161-1A5/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 161, s. 285.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/65, s. 57.

Ereus de villa Kamaras impeciit
convillanos suos, scilicet Tupam et
Mauricium de una marca et fertone iudice
Chepa, villico eorum, pristaldo Fican.
Mauricius portato pro se et pro Tumpa
ferro combustus est.

Erőš z dediny Kamarás obvinil svojich
spoludedinčanov, menovite Tumpu
a Mauricia, pre jeden a štvrt' marky.
Sudcom bol ich starešina Čepa,
pristavom Fikan. Mauricius sa po tom,
ako za seba a za Tumpu preniesol
železo, popálil.

Nr. 66. (162.)

Č. 66 (162)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2r – H2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXII, s. 229 – 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 162, s. 682 – 683.
Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 162, s. 284 a 286. Karácsonyi – Borovszky,
Regestrum Varadinense, č. 66 (162), s. 177. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*,
č. 66 (162), www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-66-162-1A8/

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 96, s. 29.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 162, s. 285 a 287.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/66, s. 57 – 58.

Vutuk de villa Inka manumisit quendam
servum suum, nomine Figoz cum
omni generatione sua, que ab illo esset
successura ita, ut ubicumque vellet,
manendi fas haberet. Postmodum autem
praeatus Figoz duxit uxorem liberam,
cuius pater, scilicet Iuan et frater, scilicet

Vutuk z dediny Inka prepustil na slobodu
akéhosi svojho sluhu menom Figoz
s celým jeho pokolením, ktoré z neho
vzíde, s tým, že má právo zotrvať
kdekoľvek bude chcieť. Potom sa však
spomenutý Figoz oženil so slobodnou
ženou, ktorej otec, menovite Ivan, a brat,

Leustah impecierunt iam dictum Vutuk de violento raptu puellae et dominum Figoz de indigno connubio coram Petro comite, scilicet iudice a rege delegato. Vutuk autem respondit se iam dictum Figoz manumisisse prius et sic illum uxorem liberam legitime accepisse. Sed cum praenominati adversarii non essent hac transitoria assercione contenti, supradictus iudex per pristaldum nomine Leuam utramque partem capitulo Varadiensi fecit exhiberi et prefatum Fygoz per attestationem Vltuk, domini sui titulo manumissionis liberum cum omni successione prolis suae assignari.

menovite Leustach, v prítomnosti župana Petra, teda župana ustanoveného kráľom, obvinili už spomenutého Vutuka z násilného únosu dievčaťa a pána Figoza z nedôstojného sobáša. Vutuk však odpovedal, že on sám už skôr spomenutého Figoza prepustil na slobodu, a tak si túto slobodnú ženu riadne vzal. Ale keďže prv spomenutá protistrana nebola spokojná s týmto neistým tvrdením, vyššie uvedený sudca s pristavom menom Leva nechal obe strany vydať Varadínskej kapitule. Spomenutého Figoza dal spolu s celým jeho potomstvom označiť za slobodného, a to na základe dosvedčenia jeho pána Vutuka, ktorý ho prepustil na slobodu.

Nr. 67. (163.)**Č. 67 (163)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXIII, s. 230. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 163, s. 683. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 163, s. 286. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 67 (163), s. 178. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 67 (163), [www.arcanum.com\(...\)annus-1213-E4/nr-67-163-1AB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1213-E4/nr-67-163-1AB/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 98, s. 29.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 67, s. 287.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/67, s. 58.

Vetea impeciit Solomonem, Kekam, Potur et Ysoum de occisione filii sui Eccy iudice Albeo vicearchidiacono, pristaldo Adriano. Solomon, Keka, Potur et Ysou portato ferro iustificati sunt.

Vetea obvinil Šalamúna, Keku, Potura a Isu zo zabitia svojho syna Ečiho. Sudcom bol vicearcidiakon Albeus, pristavom Adrián. Po tom, ako Šalamún, Keka, Potur a Isu preniesli železo, sa očistili.

ANNUS 1214.**ROK 1214****Nr. 68. (374.)****Č. 68 (374)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXIV, s. 271. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLVI, s. 192 – 193. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 374, s. 738 – 739. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 374, s. 506. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 68 (374), s. 178. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 68 (374), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-68-374-1AF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-68-374-1AF/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 374, s. 507.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/68, s. 58.

Anno incarnationis Domini M. CC. XIII., regnante gloriosissimo rege Andrea, Simone Waradinensi episcopo existente Iacou filius Pata emit a Bodun comite, filio Eustachi tertiam partem terre Solomun, portionem scilicet ipsius Bodun comitis loco sessionis et parte nemoris ad eandem portionem pertinente distinctis, agro autem ab una tertia quidem parte data, sed indistincta a parte Petus filii Chuley, ad quem videlicet pertinent duę partes eiusdem terre. Idem etiam ab eodem emit super eandem terram duos libertinos, scilicet Crachinum et fratrem eius Bucham, praenominatus autem Bodun comes testatus est se vendidisse illa et accepisse precium eorum totaliter, videlicet viginti et septem marcas.

V roku vtelenia Pána 1214 počas vládnutia najslávnejšieho kráľa Ondreja, keď bol varadínskym biskupom Šimon, kúpil Jakó, Patov syn, od župana Boduna, Eustachovho syna, tretinu zeme zvanej Šalamún. Bol to teda podiel samotného župana Boduna, miesto s usadlosťou a časťou hája, ktorá patrila k tomuto podielu. Podiel bol však daný s jednou tretinou poľa, no neohraničený od podielu Petra, syna Čuleiho, ktorému zjavne prináležia dve tretiny tejže zeme. Okrem tejto zeme však od nich kúpil aj dvoch slobodníkov, menovite Kračina a jeho brata Buču. Prv spomínaný župan Bodun podal svedectvo, že tieto veci predal a prijal ich úplnú hodnotu, teda dvadsaťsedem mariek.

Nr. 69. (295.)

Č. 69 (295)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N4r – N4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCV, s. 253 – 254. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXI (nesprávne ako CXLI), s. 196 – 197. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 295, s. 714. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 295, s. 418. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 69 (295), s. 178 – 179. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 69 (295), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-69-295-1B2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-69-295-1B2/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 295, s. 419. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 69, s. 196. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 69, s. 85. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/69, s. 75. Bertényi, *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*, č. 69, s. 395. Tóth, *Magyarország századai*, č. 69, s. 73.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/69, s. 58.

Furman accusatus de furto non venit Waradinum, de quo tales literas misit iudex suus.

Ego Venceslaus Dei gracia sum comes Zothmariensis. Tobol filius Peta litigavit in praesentia mea cum Furman filio Ber, biloti Hodosdiensis asserendo, ipsum esse furem. Iudicio inter eos constituto misi eos ad locum Waradinensem per pristaldum Petrum filium Marc. Tobol cum pristaldo suo ivit et fuit in

Furman obvinený z krádeže neprišiel do Varadína, k čomu jeho sudca poslal takúto listinu.

Ja Václav, som z Božej milosti satmársky župan. Tobol, Petov syn, sa v mojej prítomnosti súdil s Furmanom, Berovým synom, hodošdským bilotom, o tom, že je zlodej. Keď sa ustanovil súd medzi nimi, poslal som ich do Varadína s pristavom Petrom, Marekovým synom. Tobol prišiel so svojím pristavom a bol vo Varadíne

termino Waradini praefixo, sed Furman, contrarius suus non ivit illuc.	na vopred vytýčený termín, ale jeho protistrana Furman tam neprišiel.
Istis literis nos istud adiicimus, quod preñominatus Furman in septimana Exaudi Domine non comparuit Waradini, sed Tobol et pristaldus fuerunt.	K tejto listine dodávame, že menovaný Furman sa v turíčnom týždni vo Varadíne neobjavil, ale Tobol a pristav boli prítomní.

Nr. 70. (296.)**Č. 70 (296)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCVI, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 296, s. 714 – 715. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 296, s. 420. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 70 (296), s. 179. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 70 (296), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-70-296-1B7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-70-296-1B7/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 296, s. 421.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/70, s. 59.

Forcos centurio impeciit Pousam, filium Matthe de villa Soluhan de tribus marcis, dimidia minus violenter ablatis iudice Nuetlen, curiali comite de Zarand, pristaldo Iacob filio Forcos. Qui Waradini taliter convenerunt, quod Pousa daret praefato actori unam marcam et dimidiam, idemque iudici satisfaceret et pristaldo.	Stotník Farkaš obvinil Pošu, syna Mateja z dediny Soluhan, pre násilné odňatie dvoch a pol marky. Sudcom bol zarándske dvorský župan Nuetlen, pristavom Jakub, syn Farkaša. Ti sa vo Varadíne tak dohodli, že Poša dá spomenutému žalobcovi jeden a pol marky a zaplatí aj sudcovi a pristavovi.
---	--

Nr. 71. (297.)**Č. 71 (297)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCVII, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 297, s. 715. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 297, s. 420. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 71 (297), s. 179. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 71 (297), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-71-297-1BA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-71-297-1BA/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 297, s. 421.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/71, s. 59.

Nenecy de villa Sum impeciit convillanum suum, scilicet Volotcu de furto, iudicibus Mocud et Iohanca, pristaldo Horogus filio Suda. Nenecy itaque et Horogus fuerunt Waradini per totam, septimanam Exaudi. Volotcu vero venit in die veneris in eadem septimana dicens, quod in sequenti septimana esset terminus ipsius.	Neneci z dediny Sum obvinil svojho spoludedinčana, menovite Volotkua, z krádeže. Sudcami boli Mokud a Ivanka, pristavom Horoguš, syn Sudu. A tak Neneci a Horoguš boli vo Varadíne celý turíčný týždeň. Volotku však prišiel až v piatok tohto týždňa s tvrdením, že jeho termín je nasledujúci týždeň.
--	---

Nr. 72. (298.)

Č. 72 (298)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. N4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCVIII, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 298, s. 715. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 298, s. 420 a 422. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 72 (298), s. 179 – 180. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 72 (298), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-72-298-1BD/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-72-298-1BD/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 298, s. 421 a 423. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/b, s. 23.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/72, s. 59.

Kelian de villa Beseneud impeciit Budam, Petrum, Vendec, Borozlou, Poucam et Buntam de villa Vosian praedio Simonis, item Pousam de villa Numen praedio Sebus, de pecunia violenter ablata iudicibus Heymu comite a rege dato et Alexandro, pristaldis Minos et Dazlou. Waradini autem talis inter eos facta est conventio, quod Keliano darent adversarii sui quinque marcas et iudici idem satisfacerent, pristaldo autem Heim comitis Kelian teneretur.

Kelian z dediny Besenyöd obvinil Budu, Petra, Vendéga, Boroslava, Póku a Buntu z dediny Varsšán, patriacej Šimonovi, a Póšu z dediny Namény, patriacej Šebušovi, pre násilne odňaté peniaze. Sudcami boli kráľom ustanovený župan Heim a Alexander, pristavami Minos a Dazló. Vo Varadíne potom medzi sebou uzavreli takú dohodu, že Kelianovi dá jeho protistrana päť mariek a tiež zaplatí aj sudcovi, ale pristavovi župana Heima má povinnosť zaplatiť Kelian.

Nr. 73. (299.)

Č. 73 (299)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. N4v – Or. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCIX, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 299, s. 715. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 299, s. 422. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 73 (299), s. 180. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 73 (299), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-73-299-1C0/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-73-299-1C0/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 299, s. 423.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/73, s. 59.

Forcos, ioubagio Laurentii de villa Cups impeciit convillanum suum, Pousam, libertinum eiusdem Laurencii, de combustione domus et damno trium marcarum iudice přefato Laurentio, pristaldo Gregorio de praedicta villa. Pousa portato ferro iustificatus est.

Farkaš, jobagión Vavrinca z dediny Kőpč, obvinil svojho spoludedinčana Póšu, slobodníka tohto Vavrinca, z podpálenia domu a škody v hodnote troch mariek. Sudcom bol spomenutý Vavrinec, pristavom Juraj z vyššie menovanej dediny. Prenesením železa sa Póša očistil.

Nr. 74. (300.)

Č. 74 (300)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Or. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCC, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 300, s. 715. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 300, s. 422 a 424. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 74 (300), s. 180. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 74 (300), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-74-300-1C3/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-74-300-1C3/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 64, s. 141.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 300, s. 423 a 425.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/74, s. 59 – 60.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 420. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, *Pramene práva na území Slovenska I*, s. 326.

Castrenses de Carasna de villa Ban, scilicet Damang, Duh, Nusata et omnes alii de eadem villa coadiuvante eos Tumpa centurione, ut pristaldus astruxit, impetierunt quendam, scilicet Iecur filium Redea, Sol et Boutun, filios Sacicu, Syteci filium Babuci dicentes, quod concives essent eorum. Illi autem dixerunt se esse liberos et genere Ruthenos, et adduxerunt defensorem libertatis suę nomine Chedur genere Rutenum, ioubagionem Barnabę, qui dicens illos cognatos suos esse tenuit libertatem eorum iudice Tupa, curiali comite de Carasna, pristaldo Donca de villa Bogus. Chedur itaque portato ferro iustificatus est. Probavit illos liberos esse.

Hradčania z Krasny z dediny Bán, menovite Damang, Duch, Nusata a všetci ďalší z tej istej dediny s pomocou stotníka Tumpu, ako preukázal pristav, obvinili niekoľkých mužov, menovite Jekura, Redeovho syna, Sola a Bótuna, Sacikových synov, Siteka, Babucihho syna, tvrdiac, že sú ich spoluobyvatelmi. Títo však povedali, že sú slobodní a pôvodom Rusi, a na obranu svojej slobody priviedli pôvodom Rusína menom Čedur, Barnabášovho jobagióna, ktorý potvrdil ich slobodu vyhlásením, že títo sú jeho príbuzní. Sudcom bol dvorský župan z Krasny Tupa, pristavom Donka z dediny Boguš. A tak sa Čedur očistil prenesením železa. Dosvedčil, že títo sú slobodní.

Nr. 75. (301.)

Č. 75 (301)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Or. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCI, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 301, s. 716. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 301, s. 424. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 75 (301), s. 181. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 75 (301), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-75-301-1C6/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-75-301-1C6/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 103, s. 29.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 301, s. 425.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/75, s. 60.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 75/1214, s. 352 – 353.

Roda de pędio Beken impeciit convillanum suum Vrcund de una marca et dimidia iudice domina Eufemia, pristaldo Toca. Vrcund portato ferro combustus est.

Roda z majetku Beken obvinil svojho spoludedinčana Urkunda pre jeden a pol marky. Sudkyňou bola pani Eufémia, pristavom Toka. Prenesením železa sa Urkund popálil.

Nr. 76. (302.)

Nr. 76 (302)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, Or – Ov. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCII, s. 254. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 302, s. 716. Kandra,

A Váradí regestrum, č. 302, s. 424. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 76 (302), s. 181. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 76 (302), www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-76-302-1C9/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 65, s. 141.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 302, s. 425.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/76, s. 60.

Micicu de villa Bogus cum diceret se fideiussorem Rufdonis in venditione equi, qui furto sublatus esse dicebatur domini Rufdonis, Dursa dixit esse maleficium iudice Compolto, archidiacono de Carazna, pristaldo Buda de villa Bogus. Micicu portato ferro iustificatus est.

Micicu z dediny Boguš tvrdil, že bol Rufdonovým ručiteľom pri predaji koňa, ktorého údajne ukradli pánovi Rufdonovi, Dursa povedal, že ide o čarodejníctvo. Sudcom bol arcidiacon z Krasny Kompolt, pristavom Buda z dediny Boguš. Micicu preniesol železo a očistil sa.

Nr. 77. (303.)

Č. 77 (303)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ov. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCIII, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 303, s. 716. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 303, s. 424 a 426. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 77 (303), s. 181. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 77 (303), www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-77-303-1CC/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 66, s. 141.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 303, s. 425 a 427.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/77, s. 60.

Petrus et Bosu de Alba, ut pristaldus dixit, impetierunt quendam de villa Mon nomine Vluen viginti et quinque marcis violenter ablati et plaga gladii iudice Pris, curiali comite de Zounuc, pristaldo Forcos de villa Tuka, Pangracii serviens. Petrus et Bosu combustus est.

Peter a Bosu z Alby, ako povedal pristav, obvinili kohosi z dediny Mon menom Ulven pre násilne odňatých dvadsaťpäť mariek a zranenie mečom. Sudcom bol solnocký dvorský župan Pris, pristavom Farkaš z dediny Tuka, Pongráčov služobník. Peter a Bosu sa popálili.³³⁵

Nr. 78. (304.)

Č. 78 (304)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ov. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCIV, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 304, s. 716. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 304, s. 426. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 78 (304), s. 181 – 182. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 78 (304), www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-78-304-1CF/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 67, s. 141 – 142.

³³⁵ V origináli použité jednotné číslo.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 304, s. 427. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 78, s. 123. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 78, s. 196. Bolla-Rottler I, č. 78, s. 85. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/78, s. 75 – 76. Bertényi, *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*, č. 78, s. 395. Tóth, *Magyarország századai*, č. 78, s. 73 – 74. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/78, s. 190. Nagy, *Magyar középkor*², č. 78, s. 198.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/78, s. 60 – 61.

Cum Voiouoda, comes de Doboka pervideret exercitum suum, quidam ex ioubagionibus eiusdem castris nomine Hereust stetit in ordine ioubagionum naturalium, qui scilicet ioubagiones Sancti Regis nuncupari solent. Tunc accesserunt quidam de ioubagionibus Sancti Regis, videlicet Vanoy et Bocya et reiecerunt illum de ordine suo dicentes, quod ipse non esset de ordine et gradu ioubagionum Sancti Regis, et hęc idem dixerunt Keuerug hodunogio et Kereu ioubagiones. Praenominatus itaque comes discutiens eos per pristaldum nomine Bocy de villa Boscu misit Waradinum ad examen ferri candentis, ubi praefati Vanoy et Bocya se recognoscentes coram pristaldo et Theodoro, qui dixit se vice Keuerug hudunogionis et Kereu ioubagionis venisse, coram capitulo Waradinensi confessi sunt iam dictum Hereust iniuste de ordine ioubagionum Sancti Regis expulisse.

Keď Vojvoda, župan z Doboky, prehliadal svoje vojsko, ktorísi z jobagiónov jeho hradu menom Hereust stál v rade rodených jobagiónov, ktorí sa zvyknú nazývať jobagiónni Svätého kráľa. Vtedy pristúpili niektorí z jobagiónov Svätého kráľa, menovite Vanoy a Bocia, a vylúčili ho zo svojho stavu tvrdiac, že tento nie je zo stavu a hodnosti jobagiónov Svätého kráľa, a rovnako to tvrdili aj jobagiónni Keverug, veliteľ vojska, a Keró. A tak ich vyššie menovaný župan vypočul a poslal s pristavom menom Boci z dediny Bosku do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Keď spomenutých Vanoja a Bociu skúšali v prítomnosti pristava a Teodora, ten povedal, že prišiel ako zástupca jobagiónov Keveruga, veliteľa vojska, a Keróa. Pred Varadínskou kapitulou sa priznali, že spomenutého Hereusta neprávom vyhnali zo stavu jobagiónov Svätého kráľa.

Nr. 79. (305.)

Č. 79 (305)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ov. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCV, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 305, s. 716. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 305, s. 426 a 428. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 79 (305), s. 182. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 79 (305), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-79-305-1D2/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-79-305-1D2/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 305, s. 427 a 429.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/79, s. 61.

Vrcund portato ferro contra dominum Rodam combustus est iudice domina Eufemia et pristaldo Tica.

Urkund sa prenesením železa v spore proti pánovi Rodovi popálil. Sudkyňou bola pani Eufémia a pristavom Tika.

Nr. 80. (306.)

Č. 80 (306)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCVI, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 306, s. 716 – 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 306, s. 428. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 80 (306), s. 182. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 80 (306), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-80-306-1D5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-80-306-1D5/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 68, s. 142.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 306, s. 429.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/80, s. 61.

Miros de villa Dereg impeciit convillanos suos, scilicet Elam, Poznanum et Enderem, item de villa Vndou Martinum et de villa Fodot Sumb et Scegam. Impeciit autem de duabus marcis et dimidia iudice Basu, curiali comite de Clus, pristaldo Loka. Miros portato ferro iustificatus est.

Miroš z dediny Dereg obvinil svojich spoludedinčanov, menovite Elama, Poznana a Ondreja, a aj Martina z dediny Undó a Sumba a Šegu z dediny Fodot. Obvinil ich pre dve a pol marky. Sudcom bol klužský dvorský župan Basu, pristavom Loka. Prenesením železa sa Miroš očistil.

Nr. 81. (307.)

Č. 81 (307)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, O2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCVII, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 307, s. 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 307, s. 428. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 81 (307), s. 182. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 81 (307), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-81-307-1D8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-81-307-1D8/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 63, s. 140 – 141.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 81, s. 429.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/81, s. 61.

Pomel de villa Pechey impeciit, ut pristaldus dixit, convillanos suos, scilicet Domum et Tumpam et item de villa Saicu Basam pro latrocinio, iudicibus Tupa, curiali comite et Ruben biloto de Crazna, pristaldo Andrea. Basa et Domus iustificati sunt ferro portato. Tumpa vero non venit in septimana, qua ferrum portare debuit, sed venit postea in dominica die Respice dicens iustificatum ante iudices se et ideo non venisse.

Pomel z dediny Pečej obvinil, ako povedal pristav, svojich spoludedinčanov, menovite Doma a Tumpu, a tiež Basu z dediny Saiku z lúpeže. Sudcami boli dvorský župan Tupa a Ruben, bilot z Krasny, pristavom Ondrej. Basa a Domus sa prenesením železa očistili. Tumpa však neprišiel v týždni, v ktorom mal niesť železo, ale prišiel potom, v tretiu nedeľu po Sv. Trojici, s tvrdením, že sa očistil pred sudcami, a preto neprišiel.

Nr. 82. (308.)

Č. 82 (308)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, O2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCVIII, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 308, s. 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 308, s. 428 a 430. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum*

Varadinense, č. 82 (308), s. 183. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 82 (308), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-82-308-1DB/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-82-308-1DB/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 308, s. 429 a 431.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/82, s. 61.

<p>Pousa de villa Nadal impeciit convillanum suum, scilicet dominum Forcos pro dampno quinque marcarum iudice Boc comite, domino eorum, pristaldo Matu. Inter quos talis facta est conventio, quod Forcos daret dimidiam marcam Pouşę et in tertia parte satisfaceret iudici et pristaldo.</p>	<p>Póša z dediny Nadal obvinil svojho spoludedinčana, menovite pána Farkaša, pre škodu v hodnote piatich mariek. Sudcom bol župan Bok, ich pán, pristavom Matu. Došlo medzi nimi k takej dohode, že Farkaš dá polovicu marky Póşovi a zaplatí tretinu sudcovi a pristavovi.</p>
--	---

Nr. 83. (309.)

Č. 83 (309)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, O2r – O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCIX, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 309, s. 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 309, s. 430. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 83 (309), s. 183. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 83 (309), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-83-309-1DE/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-83-309-1DE/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 309, s. 431.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/83, s. 62.

<p>Vxor Laurencii de villa Dolman impeciit quosdam de villa Colosa, scilicet Naluc, Cecam et Vid de furto iudice Neuetlen, curiali comite de Zarand, pristaldo Teca de villa Scigueti. Vid portato ferro iustificatus est. Naluc et Ceca manus non sunt inspecte, quia sigilla eorum fracta sunt inventa.</p>	<p>Manželka Vavrinca z dediny Dolman obvinila kohosi z dediny Kaloča, menovite Naluka, Ceku a Vida, z krádeže. Sudcom bol zarándsky dvorský župan Nuetlen, pristavom Teká z dediny Sigeťi. Prenesením železa sa Vid očistil. Nalukove a Cekove ruky sa neprezreli, pretože sa zistilo, že ich pečate boli zlomené.³³⁶</p>
---	--

Nr. 84. (310.)

Č. 84 (310)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCX, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 310, s. 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 310, s. 430. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 84 (310), s. 183. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 84 (310), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1214-1AE/nr-84-310-1E1/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1214-1AE/nr-84-310-1E1/)

³³⁶ Poznámka o zlomených pečatiach odhaľuje procesné pravidlá preskúmania skúšky rozžeraveného železa. Medzi termínom skúšky a následným preskúmaním hojenia mal prebehnúť čas, medzi ktorým nebolo žiaduce manipulovať s popálenou rukou, na čo slúžilo zapečatenie látky, ktorou sa zahalili ruky.

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 69, s. 142.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 310, s. 431.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/84, s. 62.

Virhar de villa Fansol, ioubagio Barnabae impeiit dominum Bozc de villa Ziloch pro furto iudice Pers, curiali comite de Zounuc, pristaldo Sceraka. Bozc portato ferro iustificatus est.

Virhar z dediny Fanzol, Barnabášov jobagión, obvinil pána Bozka z dediny Ziloch z krádeže. Sudcom bol solnocký dvorský župan Perš, pristavom Sceraka. Prenesením železa sa Bozk očistil.

Nr. 85. (311.)

Č. 85 (311)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCXI, s. 255. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 311, s. 717. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 311, s. 432. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 85 (311), s. 183. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 85 (311), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-85-311-1E4/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-85-311-1E4/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 311, s. 433.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/85, s. 62.

Deus filius Sancti de villa inferioris Quer impeiit convillanum suum Iohannem, ioubagionem Hus pro furto iudice Paulo, curiali comite de Bichor, pristaldo Gyuge. Ioannes portato ferro incombustam habuit manum, sed sigillum fractum.

Deus, syn Sankta z dediny Dolný Kér obvinil z krádeže svojho spoludedinčana Jána, Husovho jobagióna. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol, pristavom Ďuge. Keď Ján preniesol železo, ruku si nepopálil, ale pečať bola zlomená.

Nr. 86. (312.)

Č. 86 (312)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCXII, s. 256. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 312, s. 717 – 718. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 312, s. 432. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 86 (312), s. 184. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 86 (312), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-86-312-1E7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-86-312-1E7/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 312, s. 433.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/86, s. 62.

Michael de villa Musou impeiit Gyunam de villa Euse pro furto, iudice Mica, comite de Bichor, pristaldo Micusa de villa Gyoroc. Dominus Gyuna combustus est.

Michal z dediny Mušó obvinil Ďunu z dediny Őši z krádeže. Sudcom bol biharský župan Míka, pristavom Mikúša z dediny Ďarak. Pán Ďuna sa popálil.

Nr. 87. (313.)

Č. 87 (313)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCXIII, s. 256. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 313, s. 718. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 313, s. 432. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 87 (313), s. 184. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 87 (313), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-87-313-1EA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-87-313-1EA/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 70, s. 142.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 313, s. 433.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/87, s. 62.

Ioannes, filius Turdis comitis impeciit ioubagiones ecclesie de Clus, scilicet Scelam et Pousam et servum, scilicet Posu de praedio Her pro latrocinio iudice Mica, curiali comite de Bichor, pristaldo Ioanne. Sela itaque et Posu iustificati sunt, Pousa combustus est.	Ján, syn župana Turdoša, obvinil jobagiónov klužskej cirkvi, menovite Selu a Póšu a sluhu ³³⁷ Pošu z majetku Her, z lúpeže. Sudcom bol biharský dvorský župan Mika, pristavom Ján. Sela a Pošu sa očistili, Póša sa popálil.
--	---

Nr. 88. (314.)

Č. 88 (314)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCXIV, s. 256. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 314, s. 718. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 314, s. 434. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 88 (314), s. 184. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 88 (314), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-88-314-1ED/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-88-314-1ED/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 314, s. 435.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/88, s. 63.

Vadu de custodibus silvae Beregu impeciit convillanum suum Vulcanum pro occisione filiae suae per potionem iudice Mescu, comite de Beregu, pristaldo Andrea. Vulcanus iustificatus est.	Vadu, jeden zo strážcov Berežského lesa, obvinil svojho spoludedinčana Vulkanu z usmrtenia svojej dcéry otrávením. Sudcom bol berežský župan Mesku, pristavom Ondrej. Vulkan sa očistil.
---	--

Nr. 89. (315.)

Č. 89 (315)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O2v – O3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCCXV, s. 256. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 315, s. 718. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 315, s. 434. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 89 (315), s. 184 – 185. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 89 (315), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-89-315-1F0/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-89-315-1F0/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 105, s. 29.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 315, s. 435.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/89, s. 63.

Martinus archidiaconus impeciit Beluem et Matthiam de villa Ioubag et item Gekam de villa Zor et Kelemen de villa	Arcidiakon Martin obvinil Belueho a Mateja z dediny Jobád' a tiež Geku z dediny Zor a Klementa z dediny Segu
---	--

³³⁷ Výraz *servus* (v prípade žien *ancilla*) odkazuje na osobitnú kategóriu ľudí, ktorých sociálne a právne postavenie sa blížilo otrokom, čomu zodpovedá aj ich označenie v latinskom texte.

Segu pro occisione filii sui. Quos Nicolaus, comes palatinus per pristaldum nomine Gougar misit Waradinum ad candentis ferri iudicium, ubi Kelemen portato ferro iustificatus est. Belue vero et Mathias taliter convenerunt, quod darent adversario suo viginti et quinque marcas et iidem iudici satisfacerent et pristaldo, et si compotes sui existerent, ieunarent pro homicidio. Item Geka convenit dare adversario suo quatuor marculas et satisfacere iudici et pristaldo.

zo zabitia svojho syna. Palatín Mikuláš ich poslal s pristavom menom Gougar do Varadína na súd rozžeraveného železa, kde sa Klement prenesením železa očistil. Belue a Matej sa však dohodli, že dajú svojej protistrane dvadsaťpäť mariek a zaplatia aj menovanému sudcovi a pristavovi. Keby sa objavili ich komplici, postili by sa za zabitie človeka. Geka tiež súhlasil, že dá svojej protistrane štyri malé marky³³⁸ a zaplatí sudcovi a pristavovi.

Nr. 90. (316)**Č. 90 (316)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXVI, s. 256. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 316, s. 718. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 316, s. 436. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 90 (316), s. 185. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 90 (316), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-90-316-1F3/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-90-316-1F3/)

Prekl. (mad³.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 316, s. 437.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/90, s. 63.

Bolosoi de villa Bulkan coadiuvante patruo suo, scilicet Kyna et aliis cognatis suis, videlicet Elur, Bot, Benedicto et Georgio impetierunt quosdam de alio Bulkan, scilicet Poth, Vilman, Detreh, Laurentium, Mazam et Tomam de occisione patris sui, scilicet Zude iudice Michaelae, curiali comite de Zobols, pristaldo Mattheo de villa Bozt. Poth combustus est, reliqui iustificati.

Bolosoi z dediny Bulkan v spolupráci so svojím strýkom Kynom a s ďalšími svojimi príbuznými, konkrétne Elurom, Botom, Benediktom a Jurajom, obvinili kohosi z druhého Bulkanu, menovite Pota, Vilmana, Detrika, Vavrinca, Mazu a Tomu, zo zabitia svojho otca Zudeho. Sudcom bol sabolčský dvorský župan Michal, pristavom Matej z dediny Bozt. Pot sa popálil, ostatní sa očistili.

Nr. 91. (317.)**Č. 91 (317)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXVII, s. 256 – 257. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 317, s. 718 – 719. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 317, s. 436. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 91 (317), s. 185. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 91 (317), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-91-317-1F6/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-91-317-1F6/)

Prekl. (mad³.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 317, s. 437.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/91, s. 63.

³³⁸ Malá marka mala mať hodnotu jedného florénu. BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 409.

Gyuna de villa Dabra coepit duos boves suos apud Vosos de villa Torsa praedio Angyolus dicens illos furto sibi sublato. Ille respondit, se emisse a quodam convillano suo nomine Sogyon. Qui cum negaret, Vosos impeciit alium convillanum suum Sumptam nomine de fideiussione, qui cum et ipse negaret, Vingizlou, comes de Zothmar, per pristaldum nomine Chentu misit Waradinum, ubi Vosos portato ferro combustus est.	Ďuna z dediny Dobrá chytil dvoch svojich býkov u Vososa z dediny Torša na Angelovom majetku a obvinil ho, že mu ich ukradol. Tento odpovedal, že ich dostal od akéhosi spoludedinčana menom Sogion. Keď to Sogion poprel, Vosos obvinil iného svojho spoludedinčana menom Sumpta z ručiteľstva. Keď to aj on poprel, satmársky župan Václav poslal Vososa s pristavom menom Čentu do Varadína. Tam sa Vosos prenesením železa popálil.
--	--

Nr. 92. (318.)**Č. 92 (318)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3r – O3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXVIII, s. 257. Endlicher, *Re. Hung. mon. Arp.*, č. 318, s. 719. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 318, s. 438. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 92 (318), s. 185 – 186. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 92 (318), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-92-318-1F9/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-92-318-1F9/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 318, s. 439.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/92, s. 64.

Achus et Butha de villa Cheusci impetierunt Gabum, Nicolaum, Tekum, Petrum et alium Petrum de Humuroc pro latrocinio iudice Paulo, curiali comite de Bichor et biloto Cibout, pristaldo Martino de Curmusd. Waradini autem praedicti impetitores subterfugerunt iudicium ferri candentis dicentes se falso peciisse illos de latrocinio.	Ákoš a Buta z dediny Čösi obvinili Gabuu, Mikuláša, Teka, Petra a ďalšieho Petra z Homorogu z lúpeže. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol a bilotom Ciboud, pristavom Martin z Körmösdu. Vo Varadíne však spomenutí žalobcovia odriekli súd rozžeraveného železa s tvrdením, že ich obvinili z lúpeže falošne.
--	--

Nr. 93. (319.)**Č. 93 (319)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXIX, s. 257. Endlicher, *Re. Hung. mon. Arp.*, č. 319, s. 719. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 319, s. 438. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 93 (319), s. 186. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 93 (319), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-93-319-1FC/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-93-319-1FC/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 319, s. 439.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/93, s. 64.

Mogus et Scegu de villa Vduori coadiuvantibus convillanis eorum, impecierunt Ianum, convillanum suum de furto, iudice Martino comite, pristaldo Vois. Ianus cum solvi deberet, confugit ad ecclesiam dicens se combustum.	Moguš a Šegu z dediny Udvari v spolupráci s ich spoludedinčanmi obvinili svojho spoludedinčana Jána z krádeže. Sudcom bol župan Martin pristavom Vois. Keď mali Jána rozviazať, uchýlil sa do kostola tvrdiac, že sa popálil.
---	---

Nr. 94. (320.)

Č. 94 (320)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXX, s. 257. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 320, s. 719. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 320, s. 438. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 94 (320), s. 186. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 94 (320), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-94-320-1FF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-94-320-1FF/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regesztiák*, č. 103, s. 29. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 71, s. 142.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 320, s. 439.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/94, s. 64.

Paulus de villa Zuna impeciit
convillanam suam nomine Scemam
de beneficio iudice Farcasio,
archidiacono de Zounuc, pristaldo
Stephano. Waradini Paulus absolvit illam,
spondens se satisfacere iudici. Illa vero
satisfaceret pristaldo et capitulo.

Pavol z dediny Zuna obvinil svoju
spoludedinčanku menom Zema
z travičstva. Sudcom bol solnocký
arcidiacon Farkaš, pristavom Štefan.
Vo Varadíne ju Pavol oslobodil³³⁹
a sľúbil, že zaplatí sudcovi. Ona však
mala zaplatiť pristavovi a kapitule.

Nr. 95. (321.)

Č. 95 (321)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXI, s. 257. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 321, s. 719. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 321, s. 440. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 321, s. 186. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 95 (321), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-95-321-202/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-95-321-202/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 321, s. 441.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/95, s. 64.

Uxor Teleguen et filius eius Cumpert
impetierunt duos servos Olodarii, videlicet
Sal et Bodun et duos ioubagiones Ioannis,
scilicet Sudam et Volcu et totidem
servientes Beli, scilicet Ioannem et Petrum
pro latrocinio iudice Nicolao, comite
palatino, pristaldo Philippo et illi quidem
sex Waradini portato ferro iustificati sunt.
Sed pręter illos pręnominati acusatores
impetierunt Albeum, ioubagionem Iohannis
et dominum Sceuezeu, ioubagionem
abbatis de Heuiuz. Quorum Albeus sentiens
se esse combustum confugit ad ecclesiam.
Sceuezeu vero combustus est.

Manželka Teleguena a jeho syn Kumpert
obvinili z lúpeže dvoch Aladárových
sluhov, menovite Sala a Boduna, a dvoch
Jánových jobagiónov, menovite Sudu
a Volkua, a práve toľko aj Belových
služobníkov, menovite Jána a Petra.
Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom
Filip. Títo šiesti sa po tom, ako vo
Varadíne preniesli železo, očistili. Ale
okrem nich vyššie spomenutí žalobcovia
obvinili Albea, Jánovho jobagióna a pána
Sevezöa, jobagióna opátstva Hevíz.
Keď Albeus cítil, že sa popálil,
uchýlil sa do kostola. Sevezö sa popálil.

³³⁹ Ide o jeden z mnohých príkladov, kedy má žalobca v konaní procesnú autonómiu až do konečného rozhodnutia.

Nr. 96. (322.)

Č. 96 (322)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXII, s. 257. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 322, s. 719 – 720. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 322, s. 440 a 442. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 322, s. 186 – 187. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 96 (322), www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-96-322-205/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 322, s. 441 a 443.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/96, s. 64 – 65.

Adam filius Bolosoy de villa Ieneu, impeciit convillanum suum nomine Paulum dicens, quod unum servum suum, nomine Votam et alteram ancillam suam, scilicet Scencam, sororem eiusdem vi ab eo abstulisset. Paulus respondit se emisse ab eo, non vi abstulisse illos et adduci testes. Quos Paulus, curialis comes de Bichor discutiens per pristaldum nomine Ducam misit Waradinum ad iudicium ferri candentis. Interea convenerunt cum licentia iudicis, a quo eciam Waradinum transmissi contestati sunt coram capitulo et pristaldo se ita convenisse, quod Adam satisfaceret iudici, Paulus vero pristaldo, et idem Paulus daret Adę unam marcam et dimidiam.

Adam, syn Bolosoa z dediny Jenő, obvinil svojho spoludedinčana menom Pavol tvrdením, že jedného jeho sluhu menom Votu a druhú jeho slúžku, menovite Zenku, jeho sestru, násilím od neho odviezol. Pavol odpovedal, že ich od neho kúpil a neodvliekol násilím, a priviedol svedkov. Biharský dvorský župan Pavol ich vypočul a poslal s pristavom menom Duka do Varadína na súd rozžeraveného železa. Medzitým sa s povolením sudcu, ktorý ich do Varadína poslal, pred kapitulou a pristavom tak dohodli, že Adam zaplatí sudcovi a Pavol pristavovi, a tiež Pavol dá Adamovi jeden a pol marky.

Nr. 97. (323.)

Č. 97 (323)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. O4r – Pr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXIII, s. 257 – 258. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 323, s. 720 – 721. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 323, s. 442 a 446. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 97 (323), s. 187 – 189. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 97 (323), www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-97-323-208/

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 105, s. 29.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 323, s. 443 a 447. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 97, s. 196 – 197. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 97, s. 85 – 86. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/97, s. 76.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/97, s. 65 – 66.

Filii ioubagionum Sancti Regis de villa Gyan, scilicet Ychu, Vnicus et Matthias et filii ioubagionum descensum comiti

Synovia jobagiónov Svätého kráľa³⁴⁰ z dediny Gyán, menovite Iču, Unikus a Matej, a synovia jobagiónov zaviazani

³⁴⁰ Jobagióni Štefana I.

persolventium de alia Gyan, scilicet Dionis, Forcos, Iohachin, Wruz, Endus, Fuc, Sypeu, Ysou et alii et item de tertia Gyan castrenses, scilicet Sama, Meckad, Obud, Medue, Ficed, Cibrian, Kidol et alii coadiuvantibus castris Bichoriensis ioubagionibus, scilicet Luca, principe exercitus, Forcasio filio Symoud, Vros filio Sicou, Bibo filio Pasche et Tegek centurionibus, Petro quoque, maiore p̄conum, impecierunt clericum nomine Magnum de eadem villa, filium Galdu dicentes ipsum extorrem nec habere aliquod ius fundi, nec agri. Ille autem respondit se habere separatum ius fundi et ius agri ad tria atrata et super hoc se iustificatum esse eciam alias iudice Moch, comite palatino et Bichoriensi et pristaldo nomine Tupa filio Pauli de villa Gurbey. Quod cum adversarii negarent, Paulus, curialis comes de Bichor, ex praecepto domini sui, Micę comitis huius causę iudex constitutus iussit Magno p̄nominatum pristaldum huius causę adducere. Qui dato termino adductus et inquisitus perhibuit testimonium iuxta omnia, quę Magnus asserebat. Tunc adversarii obiecerunt ei vicium falsitatis dicentes ipsum falsum esse pristaldum. Paulus itaque, iudex eorum p̄cepit assessores iudicis, cuius se pristaldum asserebat, adducere. Dato igitur termino, adduxit Ioancam comitem, filium Iohannis comitis, Clementem cum fratre suo, Saul de genere episcopi Budlu, item alium Clementem de genere Borsa, Germen de villa Sisol de parochia Sumugiensi, Salomonem de ponte Capan et Fira, curiales comites dominę Eufemie, Nicolaum filium Wgra, Pos de villa Vndoch et alios. Ex his itaque omnibus electi sunt secundum optionem adversantium Iohanca filius Iohannis comitis et Salomon, ut illi cum prænominato pristaldo in monasterio Vgra iurantes pristaldum veracem esse comprobarent. Ad praedictam autem ecclesiam venientes, pristaldo et testibus

poplatkami županovi pochádzajúci z druhého Gyánu, menovite Dionýz, Farkaš, Joachim, Oros, Enduš, Fuk, Sipó, Isu a ďalší, a tiež hradčania z tretieho Gyánu, menovite Sama, Mekad, Obud, Medve, Ficed, Cyprián, Kidol a ďalší, s pomocou jobagiónov hradu Bihar, menovite veliteľom vojska Lukášom; a tiež za pomoci stotníkov Farkaša, Simudovho syna, Uroša, Sikóovho syna, Biba, Pašeho syna, a Tegeka, a aj Petra, hlavného hlásnika, tí všetci obvinili kňaza z tej istej dediny menom Magnum, Galduovho syna. Tvrdili o ňom, že je vyhnanec a nemá žiadne právo ani na pozemok, ani na pôdu. Ten však odpovedal, že má samostatné právo na pozemok a právo na pôdu troch popluží a že už sa raz v tejto veci očistil pred sudcom, palatínom a biharským županom Mogom a pristavom menom Tupa, synom Pavla z dediny Görbely. Keď to protistrana poprela, biharský dvorský župan Pavol z príkazu svojho pána župana Miku, ustanoveného za sudcu tohto prípadu, prikázal prv spomenutému Magnovi, aby priviedol pristava tohto prípadu. Ten bol na určený termín privedený a vyšetrený a poskytol svedectvo o všetkom, čo Magnus tvrdil. Vtedy mu protistrana namietla tvrdiac, že ide o hriech klamstva a že je falošným pristavom. Preto Pavol, ich sudca, nariadil priviesť prisediacich sudcu, o ktorom pristav svedčil. Potom na určený termín priviedol župana Ivanku, syna župana Jána, Klimenta s jeho bratom Saulom z rodu biskupa Budlua, tiež iného Klimenta z rodu Borša, Germena z dediny Šišol zo šomodskej farnosti, Šalamúna z mostu Capan a Firu, dvorských županov pani Eufemie, Mikuláša, Ugrovho syna, Poša z dediny Andács a ďalších. Podľa výberu odporcov sa z nich zvolil Ivanka, syn župana Jána, a Šalamún, aby spolu s prv spomenutým pristavom potvrdili prísahou pravosť pristava v kláštore Ugra. Keď však išli do spomenutej cirkvi

iurare volentibus adversarii eorum noluerunt eos adiurare. Supradictus ergo iudex serie totius causę domino suo, Micę comiti recitata et auctoritate ipsius firmiore accepta sepe iam memoratos homines de villa Gyan iudiciali sententia condemnavit, et praefatum Magnum in possessione terrę suę confirmavit dato pristaldo nomine Dionisio filio Ompud de provincia Zarand de villa Vosian. Ipse quoque praefatus iudex cum eisdem adversariis Waradinum deveniens coram ipsis Simone episcopo, totoque capitulo totam exequutionem huius causę exaratom superius oretenus fuit contestatus.

s úmyslom prisahať pristavovi a svedkom, ich protistrana to nechcela prisahou potvrdiť. Preto vyššie spomenutý sudca predniesol celý prípad svojmu pánovi županovi Mikovi, a keď od neho opätovne prijal právomoc, už spomenutých ľudí z dediny Gyán odsúdil rozsudkom a potvrdil, že spomenutý Magnus má zem v držbe. Uskutočnil to pristav menom Dionýz, syn Ombuda, zo zaránského komitátu, z dediny Varšán. Spomenutý sudca sa s protistranou zišiel vo Varadíne pred biskupom Šimonom a celou kapitulou a v ich prítomnosti bol dosvedčený podľa vyššie uvedeného opisu celý priebeh tohto prípadu.

Nr. 98. (324.)**Č. 98 (324)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXIV, s. 258. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 324, s. 721. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 324, s. 446 a 448. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 98 (324), s. 189. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 98 (324), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-98-324-20B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-98-324-20B/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 324, s. 447 a 449.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/98, s. 66.

Galaldu et Fitoc de villa Tuluoy, item Ega de villa Guar et Mogus de villa Panad et Hozuga de villa Yka et Teká de villa Sancti Georgii, ut pristaldus dixit, nam solus Teká de illis fuit Waradini in executione huius causę, impetierunt dominum Bogui de villa Yca, pro homicidio iudice Paulo comite de Bekes et pristaldo Pochiu de villa Zucur. Boguir itaque portato ferro iustificatus est.

Galaldu a Fitok z dediny Tolvaj, tiež Ega z dediny Ďúr a Mogus z dediny Pányad a Hozuga z dediny Ika a Teká z dediny Svätého Juraja, ako tvrdil pristav, lebo z nich jedine Teká bol vo Varadíne vo výkone tohto prípadu, obvinili pána Boguira z dediny Ica zo zabitia človeka. Sudcom bol békešký župan Pavol a pristavom Počin z dediny Zukur. Boguir sa prenesením železa očistil.

Nr. 99. (325.)**Č. 99 (325)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXV, s. 258. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 325, s. 721. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 325, s. 448. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 99 (325), s. 189. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 99 (325), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-99-325-20E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-99-325-20E/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 72, s. 142 – 143.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 325, s. 449.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/99, s. 66.

Teulegyn, Trebus et Vosos, cum occisus esset quidam cognatus eorum, scilicet Somoc, impetierunt quosdam, scilicet Man et Budam de occisione illius, sed et Pudu et Banalc suspecti habiti sunt, quod et ipsi conscii occisionis extiterint. Rachael igitur, comes de Kuckelluu per pristaldum nomine Moncu misit Waradinum, ubi Pudu et Banalc portato ferro iustificati sunt.

Teulegyn, Trebuš a Vosos, keď bol zabitý akýsi ich príbuzný, menovite Somok, obvinili istého Mana a Budu z jeho zabitia. Ale podozrívajú boli aj Pudu a Banalk, pretože aj oni o tom zabití vedeli. Preto ich župan z Küküllő Rachael poslal s pristavom menom Monku do Varadína, kde sa Pudu a Banalk prenesením železa očistili.

Nr. 100. (326.)**Č. 100 (326)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXVI, s. 258. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 326, s. 721 – 722. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 326, s. 448 a 450. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 326, s. 189 – 190. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 100 (326), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-100-326-211/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-100-326-211/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 326, s. 449 a 451.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/100, s. 66 – 67.

Alexander, filius Teodori de Tomoi impeciit Paulum, fratrem Heim de destructione trium praediorum, id est dampno sexaginta marcarum, iudice Salomone, comite de Bachu ex precepto regis Andreae, pristaldo Timodeu de Zala. Homo itaque Alexandri portato ferro iustificatus est.

Alexander, syn Teodora z Tomaja, obvinil Pavla, Heimovho brata, zo zničenia troch majetkov, to znamená zo škody v hodnote šesťdesiatich mariek. Sudcom bol z príkazu kráľa Ondreja báčsky župan Šalamún, pristavom Timotej zo Zaly. Prenesením železa sa Alexandrov človek očistil.

Nr. 101. (327.)**Č. 101 (327)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXVII, s. 259. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 327, s. 722. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 327, s. 450. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 101 (327), s. 190. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 101 (327), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-101-327-214/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-101-327-214/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 327, s. 451.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/101, s. 67.

Iacou, filius Pata impeciit Chekam, ioubagionem Andreę de absconsione cuiusdam fugitivę ancillę suę cum quinque marcis et pro Cheka stetit dominus suus, Andreas. Dampno itaque octo marcis appretiato Paulus, curialis comes de Bichor misit Waradinum dato pristaldo nomine Amando, ubi homo Iacou portato ferro iustificatus est.

Jakó, syn Patu, obvinil Ondrejovho jobagióna Čeku z ukrytia svojej slúžky, ktorá utiekla s piatimi markami. Za Čeku sa postavil jeho pán Ondrej. Biharský dvorský župan Pavol ich po odhadnutí škody na osem mariek poslal do Varadína s ustanoveným pristavom menom Amandus. Tam Jakóov človek dosiahol prenesením železa očistenie.

Nr. 102. (328.)

Č. 102 (328)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXVIII, s. 259. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 328, s. 722. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 328, s. 450. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 102 (328), s. 190. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 102 (328), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-102-328-217/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-102-328-217/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 328, s. 451.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/102, s. 67.

Paul de villa Sciguetii portato ferro iustificatus probavit se duos equos in vadio acceptos servo Micę comitis, scilicet Scemel, cum conscientia Ereu procuratoris tradidisse iudice Mica comite, pristaldo Keue.

Pavol z dediny Sigeti, očistený prenesením železa, osvedčil, že s vedomím zástupcu Erőa odovzdal do zálohu dva kone sluhovi župana Miku, menovite Scemelovi. Sudcom bol župan Mika, pristavom Keve.

Nr. 103. (329.)

Č. 103 (329)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Pv – P2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXIX, s. 259. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLVII, s. 193 – 194. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 329, s. 722. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 329, s. 450 a 452. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 103 (329), s. 190 – 191. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 103 (329), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-103-329-21A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-103-329-21A/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 73, s. 143.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 329, s. 451 a 453.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/103, s. 67.

Ioubagiones de Zobozlo, scilicet Igeben, dux exercitus, Bedę, Bela, Vodosa, Ysaac centuriones, item Cicolou varnogie et Peter archipreco impecierunt Cotlobam et Cepanum de violenta occupatione terrę castri. Cotloba autem respondit se terram eandem pro aliquo forefacto prius amisisse et adepta venia, cum rex reddi sua per Cepanum, palatinum comitem praecepisset, nullus ei in eam terram redintranti contradixisset. Nicolaus itaque, palatinus comes iudex eorum praecepit ei adducere pristaldum restitutionis et ille adduxit Azariam, de villa Nechemer, cui testimonium de restitutione perhibenti supradicti aduersarii contradicere non audentes condempnati sunt. Iudex itaque terram, de qua scilicet agebatur, praedictis

Jobagióni zo Szoboszló, menovite veliteľ vojska Igeben, stotníci Bede, Belo, Vodosa, Izák, tiež veliteľ hradu Čikoló a hlavný hlásnik Peter obvinili Kotlobu a Cepana, že násilne obsadili zem hradu. Kotloba však odpovedal, že predtým prišiel o túto zem z dôvodu akéhosi bezprávia. Po získaní milosti, keď kráľ nariadil palatínovi prostredníctvom Cepana vrátiť mu späť jeho majetok, nikto mu neodporoval pri opätovnom návrate na túto zem. A tak palatín Mikuláš, ich sudca, mu nariadil priviesť pristava, ktorý mal na starosti vrátenie majetku a on priviedol Azariu z dediny Nečemer. Ten poskytol svedectvo o vrátení majetku a vyššie spomenutá protistrana sa neodvážila namietat' a bola odsúdená. A tak sudca zem, o ktorú sa súdili, dal potvrdiť

Cotlobę et Cepano fecit confirmare dato pristaldo nomine Farcasio de villa Loc. Qui terra illa confirmata legitime cum centurione Ysaac nomine, qui se a sociis suis centurionibus transmissum esse perhibuit, rem gestam Waradinesi capitulo contestatus p̄sentibus literis fecit aeternari.

spomenutým Kotlobovi a Cepanovi prostredníctvom ustanoveného pristava menom Farkaš z dediny Lok. Ten túto zem riadne potvrdil so stotníkom menom Izák, ktorý dosvedčil, že ho jeho spoločníci stotníci vyslali. Skutok sa dosvedčil a touto listinou pred Varadínskou kapitulou sa zvečnil.

Nr. 104. (287.)**Č. 104 (287)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXVII, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 287, s. 712. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 287, s. 410. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 104 (287), s. 191. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 104 (287), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-104-287-21D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-104-287-21D/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 287, s. 411.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/104, s. 68.

Aegidius de villa Lazd impeciit peliparium ecclesię de Igged nomine Kana de villa Sashad pro furto iudice Paulo, curiali comite de Bichor, pristaldo Orochi de villa Boctu. Kana portato ferro iustificatus est.

Egídus z dediny Lazd obvinil z krádeže kožiara cirkvi z Egyedu menom Kana z dediny Sašad. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol, pristavom Oroči z dediny Bojt. Prenesením železa sa Kana očistil.

Nr. 105. (288.)**Č. 105 (288)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N2v – N3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXVIII, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 288, s. 712. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 288, s. 410 a 412. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 105 (288), s. 191. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 105 (288), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-105-288-220/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-105-288-220/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 288, s. 411 a 413.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/105, s. 68.

Somzou, Sama, Chegur de villa Gyagya impecierunt quosdam de villa Orobag, scilicet Cogy, Scemam, Ballum, Vros, Votam et de villa Tuca Vsam, pro damno decem marcarum, arbitris Georgio, Iano, Ambrosio, Guthmar, Iohachin, pristaldo autem Bata. In septimana Ecce Deus: Cogy, Scema, Balu, Vros, Vota et Vsa non venerunt, sed dominus eorum misit

Somzó, Sama, Čegur z dediny Dada obvinili kohosi z dediny Orobag, menovite Kogiho, Scemu, Balla, Uroša, Votu a Usu z dediny Tuka pre škodu v hodnote desiatich mariek. Rozhodcami boli Juraj, Jano, Ambróz, Gutmar, Joachim, pristavom bol Bata. V týždni po *Ecce Deus*³⁴¹ Kogi, Scema, Balu, Uroš, Vota a Usa neprišli. Ich pán však poslal

³⁴¹ Deviata nedeľa po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

excusatorem pro eis dicens, quod ipse in praedicto termino debuit esse apud palatinum et ideo ioubagiones sui praenominati sine ipso venire Waradinum non potuissent.	za nich posla s ospravedlnením. Povedal, že keďže on musí byť v uvedenom termíne pri palatínovi, títo jeho spomenutí jobagióni nemôžu bez neho prísť do Varadína.
---	---

Nr. 106. (289.)**Č. 106 (289)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXIX, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 289, s. 712. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 289, s. 412. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 106 (289), s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 106 (289), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-106-289-223/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-106-289-223/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 106, s. 413.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/106, s. 68.

Beche de villa Tarian impeciit praedictos Balum et Scemam de dampno unius et dimidie marce coram eisdem arbitris et eodem existente pristaldo et eodem termino, sed, ut praedictum est, Balu et Scema non venerunt.	Beče z dediny Tarján obvinil spomenutých ³⁴² Balla a Scemu pre škodu v hodnote jednej a pol marky pred tými istými rozhodcami a tým istým pristavom a na ten istý termín, ale, ako už bolo uvedené, Balla a Scema neprišli.
---	--

Nr. 107. (290.)**Č. 107 (290)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXC, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 290, s. 712 – 713. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 290, s. 412 a 414. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 290, s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 107 (290), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-107-290-226/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-107-290-226/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 290, s. 413 a 415.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/107, s. 68.

Volura litigavit cum Petro dicens, quod Petrus debebat ei marcam unam argenti et cum repeteret illam, Petrus negasset se in aliquo ei teneri, insuper et vituperasset eum et gladium super ipsum evaginasset. Quos Ioachin, vicarius iudex Ladislai, comitis venatorum bubalinorum discutiens per pristaldum nomine Stephanum misit Waradinum, ubi taliter pacificati sunt, quod Volura dimisit Petro totum, quicquid requirebat et idem ipse dabit Petro unum	Volura sa súdil s Petrom tvrdiac, že Peter mu dlží jednu marku striebra. A keď ju žiadal naspäť, Peter odmietol, že by mu čokoľvek dlhoval, navyše ho aj urážal a vyťasil na neho meč. Joachim, zastupujúci sudca Ladislava, župana lovcov byvolov, ich vypočul a s pristavom menom Štefan ich poslal do Varadína. Tu sa tak uzmierili, že Volura prepustil Petrovi všetko, čo požadoval, a ešte dal Petrovi jednu štvrtinu.
--	--

³⁴² Odkazuje na č. 105 (288).

fertonem. Petrus autem satisfaceret iudici Peter však zaplatí sudcovi a pristavovi
et pristaldo et ambo semper essent in pace. a obaja navždy zostanú v mieri.

Nr. 108. (170.)**Č. 108 (170)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXX, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 170, s. 684. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 170, s. 292. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 108 (170), s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 108 (170), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-108-170-229/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-108-170-229/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 170, s. 293.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/108, s. 68.

Petrus et Bahan de villa Hot impecierunt Peter a Bahan z dediny Hat obvinili
Gyrcum convillanum suum de furto, svojho spoludedinčana Girka z krádeže.
iudicibus Paulo, curiali comite de Bichor Sudcami boli biharský dvorský župan
et Cybout biloto, pristaldo Hyuad Pavol a bilot Cibout, pristavom Hivad
de villa Yraz. Dominus itaque Gyrcu z dediny Iráz. Pán³⁴³ Girku sa popálil.
combustus est.

Nr. 109. (171.)**Č. 109 (171)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXI, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 171, s. 684. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 171, s. 292 a 294. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 109 (171), s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 109 (171), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-109-171-22C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-109-171-22C/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 171, s. 293 a 295.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/109, s. 69.

Cata de villa Nec egit cum Tecu et Kata z dediny Nyék sa sporil s Tekuom
Bartholomeo et Butha iudice Paulo, a Bartolomejom a Bútom. Sudcom bol
curiali comite de Bichor, pristaldo Buda. biharský dvorský župan Pavol, pristavom
Cata itaque combustus est. Buda. Kata sa popálil.

Nr. 110. (172.)**Č. 110 (172)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXII, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 172, s. 684. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 172, s. 294. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 110 (172), s. 193. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 110 (172), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-110-172-22F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-110-172-22F/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 172, s. 295.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/110, s. 69.

³⁴³ Kabos Kandra koriguje *dominus* (pán) na *praedictus* (prv menovaný).

Adam filius Pote impeciit Iacum et Modan de villa Kerecu pro furto iudicibus Paulo, curiali comite de Bichor, et Cybout biloto, pristaldo Orochy de villa Boct. Iacus et Modan iustificati sunt.	Adam, syn Poteho, obvinil Jakuša a Modana z dediny Kereki z krádeže. Sudcami boli biharský dvorský župan Pavol a bilot Cibout, pristavom Oroči z dediny Bojt. Jakuš a Modan sa očistili.
--	--

Nr. 111. (173.)

Č. 111 (173)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXIII, s. 231. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 173, s. 684 – 685. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 173, s. 294. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 111 (173), s. 193. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 111 (173), [www.arcanum.com\(...\)annus-1214-1AE/nr-111-173-232/](http://www.arcanum.com(...)annus-1214-1AE/nr-111-173-232/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 173, s. 295.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/111, s. 69.

Kereu de villa Ponoz impetitus de furto portato ferro iustificatus est iudice Paulo, curiali comite de Bichor pristaldo Laurentio de Bichor.	Kerő z dediny Panasz, ktorý bol obvinený z krádeže, sa očistil prenesením železa. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol, pristavom Vavrínek z Biharu.
--	---

ANNUS 1215.

ROK 1215

Nr. 112. (174.)

Č. 112 (174)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H3v – H4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXIV, s. 231 – 232. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXVII, s. 202 – 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 174, s. 685. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 174, s. 294, 296 a 298. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 112 (174), s. 193 – 194. Marsina, *CDES I*, č. 193, s. 153. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 112 (174), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-112-174-236/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-112-174-236/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, č. 174, s. 295, 297 a 299.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/112, s. 69 – 70.

Valerianus cantor, Michael custos, Gerardus decanus, Ioachin et Moust, archidiaconus Varadiensis et omnes alii universis, quibus litere praesentes exhibentur, salutem in Domino. Venit ad nos in septimana Exurge quidam pristaldus, ut ipse dixit de se, nomine Bolosoy de villa Bobona cum quibusdam villanis de Yku, scilicet Roma, Syca, Sumoz et Olodaro	Kantor Valerián, kustód Michal, dekan Gerard, arcidiakoni Joachim a Moust a všetci ostatní, ktorým je predložená táto listina, pozdrav v Pánovi. V týždni <i>Exsurge</i> ³⁴⁴ k nám prišiel akýsi pristav, ako o sebe tvrdil, menom Bolosoi z dediny Bábolna s akýmisi dedinčanmi z Iku, menovite s Romom, Sikom, Sumozom a Aladárom a povedal,
--	---

³⁴⁴ Ôsma nedel'a pred Veľkou nocou.

et dixit, quod universi villani de Horz et de Erdev et de Zehtu et de Bala et de Quer et de Zaka et de Barca coadiuvantibus Novi Castris ioubagionibus, scilicet Iordano, praefecto castris et Poson archiprecone impeciissent praenominatos quattuor villanos de Iku et item Laurencium, Cyubam, Forcos et Somotam, quod essent quidem ioubagiones, sed de castrensibus exempti. Illi autem dixerunt naturales ioubagiones esse, qui scilicet liberi Sancti Regis nuncupantur, coadiuvantibus eos, ut idem pristaldus dixit, ioubagionibus praefati castris, scilicet Forcos, principe exercitus, Soma, Vidard, Ioanne, Zolos, Leustach, Iacobo archiprecone. Quos Michael, curialis comes de Heues ex praecepto domini sui, Alexandri comitis de Novo Castro, ut pristaldus dixit, discuciens misit Varadinum, ubi praedictus pristaldus et item Roma, Syca, Sumoz et Olodar et quidam ioubagio castris, nomine Georgius missus, ut ipse dixit, a Forcos, principe exercitus et coadiutoribus suis, fuerunt in termino, scilicet ebdomada Exurge. Adversarii vero eorum non comparuerunt et supradictus pristaldus dixit, quod iudex praefatus, scilicet Michael pro convicta et condemnata parte haberi mandasset eam partem, quae non veniret, sed nos hoc nescimus.

že všetci dedinčania z Horzu a z Erdő a zo Zehtu a z Baly a z Kéru a zo Zaky a z Barcy v spolupráci s jobagióňmi z Nového Hradu,³⁴⁵ menovite s veliteľom hradu Jordánom a hlavným hlásnikom Pošoňom obvinili vyššie menovaných štyroch dedinčanov z Iku a tiež Vavrinca, Ciubu, Farkaša a Somotu, že sú jobagióňmi, ale vyňatými spomedzi hradčanov. Tí však, podporení jobagióňmi spomenutého hradu, menovite veliteľom vojska Farkašom, Somom, Vidardom, Jánom, Zolosom, Leustachom, hlavným hlásnikom Jakubom, ako povedal pristav, tvrdili, že sú rodom jobagióňi, ktorí sa nazývajú slobodní Svätého kráľa. Hevešský dvorský župan Michal ich z príkazu svojho pána Alexandra, župana z Nového hradu, ako povedal pristav, vypočul a poslal do Varadína. Tam v termíne, konkrétne v týždni *Exsurge*, boli spomenutý pristav a tiež Roma, Sika, Sumoz a Aladár a akýsi hradný jobagióň menom Juraj, ako sám tvrdil, poslani veliteľom vojska Farkašom, aj so svojimi pomocníkmi. Ale ich protistrana sa nedostavila a vyššie zmieneny pristav povedal, že spomenutý sudca Michal, mal prikázať usvedčiť a odsúdiť tú zo strán, ktorá neprišla, ale my o tom nemáme vedomosť.

Nr. 113. (175.)

Č. 113 (175)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXV, s. 232. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 175, s. 685. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 175, s. 298. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 113 (175), s. 194. Solymosi – Szovák, *Várad Jégyszökönyv*, č. 113 (175), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1215-235/nr-113-175-239/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1215-235/nr-113-175-239/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 175, s. 299.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/113, s. 70.

³⁴⁵ S Abovským novým hradom (maď. Abaújvár) stotožnil tento údaj R. Marsina. Porovnaj *CDESI*, č. 193, s. 153.

Tomas de villa Vislu impeciit convillanum suum nomine Mert de furto iudicibus Louchiad biloto et Menger et Mer, praefectis villae, pristaldis Dirs et Sroub. Mert iustificatus est portato ferro.	Tomáš z dediny Vizsoly obvinil svojho spoludedinčana menom Mert z krádeže. Sudcami boli bilot Ločiad a Menger a starešina dediny ³⁴⁶ Mer, pristavmi boli Dirs a Šroub. Mert sa prenesením železa očistil.
Nr. 114. (176.)	Č. 114 (176)
<p>Vyd.: <i>Ritus explorandae veritatis</i>, s. H4r – H4v. Bel, <i>Adparatvs ad hist. Hvng.</i>, č. CLXXVI, s. 232. Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i>, č. 176, s. 685 – 686. Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 176, s. 298. Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i>, č. 114 (176), s. 194 – 195. Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv</i>, č. 114 (176), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-114-176-23C/</p> <p>Reg.: Jakó, <i>Erdélyi okmt.</i>, č. 77, s. 144.</p> <p>Prekl. (mad⁹.): Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 176, s. 299.</p> <p>Prekl. (rum.): Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i>, č. 67/114, s. 70.</p>	
Paulus de villa Rahas, filius Petri impeciit Paulum filium Sceresun de alio Kahas pro furto iudice Cristoforo comite de Zounuch, pristaldo Voad de villa Kers. Paulus filius Sceresun combustus est.	Pavol z dediny Kavaš, Petrov syn, obvinil z krádeže Pavla, syna Serešuna z iného Kavaša. Sudcom bol solnocký župan Krištof, pristavom Voad z dediny Kriš. Pavol, Serešunov syn, sa popálil.
Nr. 115. (177.)	Č. 115 (177)
<p>Vyd.: <i>Ritus explorandae veritatis</i>, s. H4v. Bel, <i>Adparatvs ad hist. Hvng.</i>, č. CLXXVII, s. 232. Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i>, č. 177, s. 686. Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 177, s. 298 a 300. Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i>, č. 115 (177), s. 195. Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv</i>, č. 115 (177), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-115-177-23F/</p> <p>Reg.: Jakó, <i>Erdélyi okmt.</i>, č. 78, s. 144.</p> <p>Prekl. (mad⁹.): Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 177, s. 299 a 301.</p> <p>Prekl. (rum.): Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i>, č. 67/115, s. 70.</p>	
Guda de villa Zudurou impeciit Zot et Benum de villa Chaba pro dampno octo marcarum violenter illato iudice Paulo, curiali comite de Bichor, pristaldo Laurentio de eadem Bichor. Guda itaque combustus est.	Guda z dediny Sodoró obvinil Zota a Beňu z dediny Čaba pre násilne spôsobenú škodu v hodnote ôsmich mariek. Sudcom bol biharský dvorský župan Pavol, pristavom Vavríne z toho istého Biharu. Guda sa popálil.

³⁴⁶ V lat. *praefectus villae*, zrejme ide iba o iné označenie pre *villicus*.

Nr. 116. (178.)

Č. 116 (178)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXVIII, s. 232. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 178, s. 686. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 178, s. 300. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 116 (178), s. 195. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 116 (178), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-116-178-242/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-116-178-242/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 178, s. 301.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/116, s. 70.

Ioannes et Mischa, filii Buchiku et Tupa filius Pauli citaverunt filios Hylary, scilicet Isou et nepotem eius, scilicet Isaac ante Simonem, bilotum de Bikes pro furto. Qui cum ad septem terminos non venissent, praedictus iudex nuntiavit palatino comiti. Ille autem iussit eos proclamari per fora comprovincialia sub ea interminatione, quod si non venirent vel ad iudicium biloti, vel ad iudicium candentis ferri Varadinum, pro furibus publicis et convictis haberentur. Illi itaque venerunt ad bilotum, bilotus autem per pristaldum nomine Gabriele misit ad candens ferrum Varadinum, sed in termino, quem pristaldus dixit utrique parti praefixisse, Varadini non comparuerunt.

Ján a Miša, Bučíkuovi synovia, a Pavlov syn Tupa, predvolali synov Hilaria, menovite Iza, a jeho vnuka, menovite Izáka, pred békeškého bilota pre krádež. Keď sa nedostavili na sedem termínov,³⁴⁷ spomenutý sudca poslal správu palatínovi. Ten nariadil, aby ich vyhlásili na miestnych trhoch pod tou vyhrážkou, že ak sa nedostavia alebo k súdu bilota, alebo na súd rozžeraveného železa do Varadína, budú prehlásení za verejných zlodejov a za odsúdených. A tak teda prišli k bilotovi. Bilot ich však poslal s pristavom menom Gabriel na rozžeravené železo do Varadína, ale v termíne, ktorý stanovil pristav pre obe strany, sa do Varadína nedostavili.

Nr. 117. (179.)

Č. 117 (179)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. H4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXIX, s. 232. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 179, s. 686. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 179, s. 300 a 302. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 117 (179), s. 195. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 117 (179), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-117-179-245/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-117-179-245/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 179, s. 301 a 303.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/117, s. 71.

Nicolaus filius Angelus impeciit Iuam filium Ioannis de decem marcis et uno capite hominis violenter ablatis. Quos Heimu comes, iudex a rege Andrea delegatus discuciens per

Mikuláš, Angelov syn, obvinil Ivana, Jánovho syna, z násilného odobratia desiatich mariek a jedného človeka. Župan Heimu, sudca ustanovený kráľom Ondrejom, ich vypočul a poslal

³⁴⁷ Na tomto mieste sa spomína ako podmienka kontumačnej prehry v spore nedostavenie sa na sedem termínov.

pristaldum nomine Cheger misit
Varadinum. Ubi homo Nicolai portato
ferro iustificatus est.

s pristavom menom Čeger do Varadína.
Tam sa Mikulášov človek prenesením
železa očistil.

Nr. 118. (180.)**Č. 118 (180)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. H4v – Ir. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXX, s. 232. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 180, s. 686. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 180, s. 302. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 118 (180), s. 196. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 118 (180),
www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-118-180-248/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 79, s. 144.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 180, s. 303.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/118, s. 71.

Ceca de villa Curnad impeciit
ioubagionem Petri nomine Geus et servum
eiusdem nomine Tomam pro furto iudice
Ecce comite de Clus et bilotis Cherceg et
Petro, pristaldo Vizozlou. Geus et Tomas
portato ferro iustificati sunt.

Ceca z dediny Korpád obvinil Petrovho
jobagióna menom Geus a jeho sluhu
menom Tomáš z krádeže. Sudcom bol
klužský župan Eče a bilotmi boli Herceg
a Peter, pristavom Václav. Prenesením
železa sa Geus a Tomáš očistili.

Nr. 119. (181.)**Č. 119 (181)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Ir. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXXI, s. 232 – 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 181, s. 686. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 181, s. 302. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 119 (181), s. 196. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 119 (181),
www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-119-181-24B/

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 181, s. 303.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/119, s. 71.

Salta de villa Sadan impeciit Mogum de
villa Pagit pro furto iudice Vencezlao,
comite de Zothmar, pristaldo Pousa de
villa Ticud. Mogus in termino, quem
pristaldus dixit utrique parti praefixisse,
Varadini non comparuit.

Salta z dediny Žadaň obvinil Moga
z dediny Pátyod z krádeže. Sudcom
bol satmársky župan Václav, pristavom
Póša z dediny Tykod. Mogus
sa na termín, ktorý pristav určil pre
obidve strany, do Varadína nedostavil.

Nr. 120. (182.)**Č. 120 (182)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Ir. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXXII, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 182, s. 687. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 182, s. 304. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 120 (182), s. 196. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 120 (182),
www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-120-182-24E/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 80, s. 144 – 145.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 182, s. 305.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/120, s. 71.

Ogyuz et Tumulot, ioubagiones castri Zounuc, impecierunt quosdam de villa Kezuga Ioab, Moc, Meduen et Forcos, et de villa Peresnec Tibam et item ioubagiones Petri, scilicet Kesam et Micou de damno decem marcarum facto per violentiam iudice Mica, comite Bicoriensi a rege delegato, pristaldo Iano de villa Cheydreh. Homo Ogyuz et Tumulot nomine Cherpha portato ferro combustus est.

Oguz a Tumulot, jobagióni hradu Solnok, obvinili istého Joába, Moka, Medvena a Farkaša z dediny Resege a Tibu z dediny Penészlek, a tiež Petrových jobagiónov, menovite Kesu a Mika, z násilne spôsobenej škody v hodnote desiatich mariek. Sudcom bol biharský župan Mika, ustanovený kráľom, pristavom Ján z dediny Hedruh. Prenesením železa sa Oguzov a Tumulotov človek menom Čerfa popálil.

Nr. 121. (183.)

Č. 121 (183)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ir – Iv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXXIII, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 183, s. 687. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 183, s. 304 a 306. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 121 (183) s. 196 – 197. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 121 (183), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-121-183-251/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-121-183-251/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 183, s. 305 a 307. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/54, s. 190.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/121, s. 71 – 72.

Endre hodnogio, Petrus et Sebrec centuriones, item Vendeg et Zenazt, ioubagiones castri de Zotmar impecierunt Voyzloum, Ioubot, Potonam, Bodam, Bartoleum, Latum de villa Guernezt dicentes, quod ioubagiones essent de castrensibus exempti. Ipsi vero dixerunt se esse ioubagiones naturales, qui scilicet ioubagiones Sancti Regis dici solent. Quos Vingyozlou, comes de Zothmar discuciens per pristaldum nomine Kazmer de villa Petus misit Varadinum ad candentis ferri iudicium. Quo cum venissent, Vendeg ex parte coadversariorum suorum se missum esse asserens ex parte illorum et sua subterfugit candentis ferri iudicium dicens adversarios praenominatos naturales ioubagiones esse, scilicet ioubagiones Sancti Regis et se cum sociis suis iniuste illos impeciisse.

Veliteľ vojska Ondrej, stotníci Peter a Sebrec, tiež jobagióni hradu Satmár Vendég a Zenast obvinili Václava, Jóbota, Potonu, Bodu, Bartolomeja a Latu z dediny Gernest. Tvrdili o nich, že sú jobagiónmi vyňatými z hradčanov. Títo však tvrdili, že sú rodenými jobagiónmi, ktorým sa zvykne hovoriť jobagióni Svätého kráľa. Satmársky župan Václav ich vypočul a poslal s pristavom menom Kazimír z dediny Petuš do Varadína na súd rozžeraveného železa. Keď tam prišli, Vendég tvrdiac, že ho jeho spoločníci vyslali, odriekol súd rozžeraveného železa v ich mene aj vo svojom vlastnom s tvrdením, že vyššie uvedená protistrana sú rodení jobagióni, teda jobagióni Svätého kráľa, a že ich spolu so svojimi spoločníkmi nespravodlivo obvinil.

Nr. 122. (184.)

Č. 122 (184)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Iv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXXIV, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 184, s. 687. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 184, s. 306. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 122 (184), s. 197. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 122 (184), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-122-184-254/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-122-184-254/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 184, s. 307.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/122, s. 72.

Bacina de villa Mogos Mortu impeciit uxorem Simonis de villa Apa dicens, quod quidam servus Martini comitis nomine Vota, filium suum occidisset ipsa presente et consentiente in mortem filii illius. Mica, Bichoriensis comes discuciens per pristaldum nomine Prenamisit Varadinum, ubi praefata mulier portato ferro iustificata est.

Bacina z dediny Mogoš Mortu obvinil Šimonovu manželku z dediny Apa, keď tvrdil, že akýsi sluha župana Martina menom Vota zabil jeho syna v jej prítomnosti a že ona súhlasila so smrťou tohto syna. Biharský župan Mica ju vypočul a poslal s pristavom menom Prenado do Varadína. Tu sa spomenutá žena prenesením železa očistila.

Nr. 123. (185.)

Č. 123 (185)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Iv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXXV, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 185, s. 687. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 185, s. 306. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 123 (185), s. 197. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 123 (185), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-123-185-257/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-123-185-257/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 185, s. 307.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/123, s. 72.

Ypolitus de villa Halap impeciit uxorem Vogis de eadem de dampno trium marcarum iudice Kelem comite, pristaldo Petro de eadem villa. Mulier portato ferro iustificata est.

Hypolit z dediny Haláp obvinil Vogisovu manželku z tej istej dediny zo škody v hodnote troch mariek. Sudcom bol župan Kelem, pristavom Peter z tej istej dediny. Prenesením železa sa žena očistila.

Nr. 124. (273.)

Č. 124 (273)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXIII, s. 249. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 273, s. 709. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 273, s. 396 a 398. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 124 (273), s. 198. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 124 (273), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-124-273-25A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-124-273-25A/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 103, s. 29.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 273, s. 397 a 399.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/124, s. 72.

Stephanus de villa Terepes impeciit convillanam suam nomine Deduham et filiam suam, scilicet Penam et filium suum Pousam de maleficio iudicibus Abel, archidiacono de Herdeud et Iob comite assessore, pristaldo Toma de Herdeud. Deduha et Pena et Pousa portato ferro iustificatae sunt.

Štefan z dediny Terebeš obvinil svoju spoludedinčanku menom Deduha a jej dcéru menom Pena a jej syna Póšu z čarodejníctva. Sudcami boli erdódsky arcidiakon Ábel a prísediaci župan Jób, pristavom Tomáš z Erdódu. Po tom, ako Deduha, Pena a Póša preniesli železo, sa očistili.

Nr. 125. (274.)**Č. 125 (274)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. M4v – Nr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXIV, s. 249 – 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 274, s. 709. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 274, s. 398. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 125 (274), s. 198. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 125 (274), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-125-274-25D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-125-274-25D/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 111, s. 30.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 274, s. 399.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/125, s. 72.

Paulo filio Hecy furto bos est sublatus, quem, dum investigasset, invenit in domo Vnicę de villa Dusunic praedio monasterii Sancti Ioannis Baptistę. Qui Vnica citatus ad iudicem cum convillanis suis absolvit convillanos suos et statuit quendam nomine Egiud de villa Yztharii praedio Michaelis dicens, quod ille cognatus suus esset et ipse declinans in domum suam ex consuetudine consanguinitatis adduxisset illuc bovem illum. Quod cum ille negaret, Demetrius, curialis comes de Bichor et Tupsa bilotus per pristaldum nomine Cozmam miserunt ad ferrum iudiciale Waradinum. Ubi Egyud portato ferro combustus est.

Pavlovi, Heciho synovi, bol ukradnutý býk. Keď ho hľadal, našiel ho v dome Uniku z dediny Dušnik, na majetku Kláštora svätého Jána Krstiteľa. Keď bol Unika predvolaný pred sudcu spolu so svojimi spoludedinčanmi, sudca spoludedinčanov prepustil a Unika nechal predstúpiť akéhosi človeka menom Egídus z dediny Esztár na Michalovom majetku. Tvrdil o ňom, že je to jeho príbuzný, ktorý priviedol toho býka podľa rodinnej obyčaje, keď sa uchýlil do jeho domu. Keď to tento poprel, biharský dvorský župan Demeter a bilot Tupsa ho poslali s pristavom menom Kozma na súd železa do Varadína. Tu sa Egídus prenesením železa popálil.

Nr. 126. (275.)**Č. 126 (275)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXV, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 275, s. 709 – 710. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 275, s. 398 a 400. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 126 (275), s. 198. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 126 (275), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-126-275-260/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-126-275-260/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 275, s. 399 a 401.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/126, s. 73.

Boynuc de villa Vosuarii impeciit generum suum nomine Tecus de villa Catar pro occisione uxoris sue, sororis scilicet eius iudicibus Hisce, curiali comite de Zathmar, et Gabriele vicearchidiacono, pristaldo Forcos de villa Gylian. Tecus portato ferro combustus est.

Bojnuk z dediny Vašvári obvinil svojho švagra menom Tekuš z dediny Čatár zo zabitia svojej manželky, teda jeho sestry. Sudcami boli satmársky dvorský župan Hisce a vicearcidiakon Gabriel, pristavom Farkaš z dediny Kilián. Prenesením železa sa Tekuš popálil.

Nr. 127. (276.)**Č. 127 (276)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXVI, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 276, s. 710. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 276, s. 400. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 127 (276), s. 199. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 127 (276), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-127-276-263/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-127-276-263/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 81, s. 145.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 276, s. 401.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/127, s. 73.

Sama, castrensis de Zounuc de villa Sugu impeciit Pousam filium Pauli de villa Zolos dicens, quod suus esset concivis et ut ipse Sama et pristaldus suus, Absalon, dixerunt, iuverunt ipsum Samam in hoc ioubagiones castris Zounuc, sed solus Sama fuit in executione huius cause Waradini. Ille autem dixit se esse liberum et Teotonicum genere. Quos Angelus, curialis comes de Zounuc per praedictum pristaldum misit Waradinum. Ubi praefatus Sama subterfugit candentis ferri iudicium dicens, quod falso impeciisset Pousam pro suo concive.

Sama, hradčan zo Solnoku z dediny Čug, obvinil Póšu, Pavlovho syna z dediny Salač, tvrdiac, že je jeho spoluobyvateľom. A ako sám Sama a jeho pristav Absolon vypovedali, Samovi v tom pomáhali jobagióni hradu Solnok, ale jedine Sama bol pri rozsudku tohto prípadu vo Varadíne. Ten však povedal, že je slobodný a z rodu Nemcov. Solnocký dvorský župan Angel ich poslal s pristavom do Varadína. Tam spomenutý Sama odriekol súd rozžeraveného železa s tým, že Póšu falošne obvinil, že je jeho spoluobyvateľom.

Nr. 128. (277.)**Č. 128 (277)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nr – Nv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXVII, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, s. 710. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 277, s. 400 a 402. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 128 (277), s. 199. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 128 (277), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-128-277-266/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-128-277-266/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 82, s. 145.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 277, s. 401 a 403.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/128, s. 73.

Varou de villa Petri, dum quidam mercatores salis de provincia Zala

Keď istí obchodníci so soľou z komitátu Zala ukradli Varóovi z dediny Peter býka,

cepissent bovem apud eum pro furtivo
et tributarii regine causam mercatorum
illorum tenendam suscepissent iudice
Angelo, curiali comite de Zounuc,
pristaldo Rogero, Varou missus a preľato
iudice Waradinum venit cum suo
pristaldo, adversarii eius non venerunt.

prípád týchto obchodníkov mali mať
na starosti kráľovnini mýtnici. Sudcom
sa stal solnocký dvorský župan Angel,
pristavom Roger. Varó, ktorého
poslal spomenutý sudca do Varadína,
prišiel aj so svojim pristavom, jeho
protistrana neprišla.

Nr. 129. (278.)**Č. 129 (278)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCLXXVIII, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 278, s. 710. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 278, s. 402. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 129 (278), s. 199. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 129 (278),
www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-129-278-269/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 278, s. 403.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/129, s. 73.

Vitalis de villa Vedu impeciit Saulem
de villa Fegierunc pro furto iudice Mica
comite, pristaldo Zouizlou de villa Tulka.
Saul combustus est.

Vitalis z dediny Vedu obvinil Saula
z dediny Fed'vernek z krádeže. Sudcom
bol župan Mika, pristavom Stanislav
z dediny Tulka. Saul sa popálil.

Nr. 130. (279.)**Č. 130 (279)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCLXXIX, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 279, s. 710. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 279, s. 402. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 279, s. 200. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 130 (279),
www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-130-279-26C/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 279, s. 403.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/130, s. 73.

Forcos de villa Tauarnuc impeciit
convillanum suum Suka pro furto iudice
Iseph, tavarnicorum curiali comite,
pristaldo Petus de villa Chemey. Suka
portato ferro iustificatus est.

Farkaš z dediny Tavárnok obvinil
svojho spoludedinčana Suku z krádeže.
Sudcom bol dvorský župan taverníkov³⁴⁸
Ižip, pristavom Petuš z dediny Čemei.
Prenesením železa sa Suka očistil.

Nr. 131. (280.)**Č. 131 (280)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCLXXX, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 280, s. 710. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 280, s. 404. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

³⁴⁸ V období pred vznikom výsadných miest patrila taverník ku kráľovským úradníkom, ktorí mali na starosti správu kráľovských príjmov a majetku.

č. 131 (280), s. 200. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 131 (280), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-131-280-26F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-131-280-26F/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 280, s. 405.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/131, s. 74.

Tomas, Buga et Sumug impecierunt Syguert, Scemus et Votam de duabus marcis et uno fertone iudice Martino filio Tumpę comitis, pristaldo Bratus. Scemus et Vota portato ferro pro se et Siguert iustificati sunt.	Tomáš, Buga a Sumug obvinili Siguerta, Scemusa a Votu pre dve a štvrt' marky. Sudcom bol Martin, syn župana Tumpu, pristavom Bratus. Scemus a Vota sa prenesením železa za seba a Siguerta očistili.
--	--

Nr. 132. (281.)

Č. 132 (281)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXI, s. 251. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 281, s. 710 – 711. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 281, s. 404. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 281, s. 200. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 132 (281), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-132-281-272/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-132-281-272/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 281, s. 405.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/132, s. 74.

Vilmos et Temes de villa Burs impecierunt convillanos suos, Scicum et Fitam pro quatuor marcis iudice curiali comite episcopi Waradinensis, pristaldo Dekeu. Scicus et Fita iustificati sunt.	Viliam a Temež z dediny Burš obvinili svojich spoludedinčanov Sika a Fitu pre štyri marky. Sudcom bol dvorský župan varadínskeho biskupa, pristavom Deke. Sikuš a Fita sa očistili.
---	---

Nr. 133. (282.)

Č. 133 (282)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Nv – N2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXII, s. 251. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 282, s. 711. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 282, s. 404. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 133 (282), s. 200. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 133 (282), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-133-282-275/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-133-282-275/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 282, s. 405.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/133, s. 74.

Ioubagiones Petri filii Pou, scilicet Bulsu, Echi, Scemera, Loctu, Cheka, Suluc, Michael cum missi essent pro latrocinio a Heym, iudice eorum Waradinum ad iudicium ferri candentis per pristaldum nomine Catonem, dato termino in septimana Dominus fortitudo non venerunt,	Keď sudca Heim poslal jobagiónov Petra, Póovho syna, menovite Bulša, Ečiho, Semeru, Lokta, Čeku, Suluka a Michala, pre lúpež do Varadína na súd rozžeraveného železa s pristavom menom Kato, neprišli na stanovený termín cez týždeň <i>Dominus fortitudo</i> . ³⁴⁹ Ich pán
--	--

³⁴⁹ Šiesta nedeľa po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turicach).

sed Petrus, dominus illorum tulit literas ex parte Heym iudicis eorum, in quibus iubebatur pristaldo, quod differret causam illam ad festum Sancti Regis, ad regem.

Peter však priniesol list od ich sudcu Heima, v ktorom nariadil pristavovi, aby predložil tento prípad kráľovi na Sviatok Svätého kráľa.³⁵⁰

Nr. 134. (283.)

Č. 134 (283)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. N2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXIII, s. 251. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 283, s. 711. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 283, s. 406. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 134 (283), s. 201. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 134 (283), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-134-283-278/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 83, s. 145.

Prekl. (mad³.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 283, s. 407.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/134, s. 74.

Demetrius de villa Nazalas impeciit Ioancam de villa Simonis et Urbanum de villa Ebes dicens, quod cum glotem suam mortuo marito suo recepissent, etiam pecuniam suam, triginta marcas valentem, ei abstulissent. Quos Simeon voivoda per pristaldum nomine Andreae de villa Chengua ad iudicium ferri candentis misit Waradinum. Ubi taliter convenerunt, quod Ioanca et Urbanus de tribus, quas acceperant, redderent Demetrio unam pedissequam nomine Iahacecu et servum nomine Muncam, gloti autem suę traderent pedissequam nomine Ticuram et idem pristaldo satisfacerent, iudici autem Demetrius teneretur. Pro dotaliciis vero glotis Demetrii nullus a modo cum Demetrio agere posset, sed esset omnino absolutus, et, si aliquis requireret, Ioanca, frater glotis suae et Urbanus, maritus eius tenerentur Demetrium expedire. Pręterea Demetrius dederat gloti suę equatiam, quę

Demeter z dediny Nasal obvinil Ivanku z dediny Simon a Urbana z dediny Ebeš tvrdiac, že keď prijali jeho švagrinú po smrti jej manžela, tak jej zobrali peniaze v hodnote tridsiatich mariek. Voivoda³⁵¹ Šimon ich poslal s pristavom menom Ondrej z dediny Čengva na súd rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa tak dohodli, že Ivanka a Urban z troch, ktorých prijali, vrátia Demetrovi jednu menom Johacecu a sluhu menom Munka. Jeho švagrinej potom odovzdajú slúžku menom Tikura a títo istí zaplatia aj pristavovi. Sudcovi je však povinný zaplatiť Demeter. Za veno³⁵² švagrinej Demetra sa nikto nijako nemôže s Demetrom súdiť, ale nech je vo všetkom zbavený povinností, a ak niekto bude čokoľvek požadovať, Ivanka, brat švagrinej, a Urban, jej manžel, nech majú povinnosť Demetra od toho oslobodiť. Okrem toho Demeter má darovať svojej

³⁵⁰ Pravidelné, každoročne sa opakujúce celokrajinské súdne zhromaždenia konané v Stoličnom Belehrade na Sviatok Sv. Kráľa (20. augusta) spomína neskoršia Zlatá bula Ondreja II. z roku 1222. Tento záznam ukazuje, že sa kráľovské súdne dni konávali aj pred vydaním Zlatej buly.

³⁵¹ Hodnosť voivodu sa vzťahuje na hlavného predstaviteľa Sedmohradska (Transylvánie).

³⁵² Veno predstavoval majetok manželky, ktorý mal spravidla v užívaní manžel. Po smrti manželky malo byť veno vrátené vdove a pokiaľ bolo spotrebované, mala nadobudnúť jeho hodnotu.

furto sublata est illi, quam si Urbanus invenerit, Demetrius tenetur ex conducto eum iuvare in requirendo, si Urbanus requisiverit.

švagrinej kobylu, ktorú jej ukradli. Ak by ju Urban našiel, Demeter bude mať podľa dohody povinnosť pomôcť mu ju nadobudnúť späť, ak to bude Urban žiadať.

Nr. 135. (284.)**Č. 135 (284)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N2r – N2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXIV, s. 251. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 284, s. 711. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 284, s. 406 a 408. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 135 (284), s. 201 – 202. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 135 (284), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-135-284-27B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-135-284-27B/)

Reg.: Marsina, *CDES I*, č. 195, s. 154. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 75, s. 143 – 144.

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 284, s. 407 a 409.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/135, s. 75.

Noverunt universi, quod Anthonius de villa Zupur cum esset citatus Waradinum ad candentis ferri iudicium dato termino in septimana Dominus fortitudo Salamone, comite de Nittra iudice a rege delegato, pristaldo Nicolao, Antonius non venit, Heme vero et Gyoma, adversarii eius et pristaldus venerunt.

Nech sa všetci dozvedia, že keď bol Anton z dediny Sopor predvolaný do Varadína na súd rozžeraveného železa nitrianskym županom Šalamúnom, sudcom ustanoveným kráľom, a pristavom Mikulášom, v stanovenom termíne v týždni *Dominus fortitudo*³⁵³ Anton neprišiel. Ale Heme a Đoma, jeho protistrana, aj s pristavom prišli.

Nr. 136. (285.)**Č. 136 (285)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLXXXV, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 285, s. 712. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 285, s. 408. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 136 (285), s. 202. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 136 (285), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-136-285-27E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-136-285-27E/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 76, s. 144.

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 285, s. 409.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/136, s. 75.

Georgius de villa Babud veniens cum pristaldo suo nomine Cubuchi dixit se litigasse coram Angelo, curiali comite de Zounuc pro violenta ablacione servi sui cum Somu de villa Gyou, qui Somu veniens in sexta feria eiusdem septimane

Juraj z dediny Babud, ktorý prišiel so svojím pristavom menom Kubeči, tvrdil, že sa pre násilné odňatie svojho sluhu so Somom z dediny Đó súdil pred solnockým dvorským županom Angelom. Keď Somu prišiel v piatok tohto týždňa,

³⁵³ Šiesta nedeľa po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

dixit non stare se iudicio prefati iudicis
in causa ista eo, quod alias esset iudex
et pristaldus eorum.

vyhlásil, že nebude stáť pred súdom
a pred spomenutým sudcom v tomto
spore, pretože on nie je ich sudca a pristav.

Nr. 137. (286.)**Č. 137 (286)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. N2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCLXXXVI, s. 252. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 286, s. 712. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 286, s. 408 a 410. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum
Varadinense*, č. 137 (286), s. 202. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*,
č. 137 (286), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-137-286-281/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-137-286-281/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 286, s. 409 a 411.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/137, s. 75.

Egyud et Smaragdus comites miserunt
contubernarium suum, Andream
a Zomlun, impecierunt Laurentium de
villa Latinorum Waradinensium pro
occisione servorum eorum, iudice Ioachin
aeconomu, pristaldo Fulco clericu. Sed
cum Laurentius paratus esset portare
candens ferrum, Andreas renuntiavit
iudicio ferri candentis dicens illum esse
innocentem.

Župani Egid a Smaragd poslali svojho
spoločníka Ondreja zo Zomlunu
a obvinili Vavrinca z dediny
varadínskych Latinov zo zabitia
svojich sluhov. Sudcom bol správca
Joachim, pristavom duchovný Fulko.
Ale keď bol Vavrinec pripravený niesť
rozžeravené železo, Ondrej odmietol
súd rozžeraveného železa tvrdiac,
že je nevinný.

Nr. 138. (191.)**Č. 138 (191)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. I2r. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 191,
s. 688. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 191, s. 310 a 312. Karácsonyi – Borovszky,
Regestrum Varadinense, č. 138 (191), s. 202 – 203. Solymosi – Szovák, *Váradi
Jegyzőkönyv*, č. 138 (191), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-138-191-284/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-138-191-284/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 191, s. 311 a 313.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/138, s. 75.

Nicolaus de villa Ghony impeciit
convilanos suos, scilicet Michaellem,
Texen, Burat et Mecam de occisione filii
sui, quos Martinus comes per pristaldum
nomine Scaden misit Varadinum ad
examen ferri candentis. Ubi praenominati
rei de homicidio sunt convicti.

Mikuláš z dediny Gony obvinil svojich
spoluobyvateľov, menovite Michala,
Tekšena, Burata a Meku, zo zabitia
svojho syna. Župan Martin ich poslal
s pristavom menom Skaden do Varadína
na súd rozžeraveného železa, kde prv
menovaných odsúdili zo zabitia človeka.

Nr. 139. (192.)**Č. 139 (192)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. I2r – I2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CXCII, s. 234. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 192, s. 688 – 689. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 192, s. 312. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 139 (192), s. 203. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 139 (192),
[www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-139-192-287/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-139-192-287/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 192, s. 313.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/139, s. 75.

Texa Ysmaelita de Nyr impeciit villanos Cegan pro marcis duodecim Alexandro comite iudice a rege delegato, qui per pristaldum nomine Stephanum Varadinum missi taliter convenerunt, quod praedicti villani darent adversario suo quinque marcas fertone minus, iidem iudici satisfacerent, ius autem pristaldi Texa persolveret.

Izmaelita³⁵⁴ Teksa z Nyíru obvinil dedinčanov z Cegénu pre dvanásť mariek pred županom Alexandrom, sudcom ustanoveným kráľom. Keď ich s pristavom menom Štefan poslali do Varadína, dohodli sa tak, že spomenutí dedinčania dajú svojej protistrane štyri a trištvrte marky a zaplatia sudcovi. Poplatok pristavovi však zaplatí Teksa.

Nr. 140. (193.)

Č. 140 (193)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 12v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CXCIII, s. 234. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 193, s. 689. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 193, s. 312. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 140 (193), s. 203. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, 140 (193), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-140-193-28A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-140-193-28A/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 103, s. 29. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 84, s. 145 – 146.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 193, s. 313.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/140, s. 76.

Kusun de villa Zupur cum convilana sua, matre scilicet Seden, quam de veneficio impecierat, taliter convenit, quod ipse nichil acciperet et iudici, scilicet Thomę vicearchidiacono tertiam partem persolveret, pristaldo autem suo communiter cum illa satisfacerent. Reliquas partes iudicis et pristaldi praefate mulieri reliquid persolvendas.

Kušun z dediny Sopor sa so svojou spoludedinčankou, konkrétne matkou Sedena, ktorú obvinil z travičstva, tak dohodol, že on nedostane nič a sudcovi, menovite vicearcidiakonovi Tomášovi, zaplatí tretinu, no svojmu pristavovi zaplatia spoločne s ňou. Zvyšok pre sudcu a pristava zostane na zaplatenie spomenutej žene.

Nr. 141. (194.)

Č. 141 (194)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 12v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CXCIV, s. 234. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 194, s. 689. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 194, s. 314. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 141 (194), s. 203. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, 141 (194), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-141-194-28D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-141-194-28D/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 194, s. 315.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/141, s. 76.

³⁵⁴ V stredovekej uhorskej latinčine označenie moslimov.

<p>Universi ioubagiones Bichorienses impecierunt ante Micam, comitem eorum universos castrenses de Bichor dicentes, quod ipsi castrenses bis acceperunt ab eis debita iudicia, in quibus ipsi ioubagiones castrensibus tenebantur. Supradictus itaque iudex dato pristaldo nomine Laurentio de villa Quesereu ad iudicium ferri candentis misit Varadinum, ubi taliter convenerunt, quod praedicti castrenses darent praefatis ioubagionibus quinquaginta et tres boves, iudici autem et pristaldo utraque pars simul satisfaceret.</p>	<p>Všetci biharskí jobagióni obvinili pred svojim županom Mikom všetkých biharských hradčanov tvrďiac, že títo hradčania dvakrát prijali od nich rozhodnutia o záväzku, v ktorých sa títo jobagióni zaviazali hradčanom. Vyššie spomenutý sudca po tom, čo ustanovil pristava menom Vavrinec z dediny Kešerú, ich poslal do Varadína na súd rozžeraveného železa. Tam sa tak dohodli, že spomenutí hradčania dajú uvedeným jobagiónom päťdesiattri býkov, no sudcovi a pristavovi zaplatia obe strany spoločne.</p>
Nr. 142. (195.)	Č. 142 (195)
<p>Vyd.: <i>Ritus explorandae veritatis</i>, s. 12v – 13r. Bel, <i>Adparatvs ad hist. Hvng.</i>, č. CXCv, s. 234. Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i>, č. 195, s. 689. Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 195, s. 314. Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i>, č. 142 (195), s. 204. Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv</i>, č. 142 (195), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-142-195-290/</p> <p>Prekl. (mad^l.): Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 195, s. 315.</p> <p>Prekl. (rum.): Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i>, č. 67/142, s. 76.</p>	
<p>Bandu de villa Gyan portato Varadini ferro pro fractione dentis et dampno quadraginta ponderum argenti iustificatus est contra Guta, Boyciud et dominum Kekeu, iudice Ragnaldo, praeposito Varadinensi et pristaldo nomine Georgio.</p>	<p>Bandu z dediny Ďán sa očistil po tom, ako vo Varadíne preniesol železo pre zlomenie zuba a škodu štyridsať vážok striebra v spore proti Gutovi, Biciudovi a pánovi Kekóvi. Sudcom bol varadínsky prepošt Ragnald a pristavom bol Juraj.</p>
Nr. 143. (196.)	Č. 143 (196)
<p>Vyd.: <i>Ritus explorandae veritatis</i>, s. 13r. Bel, <i>Adparatvs ad hist. Hvng.</i>, č. CXCVI, s. 234. Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i>, č. 196, s. 689. Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 143, s. 314 a 316. Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i>, č. 143 (196), s. 204. Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv</i>, č. 143 (196), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-143-196-293/</p> <p>Reg.: Jakó, <i>Erdélyi okmt.</i>, č. 85, s. 146.</p> <p>Prekl. (mad^l.): Kandra, <i>A Váradí regestrum</i>, č. 196, s. 315 a 317.</p> <p>Prekl. (rum.): Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i>, č. 67/143, s. 76.</p>	
<p>Stephanus de villa Perlu impeciit Simonem filium Fecu pro furto iudice curiali comite de Zounuc nomine Angelo, pristaldo Moys. Praedictus Simon portato Varadini ferro combustus est.</p>	<p>Štefan z dediny Perlu obvinil z krádeže Šimona, Fekuovho syna. Sudcom bol solnocký dvorský župan menom Angel, pristavom Mojš. Spomenutý Šimon sa prenesením železa vo Varadíne popálil.</p>

Nr. 144. (197.)

Č. 144 (197)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 13r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXCVII, s. 234 – 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 197, s. 689 – 690. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 197, s. 316. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 197, s. 204. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 144 (197), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-144-197-296/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-144-197-296/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regesztiák*, č. 111, s. 30.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 197, s. 317. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/144, s. 77.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/144, s. 76 – 77.

Choucad, uxor Tekudini, servi Fabiani conquesta est Simoni Variadensi episcopo dicens, quod cum ipsa sit libera, dominus suus Fabianus velit eam redigere in servitute. At ille dixit eam suam esse ancillam. Illa vero dixit tutorem suę libertatis nomine Gunuzt. Praenominatus itaque iudex posuit eos ad iudicium ferri candentis, dans eis pristaldum nomine Farcasium. Sed interea praedicta Choucad se ipsam recognoscens confessa est se esse ancillam Fabiani, ut ipse asserebat. Fabianus vero, ipsam quidem retinuit sibi in ancillam, sed filias eius dimisit esse liberas cum omni generatione, que ab illis est successura, ut quam ipse, tam omnis earum progenies utriusque, ubi voluerint, manendi habeant libertatem.

Čókad, manželka Tekudína, Fabiánovho sluhu, sťažovala sa varadínskemu biskupovi Šimonovi tvrdiac, že už keď bola slobodná, chcel ju jej pán Fabián naspäť uvrhnúť do služobného postavenia.³⁵⁵ Fabián tvrdil, že je jeho slúžkou. Ona však tvrdila, že má ručiteľ'a svojej slobody menom Gunust. A tak ich vyššie spomenutý sudca poslal na súd rozžeraveného železa určiť im pristava menom Farkaš. Medzitým sa však spomenutá Čókad, rozpamätajúc sa, sama vyznala, že je slúžkou Fabiána, ako tento vyhlasoval. Fabián si ju teda nechal ako slúžku, jej dcéram však ponechal slobodu. A to aj s celým potomstvom, ktoré z nich bude nasledovať, tak aby ony samy, ako aj všetci potomkovia oboch dcér, mali slobodu zostať tam, kde budú chcieť.

Nr. 145. (198.)

Č. 145 (198)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 13r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXCVIII, s. 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 198, s. 690. Kandra,

³⁵⁵ Výraz *servitus* je možné prekladať ako služobný pomer, služobné postavenie alebo ako otroctvo. Porovnaj MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 1125. Podobne ako výrazy *servus* a *ancilla*, ktoré sa hojne vo Varadínskom registri vyskytujú, nie je možné jednoznačne sa rozhodnúť pre jednu alebo druhú možnosť. Výraz *servus* síce pochádza z klasickej latinčiny a zvyčajne sa prekladá ako otrok, v prípade pomerov uhorskej spoločnosti zo začiatku 13. storočia je však jeho obsah i spoločenský a hospodársky význam iný. V záznamoch Varadínskeho registra majú navyše títo *servi* a *ancillae* procesnú spôsobilosť, čo z nich v takýchto prípadoch robilo subjekty právnych vzťahov. Z týchto dôvodov sme sa preto rozhodli prekladať tieto výrazy ako sluha, služobníčka, služobný pomer.

A Váradí regestrum, č. 198, s. 316 a 318. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 145 (198), s. 204 – 205. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 145 (198), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-145-198-299/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-145-198-299/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 111, s. 30.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 198, s. 317 a 319.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/145, s. 77.

Sabud et Kereu impetierunt Tivan de occisione nurus sue, sororis ipsorum iudice Gabriele archidiacono, Farcasio pristaldo. Qui cum Varadinum advenissent, taliter convenerunt, quod Tiuandu daret adversariis suis duas marcas et idem pristaldo satisfaceret, pro parte autem iudicis adversarii sui tenerentur.

Sabud a Keró obvinili Tivana zo zabitia jeho nevesty, ich sestry. Sudcom bol arcidiakon Gabriel, pristavom Farkaš. Keď prišli do Varadína, tak sa dohodli, že Tivan dá svojej protistrane dve marky a tiež zaplatí pristavovi, ale sudcovu časť bude povinná zaplatiť jeho protistrana.

Nr. 146. (199.)

Č. 146 (199)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 13v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXCIX, s. 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 199, s. 690. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 199, s. 318. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 146 (199), s. 205. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 146 (199), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-146-199-29C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-146-199-29C/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 199, s. 319.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/146, s. 77.

Zada impeciit Tecam pro tribus bobus et quindecim cubitis pannorum, pro tunica et pallio iudice Gereone, pristaldo Vosos. Praedictus Zada portato ferro Varadini combustus est.

Zada obvinil Teku pre troch býkov a pätnásť lakt'ov látky na kabát a plášť. Sudcom bol Gereon, pristavom Vosos. Spomenutý Zada sa prenesením železa vo Varadíne popálil.

Nr. 147. (200.)

Č. 147 (200)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 13v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CC, s. 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 200, s. 690. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 200, s. 318. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 147 (200), s. 205. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 147 (200), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-147-200-29F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-147-200-29F/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 200, s. 319.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/147, s. 77.

Hertueg de villa Hertueg impeciit Gregorium de eadem villa dicens, quod fratrem suum interfecisset, iudice Ioachin biloto, pristaldo Ibrachin. Illi autem Varadini taliter convenerunt, quod tam ipsi, quam omnis posteritas eorum in hac

Hertvég z dediny Hertvég obvinil Juraja z tej istej dediny tvrdiac, že zabil jeho brata. Sudcom bol bilot Joachim, pristavom Ibrahim. Títo sa však vo Varadíne tak dohodli, že ako oni sami, tak aj celé ich potomstvo, bude v tomto

causa pacem haberent. Gregorius autem daret adversario suo nomine Hertueg tres marcas fertone minus et idem pristaldo satisfaceret, iudici autem dominus Hertueg teneretur.

prípade dodržiavať mier. Juraj potom dá svojej protistrane menom Hertvég dve a trištvrté marky a tiež zaplatí pristavovi, sudcovi však bude mať povinnosť zaplatiť pán Hertvég.

Nr. 148. (291.)

Č. 148 (291)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N3r – N3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCI, s. 253. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 291, s. 713. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 291, s. 414 a 416. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 148 (291), s. 205 - 206. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 148 (291), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-148-291-2A2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-148-291-2A2/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 291, s. 415 a 417. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 148, s. 123 – 124. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 148, s. 197 – 198. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 148, s. 86 – 87. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/148, s. 77.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/148, s. 77 – 78.

Misca, Iohannes, Buctu et Abraam, filii Bucanis de Boiano, impetierunt Ioannem filium Opoy de Rabay et Bichorienses de alio Boiano, scilicet Chemem et Temem et omnes castrenses de eadem villa dicentes, quod nullum haberent consortium cum eis de arundineto et insulis et paludibus et locis piscationis. Illi e contra dixerunt se in omnibus p̄dictis usibus ex aequo esse consortes. Gyula igitur, palatinus comes discutiens eos per pristaldum nomine Gyurc filium Moysa de villa Heldus misit ad examen ferri candentis Waradinum, ubi taliter convenerunt, quod Iohannes et Bichorienses de Boiano equalem haberent proprietatem et consortium generale de arundineto in arundinibus et locis piscationum cum filiis Buctonis de alio Boiano. Sed de insulis tantum duę, scilicet insula Myskae et Fecel, que videlicet in interiori parte sunt arundineti, praedicti Ioannis esset et Bichoriensium, alię vero insule, que in exteriori parte arundineti sunt, filiis Buctonis attinerent. In permittendis autem extraneis ad percipiendum aliquem usum de arundineto sic commune ius et

Miška, Ján, Buktu a Abrahám, synovia Bukana z Bajomu, obvinili Jána, syna Opoja z Rabé, a biharských obyvateľov z iného Bajomu, menovite Čemeho a Temeho, a všetkých hradčanov z tej istej dediny. Tvrdili o nich, že s nimi nemajú nijaký spoločný majetkový podiel na trstinách, ostrovoch a močiaroch a miestach na chytnie rýb. Tí naproti tomu tvrdili, že vo všetkých spomenutých úžitkoch majú rovnaký podiel. Preto ich palatín Ďula vypočul a poslal s pristavom Durkom, Mojšovým synom z dediny Földes, na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde sa tak dohodli, že Ján a biharskí z Bajomu majú rovnaké majetkové právo a všeobecný podiel z trstín v trstinoviskách a na močaristých miestach so synmi Bukta z iného Bajomu. Ale spomedzi ostrovov len dva, synovia menovite Miškov a Fecelov, ktoré sú zvnútra porastené trstinou, nech sú spomenutého Jána a biharských, no ďalšie ostrovy, ktoré sú porastené trstinou zvonka, nech prislúchajú Buktovým synom. Pokiaľ však ide o umožnenie poskytnúť nejaký úžitok z trstín cudzím, tak nech majú spoločné a rovnaké právo,

ęquale haberent, ut neutra praedictarum villarum plures de aliis villis sine consensu reliquę ad sumendum aliquid de arundineto permittendi fas haberet. De villa autem talis facta est compositio, quod quęcumque via arundinetum esset filiorum Buctonis, eidem Ioanni quoque et convillanis eius Bichoriensis sine contradictione teneretur.

aby ani jedna zo spomenutých dedín nemala právo umožniť viacerým ľuďom z iných dedín bez súhlasu tej druhej vziať niečo z trstinového porastu. Ohľadom dediny sa uzavrela taká dohoda, že ktorákolvek cesta k trstinám patrí Buktovým synom aj tomuto Jánovi a jeho biharským spoludedinčanom a bez námietok sa v ich držbe zachová.

Nr. 149 (292.)

Č. 149 (292)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N3v – N4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCII, s. 253. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 292, s. 713 – 714. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 292, s. 416. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 149 (292), s. 206. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 149 (292), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-149-292-2A5/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 292, s. 417.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/149, s. 78.

Varou de villa Bud impeciit convillanum suum Emericum pro una marca et dimidia iudice Leustachio, domino eorum, pristaldo Michaelae. Waradini taliter convenerunt, quod Varou satisfaceret iudici, Emericus vero teneretur pristaldo et daret adversario suo quindecim pondera.

Varó z dediny Bud obvinil svojho spoludedinčana Imricha pre jeden a pol marky. Sudcom bol ich pán Lestach, pristavom Michal. Vo Varadíne sa tak dohodli, že Varó zaplatí sudcovi, Imrich je povinný zaplatiť pristavovi a tiež dať svojej protistrane pätnásť vážok.

Nr 150. (293.)

Č. 150 (293)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCIII, s. 253. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 293, s. 714. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 293, s. 416 a 418. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 150 (293), s. 206 – 207. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 150 (293), www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-150-293-2A8/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 293, s. 417 a 419.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/150, s. 78.

Barabas impeciit ioubagionem Agya comitis nomine Thomam dicens, quod filium suum nomine Sub, qui fuit apud Barrabam in servitute pro pecunia, ipse Tomas furtim fugere ab eo fecisset. Quod cum Tomas negaret, přefatus Agya discutiens

Barabáš obvinil jobagióna župana Ad'u³⁵⁶ menom Tomáš tvrdiac, že jeho syna menom Sub, ktorý bol pre dlh u Barabáša v službe, nechal tento Tomáš tajne od neho utiecť. Keď to Tomáš poprel, spomenutý Ad'a ich vypočul a poslal

³⁵⁶ Azda župan z komitátu Krasna. ZSOLDOS, *Magyarország világi archontológiája 1000–1301*, s. 166.

<p>per pristaldum nomine Cosmam misit Waradinum ad candentis ferri iudicium. Ubi iam dictus Barrabas accepit unam marcam et fertonem a Thoma et absolvit Thomam a causa sua et filium eius a servitute.</p>	<p>s pristavom menom Kozma do Varadína na súd rozžeraveného železa. Tu už spomenutý Barabáš prijal od Tomáša jednu a štvrt' marky a oslobodil Tomáša z jeho prípadu a jeho syna zo služby.</p>
---	--

Nr. 151. (294.)**Č. 151 (294)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. N4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXCIV, s. 253. Endlicher, 294, č. 294, s. 714. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 294, s. 418. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 151 (294), s. 207. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 151 (294), [www.arcanum.com\(...\)annus-1215-235/nr-151-294-2AB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1215-235/nr-151-294-2AB/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 294, s. 419.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/151, s. 78.

<p>Quidam nomine Luc cum pristaldo suo nomine Santo veniens in septimana Dicit Dominus dixit se esse missum a iudice eorum, scilicet Bodum filio Bodum ad portandum ferrum pro tribus marcis contra quendam nomine Christianum, sed Christianus in praedicta septimana Waradini non comparuit.</p>	<p>Istý človek menom Luk prišiel so svojím pristavom menom Santo v týždni <i>Dicit Dominus</i>³⁵⁷ a tvrdil, že ho poslal jeho sudca, konkrétne Bodum, Bodov syn, preniesť železo, a to pre spor v hodnote troch mariek proti akémusi človeku menom Kristián. Kristián sa však v spomenutom týždni vo Varadíne neobjavil.</p>
--	---

ANNUS 1216.**ROK 1216****Nr. 152. (232.)****Č. 152 (232)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXII, č. 240. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 232, s. 698. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 232, s. 353. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 152 (232), s. 207. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 152 (232), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-152-232-2AF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-152-232-2AF/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 232, s. 353.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/152, s. 78.

<p>Petrus de villa Gyon impeciit convillanum suum, dominum Segym de occisione cognati sui per violenciam iudicibus Barraba comite, magistro Fila, pristaldo Omodoi. Scegyun portato ferro Waradini iustificatus est.</p>	<p>Peter z dediny Gyón obvinil svojho spoludedinčana pána Šegóna z násilného usmrtenia jeho príbuzného. Sudcami boli župan Barabáš a magister Fila, pristavom Omodej. Prenesením železa sa vo Varadíne Šegón očistil.</p>
--	---

³⁵⁷ Dvadsaata tretia nedel'a po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

Nr. 153. (233.)

Č. 153 (233)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXIII, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 233, s. 698. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 233, s. 352. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 153 (233), s. 207. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 153 (233), www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-153-233-2B2/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 233, s. 353.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/153, s. 79.

Mouric de villa Barc impeciit quendam nomine Becum sine manibus de dampno quinque marcarum iudice Gyula, comite palatino, pristaldo Bertolom. Homo Mouricini portato ferro iustificatus est.

Móric z dediny Barc obvinil bez svedkov³⁵⁸ akéhosi človeka menom Bekum zo škody v hodnote piatich mariek. Sudcom bol palatín Július, pristavom Bertolom. Prenesením železa sa Móricov človek očistil.

Nr. 154. (234.)

Č. 154 (234)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K4v – Lr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXIV, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 234, s. 698. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 234, s. 352 a 355. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 154 (234), s. 208. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 154 (234), www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-154-234-2B5/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 234, s. 353 a 355.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/154, s. 79.

Agya et Dionisius comites impecierunt ioubagiones Priuarti, qui sunt in villa Vodozt, scilicet Vs, Pascham, Leustachium, Petrum, Chekam, Scendu, Paulum, Bedur, Schechni, Rodum et Sthanum dicentes, quod furati essent pecuniam matris ipsorum. Quibus rem negantibus Smaragdus comes ex praecepto regis Andree discutiens per pristaldum nomine Andream de villa Zumlung misit Varadinum. Ubi praedicti comites candentis ferri subterfugerunt iudicium dicentes adversarios suos iustos esse et quod ipsi ignoranter eos impeciissent de furto. Priuatus autem et ioubagiones eius pro

Župani Ad'a a Dionýz obvinili Privartových jobagiónov, ktorí sú v dedine Vodast, menovite Usa, Pašu, Leustacha, Petra, Čeku, Senda, Pavla, Bedura, Sčechniho, Roda a Stana, tvrdiac, že ukradli peniaze ich matky. Keď títo tvrdenie popreli, župan Smaragd ich z príkazu kráľa Ondreja vypočul a poslal s pristavom menom Ondrej z dediny Zomlin do Varadína. Tam sa spomenutí župani zriekli súdu rozžeraveného železa s tvrdením, že ich protistrana je nevinná a že oni sami ich nevedomky obvinili z krádeže. Ale Privart a jeho jobagióni pre dobro mieru a s ohľadom

³⁵⁸ Výraz *sine manibus* predstavuje synonymum pre *sine testibus*. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 407.

bono pacis et intuitu cognationis dimiserunt Agye et Dionisio comitibus debitum talionis, in quantum ad ipsos attinet.	na príbuzenstvo odpustili županom Ad'ovi a Dionýzovi dlh odplaty v sume, v ktorej sa na nich vzťahovala.
--	--

Nr. 155. (235.)**Č. 155 (235)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXV, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 235, s. 698. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 235, s. 354. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 155 (235), s. 208. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 155 (235), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-155-235-2B8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-155-235-2B8/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 235, s. 355.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/155, s. 79.

Michael, Paulus et Zoulat dixerunt se teneri Agye et Dionisio comitibus in triginta marcis argenti et debere decem persolvere in die Ramispalmarum et alias decem in festo Ascensionis, tertio decem in festo Ioannis Baptiste.	Michal, Pavol a Zólat tvrdili, že župani Ad'a a Dionýz im dlhujú tridsať mariek striebra a majú im desať zaplatiť na Kvetnú nedeľu a ďalších desať na Sviatok Nanebovstúpenia Pána, ³⁵⁹ tretích desať na Sviatok Jána Krstiteľa. ³⁶⁰
---	--

Nr. 156. (236.)**Č. 156 (236)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXVI, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 236, s. 698 – 699. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 236, s. 356. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 156 (236), s. 208. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 156 (236), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-156-236-2BB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-156-236-2BB/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 116, s. 30. Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 86, s. 146.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 236, s. 357. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/156, s. 190. Nagy, *Magyar középkor*², č. 156, s. 198.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/156, s. 79.

Cusid, uxor Dominici de villa Sanctę Crucis portato ferro contra Ananiam convillanum suum ostendit se non esse veneficam iudice Paldus, vicearchidiacono de Zounuc, pristaldo Laurentio de villa Detreh.	Kusid, Dominikova manželka z dediny Svätý Kríž, prenesením železa v spore so svojím spoludedinčanom Ananiom preukázala, že nie je travička. Sudcom bol solnocký vicearcidiakon Paldus, pristavom Vavrinec z dediny Detrek.
--	--

Nr. 157. (237.)**Č. 157 (237)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lr - Lv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXVII, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 237, s. 699. Kandra,

³⁵⁹ Na štyridsiaty deň po Veľkonočnej nedeli.

³⁶⁰ 24. júna.

A Váradi regestrum, č. 237, s. 356. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 157 (237), s. 209. Molnár - Simon, *Magyar nyelvemlékek*, č. 237 (157), s. 39. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 157 (237), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-157-237-2BE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-157-237-2BE/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 237, s. 357.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/157, s. 79 – 80.

<p>Boncia de villa Firu impeciit generum suum Somham et matrem eiusdem, scilicet Rugam et fratrem Ruge, scilicet Moncau de suffocatione sororis suę, videlicet ipsius Bontie iudice Mica comite, pristaldo Bartholomeo de villa Nyec. Qui Varadini taliter convenerunt, quod Somha haberetur pro homicida et Ruga persolveret quinque marcas fertone minus usque festum Sancti Georgii et idem satisfaceret pristaldo, partem vero iudicis Boncia persolveret.</p>	<p>Boncia z dediny Firu obvinil svojho zaťa Somu a jeho matku, menovite Rugu, a Ruginho brata, menovite Monkóa, z uskrtenia svojej, teda Bonciovej, sestry. Sudcom bol župan Mika, pristavom Bartolomej z dediny Nyék. Títo sa vo Varadíne tak dohodli, že Soma bude považovaný za vraha a Ruga zaplatí štyri a trištvrté marky do Sviatku svätého Juraja a rovnako zaplatí pristavovi, ale sudcovu časť zaplatí Boncia.</p>
--	--

Nr. 158. (238.)

Č. 158 (238)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXVIII, s. 241. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 238, s. 699. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 238, s. 358. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 158 (238), s. 209. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 158 (238), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-158-238-2C1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-158-238-2C1/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 87, s. 146.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 238, s. 359.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/158, s. 80.

<p>Muncu de villa Beruei impeciit convillanum suum, scilicet Vidam, de consensu et participatione atque proditione rei furtive iudice villico ipsorum, scilicet Vulchi, pristaldo Lotomas de eadem villa, alium quoque de villa Margneta nomine Vulchim impeciit idem Munc de furto, pristaldo Herrico, iudice Tumpa, curiali comite de Zounuc. Varadini autem portato ferro et Vida et Munc iustificati sunt.</p>	<p>Munk z dediny Börvei obvinil svojho spoludedinčana, menovite Vidu, z toho, že vedel o ukradnutej veci, z účasti na jej krádeži a na jej odovzdaní ďalej. Sudcom bol ich starešina menom Vulči, pristavom Lotomas z tej istej dediny. Ten istý Munk obvinil z krádeže aj iného človeka menom Vulčim z dediny Margita. Pristavom bol Herrik, sudcom solnocký dvorský župan Tumpa. Vo Varadíne však preniesli železo a Vida a Munk sa očistili.</p>
--	---

Nr. 159. (239.)

Č. 159 (239)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLIX, s. 241 – 242. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 239, s. 699. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 239, s. 358 a 360. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

č. 159 (239), s. 209 – 210. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 159 (239), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-159-239-2C4/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-159-239-2C4/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 239, s. 359 a 361.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/159, s. 80.

Simoun de villa Semec, ut ipse dixit de se, pristaldus Ioannis, curialis comitis de Bichor, ut idem de se dixit, contestatus est ex parte praefati comitis et Tupsa, biloti Bicoriensis, quod Varou filius Korochi de villa Iraz citatus a convillano suo nomine Hyued et item a Iacobo, Alberto, Teodoro, Forcost, Pentek, Guntu, Kemedu, Vruz, Chicouquod³⁶¹ de villa Sari pro furto septies ante praefatos iudices et ante praedecessores Ioannis comitis non venisset, proclamatus etiam per fora et provinciam, ut veniret ad iudicium. Ioannes itaque curialis comes et Tupsa bilotus ipsum furti reum condempnassent.

Šimon z dediny Šemeg, ako sám o sebe tvrdil, pristav biharského dvorského župana Jána, ako tento o sebe tvrdil, zo strany spomenutého župana a biharského bilota Tupsu dosvedčil, že Varó, syn Karača z dediny Iráz, predvolaný pre krádež svojím spoludedinčanom menom Hived, a tiež Jakubom, Albertom, Teodorom, Farkašom, Péntekom, Guntuom, Kemeduom, Orosom a Čikóom z dediny Šári, neprišiel sedemkrát pred spomenutých sudcov a pred predchodcov župana Jána. Vyzvali ho aj na trhoch a v komitáte, aby prišiel na súd. A tak ho dvorský župan Ján a bilot Tupsa odsúdili za krádež.

Nr. 160. (240.)

Č. 160 (240)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Lv – L2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXL, s. 242. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 240, s. 699 – 700. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 240, s. 360. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 160 (240), s. 210. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 160 (240), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-160-240-2C7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-160-240-2C7/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 240, s. 361. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 130, s. 151.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/160, s. 80.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, č. 160/1215, s. 344.

Andreas filius Scerben dicens se habere votum eundi Ierosolimam et nunquam inde reverti absolvit uxorem suam dans ei nubendi licenciam alii marito et dans ei duo capita hominum. Uxor autem sua contestata est per fratrem suum Stephanum, absoluisse maritum suum

Ondrej, Scerbenov syn, tvrdil, že sľúbil ísť do Jeruzalema a nikdy sa odtiaľ nevrátiť. Prepustil svoju manželku s tým, že jej dal povolenie vydat' sa za iného manžela a dal jej dvoch ľudí. Jeho manželka dosvedčila prostredníctvom svojho brata Štefana, že svojho manžela

³⁶¹ V prvom vydaní Varadínskeho registra je zápis „Chicou, q“, tento editor teda čítal toto meno ako „Chicouque“. V našom texte budeme príponu -que prekladať ako spojku „a“, nie ako súčasť vlastného mena.

a coniugio suo et ab omni dote omnique debito, in quo maritus eius ei tenebatur, asserens se contentam esse duobus illis capitibus hominum, quos maritus suus ei contulit.

uvoľnila z manželstva a z celého vena a všetkých záväzkov, ktorými jej bol ako jej manžel zviazaný, vyhlasujúc, že je spokojná s tými dvoma ľuďmi, ktorých jej manžel daroval.

Nr. 161. (241.)**Č. 161 (241)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L2r – L2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXLXI, s. 242. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 242, s. 700. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 242, s. 360 a 362. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 161 (241.), s. 210 – 211. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/241 (161), s. 84 – 85. Molnár - Simon, *Magyar nyelvelmékek*, č. 241 (161), s. 39. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 161 (241), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-161-241-2CA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-161-241-2CA/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 241, s. 361 a 363.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/161, s. 81.

Tunc et Legyn, castrenses Bichorienses de villa Gyan, coadiuvantibus Luca, principe exercitus, et Matthia centurione impecierunt libertinos Forcos et Kelemen, scilicet Iseput, Bulsuhut, Chimont, Sashat, Meduet, Ilobarut, hos omnes cum filiis suis, item Belat, Egidut, Tadeusut pro concivibus suis. Kelemen autem et Forcos dixerunt eosdem suos esse libertinos et accepto iudice a domino rege Andrea Smaragdo comite et pristaldo Iula filio Vacae inter multos adduxerunt Micam comitem in testimonium. Cuius testimonio, cum praefatus iudex esset contentus, ex praecepto regis posuit super iuramentum ipsius Mice comitis, ut scilicet ipso super sepulchrum Sancti Ladislai regis iurante praenominati libertini praenominatis Kelemen et Forcos redderentur.

Tunk a Legin, biharskí hradčania z dediny Gyán, za pomoci veliteľa vojska Lukáša a stotníka Matúša obvinili Farkašových a Klementových slobodníkov, menovite Ižeputa, Bulšuhuta, Čimonta, Sašata, Medveta, Ilobaruta, týchto všetkých aj ich synov, a tiež Belata, Egiduta, Tadeáša, že sú ich spoluobyvatel'mi. Ale Klement a Farkaš tvrdili, že sú to ich slobodníci; a prijali od pána kráľa Ondreja ako sudcu župana Smaragda a pristava Julu, Vakovho syna, a okrem mnohých iných priviedli župana Miku, aby svedčil. Keď bol vyššie spomenutý sudca uspokojený jeho svedectvom, nariadil z príkazu kráľa ohľadom svedectva samotného župana Miku, aby prisahal nad hrobom svätého kráľa Ladislava,³⁶² že spomenutí slobodníci spomínaného

³⁶² Tento hrob sa vo veľkavaradínskej katedrále nachádzal po prenesení ostatkov kráľa Ladislava I. z Nitry. V legende o sv. Ladislavovi sa medzi zázrakmi spomína súd varadínskeho biskupa Valtera, ktorý spor o vlastníctvo striebornej misky rozhodol na základe ponechania misky na hrobe svätého kráľa. Keď sa žalobca pokúsil misku vziať, údajne odpadol, vďaka čomu prehral v spore. Porovnaj Legenda sancti Ladislai regis, c. 10, s. 524 – 525. V záznamoch Varadínskeho registra sa hrob svätého Ladislava spomína viackrát ako miesto pre vykonanie slávnostnej prisahy ako formy dôkazu.

Cumque Mica comes staret ad sanctum sepulchrum iuratus, praedicti castrenses reconciliati sunt cum Kelemen et Forcos, ita scilicet, quod ipsi reddiderunt praenominatos libertinos praefatis Kelemen et Forcos, sed in puritate promissa. Compromiserunt enim Kelemen et Forcos, quod receptos libertinos suos in inferiorem condicionis ordinem non deprimerent, sed in eodem statu, scilicet libertinorum retinerent, generaliter de ipsis quoque castrensibus alia ablata non requirerent.

Klementa a Farkaša sa majú vrátiť. Keď sa župan Mika postavil k svätému hrobu, aby prisahal, spomenutí hradčania sa zmierili s Klementom a Farkašom, a to tak, že títo vrátia prv menovaných slobodníkov Klementovi a Farkašovi, ale s prísľubom neviny. Klement a Farkaš prijali kompromis, že keď prijmú svojich slobodníkov, neznižia im stav, ale zostanú v tom istom postavení, teda v postavení slobodníkov a vo všeobecnosti nebudú od samotných hradčanov požadovať ďalšie veci.

Nr. 162. (242.)

Č. 162 (242)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L2v – L3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLII, s. 242 – 243. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLX (nesprávne ako CLXII), s. 196. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 242, s. 700 – 701. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 242, s. 362 a 364. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 162 (242), s. 211 – 212. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 162 (242), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-162-242-2CD/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-162-242-2CD/)

Prekl. (mad').: Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 242, s. 363 a 365. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/162, s. 190 – 191. Nagy, *Magyar középkor*², č. 162, s. 198 – 199.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/162, s. 81 – 82.

Universus Varadinensis ecclesiae conventus universis, praesentes literas inspecturis salutem in Domino. Anno Domini milesimo ducentesimo decimo sexto, in septimana Omnis Terra Farcasius filius Gyama veniens cum Martino de villa Guerdei, pristaldo Gyula, comitis palatini ad iudicium ferri candentis contra Martinum de villa Zobolsu, raptorem scilicet filię suę et contra coadiutores illius stetit per totam septimanam illam, sed nullus de adversariis suis comparuit praeter quendam nomine Scegium, qui se nobis et postea iudici coadiutorem přefati Martini fuisse confessus exoculatus est. Memoratus itaque Farcasius ad praefatum iudicem reversus, renunciavit cum pristaldo suo adversarios suos ad

Celé kláštorné spoločenstvo varadínskej cirkvi všetkým, ktorí budú čítať túto listinu, pozdrav v Pánovi. V roku Pána tisíceho dvestého šesťnásteho, v týždni *Omnis Terra*,³⁶³ Farkaš, Ďamov syn, prišiel s Martinom z dediny Gerde, pristavom palatína Ďulu, na súd rozžeraveného železa proti Martinovi z dediny Sabolč, únoscovi jeho dcéry, a proti jeho pomocníkom. Ostal tam celý týždeň, ale nikto z jeho protistrany sa neobjavil, teda okrem kohosi menom Šegius, ktorý sa nám a potom sudcovi vyznal, že spomenutému Martinovi pomáhal, a boli mu vylúpnuté oči. A tak menovaný Farkaš sa vrátil k spomenutému sudcovi a so svojím pristavom vyhlásil, že protistrana neprišla

³⁶³ Prvá nedeľa po oktáve Troch kráľov (= Druhá nedeľa po Zjavení Pána).

iudicium ferri non venisse. Iudex igitur condemnavit illos, nam per eundem pristaldum suum et Farcasium tales nobis remisit literas.

Gyula, Dei gracia comes palatinus cuncto capitulo Varadinensis ecclesie salutem et dilectionem. Notificamus vobis, quod adversarii Forcos, quorum nomina haec sunt, Mortun, Zobolchi, cum servientibus eorum, Moruc, Ioanus, Niclous, Stephan et frater eius Ioud et servus suus Scimad, Gyomolth, Fyod, Petka et unus germanus eorum Bena, Gyurg, Mogud, Abel, Olberth et serviens suus Chyma, Matthaeus, Cecur, Scenter, Abram, Vece, Toluoy, Buc, Scumud in praesentia nostra remanserunt et ferrum levare in locum Waradinum misimus, quos termino praefixo pristaldus noster dixit, non venisse, quod si verum est, et vos scitis, quod praedicti homines ibi non fuerint, iam dicti Farcasii causam literis assignate et omnes praenominatos remansisse.

Nos autem, sicut praediximus, huius rei testes sumus, quod praenominati homines, in praedicta septimana Omnis terra Waradini non comparuerunt preter iam dictum Scegium.

na súd železa. Sudca teda protistranu odsúdil, totiž poslal nám prostredníctvom tohto svojho pristava a Farkaša takúto listinu.

Ďula, z Božej milosti palatín, celej kapitule varadínskej cirkvi, pozdrav a úctu. Dávame Vám na známosť, že protistrana Farkaša, ktorých mená sú: Martin, Sabolči s ich služobníkmi Morukom, Jánom, Mikulášom, Štefanom, a jeho brat Joud a jeho sluha Šimad, Ďomolt, Fiod, Petka a jeden ich brat Bena, Ďörk, Mogud, Abel, Albert a jeho služobník Čima, Matúš, Cecur, Šenter, Abram, Vece, Tolvaj, Buk, Šumud zotrvali v našej prítomnosti a poslali sme ich zdvihnúť železo do miesta Varadín. Ako povedal náš pristav, oni sa však na stanovený termín nedostavili, čo ak je pravda a ak Vy viete, že spomenutí ľudia tam neboli, prípad už spomenutého Farkaša zaznamenajte v listine a o všetkých vyššie menovaných uveďte, že sa nedostavili.

My však, ako sme už verejne vyhlásili, sme svedkami tejto veci, že prv menovaní ľudia sa na spomenutý týždeň *Omnis terra* neobjavili vo Varadíne, s výnimkou už spomenutého Šegia.

Nr. 163. (243.)

Č. 163 (243)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLIII, s. 243. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 243, s. 701. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 243, s. 364 a 366. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 163 (243), s. 212. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 163 (243), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-163-243-2D2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-163-243-2D2/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 243, s. 365 a 367. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/c, s. 24.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/163, s. 82.

Paul de villa Beltuk impeciit omnes Flandrenses de Batar pro occisione fratris sui Benedicti. Quod cum praedicti Flandrenses non difiterentur, sed dicerent se illum in latrocinio occidisse, Esau comes de Hugosa ex praecepto regis discuciens per pristaldum nomine

Pavol z dediny Beltuk obvinil všetkých Flámov z Bataru zo zabitia brata Benedikta. Keď to spomenutí Flámi nepopreli, ale tvrdili, že ho zabili pri lúpeži, ugočský župan Esau ich z príkazu kráľa vypočul a poslal s pristavom menom Martin do Varadína na súd

Martinum misit Waradinum ad candentis ferri iudicium, ubi Paul portato ferro iustificatus est. rozžeraveného železa. Tam sa Pavol prenesením železa očistil.

Nr. 164. (244.)**Č. 164 (244)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L3r – L3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLIV, s. 243. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLVIII, s. 194 – 195. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 244, s. 701 – 702. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 244, s. 366. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 164 (244), s. 212. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 164 (244), [www.arcanum.com\(...\)annus-1216-2AE/nr-164-244-2D5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1216-2AE/nr-164-244-2D5/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 244, s. 367.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/164, s. 82 – 83.

Pousa requisivit duos servos uxoris suę, filię Hudus comitis, scilicet Futan et filium eius Lucam coram Neuka comite Bicoriensi a canonicis de Sancto Prothomartire. Illi autem dixerunt eosdem servos donatos esse ab uxore ipsius pro remedio animę prioris mariti sui, scilicet Boc. Praefatus itaque iudex posuit super iuramentum uxoris Pouse, quod scilicet ipsa iuraret cum duobus filiis suis in ecclesia Sancti Prothomartiris et illos servos positos in eadem ecclesia auderet educere de ecclesia. Assignato itaque termino, přefata mulier cum filiis suis non venit, neque procuratorem causę suę misit. Praememoratus itaque iudex condemnavit eam et maritum eius Pousam et per pristaldum nomine Samam de villa Bursa nobis contestari et praesenti pagina fecit aeternari.

Póša v prítomnosti biharského župana Neuku od kanonikov Svätého Prvomučeníka požadoval (vrátiť) dvoch sluhov svojej manželky, dcéry župana Huduša, menovite Futana a jeho syna Lukáša.³⁶⁴ Tí však tvrdili, že jeho manželka im sluhov darovala za spásu duše svojho predošlého manžela menom Bok. Spomenutý sudca tak stanovil ohľadom prísahy Póšovej manželky, aby prisahala s dvoma svojimi synmi v Kostole svätého Prvomučeníka a oných sluhov umiestnených v tomto kostole sa odhodlal z kostola vyviešť. Keď sa však ustanovil termín, spomenutá žena so svojimi synmi neprišla ani neposlala poverenú osobu³⁶⁵ svojho prípadu. Preto spomenutý sudca odsúdil ju aj jej manžela Póšu a prostredníctvom pristava menom Sama z dediny Barsa nám kázal dosvedčiť to a zvečniť touto listinou.

³⁶⁴ Porovnaj č. 20.

³⁶⁵ Latinský termín *procurator* tu odkazuje na procesné zastúpenie strany.

ANNUS 1217.

ROK 1217

Nr. 165. (208.)

Č. 165 (208)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 14v – Kr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCVIII, s. 236 – 237. Fejér, *CDH VII/2*, s. 210 – 211. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 208, s. 692. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 208, s. 326 a 328. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 165 (208), s. 213. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 165 (208), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-165-208-2D9/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-165-208-2D9/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 208, s. 327 a 329.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/165, s. 83.

Anno ab incarnatione Domini millesimo ducesimo XVII. regnante victoriosissimo rege Andrea, Simone Varadinensi episcopo existente, Gyula, comite paletino Nimcha comite Bichoriensi, Anniano lectore et notario Bichorienses de centurionatu Sceculzaz et horum praecipue Tenkeu de villa Ebey impecierunt quendam liberum hominem nomine Deum dicentes, quod eorum esset concivis. Deus autem dixit se liberum esse omnino. Nimcha itaque, comes Bichoriensis, ex praecepto regis eos discuciens, interrogavit responsa ioubagionum Bichoriensium, scilicet Luce hodnogionis, Petri, Bibae, Tegegu et aliorum. Qui cum praefatum Deum et ipsi castrensem esse dixissent, posuit hoc super iuramentum eorum, quibus iurare non audentibus, castrenses condempnavit et praedictum Deum liberum esse denunciavit, atque per Ioancham comitem, pristaldum regis praesentibus praenominatis castris ioubagionibus libertatem eius nobis fecit contestari.

V roku od vtelenia Pána tisíceho dvestého sedemnásteho počas vlády najvíťaznejšieho kráľa Ondreja, keď bol varadínsky biskupom Šimon, palatínom Ďula, biharským županom Neuka, biharským lektorom a notárom Anián, ľudia zo stotiny Sikulov a z nich najmä Tenkó z dediny Ebei obvinili akéhosi slobodného človeka menom Deus, že je ich spoluobyvateľom. Ale Deus tvrdil, že je úplne slobodný. Biharský župan Neuka ich z príkazu kráľa vypočul. Žiadal výpovede biharských jobagiónov, menovite veliteľa vojska Lukáša, Petra, Bibu, Tegeguho a ďalších. Keď títo potvrdili, že spomenutý Deus je hradčan, nariadil im prisahať na to, a keď sa neodvážili prisahať, hradčanov odsúdil a spomenutého Dea vyhlásil za slobodného a prostredníctvom župana Ivanku, kráľovského pristava, nechal v prítomnosti prv spomenutých hradských jobagiónov nami potvrdiť jeho slobodu.

Nr. 166. (209.)

Č. 166 (209)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Kr – Kv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCIX, s. 237. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 209, s. 692 – 693. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 209, s. 328 a 330. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 166 (209), s. 213 – 214. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 166 (209), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-166-209-2DC/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-166-209-2DC/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 209, s. 329 a 331.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/166, s. 83 – 84.

Sol filius Salomonis littigavit cum abbate de monasterio Gabrielis Iohem de quinque capitibus hominum, tribus viris et duabus mulieribus coram Simone Varadinensi episcopo et quibusdam canonicis eius, Martino et Vidone et coram Nuncha, comite Bichoriensi dicens illos, quod sui iuris essent. E contra praefatus abbas asseruit, quod eosdem soror ipsius Sol nomine Sebe sub tali titulo ecclesiae Gabrieli dimisisset, ut unus illorum nomine Choloz serviret ecclesiae Sancti Michaelis, annuatim cum sexaginta panibus, uno bove trienni, tribus anseribus, quinque gallinis et sex cubulis cerevisiæ atque denariis ad tres missas et due mulieres, scilicet Scepa et Vederey essent lotrices eiusdem ecclesiae, duoque viri, scilicet Sekur et Lotomas liberi quidem essent, sed legatarii. Praenominatus itaque iudex, scilicet Neuca comes posuit hanc causam super iuramentum decani de supradicta ecclesia et fratris illius, quem adversarius eligeret et de comprovincialibus testibus super iuramentum Ioachin de Lazdu. Qui cum parati essent iurare super sepulchrum Sancti Ladislai regis coram Paulo sacerdote, coram Tumpa et Sidrac archidiaconis et aliis, supradictus Sol adiurare eos recusavit praesente pristaldo nomine Thoma filio Stephani de territorio Bichoriensi.

Sol, syn Šalamúna, sa pred varadínskym biskupom Šimonom, jeho kanonikmi Martinom a Vidom a biharským županom Neukom súdil s Johom, opätom z Gabrielovho kláštora³⁶⁶ pre piatich ľudí, troch mužov a dve ženy, tvrdiac, že sú slobodní. Proti tomu spomenutý opát vyhlásil, že sestra tohto Sola menom Sebe ich dala Gabrielovej cirkvi s takým určením, aby jeden z nich menom Čaloz mal povinnosť dať Kláštoru svätého Michala každoročne šesťdesiat chlebov, jedného trojročného býka, tri husi, päť slielok a šesť gbelov³⁶⁷ piva, ako aj denáre na tri omše. A dve ženy, menovite Šepa a Vederej, aby boli práčkami tohto kláštora, a dvaja muži, menovite Sekur a Lotomáš, aby boli slobodní, ale odkázaní v testamente.³⁶⁸ A tak prv spomenutý sudca, menovite župan Neuka, nariadil vykonať v tomto prípade prisahu dekana z vyššie spomenutého kláštora a jedného z bratov, ktorého si vyberie protistrana, a z miestnych svedkov vykonať prisahu Joachimovi z Lázdu. Keď však boli pripravení prisahať nad hrobom svätého Ladislava pred kňazom Pavlom, pred Tumpom a arcidiaconom Sidrakom a ďalšími, vyššie spomenutý Sol nesúhlasil s tým, aby prisahali. Prítomným bol pristav menom Tomáš, syn Štefana z biharského komitátu.

³⁶⁶ Kláštor sv. Michala Archanjela v Gáborjáne (Maď.). Ide o vôbec prvú zmienku o tomto kláštore, ktorý zanikol začiatkom 15. storočia. (Gábor je maďarským ekvivalentom mena Gabriel.)

³⁶⁷ Historická dutá miera s objemom od 10 – 25 l.

³⁶⁸ Lat. *legatarius* je v glosáriu pokladaný za výraz, ktorý označoval odkázanie osôb do poddanského stavu prostredníctvom dedičstva (závetného alebo aj bezzávetného). S ohľadom na to, že Varadínsky register je zo začiatku 13. storočia, upravili sme preklad podľa pomerov viac primeraných obdobiu vyhotovenia prameňa.

Nr. 167. (210.)

Č. 167 (210)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Kv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCX, s. 237. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 210, s. 693. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 210, s. 330 a 332. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 167 (210), s. 214. Marsina, *CDES I*, č. 212, s. 167. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 167 (210), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-167-210-2DF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-167-210-2DF/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 210, s. 331 a 333.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/167, s. 84.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 420. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, *Pramene práva na území Slovenska I*, s. 326.

Detusa de villa Sarus impeciit
convillanum suum nomine Detreh
de combustione domus suae et de
furto. Quos Petur, curialis comes
Dionisii, regie maiestatis camerarii,
ex praecepto domini sui discuciens
misit Varadinum ad iudicium ferri
candentis per pristaldum Sidizlou
nomine. Detreh itaque portato ferro
Varadini iustificatus est.

Detuša z dediny Šariš obvinil svojho
spoludedinčana menom Detreh
z podpálenia svojho domu a z krádeže.
Petur, dvorský župan Dionýza,
komorníka kráľovského veličenstva,
ich z príkazu svojho pána vypočul
a poslal do Varadína na súd rozžeraveného
železa s pristavom menom Zdislav.
A tak sa Detreh prenesením železa
vo Varadíne očistil.

Nr. 168. (211.)

Č. 168 (211)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Kv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXI, s. 237 – 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 211, s. 693. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 211, s. 332. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 168 (211), s. 214 – 215. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 168 (211), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-168-211-2E2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-168-211-2E2/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 211, s. 333.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/168, s. 84.

Helg de territorio Bichoriensi impeciit
Petrum et Paulum, filios Both
hodunogionis dicens, quod cum urgente
necessitate ad praedium illorum cum
tribus libertinorum capitibus confugisset
et postea cessante adversitate ad terram
natalem redire disponeret, illi tres
libertinos illos ab eo violenter abstulissent.
Qui cum hoc se fecisse negassent, Nuncha,
comes Bichoriensis per pristaldum nomine
Benedictum de villa Vduori misit illos
Varadinum, ubi praememoratus Helg
portato ferro iustificatus est.

Helg z biharského komitátu obvinil Petra
a Pavla, synov veliteľa vojska Bota.
Tvrdil, že keď sa vo veľkej núdzi uchýlil
na ich majetok s troma slobodníkmi
a keď neskôr protivníci odišli a rozhodol
sa vrátiť na rodnú zem, títo od neho
násilne odvliekli jeho troch slobodníkov.
Keď poprelí, že by to spravili, biharský
župan Neuka ich poslal s pristavom
Benediktom z dediny Udvari
do Varadína; tam sa už predtým
spomenutý Helg prenesením
železa očistil.

Nr. 169. (29.)

Č. 169 (29)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. B2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXIX, s. 202. Bel, *Notitia*, s. 568 – 569. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 29, s. 647 – 648. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 29, s. 136. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 169 (29), s. 215. Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpaleného železa*, s. 100. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 169 (29), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-169-29-2E5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-169-29-2E5/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 117, s. 30.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 29, s. 137. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 192, s. 185.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/169, s. 84.

Prekl. (slov.): Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpaleného železa*, s. 109.

Anno dominicae incarnationis millesimo ducentesimo decimo septimo in septimana Factus est iobagio Beli venit Varadinum probaturus sororem suam iudicio candentis ferri non esse meretricem et sigillata manu expectavit usque diem Veneris adversarios suos, scilicet raptorem sororis suę nomine Nicolaum et paralimphum, videlicet Karachinum alium et alios sodales sponsi, videlicet Tecam, Muchoriam, Urbanum, Porcan, Petu, Koch, Michedeum, Iacob, Michal, Nican, sed adversarii eius p̄nominati in p̄dicto termino non venerunt. Iudex huius cause Teca vicearchidiaconus, pristaldus Hoth.

V roku vtelenia Pána tisícneho dvestého sedemnásteho v týždni *Factus est*³⁶⁹ prišiel jobagión Beli do Varadína, aby na súde rozžeraveného železa dosvedčil o svojej sestre, že nie je neviestka. Po zapečatení ruky čakal až do piatku svoju protistranu, menovite únoscu svojej sestry menom Mikuláš, a svedka, menovite Kračina, a ďalších snúbencových spoločníkov, menovite Teku, Mučoriu, Urbana, Porkana, Petua, Koča, Mičedeu, Jakuba, Michala, Nikana. Menovaná jeho protistrana sa však na spomenutý termín nedostavila. Sudcom tohto prípadu bol vicearcidiacon Teka, pristavom Hot.

Nr. 170. (30.)

Č. 170 (30)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. B2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXX, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 30, s. 648. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 30, s. 136. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 170 (30), s. 215. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 170 (30), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-170-30-2E8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-170-30-2E8/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 89, s. 146.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 30, s. 137.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/170, s. 85.

³⁶⁹ Druhá nedel'ä po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

Cholnuc, ioubagio castru Houmic de villa Mon impeciit suum convillanum nomine Mocium pro furto iudice Iuan, curiali comite Benedicti filii Samud, pristaldo Tupas de villa Cocil. Mociu portato ferro iustificatus est.	Čolnuk, jobagión hradu Solnok z dediny Mon obvinil svojho spoludedinčana menom Mociu z krádeže. Sudcom bol Ivan, dvorský župan Benedikta, syna Samuda, pristavom Tupas z dediny Kocil. Po prenesení železa sa Mociu očistil.
---	--

Nr. 171. (31.)

Č. 171 (31)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXXI, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 31, s. 648. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 31, s. 138. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 171 (31), s. 216. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 171 (31), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-171-31-2EB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-171-31-2EB/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 31, s. 139.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/171, s. 85.

Villani Holmy, scilicet Hemequei, Lynthes, et Bertholon impecierunt convillanum suum nomine Teluc pro furto. Praedictus Teluc portato ferro iustificatus est. Iudex autem huius causae Isov, comes de Vgosi, pristaldus Thomas de villa Martin.	Dedinčania z Halmi, menovite Hemekei, Lyntes a Bertalan, obvinili svojho spoludedinčana menom Teluk z krádeže. Spomenutý Teluk sa po prenesení železa očistil. Sudcom tohto prípadu bol ugočský župan Ezau, pristavom Tomáš z dediny Martin.
---	--

Nr. 172. (32.)

Č. 172 (32)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2r – B2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXXII, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 32, s. 648. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 32, s. 138 a 140. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 32, s. 216. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 172 (32), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-172-32-2EE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-172-32-2EE/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 32, s. 139 a 141.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/172, s. 85.

Gense de villa Senmartin, scilicet praedio Sancti Petri de Sasuar, impeciit Checham de villa Ceunand et ioubagionem eiusdem ecclesiae pro furto. Qui Checa portato ferro iustificatus est, iudice Chepan filio Primi, pristaldo Choma de villa Iond.	Gense z dediny Senmartin, konkrétne z majetku Svätý Peter zo Sarváru, obvinil Čeku z dediny Kamand a jobagióna z tejto cirkvi z krádeže. Keď Čeka preniesol železo, očistil sa. Sudcom bol Čepan, Primov syn, pristavom Choma z dediny Jánd.
--	--

Nr. 173. (33.)

Č. 173 (33)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXXIII, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 33, s. 648. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 33, s. 140. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 173 (33), s. 216. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 173 (33), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-173-33-2F1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-173-33-2F1/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 33, s. 141.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/173, s. 85.

Tuca impetitus de Eded et Teca pro marca et tribus fertionibus. Qui Tuca portato ferro iustificatus est arbitris Chesario et Georgio, pristaldo Budon de villa Iarun.	Tuka bol obvinený Ededom a Tekom pre marku a tri štvrtiny. Tuka sa prenesením železa očistil. Rozhodcami boli Cézár a Juraj, pristavom Budon z dediny Jarun.
---	--

Nr. 174. (34.)

Č. 174 (34)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. XXXIV, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 34, s. 648. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 34, s. 140. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 34, s. 216 – 217. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 174 (34), [www.arcanum.com\(...\)annus-1217-2D8/nr-174-34-2F4/](http://www.arcanum.com(...)annus-1217-2D8/nr-174-34-2F4/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 34, s. 141.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/174, s. 85.

Paulus comes, filius Eufemiae impeciit Letem diaconum, Forcasium, Macarium et Benczem de sexaginta marcis. Quorum Lete purgavit se iuramento iudice Simone episcopo. Reliquos vero Heuca, comes Bichoriensis discuciens misit Varadinum ad candentis ferri iudicium, ubi cum essent, Vendegu, curialis comes predicti Pauli exemit Farcasium et Benczem a ferro candenti dicens dominum suum suspicionem suam ab eis removisse. Macarius vero portato ferro iustificatus est, pristaldo Bota existente.	Župan Pavol, syn Eufémie, obvinil diakona Leteho, Farkaša, Makaria a Benczeho pre šesťdesiat mariek. Z nich sa Lete očistil prisahou pred sudcom biskupa Šimona. Biharský župan Neuka ostatných vypočul a poslal do Varadína na súd rozžeraveného železa. Keď tam boli, dvorský župan spomenutého Pavla menom Vendegu vyňal Farkaša a Benczeho zo skúšky rozžeraveného železa tvrdiac, že jeho pán sa už zbavil svojho podozrenia voči nim. Makarius sa prenesením železa očistil v prítomnosti pristava Botu.
---	--

ANNUS 1219.

ROK 1219

Nr. 175. (60.)

Č. 175 (60)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. LX, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 60, s. 655. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 60, s. 170. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 175 (60), s. 217. Marsina, *CDES I*, č. 234, s. 182. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 175 (60), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-175-60-2F8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-175-60-2F8/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 60, s. 171.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/175, s. 86.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 420. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, *Pramene práva na území Slovenska I*, s. 326.

<p>Cyegl, abbas de Zeploc impeciit Benam de villa Scerep in Novo Castro de latrocinio iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Aegidio de villa Osa. Cumque Bena Varadini portare ferrum esset paratus, praenominatus abbas subterfugit iudicium ferri candentis dicens, quod falsa opinione praedictum Benam de latrocinio impeciisset.</p>	<p>Ciegl, opát z Krásnej,³⁷⁰ obvinil Benu z dediny Scerep³⁷¹ v Novom hrade³⁷² z lúpeže. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Egídius z dediny Osa. Keď bol Bena pripravený vo Varadíne niesť železo, prv spomenutý opát sa zriekol súdu rozžeraveného železa hovoriac, že obvinil spomenutého Benu z lúpeže na základe nesprávnej domnienky.</p>
--	--

Nr. 176. (61.)

Č. 176 (61)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXI, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 61, s. 655. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 61, s. 170. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 176 (61), s. 217. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 176 (61), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-176-61-2FB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-176-61-2FB/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 93, s. 147 – 148.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 61, s. 171.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/176, s. 86.

<p>Tekma et Pousa de villa Chybur impecierunt Andream convillanum suum de furto iudice Tobia, curiali comite de Zounuc, pristaldo Fintur de villa Tibur. Qui cum directi essent Varadinum, praenominati Tekma et Pousa subterfugerunt iudicium ferri candentis, dicentes, quod falsa opinione praedictum Andream de furto impeciissent. Pro bono tamen pacis Andreas fur promisit satisfacere iudici.</p>	<p>Tekma a Póša z dediny Chibur obvinili svojho spoludedinčana Ondreja z krádeže. Sudcom bol solnocký dvorský župan Tobiáš, pristavom Fintur z dediny Tibur. Keď ich poslali do Varadína, prv spomenutí Tekma a Póša sa zriekli súdu rozžeraveného železa a tvrdili, že spomenutého Ondreja obvinili z krádeže na základe nesprávnej domnienky. Pre dobro mieru zlodej Ondrej sľúbil zaplatiť sudcovi.</p>
---	--

Nr. 177. (62.)

Č. 177 (62)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXII, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 62, s. 655. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 62, s. 172. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 177 (62), s. 218. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 177 (62), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-177-62-2FE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-177-62-2FE/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 94, s. 148.

³⁷⁰ Krásna nad Hornádom, historicky časť abovského komitátu, dnes mestská časť Košíc.

³⁷¹ Názov dediny nie je možné identifikovať s konkrétnym sídlom.

³⁷² Označenie Abovského (Abaújvárskeho) komitátu.

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 62, s. 173.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/177, s. 86.

Senc de villa Obonic impeciit Texam, Erdeum, Bizam, Cesare et Salat de alia villa Obonyc pro quattuor marcis iudice Benedicto comite, pristaldo Azaria de villa Tinod. Pręnominatus Senc portato ferro iustificatus est.

Senk z dediny Obonik obvinil Teksu, Erdóa, Bizu, Cézara a Zalata z inej dediny Obonik pre štyri marky. Sudcom bol župan Benedikt, pristavom Azarius z dediny Tinod. Prv menovaný Senk sa prenesením železa očistil.

Nr. 178. (63.)

Č. 178 (63)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXIII, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 63, s. 655. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 63, s. 172. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 178 (63), s. 218. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 178 (63), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-178-63-301/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-178-63-301/)

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 63, s. 173.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/178, s. 86.

Ioannes, Nehol, Bensa de villa Neugy impecierunt Stephanum de villa Scela pro homicidio et de damno octo marcarum iudice Tibacyo comite, a rege delegato, pristaldo Samus. Stephanus portato ferro mundatus est.

Ján, Nehol, Bensa z dediny Neugy obvinili Štefana z dediny Scela za zabitie človeka a zo škody osem mariek. Sudcom bol kráľom ustanovený župan Tibacius, pristavom Samus. Prenesením železa sa Štefan oslobodil.

Nr. 179. (64.)

Č. 179 (64)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3r – C3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXIV, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 64, s. 655. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 64, s. 172 a 174. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 179 (64), s. 218. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 179 (64), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-179-64-304/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-179-64-304/)

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 64, s. 173 a 175.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/179, s. 86.

Milucy de villa Guneg impiectiit Vanam de villa Heten de damno suarum rerum ad aestimationem unius marcae et dimidię iudice Alexandro, comite de Zobolchy, pristaldo Quesa de villa Dubos. Vana portato ferro iustificatus est.

Milost z dediny Guneg obvinil Vanu z dediny Hetén zo škody na svojich veciach, ktorú odhadol na jeden a pol marky. Sudcom bol sabolčský župan Alexander, pristavom Késa z dediny Dubos. Vana sa prenesením železa očistil.

Nr. 180. (65.)

Č. 180 (65)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXV, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 65, s. 655. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 65, s. 174. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

č. 180 (65), s. 219. Marsina, *CDES I*, č. 235, s. 183. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 180 (65), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-180-65-307/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-180-65-307/)

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 65, s. 175.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/180, s. 87.

Abbas Cegl de Zeploc impeciit villanos Medueozu, scilicet Zuuzo, Pentec, Botam, Forcasium, Matthaeum et Galum pro latrocinio iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Aegidio de villa Osa. Cum ventum esset Varadinum, praedictus abbas renuntiavit iudicio ferri candentis dicens, quod falsa opinione homines supradictos de latrocinio impeciisset.

Opát Ciegl z Krásnej³⁷³ obvinil dedinčanov z Medgyaszó, menovite Zvuza, Pénteka, Botu, Farkaša, Mateja a Gala, z lúpeže. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Egídius z dediny Osa. Keď prišli do Varadína, vyššie spomenutý opát odvolal skúšku rozžeraveného železa tvrdiac, že spomenutých ľudí obvinil z lúpeže na základe nesprávnej domnienky.

Nr. 181. (66.)

Č. 181 (66)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXVI, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 66, s. 656. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 66, s. 174 a 176. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 181 (65), s. 219. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 181 (66), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-181-66-30A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-181-66-30A/)

Prekl. (mad³): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 66, s. 175 a 177.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/181, s. 87.

Cantus de villa Cocot impeciit Niculam de villa Ianust pro suspicione furti eo, quod cum praedictus Cantus apud ipsum Niculam pernoctaret, quinque porci, quos emerat, furtim sunt sublati. Nicula ergo ad examen ferri candentis a Mica comite Bicoriensi per pristaldum, nomine Burz Varadinum destinatus portato ferro se purgavit.

Kantus z dediny Kokad obvinil Nikulu z dediny Jánušt pre podozrenie z krádeže s tým, že keď spomenutý Kantus prenocoval u Nikulu, päť prasiat, ktoré kúpil, mu bolo ukradnutých. Keď biharský župan Mika určil Nikulovi ísť na skúšku rozžeraveného železa do Varadína s pristavom menom Burz, prenesením železa sa očistil.

Nr. 182. (67.)

Č. 182 (67)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXVII, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 67, s. 656. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 67, s. 176. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 182 (67), s. 219. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/67 (182), s. 85. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 182 (67), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-182-67-30D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-182-67-30D/)

³⁷³ Porovnaj č. 175 (60).

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 67, s. 177.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/182, s. 87.

Iordan de villa Keze et Keiguez de villa Shol, impecierunt Vgudut, Obudut, Scecam et Scemhegit, servos Thomę et Andreę et Dudorc et Bencium, libertinos eorundem de furto iudicibus Elia comite de Bekes et biloto Zeuen, pristaldo de Machya de villa Meh. Pręnominatorum furum quattuor, scilicet Vgud, Buncii, Obud et Sceca portato ferro combusti sunt et suspensi. Dodor veniens prę nimia infirmitate ferrum portare non potuit. Scemhegi in eadem septimana, scilicet Exurge Domine non comparuit.

Jordán z dediny Keze a Keiguez z dediny Šol obvinili Uguda, Obuda, Zeku a Semegita, sluhov Tomáša a Ondreja a Dudora a Bencia, ich slobodníkov, z krádeže. Sudcami boli békešký župan Eliáš a bilot Zeven, pristavom Machia z dediny Méh. Štyria spomenutí zlodeji, menovite Ugud, Buncius, Obud a Zeka, sa prenesením železa popálili a boli zadržaní. Keď prišiel Dudor, nemohol niesť železo pre prílišnú slabosť. Semegit sa v tom týždni, teda na *Exurge Domine*,³⁷⁴ neobjavil.

Nr. 183. (68.)

Č. 183 (68)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXVII, s. 208. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 68, s. 656. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 68, s. 178. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 183 (68), s. 220. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 183 (68), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-183-68-310/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-183-68-310/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 125, s. 30 – 31.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 68, s. 179.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/183, s. 87.

Petrus, curialis comes de Berucyo impeciit uxorem Chuburd de veneficio iudice Lek, abbate de Berucio, pristaldo Marcello de villa Marcusy. Prędicta mulier Varadini combusta est.

Dvorský župan z Berettyó Peter obvinil Čuburdovu manželku z travičstva. Sudcom bol berettyovský opát³⁷⁵ Lék, pristavom Marcel z dediny Markuši. Spomenutá žena sa vo Varadíne popálila.

Nr. 184. (69.)

Č. 184 (69)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXIX, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 69, s. 656. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 69, s. 178. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 184 (69), s. 220. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 184 (69), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-184-69-313/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-184-69-313/)

³⁷⁴ 8. nedeľa pred Veľkou nocou.

³⁷⁵ Z Kláštora Panny Márie v Szentjobb (Sániob, Rumunsko). Išlo o kláštor, ktorý založil kráľ Ladislav I. Svätý v súvislosti s kanonizáciou Štefana I. Svätého roku 1083, kde uchovávali vzácnu relikviu prvého uhorského kráľa – Svätú pravicu (mad. Szentjobb).

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 95, s. 148.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 69, s. 179.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/184, s. 87 – 88.

Domina Macya, uxor Aghę comitis
impeciit Petrum et fratrem eius
Shyrinchym ioubagiones Misķę
comitis de villa Gnezted et ioubagiones
Transsyluani episcopi Vilelmi, scilicet
Palanum et Zulupcum de villa Felcopusi
de occisione servientis sui et pro rebus
suis quadraginta marcas valentibus
violenter ablatis iudicibus Shekedz,
curiali comite Myske et Herbort, curiali
comite iam dicti episcopi et Simone
socero supradicti comitis, pristaldis
Shama de villa Cuzeploc et Hyuet
de villa Shulusth. Homo p̄dictę domine
portato ferro mundatus est.

Pani Macia, manželka župana Adu³⁷⁶
obvinila Petra a jeho brata Širinčima,
jobagiónov župana Miškeho z dediny
Gstered a jobagiónov sedmohradského
biskupa Viliama, menovite Palana
a Zulupka z dediny Felkapuši, zo zabitia
svojho služobníka a z ulúpenia svojich
vecí v hodnote štyridsiatich mariek.
Sudcami bol Čekedz, dvorský župan
Miške a dvorský župan už spomenutého
biskupa Herbert a svokor vyššie
spomenutého župana Šimon, pristavmi
Šama z dediny Kőzépłak a Hived
z dediny Šilist. Človek spomenutej panej
sa po prenesení železa oslobodil.

Nr. 185. (70.)

Č. 185 (70)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. LXX, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 70, s. 656 – 657. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 70, s. 180. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 185 (70), s. 220. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 185 (70),
[www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-185-70-316/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-185-70-316/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 70, s. 181.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/185, s. 88.

Niclous filius Ioannis de villa Tumas
impeciit ioubagiones Martini, scilicet
Nemel, Miclous, Eguch, Bibies,
Rubuzo et Tekam de villa Sarang pro
latrocinio et de damno rerum suarum
ad aestimationem duodecim marcarum
iudice Culqed, curiali comite de Bichor,
pristaldo Paul de villa Heydeh. Praedicti
latrones portato ferro mundati sunt.

Mikuláš, syn Jána, z dediny Tumaš obvinil
Martinových jobagiónov, menovite
Nemela, Mikuláša, Eguča, Bibéša, Rubuza
a Teku z dediny Sárand, z lúpeže a zo
škody na svojich veciach odhadovanej
na dvanásť mariek. Sudcom bol biharský
dvorský župan Kőlked, pristavom Pavol
z dediny Heideh. Spomenutí lúpežníci
sa prenesením železa oslobodili.

Nr. 186. (71.)

Č. 186 (71)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4r – C4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. LXXI, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 71, s. 657. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 71, s. 180. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

³⁷⁶ Z komitátu Krasna.

č. 186 (71), s. 221. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 186 (71),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-186-71-319/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 96, s. 148.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 71, s. 181.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/186, s. 88.

Paulus et Tena de villa Yled impetierunt Cicum de villa Cayhas et Mogodiam de eadem villa Yled pro rebus suis duas marcas valentibus violenter ablatis iudice Tobia, curiali comite de Zounuc, pristaldo Bota de villa Mochy. Supradictus Paulus pro se et pro fratre suo portato ferro combustus est.	Pavol a Tena z dediny Iled obvinili Cikuša z dediny Kahaša a Mogodiu z tej istej dediny Iled z násilného ulúpenia svojich vecí v hodnote dvoch mariek. Sudcom bol solnocký dvorský župan Tobia, pristavom Bota z dediny Mač. Keď vyššie spomenutý Pavol preniesol za seba a za svojho brata železo, popálil sa.
--	---

Nr. 187. (72.)

Č. 187 (72)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4v. Bel, *Aparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXII, s. 209. Endlicher, 72, s. 657. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 72, s. 182. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 187 (72), s. 221. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 187 (72), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-187-72-31C/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 72, s. 183.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/187, s. 88.

Cheka et Leseu de villa Solumus impecierunt Forcasium de villa Gyroc pro furto iudicibus Culqued, curiali comite et Forcasio biloto, pristaldo Mathia de villa Culchy. Fur Forcasius portato ferro iustificatus est.	Čeka a Lešó z dediny Solmus obvinili Farkaša z dediny Đarak z krádeže. Sudcami boli dvorský župan Kőlked a bilot Farkaš, pristavom Matej z dediny Kót. Zlodej Farkaš sa prenesením železa očistil.
--	--

Nr. 188. (73.)

Č. 188 (73)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4v. Bel, *Aparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXIII, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 73, s. 657. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 73, s. 182. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 188 (73), s. 221. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 188 (73), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-188-73-31F/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 97, s. 148.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 73, s. 183.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/188, s. 88.

Ioannes de villa Mochy impeciiit convillanum suum, scilicet, Otoqur de furto iudice Tobia, curiali comite de Zounuc, pristaldo Macobio de villa Elep. Otoqur portato ferro iustificatus est.	Ján z dediny Mač obvinil svojho spoludedinčana, menovite Otakara, z krádeže. Sudcom bol solnocký dvorský župan Tobia, pristavom Makob z dediny Elep. Prenesením železa sa Otakar očistil.
--	---

Nr. 189. (74.)

Č. 189 (74)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C4v – Dr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXIV, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 74, s. 657. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 74, s. 182 a 184. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 189 (74), s. 221 – 222. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 189 (74), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-189-74-322/

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 18, s. 31.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 74, s. 183 a 185.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/189, s. 89.

Gabriel de villa Folth litigavit cum villanis Bagya, scilicet Pet, Terpe, Ioanne, Sycia pro occisione sui filii, coram iudice Nicolao, palatino comite, quos discuciens per pristaldum suum nomine Ymarad de villa Seureg misit Varadinum ad examen iudicialis ferri. Qui in loco taliter convenerunt, ut eorum tres, scilicet Pet, Terpe, Ioannes darent Gabrieli decem et septem marcas in die Sancti Ioannis Baptistae in loco Varadiensí. Quod si non persolverent in eodem die, duplo persolvere tenerentur et idem satisfacere iudici. Gabriel vero pristaldo satisfaceret. Sycia tamen cum filio suo Paulo in loco Porozlou iuramento suo se purgaret. Terram autem, quam praefati villani a Bugard in commune emptam habebant, cuius occasione homicidium perpetratum est, ex aequo dividerent ita, quod aequali particione uterque sibi partem contiguam acciperet. Participes autem eiusdem homicidii, qui castrenses sunt, predicti quattuor homines expellere de cohabitatione sua tenerentur.

Gabriel z dediny Fót sa súdil pred sudcom palatínom Mikulášom s dedinčanmi z Bagy, menovite s Petom, Terpem, Jánom a Siciom, pre zabitie svojho syna. Keď ich ten vypočul, poslal ich so svojím pristavom menom Imarad z dediny Šurice do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Tí sa na mieste tak dohodli, že traja z nich, menovite Pet, Terpe a Ján, dajú vo Varadíne Gabrielovi sedemnášť mariek na deň svätého Jána Krstiteľa. Ak to v tento deň nezaplatia, budú povinní zaplatiť dvojnásobok, a tiež zaplatiť sudcovi. A Gabriel zaplatí pristavovi. Ale Sicia sa spolu so svojím synom Pavlom očistil prísahou na mieste Porozzló.³⁷⁷ Zem však, ktorú spomenutí dedinčania od Bugarda spoločne kúpili a na ktorej došlo k spáchaniu zabitia človeka, nech si spravodlivo rozdelia tak, že obidve strany si nechajú rovnakú časť. Ale spomenutí štyria ľudia, ktorí sú hradčanmi a ktorí sa zúčastnili na zabití toho človeka, majú byť vyhnaní zo svojej obce.

Nr. 190. (75.)

Č. 190 (75)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Dr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXV, s. 209. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 75, s. 658. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 75, s. 184. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

³⁷⁷ *In loco Porozlo* odkazuje na Kláštor sv. Petra a Pavla v Porozzló v Hevešskej župe. Porovnaj tiež č. 222 (9).

č. 190 (75), s. 222. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 190 (75),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-190-75-325/

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 19, s. 31.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 75, s. 185.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/190, s. 89.

Ambrosius, curialis comes ecclesie
Vaciensis impeciit Sunadum de villa
Sunad pro duodecim bobus et quadraginta
ovibus violenter ablatiis a Benedicto, servo
eiusdem ecclesiae iudice Gyula, curiali
comite, pristaldo Penthek de villa Ratolt.
Qui venientes Varadinum ad iudicium
ferri taliter convenerunt, ut predictus
Sunad daret unam marcam Ambrosio
et idem iudici satisfaceret, pristaldo
vero Ambrosius satisfacere convenit.

Dvorský župan vacovskej cirkvi Ambróz
obvinil Čomáda z dediny Csomád
z násilného odňatia dvanástich býkov
a štyridsiatich oviec od sluhu jeho cirkvi
Benedikta. Sudcom bol dvorský župan
Ďula, pristavom Péntek z dediny
Rátót. Keď sa dostavili do Varadína
na súd železa, dohodli sa, že spomenutý
Čomád dá jednu marku Ambrózovi
a tiež zaplatí sudcovi. Pristavovi
sa podujal zaplatiť Ambróz.

Nr. 191. (76.)

Č. 191 (76)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Dr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. LXXVI, s. 210. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 76, s. 658. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 76, s. 186. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 191 (76), s. 222 – 223. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 191 (76),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-191-76-328/

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 76, s. 187.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/191, s. 89.

Pisco de villa Scecen impeciit
convillanos suos, scilicet Lodomer,
Boroch, Odus, Ioannem, Furces, Albeu,
Vruz pro quinque marcis dimidia minus
iudice Ambrosio, curiali comite Ladislai
magistri, pristaldo Damiano de villa
Orscy. Qui missi ad iudicium ferri
Varadinum taliter convenerunt, ut impetiti
iam dicti darent tres fertones supradicto
Pisco et satisfacerent iudici, pristaldo
eciam communiter satisfacerent.

Pisko z dediny Szécsény obvinil svojich
spoludedinčanov, menovite Vladimíra,
Boroča, Oduša, Jána, Furkeša, Albeusa,
Orosa, pre tri a pol marky. Sudcom
bol dvorský župan magistra Ladislava
Ambróz, pristavom Damián z dediny
Oroszi. Keď ich poslali na súd železa
do Varadína, tak sa dohodli, že spomenutí
obvinení dajú tri štvrtiny vyššie
spomenutému Piskovi a zaplatia sudcovi,
pristavovi však zaplatia spoločne.

Nr. 192. (77.)

Č. 192 (77)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Dr – Dv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. LXXVII, s. 210. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 77, s. 658. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 77, s. 186. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 192 (77), s. 223. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 192 (77),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-192-77-32B/

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 20, s. 32.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 77, s. 187.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/192, s. 90.

Michal de villa Sunad impeciit homines ecclesiae Vaciensis, scilicet Fiachiam, Bolosoit de villa Pispuki pro furto iudice Gyula, curiali comite regiae aulae, pristaldo Pentek de villa Ratolt. Qui fures Varadini cum levato ferro ad solutionem cogentur, supradictus Michal renunciavit iudicio ferri dicens se praedictos fures falso impeciisse pro furto. Pro bono tamen pacis Ambrosius, curialis comes ecclesie Vaciensis iudici et pristaldo satisfaceret.

Michal z dediny Csomád obvinil ľudí vacovskej cirkvi, menovite Fiačiu a Blažeja z dediny Püšpöki, z krádeže. Sudcom bol dvorský župan kráľovského dvora Ďula, pristavom Péntek z dediny Rátót. Keď sa zloději zhromaždili vo Varadíne, aby po nesení železa rozviazali obväz, vyššie spomenutý Michal odvolal súd železa tvrdiac, že spomenutých zlodějov obvinil z krádeže falošne. Pre dobro mieru však dvorský župan vacovskej cirkvi Ambróz zaplatil sudcovi a pristavovi.

Nr. 193. (78.)

Č. 193 (78)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Dv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXVIII, s. 210. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 78, s. 658. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 78, s. 188. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 193 (78), s. 223. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 193 (78), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-193-78-32E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-193-78-32E/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 78, s. 189.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/193, s. 90.

Peth de villa Bagya impeciit Pousam de villa Seguen pro furto iudicibus Paulo, curiali comite et Pet et Bulsu bilotis de Heues, pristaldo Scenka de villa Chasii. Prædictus fur Varadini portato ferro combustus est. Cuius rei exitu ita consummato pristaldus idem dixit, quod fratres furis combusti, qui fratris eorum partem tenuerant, a vendicione tam ipsi, quam omnis eorum possessio per sententiam iudicis in ipso casu fratris sui iam excepti essent.

Pét z dediny Bagy obvinil Póšu z dediny Segén z krádeže. Sudcami boli dvorský župan Pavol a hevešský biloti Pet a Bulšu, pristavom Sinka z dediny Csász. Spomenutý zloděj sa vo Varadíne prenesením železa popálil. Keď sa vec takýmto spôsobom uzavrela, pristav povedal, že bratia popáleného zlodēja, ktorí držali stranu svojmu bratovi, už boli rozsudkom sudcu v prípade ich brata oslobodení, ako oni samotní, tak aj všetok ich majetok.

Nr. 194. (79.)

Č. 194 (79)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Dv – D2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXIX, s. 210. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 79, s. 658 – 659. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 79, s. 188 a 190. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 194 (79), s. 224. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 194 (79), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-194-79-331/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-194-79-331/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 79, s. 191 a 193. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 194, s. 124. Lederer, *Szövegyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 194, s. 198. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 194, s. 87. Blazovich – Kristó – Makk, *Szent Istvántól Mohácsig*, č. 37/194, s. 95 – 96. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/194, s. 77. Bertényi, *Magyar történeti szövegyűjtemény 1h000–1526*, č. 194, s. 395.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/194, s. 90.

Civiles castris Borsod, scilicet Mauricius, Petur, Chyul de villa Oym et Martinus hodnog, Sanctus, centurio, Petrus, urbis praefectus et omnes alii impeciare Cykirc et fratres suos, scilicet Nemelt, Petrum, Paulum et Alexium, quod essent eorum contribules, sed illi negaverunt, sed dixerunt se esse de genere equestri, scilicet militum regis et adduxerunt, quosdam de genere suo, scilicet Peth et Siciam de villa Baga. Quibus idem constanter asserentibus Gyvla comes, frater Ratolt, vicarius iudex regis iudicavit, quod homo duorum adductorum ferrum portaret Varadini, dato inter eos pristaldo Cristophero de villa Damian. Cum autem Varadinum venissent predicti civiles et iobagiones castris refugerunt iudicium ferri candentis recognoscentes se reddiderunt esse culpabiles et coram Varadinensi capitulo terram eis ad duo aratra in villa Oym reddere convenerunt cum metis undique circumpositis.

Obyvatelia hradu Boršod, menovite Mauricius, Petur, Čul z dediny Oim a veliteľ vojska Martin, stotník Sanktus, správca hradu Peter a všetci ďalší, obvinili Ďurka a jeho bratov, menovite Nemelta, Petra, Pavla a Alexia, že pochádzajú z ich spoločenstva. Ale títo to popreli tvrdiac, že sú z rodu jazdcov, čiže kráľovských vojakov, a priviedli niektorých zo svojho rodu, menovite Peta a Siciu z dediny Baga. Keď títo tvrdili stále to isté, župan Ďula, Ratoltov brat, zastupujúci kráľov sudca rozhodol, aby človek dvoch privedených preniesol vo Varadíne železo, určiac medzi nimi za pristava Krištofa z dediny Damián. Keď však spomenutí obyvatelia a jobagióni hradu prišli do Varadína, vyhli sa súdu rozžeraveného železa tým, že sa vyznali, že sú vinní. Pred Varadínskou kapitulou súhlasili s navrátením zeme v rozlohe dvoch popluží v dedine Oim, ktorá je zo všetkých strán vymedzená.

Nr. 195. (80.)**Č. 195 (80)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. LXXX, s. 211. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 80, s. 659. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 80, s. 190 a 192. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 195 (80), s. 224 – 225. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 195 (80), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-195-80-334/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-195-80-334/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 80, s. 191 a 193.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/195, s. 91.

Aegidius abbas et curialis comes eius, scilicet Nicolaus de Patztuh impecierunt Dezmer, Viotestig de villa Voguluptuan, quod essent selliferi agazones ecclesie

Opát Egídius a jeho dvorský župan menom Mikuláš z Pásztó, obvinili Dezmeru a Viotestiga z dediny Oluptivan, že boli dodávateľmi sediel pre kláštor

de Paztuh. Qui responderunt se esse ioubagiones bellatores p̄dictę ecclesię iudicibus Banco comite et supradicto Aegidio abbate, pristaldo Pernen de villa Nekar. Dezmert pro se et pro aliis Varadini portato ferro iustificatus est. Item idem abbas Aegidius et curialis comes eius sub eodem iudice et pristaldo impecierunt Zub de villa Tur, quod esset sellifer agazo ecclesię Paztuh. Qui Zub cum vellet se probare esse ioubagionem bellatorem eiusdem ecclesię, portato ferro combustus est.

v Pásztó.³⁷⁸ Tí odpovedali, že sú vojenský jobagióni spomenutej cirkvi.³⁷⁹ Sudcami bol župan Bank a vyššie spomenutý opát Egídus, pristavom Pernen z dediny Nekar. Dezmert sa prenesením železa za seba a za iných vo Varadíne očistil. Tiež ten istý opát Egídus a jeho dvorský župan pred tým istým sudcom a pristavom obvinili Zuba z dediny Túr, že bol dodávateľom sediel pre kláštor v Pásztó. Keď chcel tento Zub preukázať, že je vojenským jobagiómom tej istež cirkvi, tak sa prenesením železa popálil.

Nr. 196. (81.)**Č. 196 (81)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXI, s. 211. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 81, s. 659. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 81, s. 192. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 196 (81), s. 225. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 196 (81), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-196-81-337/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-196-81-337/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 81, s. 193.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/196, s. 91.

Eureus, ioubagio Aegidii comitis de villa Moiota impeciit Paulum et fratrem eius Bechleem de occisione fratris sui iudice eodem Aegidio comite, pristaldo Buke de villa Moiota. Paulus predictus portato ferro iustificatus est. Bechleem vero combustus est.

Öröš, jobagión župana Egídia z dediny Mojota obvinil Pavla a jeho brata Betlehema zo zabitia svojho brata. Sudcom bol ten istý župan Egídus, pristavom Buke z dediny Mojota. Spomenutý Pavol sa prenesením železa očistil. Betlehem sa však popálil.

Nr. 197. (82.)**Č. 197 (82)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2r – D2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXII, s. 211. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 82, s. 659 – 660. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 82, s. 192 a 194. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 82, s. 225. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 197 (82), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-197-82-33A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-197-82-33A/)

³⁷⁸ Pôvodne benediktínsky, neskôr cisterciánsky Kláštor sv. Mikuláša v Pásztó v Hevešskom komitáte.

³⁷⁹ *Jobagiones bellatores ecclesiae* boli bojovníci spadajúci pod cirkevných hodnostárov. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 352. Tiež SOKOLOVSKÝ, Leon. Pečate stolíc predialistov ostrihomského arcibiskupa. In *Vojenská história*, 2020, roč. 24, č. 3, s. 7.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 82, s. 193 a 195.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/197, s. 91.

Scegen de villa Geken impeciit Andream de villa maioris Geken, quod filiam suam nepoti suo Michaeli violenter rapuisset et hec idem filia illius astruxit. Andreas autem respondit, quod non violenter, sed legitime filiam illius nepoti suo in uxorem adduxisset et similiter hoc perhibuit testimonium ei Lucas sacerdos de villa maioris Geken. Ambrosius itaque, curialis comes magistri Ladislai p̄sente archidiacono Paulo discuciens misit utramque partem per pristaldum nomine Nicolaum de villa Reuel Varadinum, ubi p̄nominatus Scegen portato ferro pro filia sua combustus est.

Zegen z dediny Geken obvinil Ondreja z dediny Veľký Geken, že jeho dcéru násilne odvliekol od jeho synovca Michala. To isté potvrdila jeho dcéra. Ondrej však odpovedal, že jeho dcéru odviezol za manželku od tohto synovca nie násilne, ale riadne. Podobne mu to preukázal svedectvom kňaz Lukáš z dediny Veľký Geken. A tak, keď ich vypočul dvorský župan magistra Ladislava Ambróz v prítomnosti arcidiakona Pavla, poslal obidve strany s pristavom menom Mikuláš z dediny Revel do Varadína. Tu sa vyššie spomenutý Zegen prenesením železa za svoju dcéru popálil.

Nr. 198. (83.)

Č. 198 (83)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. LXXXIII, s. 211 – 212. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 83, s. 660. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 83, s. 194. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 198 (83), s. 225 – 226. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 198 (83), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-198-83-33D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-198-83-33D/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 83, s. 195.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/198, s. 91.

Ministeriales regis, quorum officium est bactinia portare, conquesti sunt super comitem eorum, scilicet Vz,

Služobníci kráľa,³⁸⁰ ktorých povinnosťou je nosiť nádoby,³⁸¹ sa sťažovali na svojho župana³⁸² menom Uz, že okrem

³⁸⁰ *Ministeriales regis* boli zaťaženi službou na kráľovom dvore a zároveň nadobúdali za túto službu benefícium. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 421.

³⁸¹ *Bactinium* (príp. *baccinium*) je nádoba; podľa Bartala (tamže, s. 64) ide o nádobu na vodu (vizedény). Kandra (*A Váradí Regestrum*, s. 195) prekladá ako nádoby na víno a funkciu týchto služobníkov stotožňuje s výrazom pohárik.

³⁸² V prameňoch vystupuje ako *comes bacciniferorum*, mad'. *tálhordóispán*. Do slovenčiny sa dá termín preložiť doslovne ako župan „nosičov misiek“ (porovnaj MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 142). Najstarším dokladom týchto misonosičov je údaj z listiny z roku 1061 „*tauarnici (baccin)ia regis fe(rentes)*“. *Diplomata Hungariae antiquissima. Volumen I. Ab anno 1000 usque ad annum 1131*. Ed. Georgius Györffy. Budapestini: In aedibus Academiae scientiarum Hungaricae, 1992, č. 49, s. 168. Listina je však interpolovaná a vierohodnosť termínu je tak otázná. Porovnaj tiež BÁC SATYAI, Dániel.

<p>quod institutum debitum eorum excedens indebitum super eos fecisset exactionem, scilicet ad estimationem centum marcarum. Quos magister Dionysius precepto regis discuciens misit ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Beke de provincia Puchia Varadinum, ubi unus pro omnibus buctiniferis portato ferro combustus est.</p>	<p>ich stanovenej povinnosti im nariadil poplatok v odhadovanej hodnote sto mariek. Magister Dionýz ich z príkazu kráľa vypočul a poslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa s pristavom menom Beke z békešského komitátu. Tu sa jeden za všetkých služobníkov prenesením železa popálil.</p>
---	--

Nr. 199. (84.)**Č. 199 (84)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXIV, s. 212. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 84, s. 660. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 84, s. 196. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 199 (84), s. 226. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-199-84-340/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 84, s. 197.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/199, s. 92.

<p>Philippus, Predan et mater eorum de villa Rabay impecierunt Eculium, ioubagionem Drug pro tribus equis valentibus duas marcas arbitris Salomone, Elia et Tumpa, pristaldo Sicula, serviente Helię de Rabay. Eculius pro violencia Varadini portato ferro combustus est.</p>	<p>Filip, Predan a ich matka z dediny Rábé obvinili Ekula, Drugovho jobagióna, pre tri kone v hodnote dvoch mariek. Rozhodcami boli Šalamún, Eliáš a Tumpa, pristavom Sikula, služobník Eliáša z Rábé. Keď Ekul vo veci násilnosti preniesol vo Varadíne železo, tak sa popálil.</p>
--	--

Nr. 200. (85.)**Č. 200 (85)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXV, s. 212. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 85, s. 660. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 85, s. 196. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 200 (85), s. 226. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 200 (85), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-200-85-343/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 85, s. 197.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/200, s. 92.

<p>Adamus de villa Nata impeciit Begedum et fratrem eius Scemedum, ioubagiones Benedicti de villa Modin de occisione</p>	<p>Adam z dediny Nata obvinil Begeda a jeho brata Zemeda, Benediktových jobagiónov z dediny Modin, zo zabitia</p>
--	---

Kik voltak a tárnokok? In *Márvány, tárház, adomány. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. Eds. István Kádás – Renáta Skorka – Boglárka Weisz. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi intézet, 2019, s. 21.

sui generi per latrocinium iudice Gyvla, curiali comite regis, pristaldo Girolth de villa Libic. Bedeg latro portato ferro combustus est.

svojho zaťa počas lúpeže. Sudcom bol kráľov dvorský župan Ďula, pristavom Girolt z dediny Libic. Lúpežník Bedeg sa prenesením železa popáčil.

Nr. 201. (86.)**Č. 201 (86)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D2v – D3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXVI, s. 212. Fejér, *CDH VII/3*, č. IX, s. 18. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 86, s. 660 – 661. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 86, s. 196 a 198. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 86, s. 226. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 201 (86), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-201-86-346/

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 86, s. 197 a 199.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/201, s. 92.

Feier de villa Borozlou impeciit Aruam et fratrem eius Lucam de villa Senguer pro rebus suis sex marcas valentibus, quas frater eorum nomine Neuer, pro quo fideiusserant, furtim surripiens a supradicto Feier fugerat iudice Demeno, comite de Zothmar, pristaldo Fermenus de villa Hodosto. Homo iam dicti Feier Varadini portato ferro iustificatus est.

Fejér z dediny Boroslav obvinil Arvu a jeho brata Lukáša z dediny Csenger pre veci v hodnote šiestich mariek. Tie krádežou odcudzil ich brat menom Neuer, za ktorého sa zaručili, a utiekol od vyššie spomenutého Fejéra. Sudcom bol satmársky župan Demen, pristavom Fermen z dediny Hodošd. Človek už spomenutého Fejéra sa prenesením železa vo Varadíne očistil.

Nr. 202. (87.)**Č. 202 (87)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXVII, s. 212 – 213. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 87, s. 661. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 87, s. 198 a 200. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 202 (87), s. 226 – 227. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 202 (87), www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-202-87-349/

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 87, s. 199 a 201.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/202, s. 92.

Arnoldus, procurator hospitalarium de Serrach et Salomon frater impecierunt quosdam ioubagiones castri Zemlun, scilicet Petrum, Michaelem, Dugus, Chepanum, Vetham, Tumpam, Mocodinum, Mozu et Hyscen et item castrenses, scilicet Villam,

Arnold, zástupca špitálnikov zo Sziráku³⁸³ a jeho brat Šalamún obvinili akýchsi jobagiónov hradu Zemplín, menovite Petra, Michala, Duguša, Čepana, Vetu, Tumpu, Mokodina, Mozua a Hisceho, a tiež hradčanov, menovite Villu, Čiana, Bezegua, Poznana, Recela, Ilomara,

³⁸³ Stotožnenie lokality *Serrach* nie je v maďarskej literatúre celkom jednoznačné, porovnaj BOROSY, András. Egyház és honvédelem az Árpád-korában. In *Hadtörténelmi közlemények*, 1987, roč. 34, č. 2, s. 222.

Chyan, Bezegu, Poiznan, Retztel, Ilomar, Zurnoh, Torsa et Horkyan de destructione prædii hospitalaris secundum estimationem triginta marcarum duabus minus. Quos Gyula, comes de Keue, iudex curiæ discuciens misit Varadinum ad candentis ferri iudicium per pristaldum nomine Ypolitum, ubi prænominati ioubagiones castri et castrenses de præfatis villis pepigerunt dare prædictis hospitalaribus undecim marcas in festo Sancti regis Ladislai coram capitulo Agriensi et idem satisfacere iudici, partem autem pristaldi hospitalares convenerunt persolvere.

Zurnoha, Toršu a Horkiana, zo zničenia špitálskeho majetku v odhadovanej hodnote škody dvadsaťosem mariek. Kovinský župan a krajinský sudca Ďula ich po vypočítaní poslal do Varadína na súd rozžeraveného železa s pristavom menom Hypolit. Tam sa spomenutí jobagióni hradu a hradčania z menovanej dediny dohodli dať spomenutým špitálnikom pred Jágerskou kapitulou jedenásť mariek na Sviatok svätého kráľa Ladislava³⁸⁴ a tiež zaplatiť sudcovi. Pristavovu čiastku sa však dohodli zaplatiť špitálnici.

Nr. 203. (88.)**Č. 203 (88)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3r – D3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXVIII (nesprávne ako LXXXIII), s. 213. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 88, s. 661. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 88, s. 200. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 88 (203), s. 227 – 228. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 203 (88), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-203-88-34C/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-203-88-34C/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 88, s. 201.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/203, s. 93.

Nicolaus, curialis comes ecclesie de villa Paztuh cum agazonibus eiusdem ecclesie, scilicet Ambrosio, Mouchi et aliis de villa Crisi impecierunt quosdam de ioubagionibus eiusdem ecclesie, scilicet Ilmerum cum genere suo de villa Vylok et Elust cum genere suo de villa Oluptuan dicentes, quod essent agazones præfatæ eclesie. Ipsi autem dixerunt se bellatores ioubagiones iudicibus Banco comite et Aegidio abbate eiusdem ecclesie, pristaldo Peruen de villa Olnemet, qui portato ferro iustificati sunt.

Mikuláš, dvorský župan kláštora z dediny Pásztó, s koniarnikmi tej istej cirkvi, menovite s Ambrózom, Móčim a ďalšími z dediny Kriš, obvinili niektorých z jobagiónov toho istého kláštora, menovite Ilmera s jeho zaťom z dediny Újlak a Elušta s jeho zaťom z dediny Oluptivan. Tvrdili o nich, že sú koniarnikmi spomenutej cirkvi. Tí však tvrdili, že sú vojenskými jobagiónmi. Sudcami bol župan Bank a opát tejto cirkvi Egídus, pristavom Pevuen z dediny Alnémet. Prenesením železa sa uvedení muži očistili.

Nr. 204. (89.)**Č. 204 (89)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LXXXIX, s. 213. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 89, s. 661. Kandra,

³⁸⁴ 27. júna.

A Váradí regestrum, č. 89, s. 202. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 204 (89), s. 228. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 204 (89), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-204-89-34F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-204-89-34F/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 89, s. 203.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/204, s. 93.

Martinus, sacerdos et canonicus Varadiensis impeciit ioubagiones, Vgud scilicet, Sencam et Vodad iudice Mica comite, pristaldo Petus. Senca fur portato ferro iustificatus est. Vodad autem combustus est.	Varadínsky kňaz a kanonik Martin obvinil jobagiónov, menovite Uguda, Senku a Vodada. Sudcom bol župan Mika, pristavom Petuš. Zlodej Senka sa prenesením železa očistil. Vodad sa však popálil.
---	---

Nr. 205. (90.)

Č. 205 (90)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XC, s. 213. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 90, s. 661 – 662. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 90, s. 202. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 205 (90), s. 228. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 205 (90), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-205-90-352/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-205-90-352/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 90, s. 203.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/205, s. 93.

Gregorius filius Salad impeciit Filekam, servum Cozmę comitis de occisione sui servientis arbitris Iacob, Marcens, Herne et abbate Stephano de Pethur in provincia Shung, pristaldo Feud de villa Noen. Cum Fileka propter infirmiorem in locum venire non posset, Simon frater eius pro illo portato ferro mundatus est.	Gregor, Saladov syn, obvinil Fileku, sluhu župana Kozmu zo zabitia svojho služobníka. Rozhodcami boli Jakub, Macens, Herne a opát Štefan z Peturu z čongrádskeho komitátu, ³⁸⁵ pristavom Feud z dediny Noen. Keď sa Fileka pre chorobu nemohol dostaviť na miesto, jeho brat Šimon za neho preniesol železo a očistil sa.
---	--

Nr. 206. (91.)

Č. 206 (91)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCI, s. 213. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 91, s. 662. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 91, s. 202 a 204. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 206 (91), s. 228. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 206 (91), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-206-91-355/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-206-91-355/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 91, s. 203 a 205.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/206, s. 93.

³⁸⁵ Latinský text obsahuje výraz *provincia Shung*, čo je podľa Kabosa Kandra Békešký komitát, podľa M. Rottlera išlo o komitát Čongrád. S ohľadom na lokalizáciu Peturu do dnešného Felsőmonostoru v blízkosti Kecskemétu dávame prednosť druhej možnosti.

Teleguen de villa Tegyegd et Laurencius, sacerdos de Vylok impecierunt Matthiam, ioubagionem Iohannis, de villa Pauli de Nyr pro furto iudice Culqed, curiali comite Bichoriensi, pristaldo Andrea de Bichor. Matthias portato ferro iustificatus est.	Teleguen z dediny Tedegd a Vavrinec, kňaz z Újlaku, obvinili z krádeže Mateja, Jánovho jobagióna z nyírskej dediny Pályi. Sudcom bol biharský dvorský župan Kölked, pristavom Ondrej z Bihar. Prenesením železa sa Matej očistil.
--	---

Nr. 207. (39.)

Č. 207 (39)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XXXIX, s. 204. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 39, s. 649. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 39, s. 144 a 146. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 207 (39), s. 229. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 207 (39), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-207-39-358/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-207-39-358/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 98, s. 148 – 149.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 39, s. 145 a 147.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/207, s. 93.

Cum Neuca vaiuoda direxisset ad iudicium ferri candentis Laurencium de villa Belud contra capitulum Albensis ecclesie Transsylvanę per pristaldum Laurentium de villa Poznan, predictus Laurencius convenit dare capitulo marcas duodecim et servum, qui requirebatur, dimittere fratri suo Nicolao super iuramentum suum. Qui si non iuraret, servus sibi, scilicet Laurencio redderetur.	Vojvoda Neuka poslal na súd rozžeraveného železa Vavrinc z dediny Belud proti kapitule sedmohradskej cirkvi v Belehrade ³⁸⁶ s pristavom Vavrinc z dediny Poznan. Spomenutý Vavrinc súhlasil, že dá kapitule dvanásť mariek a sluhu, ktorý bol hľadaný, prepustí svojmu bratovi Mikulášovi proti jeho prísaha. Ak by neprisahal, sluha by sa mu, teda Vavrincovi, vrátil.
--	---

Nr. 208. (40.)

Č. 208 (40)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XL, s. 204. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 40, s. 649. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 40, s. 146. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 208 (40), s. 229. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 208 (40), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-208-40-35B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-208-40-35B/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 40, s. 147.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/208, s. 94.

Nogud, ioubagio monasterii Debrev portato ferro pro facto contra ioubagiones	Nogud, jobagión kláštora Debrő, ³⁸⁷ sa očistil prenesením železa za čin proti
--	--

³⁸⁶ V latinskom origináli *Alba*, dnešná Alba Iulia v Rumunsku (mad^l. Gyulafehérvár).

³⁸⁷ Opátstvo Sv. Kríža vo Feldebrő v Hevešskom komitáte založené uhorským kráľom Samuelom Abom († 1044).

Agrienses, scilicet Ved et Vacy iudice
Bank, pristaldo Paulo iustificatus est.

jágerským jobagiómom, menovite
Vedovi a Vácimu. Sudcom bol Bank,
pristavom Pavol.

Nr. 209. (41.)**Č. 209 (41)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLI, s. 204. Jerney, *A magyarországi izraelitákról*, s. 111. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 41, s. 649 – 650. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 41, s. 146 – 148. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 209 (41), s. 229. Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 100. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 209 (41), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-209-41-35E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-209-41-35E/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 41, s. 147 a 149.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/209, s. 94.

Prekl. (slov.): Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 109.

Ismaelítę de Nyr, Iliaz et Pentek
coadiuvantibus aliis impieciere
ioubagiones Martini comitis de villa
Vamus de latrocinio, scilicet Egud,
Botyka, Zobotha, Karasun, Torka, Zekus,
Ioacyn, Tukay, Iroslou, Iacobum et item
ioubagiones monasterii de Taplucia
pertinentis ad genus Mizidaczii, de eadem
villa, quorum nomina sunt hec, Benedic,
Nunige, Zobozlo, Borathe, Henuc,
Lusutha, Zamacziomut, Buchi, Tomas.
Pro his omnibus Egud et Benedictus pro
se ipsis et aliis portato ferro iustificati
sunt iudice Bank, pristaldo Bola.

Izmaeliti z Nyíru Iliaz a Péntek
v spolupráci s ďalšími obvinili
jobagiómov župana Martina z dediny
Vámos z lúpeže, menovite Eguda,
Botiku, Sobotu, Kračuna, Torku, Zekuša,
Joachima, Tukaja, Jaroslava, Jakuba,
a tiež jobagiómov kláštora Tapolca
náležiacého k rodu Miškorcov z tej
istej dediny, ktorých mená sú: Benedikt,
Nunige, Soboslav, Borate, Henuk,
Lusuta, Zamaciomut, Buči, Tomáš.
Egud za všetkých a Benedikt za seba
aj za ostatných preniesli železo a očistili
sa. Sudcom bol Bank, pristavom Bola.

Nr. 210. (42.)**Č. 210 (42)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLII, s. 204. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 42, s. 650. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 42, s. 148 a 150. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 210 (42), s. 230. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 210 (42), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-210-42-361/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-210-42-361/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 42, s. 149 a 151. Kristó, *Olvasókönyv Békés megye történetéhez I*, č. 7, s. 27. Kristó, *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, č. 17, s. 31 – 32.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/210, s. 94.

Ioubagiones de Bekves, scilicet Sungut,
Bot, Bus, Chysce, Paul, Nefaut, Dionis,
Tomas, Pether, Orocha, Vivor, Bochyur,
Elias et Usud, item ioubagiones

Jobagiómi z Békešu, menovite Sonkud,
Bot, Bus, Hisce, Pavol, Nefaut, Dionyz,
Tomáš, Peter, Oroča, Vivor, Bočiur, Eliáš
a Usud, tiež jobagiómi vŕňati

de castrensibus exempti, scilicet Reche, Banus, Ambos et Thycus et postea universi castrenses, scilicet Mogug, Ega, Vsud, Pous et omnes alii conquesti sunt domino regi Andree super Sab et Sycund dicentes, quod iniusti ioubagiones essent et dilapidatores rerum populi et depaupertatores omnium castrensium et auctores mortis trium hominum. Supradictus autem rex commisit Ilię, comiti eorum discuciendos, qui dampnis castrensium computatis et in trecentis marcis eos dampnificatos esse comperiens per pristaldum nomine Andreas de villa Egneg misit eos Varadinum, ubi homo predictorum castrensiom nomine Pous portato ferro contra Sab et Sycund mundatus est.

z hradčanov,³⁸⁸ menovite Rece, Bán, Ambróz a Tikuš, a napokon všetci hradčania, menovite Mogug, Ega, Uzud, Póš, a všetci ostatní sa sťažovali pánovi kráľovi Ondrejovi na Saba a Sikunda. Tvrdili, že sú nespravodlivými jobagióňmi, že rozhadzujú majetok ľudu, ožobračujú všetkých hradčanov a spôsobili smrť troch ľudí. Vyššie spomenutý kráľ odovzdal ich vec županovi Eliášovi na vypočutie. Ten, keď vypočítal škody hradčanov a zistil, že boli poškodení v hodnote tristo mariek, poslal ich s pristavom menom Ondrej z dediny Egneg do Varadína. Tam sa človek spomenutých hradčanov menom Póš prenesením železa proti Sabovi a Sikundovi očistil.

Nr. 211. (43.)**Č. 211 (43)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLIII, s. 204 – 205. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 43, s. 650. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 43, s. 150. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 211 (43), s. 230. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 211 (43), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-211-43-364/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-211-43-364/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 125, s. 30 – 31.

Prekl. (mad’.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 43, s. 151.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/211, s. 94 – 95.

Villani de Ponkata impeciare convillanos eorum, scilicet Rolandam et Laurencium dicentes, quod eorum peccatis exigentibus duarum marcarum dampna pertulissent, iudice abbate de eadem villa et Andrea, patrono eiusdem, pristaldo Georgio de Chvnad. Rolanda et Laurencius iustificati sunt.

Dedinčania z Pankoty obvinili svojich spoludedinčanov, menovite Rolandu a Vavrinca. Tvrdili, že pre ich previnenia utrpeli škody v hodnote dvoch mariek. Sudcom bol opát kláštora z tej istej dediny a patrón tamojšieho kláštora³⁸⁹ Ondrej, pristavom Juraj z Čanádu. Rolanda a Vavrinec sa očistili.

³⁸⁸ Išlo o skupinu bývalých hradčanov povýšených na jobagióňov, pričom ich postavenie malo byť zároveň nižšie, ako bolo postavenie jobagióňov Svätého kráľa. JAVOŠOVÁ, Erika. Spoločenské postavenie nepriviligovaného obyvateľstva na Slovensku v 1. polovici 13. storočia. In *Slovenská archivistika*, 2004, roč. 39, č. 2, s. 66.

³⁸⁹ Benediktínsky kláštor Panny Márie v Pankote (Zarándsky komitát).

Nr. 212. (44.)

Č. 212 (44)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLIV, s. 205. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 44, s. 650 – 651. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 44, s. 152. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 212 (44), s. 230 – 231. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 212 (44), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-212-44-367/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-212-44-367/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 99, s. 149.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 44, s. 153.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/212, s. 95.

Vincencius, Vendegu, Voca de villa Roba impeciare convillanos suos, scilicet Esaum, Forcum, Petrum, Botam dicentes, quod eorum falsa suggestione quidam potens nomine Voiauoda in sex marcis eos damnificasset. Illi responderunt, quod praenominatus Voiauoda non eorum suggestione quidquam eis subtraxisset, sed cum esset eorum centurio et ipsi castrenses castrensium pensione debitores, pro debito censu tantum vel forte plus ab eis accepisset. Illi autem econtra dixere se non castrenses esse, sed castris ioubagiones. Tobias igitur, curialis comes de Zounuc eos et pro damno et pro condicione discuciens misit Varadinum per pristaldum nomine Stefanum de villa Mire Acnaya. Voca portato ferro pro se et fratribus suis mundatus probavit se et fratres suos et sex marcarum dampna pertulisse et se non castrenses, sed ioubagiones castris extitisse.

Vincent, Vendég a Voka z dediny Rona obvinili svojich spoludedinčanov, menovite Ezauma, Farkaša, Petra, Botu, s tvrdením, že pre ich klamlivé prehováranie akýsi mocný muž menom Vojvoda im spôsobil škodu v hodnote šiestich mariek. Tí odpovedali, že prv spomenutý Vojvoda ich okradol nie pre ich prehováranie, ale keďže boli títo hradčania spolu so svojím stotníkom dlžní predpísanú platbu, prijal od nich toľko alebo aj viac ako dlžný poplatok. Tí však proti tomu tvrdili, že nie sú hradčania, ale hradskí jobagióni. A tak, keď ich vypočul solnocký dvorský župan Tobiáš vo veci škody a postavenia,³⁹⁰ poslal ich do Varadína s pristavom menom Štefan z dediny Mire Aknája. Voka po tom, ako preniesol železo za seba a za svojich bratov, očistil sa a dosvedčil, že on a jeho bratia utrpeli škodu šesť mariek a že nie sú hradčanmi, ale hradskými jobagiónmi.

Nr. 213. (45.)

Č. 213 (45)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B4r – B4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLV, s. 205. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 45, s. 651 – 652. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 45, s. 152, 154 a 156. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 213 (45), s. 231 – 232. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/45 (213), s. 85 – 86. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 213 (45), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-213-45-36A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-213-45-36A/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 45, s. 153, 155 a 157. Blazovich,

³⁹⁰ Vypočutie vo veci zaradenia do sociálnej vrstvy.

Csongrád megye évszázadai, č. 15, s. 29 – 30. Blazovich – Kristó – Makk, *Szent Istvántól Mohácsig*, č. 36/213, s. 93 – 94.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/213, s. 95 – 96.

Absolon et Gyuri, filii Iohachin et Solomun, gener eiusdem impecierunt Numicolohod archidiaconum et filium eius Ladizlaum et fratrem eiusdem Numhium et filium eiusdem Tiburcium, hos omnes de villa Vosvari, item Iacobum de villa Achya, Miculam de villa Sadan cum filio suo, Andream de villa Popi, Michaelem de villa Chicu, Cornelium de villa Merluz, Tencam de villa Maria cum duobus servientibus, Andream et Felten de villa Monor, Demetrium et Narad et Toul de villa Ylye et omnes villanos udvornicorum de Er, pro quibus portaturus erat ferrum Thepsa, hos inquam omnes impecierunt de occisione praenominati Ioachin. Quos Nicolaus, comes palatinus discuciens per pristaldum regis Temam de villa sui nominis et per pristaldum suum Moulam nomine misit ad iudicium ferri candentis Varadinum, ubi omnes praenominati adversarii taliter convenerunt, quod Absoloni et Gyurconi persolverent septuaginta et unam marcas coram capitulo Agriensi, scilicet viginti quattuor in festo Mariae Magdalenaee et totidem et ibidem in festo Nativitatis Sanctae Mariae, item viginti tres in festo Omnium Sanctorum. Sed cum eis non crederent, praenominati Numuolohod, Nuhu, Micula, Tenka et item Sopou de villa Achya, Abraham de villa Cupanchi et Nuodum archidiaconus pro illis fideiusserunt. Postea idem adversarii convenerunt satisfacere iudici, partem vero pristaldi Absolon et Gyurco tenentur persolvere. Item sepe iam memorati Numuolohod et Nuhu deberent constituere Chenadini homicidam Opodinum.

Absolón a Ďurko, Joachimovi synovia, spolu s jeho zaťom Šalamúnom, obvinili arcidiakona Numikolohoda a jeho syna Ladislava a jeho brata Numhia a jeho syna Tiburcia, všetkých z dediny Vašvári, tiež Jakuba z dediny Ača, Mikulu z dediny Žadaň s jeho synom, Ondreja z dediny Popi, Michala z dediny Čiku, Kornela z dediny Merluz, Tenku z dediny Mária s dvoma služobníkmi, Ondreja a Feltena z dediny Monor, Demetra, Narada a Tóla z dediny Ilie a všetkých dedinčanov v majetku hradčanov z Eru, za ktorých mal nieť železo Tepsa. Týchto všetkých obvinili zo zabitia prv spomenutého Joachima. Palatín Mikuláš ich vypočul a poslal s kráľovým pristavom Temom z dediny toho istého názvu a so svojím pristavom menom Móla na súd rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa celá vyššie spomenutá protistrana tak dohodla, že Absolonovi a Ďurkovi zaplatia sedemdesiatjeden mariek pred Jágerskou kapitulou, a to dvadsaťštyri na Sviatok Márie Magdalény³⁹¹ a rovnakú sumu na tom istom mieste na Sviatok Narodenia Panny Márie,³⁹² tiež dvadsaťtri na Sviatok Všetkých svätých.³⁹³ Ale keďže im neverili, menovaní Numikolohod, Nuhu, Mikula, Tenka a tiež Sopó z dediny Ačia, Abrahám z dediny Kopáncs a arcidiakon Nuodum sa za nich zaručili. Potom tá istá protistrana súhlasila, že zaplatí sudcovi, ale pristavovu časť mali povinnosť zaplatiť Absolón a Ďurko. Viackrát spomenutí Numikolohod a Nuhu mali predviesť vraha Opodina do Čanádu.

³⁹¹ 22. júl.

³⁹² 8. september.

³⁹³ 1. november.

Nr. 214. (1.)

Č. 214 (1)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ar. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. I, s. 191 – 192. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXIV, s. 199 – 200. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 1, s. 640. Balássy, *Mutatványok a Várad regestrumból*, č. I, s. 7 – 8. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 1, s. 100 a 102. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 214 (1), s. 232 – 233. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 214 (1), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-214-1-36D/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-214-1-36D/)

Prekl. (mad').: Kandra, *A Várad regestrum*, č. 1, s. 101 a 103. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/d, s. 24.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/214, s. 96.

Anno dominicae incarnationis millesimo ducentesimo decimo nono pristaldus regis nomine Martinus de villa Shama in provincia Suprutus veniens cum curiali comite Moyad comitis nomine Fiod et clerico Vrcondon filiis Dionisii comitis, contestatus est nobis divisionem terrae Hene ipso mediante factam inter Moyad comitem et Nicolaum nepotem eius ex una parte et Vrcultus filium Dionisii cum fratribus suis, hoc modo, quia cum locus villae Henaie in divisione Mayad comiti accidisset, Vrcultus volens satisfacere terram in Thoufoe mensurando Mayad comiti pro eo dedisset. Sed Mayad comes eundem locum villae Vrcundino et fratribus suis gratis concessisset. Ipsa vero terra Hene tali ordine metarum divisa inter praedictas partes perhibetur, prima itaque meta egreditur de terra Bogdan et vadit ad Thoufoe, et inde transit ultra Veyzloe et inde versus domum Vrcultus etc.

V roku vtelenia Pána tisícneho dvestého devätnásteho prišiel kráľov pristav menom Martin z dediny Šama v komitáte Suprutus s dvorským županom od župana Mojada menom Fiod a s duchovným Urkuldom, synmi župana Dionýza. Dosvedčil nám, že sprostredkoval rozdelenie zeme Hene uskutočnené medzi županom Mojadom a jeho synovcom Mikulášom na jednej strane a Urkuldom, Dionýzovým synom, s jeho bratmi na druhej strane. A to takým spôsobom, že keď miesto dediny Hene pripadlo v rámci delenia županovi Mojadovi, daroval Urkuld, v snahe dať za ňu protihodnotu, županovi Mojadovi zem vymeranú v Tóffö. Ale župan Mojad toto miesto dediny odovzdal bezplatne Urkuldovi a jeho bratom. Je uvedený, že táto dedina Hene sa rozdelila medzami medzi spomenuté časti tak, že prvá medza vystupuje zo zeme Bohdan a ide k Tóffö a odtiaľ prechádza až za Viszló, a odtiaľ proti domu Urkulda atď.

Nr. 215. (2.)

Č. 215 (2)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ar – Av. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. II, s. 192. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 2, s. 640 – 641. Balássy, *Mutatványok a Várad regestrumból*, č. II, s. 27 – 28. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 2, s. 102 a 104. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 215 (2), s. 233.

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 125, s. 30 – 31. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 215 (2), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-215-2-370/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-215-2-370/)

Prekl. (mad').: Kandra, *A Várad regestrum*, č. 2, s. 103 a 105.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/215, s. 96.

Yrgolin de villa Fon impeciit convillanam suam uxorem Cheka de veneficio. Quos Gregorius, comes de Potoc discuciens misit Varadinum ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Thomas de villa Kaboy. Sed cum illa prae nimia senectute ferrum non posse portare videretur, idem iudex dispensans cum ea filium suum Modam nomine portare ferrum pro matre sua praecepit, qui portato ferro iustificatus est.	Irgolin z dediny Fony obvinil z travičstva svoju spoludedinčanku, Čekovu manželku. Potocký ³⁹⁴ župan Gregor ich vypočul a poslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa s prístavom menom Tomáš z dediny Kaboj. Ale keď sa ukázalo, že pre vysoký vek nie je schopná niesť železo, ten istý sudca ju zbavil povinnosti a nariadil, aby za svoju matku niesol železo jej syn menom Moda. Ten sa prenesením železa očistil. ³⁹⁵
--	---

Nr. 216. (3.)

Č. 216 (3)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Av. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. III, s. 192. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 3, s. 641. Balássy, *Mutatványok a Váradí regestrumból*, č. III, s. 49. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 3, s. 104. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 216 (3), s. 233. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 216 (3), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-216-3-373/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-216-3-373/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 3, s. 105.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/216, s. 97.

Choma de villa Petri impeciit convillanos suos nomine Fugod et Aegidium de damno rerum suarum ad estimacionem octo marcarum iudice Laurencio, curiali comite de villa Terebus. Praedicti viri Fugod et Aegydy portato ferro combusti sunt.	Choma z dediny Petri obvinil svojich spoludedinčanov zvaných Fugod a Egídus z poškodenia svojich vecí v odhadovanej hodnote ôsmich mariek. Sudcom bol dvorský župan Vavrinc z dediny Trebišov. ³⁹⁶ Spomenutí muži Fugod a Egídus sa prenesením železa popálili.
--	--

Nr. 217. (4.)

Č. 217 (4)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Av. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. IV, s. 193. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 4, s. 641. Balássy, *Mutatványok a Váradí regestrumból*, č. IV, s. 57. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 4, s. 104 a 106. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 217 (4), s. 233 – 234. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 217 (4), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-217-4-376/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-217-4-376/)

³⁹⁴ *Comes de Potok* bol županom Potockého komitátu. Tento komitát mal sídlo striedavo na hradoch Zemplín, Serenč a Potok (Blatný Potok), preto mal striedavo tri mená. Pozri ŽUDEĽ, Juraj. *Stolice na Slovensku*. Bratislava: Obzor, 1984, s. 160 – 162. ZSOLDOS, *Magyarország világi archontológiája*, s. 179. STEINHÜBEL, *Nitrianske kniežatstvo*, s. 500, pozn. č. 2057.

³⁹⁵ Z hľadiska súdneho konania došlo k oslobodeniu (očisteniu) Modovej matky, z hľadiska gramatického významu bol očistený Moda.

³⁹⁶ Podľa I. Fabián (*A váradí regestrum helynevei*, s. 138) je stotožnenie *villa Terebus* s dnešným Trebišovom najpravdepodobnejšie, avšak v staršej maďarskej literatúre nie je zhoda, s akou dnešnou lokalitou je možné *villa Terebus* stotožniť.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 4, s. 105 a 107.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/217, s. 97.

Basilius, abbas de Curru impeciit quosdam pro furto, scilicet Pazthu de Peles, item Adrianum, Laurentium, Buhtem, Micon, Tekze, Vduor, Ambrosium, Bencii, de Vecher de villa Cheke, item Homodoy de villa Horz. Qui dum a Nicolao, comite palatino facta discussione ad iudicium ferri candentis Waradinum essent in septimana Domine in tua misericordia per pristaldum nomine Chepanum de villa Ladan directi, non venerunt et praenominatus iudex rescripsit de eis, quod scriberentur pro condemnatis.

Opát z Körú Bazil obvinil z krádeže akýchsi ľudí, menovite Pásztóa z Peleša, tiež Adriána, Vavrinca, Buhteho, Mikona, Tekseho, Udvara, Ambrózia, Bencioho, Deuečera z dediny Čeke, tiež Homodoa z dediny Horz. Keď ich palatín Mikuláš vypočul a poslal na súd rozžeraveného železa do Varadína v týždni *Domine in tua misericordia*³⁹⁷ s pristavom menom Čepana z dediny Ladány, oni neprišli. Spomenutý sudca tak písomne nariadil, aby ich zapísali ako odsúdených.

Nr. 218. (5.)

Č. 218 (5)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Av. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. V, s. 193. Endlicher, *Re. Hung. mon. Arp.*, č. 5, s. 641. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 5, s. 106 a 108. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 218 (5), s. 234. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 218 (5), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-218-5-379/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-218-5-379/)

Reg.: Marsina, *CDES I*, č. 240, s. 186.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 5, s. 107 a 109.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/218, s. 97.

Reynold de villa Sucta impeciit Ioannem et Achyamanum, Vilalmum et Ornotum de villa Buncii, de occisione sui filii iudicibus Martino, curiali comite de Novo Castro et Gipolto, Teutonico hospite reginae, pristaldis alio Acyamano de villa Buncii et Laurencio de villa Hensy. Praedicti homines Ioannes, Achyamanus, Vilalmus et Ornotus portato ferro iustificati sunt.

Reinold z dediny Zsujta obvinil Jána a Achiamana, Viliama a Ornolta z dediny Gönc zo zabíтия svojho syna. Sudcami boli dvorský župan z Nového hradu³⁹⁸ Martin a Gipolt, nemecký hosť kráľovnej, pristavmi iný Aciaman z dediny Buncii a Vavrínez z dediny Hensy. Spomenutí ľudia Ján, Achiaman, Viliam a Ornolt sa prenesením železa očistili.

Nr. 219. (6.)

Č. 219 (6)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Av – A2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. VI, s. 193. Endlicher, *Re. Hung. mon. Arp.*, č. 6, s. 641. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 6, s. 108. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

³⁹⁷ Týždeň prvej nedele po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícatch).

³⁹⁸ Abovský Nový hrad (mad'. Abaujvár).

č. 219 (6), s. 234. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 219 (6),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-219-6-37C/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 100, s. 149.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 6, s. 109.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/219, s. 97.

Privatus de villa Iuren impeciit Vocam
de villa Pereznek pro furto iudice Tobia,
curiali comite de Zolnuc, pristaldo
Giliano de villa Voznad. Fur Voka portato
ferro combustus est.

Privat z dediny Irin obvinil Voku
z dediny Penészlek z krádeže. Sudcom
bol solnocký dvorský župan Tobiáš,
pristavom Kilián z dediny Tašnád. Zlodej
Voka sa prenesením železa popálil.

Nr. 220. (7.)

Č. 220 (7)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. VII, s. 193 – 194. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 7, s. 641 – 642. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 7, s. 108 a 110. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum
Varadinense*, č. 220 (7), s. 235. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 220 (7),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-220-7-37F/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 101, s. 149.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 7, s. 109 a 111.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/220, s. 98.

Villani de Nyr, qui sunt pistores castr
Zolnuc, impecierunt quosdam liberos
homines eiusdem villae, scilicet Fecieten,
Agya, Michaelem et alios eiusdem
generis dicentes eos extorres. Illi autem
e contra dixerunt se habere terram
communem cum castrensibus a prima
occupacione sui generis, iudice Nicolao,
palatino comite, pristaldo Dettre de villa
Maysa. Homo castrensium portato ferro
iustificatus est.

Dedinčania z Nyíru, ktorí sú pekármi
hradu Solnok, obvinili akýchsi
slobodných ľudí tej istej dediny,
menovite Fecietena, Ad'u, Michala
a ďalších z ich rodu, tvrdením, že sú
vyhnancami. Tí sa však proti tomu
ohradili, že od prvého obsadenia ich
predkami majú s hradčanmi spoločnú
zem. Sudcom bol palatín Mikuláš,
pristavom Detrik z dediny Majsa. Človek
hradčanov sa prenesením železa očistil.

Nr. 221. (8.)

Č. 221 (8)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. VIII, s. 194. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 8, s. 642. Kandra, *A Váradi
regestrum*, č. 8, s. 110 a 112. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 221 (8), s. 235. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 221 (8),
www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-221-8-382/

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 21, s. 32.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 8, s. 111 a 113.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/221, s. 98.

Gugus pristaldus, ut ipse dixit de se, Iacobi Vacienensis episcopi statuit ante nos quendam nomine Ipolitum de villa Sap asserens, quod ipse Ipolitus impeciisset convillanos suos, scilicet, Iacob, Paulum, Moynolt, Crispen, Martinum et Dominicum dicens, quod arassent per violentiam terram suam empticiam. Illi autem respondissent eandem terram ad tria aratra non empcione, sed vadio ipsum Ipolitum possedisse. Praefatus itaque episcopus, ipso videlicet Gugus pristaldo constituto, misisset utramque partem Varadinum ad examen ferri candentis, dato termino in octava Sancti regis Stephani et Ipolitus quidem cum praenominato pristaldo suo, Gugus Varadini fuit paratus candens ferrum portare. Adversarii autem eius in eadem septimana non comparuerunt.

Gugus, pristav vacovského biskupa Jakuba, ako o sebe tvrdil, postavil pred nás istého Hypolita z dediny Sáp. Vypovedal, že tento Hypolit obvinil svojich spoludedinčanov, menovite Jakuba, Pavla, Mojnolta, Krišpena, Martina a Dominika. Tvrdil o nich, že násilím obrábali jeho pôdu, ktorú kúpil. Oni však odpovedali, že tri poplužia tejto pôdy držal Hypolit nie na základe kúpy, ale ich mal v zálohu. A tak mu spomenutý biskup ustanovil tohto pristava Guga a poslal obe strany do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Termín určil na oktávu Sviatku svätého kráľa Štefana.³⁹⁹ Hypolit bol naozaj pripravený so spomenutým svojim pristavom Gugom vo Varadíne niesť rozžeravené železo. Jeho protistrana sa však v ten týždeň nedostavila.

Nr. 222. (9.)

Č. 222 (9)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A2r – A2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. IX, s. 194 – 195. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 9, s. 642. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 9, s. 112 a 114. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 222 (9), s. 236. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 222 (9), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-222-9-385/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-222-9-385/)

Prekl. (mad[?]): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 9, s. 113 a 115.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/222, s. 98.

Abbas de loco Triskai monasterio litigavit cum abbate monasterii Poroszlo et patrono eiusdem ecclesiae, scilicet Borokun pro viginti marcis coram Bacione comite, iudice a rege delegato, pristaldo Primus de villa Vosyan. Qui ad examen ferri candentis directi taliter convenerunt, quod abbas de Porozlo et Borokun darent abbati monasterii Triskai sex marcas et idem convenerunt dare unam marcam pristaldo, partem vero iudicis abbas Triskai persolvere teneretur.

Opát z kláštora Tereske⁴⁰⁰ sa súdil s opátom kláštora Porozló a s patrónom tohože kláštora, menovite Borokunom, pre dvadsať mariek pred županom Bacionom, sudcom ustanoveným kráľom. Pristavom bol Primus z dediny Varsány. Na skúške rozžeraveného železa sa tak dohodli, že opát z Porozló a Borokun dajú opátovi kláštora z Tereske šesť mariek a tiež sa dohodli dať jednu marku pristavovi. Sudcovu čiastku však mal zaplatiť opát z Tereske.

³⁹⁹ Týždeň po 20. auguste.

⁴⁰⁰ Benediktínsky Kláštor Panny Márie v Tereske v Novohradskom komitáte.

Nr. 223. (10.)

Č. 223 (10)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. X, s. 195. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 10, s. 642 – 643. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 10, s. 114. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 223 (10), s. 236 – 237. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 223 (10), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-223-10-388/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-223-10-388/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 10, s. 115.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/223, s. 99.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Variadiense*, s. 350.

Petrus, ioubagio castri Borsod impeciit castrenses eiusdem castri, scilicet de villa Beleta et de villa Lanczii et de villa Mulchun et de villa Zudesthan et de villa Shazka dicens, quod officium eorum esset carceres custodire. Illi autem e contrario dixerunt, quod milites quidem castri essent ad belligerandum, non ad carcerem custodiendum. Quos Theodor, comes eorum discuciens per pristaldum nomine Stephanum de villa Nemeth misit ad examen ferri candentis Varadinum, ubi praedictus Petrus renunciavit iudicio ferri candentis dicens eciam castrenses de praenominatis villis falso de custodia carceris impeciisse.

Peter, jobagi6n hradu Boršod, obvinil hradčanov toho istého hradu, menovite z dediny Beleta, z dediny Lánicz z dediny Múcsony, z dediny Radostyán a z dediny Császta. Povedal, že je ich povinnosťou strážit' väzнице. Tí však proti tomu tvrdili, že sú vojakmi hradu, ktorí majú bojovať, nie strážit' väzenie. Ich župan Teodor ich vypočul a poslal s pristavom menom Štefan z dediny Némethi na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam spomenutý Peter odmietol súd rozžeraveného železa tvrdiac, že hradčanov z vyššie spomenutých dedín nespravodlivo obvinil z povinnosti stráženia väzнице.

Nr. 224. (11.)

Č. 224. (11)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A2v – A3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XI, s. 196. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 11, s. 643. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 11, s. 114 a 116. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 224 (11), s. 237. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 224 (11), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-224-11-38B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-224-11-38B/)

Reg: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 102, s. 150.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 11, s. 115 a 117.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/224, s. 99.

Castrenses Dubukai de villa Mochy coadiuvantibus eos castri ioubagionibus, scilicet Queduelen, Tynta et Petrus impecierunt Cunpurdinum filium Teleguen dicentes, quod ipse esset extorris et terram eorum vi occupasset. Ille autem dixit dimidiam partem eiusdem terrae iure haereditario sibi attinere. Quos Demetrius magister praecepto

Dobockí hradčania z dediny Macs v spolupráci s hradskými jobagi6nmi, menovite Kedvelenom, Tintom a Petrom, obvinili Kumpurda, Teleguenovho syna. Tvrdili o ňom, že je vyhnancom a že ich zem obsadil násilím. On však vypovedal, že polovica tejto zeme mu prislúcha dedičským právom. Magister Demeter ich na kráľov príkaz vypočul a poslal

regis discuciens per pristaldum nomine Adrianum de villa Scil ad examen ferri candentis misit Varadinum, ubi predicti candentes cum nominatis ioubagionibus eorum subterfugerunt iudicium ferri candentis dicentes dimidietatem supradictę terrę přefato Cumpurdino iure patronatus, sicut ipse astruebat.

ich s pristavom menom Adrián z dediny Sil na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa spomenutí hradčania s uvedenými svojimi jobagiónmi zriekli súdu rozžeraveného železa, keď uznali, že polovica vyššie menovanej zeme patrí Kumpurdovi patronátnym právom, tak ako sám tvrdil.

Nr. 225. (12.)

Č. 225 (12)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XII, s. 196. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 12, s. 643. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 12, s. 116 a 118. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 225 (12), s. 237. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 225 (12), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-225-12-38E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-225-12-38E/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 12, s. 117 a 119.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/225, s. 99.

Zugna de villa Fecie impeciit Zemert de villa Vraka de furto iudice Cumazan, curiali comite de Zobolch, pristaldo Karachun de villa Ekulch. Předictus fur Zemer Varadini portato ferro combustus est.

Zugna z dediny Fecie obvinil z krádeže Zemera z dediny Vraka. Sudcom bol sabolčský dvorský župan Kračin z dediny Ekulč. Spomenutý zlodej Zemer sa prenesením železa vo Varadíne popáčil.

Nr. 226. (96.)

Č. 226. (96)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XCVI, s. 214. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 96, s. 663. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 96, s. 208. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 226 (96), s. 238. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 226 (96), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-226-96-391/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-226-96-391/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 96, s. 209.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/226, s. 99 – 100.

Minister regis de villa Tivan et de villa Tot et tota provincia de Quemey vociferati sunt coram Nicolao, palatino comite contra fures. Ex quibus tres homines, Shak scilicet, Voda, Queren et Andreas de villa Scerep fuerunt Varadini cum pristaldo eorum nomine Toma. Quorum Voda combustus est. Queren mundatus est. Andreas vero infirmitate přepeditus ferrum

Služobník kráľa z dediny Tivan a z dediny Tót a celý komitát Kemej⁴⁰¹ sa sťažovali pred palatínom Mikulášom na zlodejov. Z nich traja ľudia, menovite Šág, Voda, Kerén a Ondrej z dediny Szerep boli vo Varadíne s ich pristavom menom Toma. Z nich sa Voda popáčil. Kerén sa očistil. Ondrej vtedy nemohol niesť železo pre chorobu, ale ani

⁴⁰¹ K zaniknutému komitátu Kemej porovnaj PESTY, *Az eltűnt régi vármegyék I*, s. 119 – 127.

portare illa vice non potuit, sed recepta sanitate ab eodem iudice per eundem pristaldum ad portandum candens ferrum destinatus Varadinum non venit et adversarii eius dato suffragio recesserunt.

po uzdravení neprišiel s prístavom do Varadína na nesenie rozžeraveného železa v termíne, ktorý ustanovil sudca. Jeho protistrana po udelení súhlasu odišla.

Nr. 227. (97.)**Č. 227 (97)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCVII, s. 214. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 97, s. 663. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 97, s. 208 a 210. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 227 (97), s. 238. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 227 (97), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-227-97-394/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-227-97-394/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 103, s. 150.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 97, s. 209 a 211.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/227, s. 100.

Villani Kenesy, scilicet Kereu, Vruz, Micus et omnes alii de provincia Doboka litigaverunt coram Turdemetz, curiali comite de Canar cum villanis Peleca, scilicet Turuzo, Ioleguen, Gyok et aliis pro terra ad duo aratra et ducentis capeciis frugum dicentes, quod illam terram violenter occupantes coluissent, villani vero de Pelenka responderunt, quod terra castri et propria terra eorum esset. Quos p̄dictus iudex Turdemez discuciens per pristaldum Ochy de villa Scenta misit ad examen ferri Varadinum, ubi homo villanorum Kenesi nomine Petrus combustus est.

Dedinčania z Kenesi, menovite Kerő, Oros, Mikuš, a všetci ostatní z komitátu Doboka sa súdili pred dvorským županom z Konyáru Turdemezom s dedinčanmi z Pelenky, menovite s Turuzom, Joleguenom, Ďokom a ďalšími, pre zem vo veľkosti dvoch popluží a dvesto kôp obilia. Tvrdili, že túto zem násilne okupovali a obrábali. Dedinčania z Pelenky však odpovedali, že ide o zem hradu a ich vlastnú zem. Spomenutý sudca Turdemez ich vypočul a poslal s prístavom Ačim z dediny Cente na skúšku železa do Varadína. Tam sa Peter, človek dedinčanov z Kenesi, popálil.

Nr. 228. (98.)**Č. 228 (98)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4v – Er. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCVIII, s. 215. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 98, s. 663. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 98, s. 210. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 228 (98), s. 238 – 239. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 228 (98), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-228-98-397/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-228-98-397/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 92, s. 147.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 98, s. 211.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/228, s. 100.

Guttredus p̄positus impeciit Simonem et Bricium pro damno quindecim marcarum violenter facto iudice Tobia, curiali comite de Zounuc, pristaldo

Prepošt Gotfrid obvinil Šimona a Brikia pre škodu spôsobenú násilím v hodnote pätnástich mariek. Sudcom bol solnocký dvorský župan Tobiáš, prístavom Matej

Matthia de villa Dobur. Qui ad ferrum Varadinum directi taliter convenerunt, ut Simon et Briccius darent preposito Guttredo tres marcas in die Nativitatis Sanctę Marię in loco Zanpto et idem satisfacerent iudici. Prepositus vero Guttredus pristaldo satisfacere convenit.

z dediny Dobur. Keď boli vyslaní na súd železa do Varadína, dohodli sa tak, že Šimon a Briktius dajú prepoštovi Gotfridovi tri marky na Sviatok Narodenia Panny Márie⁴⁰² na mieste Sántó a tiež zaplatia sudcovi. A prepošt Gotfrid súhlasil, že zaplatí pristavovi.

Nr. 229. (110.)**Č. 229 (110)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CX, s. 217. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 110, s. 666 – 667. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 110, s. 224. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 229 (110), s. 239. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 229 (110), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-229-110-39A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-229-110-39A/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 104, s. 150.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 110, s. 225. Györffy, *László király emlékezete*, s. 63.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/229, s. 100 – 101.

Anno dominicę incarnationis millesimo ducentesimo decimo nono ioubagiones castri Karaznay, scilicet Ruben, maior exercitus, Echilleus varnog, Euzud et Pinna centuriones et Paradan et cives eiusdem castri, scilicet Byuncy, Vcyk, Mycus et cęteri traxere in causam Lulan filium Vacę comitis pro parte terrę suę, quę vocatur Poyaspotoc dicentes, quod violenter illam occupasset. Prędictus vero Lula dixit eandem terram iure hęreditario se possidere. Martinus igitur comes, frater Seud precepto regis eos discuciens posuit super iuramentum Luļę, qui super sepulchrum Sancti regis Ladislai coram pristaldo regis nomine Toma filio Tup de villa Mata et coram capitulo Varadiensis iurans iustificatus est.

V roku vtelenia Pána tisíceho dvestého devätnásteho jobagióni hradu Krasna, menovite veliteľ vojska Ruben, správca hradu Echileus, stotníci Euzud, Pina a Paradan, a obyvatelia toho hradu, menovite Bunci, Ucik, Micuš a ďalší, priviedli do sporu Lulana, syna župana Vaku, pre časť svojej zeme, ktorej sa hovorí Polyáspatak; tvrdili, že sa jej násilne zmocnili. Prv spomenutý Lula však povedal, že drží túto zem na základe dedičského práva. A tak ich župan Martin, Seudov brat, na kráľov príkaz vypočul a Lulu poslal prisahať. Ten sa očistil prisahou nad hrobom svätého kráľa Ladislava v prítomnosti kráľovho pristava menom Tomáš, syna Tupa z dediny Mata, a pred Varadínskou kapitulou.

Nr. 230. (111.)**Č. 230 (111)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E3r – E3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXI, s. 217 – 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 111, s. 667. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 111, s. 224 a 226. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum*

⁴⁰² 8. septembra.

Varadinense, č. 230 (111), s. 239 – 240. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 230 (111), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-230-111-39D/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-230-111-39D/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 105, s. 150 – 151.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 111, s. 225 a 227. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 201, s. 189 – 190.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/230, s. 101.

Ioubagiones castri Carazna, scilicet Ruben, Echileus, Euzud, Pinna et Paradan et cives eiusdem castri, scilicet Buncy, Vcyk, Micus et ceteri traxere in causam Altum, Leonardum filium Poneci pro quadam parte terre suę, quę vocatur Cesar, dicentes, quod violenter occupasset. Prędictus vero Leonardus dixit eandem terram iure hęreditario possidere. Martinus ergo comes, frater Seud pręcepto regis discuciens posuit super iuramentum Leonardi. Qui super sepulchrum Sancti regis Ladislai coram pristaldo regis nomine Toma filio Tup de villa Mata et coram capitulo Varadiensi iurans iustificatus est.

Jobagióni hradu Krasna, menovite Ruben, Echileus, Euzud, Pina a Paradan, a obyvatelia toho hradu, menovite Bunci, Ucik, Micuš a ďalší, začali spor s Leonardom,⁴⁰³ synom Poneciho, pre akúsi časť svojej zeme, ktorá sa volá Čizer. Tvrdili, že sa jej násilne zmocnil. Ale spomenutý Leonard povedal, že túto zem vlastní na základe dedičského práva. Preto župan Martin, Seudov brat, ich z príkazu kráľa vypočul a poslal Leonarda prisahať. Ten sa očistil prísahou nad hrobom svätého kráľa Ladislava pred kráľovým pristavom menom Tomáš, synom Tupu z dediny Mata a pred Varadínskou kapitulou.

Nr. 231. (112.)

Č. 231 (112)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXII, s. 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 231, s. 667. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 231, s. 226. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 321 (112), s. 240. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 231 (112), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1219-2F7/nr-231-112-3A0/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1219-2F7/nr-231-112-3A0/)

Reg.: Marsina, *CDES I*, č. 241, s. 186.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 112, s. 227.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/231, s. 101.

Cureus⁴⁰⁴ et frater eius Beda de villa Chytmeu litigaverunt cum Toma

Erőš a jeho brat Beda z dediny Csökmő sa súdili s Tomášom a Mavogom z tej

⁴⁰³ V pôvodnom latinskom znení je „*Altum, Leonardum filium Poneci*“. Prvé vydanie z roku 1550 obsahuje čiarku medzi slovami „*Altum*“ a „*Leonardum*“, podobne aj posledné vydanie z databázy Arcanum. Naproti tomu vydanie Karácsonyiho a Borovszkeho čiarku nepoužíva, čím naznačuje, že výraz „*Altum*“ nebude ďalší účastník konania, ale azda prídavné meno (v lat. vysoký, vznešený, ctihodný). V našom preklade sme sa rozhodli tento výraz pre jeho nejasnosť vynechať.

⁴⁰⁴ Zápis tohto mena je v tomto istom zázname v dvoch variantoch, ako *Cureus* a na konci ako *Eureus*.

et Mauog de eadem villa coram
Smaraco, comite de Posen, qui
discuciens eos per pristaldum suum
Chequeum de villa Gormot misit
ad examen ferri candentis Varadinum.
Ubi p̄dicti Tomas et Mauog
convenerunt dare adversariis suis
Euresdino et fratri eius Bedę unam
marcam et idem pristaldo satisfacere.
Iudicis vero partem Eureus et Beda
dare convenerunt.

istej dediny pred bratislavským
županom Smaragdom, ktorý ich vypočul
a poslal so svojim pristavom menom
Čekez z dediny Gyarmat na skúšku
rozžeraveného železa do Varadína.
Tam sa spomenutí Tomáš a Mavog
dohodli dať svojej protistrane
Erőšovi a jeho bratovi Bedovi
jednu marku a rovnako zaplatiť
pristavovi. Dohodli sa, že sudcovu
čiasťku splatia Erőš a Beda.

Nr. 232. (113.)

Č. 232 (113)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CXIII, s. 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 113, s. 667 – 668. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 113, s. 226 a 228. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum
Varadinense*, č. 232 (113), s. 240. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*,
č. 232 (113), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-232-113-3A3/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-232-113-3A3/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 106, s. 151.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 113, s. 227 a 229.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/232, s. 101.

Ocy de villa Solumus impeciit quattuor
ioubagiones Belae de villa Guolozka de
furto, quorum nomina sunt hec, Modoros,
Chebae, Chymp et Bud, iudice Tobia,
curiali comite de Zounuk et altero biloto
Toma, pristaldo Galus de villa Domlun.
Varadini tres ex illis furibus portato ferro
sunt iustificati, scilicet Modoros,
Chebae, Chymp. Bud vero in dato
termino non comparuit.

Ači z dediny Šojmoš obvinil z krádeže
štyroch jobagiönov Belu z dediny
Golozka, ktorých mená sú Modoroš,
Čebe, Čimp a Bud. Sudcom bol solnocký
dvorský župan Tobiáš, pristavom Galus
z dediny Dabjon. Vo Varadíne sa traja
z týchto zlodejov prenesením železa
očistili, menovite Modoroš, Čebe,
Čimp. Bud sa tu však neobjavil
na stanovený termín.

Nr. 233. (114.)

Č. 233 (114)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CXIV, s. 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 114, s. 667 – 668. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 114, s. 228. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 233 (114), s. 240 – 241. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 233 (114),
[www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-233-114-3A6/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-233-114-3A6/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 114, s. 229.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/233, s. 102.

Vnuca de villa Zamtou impeciit
convillanum suum, scilicet Paulum
de furto, iudice Qulqed, curiali comite
de Bichor, pristaldo Agard de eadem villa
Zamtou. Paulus portato ferro dum

Unoka z dediny Sántó obvinil svojho
spoludedinčana, menovite Pavla, z krádeže.
Sudcom bol biharský dvorský župan
Kölked, pristavom Agard z tej istej dediny
Sántó. Pavol preniesol železo a zatiaľ

die dominica Da pacem manum suam solvendam porrigeret, supradictus Vnuca renunciavit iudicio ferri candentis dicens se falsa opinione inductum supranominatum Paulum de furto impeciisse.

čo v nedeľu *Da pacem*⁴⁰⁵ podával ruku na rozviazanie,⁴⁰⁶ vyššie spomenutý Unoka odvolal súd rozžeraveného železa s tvrdením, že menovaného Pavla obvinil z krádeže na základe nesprávnej domnienky.

Nr. 234. (115.)

Č. 234 (115)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXV, s. 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 115, s. 668. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 115, s. 228 a 230. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 234 (115), s. 241. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 234 (115), [www.arcanum.com\(...\)annus-1219-2F7/nr-234-115-3A9/](http://www.arcanum.com(...)annus-1219-2F7/nr-234-115-3A9/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 115, s. 229 a 231.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/234, s. 102.

Bartholomęus de villa Naduduor impeciit Henricum filium Pous de eadem villa dicens, quod servum suum, nomine Fatam violenter ei abstulisset, at ille respondit, quia non, sed cum pater eius nomine Saturninus teneretur ei in quinque marcis, duabus solutis pro tribus dedisset ei servum přenominatum et super hoc adduxisset testes. Sed Mica, comes Bichoriensis testibus productis non contentus misit utramque partem Varadinum ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Ioannem de villa Apaty, ubi přenominatus Henricus seipsum recognoscens reddidit servum Bartholomęo.

Bartolomej z dediny Nádudvar obvinil Henricha, Póšovho syna, z tej istej dediny, keď tvrdil, že mu násilne uniesol sluhu menom Fatam. On však odpovedal, že to nie je pravda, pretože keď mu jeho otec menom Saturnin dlhoval päť mariek, zaplatil dve a namiesto zvyšných troch mu daroval menovaného sluhu a priviedol k tomu svedkov. Ale biharský župan Mika nebol spokojný s predvedenými svedkami a poslal obe strany do Váradína na súd rozžeraveného železa s prístavom menom Ján z dediny Apáti, kde sa vyššie menovaný Henrich sám priznal a vrátil sluhu Bartolomejovi.

ANNUS 1220.

ROK 1220

Nr. 235. (105.)

Č. 235 (105)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2r – E2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CV, s. 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 105, s. 665 – 666. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 105, s. 218 a 220. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 105 (235), s. 241 – 242. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 235 (105), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-235-105-3AD/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-235-105-3AD/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 131, s. 31.

⁴⁰⁵ Osemnásť nedeľa po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

⁴⁰⁶ V tejto fáze malo dôjsť k rozviazaniu ruky z obväzu a k jej vyšetreniu. Príslušná pasáž naznačuje, že ešte v tejto poslednej fáze mohol žalobca stiahnuť svoje obvinenie späť.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 105, s. 219 a 221.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/235, s. 102.

Comprovinciales de Bichor vociferati sunt contra fures coram Mica, comite Bichoriensi iudice a rege Andrea delegato, qui misso pristaldo suo nomine Zacheo de villa Nadudor et citatis furibus, facto iudicio misit eos Varadinum, ubi Tunou de villa Kolond portato ferro iustificatus est. Oldruh de villa Harsan combustus est, sed fugit ad ecclesiam. Mourich de villa Vcam combustus est. Moglou de villa Iratz iustificatus est. Hollu de villa Pescera combustus est. Calondus de villa Bosold combustus est, sed de ecclesia non exivit ad solutionem. Iacob de villa Giontoy, filius Forcos portato ferro latenter fugit.

Vidiečania Biharského komitátu sa sťažovali na zlodějov pred biharským županom Mikom, sudcom ustanoveným kráľom Ondrejom. Ten poslal po svojho pristava menom Zacheus z dediny Náduvar a po predvolaní zlodějov rozhodol, že ich posielal do Varadína. Tam sa Tunó z dediny Kolond prenesením železa očistil. Oldrich z dediny Harsány bol popálený, ale utiekol do kostola. Móric z dediny Okány sa popálil. Mogló z dediny Iráz sa očistil. Hollóš z dediny Peszere sa popálil. Kalanduš z dediny Boszód sa popálil, ale nevyšiel z kostola na rozviazanie. Farkašov syn Jakub z dediny Gyanté po tom, ako preniesol železo, tajne utiekol.

Nr. 236. (106.)

Č. 236 (106)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CVI, s. 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 106, s. 666. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 106, s. 220. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 106, s. 242. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 236 (106), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-236-106-3B0/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-236-106-3B0/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 106, s. 221.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/236, s. 103.

Pousa de villa Kerequi impeciit quendam nomine Vnucam de combustione domus suę et damno sex marcarum iudice Kulqued, curiali comite de Bichor, pristaldo Fulco. Preřatus Vnuca Varadini combustus est.

Póša z dediny Kereki obvinil kohosi menom Unuka zo zapálenia svojho domu a škody v hodnote šiestich mariek. Sudcom bol biharský dvorský župan Kólked, pristavom Fulko. Spomenutý Unuka sa vo Varadíne popálil.

Nr. 237. (107.)

Č. 237 (107)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CVII, s. 217. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 107, s. 666. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 107, s. 220 a 222. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 107, s. 242. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 237 (107), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-237-107-3B3/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-237-107-3B3/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 107, s. 221 a 223.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/237, s. 103.

Hisce, servus Farcasii de genere Katha impetitus de furto a Lodomero

Hisce, Farkašov sluha z rodu Kata, bol obvinený z krádeže, a to Vladimírom

et comprovincialibus Zounoc iudice
Paulo comite de Chenadu, pristaldo
Ioanca portato ferro iustificatus est.

a vidiečanmi komitátu Solnok. Sudcom
bol čanádsy župan Pavol, pristavom
Ivanka. Prenesením železa sa očistil.

Nr. 238. (108.)**Č. 238 (108)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2v – E3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CVIII, s. 217. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 108, s. 666. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 108, s. 222. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 238 (108), s. 242 – 243. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 238 (108), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-238-108-3B6/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-238-108-3B6/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 108, s. 152.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 108, s. 223.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/238, s. 103.

Zauida de villa Chroath impeciit Gecham de pređio Demetrii pro bove furtim sibi sublato. Gecha autem duxit quendam nomine Saden de villa Bocka, dicens, quod ab ipso bovem illum emisset. Ille autem non contradixit, sed asseruit eundem bovem esse filium vacce suę. Cui cum non crederetur, Vitalis, curialis comes de Zounuc per pristaldum nomine Nunchiz ad examen ferri candentis misit Varadinum, ubi cum preřatus Saden ferrum esset portare paratus, preřonomatus Zauida renunciavit cause suę dicens, quod falsa opinione ductus bovem illum pro suo bove cepisset.

Zavida z dediny Horvát obvinil Geču z majetku Demetra z krádeže býka. Ale Geča priviedol akéhosi človeka menom Saden z dediny Bocka a povedal, že toho býka od neho kúpil. On síce neprotirečil, ale tvrdil, že tento býk bol teľaťom jeho kravy. Keďže sa mu neverilo, solnocký dvorský župan Vitalis ho poslal s pristavom menom Neukiz na skúšku rozřeraveného železa do Varadína. Keď bol spomenutý Saden pripravený niesť železo, menovaný Zavida odvolal svoj prípad tvrdiac, že toho býka pokladal za svojho na základe nesprávnej domnienky.

Nr. 239. (109.)**Č. 239 (109)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CIX, s. 217. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 109, s. 666. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 109, s. 222 a 224. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 239 (109), s. 243. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 239 (109), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-239-109-3B9/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-239-109-3B9/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 109, 223 a 225.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/239, s. 103.

Vedus de villa Gyurhc impeciit Opochum de villa Guezt pro furto iudicibus Quilqed, curiali comite et biloto Forcasio, pristaldo Zugna de villa Vduory. Varadini Opoch portato ferro iustificatus est.

Vedus z dediny Ďurk obvinil Apoka z dediny Gested z krádeže. Sudcami boli dvorský župan Kölked a bilot Farkaš, pristavom Zugna z dediny Udvari. Apok sa prenesením železa vo Varadíne očistil.

Nr. 240. (121.)

Č. 240 (121)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXI, s. 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 121, s. 670. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 121, s. 236. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 240 (121), s. 243. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 240 (121), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-240-121-3BC/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-240-121-3BC/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 131, s. 31.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 121, s. 237.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/240, s. 103 – 104.

Vacy de villa Qezy impeciit Nucam, Petrum, Urbanum, et Vd de p̄edio Demetrii, videlicet Eusej, sed tamen castrens Bichor de latrocinio iudice Qulqed, curiali comite, pristaldo Agard de villa Medies. Nues portato ferro fugit in ecclesiam et ad solutionem non exiit, Vd iustificatus est, Petrus et Urbanus Varadinum non venerunt.

Vaci z dediny Kesi obvinil z lúpeže Nuku, Petra, Urbana a Uda z Demetrovho majetku menom Össi, ktorí však boli biharskými hradčanmi. Sudcom bol dvorský župan Kölked, pristavom Agard z dediny Meggyes. Nuka po prenesení železa utiekol do kostola a na rozviazanie nevyšiel, Ud sa očistil, Peter a Urban do Varadína neprišli.

Nr. 241. (122.)

Č. 241 (122)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fr – Fv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXII, s. 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 122, s. 670. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 122, s. 238. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 241 (122), s. 244. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 241 (122), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-241-122-3BF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-241-122-3BF/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 122, s. 239.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/241, s. 104.

Abbas de Sancto Henrico et patronus ecclesie impeciit filios Stephani, scilicet Michud, Aladarum et Bazlou pro centum marcis violenter ablatis iudice Benedicto bano, pristaldo Pouca de villa Cokot. Qui cum Varadinum venerunt, filii Stephani convenerunt dare abbati et patrono ecclesie triginta marcas et satisfacere pristaldo, abbas vero iudici satisfacere conuenit.

Opát zo Svätého Imricha a patrón kláštora obvinil Štefanových synov, menovite Mičuda, Aladára a Ladislava, že mu násilne odňali sto mariek. Sudcom bol bán Benedikt, pristavom Póka z dediny Kokad. Keď prišli do Varadína, synovia Štefana sa dohodli, že dajú opátovi a patrónovi kostola tridsať mariek a zaplatia pristavovi, opát však súhlasil, že zaplatí sudcovi.

Nr. 242. (123.)

Č. 242 (123)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXIII, s. 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 123, s. 670. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 123, s. 238. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 242 (123), s. 244. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 242 (123), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-242-123-3C2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-242-123-3C2/)

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 123, s. 239.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/242, s. 104.

Yuna, ioubagio Laurentii de villa Yrund impeciit Gyomam, ioubagionem Erdey de villa Pauli pro dampno trium fertorum iudice Erde, pristaldo Aegidio de villa Paul. Qui cum venisset Varadinum, Gyoma convenit dare p̄dicto Yunę septem pondera argenti et satisfacere iudici, pristaldo vero Yuna satisfacere convenit.

Juna, jobagión Vavrincza z dediny Irund, obvinil Ďomu, jobagióna Erdeiho z dediny Pályi, pre škodu v hodnote troch štvrtín. Sudcom bol Erde, pristavom Egídus z dediny Pályi. Keď prišli do Varadína, Ďoma súhlasil s tým, že dá spomenutému Junovi sedem vážok striebra a zaplatí sudcovi, Juna zase súhlasil, že zaplatí pristavovi.

Nr. 243. (124.)

Č. 243 (124)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXIV, s. 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 124, s. 670. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 124, s. 240. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 243 (124), s. 244. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 243 (124), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-243-124-3C5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-243-124-3C5/)

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 124, s. 241.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/243, s. 104.

Vztras, frater Tubul de villa Hongun impeciit ioubagiones castri Sasuar, scilicet Zobozlou, Vtesam, Bagdanum, Chequeleu, Polouc et castrenses de villa Drancy, scilicet Kraznet, Coetan, Visatan et alios de destructione p̄dii sui, scilicet dampno secundum estimationem viginti marcarum argenti iudice Demetrio magistro, vice regis iudice, pristaldo Adriano de genere Kalatha de villa Scily. Quibus Varadinum destinatis ad examen ferri candentis homo p̄dicti Vztras portato ferro iustificatus est.

Ustras, brat Tubula z dediny Hangony obvinil jobagiónov hradu Šašvár, menovite Soboslava, Utesu, Bohdana, Čekleva, Polouk, a hradčanov z dediny Dravce, menovite Krasneta, Koetana, Visatana a ďalších zo zničenia svojho majetku, a to v odhadovanej škode dvadsať mariek striebra. Sudcom bol magister Demeter, zastupujúci kráľa, pristavom Adrián z rodu Kalata z dediny Silu. Keď sa dostavili do Varadína na skúšku rozžeraveného železa, človek spomenutého Ustrasa sa po prenesení železa očistil.

Nr. 244. (50.)

Č. 244 (50)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Cv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. L, s. 206. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 50, s. 653. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 50, s. 160 a 162. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 244 (50), s. 245. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 244 (50), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-244-50-3C8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-244-50-3C8/)

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 50, s. 161 a 163.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/244, s. 105.

Basilius, abbas de Curu et curialis comes eius Lucas impecierunt Ioannem

Opát z Kőrű Bazil a jeho dvorský župan Lukáš obvinili Jána, Šalamúnovho syna

filium Salomonis de genere Gledgut pro destructione p̄dii ecclesie scilicet damno ad estimationem viginti quinque marcarum iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Chepan de villa Ladan in provincia Heugd. Qui cum venisset Varadinum, p̄dictus Ioannes convenit dare sex marcas abbati et satisfacere iudici, abbas vero pristaldo satisfacere convenit.

z rodu Gledgut, zo zničenia majetku kláštora, a to v odhadovanej hodnote dvadsiatich piatich mariek. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Čepan z dediny Ladány v Békešskom komitáte. Keď prišli do Varadína, spomenutý Ján pristal, že dá šesť mariek opátovi a zaplatí sudcovi, opát súhlasil s tým, že zaplatí pristavovi.

Nr. 245. (51.)**Č. 245 (51)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LI, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 51, s. 653. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 51, s. 162. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 245 (51), s. 245. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 245 (51), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-245-51-3CB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-245-51-3CB/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 51, s. 163.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/245, s. 105.

Basilius abbas et curialis comes eius Lucas impecierunt Indiam de villa Peles de occulta retentione possessionum sui fratris, scilicet Paztuh de furto condempnati, scilicet duodecim capitibus hominum, tribus equis, quinquaginta ovibus, duodecim bobus, sex acervis segetum, iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Chepan de villa Ladan. Homo supradicti Indię Varadini portato ferro combustus est.

Opát Bazil a jeho dvorský župan Lukáš obvinili Indiu z dediny Peleš z tajného zadržovania majetku svojho brata menom Paztuh odsúdeného za krádež, a to dvanástich ľudí, troch koní, päťdesiatich oviec, dvanástich býkov, šiestich kôp obilia. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Čepan z dediny Ladány. Človek spomenutého India sa prenesením železa vo Varadíne popálil.

Nr. 246. (52.)**Č. 246 (52)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LII, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 52, s. 653. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 52, s. 164. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 246 (52), s. 246. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 246 (52), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-246-52-3CE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-246-52-3CE/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 52, s. 165. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/e, s. 24.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/246, s. 105.

Vitun de villa Petur impeciit convillanum suum, scilicet Crisium pro furto, iudice Paulo, comite de Ogocha, pristaldo Marco de villa Luueu. Crisius portato ferro mundatus est.

Vitun z dediny Peter obvinil svojho spoludedinčana menom Kriš z krádeže. Sudcom bol ugočský župan Pavol, pristavom Marek z dediny Lövvö. Prenesením železa sa Kriš očistil.

Nr. 247. (53.)

Č. 247 (53)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LIII, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 53, s. 653. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 53, s. 164. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 247 (53), s. 246. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 247 (53), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-247-53-3D1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-247-53-3D1/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 53, s. 165.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/247, s. 105.

Petur de villa Vys impeciit convillanum suum nomine Cuqt pro sexaginta ponderibus iudice Stephano comite, pristaldo Dema de eadem villa Vys. Cuqt portato ferro combustus est.

Peter z dediny Viss obvinil svojho spoludedinčana menom Kukt pre šesťdesiat vážok. Sudcom bol župan Štefan, pristavom Dema z tej istej dediny Viss. Prenesením železa sa Kukt popálil.

Nr. 248. (54.)

Č. 248 (54)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LIV, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 54, s. 654. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 54, s. 164 a 166. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 248 (54), s. 246. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 248 (54), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-248-54-3D4/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-248-54-3D4/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 54, s. 165 a 167.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/248, s. 105 – 106.

Ioannes de villa Veytech impeciit quosdam de villa Bagad, Syencud, Bodam, Cyomoy et Barlabam, item de villa Mehus Matthęum et Laurencium de furto iudice Fila, vicario palatini, pristaldo Chyeka de villa Zthemur. Prędicti fures Varadini portato ferro sunt iustificati. Postea Sceta de eadem villa Bogad, qui, ut pristaldus dixit, citatus fuit et ipse venire Varadinum, non venit.

Ján z dediny Veitech obvinil z krádeže istých ľudí z dediny Bogát menom Sienkud, Boda, Čomoj a Barlabáš, tiež Matúša a Vavrinca z dediny Méhuš. Sudcom bol zástupca palatína Fila, pristavom Čeka z dediny Isztimér. Spomenutí zloději sa prenesením železa vo Varadíne očistili. Potom Seta z rovnakej dediny Bogád, ktorý bol podľa pristavovho tvrdenia tiež predvolaný, aby prišiel do Varadína, na súd neprišiel.

Nr. 249. (55.)

Č. 249 (55)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2r – C2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LV, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 55, s. 654. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 55, s. 166. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 249 (55), s. 247. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 249 (55), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-249-55-3D7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-249-55-3D7/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 55, s. 167.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/249, s. 106.

Bot filius Laurencii de villa Horuat impeciit quendam de villa Vsa nomine Sirund pro verberacione matris suę ad mortem, quod scilicet misisset verberantes et de damno suarum rerum iuxta ęstimationem quinquaginta marcarum iudice Petus, vicario Nicolai palatini comitis, pristaldo Andrea de villa Qecher. Prędictus Sirund portato ferro Varadini combustus est.	Bot, syn Vavrince z dediny Horvát, obvinil istého Sirunda z dediny Uža z toho, že poslal násilníkov, ktorí zbičovali jeho matku na smrť. Vinil ho aj zo škody na svojich veciach, podľa odhadu v hodnote päťdesiatich mariek. Sudcom bol Petus, zástupca palatína Mikuláša, pristavom Ondrej z dediny Kečer. Spomenutý Sirund sa prenesením železa vo Varadíne popálil.
---	---

Nr. 250. (56.)

Č. 250 (56)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LVI, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 56, s. 654. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 56, s. 166. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 250 (56), s. 247. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 250 (56), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-250-56-3DA/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-250-56-3DA/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 56, s. 167.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/250, s. 106.

Andreas de villa Pa impeciit ioubagiones Dionysii, scilicet utrumque Forcasium et Bogdanum de dampno unius marceę iudice Dionysio filio Simonis comitis, pristaldo Manogy de villa Cana. Homo Andreae portato ferro iustificatus est.	Ondrej z dediny Pa obvinil Dionýzových jobagiónov, menovite Farkaša a Bohdana, zo škody v hodnote jednej marky. Sudcom bol Dionýz, syn župana Šimona, pristavom Manogi z dediny Kana. Ondrejov človek, sa po prenesení železa očistil.
---	--

Nr. 251. (57.)

Č. 251 (57)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LVII, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 57, s. 654. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 57, s. 168. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 251 (57), s. 247. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 251 (57), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-251-57-3DD/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-251-57-3DD/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 109, s. 152.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 57, s. 169.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/251, s. 106.

Ecyul de villa Perl impeciit Leopoltum, ioubagionem Schomeę comitis pro furto iudice biloto regis de Zounuc. Pristaldus Nicolaus de villa Mochy. Leopoltus portato ferro iustificatus est.	Ecil z dediny Perl obvinil Leopolda, jobagióna župana Šomu, z krádeže. Sudcom bol solnocký kráľovský bilot. Pristavom Mikuláš z dediny Mač. Prenesením železa sa Leopold očistil.
--	---

Nr. 252. (58.)

Č. 252 (58)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LVIII, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 58, s. 654. Kandra,

A Váradí regestrum, č. 58, s. 168. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 252 (58), s. 247. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 252 (58), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-252-58-3E0/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-252-58-3E0/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 58, s. 169.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/252, s. 106.

Stephanus eubagio Georgii de villa Torcan impeciit Timam de villa Chiipud pro furto iudice Geztub, curiali comite de Zothmar, pristaldo Zomoy de villa Euchetii. Tima fur portato ferro combustus est.	Štefan, jobagión Juraja z dediny Toman, obvinil Timu z dediny Tyukod z krádeže. Sudcom bol satmársky dvorský župan Gestub, pristavom Zomoy z dediny Ecsed. Zlodej Tima sa po prenesení železa popálil.
--	--

Nr. 253. (59.)

Č. 253 (59)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. C2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. LIX, s. 207. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 59, s. 654. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 59, s. 168 a 170. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 253 (59), s. 248. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 253 (59), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-253-59-3E3/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-253-59-3E3/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 59, s. 169 a 171.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/253, s. 106.

Chequez et frater eius, iobagiones Petri filii Philippi comitis de villa Marc impecierunt ioubagiones Micou, scilicet Turhusam, Iacobum et Narad de latrocinio iudice Hunt, comite de Borsua, pristaldo Cyob de villa Tumpa. Preñominati itaque latrones directi Varadinum portato ferro iustificati sunt. De quibus pristaldus dixit, quod tredecim capita hominum fuissent cum uxoribus et filiis.	Čekez a jeho brat, jobagióni Petra, syna župana Filipa z dediny Márok, obvinili z lúpeže Mikových jobagiónov, menovite Turhušu, Jakuba a Nárada. Sudcom bol boržavský župan Hunt, pristavom Ciob z dediny Tumpa. Vyššie spomenutých lupičov vyslali do Varadína, kde sa prenesením železa očistili. Pristav povedal, že ich bolo spolu s manželkami a synmi trinásť.
--	--

Nr. 254. (186.)

Č. 254 (186)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Iv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CLXXXVI, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 186, s. 687 – 688. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 186, s. 308. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 254 (186), s. 248. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 254 (186), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-254-186-3E6/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-254-186-3E6/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 110, s. 152.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 186, s. 309.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/254, s. 107.

Tiburcius de villa Nadast impeciit omnes villanos de villa Domulim de quindecim bobus et uno equo violenter ablatis	Tiburcius z dediny Nádašd obvinil všetkých dedinčanov z dediny Domulun z násilného odňatia pätnástich býkov
---	---

iudice Gyula bano, pristaldo Sumpoz
iustificatus est. a jedného koňa. Sudcom bol bán Ďula,
pristavom Šumpoz. Očistil sa.

Nr. 255. (187.)**Č. 255 (187)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Iv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXXVII, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 187, s. 688. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 187, s. 308. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 255 (187), s. 248. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 255 (187),
www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-255-187-3E9/

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 111, s. 152.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 187, s. 309.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/255, s. 107.

Cusyd de villa Ziloc impeciit convillanum suum, scilicet Forcos de furto iudice Stephano, curiali comite de Ziloc, pristaldo Gueztia. Forcos portato ferro iustificatus est.	Kusid z dediny Zilach obvinil z krádeže svojho spoludedinčana, menovite Farkaša. Sudcom bol dvorský župan zo Zilachu Štefan, pristavom Guestiva. Prenesením železa sa Farkaš očistil.
--	---

Nr. 256. (188.)**Č. 256 (188)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Iv – I2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXXVIII, s. 233. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 188, s. 688. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 188, s. 308. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 256 (188), s. 248. Marsina, *CDES I*, č. 242, s. 186. Solymosi – Szovák, *Váradi
Jegyzőkönyv*, č. 256 (188), www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-256-188-3EC/

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 188, s. 309.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/256, s. 107.

Viba de villa Macra praedio Lelez impeciit Ibam et Danum de occisione fratris sui per latrocinium iudice Mika, comite de Bichor, pristaldo Anania de villa Buc. Iba portato ferro pro se et fratre suo Dano iustificatus est.	Viba z dediny Makra na majetku Leles obvinil Ibu a Dana zo zabitia svojho brata počas lúpeže. Sudcom bol biharský župan Mika, pristavom Anania z dediny Buk. Po tom, ako Iba preniesol železo za seba aj svojho brata Dana, sa očistil.
--	--

Nr. 257. (189.)**Č. 257 (189)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. I2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CLXXXIX, s. 233 – 234. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 189, s. 688. Kandra,
A Váradi regestrum, č. 189, s. 310. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 257 (189), s. 249. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 257 (189),
www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-257-189-3EF/

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 131, s. 31.

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 189, s. 311.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/257, s. 107.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Vardiense*, č. 257/1220, s. 349.

Petrus de villa Chez et comprovinciales eius impecierunt Vitalem de eadem villa pro furto. Quos Demetrius curialis comes precepto regis discuciens per pristaldum nomine Vrman de villa Gyurge misit Varadinum, ubi praedictus Vitalis portato ferro confugit ad ecclesiam dicens se esse combustum. Praedictus itaque Vrman vendidit Vitalem cum uxore sua et filiabus suis et cum ancilla et filio ancillae suae et cum omni possessione sua Laurencio, filio Martini.

Peter z dediny Čös a vidiečania z jeho komitátu obvinili Vitala z tej istej dediny z krádeže. Dvorský župan Demeter ich z príkazu kráľa vypočul a poslal s pristavom menom Urman z dediny György do Varadína. Tam sa spomenutý Vitalis prenesením železa uchýlil do kostola s tvrdením, že je popálený. Tak spomenutý Urman predal Vitala s jeho manželkou a dcérami a so slúžkou a synom slúžky aj s celým jeho majetkom Vavrincovi, Martinovmu synovi.

Nr. 258. (190.)**Č. 258 (190)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 12r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXC, s. 234. Fejér, *CDH VII/1*, č. CCVII, s. 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 190, s. 688. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 190, s. 310. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 190, s. 249. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 258 (190), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-258-190-3F2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-258-190-3F2/)

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 22, s. 32.

Prekl. (mad².): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 190, s. 311. Nagy, *Magyar középkor*², č. 258, s. 199.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/258, s. 107.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 258/1220, s. 345.

Notum sit omnibus Christianis, quod cum Voca et Kereu de villa Tura imminente necessitate sororem suam Martinam in vadio posuissent apud sacerdotem de Barhan nomine Moyssem pro marca una, non habentibus illis, unde sororem suam redimant, praeinominatus sacerdos pro remedio animae suae dimisit illam et debitum dimisit ei.

Nech je známe všetkým kresťanom, že keď Voka a Kerő z dediny Tura v nesmiernej núdzi dali do zálohu za jednu marku svoju sestru Martinu kňazovi z Bárkanyu menom Mojžiš a nemali z čoho by svoju sestru vyplatili, spomenutý kňaz ju pre spásu svojej duše prepustil a dlh jej odpustil.

Nr. 259. (116.)**Č. 259 (116)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E4r – E4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXVI, s. 219. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 116, s. 668 – 669. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 116, s. 230 a 232. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 259 (116), s. 249 – 250. Marsina, *CDES I*, č. 243, s. 187. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 259 (116), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-259-116-3F5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-259-116-3F5/)

Prekl. (mad².): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 116, s. 231 – 233.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/259, s. 108.

Reginę hospites de provincia Novi Castri, scilicet Teutonici de X villis, que dicuntur Felnemet, Cuzepnemet, Olugnemet, Puruen, Guncy, Vruzca, Visl, Igyhazasvisl, Cece, Dubucya, impecierunt villicos suos, scilicet Sibretum et Michaellem de falsa vilicatione dicentes, quod oppressores essent populi et dilapidatores rerum ipsorum. Quorum causam Ocyus banus ex pcepto et auctoritate regis discuciens computando centum et decem marcas argenti in damno et misit eos Varadinum ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Augustinum de villa Pel. Vbi praedicti actores de decem villis remiserunt Sibreto et Michaeli partem suam de damno, quod requirebant, ita tamen, quod ipsi eiicerentur de cohabitatione decem villarum cum uxoribus et filiis sine spe revertendi et ipsi idem Sibretus et Michael iudici satisfacerent et pristaldo. Executores autem huius causę fuerunt Niclous, Andreas et Iacou et Elcy de decem villis.

Kráľovniini hostia z komitátu Nový hrad,⁴⁰⁷ konkrétne Nemci z desiatich dedín, ktoré sa nazývajú Felnemet,⁴⁰⁸ Középnemet, Alnémet, Perín, Gönc, Ruzska, Vizsoly, Egyházászviszoly, Céce, Dobsza, obvinili svojich starešinov, menovite Sibreta a Michala, z nepoctivého zastávania úradu starešinu. Tvrdili, že utláčajú ľud a rozhadzujú jeho majetok. Bán Atyus⁴⁰⁹ ich prípad na základe príkazu a moci kráľa vypočul, vypočítal škodu na stodesať mariek striebra a poslal ich do Varadína na skúšku rozžeraveného železa s pristavom menom Augustín z dediny Pel. Tam spomenutí žalobcovia z desiatich dedín odpustili Sibretovi a Michalovi časť zo škody, ktorú požadovali, ale s podmienkou, aby boli spolu s manželkami a synmi vyhnaní zo spoluzitia desiatich dedín bez nádeje na návrat. A Sibretus a Michal majú zaplatiť sudcovi a pristavovi. Vykonávateľmi tohto sporu boli Mikuláš, Ondrej a Jakó a Elci z desiatich dedín.

Nr. 260. (117.)

Č. 260 (117)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXVII, s. 219. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 117, s. 669. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 117, s. 232. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 260 (117), s. 250. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 260 (117), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-260-117-3F8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-260-117-3F8/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 117, s. 233.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/260, s. 108.

Fulcus de villa Megyer impeciit Vosodum, Stephanum, Nicolaum, Pec et alios de villa Questest pro quatuor marcis in eorum fideiussione cuidam eorum convillano accomodatis iudice Forcasio,

Fulko z dediny Megyer obvinil Vosoda, Štefana, Mikuláša, Peka a ďalších z dediny Kesteg pre štyri marky, ktoré poskytli ako ručiteľia za akéhosi ich spoludedinčana. Sudcom bol biharský

⁴⁰⁷ Abovský Nový hrad.

⁴⁰⁸ Dnešná obec Milhost’.

⁴⁰⁹ Slavónsky bán, porovnaj ZSOLDOS, *Magyarország világi archontológiája*, s. 44.

curiali comite de Bichor, pristaldo Bencya de villa Quenes. Homo praedicti Fulcus portato ferro iustificatus est.	dvorský župan Farkaš, pristavom Bencia z dediny Kéneš. Človek spomenutého Fulka sa prenesením železa očistil.
---	---

Nr. 261. (118.)**Č. 261 (118)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXVIII, s. 219. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 118, s. 669. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 118, s. 232 a 234. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 261 (118), s. 250 – 251. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 261 (118), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-261-118-3FB/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-261-118-3FB/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 118, s. 233 a 235.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/261, s. 108 – 109.

Bansa et Ysou de villa Naduduor
impeciare quendam convillanum suum
nomine Visatan de verberatione duorum
servientum et damno octo marcarum
violenter ablatarum iudice Mica comite
de Bichor, pristaldo Ioanne de villa
Apathy. Qui cum venissent Varadinum
ad examen ferri candentis, pacificati
sunt iudici et pristaldo satisfacere
convenientes, Bansa vero et Isou pro
bono pacis supradicta, quae requirebant,
totaliter remittentes.

Bansa a Isu z dediny Nádudvar obvinili
istého svojho spoludedinčana menom
Visatan zo zbitia dvoch služobníkov
a zo škody ôsmich mariek, ktoré im
násilne odňal. Sudcom bol biharský
župan Mika, pristavom Ján z dediny
Apáti. Keď prišli do Varadína
na skúšku rozžeraveného železa,
uzmierili sa a dohodli sa, že zaplatia
sudcovi a pristavovi. Bansa a Isu
pre dobro mieru úplne odpustili všetko,
čo vyššie požadovali.

Nr. 262. (119.)**Č. 262 (119)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXIX, s. 219. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 119, s. 669. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 119, s. 234. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 262 (119) [nesprávne ako 262 (199)], s. 251. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 262 (119), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-262-119-3FE/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-262-119-3FE/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 112, s. 153.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 119, s. 235.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/262, s. 109.

Pouca de villa Buza impeciit convillanum
suum nomine Munkach et omnes alios
convillanos eiusdem villę de conscientia
et conspiratione homicidii. Quos
Mica, comes de Bichor discuciens
per pristaldum suum, scilicet
Colondum de villa Noozul misit
ad iudicium ferri candentis, ubi Munkach
pro se et unus pro villanis portato ferro
iustificati sunt.

Póka z dediny Buza obvinil svojho
spoludedinčana menom Munkáč
a všetkých ďalších dedinčanov z tej
istej dediny zo súhlasu a spolupráce
na zabití človeka. Biharský župan Mika
ich vypočul a poslal so svojím pristavom
menom Kolond z dediny Nosol
na súd rozžeraveného železa. Potom
ako Munkáč preniesol za seba a jedného
z dedinčanov železo, títo sa tu očistili.

Nr. 263. (120.)

Č. 263 (120)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXX, s. 219 – 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 120, s. 669 – 670. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 120, s. 234 a 236. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 263 (120), s. 251. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 263 (120), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-263-120-401/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-263-120-401/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regesztaék*, č. 131, s. 31.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 120, s. 235 a 237.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/263, s. 109.

Comprovinciales de Dus et horum specialiter ioubagio Pauli filii Mocou, scilicet Martinus de villa Benea et abbas de Zam et abbas de Rhod et Beque de villa Suma, hi omnes impeciare fures, videlicet Lodut de villa Yrund, Simonem et Botam de villa Nozta, Eliam de villa Vzlari, Dionysium de villa Vita, Stephanum et Rupoum de villa Gymey iudice Mica, comite de Bichor, pristaldo Ioanne de villa Apathy. De nominatis furibus Stephanus et Elias combusti sunt et Rupo fugit in ecclesiam et ad solutionem non exivit. Alii mundati sunt.

Vidiečania Klužského komitátu a z nich najmä Martin z dediny Beneh, jobagión Pavla, Mokóovho syna, a opát zo Zámu⁴¹⁰ a opát z Ohatu⁴¹¹ a Beke z dediny Suma, tí všetci obvinili zlodejov, menovite Loduta z dediny Irund, Šimona a Botu z dediny Nosta, Eliáša z dediny Eszlár, Dionýzia z dediny Vitan, Štefana a Rupoa z dediny Gimej. Sudcom bol biharský župan Micka, pristavom Ján z dediny Apáti. Z menovaných zlodejov sa popálili Štefan a Eliáš. Rupo utiekol do kostola a na rozviazanie neprišiel. Ostatní sa očistili.

Nr. 264. (13.)

Č. 264 (13)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XIII, s. 197. Bel, *Notitia*, s. 568. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 13, s. 643. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 13, s. 118. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 264 (13), s. 252. Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 100. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 264 (13), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1220-3AC/nr-264-13-404/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1220-3AC/nr-264-13-404/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 113, s. 153.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 13, s. 119.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/264, s. 109 – 110.

Prekl. (slov.): Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 108.

Paul, sacerdos de villa Duba impeciit convillanam suam, uxorem Lodmer dicens, quod cum ancillam quandam

Pavol, kňaz z dediny Doba, obvinil svoju spoludedinčanku, Vladimírovu manželku. Tvrdil o nej, že keď jej predal istú slúžku,

⁴¹⁰ Benediktínsky Kláštor sv. Kríža v Zámmonostore v Sabolčskom komitáte.

⁴¹¹ Benediktínsky Kláštor Panny Márie v Ohatmonostore v Sabolčskom komitáte.

vendiderat, illa nondum precium persolvit, quoniam eadem ancilla instinctu eiusdem viduae res ipsius furtim subripiens aufugerit. Cuius facti cum praefata vidua se ignaram esse contendens, curialis comes de Zounuk nomine Vitalis de ancilla et rebus subreptis de Paulo sacerdote valentibus quattuor marcas et quattuor pondera argenti discuciens per pristaldum Numhiz de villa Chumburd misit ad examen ferri candentis Varadinum, ubi homo Pauli sacerdotis portato ferro iustificatus est.

nezaplatila mu za ňu, dokonca sa táto slúžka na podnet tejto vdovy krádežou zmocnila jeho vecí a utiekla. Keď spomínaná vdova tvrdila, že o tom nič nevedela, solnocký dvorský župan menom Vitalis vyšetril slúžku aj veci scudzené kňazovi Pavlovi, ktoré mali hodnotu štyroch mariek a štyroch vážok striebra. A poslal ich s pristavom Numhizom z dediny Čombord na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa človek kňaza Pavla prenesením železa očistil.

Nr. 265. (14.)**Č. 265 (14)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3r – A3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XIV, s. 197. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 14, s. 643 – 644. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 14, s. 118 a 120. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 265 (14), s. 252. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 265 (14), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-265-14-407/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-265-14-407/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 14, s. 119 a 121.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/265, s. 110.

Mathias comes impeciit Benedictum de villa Chehy pro furtivo equo, quem equum praedictus Benedictus dixit ab eodem comite pro servicio suo possedissee. Quos Forcasius, curialis comes de Bichor discuciens per pristaldum suum, Hegud de villa Bichor misit ad examen ferri candentis Varadinum, ubi Benedictus portato ferro iustificatus est.

Župan Matej obvinil Benedikta z dediny Čehy pre ukradnutého koňa. Spomenutý Benedikt tvrdil, že koňa získal od onoho župana za svoju službu. Biharský dvorský župan Farkaš ich vypočul a poslal so svojím pristavom Hegudom z dediny Bihar na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tu sa Benedikt prenesením železa očistil.

Nr. 266. (15.)**Č. 266 (15)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XV, s. 197 – 198. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 15, s. 644. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 15, s. 120. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 266 (15), s. 252 – 253. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 266 (15), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-266-15-40A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-266-15-40A/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 15, s. 121.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/266, s. 110.

<p>Fabianus de villa Beka impeciit Samsonem de genere Opour de damno triginta marcarum iudice Fila, comiste vicario Nicolai palatini comitis, pristaldo Paulo de villa Ynata. Praedicti adversantes Varadinum ad examen ferri candentis directi taliter ibi conveniunt, quod praefatus Sampson redderet adversario suo tria capita hominum, quos abstulerat, et decem boves et quadringentos cubulos vini de cubulo de Sumugy et quinquaginta cubulos siliginis, quatuor palmorum et idem satisfaceret iudici, partem autem pristaldi Fabianus dare conuenit.</p>	<p>Fabián z dediny Beka obvinil Samsona z rodu Apor zo škody tridsať mariek. Sudcom bol župan Fila, zástupca palatína Mikuláša, pristavom Pavol z dediny Inoka. Spomenuté protistrany, vyslané do Varadína na skúšku rozžeraveného železa sa tam tak dohodli, že spomenutý Samson vráti svojej protistrane troch ľudí, ktorých uniesol. Pridá desať býkov a štyristo gbelov vína zo Šomod'u a päťdesiat meríc žita, mierky štyroch piadí⁴¹² a tiež zaplatí sudcovi. Fabián súhlasil so zaplatením čiastky pre pristava.</p>
---	--

Nr. 267. (16.)

Č. 267 (16)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XVI, s. 198. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 16, s. 644. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 16, s. 120 a 122. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 267 (16), s. 253. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 267 (16), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-267-16-40D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-267-16-40D/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 130, s. 31.

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 16, s. 121 a 123.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/267, s. 110.

<p>Scymcha, procurator Desiderii episcopi de villa Tomona litigavit cum quodam de eadem villa nomine Kezed dicens, quod pecuniam fratris sui sine haerede mortui centum pensas valentem occultasset iudice Desiderio episcopo, pristaldo Scema de supradicta villa. Praenominatus Kezed portato candenti ferro Varadini iustificatus est.</p>	<p>Simka, zástupca biskupa Dezidera⁴¹³ z dediny Tomona, sa súdil s akýmsi mužom z tej istej dediny menom Kezed tvrdiac, že ukryl peniaze jeho brata zosnulého bez dedičov v hodnote sto penzí.⁴¹⁴ Sudcom bol biskup Dezider.⁴¹⁵ Pristavom Scema zo spomenutej dediny. Menovaný Kezed sa po prenesení rozžeraveného železa vo Varadíne očistil.</p>
---	---

⁴¹² *Palma* – piad', dĺžková jednotka, približne 18 cm. Porovnaj MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 870.

⁴¹³ Čanádsky biskup.

⁴¹⁴ Mincová hmotnostná jednotka (jedna marka = 10 penzí). MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 896. BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 482.

⁴¹⁵ Tu a aj na viacerých iných miestach je zaujímavé, že sudcom sa mohla stať osoba s priamym i nepriamym vzťahom buď k strane konania, alebo aj k jej predmetu.

Nr. 268. (17.)

Č. 268 (17)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A3v – A4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XVII, s. 198 – 199. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 17, s. 644. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 17, s. 122. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 17, s. 253. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 268 (17), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-268-17-410/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-268-17-410/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 17, s. 123. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 268, s. 124. Lederer, *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 268, s. 198. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/268, s. 78. Blazovich – Kristó – Makk, *Szent Istvántól Mohácsig*, č. 37/268, s. 96. Bertényi, *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*, č. 268, s. 396. Tóth, *Magyarország századai*, č. 268, s. 74.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/268, s. 111.

Agazones regis de villa Zecul, scilicet Teka, Tobias impecierunt tavernicos regis de eadem villa, scilicet Zotam et Tomam dicentes, quod extorres essent. Quos Demetrius magister praecepto regis discuciens per pristaldum suum Martinum de villa Edelen direxit ad examen ferri candentis Varadinum, ubi praedicti agazones conveniunt dare tavernicis medietatem terrae illius metis impositis et iudici communiter satisfacere, pristaldi vero partem soli tavernici persolverent.

Kráľovi koniarnici z dediny Székely, menovite Teka, Tobiáš, obvinili kráľových taverníkov⁴¹⁶ z tej iste dediny, menovite Zotu a Tomáša. Tvrtili o nich, že sú vyhnancami. Magister Demeter ich na príkaz kráľa vypočul a vyslal so svojím pristavom Martinom z dediny Edelény na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa spomenutí koniarnici dohodli, že keď sa určia medze, dajú taverníkom polovicu zeme a spoločne zaplatia sudcovi, ale čiastku pristavovi mali zaplatiť samotní taverníci.

Nr. 269. (18.)

Č. 269 (18)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XVIII, s. 199. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 18, s. 644. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 18, s. 122 a 124. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 269 (18), s. 253 – 254. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 269 (18), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-269-18-413/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-269-18-413/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 131, s. 31.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 18, s. 123 a 125.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/269, s. 111.

Youanka filius Barlai impeciit ioubagiones Sebastiani de Pou, scilicet Michaelem et Kepam filios Nicolai de furto iudice Nicolao, palatino comite,

Ivanka, syn Barlaja, obvinil z krádeže jobagiónov Sebastiáná z Pó, menovite Michala a Kepu, Mikulášových synov. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom

⁴¹⁶ Malo by ísť o osoby zhromažďujúce tovary pre kráľa, resp. zásobovanie dvora.

pristaldo Capan de villa Ladan. Praedicti fures portato ferro combusti sunt. Sed Michael confugit ad ecclesiam.	Cepan z dediny Ladány. Spomenutí zlodeji sa prenesením železa popálili. Ale Michal sa uchýlil do kostola.
---	---

Nr. 270. (19.)**Č. 270 (19)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. A4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XIX, s. 199. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 19, s. 644 – 645. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 19, s. 124. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 270 (19), s. 254. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 270 (19), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-270-19-416/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-270-19-416/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 19, s. 125.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/270, s. 111.

Nixa de villa Nema impeciit quendam nomine Budev de alia villa Nema pro furto iudice Nicolao, comite de Geuru, pristaldo Gregorio de civitate Geuru. Praedictus Budev portato ferro, antequam solveretur, aufugit.	Nixa z dediny Néma obvinil kohosi menom Budev z inej dediny Néma z krádeže. Sudcom bol rábsky župan Mikuláš, pristavom Gregor z hradu ⁴¹⁷ Ráb. Spomenutý Budev preniesol železo, ale skôr ako ho rozviazali, utiekol.
--	--

Nr. 271. (20.)**Č. 271 (20)**

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. A4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XX, s. 199 – 200. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 20, s. 645. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 20, s. 124 a 126. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 271 (20), s. 254. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 271 (20), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-271-20-419/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-271-20-419/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 20, s. 125 a 127.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/271, s. 111.

Eel filius Scema de villa Eel, genus Capatani impeciit quendam de villa Custa nomine Olduruh dicens ipsum servum suum esse. Ille autem dixit se non esse suum servum, sed tavernicorum regis et duxit convillanos suos cum ioubagionibus tavernicorum, Viuiano, Gregorio et Ombud, qui eum dixerunt suum esse contribulem. Quorum unus nomine Daba specialius dixit eundem Olduruh suum esse cognatum et portato pro illo ferro Varadini iustificatus est	Ekel, syn Scemu z dediny Okoličná, ⁴¹⁸ z rodu Kapatani, obvinil akéhosi človeka z dediny Kusta menom Oldrich tvrďiac, že je jeho sluhom. On však tvrďil, že nie je jeho sluhom, ale pochádza z kráľových taverníkov. Priviedol aj svojich spoludedinčanov s jobagiónni taverníkov, Vivianom, Gregorom a Ombudom, ktorí mu potvrdili, že je členom ich spoločenstva. Z nich jeden menom Daba ešte osobitne tvrďil, že Oldrich je jeho pokrvný príbuzný.
---	---

⁴¹⁷ V orig. *civitas*, čo v tomto prípade jednoznačne odkazuje na hrad.

⁴¹⁸ Dnešná obec Okoličná na Ostrove v blízkosti Štúrova.

iudice Mauricio vicepalatino, pristaldo Nicolao de villa Arpas.

Po tom, ako za neho preniesol železo vo Varadíne, sa očistil. Sudcom bol podpalatín Mauricius, pristavom Mikuláš z dediny Árpás.

Nr. 272. (21.)

Č. 272 (21)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXI, s. 200. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 21, s. 645. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 21, s. 126. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 272 (21), s. 254 – 255. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 272 (21), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-272-21-41C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-272-21-41C/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 21, s. 127.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/272, s. 112.

Urbanus, Martinus, Santus, Petrus et alii castrenses de Bursod impecierunt quosdam, scilicet Tum, Pousam, Forkos, Manciam dicentes illos suos esse contribules. Isti autem responderunt se regis esse tavornicos et tenuerunt causam eorum tavornici regis, scilicet Forkos et Moynolt de villa Tord, item Sixtus et Hunda de villa Tauornuc. Quibus a comite Gyvla per pristaldum nomine Christophorum ad iudicium ferri candentis Varadinum destinatis prænominatus Moynoth secundum sententiam iudicis portato ferro combustus est.

Urban, Martin, Santus, Peter a ďalší hradčania z Boršodu obvinili akýchsi ľudí, menovite Tuma, Póšu, Farkaša a Manciu. Tvrdili o nich, že sú členmi ich spoločenstva. Oni však odpovedali, že sú kráľovými taverníkmi a ich prípad spravujú kráľovi taverníci, menovite Farkaš a Mojnolt z dediny Tard, tiež Sixtus a Hunda z dediny Tárnok. Župan Ďula ich s pristavom menom Krištof vyslal na súd rozžeraveného železa do Varadína, vyššie menovaný Mojnolt na základe sudcovho rozhodnutia preniesol železo a popálil sa.

Nr. 273. (22.)

Č. 273 (22)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXII, s. 200. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 22, s. 645. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 22, s. 126 a 128. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 273 (22), s. 255. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 273 (22), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-273-22-41F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-273-22-41F/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 22, s. 127 a 129.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/273, s. 112.

Camb impeciit Paulum de duabus marcis et portato ferro Varadini iustificatus est iudice Martino comite, pristaldo domino Budud.

Kamb obvinil Pavla pre dve marky a prenesením železa vo Varadíne sa očistil. Sudcom bol župan Martin, pristavom pán Budud.

Nr. 274. (23.)

Č. 274 (23)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. A4v – Br. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXIII, s. 200 – 201. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 23, s. 645 – 646. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 23, s. 128 a 130. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum*

Varadinense, č. 274 (23), s. 255 – 256. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 274 (23), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-274-23-422/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-274-23-422/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 23, s. 129 a 131.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/274, s. 112.

Medue de villa Kal impeciit Alexandrum de villa Zub cum tribus servientibus eius, item Legerum, Vitalem et Gyroltum de villa Libecii pro occisione patris sui Forcasii coram Myca, comite Bicoriensi, scilicet iudice ab Andrea rege delegato. Quos idem iudex per pristaldum nomine Gylanium de villa Vruz misit ad iudicium ferri candentis Varadinum. Vbi impetrata licencia regis et prænominati iudicis pacificati sunt et mutuo iuramento pacem firmaverunt et Alexander convenit satisfacere iudici et in festo Omnium Sanctorum dare adversario suo novem marcas et tres pristaldo Varadini simul pro se et pro servientibus suis, item Leger duas marcas adversario eidem et unam pristaldo, Gyrolt quatuor marcas dimidia minus et unam pristaldo et satisfacere iudici, sicut Legar, Vitalis quoque septem marcas adversario, ex quibus tres iam dedit, quatuor autem daturus est in praedicto festo, sicut alii tenentur, pristaldo vero iam satisfecit. Et si praedicto die haec omnia non persolverent, duplo dare tenerentur.

Medve z dediny Kal obvinil pred biharským županom Mikom, teda sudcom ustanoveným kráľom Ondrejom, Alexandra z dediny Zub s jeho troma služobníkmi, a tiež Legea, Vitaliho a Girolta z dediny Libica zo zabitia svojho otca Farkaša. Sudca ich s pristavom menom Kilián z dediny Oros poslal na súd rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa s povolením kráľa a prv menovaného sudcu zmierili a vzájomne si prisahali mier. Alexander súhlasil, že zaplatí sudcovi a na Sviatok všetkých svätých dá vo Varadíne svojej protistrane deväť mariek a tri pristavovi spoločne za seba i za svojich služobníkov. Tiež Leger zaplatí dve marky svojej protistrane a jednu pristavovi, Girolt tri a pol marky a jednu marku pristavovi a zaplatí aj sudcovi, tak ako Legar. A aj Vitalis dá sedem mariek protistrane; z nich tri už dal; štyri však sa chystá dať na spomínaný sviatok, keď majú platiť aj ostatní; pristavovi už zaplatil. A ak v spomenutý deň toto všetko nezaplatia, budú povinní dať dvojnásobok.

Nr. 275. (24.)

Č. 275 (24)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Br. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXIV, s. 201. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 24, s. 646. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 24, s. 130. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 275 (24), s. 256. Marsina, *CDES I*, č. 243A, s. 187. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 275 (24), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-275-24-425/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-275-24-425/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 24, s. 131. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 193, s. 185.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/275, s. 112 – 113.

Quidam nomine Hubugunithu, ut ipse dixit se vocari, pristaldus Nicolai palatini comitis, ut ipse perhibuit de se, statuit ante nos quendam, nomine Absolonem, de genere Ratha de villa Tolna dicens,

Istý muž, ktorý tvrdil, že sa volá Hubugunitu, a predstavil sa ako pristav palatína Mikuláša, postavil pred nás akéhosi človeka menom Absolón z rodu Rata z dediny Tolna. Tvrdil, že jobagióni

quod ioubagiones de Zemlun, scilicet Scema hodunogio, Mocud centurio, Degus et Chephanus praefectus castris requisivissent terram ipsius Absolonis nomine Sag et terram eiusdem ad quatuor aratra in Tolna pro terra castris et exhibuit quendam de ioubagionibus eiusdem castris nomine Scentus, quem supradictus iudex, ut ipse dixit, iudicio ferri candentis addixerat. Qui cum transacto triduo ieiunio, sicut mos est, ad portandum candens ferrum accessisset, quidam nomine Sumpou procedens, dixit se a praenominatis castris ioubagionibus esse directum et ex parte illorum subterfugit iudicium ferri candentis et memoratam terram memorato Absaloni remisit dicens illam non esse terram castris.

zo Zemplína, menovite veliteľ vojska Scema, stotník Mokud, Degus a veliteľ hradu Čepan, požadovali Absolónovu zem menom Šág a aj jeho pozemok v rozmedzí štyroch popluží v Tolne ako náhradu za zem hradu. Predviedol akéhosi jobagióna tohto hradu menom Sentus, ktorému podľa jeho slov nariadil ísť na súd rozžeraveného železa vyššie spomenutý sudca. Keď uplynul trojdňový pôst,⁴¹⁹ tak ako je zvykom, a pristúpil k neseniu rozžeraveného železa, ukázal sa akýsi človek menom Šumpó. Tvrdil, že bol vyslaný vyššie menovanými hradskými jobagiónmi a za ich stranu odstúpil od súdu rozžeraveného železa a vrátil spomenutú zem menovanému Absolónovi s odôvodnením, že táto zem nepatrí hradu.

Nr. 276. (25.)

Č. 276 (25)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Br – Bv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXV, s. 201. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 25, s. 646 – 647. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 25, s. 132. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 276 (25), s. 256 – 257. Marsina, *CDES I*, č. 244, s. 187 – 188. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 276 (25), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-276-25-428/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-276-25-428/)

Prekl. (mad’.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 25, s. 133.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/276, s. 113.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 420 – 421. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, *Pramene práva na území Slovenska I*, s. 326.

Chephanus de villa Chula impeciit Petrum de villa Vasarhel dicens, quod cum equus suus furto esset sublatus, apud illum invenisset et cum vellet equum ab eo recipere et ipsum capere, convillani eius et praecipue Ipsa eum violenter prohibuerunt. Quos Olodarus, curialis comes de Zemlun discuciens per pristaldum nomine Cosmam de villa Velchea ad iudicium ferri candentis transmisit Varadinum, ubi praenominatus

Čepan z dediny Čula obvinil Petra z dediny Trhovište tvrdiac, že keď mu ukradli koňa, našiel ho u neho, a keď chcel koňa od neho prevziať a zobrať si ho, jeho spoludedinčania a najmä Ipsa mu v tom násilne zabránili. Zemplínsky dvorský župan Aladár ich vypočul a poslal s pristavom menom Kozma z dediny Veľaty na súd rozžeraveného železa do Varadína. Menovaný Čepan so spomenutým pristavom a so svojím

⁴¹⁹ Ide o prvú výslovnú zmienku postenia sa pred vykonaním skúšky.

Chepanus cum praefato pristaldo et homine suo ferrum portaturo in septimana, qua festum Sancti Galli est celebratum, fuit Varadini. Adversarii autem eius, scilicet Ipsa et Petrus et convillani eorum non comparuerunt.

človekom prišiel do Varadína a chystal sa niešť železo v týždni, v ktorom sa oslavuje Sviatok svätého Havla.⁴²⁰ Jeho protistrana, menovite Ipsa a Peter a ich spoludedinčania, sa však nedostavila.

Nr. 277. (26.)

Č. 277 (26)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Bv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXVI, s. 202. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 26, s. 647. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 26, s. 132 a 134. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 277 (26), s. 257. Uhrin, *Az isteníteletek társadalomtörténeti elemzése a Váradí regestrum alapján*, s. 28. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 277 (26), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-277-26-42B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-277-26-42B/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 26, s. 133 a 135. Uhrin, *Az isteníteletek társadalomtörténeti elemzése a Váradí regestrum alapján*, s. 28 – 29.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/277, s. 113.

Isov de villa Fulian citavit Marianum de villa Barana pro eruicione oculorum suorum ante Nicolaum palatinum comitem. Ubi cum essent quidam boni homines de provincia Zounuc, scilicet Michael comes de villa Mortun et Modorus de villa Pou et alii boni homines, impetrata licencia prenominati iudicis reformaverunt inter eos pacem et memoratus Isov dimisit adversario suo Martino omnem inimicitiam suam et pepigit, quod deinceps super exoculacione sua nunquam esset litigaturus.

Ezau z dediny Fulián predvolal Mariána z dediny Baraňa pred palatína Mikuláša pre to, že mu vylúpol oči.⁴²¹ Keďže tam boli akísi dobrí ľudia z komitátu Solnok, menovite župan Michal z dediny Márton a Modruš z dediny Pó, a ďalší dobrí ľudia, získali povolenie vyššie spomenutého sudcu a obnovili medzi nimi mier. Menovaný Ezau sa vzdal celého svojho nepriateľstva voči svojej protistrane Martinovi a dohodol sa, že odteraz sa pre stratu svojich očí nikdy nebude súdiť.

Nr. 278. (27.)

Č. 278 (27)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Bv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXVII, s. 202. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 27, s. 647. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 27, s. 134. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 278 (27), s. 257. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 278 (27), [www.arcanum.com\(...\)annus-1220-3AC/nr-278-27-42E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-278-27-42E/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 27, s. 135.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/278, s. 114.

⁴²⁰ 16. októbra.

⁴²¹ V zmysle: dôveryhodní ľudia. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 309.

Uxor Scilac nomine Cincea impeciit Paulum, servientem Uhudu, curialis Micae comitis de occisione mariti sui iudice Mica, comite de Bihar, pristaldo Fulcho. Pręfatus itaque Paulus cum domino suo et pristaldo fuit Varadini ferrum candens portaturus, memorata vero adversaria non comparuit, neque excusatorem misit.	Silakova manželka menom Cincea obvinila Pavla, sluhu Mikovho dvorského župana Uhudu, zo zabitia svojho muža. Sudcom bol biharský župan Mika, pristavom Fulko. Spomenutý Pavol bol so svojím pánom a s pristavom vo Varadíne a chystal sa niesť železo, ale spomenutá protistrana sa nedostavila ani neposlala za seba ospravedlnenie. ⁴²²
Nr. 279. (28.)	Č. 279 (28)
Vyd.: <i>Ritus explorandae veritatis</i> , s. Bv – B2r. Bel, <i>Adparatvs ad hist. Hvang.</i> , č. XXVIII, s. 202. Endlicher, <i>Rer. Hung. mon. Arp.</i> , č. 28, s. 647. Kandra, <i>A Váradí regestrum</i> , č. 28, s. 134. Karácsonyi – Borovszky, <i>Regestrum Varadinense</i> , č. 279 (28), s. 258. Solymosi – Szovák, <i>Váradí Jegyzőkönyv</i> , č. 279 (28), www.arcanum.com(...)annus-1220-3AC/nr-279-28-431/	
Prekl. (mad⁹.): Kandra, <i>A Váradí regestrum</i> , č. 28, s. 135.	
Prekl. (rum.): Roller, <i>DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I</i> , č. 67/279, s. 114.	
Chepanus de villa Bogdan impeciit Petrum coram comite Olodaro de quattuor equis et uno fune violenter ablato. Prędictus Petrus venit Varadinum, adversarius autem non comparuit.	Čepan z dediny Bohdanovce pred županom Aladárom obvinil Petra z násilného odňatia štyroch koní a jedného lana. Vyššie spomenutý Peter prišiel do Varadíne, protistrana sa však nedostavila.

ANNUS 1221.**ROK 1221****Nr. 280. (92.)****Č. 280 (92)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D3v – D4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XCII, s. 213. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 92, s. 662. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 92, s. 204. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 280 (92), s. 258. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 280 (92), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-280-92-435/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-280-92-435/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 92, s. 205. Csongrád, č. 16, s. 30 – 31. Mezey, *A magyar jogtörténet forrásai*, č. 194, s. 185 – 186.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/280, s. 114.

Penquez et Laurencius de villa Soht impecierunt quattuor homines Athilę, scilicet Georgium, Visam, Vırsint et Milum et postea unum hominem Bes, scilicet Petrum de prędio Athilę de furto

Penkez a Vavrinc z dediny Šajt obvinili z krádeže štyroch Atilových ľudí, menovite Juraja, Visu, Vırsinta a Mıla, a potom jedného Besovho človeka, menovite Petra z Atilovho majetku.

⁴²² V lat. *excusator*, teda doslovne osoba, ktorá mala doručiť ospravedlnenie.

iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Martino de villa Vera. Praedicti fures cum in die dominico portato ferro solvi deberent, unus eorum nomine Georgius combustus est, manus vero trium, scilicet Visam, Virsint et Mil fracto sigillo capituli falso sigillo fuerant sigillatę. Qui pro iniustis habiti sunt. Petrus vero fur propter infirmitatem ferrum levare non potuit.

Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Martin z dediny Vera. Keď spomenutí zloději v nedeľu preniesli železo, museli zaplatiť, pretože jeden z nich menom Juraj sa popálil, kým ruky troch z nich, menovite Visu, Virsinta a Mila, boli zapečatené falošnou pečaťou, keďže pečať kapituly sa zlomila. Títo sa pokladajú za odsúdených. Zloděj Peter však pre chorobu nemohol zdvihnúť železo.

Nr. 281. (93.)**Č. 281 (93)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCIII, s. 214. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 93, s. 662. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 93, s. 204 a 206. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 281 (93), s. 258 – 259. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 281 (93), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-281-93-438/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-281-93-438/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 93, s. 205 a 207.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/281, s. 114.

Quidam nomine Petrus coadiuvantibus suis, scilicet Paulo et Henrico dixit se esse cognatum Marci de villa Marcu in provincia Barona, coram Nicolao, comite palatino. Qui praedictus Marcus negabat esse suum cognatum. Quos iam dictus comes discuciens per pristaldum suum nomine Petrum misit ad candens ferrum Varadinum, ubi supradictus Petrus portato ferro combustus est.

Akýsi Peter v spolupráci so svojimi ľuďmi, menovite s Pavlom a Henrichom, tvrdil pred palatínom Mikulášom, že je príbuzným Mareka z dediny Marko v komitáte Baraňa. Vyššie spomenutý Marek poprel, že je jeho príbuzným. Menovaný župan ich vypočul a poslal so svojím pristavom menom Peter na rozžeravené železo do Varadína. Tam sa vyššie menovaný Peter prenosením železa popálil.

Nr. 282. (94.)**Č. 282 (94)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCIV, s. 214. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 94, s. 662. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 94, s. 206. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 94, s. 259. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 282 (94), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-282-94-43B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-282-94-43B/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 94, s. 207.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/282, s. 114.

Fabianus de villa Cumbuc et frater eiusdem nomine Gala de Beztoron impiecierunt quinque homines de villa Oron, scilicet Scentucam, Simonem, Sebrecum, Marcum et Bot pro damno decem marcarum violenter facto iudice Mauro vicecomite Nicolai palatini comitis,

Fabián z dediny Kumbuk a jeho brat menom Gala z Beztoroňu obvinili piaticich ľudí z dediny Oron, menovite Sentuku, Šimona, Sebreka, Mareka a Bota, zo škody spôsobenej násilím v hodnote desiatich mariek. Sudcom bol zástupca palatína Mikuláša Maurus, pristavom

pristaldo Paulo de villa Iohannis. Qui Varadini taliter convenerunt, ut praedicti quinque homines darent supradictis duobus duas marcas et fertonem et iidem satisfacerent iudici et pristaldo.

Pavol z dediny Jánoš. Títo sa vo Varadíne tak dohodli, že spomenutí piati ľudia dajú vyššie menovaným dvom dve a štvrt' marky a zaplatia aj sudcovi a pristavovi.

Nr. 283. (95.)**Č. 283 (95)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. D4r. Bel, XCV, s. 214. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 95, s. 662 – 663. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 95, s. 206. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 283 (95), s. 259. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 283 (95), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-283-95-43E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-283-95-43E/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 116, s. 154.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 95, s. 207.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/283, s. 114.

Metsa de villa Fede impeciit hospitem cuiusdam Zounuc de villa Voda nomine Ioannem de furto iudice Mauriano, curiali comite de Zounuc et biloto Bulsu, pristaldo Atanasio de villa Dumbul. Praefatus Ioannes Varadini portato ferro combustus est.

Metsa z dediny Fede obvinil akéhosi solnockého hosťa z dediny Vada menom Ján z krádeže. Sudcom bol solnocký dvorský župan Maurián a bilotom Bulsu, pristavom Atanázius z dediny Dumbul. Spomenutý Ján sa prenesením železa vo Varadíne popálil.

Nr. 284. (99.)**Č. 284 (99)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Er. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XCIX, s. 215. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 99, s. 664. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 99, s. 210 a 212. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 284 (99), s. 259. Marsina, *CDES I*, č. 253, s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 284 (99), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-284-99-441/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-284-99-441/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 99, s. 211 a 213.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/284, s. 115.

Scyrni et Gira de villa Bicc impetierunt villanos de tota villa Borsy coram Forcasio, comite de Potok dicentes, quod cum ivissent ad testificandum pro eis in causa eorum, duarum marcarum fecissent expensam. Qui cum hoc negarent, a dicto iudice per pristaldum Urbanom de Potok hi venientes ad ferrum Varadinum, ubi Scyrin pro se et socio suo Gira portato ferro iustificatus est.

Sirni a Gira z dediny Bik obvinili dedinčanov z celej dediny Borša pred potockým županom Farkašom.⁴²³ Tvrдили, že keď išli za nich svedčiť v ich prípade, mali výdavky dve marky. Keď to dedinčania popreli, išli od spomenutého sudcu s pristavom Urbanom z Potoka na železo do Varadína. Tam sa Sirni po tom, ako preniesol železo za seba a svojho spoločníka Giru, očistil.

⁴²³ Porovnaj č. 215 (2).

Nr. 285. (100.)

Č. 285 (100)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Er – Ev. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. C, s. 215. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 100, s. 664. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 100, s. 212. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 285 (100), s. 260. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 285 (100), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-285-100-444/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-285-100-444/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 100, s. 213. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/285, s. 191. Nagy, *Magyar középkor*², č. 285, s. 199.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/285, s. 115.

Udvornici regis de villa Fonchol
impecierunt quosdam de p̄edio Guerus filii
Nanę comitis, quorum nomina sunt hec,
Nuhu, Vidu, Andream, Fatam, Mogdut,
dicentes, quod eorum essent conservi.
Illi autem dixerunt se esse liberos et hoc
idem dominus eorum contestatus est.
Nicolaus itaque comes palatinus, dato
pristaldo nomine Cyama misit utramque
partem Varadinum, ubi p̄dicti udvornici
seipsos recognoscentes coram curiali
comite ipsorum nomine Mekeyn et
pristaldo iam dicto memoratum Nunhu
subterfugerunt dicentes, quod non esset
de conservitute eorum, sed falsa opinione
ipsum impeciissent. Vid autem portato ferro
iustificatus est, reliqui vero tres, scilicet
Andreas, Fata et Mogdut combusti sunt.

Dvorníci kráľa z dediny Fančal obvinili
akýchsi ľuď z majetku Guera, syna
župana Nanu, ktorých mená sú Nuhu,
Vidu, Ondrej, Fata, Mogdut. Tvrdili
o nich, že sú ich spoluslužobníkmi.
Oni však tvrdili, že sú slobodní, a to tiež
potvrdil ich pán. A tak palatín Mikuláš
ustanovil pristava menom Ciama a poslal
obe strany do Varadína. Tu sa spomenutí
dvorníci doznali pred ich dvorským
županom menom Mekein a uvedeným Nuhu
pristavom; ohľadom spomenutého Nuhu
zobrali tvrdenie späť tvrdiac, že nie je
ich spoluslužobníkom, ale že ho obvinili
na základe nesprávnej domnienky.
Vid sa však prenesením železa
očistil; ostatní traja, menovite Ondrej,
Fata a Mogdut, sa popálili.

Nr. 286. (101.)

Č. 286 (101)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Ev. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CI, s. 215 – 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 101, s. 664. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 101, s. 214. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 286 (101), s. 260. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 286 (101), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-286-101-447/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-286-101-447/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 139, s. 31.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 101, s. 215.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/286, s. 116.

Comprovinciales de Bekes versus
Sceguholm vociferati sunt contra fures
coram iudicibus a rege delegatis, videlicet
Mica, Bihoriensi comite et Hylia,
comite de Bekes. Qui missis pristaldis
eorum, scilicet Petro de villa Bokc
et Hectore de villa Hegy et citatis furibus,

Vidiečania Békeškého komitátu smerom
k Szeghalomu sa sťažovali na zlodejov
pred kráľom ustanovenými sudcami,
menovite biharským županom Mikom
a békešským županom Eliášom. Títo
poslali ich pristavov, menovite Petra
z dediny Bojt a Hektora z dediny Heguš,

facto iudicio Varadinum eos ad iudicium ferri candentis destinarunt. Vbi Bata de Kaba, Chibury et Banus ac Georgius de villa Zaar, Hiliachin quoque de villa Turda, item Ynd et Mortun de villa Vduori, omnes inquam isti portato ferro iustificati sunt. Baghia vero de villa Curbei, ioubagio Germani combustus est et de ecclesia non exivit ad solutionem.

predvolali zlodejov a sudcovským rozhodnutím ich vyslali do Varadína na súd rozžeraveného železa. Tam sa Bata z Kaby, Čiburi a Bánuš a Juraj z dediny Szár, a aj Hiliachin z dediny Torda, tiež Ind a Martin z dediny Udvari, títo všetci sa prenesením železa očistili. Bagia z dediny Görbely, Germanov jobagión, sa však popálil a ani nevyšiel z kostola na rozviazanie.

Nr. 287. (102.)**Č. 287 (102)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Ev – E2r. Bel, *Aparatvs ad hist. Hvng.*, č. CII, s. 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 102, s. 664 – 665. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 102, s. 214 a 216. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 287 (102), s. 261. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 287 (102), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-287-102-44A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-287-102-44A/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 102, s. 215 a 217.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/287, s. 116.

Castrenses Zathmar de villa Voda impecierunt uxorem et filios Andree comitis, filii Iosef, scilicet Simonem et Michaellem dicentes, quod Andreas comes occupasset terram de porcione ipsorum ad septem aratra et adiunxisset terrę suę, quam rex Andreas dedit illi ad quindecim aratra. Pręfata autem domina et filii eius responderunt, quod illa porcio iure emptionis attineret ad eos, quia parentes Andree comitis dudum emissent a Cosma filio Gyuna. Dethmar itaque, curialis comes Simonis quondam voiouode, nunc autem comitis de Zothmar ex pręcepto domini sui, iudicis a rege delegati per pristaldum nomine Petrum de villa Petus discussos misit Varadinum ad candentis ferri iudicium, ubi pręnominati castrenses, scilicet Chepanus, Thomas et Kusa pręsente Petro ioubagione eiusdem castris, qui se ab omnibus ioubagionibus suis, videlicet Andrea chodnogione, Subret, Paulo et omnibus aliis missum esse perhibuit, subterfugerunt iudicium ferri candentis dicentes, quod falsa opinione predictam dominam et filios eius de iam dicta terra impeciissent.

Satmárski hradčania z dediny Vada obvinili manželku župana Ondreja, Jozefovho syna, a ich synov, menovite Šimona a Michala. Tvrdili, že župan Ondrej obsadil zem z ich podielu v rozlohe siedmich popluží. Pripojil ju k svojej zemi, ktorú mu dal kráľ Ondrej v rozlohe pätnástich popluží. Ale spomenutá pani a jej synovia odpovedali, že táto časť im patrí z dôvodu kúpy, keďže rodičia župana Ondreja ju kedysi kúpili od Kozmu, syna Gunu. A tak Detmar, dvorský župan bývalého vojvodu Šimona, teraz však satmárskeho župana, ich z príkazu svojho pána, teda sudcu ustanoveného kráľom, prostredníctvom pristava menom Peter z dediny Petus vypočul a poslal do Varadína na súd rozžeraveného železa. Tam vyššie menovaní hradčania, menovite Čepan, Tomáš a Kusa, v prítomnosti Petra, jobagióna toho hradu, ktorí preukázali, že ich poslali všetci ich jobagióni, menovite veliteľ vojska Ondrej, Subret, Pavol a všetci ostatní, odriekli súd rozžeraveného železa. Povedali, že spomenutú paniu a jej synov obvinili pre už spomínanú zem na základe nesprávnej domnienky.

Nr. 288. (103.)

Č. 288 (103)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CIII, s. 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 103, s. 665. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 103, s. 216 a 218. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 288 (103), s. 261 – 262. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 288 (103), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-288-103-44D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-288-103-44D/)

Prekl. (mad[?]): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 103, s. 217 a 219. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 288, s. 125. Lederer, *Szövegyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 288, s. 198. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 288, s. 87. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/288, s. 78. Blazovich – Kristó – Makk, *Szent Istvántól Mohácsig*, č. 37/288, s. 96. Bertényi, *Magyar történeti szövegyűjtemény 1000–1526*, č. 288, s. 396. Tóth, *Magyarország századai*, č. 288, s. 74. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/288, s. 191.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/288, s. 116 – 117.

Udvornici regales de villa Eruhud impecierunt quosdam de p̄edio Olodari filii Achillis comitis, scilicet Potham et Chumur dicentes, quod eorum essent coudvornici. Illi autem dixerunt se esse liberos et hec idem austruxit dominus eorum. Quos Nicolaus, comes palatinus disciens per pristaldum nomine Chamam misit ad iudicium ferri candentis Varadinum. Ubi homo udvornicorum portato ferro pro udvornicis iustificatus est. Potham et Chumur de Tohut remanserunt.

Kráľovskí dvorníci z dediny Eruhud obvinili akýchsi ľudí z majetku Aladára, syna župana Achilla, menovite Pothama a Čumura. Povedali, že sú dvorníkmi. Tí však tvrdili, že sú slobodní a toto potvrdil tiež ich pán. Palatín Mikuláš ich vypočul a poslal s pristavom menom Čama na súd rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa človek dvorníkov po tom, ako za dvorníkov preniesol železo, očistil. Potham a Čumur z Tohutu tam zostali.

Nr. 289. (104.)

Č. 289 (104)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. E2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CIV, s. 216. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 104, s. 665. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 104, s. 218. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 289 (104), s. 262. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 289 (104), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-289-104-450/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-289-104-450/)

Prekl. (mad[?]): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 104, s. 219.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/289, s. 117.

Pousa de villa Boroch impeciit ioubagionem Apę de villa Sedan nomine Scentum dicens, quod pedissequam eius esset furatus, iudice Mouricio, Nicolai comitis palatini vicario, pristaldo Peta de villa Achad. P̄řafatus Sentus Varadini portato ferro combustus est.

Póša z dediny Barac obvinil Apeho jobagióna z dediny Žadaň menom Sentus. Tvrdil o ňom, že mu ukradol slúžku. Sudcom bol Maurícus, zástupca palatína Mikuláša, pristavom Peta z dediny Ačad. Spomenutý Sentus sa prenesením železa vo Varadíne popáľil.

Nr. 290. (46.)

Č. 290 (46)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B4v – Cr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLVI, s. 205. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 46, s. 652. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 46, s. 156. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 290 (46), s. 262. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 290 (46), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-290-46-453/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-290-46-453/)

Reg.: Marsina, *CDES I*, č. 256, s. 192 – 193.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 46, s. 157.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/290, s. 117.

Guthfredus, praepositus Orodinensis impeciit villanos de Berente de XV. bobus violenter ablatis et de percussione unius hominis gladio iudice Nicolao palatino comite, pristaldo Zuma de villa Ianus. Qui venientes Varadinum taliter convenerunt, quod villani de Berente darent p̄dicto p̄posito quattuor marcas et pristaldo dimidiam, iudici vero p̄positus satisfaceret. Hęc autem persolverent in festo Marię Magdaleneę in villa cruciferorum nomine Pop.

Aradský prepošt Gotfrid obvinil dedinčanov z Berente z násilného odňatia pätnástich býkov a zo zranenia jedného človeka mečom. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Zuma z dediny Jánoš. Keď prišli do Varadína, tak sa dohodli, že dedinčania z Berente dajú vyššie spomenutému prepoštovi štyri marky a pristavovi polovicu, sudcovi však zaplatí prepošt. Zaplatiť majú na Sviatok Márie Magdalény⁴²⁴ v dedine križovníkov menom Pop.

Nr. 291. (47.)

Č. 291 (47)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Cr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLVII, s. 206. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 47, s. 652. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 47, s. 156 a 158. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 291 (47), s. 262 – 263. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 291 (47), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-291-47-456/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-291-47-456/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 47, s. 157 a 159.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/291, s. 117 – 118.

Seuche de villa Tilos impeciit convillanos suos, scilicet Pousam, Mathiam, Thomam, Michaelem, Gabrielem, Ionam de Abram, Mathęum, Didou, Bartholomeęum, Vs de villa Luen de destructione et direptione rerum suarum coram Benedicto bano iudice a rege delegato. Qui summa damni computata et in quadraginta marcis constituta misit utramque partem Varadinum ad iudicium ferri candentis per

Sečea z dediny Tilaj obvinil pred bánom Benediktom, sudcom ustanoveným kráľom, svojich spoludedinčanov, menovite Póšu, Mateja, Tomáša, Michala, Gabriela, Jonáša z Ábrány, Mateja, Didóa, Bartolomeja, Usa z dediny Lövő, zo zničenia a odvlečenia svojich vecí. Keď bola spočítaná úhrnná škoda určená na štyridsať mariek, poslal obe strany do Varadína na súd rozžeraveného železa

⁴²⁴ 22. júla.

pristaldum nomine Gurc de villa Chaz. Quo sex de adversariis, scilicet Pousa, Matthias, Toma, Michael, Gabriel et Ionas venientes convenerunt dare adversario suo, scilicet Seucheę quattuor marcas fertone minus ac satisfacere iudici. Ius autem pristaldi Seuchea dare teneretur. Alii autem quattuor de adversariis non comparuerunt. Quos nominatus iudex, ut pristaldus dixit, condemnavit et pro condempnatis scribi přecepit.

s pristavom menom Gurc z dediny Csász. Šiesti muži z protistrany, menovite Póša, Matej, Tomáš, Michal, Gabriel a Jonáš, prišli a dohodli sa dať svojej protistrane, menovite Sečeovi, štyri marky bez jednej štvrtiny a zaplatiť aj sudcovi. Pristavov nárok mal povinnosť splatiť Sečea. Ostatní štyria z protistrany sa však neobjavili. Týchto menovaný sudca, ako povedal pristav, odsúdil a prikázal zapísať ako odsúdených.⁴²⁵

Nr. 292. (48.)

Č. 292 (48)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Cr – Cv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLVIII, s. 206. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 48, s. 652 – 653. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 48, s. 158 a 160. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 292 (48), s. 263. Marsina, *CDES I*, č. 256A, s. 193. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 292 (48), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-292-48-459/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-292-48-459/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 48, s. 159 a 161.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/292, s. 118.

Comprovinciales Novi Castri et horum specialiter Teotonici de Felnetmet, scilicet Michael, Iacon et alii impeciare homines Saphin et Ethened de villa Rvzka, scilicet Paulum, Zalduba, Sune, Stephanum, Buchuk, Tomam, Rasun, Banlum, Merc, Michaellem, Budam, Milos, Buldus, Donk, Obusc et Herye de furto iudicibus Banco et Benedicto comitibus, pristaldo Vgrun de villa Sap. Varadini Paul, Zalduba, Sune, Stephanus, Buchuk, Tomas, Rasun, Banlus et Merc portato ferro iustificati sunt. Michael vero, Buda et Milus combusti sunt. Buldus autem, Obusc et Herye dato termino non comparuere. Iudices vero habuere illos pro condempnatis.

Vidiečania komitátu Nový hrad a z nich najmä Nemci z Felnémetu,⁴²⁶ menovite Michal, Jakon a ďalší, obvinili z krádeže ľudí Safína a Eteneda z dediny Ruszka, menovite Pavla, Zaldubu, Suneho, Štefana, Bučuka, Tomáša, Rasuna, Banlusa, Merka, Michala, Budu, Miloša, Buldusa, Donka, Obuska a Herjeho. Sudcami boli župani Bank a Benedikt, pristavom Ugrun z dediny Sáp. Vo Varadíne sa Pavol, Zalduba, Sune, Štefan, Bučuk, Tomáš, Rasun, Banlus a Merk prenesením železa očistili. Buldus, Obusk a Herje sa však na stanovený termín nedostavili. Sudcovia ich tak pokladali za odsúdených.

Nr. 293. (49.)

Č. 293 (49)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Cv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XLIX, s. 206. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 49, s. 653. Kandra, *A Váradi*

⁴²⁵ Toto riešenie sa dá označiť za predchodcu dnešného kontumačného rozsudku pre pasivitu strany.

⁴²⁶ Dnešná obec Milhost'.

regestrum, č. 49, s. 160. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 293 (49), s. 264. Marsina, *CDES I*, č. 255, s. 192. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 293 (49), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-293-49-45C/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-293-49-45C/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 49, s. 161.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/293, s. 118.

Tomas de villa Tuca impeciit Martinum de villa Abara pro furto iudicibus Banc et Benedicto comitibus, pristaldo Sula de villa Cheb. Martinus in septimana Respice Domine non comparuit et p̄dicti iudices, ut pristaldus dicit, habuere eum pro condemnato.

Tomáš z dediny Tuka obvinil Martina z dediny Oborín z krádeže. Sudcami boli župani Bank a Benedikt, pristavom Sula z dediny Čeb. Martin sa v týždni *Respice Domine*⁴²⁷ neobjavil a spomenutí sudcovia, ako tvrdil pristav, ho pokladali za odsúdeného.

Nr. 294. (212.)

Č. 294 (212)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Kv – K2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCXII, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 212, s. 693 – 694. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 212, s. 332 – 334. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 294 (212), s. 264. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 294 (212), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-294-212-45F/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-294-212-45F/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 212, s. 333-335. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/f, s. 25.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/294, s. 118.

Ministri regis de provincia Zobolch, scilicet Ina, Elea, Nicolaus, Forcos, Tomas, Ysaac, Bol, Ioannes, Absalon, Petur, Paul, Fequete, Primus, Egidius archidiaconus, Peth, Pousa, Fergued, Leustach, omnes isti cum cognatis suis, item populis Agriensis ecclesiae, praeterea curialis comes de Zobolch et omnes ioubagiones et cives castri Zobolch impeciere de furto Dorcum de villa Bala, Benedictum et Paulum de villa Bulkan, Degam de villa Petri, Homdeum de villa Nanas et servum eius nomine Marcellum iudicibus Banc et Benedicto comitibus, pristaldo Myska de villa Hologd. Praedictus Homdoy et servus eius Marcellus portato ferro iustificati sunt. Alii vero non comparuerunt et iudices rescripserunt eos haberi pro condemnatis.

Pomocníci kráľa z komitátu Sabolč, menovite Ina, Elea, Mikuláš, Farkaš, Tomáš, Izák, Bol, Ján, Absolón, Peter, Pavol, Fekete, Primus, arcidiakon Egídus, Pet, Póša, Ferked, Leustach, títo všetci so svojimi príbuznými, tiež s ľuďmi jágerskej cirkvi, okrem toho sabolčský dvorský župan a všetci jobagióni a obyvatelia hradu Sabolč obvinili z krádeže Dorka z dediny Bala, Benedikta a Pavla z dediny Balkány, Degu z dediny Petri, Omodeja z dediny Nánás a jeho sluhu menom Marcel. Sudcami boli župani Bank a Benedikt, pristavom Miska z dediny Halád. Spomenutý Omodej a jeho sluha Marcel sa po prenesení železa očistili. Ďalší sa však neobjavili a sudcovia zapísali, že majú byť pokladaní za odsúdených.

⁴²⁷ Trinásť nedeľ po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turicach).

Nr. 295. (213.)

Č. 295 (213)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. K2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXIII, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 213, s. 694. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 213, s. 334. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 295 (213), s. 265. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 295 (213), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-295-213-462/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-295-213-462/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 295, s. 335.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/295, s. 119.

Comprovinciales de Zobolch et horum specialiter Paulus et Petrus de villa Ethe impecierunt Homodeum de villa Bolth de latrocinio iudice Banc comite, pristaldo Mysca praefato. Praedictus Homodeus portato ferro iustificatus est.

Vidiečania komitátu Sabolč a z nich najmä Pavol a Peter z dediny Ete obvinili Omodeja z dediny Bot z lúpeže. Sudcom bol župan Bank, pristavom spomenutý Miska. Vyššie menovaný Omodej sa prenesením železa očistil.

Nr. 296. (214.)

Č. 296 (214)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. K2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXIV, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 214, s. 694. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 214, s. 336. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 214, s. 265. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 296 (214), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-296-214-465/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-296-214-465/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 139, s. 31.

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 214, s. 337.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/296, s. 119.

Comprovinciales de Zobolch et horum specialiter Tump de villa Petur impecierunt Nicolaum, Beusam, Mantam, Ioannem, Geysam, Botonam et Egidium de villa Cyeguen de furto iudicibus Banco et Benedicto, pristaldis Myska et Shazlou. Ex illis Manta et Ioannes portato ferro ad solucionem non exiverunt de ecclesia. Praeterea praedicti Geysa, Botona et Egidius combusti sunt. Praefati vero Nicolaus et Beusa in dato termino Varadini non comparuerunt.

Vidiečania komitátu Sabolč a z nich najmä Tump z dediny Petri obvinili Mikuláša, Bőšu, Mantu, Jána, Gejzu, Botonu a Egídia z dediny Gégény z krádeže. Sudcami boli Bank a Benedikt, pristavmi Miska a Čáslav. Z nich Manta a Ján po prenesení železa nevyšli z kostola na rozviazanie. Okrem toho sa spomenutí Gejza, Botona a Egídus popálili. A spomenutí Mikuláš a Bőša sa na určený termín vo Varadíne neobjavili.

Nr. 297. (215.)

Č. 297 (215)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. K2r – K2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXV, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 215, s. 694. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 215, s. 336. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 297 (215), s. 265. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 297 (215), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-297-215-468/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-297-215-468/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 215, s. 337.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/297, s. 119.

Comprovinciales de Zobolch et horum specialiter Ela de villa Tholna impecierunt Bacam de villa Tam de furto iudicibus Banc et Benedicto comitibus, pristaldis Miska et Shazlou. Praedictus Baka portato ferro combustus est.

Vidiečania komitátu Sabolč, a z nich najmä Ela z dediny Tolna, obvinili Baku z dediny Zám z krádeže. Sudcami boli župani Bank a Benedikt, pristavmi Miska a Čáslav. Spomenutý Baka sa prenesením železa popálil.

Nr. 298. (216).

Č. 298 (216)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCXVI, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 216, s. 694. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 216, s. 336 a 338. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 216, s. 266. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 298 (216), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-298-216-46B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-298-216-46B/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 216, s. 337 a 339.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/298, s. 119.

Comprovinciales de Zobolch et horum specialiter Georgius de villa Vtholm impeciere de furto Iacobum de villa Onuz et Mocyodum de villa Nanas iudicibus Banc et Benedicto, pristaldis Miska et Shazlou. Praedictus Iacob in dato termino non venit in locum. Mocyod vero portato ferro ante solutionem manus fugit.

Vidiečania komitátu Sabolč, a z nich najmä Juraj z dediny Utholm, obvinili z krádeže Jakuba z dediny Onuz a Mocioda z dediny Nánás. Sudcami boli Bank a Benedikt, pristavmi Miska a Čáslav. Spomenutý Jakub na určený termín neprišiel na miesto. A Mociod po prenesení železa utiekol pred rozviazaním ruky.

Nr. 299. (217).

Č. 299 (217)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CCXVII, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 217, s. 694 a 695. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 217, s. 338. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 299 (217), s. 266. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 299 (217), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-299-217-46E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-299-217-46E/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 217, s. 339.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/299, s. 119 – 120.

Cum quidam Coloman nomine de villa Vlozyghaz assereret coram Banco comite, quod Muholtum de villa Shyub quinque ville impeciissent de furto, quidam Petrus de villa Shazta negavit

Ked' akýsi človek menom Koloman z dediny Olased'ház⁴²⁸ tvrdil pred županom Bankom, že Muholta z dediny Cseb obvinilo päť dedín z krádeže, akýsi Peter z dediny Császta za stranu piatich

⁴²⁸ Predpona *Vlozy* zrejme odkazuje na pôvodný názov *Olas* (mad'. *Olaszi*). KRISTÓ, Gyula. *Fejezetek az Alföld középkori történetéből*. Szeged: Csongrád Megyei levéltár, 2003, s. 26.

<p>ex parte quinque villarum eundem Muholtum impetitum esse de furto. Praefatus itaque iudex misit praedictum Colomanum et Petrum ad providam, ubi Petrus stetit ad iudicium ferri candentis, Colomanus autem non comparuit et iudex mandavit per pristaldum suum nomine Ioannem de Bichor praedictum Colomanum haberi pro condemnato.</p>	<p>dedín poprel, že toho Muholta obvinili z krádeže. A tak spomenutý sudca poslal prv menovaného Kolomana a Petra na pravdu. Peter sa dostavil k súdu rozžeraveného železa, Koloman sa však neobjavil. Sudca prikázal prostredníctvom svojho pristava menom Ján z Biharu vyššie menovaného Kolomana považovať za odsúdeného.</p>
--	--

Nr. 300. (218.)**Č. 300 (218)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXVIII, s. 238. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 218, s. 695. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 218, s. 338 a 340. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 300 (218), s. 266. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 300 (218), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-300-218-471/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-300-218-471/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 218, s. 339 a 341.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/300, s. 120.

Cuta de villa Sur impeciit convillanum suum, scilicet Fintur de furto. Praedictus Finthur portato ferro iustificatus est iudicibus Banc et Benedicto, pristaldis Misca et Shazlou.

Kuta z dediny Csur obvinil svojho spoludedinčana, menovite Fintura, z krádeže. Po tom, ako prv menovaný Fintur preniesol železo, očistil sa. Sudcami boli Bank a Benedikt, pristavmi Miska a Čáslav.

Nr. 301. (219.)**Č. 301 (219)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K2v – K3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXIX p.239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 219, s. 695. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 219, s. 340. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 301 (219), s. 267. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 301 (219), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-301-219-474/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-301-219-474/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 219, s. 341.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/301, s. 120.

Furcug et Vilma de villa Tam impeciit Paulum de furto de villa Nanas, iudicibus Banco et Benedicto, pristaldis Misca et Shazlou. Praefatus Paulus in dato termino Varadini non comparuit et iudex habuit pro condemnato.

Furcug a Vilma z dediny Zám obvinili Pavla z dediny Nánás z krádeže. Sudcami boli Bank a Benedikt, pristavom Miska a Čáslav. Prv spomenutý Pavol sa na určený termín vo Varadíne neobjavil a sudca ho pokladal za odsúdeného.

Nr. 302. (220.)**Č. 302 (220)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXX, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 220, s. 695. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 220, s. 340. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,

č. 302 (220), s. 267. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 302 (220), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-302-220-477/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-302-220-477/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 220, s. 341. Hársfalvi – Takács, *Helytörténeti olvasókönyv I*, č. 6/g, s. 25.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/302, s. 120.

Teka de villa Vod cum comprovincialibus de Zobolch impeciit Rebeket et Bodolt de villa Zunuchy de furto iudicibus Banc et Benedicto, pristaldis Miska et Shazlou. Praedicti fures Rebeket et Bodol in dato termino Varadini non comparuerunt et iudex habuit eos pro condemnatis.

Teka z dediny Vod s vidiečanmi komitátu Sabolč obvinil Rebeketa a Bodolta z dediny Szolnok z krádeže. Sudcami boli Bank a Benedikt, pristavmi Miska a Čáslav. Prv menovaní zlodeji Rebeket a Bodol sa na určený termín vo Varadíne neobjavili, tak ich sudca považoval za odsúdených.

Nr. 303. (221.)**Č. 303 (221)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXI, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 221, s. 695. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 221, s. 340 a 342. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 303 (221), s. 267. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 303 (221), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-303-221-47A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-303-221-47A/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 221, s. 341 a 343.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/303, s. 120.

Nicolaus de villa Erdei, impeciit dominum Yhad, servum monasterii de Taplucya Miscocii de damno duarum marcarum iudice Banc, pristaldo Gregorio de villa Petur. Qui Varadini taliter convenerunt, quod Yhad daret unum bovem et tres pensas Nicolao et idem satisfaceret pristaldo dando marcam et dimidium et pristaldus iudici satisfaceret.

Mikuláš z dediny Erdői obvinil pána⁴²⁹ Ihada, sluhu kláštora z Miskolctapolce, zo škody v hodnote dvoch mariek. Sudcom bol Bank, pristavom Juraj z dediny Petri. Tito sa vo Varadíne tak dohodli, že Ihad dá jedného býka a tri penzy Mikulášovi, a zároveň zaplatí pristavovi odovzdaním jeden a pol marky a pristav zaplatí sudcovi.

Nr. 304. (222.)**Č. 304 (222)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXII, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 222, s. 695. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 222, s. 342. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 304 (222), s. 268. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 304 (222), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-304-222-47D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-304-222-47D/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 222, s. 343.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/304, s. 120.

⁴²⁹ Kandra navrhol „*impeciit nomine Yhad, servum monasterii...*“

Nicolaus de villa Erded impeciit convillanum suum nomine Shamam de furto coadiuvantibus comprovincialibus suis, iudice Banc, pristaldo Gregorio praedicto. Shama portato ferro iustificatus est.	Mikuláš z dediny Erdői v spolupráci so spoluvidečanmi obvinil svojho spoludedinčana menom Šama z krádeže. Sudcom bol Bank, pristavom vyššie menovaný Juraj. Šama sa očistil prenesením železa.
--	--

Nr. 305. (223.)**Č. 305 (223)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXIII, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 223, s. 696. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 223, s. 342 a 344. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 305 (223), s. 268. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 305 (223), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-305-223-480/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-305-223-480/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 223, s. 343 a 345.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/305, s. 121.

Suda de villa Gegy coadiuvantibus comprovincialibus suis impeciit Michaellem ioubagionem ecclesiae Debruensis de furto iudice Banc, pristaldo Gregorio praedicto. Michael portato ferro iustificatus est.	Suda z dediny Gegi s pomocou spoluvidečanov obvinil Michala, jobagióna cirkvi v Debró, z krádeže. Sudcom bol Bank, pristavom vyššie menovaný Juraj. Prenesením železa sa Michal očistil.
---	--

Nr. 306. (224.)**Č. 306 (224)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3r – K3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXIV, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 224, s. 696. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 224, s. 344. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 306 (224), s. 268. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 306 (224), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-306-224-483/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-306-224-483/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 139, s. 31.

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 224, s. 345.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/306, s. 121.

Yhad de villa Lad cum comprovincialibus suis impeciit Torsam de Nylos de furto iudice Banc, pristaldo Gregorio praedicto. Praefatus Torsa ad solutionem manus non exivit de ecclesia.	Ihad z dediny Lád spolu so spoluvidečanmi obvinil Toršu z Nyilasu z krádeže. Sudcom bol Bank, pristavom vyššie menovaný Juraj. Spomenutý Torša nevyšiel z kostola na rozviazanie rúk.
---	---

Nr. 307. (225.)**Č. 307 (225)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXV, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 225, s. 696. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 225, s. 344. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 307 (225), s. 268. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 307 (225), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-307-225-486/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-307-225-486/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 138, s. 31.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 225, s. 345.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/307, s. 121.

Vrman de villa Erdei impeciiit convillanam suam, scilicet uxorem Batur pro adulterio iudice eorum Madian et iudice archidiacono Petro, pristaldo Huldeg de eadem villa. Qui Varadini pro bono pacis taliter convenerunt, quod uxor Batur iudicibus satisfaceret, Vrman vero pristaldo.

Urman z dediny Erdői obvinil svoju spoludedinčanku, menovite Baturovu manželku, z cudzoložstva. Ich sudcami boli Madian a arcidiakon Peter, pristavom Huldeg z tej istej dediny. Vo Varadíne sa pre dobro mieru tak dohodli, že manželka Batura zaplatí sudcom a Urman pristavovi.

Nr. 308. (226.)

Č. 308 (226)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXVI, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 226, s. 696. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 226, s. 344. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 308 (226), s. 269. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 308 (226), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-308-226-489/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-308-226-489/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 226, s. 345.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/308, s. 121.

Simon de villa Gyad, Teca de villa Tata impecierunt Andream de villa Seuryegu pro quinquaginta marcis iudice Nicolao, palatino comite, pristaldo Erded. Praedictorum homines, scilicet Simonis et Teke portato ferro combusti sunt.

Šimon z dediny Dad a Teká z dediny Tata obvinili Ondreja z dediny Šóreg pre päťdesiat mariek. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Erded. Ľudia prv menovaných, menovite Šimona a Tekeho, sa prenesením železa popálili.

Nr. 309. (227.)

Č. 309 (227)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXVII, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 227, s. 696. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 227, s. 346. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 309 (227), s. 269. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 309 (227), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-309-227-48C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-309-227-48C/)

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 24, s. 32.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 227, s. 347.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/309, s. 121.

Laurentius de villa Katay litigavit cum Daniele, Petro et Laurentio de villa Dingonogu pro triginta marcis iudice Nicolao palatino, pristaldo Pousa de villa Libicy. Homo predicti Laurencii de Kata portato ferro iustificatus est.

Vavríneec z dediny Káta sa sporil s Danielom, Petrom a Vavríncom z dediny Dengeleg pre tridsať mariek. Sudcom bol palatín Mikuláš, pristavom Póša z dediny Libica. Človek vyššie menovaného Vavrínca z Káty sa prenesením železa očistil.

Nr. 310. (361.)

Č. 310 (361)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Rv – R2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXI, s. 267. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXXI a CLXXVI, s. 204 a 208 (skrátene). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 310, s. 734. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 361, s. 488. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 310 (361), s. 269 – 270. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 310 (361), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-310-361-48F/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-310-361-48F/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 361, s. 489. Kristó, *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, č. 17, s. 32. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/288, s. 191 – 192. Nagy, *Magyar középkor*², č. 310, s. 199 – 200.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/310, s. 121 – 122.

Humilis conventus ecclesie Waradiensis omnibus presentes literas inspecturis salutem in Domino. Universitati vestre notum facimus, quod anno dominicæ incarnationis millesimo CC. XXI., cum esset edictum a rege Andrea, quod terre castrensium requirerentur, cives Bekesienses de villa Mehes, scilicet Otmar, Iuan, Berta, Toma et alii coadiuvantibus eiusdem castris ioubagionibus, scilicet Sungud, Hysce, Iordan, Petro filio Simonis et aliis impetierunt Solt filium Solt dicentes, quod terram castris nomine Scilos cum prato et virgulto, cum medietate paludis nomine Fas violenter occupasset. Hanc causam Tiburtius, Gyula, Alexander et Helias comites vice regia discucientes per pristaldum nomine Paulum de villa Therecha, filium Calanda direxerunt ad examen ferri candentis Waradinum, ubi prænominatus Iuan portato ferro pro se et concivibus suis combustus est.

Pokorné kláštorné spoločenstvo varadínskej cirkvi všetkým, ktorí budú čítať túto listinu, pozdrav v Pánovi. Všetkým vám dávame na známosť, že v roku vtelenia Pána tisíceho dvestého dvadsiateho prvého, keď bolo nariadené kráľom Ondrejom, aby sa zem hradčanov navrátila, békešskí obyvatelia z dediny Méhes, menovite Otmar, Ivan, Berta, Toma, a ďalší v spolupráci s jobagiónmi hradu, menovite Sungudom, Hiscem, Jordánom, Petrom, synom Šimona, a s inými obvinili Šolta, Šoltovho syna. Tvrdili o ňom, že násilne obsadil zem hradu menom Siloš s lúkou a s krovunami a s polovicou močiara menom Fás. Tiburtius, Ďula, Alexander a Eliáš, župani zastupujúci kráľa, tento prípad prešetřili a poslali s pristavom menom Pavol z dediny Tarcsa, Kalandovým synom, na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa menovaný Ivan prenesením železa za seba a za členov svojho spoločenstva popálil.

Nr. 311. (362.)

Č. 311 (362)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R2r – R2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXII, s. 267. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXXII, s. 205. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 362, s. 734. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 362, s. 490. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 311 (362), s. 270. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 311 (362), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-311-362-492/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-311-362-492/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 362, s. 491.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/311, s. 122.

Conventus ecclesie Waradiensis omnibus presentes literas inspecturis aeternam salutem in Domino. Universitati vestre notum facimus, quod cum Becea de Foktheuu impeccisset quandam nomine Heymu de dampno quadraginta et duarum marcarum facto per violentiam, Bocha, vicarius Pauli woyvodę discussiens eos per pristaldum, nomine Ceku misit ad examen ferri candentis Waradinum. Quo cum venisset nominatus Becea cum pristaldo suo, quidam asserens se esse Heimonem illum, de quo res agitur, ferri candentis subterfugit iudicium dicens, quod Bocha non esset iudex suus. Bocha itaque remandavit nobis per literas suas, quod ipse et iudex huius causę esset et prænominatum Heymon, sicut decet, reum condemnasset. Huius rei testes sumus.

Kláštorné spoločenstvo varadínskej cirkvi všetkým, ktorí budú čítať túto listinu, večnú spásu v Pánovi. Dávame na vedomie vášmu spoločenstvu, že keď Becea z Foktó obvinil akéhosi človeka menom Heimo zo škody spôsobenej násilím v hodnote štyridsiaticich dvoch mariek, Boča, zástupca vojvodu Pavla, ich vypočul a poslal s pristavom menom Ceku na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Keď tam menovaný Becea prišiel so svojim pristavom, ktosi vyhlasujúc o sebe, že je Heimom, o ktorého išlo, odriekol súd rozžeraveného železa s tvrdením, že Boča nie je jeho sudcom. Boča nám preto svojou listinou oznámil, že on je sudcom tohto prípadu a že menovaného Heima odsúdil ako vinného, tak ako sa patrí. Sme svedkami tejto veci.

Nr. 312. (363.)

Č. 312 (363)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCCLXIII, s. 268. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 363, s. 734 – 735. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 363, s. 490 a 492. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 312 (363), s. 270. Marsina, *CDES I*, č. 257, s. 193. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 312 (363), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-312-363-495/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-312-363-495/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 363, s. 491 a 493.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 421. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, s. 327.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/312, s. 122.

Ioubagiones castri Sumptey, scilicet Nicolaus, Valentinus, Chug, Forcos, Ozorc et Chunad cum comite eorum Zobozlou impecierunt ioubagiones tavornicos regine, qui sunt in villa Momunya, scilicet Wot, Euzud, Weremt, Chunož, Iliá, Teka, Comsa, Hata, Petrum, Micou, Urbanum et Tholomer dicentes ipsos cives castri Sumtey. Illi autem et preterea ioubagiones tavornicorum, scilicet Iardus et Caza dixerunt eosdem esse ioubagiones tavornicos regine, quos Gyula, curialis comes regine discussiens per pristaldum Servusdei de villa Tesa ad

Jobagióni hradu Šintava, menovite Mikuláš, Valentín, Čug, Farkaš, Ozork a Čunad, aj so svojim županom Sobeslavom obvinili jobagiónov kráľovniných taverníkov, ktorí sú v dedine Mlyňany, menovite Vota, Euzuda, Veremta, Čunoza, Iliu, Teku, Komsu, Hatu, Petra, Miku, Urbana a Tolomera. Tvrдили o nich, že sú obyvateľmi hradu Šintava. Ale oni a okrem nich aj jobagióni taverníkov, menovite Jardus a Kaza, tvrdili, že sú taverníckymi jobagiónmi kráľovnej. Dvorský župan kráľovnej Ďula ich vypočul a poslal s pristavom

examen ferri candentis direxit Waradinum, ubi praenominati ioubagiones seipsos recognoscentes iudicium ferri candentis subterfugerunt dicentes se pręnominatos ioubagiones tavnricos falso de civili conditione impeciisse.

Servusdeiom z dediny Tésa na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa vyššie menovaní jobagióni sami doznali a odriekli súd rozžeraveného železa s tým, že menovaných taverníckych jobagiónov falošne obvinili z obyčajného pôvodu.

Nr. 313. (364.)

Č. 313 (364)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R2v – R3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXIV, s. 268. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXXIII, s. 205 – 206. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 364, s. 735. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 364, s. 492 a 494. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 313 (364), s. 271. Fodor, *A Váradí Regestrum vasi vonatkozásai*, č. 364, s. 261 – 262. Wagner, *UBB I*, č. 120a, s. 85 – 86. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 313 (364), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-313-364-498/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-313-364-498/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 364, s. 493-495. Fodor, *A Váradí Regestrum vasi vonatkozásai*, č. 364, s. 261 – 262. Horváth – Kiss, *Vas megye helytörténeti olvasókönyve*, č. 3, s. 9 – 10.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/313, s. 123.

Humilis conventus ecclesię Waradinensis omnibus praesentes literas inspecturis aeternam salutem in Domino. Universitati vestre contestamur, quod veniens ad nos quidam nomine Zoba, ut ipse dixit se vocari, statuit coram nobis duos cives Ferrei Castri, scilicet Miculam et Crachium, ut idem Zoba dixit de illis, asserens illos et omnes eorundem convillanos de villa Thozar impeciisse quosdam ministros regis, scilicet Czunam et Gregorium de villa Caku pro iniusta occupatione terre castri, cuius terre N. est, ipsos autem ministros regis respondisse eandem terram esse hereditariam, Nicolaum vero, comitem palatinum misisse utramque partem ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Simeonem filium Wid de villa Sag, cuius ipse Zoba erat serviens, Waradinum, ubi taliter convenerunt, quod pręnominati ministri satisfacerent iudici et pristaldo, adversariis autem eorum darent quartam partem terre praedictę, tres vero partes in quinque portiones ita dividerent, quod tres de quinque acciperet Gregorius cum condvisoribus suis superius, duos vero inferius Czuna cum consortibus suis.

Pokorné kláštorné spoločenstvo varadínskej cirkvi všetkým, ktorí budú čítať túto listinu, večnú spásu v Pánovi. Osvedčujeme vášmu spoločenstvu, že k nám prišiel akýsi človek, ktorý tvrdil, že sa volá Zoba a postavil pred nás dvoch obyvateľov Železného hradu, menovite Mikulu a Kračúna, ako o nich tento Zoba povedal. Vyhlásil, že oni a všetci ich spoludedinčania z dediny Tozár obvinili akýchsi kráľových pomocníkov, menovite Cunu a Gregora z dediny Ják, pre nespravodlivé obsadenie zeme hradu, ktorej meno je N. Títo kráľovi pomocníci však odpovedali, že je to ich dedičná zem. Preto palatín Mikuláš poslal obidve strany na skúšku rozžeraveného železa do Varadína s pristavom menom Šimon, synom Vida z dediny Ság, ktorého bol tento Zoba služobníkom. Tam sa tak dohodli, že vyššie menovaní služobníci zaplatia sudcovi a pristavovi, svojej protistrane však dajú štvrtinu vyššie uvedenej zeme, zvyšné tri štvrtiny však rozdelia na päť častí tak, že horné tri pätiny dostane Gregor so svojimi účastníkmi spoločnej del'by a dve dolné Čuna so svojimi spolupodielnikmi.

Nr. 314. (365.)

Č. 314 (365)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R3r – R3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXV, s. 268 – 269. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 365, s. 735 – 736. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 365, s. 494. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 365, s. 271 – 272. Fodor, *A Váradi Regestrum vasi vonatkozásai*, č. 365, s. 262. Wagner, *UBB I*, č. 120b, s. 85 – 86. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 314 (365), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-314-365-49B/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-314-365-49B/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 495. Fodor, *A Váradi Regestrum vasi vonatkozásai*, č. 365, s. 262. Horváth – Kiss, *Vas megye helytörténeti olvasókönyve*, č. 3, s. 10.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/314, s. 123.

Micula, Crachun et alii de villa Thazar traxerunt in causam Obulganum de villa Saden pro fenili coram iudice Nicolao, comite palatino, qui discutiens utramque partem misit per pristaldum nomine Symeonem de villa Sag ad candens ferrum Waradinum, ut homo Obulgani ferrum portaret. In die autem levationis ferri praedicti Micula et Crachun subterfugerunt iudicium ferri dicentes, quod non obsisterent absque ioubagionibus castris absentibus, cum quibus causam levaverant.

Mikula, Kračun a ďalší z dediny Tozár priviedli Obulgana z dediny Zsédény pre seno do sporu pred palatína Mikuláša. Ten ich vypočul a poslal obidve strany s pristavom menom Simeon z dediny Ság na rozžeravené železo do Varadína, aby Obulganov človek niesol železo. Ale na deň nesenia železa vyššie menovaní Mikula a Kračun odriekli súd železa s tvrdením, že sa nepostavia pred súd bez chýbajúcich hradných jobagiómov, s ktorými vedú spor.

Nr. 315. (366.)

Č. 315 (366)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXVI, s. 269. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 366, s. 736. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 366, s. 496. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 315 (366), s. 272. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 315 (366), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1221-434/nr-315-366-49E/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1221-434/nr-315-366-49E/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 366, s. 497. Blazovich – Érszegi – Turbulu, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/315, s. 78. Tóth, *Magyarország századai*, č. 315, s. 74.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/315, s. 123 – 124.

Cum esset edictum a rege Andrea, quod castrenses dispersos castris recolligerent, Bichorienses cum ioubagionibus eorum, scilicet Luca, Paulo, Fita et aliis impecierunt quosdam inseparabiles ioubagiones ecclesie Tordensis, scilicet Bellum, Fib et Boguan de villa Apathi dicentes, quod cives essent Bichorienses. Abbas autem de supradicta ecclesia et Wilc, patronus ecclesiae eiusdem cum Petro, cognato Wilc dixerunt, quod

Ked' kráľ Ondrej nariadil, aby sa rozptýlení hradčania hradu opäť zhromaždili, Biharčania s ich jobagiómi, menovite s Lukášom, Pavlom, Fitom a ďalšími, obvinili akýchsi jobagiómov patriacich neodlučiteľne k tordianskej cirkvi, menovite Bela, Fiba a Boguana z dediny Apáti. Tvrдили o nich, že sú biharskými obyvateľmi. Ale opäť z vyššie menovaného kláštora a Vilc, patrón tohto kláštora, s Vilkovým príbuzným

ioubagiones essent monasterii Tordensis inseparabiles. Quos Tiburtius, Gyula et Helias comites auctoritate regis huiusmodi causas iudicantes posuere super iuramentum memorati abbatis et praedicti patroni cum praedicto cognato suo. Qui venientes coram pristaldo eorum Dominico de genere Rusd iuraverunt super sepulchrum Sancti Ladislai regis et sic probaverunt, quod essent ioubagiones praenominati de iure ecclesie praedictę.

Petrom tvrdili, že sú neodlučiteľnými jobagiónmí tordianskeho kláštora. Župani Tiburtus, Ďula a Eliáš, súdiaci takéto prípady z moci kráľa, poslali prisahať spomenutého opáta a vyššie menovaného patróna s menovaným príbuzným. Keď prišli pred ich pristava Dominika z rodu Rusd, prisahali nad hrobom svätého kráľa Ladislava, a tak preukázali, že vyššie menovaní jobagióni patria právom pod prv spomínanú cirkev.

Nr. 316. (367.)

Č. 316 (367)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R3v – R4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXVII, s. 269. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 367, s. 736 – 737. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 367, s. 498 a 500. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 316 (367), s. 272 – 273. Marsina, *CDES I*, č. 258, s. 193 – 194. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzkönyv*, č. 316 (367), [www.arcanum.com\(...\)annus-1221-434/nr-316-367-4A1/](http://www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-316-367-4A1/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 367, s. 499 a 501.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/316, s. 124.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 421.

Koeta de villa Chokoha et Churna de villa Vmany, cives de Bursod coadiuvantibus eiusdem castris ioubagionibus, scilicet Zador, Petro, Dedo et aliis impecierunt quosdam de villa Mochulas, scilicet Chiz, Petrum, Dumasam et item de villa Pelg Cikam et item de villa Tornua Nonam et Belcheam, hos, inquam, omnes impetierunt pro concivibus suis. Illi autem dixerunt se esse liberos et filios hospitem Boemorum. Quorum libertatem cum tenerent Ruska de villa Simon et Nuuhu de praedicta villa Mochulae, praenominati castrenses dixerunt ipsos quoque suos esse concives. Quorum causam iudices a rege Andrea delegati, scilicet Tomas episcopus, Pousa banus, Symeon comes per pristaldum Gutman ad examen ferri candentis miserunt Waradinum, ut praefati libertatum defensores iudiciale ferrum pro se et pro illis, quos liberos esse decertabant, portarent. Quo cum venissent, peracto triduo ieiunio, praedicti actores

Koeta z dediny Csokva a Čurna z dediny Omány, obyvatelia z Boršodu v spolupráci s jobagiónmí toho istého hradu, menovite Zadurom, Petrom, Dedom a ďalšími, obvinili akýchsi ľudí z dediny Mocsolyás, menovite Čiza, Petra, Dumasu, a rovnako z dediny Pély Ciku a z dediny Torna Nonu a Belčea; týchto, ako potvrdzujem, všetkých obvinili, že sú členmi ich spoločenstva. Oni však tvrdili, že sú slobodní a synovia českých hostí. Keď ich slobodu zaručili Ruska z dediny Simon a Nuhu z vyššie menovanej dediny Mocsolvás, prv menovaní hradčania povedali, že aj títo sú členmi ich spoločenstva. Ich prípad sudcovia ustanovení kráľom Ondrejom, menovite biskup Tomáš, bán Póša a župan Šimon, poslali s pristavom Gutmanom na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde vyššie spomenutí obrancovia slobody niesli za seba a za tých, za ktorých slobodu bojovali, sudcovské železo. Keď tam vyššie spomenutí žalobcovia prišli

candentis ferri subterfugere iudicium dicentes, quod omnes praenominatos adversarios eorum iniuste pro concivibus suis impeciissent.

a vykonali trojdňový pôst, odriekli súd rozžeraveného železa s tým, že celú prv menovanú protistranu nespravodlivo obvinili z toho, že sú členmi ich spoločenstva.

Nr. 317. (368.)**Č. 317 (368)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R4r – R4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXVIII, s. 269 – 270. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXIV a CLXVI, s. 206 – 208 (skrátene). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 368, s. 737. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 368, s. 500. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 317 (368), s. 273 – 274. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 317 (368), www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-317-368-4A4/

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 368, s. 501. Szilágyi, *Árpádkori törvények*, č. 317, s. 125. Lederer, *Szövegyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához I*, č. 317, s. 199. Bolla – Rottler, *Szemelvények I*, č. 317, s. 88. Blazovich – Érszegi – Turbuly, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/317, s. 78. Blazovich – Kristó – Makk, *Szent Istvántól Mohácsig*, č. 37/317, s. 96 – 97. Bertényi, *Magyar történeti szövegyűjtemény 1000–1526*, č. 317, s. 396. Tóth, *Magyarország századai*, č. 317, s. 74 – 75.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/317, s. 124 – 125.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Variense*, s. 350 – 351.

Humilis conventus ecclesie Waradiensis omnisbus Sancte Ecclesie filiis aeternam salutem in Domino. Universitati vestre notum facimus, quod anno dominice incarnationis mille CC. XXI., cum esset edictum a rege Andrea, quod terre castrorum a quocunque violenter occupate castris restituerentur, Tiburtio, Gyula et Helia comitibus a praefato rege in parochia Bichoriensi delegatis villani de Vruz et de Kolond et de Gontoy coadiuvantibus eiusdem castris ioubagionibus, scilicet Luca, principe exercitus, Tegeegu, Paulo et aliis impecierunt filios Boceon, scilicet Georgium, Gylianum et alios omnes dicentes, quod terram castris ad ipsos pertinentem iniuste occupassent. Illi autem responderunt eandem terram esse sibi hereditariam et hoc testimonio comprovincialium probaverunt. Praenominati itaque iudices utramque partem per pristaldum nomine Andream de Pulos direxerunt ad examen ferri candentis Waradinum, ubi post triduanum

Pokorné kláštorné spoločenstvo varadínskej cirkvi všetkým synom Svätej cirkvi večnú spásu v Pánovi. Dávame na známosť vášmu spoločenstvu, že v roku vtelenia Pána tisícého dvestého dvadsiateho prvého, keď bolo nariadené kráľom Ondrejom, aby kýmkoľvek násilne okupované zeme hradov sa vrátili hradom, keď boli župani Tiburtius, Ďula a Eliáš spomenutým kráľom ustanovení do biharského komitátu ako sudcovia, dedinčania z Orosi a z Kolondy a z Gyánté v spolupráci s jobagióňmi toho hradu, menovite s veliteľom vojska Lukášom, Tegeguom, Pavlom a ďalšími, obvinili synov Boceona, menovite Juraja, Kiliána a všetkých za ostatných s tvrdením, že im náležiacu zem hradu nespravodlivo okupovali. Tí však odpovedali, že táto zem je dedične ich a preukázali to svedectvom spoluobyvateľov svojho komitátu. A tak vyššie menovaní sudcovia vyslali obidve strany s pristavom menom Ondrej z Pulosu na skúšku rozžeraveného železa

ieiunium, cum deberet ferrum portari, supradicti actores convenerunt cum adversariis ipsorum dare eis terram memoratam.

do Varadína, kde po trojdňovom pôste, keď mali niešť železo, vyššie menovaní žalobcovia sa dohodli s ich protistranou, že im darujú spomenutú zem.

Nr. 318. (369.)**Č. 318 (369)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXIX, s. 270 (nesprávne 570). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 369, s. 737. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 369, s. 502. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 318 (369), s. 274. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 318 (369), www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-318-369-4A7/

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 369, s. 503.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/318, s. 125.

Dominicus de genere Sentemacus impeciit quendam virum militem nomine Latibar dicens, quod sex capita servorum, qui ab ipso fugerunt, apud ipsum invenisset et ipse eos occultasset. Quod cum ille negaret, Mauricius vicepalatinus per pristaldum nomine Martinum de villa Scilos ad examen ferri candentis misit Waradinum. Ubi homo Dominici portato ferro pro domino suo mundatus est.

Dominik z rodu Szente-Magócs obvinil akéhosi vojaka menom Latibar s tvrdením, že šest' sluhov, ktorí od neho utiekli, našiel u neho a tento ich skrýval. Keď to Latibar poprel, podpalatín Mauricius ich poslal s pristavom menom Martin z dediny Scilos na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa Dominikov človek prenesením železa očistil.

Nr. 319. (370).**Č. 319 (370)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXX, s. 270 (nesprávne 570). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 370, s. 737 – 738. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 370, s. 502. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 319 (370), s. 274. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 319 (370), www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-319-370-4AA/

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 370, s. 503.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/319, s. 125.

Ilabar et Andreas, ioubagiones Laurencii filii Pot impecierunt Stephanum, servientem Ioance de furto iudice Zakaria, curiali comite de Zathmar, pristaldo Buchyka de villa Euru. Praedictus itaque Stephanus portato ferro Waradini mundatus est.

Ilabar a Ondrej, jobagióni Vavrinca, syna Pota, obvinili z krádeže Štefana, služobníka Ivanku. Sudcom bol satmársky dvorský župan Zachariáš, pristavom Bučika z dediny Őr. Vyššie spomenutý Štefan sa prenením železa vo Varadíne očistil.

Nr. 320. (371.)**Č. 320 (371)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXI, s. 270 (nesprávne 570). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 370, s. 738. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 371, s. 502 – 504. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 320 (371), s. 274. Marsina, *CDES I*,

č. 259, s. 194. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 320 (371),
www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-320-371-4AD/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 371, s. 503 a 505.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/320, s. 125.

Ioannes de villa Isepu impeciit quendam mulierem de villa Potoc pro veneficio iudice Zuga, curiali comite de Potoc, pristaldo Petro. Praedicta itaque mulier portato ferro Waradini combusta est.

Ján z dediny Žipov obvinil akúsi ženu z dediny Potok z čarodejníctva. Sudcom bol potocký dvorský župan Zuga, pristavom Peter. Vyššie menovaná žena sa prenesením železa vo Varadíne popálila.

Nr. 321. (372.)

Č. 321 (372)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. R4v. Bel, *Aparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLXXII, s. 270 (nesprávne 570). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 372, s. 738. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 372, s. 504. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 321 (372), s. 275. Marsina, *CDES I*, č. 260, s. 194. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 321 (372), www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-321-372-4B0/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 372, s. 505.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/321, s. 125.

Andreas de villa Wolcaz impeciit Laurentium de villa Bolu pro furto coram Mauritio vicepalatino, pristaldo Stephano de villa Kopri. Praefatus itaque Laurencius portato ferro Varadini iustificatus est.

Ondrej z dediny Vlkaš obvinil Vavrínca z dediny Bolu z krádeže pred podpalatínom Mauríciom, pristavom bol Štefan z dediny Kopri. Vyššie spomenutý Vavrínek sa prenesením železa vo Varadíne očistil.

Nr. 322. (373.)

Č. 322 (373)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Sr. Bel, č. CCCLXXIII, s. 270 – 271 (nesprávne 570 – 271). Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 373, s. 738. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 373, s. 504 a 506. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 322 (373), s. 275. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 322 (373), www.arcanum.com(...)annus-1221-434/nr-322-373-4B3/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 373, s. 505 a 507. Blazovich – Érszegi – Turbulu, *Levéltárak–kincstárak*, č. 26/322, s. 79.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/322, s. 125 – 126.

Scorcomer filius Urbani comitis impeciit Micum filium Alexandri et praeterea quosdam de genere Miscoc, scilicet Michaelem, Chepanum, Vrbudinum et alios de praedicto genere dicens, quod currus ipsius invadentes duos de servientibus suis occidissent et res ipsius ad aestimationem triginta marcarum abstulissent. Illis autem se innocentes

Skorkomer, syn župana Urbana, obvinil Miku, Alexandrovho syna a akýchsi ľudí z rodu Miškovcov, menovite Michala, Čepana, Urbundína a ďalších z menovaného rodu. Tvrdil, že napadli jeho voz, zabili dvoch jeho služobníkov a odňali mu veci v odhadovanej hodnote tridsiatich mariek. Tí však tvrdili, že sú nevinní, preto jágerský biskup Tomáš

esse fatentibus Thomas, Agriensis episcopus, Simon quoque et Pousa atque Mauricius comites vice regis iudices constituti miserunt utramque partem per pristaldum nomine Paulum de villa Galya ad examen ferri candentis Waradinum, ubi homo praedicti Scorcomer portato ferro pro domino suo combustus est.

a aj župani Šimon a Póša a tiež Mauricius, sudcovia ustanovení ako zástupcovia kráľa, poslali obidve strany s pristavom menom Pavol z dediny Gálya na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa človek prv menovaného Skorkomera prenesením železa za svojho pána popálil.

ANNUS 1222.

ROK 1222

Nr. 323. (35.)

Č. 323 (35)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XXXV, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 35, s. 648. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 35, s. 142. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 323 (35), s. 275. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 323 (35), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-323-35-4B7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-323-35-4B7/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 323 (35), s. 143.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/323, s. 126.

Petrus de villa Tos impeciit de quattuor marcis Ebherum. Predictus Ebher portato ferro iustificatus est iudice Simone voyavada, pristaldo Fener de villa Marah.

Peter z dediny Tass obvinil Ebhera pre štyri marky. Vyššie menovaný Ebher sa prenesením železa očistil. Sudcom bol vojvoda Šimon, pristavom Fener z dediny Marah.

Nr. 324. (36.)

Č. 324 (36)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. B2v – B3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. XXXVI, s. 203. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 36, s. 649. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 36, s. 142. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 324 (36), s. 276. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 324 (36), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-324-36-4BA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-324-36-4BA/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 36, s. 143.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/324, s. 126.

Andreas de villa Porozka cepit apud quendam nomine Gnynthei equum sine signo dicens illum sibi furtim sublatum. E contrario predictus Gnynthei dixit eundem esse suum equum, pullum scilicet currigerę suę iudice Banc, comite de Budrus, pristaldo Rodolfo de Theothonicis Pazthuchii. Prefatus Gnynther portato ferro Varadini iustificatus est.

Ondrej z dediny Baracska chytil u akéhosi človeka menom Gunter koňa bez značky a tvrdil, že mu bol odcudzený. Naproti tomu vyššie menovaný Gunter tvrdil, že je to jeho kôň, a ide o mláďa jeho ťažného koňa. Sudcom bol bodrožský župan Bank, pristavom Rudolf z paztúšskych Nemcov. Spomenutý Gunter sa prenesením železa vo Varadíne očistil.

Nr. 325. (37.)

Č. 325 (37)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. B3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXXVII, s. 203. Bel, *Notitia*, s. 569. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 37, s. 649. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 37, s. 142 a 144. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 325 (37), s. 276. Marsina, *CDES I*, č. 267, s. 197. Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 100. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 325 (37), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1222-4B6/nr-325-37-4BD/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1222-4B6/nr-325-37-4BD/)

Prekl. (mad^ř.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 37, s. 143 a 145.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/325, s. 126.

Prekl. (slov.): Škovierová, *Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa*, s. 109.

Merth, comes Theotonicorum litigavit
contra universos villanos Sudan pro sex
marcis a servitricis sua per ipsos violenter
ablatis iudice Bedech, curiali comite
comitis Martini, pristaldo Fachia. Homo
itaque Merth Varadini combustus est.

Župan Nemcov Mert sa súdil so všetkými
obyvateľmi obce Zsadány, ktorí jeho
služke násilím vzali šesť mariek. Sudcom
bol Bedeč, dvorským županom župan
Martin, pristavom bol Fachia. Mertov
človek sa vo Varadíne popálil.

Nr. 326. (38.)

Č. 326 (38)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. B3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. XXXVIII, s. 203 – 204. Bel, *Notitia*, s. 569. Jerney, *A magyarországi izraelitákról*, s., s. 111. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 38, s. 649. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 38, s. 144. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 326 (38), s. 276. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 326 (38), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1222-4B6/nr-326-38-4C0/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1222-4B6/nr-326-38-4C0/)

Prekl. (mad^ř.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 38, s. 145.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/326, s. 126.

Ismaelitae de Nyr, Elias et Peter
coadiuvantibus aliis impeciare Ioannem,
Costam et Micoum de villa Solomonis
de latrocinio iudice Bank comite,
pristaldo Bola. Praedicti Ioannes, Costa
et Micou combusti sunt. Similiter filius
Pose, scilicet Sentes et frater eius uterinus
Petur eodem iudice et eodem pristaldo
et adversariis eisdem existentibus
combusti sunt. Similiter Hernicus
et Gregorius de villa Bis combusti sunt.

Izmaeliti z Nyíru Eliáš a Peter
v spolupráci s ďalšími obvinili Jána,
Kostu a Mika z dediny Šalamon z lúpeže.
Sudcom bol župan Bank, pristavom
Bola. Prv menovaní Ján, Kosta a Mika
sa popálili. Podobne syn Poseho,
menovíte Senteš, a jeho nevlastný brat
zo spoločnej matky Petur sa popálili.
Sudcu a pristava a protistranu mali
tých istých a popálili sa. Podobne sa aj
Henrich a Gregor z dediny Büss popálili.

Nr. 327. (228.)

Č. 327 (228)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. K3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXVIII, s. 239. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 228, s. 696. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 228, s. 346. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 327 (228), s. 276 – 277. Marsina, *CDES I*, č. 271, s. 201.

Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 327 (228),
www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-327-228-4C3/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 228, s. 347.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/327, s. 126 – 127.

Sumuracus, Psoniensis comes coram iudice delegato a rege, scilicet Aguz comite litigavit cum decem et octo hominibus de villa Shut pro quindecim marcis. Quos Aguz comes iudicans per pristaldum Tolnam de villa Sen Niclous misit Varadinum ad candens ferrum, ubi homo praedicti Sumuraci comitis nomine Zakeus portato ferro iustificatus est.

Bratislavský župan Smaragd pred sudcom ustanoveným kráľom, menovite županom Aguzom, viedol spor s osemnástimi ľuďmi z dediny Csút pre pätnásť mariek. Župan Aguz ich súdil a poslal s pristavom menom Tolna z dediny Sentmiklôš do Varadína na rozžeravené železo. Tam sa človek vyššie menovaného župana Smaragda menom Zakeuš prenesením železa očistil.

Nr. 328. (229.)

Č. 328 (229)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K3v – K4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXIX, s. 240. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 229, s. 696 – 697. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 229, s. 346, 348 a 350. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 328 (229), s. 277 – 278. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 328 (229), www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-328-229-4C6/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 229, s. 347, 349 a 351.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/328, s. 127.

Borokun filius Gyule impeciit quosdam dusinicos de villa Iohan ad ecclesiam Sancti Petri in eadem villa attinentes, scilicet Obuganum, Thekum, Chemam, Chemzam, Michaellem, Petrum, Latamasum, Martinum, Chedam et Cozmam dicens, quod cum sint dusinici a genere eius, scilicet Iohan manumissi, contra ipsum tamen superbiant. Illi autem responderunt se dusinicos quidem esse a praefato Iohan cum terra sua dimissos, sed eundem Iohan nulla consanguinitatis linea ad ipsum, videlicet Borocun pertinere, et ita seipsos nullo penitus dominio eidem Borokum esse obnoxios. Banc igitur, comes de Burg posuit super iuramentum Martini et Fonchukae, cognatorum Borokun et super

Borokun, syn Ďulu, obvinil akýchsi dušníkov⁴³⁰ z dediny Ivánka prislúchajúcich ku Kostolu svätého Petra v tej istej dedine, menovite Obugana, Teku, Čemu, Čemzu, Michala, Petra, Laramasa, Martina, Čedu a Kozmu, tvrdením, že hoci boli dušníci prepustení na slobodu jeho, teda Ivankovým rodom, predsa sa proti nemu správali spupne. Tí však odpovedali, že sú síce dušníkmi prepustenými aj so svojou pôdou spomenutým Ivankom, ale od onoho Ivanku k Borokunovi nesmeruje žiadna pokravná línia, a tak tento Borokun nemá voči nim samým žiadnu moc. A tak bodrožský župan Bank poslal na prísahu Martina a Fončuka, pokravných príbuzných Borokuna a dvoch susedov,

⁴³⁰ Dušníci boli osoby venované cirkvi, ich povinnosti smerovali ku konkrétnej cirkevnej inštitúcii.

iuramentum duorum finitimorum, quos adversarii eligerent, et misit utramque partem Varadinum per pristaldum nomine Stephanum de genere Zachu de villa Berenta, ut illis quatuor ibi iurantibus memoratum Iohan esse genus Borokun constaret. Dato itaque eis termino in dominica Factus est nominati dusinici cum pristaldo ipsorum Stephano praeinominatos testes adiuraturi fuere Varadini, sed praedicti testes non comparuerunt. Praefatus tamen adversarius misso serviente dixit eos fuisse citatos ad regem et ideo ad terminum non potuisse venire. Dato item secundo termino venit praeinominatus adversarius et sicut prius per servientem, ita per se ipsum dixit, iam dictos testes citatos esse ad regem et ideo ad terminum non potuisse venire. Sed cum hoc praefato iudici falsum esse constitisset, praefatum Borokun condemnavit et praeinominatos dusinicos cum terra eorum iustificandos esse secundum praescriptam assercionem eorum per pristaldum suum testimonio capituli Varadinensis fecit commendari.

ktorých si vyberie protistrana. Poslal obidve strany do Varadína s pristavom menom Štefan z rodu Zachu z dediny Berente, aby tu štyria prisahajúci potvrdili, či spomenutý Ján je z rodu Borokuna. Keď im bol teda určený termín na nedeľu *Factus est*,⁴³¹ menovaní dušníci s ich pristavom Štefanom vymenovali svedkov, aby prisahali vo Varadíne, ale spomenutí svedkovia sa neobjavili. Spomínaná protistrana však vyslala služobníka a tvrdila, že ich predvolali pred kráľa, a preto nemohli prísť na termín. Tak im dali druhý termín a vyššie menovaná protistrana prišla, a ako predtým prostredníctvom služobníka, tak aj teraz za seba potvrdila, že už spomínaní svedkovia boli predvolaní pred kráľa, a preto nemohli prísť na predošlý termín. Ale keď spomenutý sudca zistil, že to nie je pravda, odsúdil spomenutého Borokuna a prv menovaných dušníkov spolu s ich zemou očistil na základe skôr zapísanej výpovede. A prostredníctvom svojho pristava nechal odovzdať potvrdenie Varadínskej kapitule.

Nr. 329. (230.)**Č. 329 (230)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXX, s. 240. Endlicher, *Res. Hung. mon. Arp.*, č. 230, s. 697. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 230, s. 350. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 329 (230), s. 278. Solymosi – Szovák, *Várad Jégyszökönyv*, č. 329 (230), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-329-230-4C9/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-329-230-4C9/)

Prekl. (mad’.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 230, s. 351.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/329, s. 127.

Comprovinciales Novi Castri et horum specialiter Borz, Guza, Quere de villa Alexandri impecierunt servientem Egidii de villa Petur nomine Rochum de furto iudice Banc, pristaldo Gregorio de villa Petur. Rochus portato ferro mundatus est.

Vidiečania komitátu Nový hrad, a z nich najmä Borz, Guza a Kere z dediny Alexandra, obvinili Egídiiovho služobníka z dediny Petri menom Roch z krádeže. Sudcom bol Bank, pristavom Juraj z dediny Petri. Prenesením železa sa Roch očistil.

⁴³¹ Druhá nedeľa po Sviatku Zoslania Ducha Svätého (Turícach).

Nr. 330. (231.)

Č. 330 (231)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. K4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXXXI, s. 240. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 231, s. 697 – 698. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 231, s. 350 a 352. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 330 (231), s. 278 – 279. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 330 (231), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-330-231-4CC/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-330-231-4CC/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 231, s. 351 a 353.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/330, s. 128.

Tota villa Tumur impeciit Martinum filium Mochou de genere Beli bani de dampno quindecim marcarum et de occisione duorum hominum iudice Banc, pristaldo Alberto de villa Nohcodi. Qui in loco taliter convenerunt, quod praedictus Martinus persolveret septem marcas praedictae ville Tumur. Idem Martinus satisfaceret iudici, pristaldo vero villa Tumur satisfacere teneretur.

Celá dedina Tomor obvinila Martina, syna Makoa, z rodu bána Beliho zo škody v hodnote pätnástich mariek a zo zabitia dvoch ľudí. Sudcom bol Bank, pristavom Albert z dediny Nozkodi. Na mieste sa tak dohodli, že vyššie menovaný Martin zaplatí sedem mariek spomenutej dedine Tomor. Ten istý Martin zaplatí sudcovi, pristavovi však bude povinná zaplatiť dedina Tomor.

Nr. 331. (201.)

Č. 331 (201)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. I3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCI, s. 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 201, s. 690. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 201, s. 318 a 320. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 331 (201), s. 279. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 331 (201), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-332-201-4CF/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-332-201-4CF/)⁴³²

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 201, s. 319 a 321.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/331, s. 128.

Comprovinciales Novi Castri et horum specialiter Cenka de villa Gienda impeciit de furto Petrum filium Nuhu de Qecy iudice Bank, pristaldo Gregorio de villa Peta. Praefatus Petrus portato ferro iustificatus est.

Vidiečania komitátu Nový hrad, a z nich najmä Cenka z dediny Gyanda, obvinili z krádeže Petra, syna Nuhua z Kércsu. Sudcom bol Bank, pristavom Gregor z dediny Peta. Prenesením železa sa spomenutý Peter očistil.

Nr. 332. (202.)

Č. 332 (202)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. I3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCII, s. 235. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 202, s. 690. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 202, s. 320. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 332 (202), s. 279. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 332 (202), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-332-202-4D2/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-332-202-4D2/)

⁴³² V edícii nesprávne číslované ako 332. (201.).

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 202, s. 321.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/332, s. 128.

Comprovinciales Novi Castrí et horum specialiter Buba de villa Tumur impeciare Mathiam de villa Loch praedio Martini pro furto iudice Bank comite, pristaldo Gregorio de villa Peta. Matthias mundatus est.

Vidiečania komitátu Nový hrad, a z nich najmä Buba z dediny Tomor, obvinili z krádeže Mateja z dediny Lak na Martinovom majetku. Sudcom bol župan Bank, pristavom Gregor z dediny Peta. Matej sa očistil.

Nr. 333. (203.)

Č. 333 (203)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 13v – 14r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCIII, s. 235. Endlicher, 203, s. 691. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 203, s. 320 a 322. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 333 (203), s. 279 – 280. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 333 (203), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-333-203-4D5/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-333-203-4D5/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 203, s. 321 a 323.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/333, s. 128.

Guthfreeus, praepositus Orodinensis conquestus est Nicolao palatino dicens, quod in praedio ecclesiae de Pauli nomine Heyka occisus esset servus ecclesiae per servientem Bodun, filium Michaelis de Kata nomine Bodon et dato termino prefato Bodun a palatino, ubi ipse cum comprovincialibus suis discuteret, itaque retento pristaldo palatini nomine Zuma discussos misit Varadinum ad examen ferri candentis, ubi homo ecclesiae de Pauli combustus est.

Aradský prepošt Gotfríd sa s'ťažoval palatínovi Mikulášovi s tvrdením, že na majetku cirkvi Pályi menom Heika bol zabitý cirkevný sluha, a to Bodunovým služobníkom, synom Michaela z Káty menom Bodon. Palatín stanovil spomenutému Bodunovi termín, kedy mal byť vypočutý s obyvateľmi svojho komitátu. Za svojho pristava určil menom Zuma a vypočutých poslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa; tam sa človek cirkvi Pályi popálil.

Nr. 334. (204.)

Č. 334 (204)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 14r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCIV, s. 236. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 204, s. 691. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 204, s. 322. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 334 (204), s. 280. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 334 (204), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-334-204-4D8/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-334-204-4D8/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 204, s. 323.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/334, s. 128.

Rychya de villa Fehektou impeteit dominum Forcos de villa Kemesa pro furto iudice Banc comite, pristaldo Misca de villa Hologd. Forcos portato ferro iustificatus est.

Richia z dediny Fehértó obvinil pána Farkaša z dediny Kemece z krádeže. Sudcom bol župan Bank, pristavom Miška z dediny Halád. Prenesením železa sa Farkaš očistil.

Nr. 335. (205.)

Č. 335 (205)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. 14r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCV, s. 236. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 205, s. 691. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 205, s. 322. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 335 (205), s. 280. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 335 (205), www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-335-205-4DB/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 205, s. 323.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/335, s. 129.

Echilleu de villa Bulsu cum comprovincialibus suis impeciit convillanum suum Mosus de furto eodem iudice et pristaldo. Mosus iustificatus est.	Achilles z dediny Bócs so svojimi spoluvidiečanmi obvinil člena svojho spoločenstva Mosuša z krádeže. Sudca a pristav bol ten istý. ⁴³³ Mosuš sa očistil.
---	---

Nr. 336. (206.)

Č. 336 (206)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. 14r – 14v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCVI, s. 236. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 206, s. 691. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 206, s. 322 a 324. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 336 (206), s. 280. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 336 (206), www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-336-206-4DE/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 206, s. 323 a 325.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/336, s. 129.

Felceu et Bota de villa Fegyernuc, Mogd, Michodeus et Petrus de villa Asu, item alius Michodeus, Paul, Zacheus, Georgius de villa Shmula impeciere quosdam de villa Echeck, scilicet Bugy, Vrdan, Potetam, Vcus, Beat, Vtam dicentes, quod essent eorum coofficiales et similiter centurionatui subiecti. Illi autem dixerunt non esse subiectos centurionatui, sed debitores liberorum denariorum. Et hoc idem dixerunt ioubagiones castris, scilicet Forcos, Poson, Ypolt, Lucus, Vhuta, Iacob, Mathias. Quos Petrus comes, vicarius Dionisii comitis misit Varadinum per pristaldum nomine Moys de villa Heten, ubi praenominati castrenses Heues non comparuerunt preter unum, qui dixit se vocari Forcos et unum de adversariis	Felcen a Bota z dediny Feďvernek, Mogd, Michodeus a Peter z dediny Alcsi, tiež iný Michodeus, Pavol, Zacheus, Juraj z dediny Čmula obvinili akýchsi ľudí z dediny Ecseg, menovite Bugiho, Urdana, Potetu, Ukuša, Beata, Utu. Tvrдили o nich, že sú ich spolovníkmi v úrade a tiež sú podriadení stotníctvu. Oni však tvrdili, že nie sú podriadení stotníctvu, ale sú povinní platiť denáre slobodných. To isté tvrdili hradskí jobagióni, menovite Farkaš, Pošoň, Hypolit, Lukuš, Uhuta, Jakub, Matej. Župan Peter, zástupca župana Dionýza, ich poslal do Varadína s pristavom menom Mojš z dediny Hetény. Neprišli tam prv menovaní hevešskí hradčania okrem jedného, ktorý tvrdil, že sa volá Farkaš, a jedného z protistrany, ktorého
--	--

⁴³³ Ako v predošlom zázname.

et missum esse ex parte sociorum
suorum et subterfugerit iudicium ferri
candentis ex parte sociorum suorum
et ex parte propria dicens se et socios
suos falso praenominatos villanos
Echek de contribulatu peccasse.

poslali jeho spoločníci; ten odriekol súd
rozžeraveného železa za stranu svojich
spoločníkov a za seba s tým, že on a jeho
spoločníci chybné obvinili menovaných
dedičanov z Ecsegu, že sú členmi
ich spoločenstva.

Nr. 337. (207.)**Č. 337 (207)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. 14v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCVII, s. 236. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 207, s. 691 – 692. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 207, s. 326. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 337 (207), s. 281. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 337 (207),
www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-337-207-4E1/

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 207, s. 327.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/337, s. 129.

Universi villani Sagu et uniuersi villani
Halaz de provincia Naugrad impecierunt
ioubagiones eiusdem castri, scilicet
Gilianum, Michaellem, Hyuan, Paulum,
Vlues, Fintur, Shubancam, Herricum,
Paulum, Chepanum, Feketem, Tiburcium,
Zemerem de destructione rerum suarum
ad estimationem sexaginta marcarum
iudice Bolosoy, comite de Naugrad
permissione et auctoritate Nicolai palatini
comitis iudicante, pristaldo Micou
de villa Belk. Prenominati ioubagiones
in termino, quem praefatus pristaldus
utriusque parti se dixit praefixisse, scilicet
in octava Ioannis Baptistae Varadini
non comparuerunt.

Všetci dedičania zo Ságu a všetci
dedičania z Halászu z komitátu
Novohrad obvinili jobagiönov
toho istého hradu, menovite Kiliána,
Michala, Ivana, Pavla, Olveša, Fintura,
Šubanku, Henricha, Pavla, Čepana,
Feketeho, Tiburcia, Zemereho, že zničili
ich majetok v odhadovanej hodnote
šesťdesiatich mariek. Z povolenia a moci
palatína Mikuláša bol sudcom, ktorý
rozhodoval, novohradský župan Bološoj,
pristavom bol Míka z dediny Belk. Vyššie
menovaní jobagiöní sa v termíne, ktorý
bol podľa spomenutého pristava určený
obom stranám, teda na oktávu Jána
Krstiteľa, vo Varadíne neobjavili.

Nr. 338. (245.)**Č. 338 (245)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCXLV, s. 245 – 246. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 245, s. 702. Kandra,
A Váradí regestrum, č. 245, s. 368. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 338 (245), s. 281. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 338 (245),
www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-338-245-4E4/

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 245, s. 369.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/338, s. 129 – 130.

Michael filius Deda impeciit Vitalem de
genere Aba dicens, quod per filium ipsius
passus esset dampnum ad estimationem
duarum marcarum et dimidie coram
arbitris, videlicet Duda, Petro et Tugza

Michal, syn Dedu obvinil pred
rozhodcami, menovite Dudom, Petrom
a Tuzgom z dediny Onga, Vitala z rodu
Aba. Tvrdil, že jeho syn mu spôsobil
škodu v odhadovanej hodnote dvoch

de villa Vnga. Qui discucientes eos miserunt per pristaldum nomine Zekeue, ad examen ferri candentis Waradinum, ubi homo praedicti Vitalis portato ferro iustificatus est.

a pol mariek. Keď ich vypočuli, poslali ich s pristavom menom Zekeve na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde sa prenesením železa človek vyššie menovaného Vitala očistil.

Nr. 339. (246.)**Č. 339 (246)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLVI, s. 244. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 246, s. 702. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 246, s. 36. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 339 (246), s. 281 – 282. Marsina, *CDES I*, č. 272, s. 202. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 339 (246), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-339-246-4E7/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-339-246-4E7/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 246, s. 369.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/339, s. 130.

Roma de villa Beu impeciit Paulum de villa Numchuny de dampno unius marcae et dimidię, quos Laurencius, iudex curię et comes Nitriensis discutiens misit per pristaldum nomine Petrum de villa Ker ad examen ferri candentis Waradinum, ubi homo Rome portato ferro mundatus est.

Roma z dediny Bů obvinil Pavla z dediny Lencsén pre škodu v hodnote jednej a pol marky. Krajinský sudca⁴³⁴ a nitriansky župan Vavrinec ich vypočul a poslal s pristavom menom Peter z dediny Kér na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa Romov človek po prenesení železa očistil.

Nr. 340. (247.)**Č. 340 (247)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L3v – L4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLVII, s. 244. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 247, s. 702 – 703. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 247, s. 368 a 370. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 340 (247), s. 282. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 340 (247), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-340-247-4EA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-340-247-4EA/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 148, s. 32.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 247, s. 369 a 371.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/340, s. 130.

Zabaria filio Ioannis de villa Iarum sine omni hęrede mortuo uxor eius nupsit Mico filio Nicolai. Qui Mico et Paulus, frater uxoris eius traxerunt in causam nominatum Ioannem et fratrem ipsius, Iromom sacerdotem pro dotaliciis

Keď Zabaria, syn Jána z dediny Jármí zomrel bez dedičov, jeho manželka si zobrala Miku, syna Mikuláša. Miko a Pavol, brat jeho manželky, začali spor s menovaným Jánom a jeho bratom, kňazom Hieronymom, pre veno

⁴³⁴ Krajinský sudca bol jedným z najvýznamnejších predstaviteľov súdnej moci, jeho význam narástol najmä v 13. storočí, keď zastupoval kráľa pri súdení vo všetkých veciach na kráľovskom dvore.

praefate mulieris ante Alexandrum Waradinensem episcopum. Ipse autem eandem causam delegavit Stephano, archidiacono et oeconomus suo debito fine decidendam. Illi vero coram illo constituti responderunt se dotes illas totaliter persolvisse coram idoneis testibus de provincia ipsorum. Quod cum iam dicti actores negarent, Ioannes et Yromus iussi sunt testes suos exhibere. Quibus exhibitis praefatus iudex delegatus posuit super iuramentum ipsius Ioannis et Iromi et praeterea decem testium, scilicet Lodi, abbatis de Cholt, Hescce de villa Carol, Apae, Micae, Ioannis, Dominici et Balad de genere Borsa, Leonardi, de genere Zuord, Beliamin, sacerdotis de villa Zigholm et Pauli comitis de genere Smaragdi. Qui omnes cum ad sepulchrum Sancti Ladislai regis iuraturi accessissent, saepe iam dicti actores non ausi sunt eos adiurare, scilicet adversarios suos pro iustis dimittendo pacem eorum interventu amicorum impetrarunt praesente pristaldo ipsius cause Beniamin, vicearchidiacono de villa Nadan.

spomenutej ženy pred varadínskym biskupom Alexandrom. Ten však tento spor odkázal na arcidiacona a svojho správcu Štefana, aby vykonal konečné rozhodnutie. Oni sa dostavili pred neho a vypovedali, že toto veno⁴³⁵ celé vyplatili pred vhodnými svedkami z ich komitátu. Keď to menovaní žalobcovia popreli, Jána a Hieronyma vyzvali, aby ukázali svojich svedkov. Keď ich ukázali, vyššie spomenutý poverený sudca poslal na prísahu tohto Jána a Hieronyma a okrem toho desiatich svedkov, menovite Loda, opáta z Csótu,⁴³⁶ Hescceho z dediny Károly, Apaeho, Miku, Jána, Dominika a Balada z rodu Borša, Leonarda z rodu Svorad, Beliamina, kňaza z dediny Szeghalom a župana Pavla z rodu Smaragda. Títo všetci pristúpili k hrobu svätého kráľa Ladislava, aby zložili prísahu a spomenutí žalobcovia sa neodvážili nechať protistranu prisahať. Tým, že spravodlivých prepustili, zásahom svojich priateľov dosiahli mier. Pristavom tohto prípadu bol vicearcidiacon Benjamín z dediny Nadan.

Nr. 341. (248.)**Č. 341 (248)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L4r – L4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCXLVIII, s. 244 – 245. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 248, s. 703. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 248, s. 372. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 341 (248), s. 283. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 341 (248), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-341-248-4ED/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-341-248-4ED/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 248, s. 373. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/341, s. 192. Nagy, *Magyar középkor*², č. 341, s. 200.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/341, s. 130 – 131.

Multitudo castrensiu de Bursod et quidam ioubagiones eiusdem castri, scilicet Petrus et Colman vociferati sunt

Množstvo hradčanov z Boršodu a niekoľko jobagiónov toho istého hradu, menovite Peter a Koloman,

⁴³⁵ Po zániku prvého manželstva (smrťou manžela) získala vdova nárok na vyplatenie hodnoty vena, s ktorým doňho vstupovala. Veno sa chápalo ako manželkin majetok, s ktorým však počas manželstva nakladal spravidla jej manžel.

⁴³⁶ Benediktínske opátstvo Všetkých svätých v Csoltmonostore v Békešskom komitáte.

contra Demetrium, comitem ipsorum regi Andree dicentes, quod iniustus iudiciis et indebitis exactionibus eos aggravasset. Praefatus autem comes negavit hoc, quin imo adiecit, quod illi multa ei damna et iniurias intulissent et hoc ipsum omnes alii ioubagiones tam exempti, quam liberi Sancti Regis et quadraginta homines de castrensibus astruxerunt. Memoratus itaque rex delegavit causam eorum Thome, Agriensi episcopo et Salomoni bano decidendam. Qui verbis utriusque partis diligenter inquisitis posuerunt super iuramentum comitis Demetrii, ut praestito sacramento probaret se in nullo populum suum aggravasse, immo per contrarium sibi eundem populum iniuriam et damnum intulisse. Cum itaque comes Demetrius paratus esset iurare, memorati adversarii se ipsos recognoscentes non ausi sunt ipsum adiurare et coram pristaldo huius causae nomine Bas de villa Harca reddiderunt se culpabiles et dampnum comitis sui restaurare compromiserunt. Comes vero eorum ad preces nostras indulgit eis, ut tantum duas marcas et dimidiam de toto dampno suo ei persolverent. Nominati quoque duo ioubagiones carcerem intrare teneretur ibi, quoadusque vellet comes, moraturi.

sa sťažovali kráľovi Ondrejovi na svojho župana Demetra. Tvrdili o ňom, že ich zaťažoval nespravodlivými rozsudkami a neoprávnеныmi poplatkami. Menovaný župan to však poprel, ba naopak dodal, že títo mu spôsobili mnohé škody a nepravosti a toto mu potvrdili všetci iní jobagióni, tak vyňatí, ako aj slobodní Svätého kráľa a štyridsať ľudí z hradčanov. A tak spomenutý kráľ poveril rozhodnutím v tomto ich prípade jágerského biskupa Tomáša a bána Šalamúna. Títo po dôkladnom preskúmaní slov z obidvoch strán poslali na prísahu župana Demetra, aby zložením prísahy dokázal, že nijako nezaťažoval svoj ľud, ba naproti tomu mu jeho ľud spôsobil nepravosť a škodu. Keď bol teda župan Demeter pripravený prisahať, spomenutá protistrana sa sama doznala a neodvážila sa nechať ho prisahať a pred pristavom tohto prípadu menom Bas z dediny Arca sa vyhlásili za vinných a sľúbili nahradiť svojmu županovi škodu. Ale ich župan im na naše prosby ustúpil, aby mu z celej jeho škody zaplatili len dve a pol marky. A aj menovaní dvaja jobagióni mali ísť do väzenia na tak dlho, ako bude župan chcieť.

Nr. 342. (249.)**Č. 342 (249)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. L4v – Mr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCXLIX (chybne CCXLXIX), s. 245. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 249, s. 704. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 249, s. 374. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 342 (249), s. 283 – 284. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 342 (249), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1222-4B6/nr-342-249-4F0/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1222-4B6/nr-342-249-4F0/)

Prekl. (mad²): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 249, s. 375. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/342, s. 192. Nagy, *Magyar középkor*², č. 342, s. 201.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/342, s. 131.

Castrenses de Orod, scilicet Matthias et Sorldoudan impelierunt coram Desiderio episcopo, iudice a rege Andrea delegato Nicolaum archidiaconum et canonicum Chanadiensem dicentes, quod terram eorum nomine Bursorog violenter

Hradčania z Arodu, menovite Matej a Šorlód, obvinili pred biskupom Deziderom, sudcom ustanoveným kráľom Ondrejom, arcidiacona a čanádskeho kanonika Mikuláša. Tvrdili o ňom, že násilne okupoval ich zem

occupasset. Ille autem respondit eandem terram titulo emptionis possedissee dicens, quod quidam liber homo nomine Kelemen, filius Wgni eam sibi vendidisset. Qui cum adductus ante iudicem eandem terram eidem Nicolao archidiacono se vendidisse non negaret, sed eam hereditariam sibi astrueret constanter, iussus est a praefato iudice ferrum candens contra memoratos castrenses Waradini portare, quo portato iustificatus est.

menom Basáraga. On však odpovedal, že túto zem drží z dôvodu kúpy, a tvrdil, že mu ju predal akýsi slobodný človek menom Klement, syn Ugrina. Keď ho predviedli pred sudcu, nepoprel, že túto zem predal tomuto arcidiaconovi Mikulášovi, ale stále o nej vyhlasoval, že je jeho dedičstvom. Spomenutý sudca ho poslal do Varadína, aby preniesol rozžeravené železo proti spomenutým hradčanom; tam sa prenesením železa očistil.

Nr. 343. (250.)**Č. 343 (250)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Mr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCL, s. 245. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 250, s. 704. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 250, s. 374 a 376. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 343 (250), s. 284. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 343 (250), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-343-250-4F3/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-343-250-4F3/)

Prekl. (mad^l): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 250, s. 375 a 377.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/343, s. 131.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 343/1220, s. 347.

Stephanus de villa Thepa cepit servum suum fugitivum nomine Morodeku apud Bensam de villa Tura. Qui Bensa respondit eundem servum fuisse sororis suae, noverce ipsius Stephani coram arbitris, scilicet Dominico comite et Belus. Sed cum neutra pars sufficiens testimonium posset adducere, nominati iudices per pristaldum nomine Albertum ad examen ferri candentis miserunt Waradinum, ubi talis inter eos facta est conventio, quod praefatus Stephanus praefato Bensa daret viginti et duo pondera, Bensa vero et servum fugitivum redderet et nichil de cognitione servi illius a Stephano requireret.

Štefan z dediny Tépe chytil Morodeku, svojho sluhu, ktorý mu utiekol, u Bensa z dediny Tura. Bensa pred rozhodcami, menovite županom Dominikom a Belušom, odpovedal, že tento sluha patrí jeho sestre, macoche tohto Štefana. Ale keď ani jedna zo strán nemohla priviesť nikoho na podporu svedectva, menovaní sudcovia ich poslali s pristavom menom Albert na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa medzi nimi uzavrela taká dohoda, že spomenutý Štefan dá spomenutému Bensovi dvadsaťdva vážiek a Bensa vráti sluhu, ktorý utiekol, a od Štefana sa už nebude požadovať nič od príbuzenstva toho sluhu.

Nr. 344. (251.)**Č. 344 (251)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Mr – Mv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCLI, s. 246. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 251, s. 704. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 251, s. 376. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 344 (251), s. 284. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 344 (251), [www.arcanum.com\(...\)annus-1222-4B6/nr-344-251-4F6/](http://www.arcanum.com(...)annus-1222-4B6/nr-344-251-4F6/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 251, s. 377.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/344, s. 132.

Marcha de Scyllii impeciit Dedum de villa Thepa pro clandestina traductione duorum servorum ipsius valentium sex marcas coram Stephano, comite de Zobolch. Qui discuciens eos misit ad examen ferri candentis Waradinum, ubi praeominatus Dedus portato ferro mundatus est pristaldo Pous de villa Paul existente.

Marča zo Silu obvinil Deda z dediny Tépe z tajného odvedenia jeho dvoch sluhov v hodnote šiestich mariek pred sabolčským županom Štefanom. Ten ich vypočul a poslal na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde sa vyššie menovaný Deduš prenesením železa očistil. Pristavom bol Póš z dediny Paul.

ANNUS 1226.

ROK 1226

Nr. 345. (334.)

Č. 345 (334)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P2v – P3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXIV, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 334, s. 724. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 334, s. 456 a 458. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 345 (334), s. 285. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 345 (334), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-345-334-4FA/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-345-334-4FA/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 334, s. 457 a 459.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/345, s. 132.

Martinus filius Grege impeciit ioubagiones Ethae, filii Achillis comitis, scilicet Cheym, Tumpam, Olbruh, Olferih, Pacam, Tusam pro centum porcis violenter ablati iudice Mica, comite de Bichor, pristaldo Iancu filio Silvestri. Martinus itaque et pristaldus eius in prima septimana Domine in tua fuerunt Waradini, praeominati autem ioubagiones non fuerunt. Sed quidam sacerdos veniens dixit, quod dominus illorum esset in curia et sine domino eorum ipsi non essent iussi venire. Martinus itaque et pristaldus eius, ut ipsi dixerunt, ad iudicem praefatum redierunt et a iudice ad nos reversi dixerunt, quod iudex condemnavit illos et etiam a capitulo pro condempnatis haberi mandavit.

Martin, syn Gregeho, obvinil jobagiónov Eteho, syna župana Achilla, menovite Čejma, Tumpu, Olbruha, Olferiha, Paku, Tusu, pre násilné ulúpenie stovky prasiat. Sudcom bol biharský župan Mika, pristavom Janko, syn Silvestra. A tak Martin a jeho pristav boli na prvý týždeň *Domine in tua*⁴³⁷ vo Varadíne, ale vyššie menovaní jobagióni neboli. Ale istý kňaz, ktorý prišiel, povedal, že ich pán je na dvore a bez svojho pána nemajú povinnosť prísť. Martin a jeho pristav sa teda, ako sami tvrdili, vrátili k spomenutému sudcovi, a keď sa od sudcu vrátili k nám, tak tvrdili, že sudca ich odsúdil a tiež nariadil, aby ich kapitula vyhlásila za odsúdených.

⁴³⁷ Prvá nedeľa po Najsv. Trojici.

Nr. 346. (335.)

Č. 346 (335)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. P3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXV, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 335, s. 724. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 335, s. 458. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 346 (335), s. 285. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 346 (335), www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-346-335-4FD/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 335, s. 459.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/346, s. 132.

Martinus filius Cochid impeciit Nunam de villa Vosuarii pro quatuor marcis iudice Dumeno, comite de Bodolou, pristaldo Gusii de villa Solumus. Qui Waradini taliter convenerunt, quod Nuna daret Martino unam marcam et dimidiam et idem iudici satisfaceret, partem autem pristaldi Martinus daret.

Martin, syn Kočida, obvinil Nunu z dediny Vašvári pre štyri marky. Sudcom bol župan z Badalova Dumen, pristavom Gusu z dediny Šojmoš. Títo sa vo Varadíne tak dohodli, že Nuna dá Martinovi jeden a pol marky, a tiež zaplatí sudcovi, pristavovu čiastku však dá Martin.

Nr. 347. (336.)

Č. 347 (336)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. P3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXVI, s. 260. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 336, s. 724. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 336, s. 458 a 460. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 347 (336), s. 285 – 286. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 347 (336), www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-347-336-500/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 336, s. 459 a 461.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/347, s. 132.

Voda filius Farcasii impeciit ioubagionem Lamperti, scilicet Hegun de occisione patris sui. Qui cum iudicati ab Eraclio, yconomio Waradinensi cum pristaldo ipsorum Micone starent ad iudicium ferri candentis, reconciliati sunt ita, quod nominatus actor dimisit nominatum adversarium suum pro innocente, iudici autem et pristaldo convenerunt simul satisfacere.

Farkašov syn Voda obvinil Lampertovho jobagióna, menovite Heguna, zo zabítia svojho otca. Keď ich súdil varadínsky správca Herakles, stáli so svojím pristavom Mikom na súde rozžeraveného železa. Tak sa zmierili, že menovaný žalobca prepustil svoju protistranu ako nevinnú a dohodli sa spoločne zaplatiť sudcovi a pristavovi.

Nr. 348. (337.)

Č. 348 (337)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. P3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXVII, s. 261. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 337, s. 724 – 725. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 337, s. 460. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 348 (337), s. 286. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 348 (337), www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-348-337-503/

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 337, s. 461.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/348, s. 137.

Forcos, filius Ina comitis requisivit ante Ladislaum, comitem de Bach et iudicem curię quosdam, scilicet Albeum, Petrum, Endum et Abareum, filios Cepani dicens ipsos suos esse libertinos, illi autem responderunt se omnino esse liberos et adduxerunt assertorem libertatis ipsorum et defensorem nomine Stephanum, filium Iohannis cuiusdam hospitis. Qui cum et ipse liberos constanter assereret, nominatus iudex dato pristaldo nomine Michel de Vrbay misit utramque partem ad examen ferri candentis Waradinum, ubi cum iam dictus Stephanus ferrum portare accessisset, talis inter eos facta est conventio, quod ius Stephanus predicto Farcasio daret duas marcas, Farcasius autem illos quattuor, quos requirebat pro libertinis, reliquit pro liberis omnino, iudici autem et pristaldo communiter satisfacere convenerunt.

Farkaš, syn župana Inu, žiadal pred báčskym županom a krajinským sudcom Ladislavom akýchsi ľudí, menovite Albea, Petra, Enda a Abarea, synov Čepana, tvrdiac, že sú jeho slobodníkmi. Oni však odpovedali, že sú vo všetkom slobodní a na potvrdenie a obranu ich slobody priviedli človeka menom Štefan, syna akéhosi host'a Jána. A keď tento pevne potvrdzoval, že sú slobodní, menovaný sudca určil pristava menom Michal z Vrbsa a poslal obidve strany na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam, keď už menovaný Štefan pristúpil k neseniu železa, tak sa medzi sebou dohodli, že tento Štefan menovanému Farkašovi dá dve marky, Farkaš však týchto štyroch, ktorých žiadal za slobodníkov, nechá vo všetkom slobodných. Sudcovi a pristavovi sa tiež dohodli zaplatiť spoločne.

Nr. 349. (338.)

Č. 349 (338)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P3v – P4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXXXVIII, s. 261. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 338, s. 725. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 338, s. 460 a 462. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 338, s. 286 – 287. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 349 (338), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-349-338-506/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-349-338-506/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 338, s. 461 a 463.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/349, s. 133.

Petrus filius Moraz de villa Kad impeciit Busu sacerdotem et fratres eius, scilicet Iacob, Tibam et Clianum de villa Kenesii dicens, quod dimidietas terrę, quam ipsi iure hereditario insidebant, hereditaria eius portio esset. Quod cum illi negarent, Ladislaus, comes Bachiensis et iudex curię, discutiens per pristaldum nomine Vosos filium Boch de villa Pun misit eos ad examen ferri candentis Waradinum. Ubi pacificati sunt iudicia, in quibus mutuo sibi tenebantur, invicem sibi omnino indulgentes et talem de terra fecerunt conventionem, quod terram, quam nominatus Petrus requirebat, remisit praedicto sacerdoti et cognatis

Peter, syn Moraza z dediny Kád, obvinil kňaza Busu a jeho bratov, menovite Jakuba, Tibu a Kiliána z dediny Kenéz. Tvrdil, že polovica zeme, ktorú oni na základe dedičského práva obsadili, bola sčasti jeho dedičstvom. Keď to oni popreli, báčsky župan a krajinský sudca Ladislav ich vypočul a poslal s pristavom menom Vosos, synom Boča z dediny Pun na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa zmierili rozhodnutím, v ktorom si boli obojstranne povinní všetko si vzájomne odpustiť. A takú dohodu spravili ohľadom zeme, že pozemok, ktorý požadoval menovaný Peter, nechal vyššie spomenutému

eius memoratis. Sacerdos autem et cognati eius dederunt ei unam marcam. Iudici autem et pristaldo convenerunt simul satisfacere.

kňazovi a jeho menovaným príbuzným. Ale kňaz a jeho príbuzní mu dajú jednu marku. A dohodli sa spoločne zaplatiť sudcovi a pristavovi.

Nr. 350. (339.)**Č. 350 (339)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCCXXXIX, s. 261. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 339, s. 725. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 339, s. 462. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 350 (339), s. 287. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 350 (339), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-350-339-509/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-350-339-509/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 339, s. 463.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/350, s. 133.

Bodum comes quendam nomine Chebam traxit in causam coram arbitris parochianis, scilicet Adam, Farcasio decano et Zounuc dicens, quod unum ioubagionem suum occidisset et alium crudeliter flagellasset. Qui Cheba cum peccatis illorum exigentibus hoc eis se fecisse affirmasset, praedicti arbitri miserunt utramque partem ad examen ferri candentis Waradinum, ubi homo Bodum comitis portato ferro iustificatus est.

Župan Bodum začal spor s akýmisi človekom menom Čeba pred farskými rozhodcami, menovite pred Adamom, dekanom Farkašom a Solnokom. Tvrdil o ňom, že zabil jedného jeho jobagióna a ďalšieho kruto zbičoval. Keď Čeba potvrdil, že to urobil pre ich hriechy, spomenutí rozhodcovia poslali obidve strany na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde sa človek župana Boduma prenesením železa očistil.

Nr. 351. (340.)**Č. 351 (340)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CCCXL, s. 261. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 340, s. 725 – 726. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 340, s. 462 a 464. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 351 (340), s. 287. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 351 (340), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-351-340-50C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-351-340-50C/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 340, s. 463 a 465.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/351, s. 133 – 134.

Vsi, procurator villę Scaldubag statuit ante nos Petenad et Mih ex una parte, Andream, Michaelem, Buhtam, Scukam, Herceg, Gabrielem, Boton, Tekam, Scekam et Benam ex alia dicens, quod praenominati Petenad et Mih dixissent coram domino suo, Ladislao comite, iudice videlicet huius causę seipsos conterraneos cum praenominatis eorum adversariis in terra Kereky. Adversarii autem praedicti dixissent eos esse extorres. Qui tandem seipsos recognoscentes,

Usi, zástupca dediny Saldobád pred nás postavil Petenada a Mih u jednej strany, Ondreja, Michala, Buhtu, Scuku, Hercega, Gabriela, Botona, Teku, Sceku a Benu z druhej strany, tvrdiac, že vyššie menovaní Petenad a Mih potvrdili pred svojím pánom, županom Ladislavom, teda sudcom tohto sporu, že sú spolu s vyššie menovanou protistranou spoluvlastníkmi zeme Kerekí. Prv menovaná protistrana však tvrdila, že sú vyhnancami. Tá sa napokon sama

habita iudicis licentia recepissent eos
in consortium terrę praedictę, excepto
virgulto, de quo Petenad et Mih partem
non habent.

doznala, že s povolením sudcu ich prijme
do spoločného podielu spomenutej zeme,
s výnimkou krovín, na ktorých Petenad
a Mih nemajú podiel.

Nr. 352. (341.)**Č. 352 (341)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P4r – P4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLI, s. 262. Fejér, *CDH VII/2*, s. 211 – 212. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 341, s. 726. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 341, s. 464. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 352 (341), s. 288. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 352 (341), www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-352-341-50F/

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 341, s. 465. Györffy, *László király emlékezete*, s. 63. Kristó – Makk, *III. Béla emlékezete*, č. 47, s. 100. Blazovich – Érszegi – Turbulý, *Levélárak–kincstárak*, č. 26/352, s. 79. Tóth, *Magyarország századai*, č. 341, s. 75. Nagy, *Magyar középkor*², č. 352, s. 201.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/352, s. 134.

Tecus filius Dionisii artificis, qui aperuit
in elevatione sepulchrum Sancti Ladislai
regis et a gloriosissimo rege Bela dato
pro eo artifice perpetua libertate
donatus est cum omni generatione
ab eo successura, sentiens dissolutionem
sui corporis imminere quendam servum
suum nomine Vrug constituit dusinicum
exequialem, quam ipsum, tam omnem eius
hereditatem virilem ita, ut singulis annis
apud ecclesiam de Beseneu celebrarent
exequias cum duabus missis, una ove,
triginta panibus, uno anserem et una gallina
et duabus chybrionibus cerevisię
et decimas iuxta conditionem servilem
det sacerdoti, scilicet duos cubulos
frugum suarum et unam gallinam.

Keď Tekuš, syn remeselného majstra
Dionýza, ktorý počas blahorečenia otvoril
hrob svätého kráľa Ladislava a ktorého
najsľávnejší kráľ Belo⁴³⁸ za jeho čin
obdaroval večnou slobodou s celým jeho
pokolením nasledujúcim po ňom, cítil,
že sa blíži koniec jeho života, ustanovil
jedného svojho sluhu menom Urug za
dušníka. Tak jeho samého, ako aj všetkých
jeho mužských potomkov. A to tak, že
každoročne v kostole v Bešeňo nech slávia
zádušnú pobožnosť s dvoma omšami,
jednou ovcou, tridsiatimi chlebmi,
jednou husou a jednou sliepku a dvoma
džbermi⁴³⁹ piva; nech dá kňazovi desiatok
podľa služobných pomerov, konkrétne
dve vedrá svojho obilia a jednu sliepku.

Nr. 353. (342.)**Č. 353 (342)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLII, s. 262. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 342, s. 726. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 342, s. 464 a 466. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum*

⁴³⁸ K blahorečeniu kráľa Ladislava I. (1077 – 1095) prišlo počas vládnutia Bela III. (1172 – 1196) v roku 1192.

⁴³⁹ *Chybrío* – džber, niekedy aj okov, s objemom približne 50 l. Podrobnejšie HÚŠČAVA, *Pol’nohospodárske miery na Slovensku*, s. 112 – 132.

Varadinense, č. 353 (342), s. 288. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 353 (342), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-353-342-512/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-353-342-512/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 342, s. 465 a 467.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/353, s. 134.

Vs filius Tump de villa Hoth, ioubagio castru Bichor vendidit servum suum nomine Zumbot et uxorem eius Gerquenam et filium eiusdem Boxam Theodoro filio Dionisii pro sex marcis et una vacca praesente Iacob cognato suo filio Hurt et non contradicente et Theodorus persolvit sex marcas illas et vaccam nobis praesentibus ad manus praedicti Iacob.

Us, Tumpov syn, z dediny Hat, jobagiön hradu Bihar, predal svojho sluhu menom Zumbot a jeho manželku Gerkenu a jeho syna Boxu Teodorovi, Dionýzovmu synovi, za šest' mariek a jednu kravu v prítomnosti svojho príbuzného Jakuba, Hurtovho syna a nikto neodporoval. Teodor v našej prítomnosti zaplatil tých šest' mariek a kravu do rúk vyššie menovaného Jakuba.

Nr. 354. (343.)

Č. 354 (343)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. P4v - Qr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLIII, s. 262. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 343, s. 726 – 727. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 343, s. 466. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 354 (343), s. 288 – 289. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 354 (343), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-354-343-515/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-354-343-515/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 343, s. 467.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/354, s. 134.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, s. 348 – 349.

Isu filius Pouşę de Sucuroi impeciit Martinum et Petrum fratrem eius dicens, quod hospes eorum habuisset dampnum ad estimationem octo marcarum. Quod cum illi negarent, cognati utriusque partis, scilicet Nicolaus, Aba, Ambrosius una cum Bodun comite utramque partem in ipsos arbitros consencientem discutientes miserunt per pristaldum Petrum filium Morodec de villa Bodun ad examen ferri candentis Waradinum. Ubi portato ferro homo praedictorum Martini et Petri mundatus est.

Isu, syn Póšu zo Šikló obvinil Martina a jeho brata Petra tvrdiac, že ich host' utrpel škodu odhadovanú na osem mariek. Keď to oni popreli, príbuzní z oboch strán, menovite Mikuláš, Aba a Ambróz, spolu so županom Bodunom, ich poslali po vypočutí obidvoch strán so súhlasom rozhodcov s pristavom Petrom, synom Morodeka z dediny Bodun, na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa človek vyššie menovaných Martina a Petra prenesením železa očistil.

Nr. 355. (344.)

Č. 355 (344)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Qr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLIV, s. 262. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 344, s. 727. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 344, s. 466. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 355 (344), s. 289. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 355 (344), [www.arcanum.com\(...\)annus-1226-4F9/nr-355-344-518/](http://www.arcanum.com(...)annus-1226-4F9/nr-355-344-518/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 344, s. 467.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/355, s. 135.

Matthæus de Surcud impeciit cognatos Pueri sacerdotis, scilicet Matthiam et Texam pro libertinis uxoris suę coram Desiderio, episcopo Chanadiensis, qui tradidit eos iudicandos Scumtho comiti, procuratori praediorum suorum. Deinde praefatus Matthæus seipsum recognoscens resignavit illos, quos requirebat pro liberis cum omni generatione ab eisdem successura.

Matej zo Sarkadu obvinil príbuzných kňaza Puera, menovite Mateja a Texu, že sú slobodníkmi jeho manželky pred čanádskym biskupom Deziderom, ktorý ich odovzdal na rozsúdenie županovi Simkovi, správcovi jeho majetkov. Potom sa spomenutý Matej doznal a uznal za slobodných tých, ktorých predtým žiadal, spolu s celým pokolením, ktoré od nich bude nasledovať.

ANNUS 1229.

ROK 1229

Nr. 356. (345.)

Č. 356 (345)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Qr – Qv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLV, s. 262 – 263. Fejér, *CDH VIII/1*, č. CLXXXVI, s. 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 345, s. 727. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 345, s. 468. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 356 (345), s. 289 – 290. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 356 (345), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-356-345-51C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-356-345-51C/)

Prekl. (mad^l.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 345, s. 469. Györffy, *László király emlékezete*, s. 63 – 64. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/356, s. 192 – 193. Nagy, *Magyar középkor*², č. 356, s. 201 – 202.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/356, s. 135.

Anno dominicę incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo nono tales a Ladislao, comite Bachiensis et iudice curię literę nobis sunt destinatę.

Universitati vestrę significamus, quod inter Gyopol ex una parte et filios Absalonis ex altera, scilicet Iohannem, Martinum, Paulum et Absalonem talis facta est conventio, quod praedium nomine Letha iuxta Beruciou dederunt fratri suo, Gyopol comiti, ipsi autem in concambium illius praedii acceperunt prędium campestre nomine Iobagi cum sexaginta marcis, quas memoratus Gyopol comes nobis praesentibus et coram pristaldo huius causę nomine Tuba persolvit in die Natalis Domini totaliter nominatis filiis Absolonis et ita absolutus

V roku vtelenia pána tisíceho dvestého dvadsiateho deviateho nám bol doručený od báčskeho župana a krajinského sudcu Ladislava list v tomto znení:

Vášmu spoločenstvu dávame na známosť, že medzi Ďopolom z jednej strany a synmi Absolóna z druhej strany, menovite Jánom, Martinom, Pavlom a Absolónom, bola uzavretá taká dohoda, že majetok menom Léta blízko Berettyó darujú svojmu bratovi županovi Ďopolovi. Oni však na výmenu za tento majetok dostanú rovinatý pozemok menom Jobági so šesťdesiatimi markami, ktoré zaplatil spomenutý župan Ďopol v našej prítomnosti a pred pristavom tejto záležitosti menom Tuba na Deň Narodenia Pána menovaným synom Absolóna.

ab omni cambio appropriavit sibi soli
praedium, quod Leta vocatur.

His ita gestis utraque pars praestito
sacramento super sepulchrum et reliquias
Sancti regis Ladislai invicem sibi
iuraverunt, quod de cetero sint pacifici
nullum penitus malum unquam illaturi.

A tak po naplnení zámeny nadobudli
do vlastníctva pôdu majetku, ktorý sa volá
Leta. Keď sa to udialo, obe strany zložili
prísahu nad hrobom a ostatkami svätého
kráľa Ladislava a navzájom si prisahali,
že odteraz zostanú v mieri a nikdy
nespôsobia druhej strane nič zlé.

Nr. 357. (346.)

Č. 357 (346)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Qv – Q2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*,
č. CCCXLVI, s. 263. Fejér, *CDH VIII/1*, č. CLXXXVI, s. 219. Endlicher,
Rer. Hung. mon. Arp., č. 346, s. 727 – 728. Kandra, *A Váradi regestrum*,
č. 346, s. 468 a 470. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*,
č. 357 (346), s. 290. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 357 (346),
www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-357-346-521/

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 346, s. 469 a 471.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/357, s. 135 – 136.

Universus Waradinensis ecclesie
conventus universis Ecclesie Sanctę filii
salutem in salutis auctore. Innotescat
omnibus praesens scriptum inspecturis
Ladislau comitem de Bach, iudicem
aulę regię talia nobis per literas suas
auctoritate iudiciali praecepisse, quod ea,
quę de exitu causę Symonis et fratris eius
Wodasii, filiorum Chenke in parochia
Bichoriensi ex una parte et filiorum Natus,
scilicet Egidii et Stephani in parochia
Bekes ex altera Michael clericus eius
viva voce ediceret nobis, nos in registro
nostro pro rato scriberemus. Michael
autem in praesentia utriusque partis
asseruit praenominatos filios Chenka
a praenominatis filiis Natus novem capita
hominum requisivisse, videlicet Lench
cum duabus filiabus suis, scilicet Beda
et Nuz et item Iacam cum duobus filiis,
scilicet Choma et Michaelē, Tumpam
quoque cum filiabus suis, scilicet Mica
et Penteca et cum causa eorum ad examen
ferri candentis a praenominato iudice
per pristaldum nomine Micou de villa
Cundurur in parochia Bekes fuisset
in Agriam destinata, filii Natus seipsos
recognoscentes Simoni et fratri eius
Vodasi se culpabiles reddidissent.

Celé kláštorné spoločenstvo varadínskej
cirkvi všetkým synom svätej cirkvi
spásu v pôvodcoví spásy. Nech vojde
na známosť všetkým, ktorí nahliadnu
do tejto listiny, že báčsky župan a sudca
kráľovského dvora Ladislav nám
zo súdnej právomoci svojou listinou
nariadil, že to, čo nám jeho kňaz
Michal nahlas vyhlásil o výsledku
prípady Šimona a jeho brata Vodasia,
synov Čenkeho v Biharskom komitáte
na jednej strane a synov Nata, menovite
Egidia a Štefana, v Békešskom
komitáte na strane druhej, my,
na základe schválenia zapisujeme
v našom registri. Michal totiž
v prítomnosti obidvoch strán tvrdil,
že vyššie menovaní synovia Čenku
žiadali od menovaných synov Nata
deväť ľudí, a to Lenča s jeho dvoma
dcérami, menovite Bedou a Nuzou, a tiež
Jaku s dvoma synmi, menovite Čomom
a Michalom, a aj Tumpu s jeho dcérami,
menovite Mikou a Péntekou. Keď
menovaný sudca určil ich prípad na súd
rozžeraveného železa prostredníctvom
pristava menom Mika z dediny Kondoros
v Békešskom komitáte do Jágera, synovia
Nata sa doznali Šimonovi a jeho bratovi

<p>Illi autem consilio et petitione proborum hominum inducti et inclinati unam ancillam de IX capitibus, scilicet Pentekam přefatis eorum adversariis dimississent reliquis in ius eorum devolutis.</p>	<p>Vodasiovi, že sú vinní. Oni však na radu a pre náklonnosť hodnoverných ľudí prepustili svojej spomenutej protistrane jednu z deviatich osôb, menovite Pěnteku, ostatní zostali pod ich právom.</p>
---	---

Nr. 358. (347.)**Č. 358 (347)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLVII, s. 263. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXXXV, s. 217 – 218. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 347, s. 728 – 729. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 347, s. 470 a 472. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 358 (347), s. 291. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 358 (347), [www.arcanum.com\(...\)/annus-1229-51B/nr-358-347-524/](http://www.arcanum.com(...)/annus-1229-51B/nr-358-347-524/)

Prekl. (mad’.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 347, s. 471 a 473. Kristó, *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, č. 17, s. 32.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/358, s. 136.

Cesar, princeps exercitus de Bekes,
Petrus, Beda, Wse, Tiburtius,
Laurentius, Paulus, Geysa centuriones
litigaverunt pro quadam terra nomine
Kechen cum Martino filio Misca
coram Ladislao, comite Bachiensi et
iudice curię dicentes terram Kechen
esse terram castrı de Bekes. Martinus
autem respondit eam esse terram suam
hereditariam affirmans, quod eandem
terram antecessores ipsorum, scilicet
Chab, Sicund, Isumgut, Buus et reliqui
cum civibus eiusdem castrı a patre
suo Myska et cognatis eius coram
Gyula, comite palatino pro terra castrı
requisivissent et iudicio ferri candentis
Orodini fuissent condemnati mediante
pristaldo nomine Eusii filio Elię de villa
Dran et hoc ostendit testimonialibus
literis Orodienis capituli. Quibus cum
praenominati adversarii eiusdem Martini
contradicere non auderent, praefatus
iudex ipsos condemnavit et ut huius
causę exitus indelebilis existat, utramque
partem ad nos per pristaldum nomine
Menget filium Cocbu de genere Tet
Waradinum destinavit et executionem
causę secundum omnem descriptionem
testimonio nostro fecit ęternari.

Cézar, veliteľ vojska z Békešu, stotníci
Peter, Beda, Use, Tiburtius, Vavrıneć,
Pavol, Gejza sa súdili pred báčskym
županom a krajinským sudcom
Ladislavom pre akúsi zem menom
Kečen s Martinom, synom Mišku,
s tým, že zem Kečen je zemou
Békešského hradu. Ale Martin odpovedal,
že je to jeho dedičná zem, a potvrdil,
že túto zem ich predchodcovia, menovite
Čab, Sikund, Izumgit, Buš a ostatní,
s obyvateľmi toho hradu požadovali
ako zem hradu od jeho otca Mišku
a jeho príbuzných pred palatınom
Dulom; a na súde rozžeraveného
železa vo Varadíne boli odsúdení
za prítomnosti pristava menom Eusi,
syna Eliáša z dediny Darány, a to
vyhlásil Varadínskej kapitule svedeckou
listinou. Keď sa vyššie menovaná
protistrana neodvážila protirečiť
tomuto Martinovi, spomenutý sudca
ich odsúdil; a aby záver tohto prípadu
zostal natrvalo platný, poslal obidve
strany k nám s pristavom menom
Menget, synom Kokbu z rodu Tet
do Varadína a prešetrenie sporu
nechal podľa popisu zvečniť naším
písomným svedectvom.

Nr. 359. (348.)

Č. 359 (348)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q2r – Q2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLVIII, s. 263 – 264. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 348, s. 729. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 348, s. 472 a 474. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 359 (348), s. 291. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 359 (348), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-359-348-527/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-359-348-527/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 348, s. 473 a 475. Nagy, *Magyar középkor*², č. 359, s. 202.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/359, s. 136.

Pangratus filius Petae de villa Cupa traxit in causam quosdam convillanos suos, scilicet Aruad et filios eius, scilicet Chicham et Monost coram Alexandro, Waradiensi episcopo, discretissimo et vero iudice dicens, quod fures essent regis eo, quod thesaurum inventum, cum deberent, regi non indicassent. Quorum causam praedictus episcopus discutiens misit per pristaldum et servientem suum nomine Tiburtium ad examen ferri candentis Waradinum, ubi praefatus Monos, filius memorati Aruad portato ferro mundatus est.

Pongrác, syn Petu z dediny Kupa priviedol do sporu akýchsi členov svojho spoločenstva, menovite Aruada a jeho synov, menovite Čiku a Monosta, pred veľacteným a spravodlivým sudcom, varadínskym biskupom Alexandrom. Tvrdil, že okradli kráľa, keďže našli poklad, ktorý mali povinnosť ohlásiť kráľovi, ale tak neurobili. Vyššie menovaný biskup ich prípad vypočul a poslal ich s pristavom a svojim služobníkom menom Tiburtius na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa spomenutý Monos, syn menovaného Aruada, prenesením železa očistil.

Nr. 360. (349.)

Č. 360 (349)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCXLIX, s. 264. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 349, s. 729. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 349, s. 474. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 360 (349), s. 292. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 360 (349), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-360-349-52A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-360-349-52A/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 349, s. 475.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/360, s. 137.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, č. 360/1229, s. 345.

Cum ignoraret homo finem dierum suorum, Mauritius sacerdos se et omnia sua Waradiensi ecclesie protectioni, dum adhuc viveret, commisit et facultates suas taliter ordinavit, et servvum suum nomine Aruam

Keďže človek nepozná koniec svojich dní, odovzdal kňaz Maurícus seba a všetky svoje veci ochrane varadínskej cirkvi, pokiaľ bude žiť. Svoj majetok⁴⁴⁰ tak usporiadal, že nariadil, aby sa po jeho

⁴⁴⁰ Výraz *facultates* sa mohol používať vo význame majetok, znamenal však aj prírastok, resp. plody. Porovnaj BARTAL, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*, s. 202.

constituit, ut post mortem suam sit pulsator ecclesiae Waradiensis. Mulierem autem quandam emptitiam nomine Scepam dedit ecclesie, ut post mortem ipsius det ecclesie massam cerę ponderantem duas marcas, filius vero eiusdem mulieris et duę filię quin imo, si quos ipsa eadem pareret, liberi forent omnino.

smrti stal jeho sluha menom Arua zvonárom varadínskej cirkvi. A akúsi ženu menom Šepa, ktorú kúpil, dal cirkvi, aby po jeho smrti dala cirkvi mažu⁴⁴¹ vosku v hodnote dvoch mariek; a syn tejto ženy a dve dcéry, ba dokonca aj tí, ktorých by ešte porodila, nech sú vo všetkom slobodní.

Nr. 361. (350.)**Č. 361 (350)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q2v – Q3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCL, s. 264. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 350, s. 729 – 730. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 350, s. 474 a 476. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 361 (350), s. 292. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 361 (350), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-361-350-52D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-361-350-52D/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 191, s. 35.

Prekl. (mad^o): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 350, s. 475 a 477.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/361, s. 137.

Dionisius, Ysou et Puk, patroni ecclesie Sancti Andreę de Zobodian traxerunt in causam dusinicos eorum exequiales, scilicet Mour, Paulum, Laurentium, Ereust, Petam et alios coram Eraclio, yconomo et custode Waradiensis dicentes, quod praedicti dusinici cum minoribus expensis, qui deberent, servitium eorum celebrarent. Denique coram capitulo Waradiensis, scilicet Iohanne preposito, Michaele cantore et aliis et praesente Micou, pristaldo et vicario nominati iudicis controversia praedictarum partium sic est sopita, quod sepedicti dusinici manere circa praedictam ecclesiam deberent et annuatim in festo Sancti Michaelis servirent insimul, quotquot essent, cum trienni bove, centum panibus, XII. idris cervisie et singule mansiones singulas missas celebrari facere tenerentur.

Dionýz, Isu a Puk, patróni Kostola svätého Ondreja zo Zobodiana priviedli do sporu pred varadínskym správcom a strážcom Herakleom svojich dušníkov, menovite Móra, Pavla, Vavrinca, Erőšta, Petu a ďalších. Tvrdili, že vyššie menovaní dušníci plnili svoju službu s menšími výdavkami, ako mali. Nakoniec sa pred Varadínskou kapitulou, menovite prepoštom Jánom, kantorom Michalom a ďalšími, a v prítomnosti Miku, pristava a zástupcu menovaného sudcu, spor vyššie menovaných strán tak vyriešil: nech ich bude koľkoľvek, menovaní dušníci majú povinnosť zostať pri vyššie menovanom kostole a ročne na Sviatok svätého Michala⁴⁴² spoločne slúžiť trojročným býkom, stovkou chlebov, dvanástimi vedrami piva; aj jednotlivé usadlosti majú slúžiť omše.

⁴⁴¹ Hmotnostná jednotka v hodnote 56 kilogramov. Porovnaj MAREK, *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku*, s. 756.

⁴⁴² 29. septembra.

Nr. 362. (351.)

Č. 362 (351)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Q3r – Q3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLI, s. 264. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXXXVIII, s. 220. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 351, s. 730. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 351, s. 476. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 362 (351), s. 293. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 362 (351), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-362-351-530/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-362-351-530/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 351, s. 477. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/362, s. 193. Nagy, *Magyar középkor*², č. 362, s. 202.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/362, s. 137 – 138.

Nos conventus Waradiensis contestamur omnibus Ladislaum, comitem de Bach talia nobis auctoritate iudiciali mandasse, quod causam Benjamin secundum tenorem literarum, quas sub duplici sigillo nobis transmisit, in registro scriberemus. Est itaque tenor literarum talis.

Ladislaus, comes Bachiensis et iudex curiae omnibus, ad quoscumque praesentia pervenerint, salutem in Domino. Universitati omnium notum esse volumus, quod cum Ieremias, Bocou, Tocus et Gegus citarent Chomam pro quodam homine Benjamin filio Cusoy, in praesentia nostra dixerunt eundem Benjamin servum esse eorum et filium ancillę suę. Supradictus Choma respondit suum esse cognatum et de genere suo. Adiudicavimus itaque, quod dictus Choma veritatem sui sermonis attestationibus suorum cognatorum ostenderet, quod et honestissime probavit. Intelleximus igitur, ut sacramento duorum cognatorum eius dictum Benjamin defenderit, iuraverunt, inquam, Chuma et Azarias super altare Sancti Ladislai Waradini et Benjamin liberatus est. Unde dedimus super hoc nostrum sigillum cum literis praesentibus, pristaldo existente Marco de Cheph.

My, varadínsky konvent osvedčujeme všetkým, že báčsky župan Ladislav nám na základe súdnej právomoci prikázal, aby sme prípad Benjamína podľa znenia listiny, ktorú nám s dvojitou pečaťou poslal, zapísali do nášho registra. A znenie listiny je takéto:

Báčsky župan a krajiný sudca Ladislav všetkým, ku ktorým sa dostane táto listina, pozdrav v Pánovi. Chceme dať na vedomie všetkým, že keď Jeremiáš, Bokó, Tokuš a Geguš predvolali pred súd Chomu pre akéhosi človeka Benjamína, syna Kusója, v našej prítomnosti povedali, že tento Benjamín je ich sluhom a synom ich slúžky. Vyššie menovaný Choma odpovedal, že je jeho príbuzným a je z jeho rodu. A tak sme rozhodli, aby menovaný Choma osvedčil pravdivosť svojich tvrdení svedectvom svojich príbuzných, čo aj veľmi čestne dokázal. Zistili sme teda, že Benjamín je chránený prisahou dvoch jeho príbuzných. Ako hovorím, Chuma a Azariáš prisahali nad oltárom svätého Ladislava vo Varadíne a Benjamín bol oslobodený. Preto sme za prítomnosti pristava Mareka z Csiffi dali túto našu pečať na túto listinu.

Nr. 363. (352.)

Č. 363 (352)

Vyd.: *Ritvs explorandae veritatis*, s. Q3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLII, s. 264 – 265. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 352, s. 730. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 352, s. 478. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 363 (352), s. 293 – 294. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 363 (352), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-363-352-534/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-363-352-534/)

Reg.: Bakács, *Iratok Pest megye történetéhez*, č. 25, s. 33.

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 352, s. 479.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/363, s. 138.

Clemens de villa Irug oretenus nobis est contestatus, quod cum ipse cum pristaldo Ladislai comitis quendam libertinum suum fugitivum nomine Tadeum uxoratum invenisset et nominatus iudex eundem libertinum cum uxore sua ei appropriasset, ipse scilicet Clemens pro salute animę suę taliter de uxore přefati libertini ordinasset, ut ipsa libera fieret et quicquid foeminini sexus de ipsa nasceretur, liberę conditionis esset et quicquid masculini sexus fieret, conditionem patris sequeretur.

Klement z dediny Irug nám ústne vyznal, že keď s pristavom župana Ladislava našiel ženatého akéhosi svojho slobodníka menom Tadeáš, ktorý ušiel, menovaný sudca mu tohto slobodníka spolu s jeho manželkou prideliť. Ale Kliment pre spásu svojej duše nariadil, aby vyššie spomenutá manželka slobodníka bola slobodná; a ak sa jej narodí dieťa ženského pohlavia, nech je slobodného stavu, a ak sa narodí mužského pohlavia, nech nasleduje stav otca.

Nr. 364. (353.)

Č. 364 (353)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q3v – Q4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLIII, s. 265. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 353, s. 730 – 731. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 353, s. 478. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 364 (353), s. 294. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 364 (353), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-364-353-537/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-364-353-537/)

Prekl. (mad^o.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 353, s. 479.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/364, s. 138.

Augustino filio Schemcha sine omni hęrede mortuo, servus ipsius nomine Paul, quem ipse Augustinus dusinicum exequialem monasterio Sancti Ioannis Baptistę reliquerat, ut singulis annis daret ecclesię unam ovem competentem, triginta panes, quinque idrias cervisię et in nullo penitus alio vel ecclesię vel cuiquam alii servire tenerentur, ille, inquam, Paulus uxorem suam nomine Bud et filiam nomine Huga, quę in portionem duarum sororum iam dicti Augustini, scilicet Annę et Marię cesserant et illis mortuis ad tertiam sororem præfati Augustini nomine Magdalenam devenerant, cum consensu Cumpurdini et Gocholini cognatorum domini sui redemit a přefata Magdalena, domina earum pro marca et fertone. Quas ipsa Magdalena non tam pro pretio tanto, quam pro anima sororum suarum dimisit

Keď Augustín, syn Semku, zomrel bez dediča, jeho sluha menom Pavol, ktorého tento Augustín prenechal ako dušníka Kláštora svätého Jána Krstiteľa, aby dal každoročne cirkvi jednu súcu ovcu, tridsať chlebov, päť vedier piva, a žiadnym iným spôsobom aby nebol povinný slúžiť cirkvi alebo komukoľvek inému, tak tento Pavol, ako dosvedčujem, svoju manželku menom Bud a dcéru menom Huga, ktoré pripadli k majetku dvoch sestier už spomenutého Augustína, menovite Anny a Márie, a po ich smrti sa dostali k tretej sestre spomenutého Augustína, menom Magdaléna, so súhlasom Kumpurdína a Guncellina, príbuzných svojho pána, vykúpil za jeden a štvrt' marky od ich panej, spomenutej Magdalény. Táto Magdaléna ich nechala vykúpiť ani nie tak za skutočnú cenu, ako za duše

redimendas, quia sorores eius p̄dictas ancillas liberas reliquerant.	svojich sestier, pretože jej sestry vyššie menovaným slúžkam nechali slobodu.
--	---

Nr. 365. (354.)**Č. 365 (354)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLIV, s. 265. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 354, s. 731. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 354, s. 480. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 365 (354), s. 294. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 365 (354), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-365-354-53A/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-365-354-53A/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 354, s. 481.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/365, s. 138.

Ioannes filius Absalonis contestatus est oretenus, quod vendidisset quendam fugitivum libertinum suum nomine Sanam filium Beg fratri suo Paulo pro marca uncia minus.	Ján, syn Absolóna, sa ústne vyznal, že predal akéhosi svojho utečeného slobodníka menom Sana, syna Bega, svojmu bratovi Pavlovi za marku bez jednej unce.
---	---

Nr. 366. (355.)**Č. 366 (355)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLV, s. 265. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 355, s. 731. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 355, s. 480. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 366 (355), s. 294 – 295. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 366 (355), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-366-355-53D/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-366-355-53D/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 355, s. 481.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/366, s. 138 – 139.

Vsian de villa Pulgar litigavit coram Ladislao, comite Bachiensis et iudice curię cum Anthonio de villa Bola pro clandestina traductione servi sui nomine Michaelis et duorum equorum. Quod cum ille negasset, nominatus iudex misit eos per pristaldum nomine Gabrielelem de villa Gab Waradinum ad examen ferri candentis. Ubi talis facta est inter eos conventio, quod memoratus Anthonius daret adversario suo nominato in festo sanctae Marię Magdaleny in villa Vduori duas marcas fertone minus, iudici autem et pristaldo simul satisfacerent. Si tamen supradictus Vsian servum suum fugitivum illum alibi invenire posset, pecuniam, quam acceperat, Anthonio reddere teneretur.	Usian z dediny Polgár viedol spor pred báčskym županom a krajinským sudcom Ladislavom s Antonom z dediny Balla pre tajné odvedenie svojho sluhu Michala a dvoch koní. Keď to Anton poprel, menovaný sudca ich poslal s pristavom menom Gabriel z dediny Gab do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Tam sa medzi nimi uzavrela taká dohoda, že spomenutý Anton dá svojej menovanej protistrane na Sviatok svätej Márie Magdalény v dedine Udvari dve a trištvrté marky, ale sudcovi a pristavovi zaplatia spoločne. Keby však vyššie menovaný Usian našiel tohto svojho sluhu, ktorý ušiel, inde, prijaté peniaze bude povinný vrátiť Antonovi.
---	---

Nr. 367. (356.)

Č. 367 (356)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q4r – Q4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLVI, s. 265. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 356, s. 731 – 732. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 356, s. 482. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 367 (356), s. 295. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 367 (356), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-367-356-540/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-367-356-540/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 356, s. 483.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/367, s. 139.

Stephanus de villa Chueytora impeciit Paulum de villa Paul et Petrum, fratrem eius coram Betlem et Stephano, vicariis Ladislai comitis de Bach et iudicis curie de dampno ad aestimationem duarum marcarum. Quod cum illi negarent, memorati iudices per pristaldum nomine Marcum miserunt Waradinum ad examen ferri candentis, ubi nominatus Petrus portato ferro pro se et fratre suo iustificatus est.

Štefan z dediny Čutora obvinil Pavla z dediny Pál a jeho brata Petra pred Betlemom a Štefanom, zástupcami báčskeho župana a krajinského sudcu Ladislava, pre škodu v odhadovanej hodnote dvoch mariek. Keď to títo popreli, spomenutí sudcovia ich poslali prostredníctvom pristava menom Marek do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Tam sa menovaný Peter prenesením železa za seba a svojho brata očistil.

Nr. 368. (357.)

Č. 368 (357)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Q4v – Rr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLVII, s. 265 – 266. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 357, s. 732. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 357, s. 482 a 484. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 368 (357), s. 295 – 296. Marsina, *CDES I*, č. 346, s. 249. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 368 (357), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-368-357-543/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-368-357-543/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 357, s. 483 a 485.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/368, s. 139.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 421 – 422. Sivák, *Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I*, s. 34. Laclavíková – Švecová, s. 327.

Cum hereditaria portio Nicolai filii Endus de terra Borozlou in ius Petri filii Petri ordine iudiciali cessisset, idem Petrus astruxit, quod praenominatus Nicolaus in terra eadem partem emptitiam haberet

Keď dedičský podiel Mikuláša, syna Enduša zo zeme Boroslav⁴⁴³ pripadol súdnym rozhodnutím do práva Petra, Petrovho syna, tento Peter doložil, že vyššie spomenutý Mikuláš na tejto zemi

⁴⁴³ V slovenskej i v časti maďarskej literatúry sa *terra Borozlou* interpretuje ako Brestov (Šarišský komitát, porovnaj napr. ULÍČNÝ, *Dejiny osídlenia Šariša*, s. 39), táto lokalizácia je však značne neistá. Porovnaj tiež č. 201 (86.) a FABIÁN, *A váradí regestrum helynevei*, s. 39.

preter hereditariam. Quod cum coheredes eiusdem Nicolai, videlicet Cepanus comes, Petrus, Iohannes et Paulus negarent, Ladislaus comes posuit super iuramentum eorundem condvisorum et dato pristaldo nomine Becha filio Petri misit eos Waradinum, ubi cum iurare fuissent parati, procurator Petri nomine Hubec iustitiam adversariorum domini sui recognoscens non adiuravit eos dimittens eis terram, quam dominus eius Petrus pro emptitia parte requisierat. Convenit etiam ille Hubec iudici satisfacere in toto, pristaldo vero in parte. Preterea supradictus Petrus requisivit duas villas, scilicet Gurbuc et Fekethe pro terra Nicolai ex donatione regis patri suo Endus collata, cui dum praenominati quatuor homines contradicerent asserentes eas ipsi Nicolao cum ipsis esse hereditarias et hoc testimonio multorum bonorum hominum comprobassent, praedictus iudex per iam dictum pristaldum misit eos Waradinum ad examen ferri candentis, ubi homo ipsorum portato ferro iustificatus est.

mal okrem dedičského podielu aj predtým odkúpenú časť. Keď to spoludediči tohto Mikuláša, menovite župan Čepan, Peter, Ján a Pavol, popreli, župan Ladislav poslal odprisahať ich podielnikov. A keď určil pristava menom Beča, Petrovho syna, poslal ich do Varadína. Keď tam boli pripravení prisahať, zástupca Petra menom Hubec uznal nárok protistrany svojho pána. Neodprisahal, ale prenechal im zem, ktorú predtým jeho pán Peter požadoval ako kúpenú časť. A tento Hubec súhlasil, že zaplatí celú sumu sudcovi a pristavovi časť sumy. Okrem toho vyššie menovaný Peter požadoval dve dediny, menovite Garbolc a Fekete, za Mikulášovu zem darovanú podľa kráľovej donácie jeho otcovi Endušovi.⁴⁴⁴ Vyššie menovaní štyria ľudia protirečili s tým, že tieto územia patria spolu s onými samotnému Mikulášovi dedične a potvrdili to svedectvom mnohých vážených ľudí. Vyššie menovaný sudca ich so spomenutým pristavom poslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa, kde sa ich človek prenesením železa očistil.

Nr. 369. (358.)**Č. 369 (358)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Rr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLVIII, s. 266. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 358, s. 732 – 733. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 358, s. 484. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 369 (358), s. 296 – 297. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 369 (358), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-369-358-546/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-369-358-546/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 156, s. 171.

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 358, s. 485.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/369, s. 140.

Mog de villa Poca cum aliis ioubagionibus castrí Clus, scilicet Erdeu, principe exercitus, Chicolou, Tenqneu, Pouca archiprecone, Cheycimam et Bulchu videntes de praedicta terra

Mog z dediny Poca s ďalšími jobagiónmi hradu Kluž, menovite veliteľom vojska Erdoom, Čikolóm, Tenköom, hlavným hlásateľom Pókom, Čejcimom a Bulčuom, videli zo spomenutej zeme hradu,

⁴⁴⁴ Na základe Zlatej buly Ondreja II. Z roku 1222 bolo možné nakladať s donačnou pôdou.

castri partem ad duo aratra a quibusdam alienis, videlicet Godfredo, Farcasio, Wilc, Olberto, Petro, Andrea et Fila iniuste occupari, citaverunt illos ante Sebastianum, comitem de Clus, iudicem a rege Bela delegatum, qui auditis responsis utriusque partis per pristaldum nomine Forcos filium Choka de villa Seldeu misit ad examen ferri candentis Waradinum. Ubi praeominati actores fecerunt portari ferrum, sed adversarii eorum seipsos recognoscentes subterfugerunt praedictam terram castris praeominatis actoribus et idem actores convenerunt satisfacere iudici et pristaldo, et ut exitus huius causae indelebilis existat, praedictae partes terram quesitam metis circumpositis fecerunt separari, quarum metarum una est in monte nomine Bursors, inde per vallem Kusol vadit ad Agosholm et inde per vallem nomine Er vadit ad metam Wisata. Sed praeterea extra metas illas versus septemtrionalem plagam supradictus Mog habet ius sessionis ad spacium viginti iugerum.

že pozemok v rozmedzí dvoch popluží nespravodlivo zabrali akísi cudzinci, menovite Gottfried, Farkaš, Vilk, Olbert, Peter, Ondrej a Fila, a tak ich predvolali pred klužského župana Sebastiáná, sudcu ustanoveného kráľom Belom. Keď si ten vypočul výpovede obidvoch strán, poslal ich s pristavom menom Farkaš, synom Čoku z dediny Šeled, na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam sa vyššie menovaní žalobcovia chystali preniesť železo, ale ich protistrana sa dozнала a zriekla sa vyššie menovanej zeme spomenutého hradu v prospech žalobcov. Tí istí žalobcovia sa dohodli zaplatiť sudcovi a pristavovi. A aby sa výsledok tohto sporu natrvalo zachoval, vyššie menované strany nechali predmetnú zem dookola ohraničiť položením medzníkov. Jedna z hraníc je na vrchu menom Boršoš, odtiaľ ide cez údolie Kusol k Agošalmu a odtiaľ cez údolie menom Ěr ide k medzníku Višta. Ale vyššie menovaný Mog má právo na usadlosť s rozlohou dvadsiatich jutár.

Nr. 370. (359.)**Č. 370 (359)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Rv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLIX, s. 266. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 359, s. 733. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 359, s. 486. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 370 (359), s. 297. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 370 (359), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-370-359-549/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-370-359-549/)

Prekl. (mad’.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 359, s. 487.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/370, s. 140.

Absalon filius Hurtu oretenus est nobis, scilicet capitulo Waradiensi contestatus, quod vendidisset dominę Iustinę, uxori videlicet Micę comitis septem capita hominum, quorum nomina hec sunt, Mathka, uxor eiusdem Foelicitas et filii eorum Thomas, Thanalchu et filię eorundem Maged et Ilegu.

Absolon, syn Hurtu, nám, teda Varadínskej kapitule, ústne vyznal, že pani Justíne, teda manželke župana Miku, predal siedmich ľudí, ktorých mená sú: Matka, jeho manželka Felícia a ich synovia Tomáš, Tanalču a ich dcéry Maged a Ilegu.⁴⁴⁵

⁴⁴⁵ Stojí za povšimnutie, že sa v zázname spomína sedem osôb, no iba šesť mien.

Nr. 371. (360.)

Č. 371 (360)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Rv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CCCLX, s. 266 – 267. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 360, s. 733. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 360, s. 486 a 488. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 371 (360), s. 297 – 298. Jakubovich – Pais, *Ó-magyar olvasókönyv*, č. XVIII/360 (371), s. 86 – 87. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 371 (360), [www.arcanum.com\(...\)annus-1229-51B/nr-371-360-54C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1229-51B/nr-371-360-54C/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 360, s. 487 a 489.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/371, s. 140 – 141.

Cives castri Bolondus de villa Leginer, Motcu, Vnuca, Hertugug, Luchy, Vgud, Baldu, Bila et alii impetierunt quosdam de eadem villa filios ioubagionum Sancti Regis, scilicet Serkenteu, Marcel, Acel, Mogya et Vs dicentes, quod eorum essent concives, simili officio, idest debito castrensi subiacentes. Illi autem dixerunt se esse filios ioubagionum Sancti Regis et hoc idem dixerunt, ut pristaldus eorum perhibuit, ioubagiones eiusdem castri, videlicet Matha, princeps exercitus, Chichur, Seret, Mogy, Peremus, Thomas, Ind, Albeus, Gyurca, Poula, Budius, Henchu centuriones et alii. Quorum testimonio Martinus, comes eorum non contentus per pristaldum nomine Nuetlen de villa Olsuc misit ad examen ferri candentis Waradinum, ubi praenominati actores seipsos recognoscentes candentis ferri subterfugerunt iudicium dicentes predictos adversarios ipsorum esse filios ioubagionum Sancti Regis et asserentes se falso de civili servitio illos impeccisse.

Obyvatelia hradu Beckov z dediny Leginer, Motku, Unoka, Hertvig, Luči, Ugud, Baldu, Bila a ďalší, obvinili akýchsi ľudí z tej istej dediny, synov jobagiónov Svätého kráľa, menovite Šerkenta, Marcela, Acela, Mod'u a Usa. Tvrдили, že sú členmi ich spoločenstva podliehajúci rovnakej službe, teda majú povinnosti ako hradčania. Oni však tvrdili, že sú synmi jobagiónov Svätého kráľa a to isté tvrdili, ako preukázal ich pristav, jobagióni tohto hradu, menovite veliteľ vojska Mata, stotníci Čikur, Seret, Mod', Peremuš, Tomáš, Ind, Albeus, Ďurka, Póla, Budius, Henču a ďalší. Ich župan Martin sa neuspokojil s ich svedectvom a poslal ich s pristavom menom Nuetlen z dediny Olsuk na skúšku rozžeraveného železa do Varadína, kde sa vyššie menovaní žalobcovia doznali a zriekli sa súdu rozžeraveného železa s tvrdením, že vyššie menovaná protistrana sú synmi jobagiónov Svätého kráľa, a vypovedali, že ich chybné obvinili z podhradskej služby.

ANNUS 1234.

ROK 1234

Nr. 372. (125.)

Č. 372 (125)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Fv – F2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXV, s. 220 – 221. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 372, s. 670 – 671. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 125, s. 240 a 242. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 372 (125), s. 298. Marsina, *CDES I*, č. 444, s. 322. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 372 (125), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-372-125-550/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-372-125-550/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 125, s. 241 a 243.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/372, s. 141.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 372/1234, s. 347.

Cum Eccy comes, filius Eccy emisset terram nomine Camana a Leua filio Cusyde, elapso aliquanto tempore Michael filius Michaelis, frater Edemen requisivit eandem terram pro sua terra et cum non posset ad probandum hoc aliquod argumentum inducere, Ladislaus, comes Bachiensis et iudex curiæ posuit super iuramentum Eccy comitis, sed consilio amicorum utriusque partis et licentia iudicis taliter convenerunt: quod Eccy comes daret Michaeli viginti marcas una minus et Michael dimitteret prædictam terram Eccy comiti pro iure emptionis ita, quod si quando a quocumque eadem terra ab Eccy comite vel posteris eius requireretur, Michael vel eius hæredes Eccy comitem iustificare tenerentur. Et ut exitus huius causæ indelebilis existat, nominatus Eccy comes cum pristaldo huius causæ nomine Mycud filio Athae Varadinum veniens persolvit nominato Michaeli viginti marcas una minus capitulo et pristaldo præsentem.

Župan Eči, Ečiho syn, kúpil zem menom Kamonice od Lévu, Kusidovho syna. Po uplynutí istého času Michal, Michalov syn, Edemenov brat, požadoval túto zem pre seba, a keďže nemohol predložiť žiaden dôkaz, ktorý by to dokazoval, báčsky župan a krajinský sudca Ladislav žiadal od župana Ečiho zloženie prisahy. Ale na radu priateľov obidvoch strán a s povolením sudcu sa tak dohodli, že župan Eči dá Michalovi devätnásť mariek a Michal prenechá vyššie menovanú zem županovi Ečimu právom kúpy tak, že ak niekto bude žiadať od župana Ečiho alebo jeho potomkov túto zem, Michal alebo jeho dedičia budú mať povinnosť svedčiť v prospech župana Ečiho. A aby sa výsledok tohto sporu natrvalo zachoval, menovaný župan Eči s pristavom tohto sporu menom Mikud, Atovým synom, prišiel do Varadína a zaplatil v prítomnosti kapituly a pristava menovanému Michalovi devätnásť mariek bez jednej.

Nr. 373. (126.)

Č. 373 (126)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F2r – F2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXVI, s. 221. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 126, s. 671. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 126, s. 242. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 373 (126), s. 298 – 299. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 373 (126), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-373-126-553/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-373-126-553/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 126, s. 243.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/373, s. 141.

Chygz et Iacob filii Buns euntes cum Vnuca filio Forcos de Bekes, pristaldo scilicet et servo Ladislai, comitis de Baach et iudicis curiæ ceperunt servum suum nomine Cucus apud Budam filium Forcasii. Quem quidem dum Buda diceret liberum esse, illi probabant eundem servum suum esse, sed consilio amicorum utriusque partis et licentia

Čige a Jakub, synovia Buns, idúc s Unukom, synom Farkaša z Békešu, teda s pristavom a sluhom báčskeho župana a krajinského sudcu Ladislava, chytli svojho sluha menom Kukuš u Budu, Farkašovho syna. Kým Buda o ňom tvrdil, že je slobodný, títo osvedčovali, že je ich sluhom. Ale na radu priateľov obidvoch strán a s povolením sudcu

iudicis memoratus Buda memoratum Cucus redemit a servitute in absolutam libertatem, ita, quod ipse Cucus et filius eius et omnis generatio ab eisdem successura ubicumque vellent, manendi fas habent. Cucus autem reddidit Budę pecuniam, quam scilicet Buda pro ipso dederat, scilicet duas marcas et dimidiam.

spomenutý Buda vykúpil spomenutého Kukuša zo služby na úplnú slobodu tak, že sám Kukuš aj jeho syn, aj všetky od neho nasledujúce pokolenia nech majú právo zotrvať, kdekoľvek budú chcieť. Kukuš vrátil Budovi peniaze, ktoré za neho Buda dal, a to dve a pol marky.

Nr. 374. (127.)

Č. 374 (127)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CXXVII, s. 221. Endlicher, *Re: Hung. mon. Arp.*, č. 127, s. 671 – 672. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 127, s. 244. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 374 (127), s. 299. Solymosi – Szovák, *Várad Jeggzőkönyv*, č. 374 (127), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-374-127-556/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-374-127-556/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 127, s. 245.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/374, s. 142.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, č. 374/1234, s. 349.

Populus ecclesię Bistriensis de villa Suptal impiecierunt nomine Tub de villa Fives pro violentia dicentes ipsum quattuor equos et sex boves ab eis violenter abstulisse, pręterea quod tres viros et vnam mulierem graviter vulnerasset et unum virum quoque abductum occulte retineret. Quę omnia cum memoratus Tub negasset, Ladislaus, comes Bachiensis et iudex curię per pristaldum nomine Gabrielem de villa Oztanca misit ad examen ferri candentis Varadinum, vbi unus de prędicto populo nomine Buhcud portato pro se et pro convillanis suis ferro iustificatus est. In eadem tamen septimana abbas Bistriensis, cum deberet iurare et solvere iudicium memorato adversario populi sui, non fuit Varadini, nec iuravit, nec iudicium, quo tenebatur, persolvit. Porro nominatus Tub iudicium secundum sententiam prędicti iudicis, in quo tenebatur, condempnatus est erga populum Bistriensem, videlicet octo marcas

Ľud kláštora v Bystrej^{445a} z dediny Suptal obvinil z násilia človeka menom Tub z dediny Fivėš. Tvrdili o ňom, že im násilne odvliekol štyri kone a šesť býkov, okrem toho ťažko zranil troch mužov a jednu ženu, a tiež si tajne ponechal jedného uneseného muža. Keď to spomenutý Tub všetko poprel, báčsky župan a krajinský sudca Ladislav ich poslal s pristavom menom Gabriel z dediny Ostanka na skúšku rozžeraveného železa do Varadína. Tam bol jeden z vyššie menovaného ľudu menom Buhcud prenesením železa za seba a svojich spoludedinčanov očistený. Keď však mal v tom istom týždni opát z Bystrej prisahať a postaviť sa pred súd proti spomenutej protistrane svojho ľudu, nebol vo Varadíne ani neprisahal, ani nestál pred súdom, ako mal. Okrem toho bol menovaný Tub rozsudkom na základe výroku vyššie spomenutého sudcu, do ktorého moci patrilo, odsúdený

^{445a} Kláštor Panny Márie v Bystrej (Bizere, Bisria, Bistra) – zaniknutý benediktínsky kláštor v Aradskom komitáte.

et decem pensas totaliter persolvit nobis presentibus in manus Lyther et Pous, procuratorum de Bistria, quos ipsi cognovimus, ita, quod ambo in nullo tenerentur pro hac causa.

proti bystrianskemu ľudu. To znamená, že zaplatil v našej prítomnosti celkovo osem mariek a desať penzi do rúk Litera a Póša, zástupcov z Bystrej. Preto ich zbavujeme všetkých povinností v tomto prípade.

Nr. 375. (128.)**Č. 375 (128)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F2v – F3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXVIII, s. 221. Endlicher, *Reer. Hung. mon. Arp.*, č. 128, s. 672. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 128, s. 246. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 375 (128), s. 300. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 375 (128), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-375-128-559/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-375-128-559/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 128, s. 247.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/375, s. 142.

Bagha, filius hodnogionis Lucę cum haberet servum nomine Stephanum, permisit eum redimi pro sex marcis et fertone a quodam ioubagione suo, socero videlicet eiusdem servi nomine Crust cum uxore sua Moxa et filio Chegza, de quibus duobus habetur in p̄cedentibus scriptis. In tantam autem libertatem sunt redempti, quod tam ipsi, quam omnis generatio ab eisdem successura, ubicumque vellent, manendi fas habeant.

Baga, syn veliteľ’a vojska Lukáša, keď mal sluhu menom Štefan, dovolil ho vykúpiť za šesť mariek a štvrtinu akými svojím jobagiónom, menovite svokrom tohto sluhu menom Krust, s jeho manželkou Moxou a synom Čegzom, z ktorých dvaja sa spomínajú v predošlých záznamoch. A boli vykúpení do takej slobody, že ako oni sami, tak aj celé ich nasledujúce pokolenie, má právo zostať, kdekôľvek bude chcieť.

Nr. 376. (129.)**Č. 376 (129)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXIX, s. 221 – 222. Endlicher, *Reer. Hung. mon. Arp.*, č. 129, s. 672. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 129, s. 246. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 376 (129), s. 300. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 376 (129), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-376-129-55C/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-376-129-55C/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 129, s. 247.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/377, s. 142.

Ladislav, comes de Baach et iudex curię per suas nobis literas intimavit, quod Lucas, ministerialis ecclesię de Curud teneretur pro quodam nomine Deguz solvere Varadíni in festo Sancti Michaelis Iacou et Ioanni quattuordecem marcas et decem et septem pondera et acceptis tandem illis idem Iacou et Ioannes haberent ius requirendi servos suos. P̄dictus itaque Lucas in p̄dicto

Báčsky župan a krajinský sudca Ladislav nám svojou listinou oznámil, že Lukáš, služobník cirkvi v Kőrü, má povinnosť zaplatiť Jakóovi a Jánovi vo Varadíne na Sviatok svätého Michala za kohosi menom Deguz a štrnásť mariek a sedemnášť vážok a po ich prijatí majú Jakó a Ján právo požadovať svojich sluhov. Vyššie menovaný Lukáš na uvedený sviatok a na určenom mieste

festo et loco persolvit p̄dictis Iacou et Ioanni summam p̄dictę pecunie nobis p̄sentibus et Sebastiano de villa Baba pristaldo huius causę.

zaplatil menovaným Jakóovi a Jánovi uvedený obnos peňazí v prítomnosti nás a Sebastiana z dediny Bába, pristava tohto prípadu.

Nr. 377. (130.)**Č. 377 (130)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F3r – F3v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXX, s. 222. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXV, s. 200. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 130, s. 672 – 673. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 130, s. 248. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 377 (130), s. 300 – 301. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 377 (130), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-377-130-55F/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-377-130-55F/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 130, s. 249.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/377, s. 143.

Domina Margaretha, uxor quondam Torcunca comitis habens terram hęreditariam nomine Gilianus ex donatione patris eius, videlicet Forcasii et fratrum suorum, scilicet Ioannis et Pauli, mortuo patre suo et marito, inconsultis fratribus suis donavit eandem terram cruciferis Sancti Ioannis Baptiste. Fratres autem eius p̄dicti duxerunt eam in causam ante regem Andream dicentes non licere ei quoquo modo alienare terram illam aliis, cum ipsi sint commetanei et ipsa terra sit eis hęreditaria. Rex itaque cum principibus suis id ipsum sciens dato pristaldo nomine Fonchuca, fratre Heym p̄cepit terram illam venundari p̄dictis p̄dictę domine fratribus. Qui cum iam dicto pristaldo venientes Varadinum dederunt cruciferis p̄fatis pro sępe iam dicta terra precium secundum ęstimationem regni viginti et duas marcas fertone minus et terram in eorum ius regis auctoritate revolutam testimonio nostri capituli Varadiensis sibi fecerunt adscribi.

Pani Margaréta, manželka župana Torkunka, dostala darom dedičnú zem menom Kilián od svojho otca Farkaša a svojich bratov, menovite Jána a Pavla. Po smrti svojho otca a manžela bez vedomia svojich bratov darovala túto zem križovníkom svätého Jána Krstiteľa. Avšak jej vyššie menovaní bratia ju priviedli do sporu pred kráľa Ondreja s tvrdením, že jej nepovolili žiadnym spôsobom scuziť túto zem, keďže sú jej susedmi a táto zem je dedične ich. A tak kráľ so svojimi veľmožmi, keď sa s tým oboznámil, určil pristava menom Fončuka, Heimovho brata, a nariadil túto zem ponúknuť na predaj vyššie menovaným bratom spomenutej panej. Keď títo prišli so spomenutým pristavom do Varadína, darovali menovaným križovníkom za spomenutú zem hodnotu podľa krajinského odhadu dvadsaťdva mariek bez jednej štvrtiny. Zem, ktorá sa vrátila pod ich právo, nechali na základe kráľovej autority zapísať v registri našej Varadínskej kapituly.

Nr. 378. (131.)**Č. 378 (131)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F3v – F4r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXI, s. 222. Fejér, *CDH VII/1*, č. CLXVI, s. 200 – 201. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 131, s. 673 – 674. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 131, s. 248 a 250. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 378 (131),

s. 301 – 302. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 378 (131),
www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-378-131-562/

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 131, s. 249 a 251.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/378, s. 143.

Cum ecclesia Sancti Prothomartyris de territorio Varadiensi quamdam terram suam nomine Thomasci contulisset usu fructuario Raphaeli filio Thomae comitis, Raphaelae autem in persona et in cunctis possessionibus suis pro quadam enormitate facinoris sui contra comitem Both publice condempnato praenominata terra inter caeteras nominati Raphaelis terras in manus regis Andreae devenisset. Rex vero Ladislao, comiti de Bach et iudici curiæ terram eandem contulisset, Philippus, praepositus ecclesiae Sancti Prothomartyris cum priore Adriano et Cornelio custode, necnon universo eiusdem loci capitulo requisiverunt supradictam terram dicentes et testimonio privilegii ostendentes, quod praefata terra ecclesiae Sancti Prothomartyris esset et praefato Raphaeli, utpote devoto ecclesiae filio usu fructuario collata inter facultates ipsius Raphaelis ab ecclesia non deberet alienari. Rex itaque cum suis principibus de iam dicta terra taliter diffinivit, quod supradicta Sancti Prothomartyris ecclesia supradicto Ladislao comiti centum marcas persolveret et sic supradicta terra Thomasci ad ipsam sine omni contradictione iure perpetuo rediret. Et factum est ita. Nam praepositus eiusdem loci nominatus cum nominatis fratribus suis centum marcas coram pristaldo regis, videlicet Petro filio Lud praesentibus nobis persolventes sepe iam dictam terram in ius sepedictae ecclesiae redemerunt. Nos conventus Varadiensis huius rei testes sumus.

Kláštor svätého Prvomučeníka (Štefana) z varadínskeho územia dal Rafaelovi, synovi župana Tomáša, do užívania akúsi svoju zem menom Tamási; vinou akéhosi jeho obrovského previnenia proti županovi Botovi došlo však verejne k odsúdeniu Rafaela ako osoby i všetkých jeho pozemkov, preto vyššie menovaná zem sa medzi inými zemami menovaného Rafaela dostala do rúk kráľa Ondreja. Kráľ túto zem daroval báčskemu županovi a krajinskému sudcovi Ladislavovi. Prepošť kláštora svätého Prvomučeníka Filip s priorom Adriánom a kustódom Kornéliom, ako aj s celou kapitulou tohto miesta, požiadali o vrátenie vyššie spomenutej zeme. Tvrdili a preukázali sa ako dôkazom privilegiom, že spomínaná zem patrí kláštoru svätého Prvomučeníka a spomenutému Rafaelovi ako zbožnému synovi cirkvi bola udelená do užívania a Rafael nemal právo ju scudziť. A tak kráľ so svojimi veľmožmi rozhodol, že vyššie spomenutý kláštor svätého Prvomučeníka menovanému županovi Ladislavovi zaplatí sto mariek, a tak uvedená zem Tamási sa jej bez námietok navráti do večného práva. A tak sa stalo. Lebo menovaný prepošť tohto miesta so svojimi bratmi v našej prítomnosti zaplatil sto mariek pred kráľovým pristavom, menovite Petrom, synom Luda, a odkúpil spomenutú zem späť pod právo menovaného kláštora. My, varadínsky konvent, sme svedkami tejto veci.

Nr. 379. (132.)

Č. 379 (132)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F4r – F4v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXII (nesprávne CXXXIII), s. 222 – 223. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 132, s. 674. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 132, s. 250 a 252.

Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 379 (132), s. 302 – 303. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 379 (132), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-379-132-565/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-379-132-565/)

Reg.: Bónis, *Szentszéki regeszták*, č. 248, s. 39.

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 132, s. 251 a 253.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/379, s. 144.

Cum Scemer filius Scemera in ultimo testamento dedisset ecclesiae Sancti Georgii dusinicum quendam de prædio Iouse nomine Dera, ut in festo Sancti Michaelis celebraret exequias cum una ove competenti, triginta panibus et quattuor idriis cervisię, ipso Scemer mortuo quidam cognatus eius nomine Cosma detinebat eum apud se invitum, nec permittebat eum explere servitium suum. Filię itaque prædicti Scemar, scilicet Benedicta et Rosa requisiverunt coram Ioanne, præposito Varadiensis nominatum dusinicum dicentes, quod memoratus earum cognatus dimissum a patre suo dusinicum apud se invitum detineret et non sineret officium suum adimplere. Quod cum iam dicto præposito constitisset, dato pristaldo, scilicet sacerdote iam dictę ecclesie nomine Paulo nominatum dusinicum restituit in officium, in quo ipsum dominus suus stabiliverat, mandans eidem dusinico, ut a prædicto Cosma recedens mansionem sibi secundum arbitrium magistri capellę Sancti Georgii eligeret, memoratus autem Cosmas daret ei iuvenum unum, quattuor oves et octo capecias frumenti, ut habeat ex his seminaria rerum, ex quibus possit exequias celebrare.

Keď Semer, Semerov syn, v poslednom závetе daroval cirkvi svätého Juraja akéhosi dušníka z majetku Józsa menom Dera, aby svätil na Sviatok svätého Michala zádušnú pobožnosť s jednou vhodnou ovcou, tridsiatimi chlebmi a štyrmi vedrami piva, istý jeho príbuzný menom Kozma ho po smrti tohto Semera nedobrovoľne zadržieval pri sebe ani mu nedovoľoval plniť jeho službu. A tak dcéry vyššie menovaného Semeru, menovite Benedikta a Róza, požadovali pred varadínskym prepoštom menom Ján menovaného dušníka, tvrdiac, že ich spomenutý príbuzný zadržieval pri sebe nedobrovoľne dušníka, ktorého ich otec prepustil, a ani ho nenecháva vykonať jeho povinnosť. Keď sa s tým už menovaný prepošt oboznámil, ustanovil pristava, kňaza už spomenutej cirkvi menom Pavol, aby menovaného dušníka vrátil do služby, do ktorej ho jeho pán ustanovil. A prikázal tomuto dušníkovi, aby až opustí vyššie menovaného Kozmu, vybral si usadlosť podľa rozhodnutia magistra Kostola svätého Juraja. Spomenutý Kozma mu mal dať jedno tel'a, štyri ovce a osem kôp obilia, aby z nich mal zdroj, z ktorého bude platiť zádušné pobožnosti.

Nr. 380. (133.)

Č. 380 (133)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. F4v – Gr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvang.*, č. CXXXIII, s. 223 – 224. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 133, s. 674 – 675. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 133, s. 252 a 254. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 380 (133), s. 303. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 380 (133), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-380-133-568/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-380-133-568/)

Prekl. (mad⁹): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 133, s. 253 a 255.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I, č. 67/380*, s. 144 – 145.

Prekl. (slov.): Ratkoš, *Božie súdy v Uhorsku*, s. 422.

Cives castrī de Nougrad de villa Sembur, scilicet: Chepanus, Penter, Rodus, Pousa, Domald, Stephanus, Oucus, Zunga et Ioannes coadiuvantibus eiusdem castrī ioubagionibus, scilicet Loudan, principe exercitus, Nicolao, Bohmel, Paulo, Both, Tiburtio et Michaelē requisiverunt terram cuiusdam liberi hominis de nomine Peth, quę est ad quattuor aratra dicentes terram esse castrī et ab ipso violenter occupatam in eadem villa coram Ladislao, iudice curię et comite Bachiensī. Qui Peth cum terram suam iure emptionis se possedissee respondisset, nominatus iudex vtramque partem ad examen ferri candentis per pristaldum nomine Imurad de villa Sceureg transmisit Varadinum. Ubi cum sepius dictus Peth ferrum levasset et ad diem solutionis accessisset, nominati ioubagiones castrī sese recognoscentes memoratam terram nominato Peth pro terra sua resignaverunt. Quę terra habet metas ab oriente de Topka et a meridie habet terram sanctę ecclesię Paztuh, inde graditur per vallem nomine Potok ad montem Grab, inde ad Sember et de Sember incedit ad Hogoua, ibi desinit esse, vt nominatus pristaldus dixit nobis coram adversa parte et idem asserente.

Obyvatelia Novohradu z dediny Zsembér, menovite Čepan, Penter, Roduš, Póša, Domald, Štefan, Okuš, Zunga a Ján, v spolupráci s jobagiónmi toho hradu, menovite veliteľom vojska Loudanom, Mikulášom, Bohumilom, Pavlom, Botom, Tiburtiom a Michalom, požadovali pred krajinským sudcom a báčskym županom Ladislavom zem akéhosi slobodného človeka menom Pét, ktorá má rozlohu štyroch popluží. Tvrdili, že táto zem patrí hradu a on ju v tejto dedine násilne obsadil. Keď Pét odpovedal, že svoju zem drží na základe kúpneho práva, menovaný sudca obidve strany vyslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa s prístavom menom Imurad z dediny Szóreg. Keď tam spomínaný Pét dvihol železo a nadišiel deň rozviazania ruky, menovaní jobagióni hradu sa zriekli spomenutej zeme a osvedčili menovanému Pétovi túto pôdu za jeho. Táto zem má hranice z východu od Tepke a od juhu má zem svätej cirkvi Pásztó, odtiaľ ide cez údolie menom Potok k vrchu Garáb, odtiaľ k Zsemberu a od Zsemberu pokračuje k Zagyyve. Tam končí, ako nám potvrdil menovaný prístav pred protistranou, ktorá potvrdila to isté.

Nr. 381. (134.)

Č. 381 (134)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Gr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXIV, s. 224. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 134, s. 675. Kandra, *A Váradī regestrum*, č. 134, s. 264 a 256. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 381 (134), s. 304. Solymosi – Szovák, *Váradī Jegyzőkönyv*, č. 381 (134), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-381-134-56B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-381-134-56B/)

Prekl. (mad’): Kandra, *A Váradī regestrum*, č. 134, s. 255 a 257.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I, č. 67/381*, s. 145.

Paulus, serviens Tibę, canonici Vacienensis impeciit quasdam mulieres, scilicet Mizla et Vtalou dicens, quod ancillam suam nomine Scereteu clam abduci fecissent. Quod cum illę negassent, memoratus

Pavol, služobník vacovského kanonika Tibu obvinil isté ženy, menovite Mizlu a Utalu. Tvrdil o nich, že tajne odviedli jeho slúžku menom Seretó. Keď to popreli, menovaný Pavol priviedol

Paulus induxit quendam nomine Paridem, qui ei de facto illarum suggererat. Quod cum ipse Paris constanter contra illas assereret, Briccius, episcopus Vacienensis prænominatam Mizlam et Paridem misit Varadinum ad examen ferri candentis, ubi illa portato ferro pro se et pro domina Vtalou combusta est.

akéhosi človeka menom Paris, ktorý mu o ich skutku povedal. Keďže to Paris stále proti nim potvrdzoval, vacovský biskup Briktius vyššie menovanú Mizlu a Parisa poslal do Varadína na skúšku rozžeraveného železa. Tam sa prenesením železa za seba a za pani Utalu táto žena popálila.

Nr. 382. (135.)**Č. 382 (135)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Gr. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXV, s. 224. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 135, s. 675. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 135, s. 256. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 382 (135), s. 304. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 382 (135), [www.arcanum.com\(...\)annus-1234-54F/nr-382-135-56E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1234-54F/nr-382-135-56E/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 135, s. 257.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/382, s. 145.

Prekl. (slov.): Gábriš, *Regestrum Varadiense*, s. 345.

Philippus filius Cosmę manumisit quendam libertinum suum nomine Zup cum filiis suis Both et Bata talem eis conferens libertatem, ut quam ipsi, tam omnis generatio ab eisdem successura, ubicumque vellent, manendi fas haberent.

Filip, Kozmov syn, prepustil akéhosi svojho slobodníka menom Zup s jeho synmi Botom a Batom a udelil im takú slobodu, že ako oni, tak aj všetky ich nasledujúce pokolenia majú právo zostať, kdekofvek budú chcieť.

ANNUS 1235.**ROK 1235****Nr. 383. (136.)****Č. 383 (136)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Gr – Gv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXVI, s. 224. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 136, s. 675 – 676. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 136, s. 256 a 258. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 383 (136), s. 304 – 305. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 383 (136), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-383-136-572/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-383-136-572/)

Prekl. (mad⁹.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 136, s. 257 a 259. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/383, s. 193. Nagy, *Magyar középkor²*, č. 383, s. 203.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/383, s. 145.

Anno Verbi incarnati millesimo ducentesimo tricesimo quinto, regnante gloriosissimo rege Andrea, venerabili Benedicto, Varadiensi episcopo, Dionysio, comite palatino, Stephano Bichoriensi comite existente, Aniano, lectore et notario Varadiensi factum est,

V roku vteleného Slova tisíceho dvestého tridsiateho piateho, v čase panovania najslávnejšieho kráľa Ondreja, ctihodného varadínskeho biskupa Benedikta, palatína Dionýza, keď bol biharským županom Štefan, biharským lektorom a notárom Anianus, sa stalo,

quod Omocel filius Ioannis cum esset sine omni haerede, protestatus est nobis oretenus, quod filios fratris sui Eliae, Petrum scilicet et Georgium atque Matthiam et quendam eorundem cognatum nomine Sedebur filios sibi faciens adoptivos porcionem suam, quae est versus ecclesiam Sancti Petri de terra Cornust, dedisset praenominatis tribus fratribus, filiis scilicet Eliae praenotati et Scedebur in commune ita, quod quamdiu ipse Omocel vel uxor sua viveret, praedicta portio, sicut antea, iuris eorum esset, vel si eos haeredem habere contingeret, in ius illius heredis hereditario iure cederet. Si tamen ambo sine haerede decederent, hac lege in ius nominatorum quattuor fratrum nominata portio devolveretur.

že Omocel, Jánov syn, keďže nemal žiadnych dedičov, ústne nám vyznal, že synov svojho brata Eliáša, menovite Petra a Juraja a aj Mateja a akéhosi ich príbuzného menom Sedebur, osvojil si za svojich synov a svoj podiel zo zeme Körmösd, ktorý sa nachádza smerom ku cirkvi svätého Petra, daroval spoločne vyššie menovaným trom bratom, teda synom vyššie menovaného Eliáša, a Sebedurovi. Ale dokiaľ tento Omocel alebo jeho manželka budú žiť, bude vyššie spomenutý podiel tak ako predtým ich právom. Alebo ak by sa stalo, že by mali dediča, prípadne do dedičského práva tohto dediča. Keby však obaja zomreli bez dediča, na základe tejto podmienky sa dostane menovaný podiel do práva menovaných štyroch bratov.

Nr. 384. (137.)**Č. 384 (137)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Gv. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CXXXVII, s. 224. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 137, s. 676. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 137, s. 258. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 384 (137), s. 305. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 384 (137), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-384-137-575/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-384-137-575/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 137, s. 259.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/384, s. 146.

Ibrachin archidiaconus de Zobuslou quendam adolescentulum nomine Paulum, servum suum, ut ipse dixit, empticium manumisit ita, ut quamdiu ipse viveret, ei servire teneretur, post mortem autem ipsius ita liber foret, ut et ipse Paulus et omnis generatio ab eodem successura, ubicumque vellet, manendi fas haberet.

Ibrahim, arcidiakon zo Szoboszló, prepustil na slobodu akéhosi mládenca menom Pavol, svojho sluhu, ktorého, ako sám povedal, získal kúpou. A to tak, že pokým bude on sám žiť, bude mať povinnosť mu slúžiť, avšak po jeho smrti bude mať takú slobodu, že aj sám Pavol, aj celé jeho nasledujúce pokolenie má právo zostať, kdekoľvek bude chcieť.

Nr. 385. (138.)**Č. 385 (138)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. Gv – G2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvg.*, č. CXXXVIII, s. 225. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 138, s. 676. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 138, s. 258 a 260. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 385 (138), s. 305. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 385 (138), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-385-138-578/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-385-138-578/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 138, s. 259 a 261.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/385, s. 146.

Teco filius Thomae de villa Debreszun et sororius eius Hemiricus, filius Mauricii de villa Zeb protestati sunt nobis, quod cum esset controversia inter ipsos de quadam ancilla nomine Chynchola et duabus eiusdem filiabus, scilicet Ancilla et Cecilia ita, quod praedictus Hemiricus diceret cum uxore sua conductas, Teco vero assereret easdem a praedicto sororio suo titulo emptionis redemptas, consilio arbitratorum, videlicet Michaelis filii Matthiae comitis et Petri fratris Buch et aliorum comprovincialium taliter inter se convenerunt, quod praenominatus Hemiricus praenominatas ancillas vendidit sororio suo praedicto Teco accipiens ab eo marcam et fertonem.

Teko, Tomášov syn, z dediny Debrecen a jeho švagor Imrich, syn Maurícia z dediny Szepes, nám vyznali, že medzi nimi došlo k sporu o akúsi slúžku menom Činkola a o jej dve dcéry, menovite o Ancilu a Cecíliu. Vyššie menovaný Imrich tvrdil, že si ich zaobstaral so svojou ženou, avšak Teko tvrdil, že ich získal od vyššie menovaného švagra z dôvodu kúpy.⁴⁴⁶ Keď sa poradili rozhodcovia, menovite Michal, syn župana Mateja, a Peter, brat Buča, a ďalší vidiečania, tak sa medzi sebou dohodli, že vyššie menovaný Imrich predá menované slúžky svojmu švagrovi, spomenutému Tekovi, a prijme od neho jednu a štvrt' marky.

Nr. 386. (139.)**Č. 386 (139)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G2r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXXXIX, s. 225. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 139, s. 676 – 677. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 139, s. 260. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 386 (139), s. 306. Solymosi – Szovák, *Várad Jegyzőkönyv*, č. 386 (139), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-386-139-57B/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-386-139-57B/)

Prekl. (mad'.): Kandra, *A Várad regestrum*, č. 139, s. 261.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/386, s. 146.

Domina Rosa, filia Briccii archipresbyteri mortuo marito suo et filiis suis oretenus nobis est protestata, quod indulsisset omnia dotalitia sua et cuncta, in quibuscumque maritus suus Lodomerus ei tenebatur, et absolvit omnes cognatos mariti sui et omnes, quicumque fideiusserant pro marito suo, scilicet Habraham et Ysahac et Farcasium, Paulum et Gregorium.

Pani Róza, dcéra arcipresbytera Brikitia, sa nám po smrti svojho manžela a svojich detí ústne vyznala, že sa zriekla celého svojho vena a všetkého, čo jej manžel Vladimír vlastnil. A zbavila záväzku všetkých príbuzných svojho manžela a všetkých, ktorí sa zaručili za jej manžela, menovite Abraháma a Izáka, Farkaša, Pavla a Juraja.

Nr. 387. (140.)**Č. 387 (140)**

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G2r – G2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXL, s. 225. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 140, s. 677. Kandra, *A Várad regestrum*, č. 140, s. 260 a 262. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum*

⁴⁴⁶ Výraz *titulo* značí právny dôvod nadobudnutia určitého subjektívneho práva, v tomto prípade vzťahu k slúžkam.

Varadinense, č. 140, s. 306. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 387 (140), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-387-140-57E/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-387-140-57E/)

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 140, s. 261 a 263.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/387, s. 146.

Pascha, pristaldus Dionysii palatini comitis, quod ex literis eiusdem palatini percepimus, statuit ante nos Gregorium, abbatem de Kvrv ex una parte et tunnarios regales de villa Tunnal ex alia, scilicet Andream, Tupur, Chama, Thuch, Halad et Bogy dicens, quod prae-nominatus abbas deberet iurare super sepulchrum Sancti regis Ladislai pro terra monasterii Kuru nomine Tumban, quę est iuxta Crisium versus meridiem prope monasterium Sancti Ioannis Baptistę. Cumque praefatus abbas paratus esset iurare, placuit utrique parti, quod terra iam dicta prius metaretur. Quod cum factum esset, memorati tunnarii se recognoscentes terram, quam requirebant, dimiserunt monasterio Kuru pro iure suo et reversi protestati sunt coram nominato pristaldo se iam dictam terram cum molendino et ponte sepe iam dictae ecclesiae remisisse.

Paša, pristav palatína Dionýza, ako sme sa oboznámili v liste tohto palatína, postavil pred nás na jednej strane opáta z Körü^{446a} Juraja a na strane druhej kráľovských debnárov z dediny Tunnal, menovite Ondreja, Tupura, Čamu, Tuča, Halada a Bogiho. Tvrdil, že vyššie menovaný opát má prisahať nad hrobom svätého kráľa Ladislava pre zem kláštora Körü menom Tumban, ktorá je pri rieke Kriš smerom na juh blízko Kláštora svätého Jána Krstiteľa. A keď bol spomenutý opát pripravený prisahať, obidve strany sa dohodli, že by sa najprv mala už spomínaná zem označiť medzami. Keď sa to uskutočnilo, spomenutí debnári sa priznali, že zem, ktorú žiadali, prenechali ako právo kláštora v Körő. Keď sa vrátili, vyhlásili pred menovaným pristavom, že sa vzdali už spomínanej zeme s mlynom a mostom v prospech už viackrát spomenej cirkvi.

Nr. 388. (141.)

Č. 388 (141)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G2v. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLI, s. 225 – 226. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 141, s. 677 – 678. Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 141, s. 264. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 388 (141), s. 306 – 307. Solymosi – Szovák, *Váradí Jegyzőkönyv*, č. 388 (141), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-388-141-581/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-388-141-581/)

Reg.: Jakó, *Erdélyi okmt.*, č. 182, s. 182.

Prekl. (maď.): Kandra, *A Váradí regestrum*, č. 141, s. 265.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/388, s. 147.

Prekl. (slov.): Gábris, *Regestrum Varadiense*, č. 388/1235, s. 349.

Stephanus clericus, filius Hus protestatus est, quod cum quidam Hagya, civis Culusiensis impeccisset nomine Henguch de villa Hem pro furto et Henguch

Kňaz Štefan, Husov syn, sa vyznal, že keď akýsi klužský obyvateľ Hagia obvinil z krádeže človeka menom Henguč z dediny Hén a Henguč

^{446a} Zaniknutý, pravdepodobne baziliánsky kláštor v Hevešskom komitáte.

sa na iudicio ferri fuisset iustificatus, prae-nominatus Hagya remansit in iudicio sex marcarum et eo non habente, unde sex marcas persolveret, iudex huius causę nomine Nucden, curialis comes per manum pristaldi sui nomine Luxa de villa Lomb posuit eum et uxorem eius et unicum filium eiusdem nomine Abbeus pro sex marcis apud avum suum nomine Valderum, hospitem de Bichor. Quo mortuo remansit p̄fatus Hagya titulo vadimonii apud Hus patrem suum, scilicet filium p̄dicti Valteri. Patre autem suo defuncto idem Hagya remansit ei, ab eo autem sepedictus Hagya redemit se ipsum et uxorem suam et filium suum redditis ei sex marcis, quas ab avo suo mutuaverat et ita debito plenarie absoluto remansit et ipse et uxor sua et filius liber in perpetuum.

súde železa očistil, menovaný Hagia mal na súde zaplatiť šesť mariek, ktoré ale nemal. Preto sudca tohto prípadu menom Nukden, dvorský župan, prostredníctvom svojho pristava menom Luxa z dediny Lomb, dal jeho, jeho manželku a jeho jediného syna menom Abbeus za šesť mariek svojmu dedovi menom Valter, biharskému host'ovi. Ten keď zomrel, zostal spomenutý Hagia na základe zálohu jeho otcovi Husovi, teda synovi vyššie menovaného Valtera. Keď však jeho otec zomrel, tento Hagia mu zostal; menovaný Hagia však od neho vykúpil seba, svoju manželku a svojho syna tým, že mu vrátil šesť mariek, ktoré si požičal od jeho deda. A tak, keď sa úplne oslobodil od dlhu, zostal on, jeho manželka aj syn navždy slobodný.

Nr. 389. (142.)

Č. 389 (142)

Vyd.: *Ritus explorandae veritatis*, s. G2v – G3r. Bel, *Adparatvs ad hist. Hvng.*, č. CXLII, s. 226. Fejér, *CDH VII/1*, č. CCVI, s. 249 – 250. Endlicher, *Rer. Hung. mon. Arp.*, č. 142, s. 678. Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 142, s. 264 a 266. Karácsonyi – Borovszky, *Regestrum Varadinense*, č. 389 (142), s. 307 – 308. Solymosi – Szovák, *Váradi Jegyzőkönyv*, č. 389 (142), [www.arcanum.com\(...\)annus-1235-571/nr-389-142-584/](http://www.arcanum.com(...)annus-1235-571/nr-389-142-584/)

Prekl. (mad.): Kandra, *A Váradi regestrum*, č. 142, s. 265 a 267. Nagy, *Magyar középkor*, č. I 12/389, s. 193 – 194. Nagy, *Magyar középkor2*, č. 389, s. 203.

Prekl. (rum.): Roller, *DPIR C, vaecul XI – XIII, vol. I*, č. 67/389, s. 147.

Ego Benedicta, uxor Herceg de genere Borsa duabus filiabus meis iuxta natalium suarum dignitatem maritatis et rebus meis eisdem legittime traditis emi a cognato meo, Valeriano cantore cum conscientia et consensu cognatorum eius, scilicet Vstaur, fratris eius et magistri Aniani, avunculi eius et aliorum ancillam nomine Agnam cum duobus filiis eius, Hetam scilicet et Furtun et proponens dies viduitatis meę et filiorum pro ecclesia de Vgra consummare, appropinquante

Ja, Benedikta, manželka Hercega z rodu Borsa, po tom, ako sa moje dcéry vydali s ohľadom na dôstojnosť ich rodu, a po tom, ako som na ne riadne previedla svoj majetok, kúpila som od svojho príbuzného, kantora Valeriána, s vedomím a súhlasom jeho príbuzného, menovite jeho brata Ustaura, a magistra Aniana, jeho strýka a ďalších, služku menom Anna s jej dvoma synčekmi, a to Hetom a Furtunom. S úmyslom zavŕšiť dni môjho vdovstva a mojich synov v prospech cirkvi

^{446b} Pravdepodobne ide o zaniknutý, zrejme benediktínsky kláštor s patrocíniom Panny Márie v Biharskom komitáte.

iam termino vitę meę přenominatam ancillam dedi eidem ecclesiae, ut singulis mensibus det ad altare Beatae Virginis candelam unius cubiti et hoc usque consummationem vitae suę. Alterum autem filiorum suorum, scilicet Hetam constitui dusinicum exequialem, ut singulis annis ad eandem ecclesiam in festo Sancti Michaelis celebret exequias bienni bove et panibus, quinque idriis cervisiae, alterum vero, scilicet Furtun dedi eidem ecclesie in campanarium et ambos in constitutis officiis de generatione in generationem permanere.

v Ugre, keďže sa blížil koniec môjho života, darovala som vyššie menovanú slúžku tejto cirkvi, aby každý mesiac dala k oltáru blahoslavenej Panny sviečku v dĺžke jedného laktá, a to až do konca svojho života. Jedného z jej synov, a to Hetu, ustanovujem za dušníka, aby každoročne v tomto kostole na Sviatok svätého Michala slávil zádušné pobožnosti s dvojročným volom a chlebmi a piatimi vedrami piva. A druhého, teda Furtuna, som darovala tejto cirkvi ako zvonára. Obidvaja nech pokračujú v určených službách z pokolenia na pokolenie.

9

PRAMENE A LITERATÚRA

PRAMENE ELEKTRONICKÉ

Váradí Jegyzőkönyv/Regestrum Varadinense (1208-1235). Eds. László Solymosi – Kornel Szovák. Dostupné na internete: www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Varadi-varadi-jegyzokonyv-regestrum-varadinense-1208-1235-2/

PRAMENE TLAČENÉ

III. Béla emlékezette. Eds. Gyula Kristó – Ferencz Makk. Budapest: Magyar Helikon, 1981. Appendix. Regestrum de Varad. 1201-1235. In *Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana*. Edidit Stephanus Ladislaus Endlicher. Sangalli. Scheitlin & Zollikofer, 1849, s. 640 – 742.

Archivum familiae Majtényi sredoveké dejiny rodiny Majtényiovcov a listiny z jej archívu. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2013.

Archivum familiae Motešický sredoveké listiny z archívu rodiny Motešickovcov. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2011.

Archivum familiae Očkaj sredoveké dejiny rodiny Očkajovcov a listiny z jej archívu. Ed. Miloš Marek. Kraków; Trnava: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2015.

Árpádkori törvények. Ed. Loránd Szilágyi. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi kar, 1962.

BALÁSSY, Ferenc. *Mutatványok a Váradí regestrumból*. Budapest: Aigner Lajos, 1881.

Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig. Nyolcszáz esztendő a források tükrében. (Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból I.). Ed. Gyula Kristó. Békéscsaba: Békés megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya, 1981.

- Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae. Tomus I. Inde ab a. DCCCCV usque ad a. MCCXXXV.* Ed. Richard Marsina. Bratislavae: Sumptibus Academiae scientiarum Slovacae, 1971.
- Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae. Tomus II. Inde ab a. MCCXXXV usque ad a. MCCLX.* Ed. Richard Marsina. Bratislavae: Sumptibus consilii nationalis Bratislaviensis, capitalis Reipublicae socialisticae Slovacae, editrice libraria Obzor, 1987.
- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomus septimus ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volumen I.* Buda. Typis typogr. Regiae Universitatis Vngaricae. 1831.
- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomus septimus ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volumen II.* Buda. Typis typogr. Regiae Universitatis Vngaricae. 1832.
- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomus septimus ad stirpem Arpadianam Supplementaris Volumen III.* Buda. Typis typogr. Regiae Universitatis Vngaricae. 1835.
- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii Fejér; bibliothecarii regii. Tomus quartus. Volumen III.* Buda: Typis Typogr. Regiae Universitatis Vngaricae, 1829.
- Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transylvanas illustrantia. I. 1023-1300.* Ed. Sigismundus Jakó. (=Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez. I. 1023-1300. Ed. Jakó Zsigmond). Budapestini; Budapest: Aedes Academiae scientiarum Hungaricae; Academiai kiadó, 1997.
- Csongrád megye évszázadai. Történelmi olvasókönyv I. A honfoglalástól a polgári forradalom és szabadságharc végéig* (=Csongrád megye évszázadai történelmi olvasókönyv). Ed. László Blazovich. Szeged: Szegedi nyomda, 1985.
- Danielis Cornides aa. II. et Philosophiae Magistri in Regia Universitate Pestensi diplomat. et heraldicae quondam professoris et bibliothecae universitatis custodis, Commentario de religione veterum Hungarorum.* Viennae: Sumptibus Stahelianis, 1791, s. 66.
- De monarchia et Sacra Corona Regni Hungariae centuriae septem, auctore Petro de Rewa comite Tyrocensi, Ejusdemque Sanctae Coronae divmviro.* Francofurti: Sumptibus Thomae-Matthiae Götzii, 1659.
- De scriptoribus rerum Hungaricarum et Transilvanicarum, scriptisque eorundem antiquioribus, ordine chronologico digestis, adversaria Georgii Ieremiae Haneri, Saxonis Transilvani.* Viennae: Typis Ioan. Thomae Nob. De Trattnern, Sac. caes. Reg. aulae typogr. et bibliop., 1774.
- De veteri instituto rei militaris Hungaricae ac speciatim de insurrectione nobilium. Pars I. Auctore Josepho Keresztury de Szinerszek, Agent. Aulic.* Vindobonae: Typis Josephi nobilis de Kurzbek, 1790.

- Decreta regni mediaevalis Hungariae. Tomus V. Tripartitum opus iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae per Stephanum de Werbewcz editum.* Eds. János M. BAK et al. Idyllwild CA: Charles Schlacks, 2005.
- Diplomata Hungariae antiquissima. Volumen I. Ab anno 1000 usque ad annum 1131.* Ed. Georgius Györffy. Budapestini: In aedibus Academiae scientiarum Hungaricae, 1992.
- Directio methodica processvs iudicarij iuris consuetudinarii inclyti regni Hvingariae, per M. Ioannem Kithonich de Kozthanicza, artium liberalium et philosophiae magistrum, Causarum Regalium Directorem, & Sacrae Regni Hungariae Coronae Fiscalem.* Tyrnaviae: 1619.
- Directio methodica v dejinách uhorského procesného práva.* Ed. Tomáš Gábris. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019.
- Documenta privind istoria României. Veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania. vol. I (1075 – 1250).* Eds. Mihail Roller et al. Bucuresti: Editura Academiei Republicii populare Române, 1951.
- EGERIA. *Pút' do Svätej zeme/Itinerarium Egeriae.* Ed. Helena Panczová. Bratislava; Trnava: Teologická fakulta Trnavskej univerzity; Dobrá kniha, 2006.
- ENDLICHER, Stephan. *Die Gesetze des heiligen Stephan. Ein Beitrag zur ungarischen Rechtsgeschichte.* Wien: Matthäus Kupptsch, 1849.
- FODOR, Henrik. A Váradi Regestrum vasi vonatkozásai. In *Vasi Szemle*, 1937, roč. 4, s. 261 – 262.
- GÁBRIS, Tomáš. Regestrum Varadiense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov. In *Právnehistorické studie*, 2009, roč. 40, s. 343 – 358.
- Helytörténeti olvasókönyv I. Bereg, Szabolcs és Szatmár megye történetéhez a honfoglalástól 1849-ig.* Eds. Péter Hársfalvi – Péter Takács. Nyíregyháza: Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács művelődésügyi osztálya; Szabolcs-Szatmár Megyei Pedagógiai Intézet, 1985.
- Historia critica regum Hvingariae stirpis mixtae. Ex fide domesticorum et exterorum scriptorum concinnata, a Stephano Katona aa. ll. et philos. doctore, presbytero Strigoniensi. Tomus II. complemens res gestas Andreae I. Belae I. Salomonis, Geisae I. s. Ladislai.* Pestini: Svmptibus Ioannis Michaelis Weingand, et Ioannes Georgii Koepf Bibliopol, 1779.
- Historia de ortu, progressu, fatibus, mutationibus, reformationibus, ictibus, et legislatoribus iurisprudentiae Hvingaricae gentilis ac christianae, in quantum ad processum iudicarium spectat. Authore Antonio Décsy.* Pestini: Typis Iosephi Godefridi Lettner, 1785.
- Iratok Pest megye történetéhez. Oklevéltáregeszték 1002–1437 (=Pest Megye Múltjából 5).* Ed. István Bakács. Budapest: Pest megyei levéltár, 1982.
- JERNEY, János. A magyarországi izraelitákról mint volgai bulgarok és magyar nyelvű népfelkezeztéről. In *Tudománytár. Értekezések. Tizenötödik kötet.* Ed. János Luczenbacher. Buda: A magyar kir. egyetem, 1844.

- Kronika anonymného notára kráľa Bela (Gesta Hungarorum)*. Ed. Vincent Múcska. Budmerice: Rak, 2001.
- László király emlékezete*. Ed. György Györffy. Budapest: Magyar Helikon, 1977.
- Legenda sancti Ladislai regis, c. 9 a 11*. In *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum. Volumen I*. Ed. Emericus Szentpétery. Budapestini: Academia Litter. Hungarica atque Societate Histor. Hungarica, 1937.
- Legendy stredovekého Slovenska. Ideály stredovekého človeka očami cirkevných spisovateľov*. Ed. Richard Marsina. Budmerice: Rak, 1997.
- Levéltárak–kincstárak. Források Magyarország levéltáraiból (1000–1686)*. Eds. László Blazovich – Géza Érszegi – Éva Turbuly. Budapest; Szeged: Magyar Levéltárosok Egyesülete, 1998.
- M. Tullii Ciceronis Actionis in C. Verrem secundae sive accusationis libri I–III. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana*. Ed. Carl F. W. Müller. Lipsiae: Teubner, 1887.
- M. Tullii Ciceronis Scripta quae manserunt omnia. Fasc. 5 Orator. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana*. Ed. Rolf Westman. Leipzig: B. G. Teubner, 2002.
- A magyar jogtörténet forrásai. Szemelvénygyűjtemény*. Ed. Barna Mezey. Budapest: Osiris, 2000.
- Magyar középkor. Az államalapítástól Mohácsig (forrásgyűjtemény)*. Ed. Gábor Nagy. (b. m.): Könyves Kálmán kiadó, 1995.
- Magyar középkor 997–1526 (Forrásgyűjtemény)*. Ed. Gábor Nagy. Debrecen: Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., (b. r.).
- Magyar történeti szöveggyűjtemény 1000–1526*. Ed. Iván Bertényi. Budapest: Osiris kiadó, 2000.
- Magyarország századai. Válogatás ezer év dokumentumaiból 1000–1956*. Eds. Béla Tóth et al. Budapest: ELTE Állam és jogtudományi kar, Magyar jogtörténeti tanszék; Magyar országos levéltár, 2003.
- Memoria Hvgarorum et provincialivm scriptis editis notorvm, quam excitat Alexivs Horányi, Hung. Budensis, de cc. Rr. scholarum piarvm. Pars I*. Viennae: Impensis Antonii Loewii, Bibliopolae Posoniensis, 1775.
- Mestská kniha príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495*. Ed. Vladimír Rábik. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006.
- Mestská kniha Trnavy (1392/1393) 1394 – 1530*. Ed. Vladimír Rábik. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008.
- MOLNÁR, József – SIMON, Györgyi. *Magyar nyelvemlékek*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1977.
- Monumenta Vaticana Slovaciae*. Ed. Vladimír Rábik. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2009.

- Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus II). Registra supplicationum ex actis pontificum Romanorum res gestas Slovacas illustrantia (Volumen I).* Ed. Vladimír Rábik, Trnava: Trnavská univerzita, 2009.
- Monumenta Vaticana Slovaciae.* Ed. Vladimír Rábik. Trnavae: Institutum historicum Slovacum in Roma apud Universitatem Tyrnaviensem, Slovenský historický ústav v Ríme, Trnavská univerzita v Trnave, 2014.
- Notitia Hungariae novae historico geographica, divisa in partes qvator; qvarvum prima Hvgariam Cis-Danvbianam; altera, Trans-Danvbianam; tertia Cis-Tibiscanam; quarta Trans-Tibiscanam: Vniuersim XLVIII. comitatibus designatam, expromit. Regionis situs, terminos, montes, campos, fluvios, lacus, termas, coeli, solique ingenium, nature munera & prodigia; incolas variarum gentium, atque harum mores; prouinciarum magistratus; illustres familias; vrbes arces, oppida, & vicos propemadum omnes; singulorum praeterea, ortus & incrementa, belli pacisque conuersiones, & praesentem habitum; Fide optima, Adcuratione summa, explicat. Opvs, hvqcqe desideratvm, et in commvne vtile. Accedvnt Samvelis Mikovinii mappae, singulorum comitatuum, methodo astronomico-geometrica concinnatae. Tomvs primvs.* Viennae Austriae: Impensis Pavlii Stravbii Bibliopolae, Typis Johannis Petri van Ghelen, Typographi Caesarei, 1735.
- Ó-magyar olvasókönyv (=Tudományos gyűjtemény 30).* Eds. Emil Jakubovich – Dezső Pais. Pécs: A Danubia kiadása, 1929.
- Olvasókönyv Békés megye történetéhez I. A honfoglalástól 1715-ig (=Forráskiadványok a Békés megyei levéltárból 1).* Ed. Gyula Kristó. Békescsaba: Békés megyei tanács, 1967.
- PALUGYAY, Imre. *Magyarország történeti, földirati s állami legujabb leírása. Második kötet. Szabad királyi városok leírása. Első rész: Esztergam, Székes-Fejérvár, Szeged, Nagy-Várad, Debreczen, Szathmár - Németi, Nagy-Bánya, Felsőbánya.* Pest: Landerer és Heckenastnál, 1853.
- Pramene a dokumenty k slovenským a českým dejinám štátu a práva I.* Ed. Florián Sivák et al. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1994.
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II. Slovensko očami cudzincov.* Eds. Pavel Dvořák, Richard Marsina. Budmerice: Rak, 1999.
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov III. V kráľovstve svätého Štefana. Vznik uhorského štátu a čas arpádovských kráľov.* Ed. Richard Marsina. Bratislava: Literárne centrum Bratislava, 2003.
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov IV. Pod vládou anjouovských kráľov. Slovensko po vymretí Arpádovcov a nástupe Anjouovcov na uhorský trón, Karola Róberta, Ľudovíta Veľkého a jeho dcéry Márie.* Eds. Vincent Sedlák et al. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2002.

- Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/2. 1000 – 1387.* Eds. Vladimír Segeš – Božena Šeďová. Bratislava: Vojenský historický ústav, 2011.
- Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790.* Eds. LACLA-VÍKOVÁ, Miriam – ŠVECOVÁ, Adriana. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2007.
- RATKOŠ, Peter. Božie súdy v Uhorsku. In *Naše národní minulost v dokumentech (=chrestomatie k dějinám Československa, I. díl, Do zrušení nevolnictví)*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954, s. 420 – 422.
- Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332-1337 ad edendum praeparavit Vincentius Sedlák.* Trnavae; Romae: Apud Universitatem Tyrnaviensem; Institutum Historicum Slovacaum, 2008.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae Tomus I inde ab A. 1301 usque ad A. 1314 ad edendum praeparavit Vincent Sedlák.* Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Veda, 1980.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae Tomus II Inde ab a. 1315 ad a. 1323* Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Veda, 1987.
- Regestrum Varadiense, 1208 – 1235.* Eds. László Solymosi – Kornél Szovák. Budapest: Arcanum, 2009 [CD-ROM].
- Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum, descripta effigie editionis a. 1550 illustratum.* Eds. Joannes Karácsonyi – Samuel Borovszky. Budapest: Typis Victoris Hornyánszky, typographi regii, 1903.
- Registra Vaticana ex actis Clementis papae VI. res gestas Slovacas illustrantia.* Volumen 2, (1342-1352). Ed. Miloš Marek. Trnavae: Universitatem Tyrnaviensem, Romae: Institutum Historicum Slovacaum, 2010.
- Registra Vaticana ex actis Innocentii papae VI. res gestas Slovaciae illustrantia.* Volumen 3, (1352-1362) Ed. Miloš Marek. Trnavae: Universitatem Tyrnaviensem, Romae: Institutum Historicum Slovacaum, 2014.
- Ritus explorandae veritatis, qvo Hvngarica natio in dirimendis controuersijs ante annos trecentos & quadraginta vsa est, & eius testimonia plurima, in Sacratio summi templi Varadien. Reperta.* Colosuarij 1550.
- Ritus explorandae veritatis, seu iudicium ferri candentis, quo in dirimendis controversiis, gens Hvngara olim vtebatur.* Editio, post Claudipolitanam A. MDL. Secunda, vberrimis Notis illustrata. Adparatus ad Hist. Hvng. Decadis I. Monvmentvm V. In *Adparatvs ad historiam Hvngariae sive collectio miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium. Conquisiuit, in Decades partitus est, et Praefationibus, atque Notis illustravit, Mathias Bel. Cum Censura Ampliss. Senatus Poseniens. Sumtu Philohistorum Patriae.* Posenii, Typis Joannis Paulli Royer, A. MDCCXXXV, s. 185 – 278.

- SOPKO, Július. *Kódexy a neúplne zachované rukopisy v slovenských knižniciach*. Bratislava: Matica slovenská, 1986.
- SOPKO, Július. *Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach*. Bratislava: Matica slovenská, 1981.
- Súpis majetkov a príjmov z obdobia kráľa Bela III. In *Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/2*.
- Sväté písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2007.
- Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból. I.* Eds. Ilona Bolla – Ferenc Rottler. Budapest: Tankönyvkiadó, 1974.
- Szent Istvántól Mohácsig. Források a középkori Magyarországról.* Eds. László Blazovich – Gyula Kristó – Ferencz Makk. Szeged: Szegedi Középkorász Műhely; Agapé, 1994.
- Szentszéki regeszták. Iratok az egyházi bíráskodás történetéhez a középkori Magyarországon. A szerző hátrahagyott kéziratát gondozta és szerkesztette Balogh Elemér. (Jogtörténeti Tár 1/1.).* Ed. György Bónis. Budapest; Szeged: Püski; Officina, 1997.
- Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához. I. rész 1000-tól 1526-ig.* Eds. Emma Lederer et al. Budapest: Tankönyvkiadó, 1964.
- ŠKOVIEROVÁ, Angela. Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa. In *Sondy do Beľových Vedomostí v sívekom Uhorsku. (=Sambucus Supplementum II)*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Katedra klasických jazykov, 2010, s. 89 – 111.
- ŠKOVIEROVÁ, Angela. Súd rozpáleného železa podľa Jána Krmana. In *Sambucus X. Práce z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 169 – 174.
- Tatársky vpád. Historické rozprávanie o strašných udalostiach, ktoré priniesli obyvateľom Uhorského kráľovstva veľa utrpenia a celú krajinu priviedli na pokraj skazy.* Eds. Richard Marsina – Miloš Marek. Budmerice: Rak, 2008.
- Trivnivs Argumenti veritatis, in qva compendivm Processvs Praepositvrae Ianoshidensis fyndationem synopsis Processvs Iesviticus tabvlas, signo regio mvnitas, et reciprocam cleri ac saecvlaris praescriptionem; Examen Verböczianvm Tripartiti ortvm, progressvm et valorem exhibent.* Pestini: Ex Officina Iosephi Godefridi Lettner, 1785.
- UHRIN, Dorottya. Az istenítelek társadalomtörténeti elemzése a Váradí regestrum alapján. In *Mortun falu. 800 éves Kunszentmárton 1215 – 2015*. Ed. Gábor Barna. Kunszentmárton: Helytörténeti múzeum, 2015, s. 28 – 43.
- Universae phraseologiae latinae corpus, congestum a p. Francisco Wagner e s. j. secundis curis a quopiam ejusdem societatis sallustiana, caesareana, liviana, corneliana et aliis phraseologiis, demum linguis Hungarica, Germanica et Slavica locupletatum.* Budaë: Typis Typographiae Regiae Univers. Hungaricae, 1822.

- Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg. I. Band. Die Urkunden von 808 bis 1270.* Ed. Hans Wagner. Graz; Köln: Hermann Böhlau Nachf., 1955.
- A Váradi Regestrum.* Ed. Kabos Kandra. Budapest: Szent-István-társulat, 1898.
- Vas megye helytörténeti olvasókönyve.* Eds. Ferenc Horváth – Mária Kiss. Szombathely: Vas Megyei Tanács, 1875.
- Vestigia Comitiorum Apud Hungaros Ab Exordio Regni Eorum in Pannonia, Usque Ad Hodiernum Diem Celebratorum. Insertis Decretis Comitatialibus, partim anecdotis, partim sparsim hactenus editis, quae in Corpore Juris Hungarici vel penitus desiderantur, vel textu non integro referuntur. E probatis Scriptoribus, ac potissimum Diplomatus eruit, ordine chronologico disposuit, opportunis reflexionibus illustravit, et Auspiciis Eminentissimi, Celsissimi, Ac Reverendissimi Domini Josephi E Comitibus De Batthyán s. R. E. Presbyteri Cardinalis, s. R. I. Principis, Archi-Episcopi Strigoniensis, Primatis Regni Hungariae, Maecenatis Munificentissimi Edidit Martinus Georgius Kovachich Senquiciensis,* Budae: Typis Regiae Universitatis, 1790.
- Von der Feuerprobe in Ungern. In *Ungrisches Magazin, oder Beyträge zur vaterländischen Geschichte, Erdebeschreibung und Naturwissenschaft. Ersten Bandes, zweytes Stück.* Preßburg: bey Anton Löwe, 1781, s. 216 – 220.
- Výsady miest a mestečiek na Slovensku.* Ed. Ľubomír Juck. Bratislava: Veda, 1984.

LITERATÚRA

- ACSÁDY, Ignác. *Dejiny poddanstva v Uhorsku.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1955.
- BÁCSATYAI, Dániel. Kik voltak a tárnokok? In *Márvány, tárház, adomány. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról.* Eds. István Kádás – Renáta Skorka – Boglárka Weisz. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi intézet, 2019, s. 13 – 49.
- BALÁSSY, Ferenc. *Mutatványok a Váradi regestrumból.* Budapest: Aigner Lajos, 1881.
- BALÁSSY, Ferencz. Viszhang Botka Tivadar Tájékoztására a vármegyék alakulása kérdésében. In *Századok*, 1873, č. 3, s. 81 – 99 a 153 – 171.
- BARTAL, Antonius. *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae.* Lipsiae; Budapestini: Teubneri; Societatis Frankliniae, 1901.
- BATANY, Jean. Ústní a písemné. In *Encyklopedie středověku*, s. 834 – 843.
- BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie.* Praha: Libri, 2001.
- BLANÁR, Vincent. K hodnoteniu jazyka Žilinskej knihy (Prof. I. Lekovovi k šesťdesiatym narodeninám). In *Jazykovedný časopis*, 1964, roč. 15, č. 2, s. 116 – 136.

- BOROSY, András. Egyház és honvédelem az Árpád-korában. In *Hadtörténelmi közlemények*, 1987, roč. 34, č. 2, s. 199 – 234.
- BOTKA, Tivadar. A vármegyék első alakulásáról és őskori szervezetéről. In *Századok*, 1871, roč. 5, č. 5, s. 297 – 309, 388 – 398.
- CONTE, Gian Biagio. *Dějiny římské literatury*, Praha: KLP, 2003.
- COPELAND, Rita – SLUITER, Ineke (eds.). *Medieval Grammar and Rhetoric. Language Arts and Literary Theory, AD 300 – 1475*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- CSÓKA, J. Lajos. *A latin nyelvű történeti irodalom kialakulása Magyarországon a XI–XVI. században*. Budapest: Akadémiai kiadó, 1967, s. 226.
- Dejiny Slovenska II. (1526 – 1848)*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1987.
- DORULA, Ján. O niektorých starých slovenských slovách a právnych termínoch. In *Československý terminologický časopis*, 1965, roč. 5, č. 5, s. 302 – 307.
- DORULA, Ján. O slovách pravda a vina. In *Kultúra slova*, 1972, roč. 6, č. 10, s. 352 – 357.
- ĎURČO, Marek. Postavenie pristaldov a kráľovského človeka (homo regius) v uhorskom právnom systéme s osobitným zreteľom na hodnoverné miesta. In *Medea – Studia mediaevalia et antiqua*, 2000, roč. 4, s. 43 – 49.
- ÉRDUJHELYI, Menyhért. A pristaldokról. In *Századok*, 1897, roč. 31, s. 266 – 272.
- FABIÁN, Ilona. *A váradi regestrum helynevei: adattár*. Szeged: Szegedi Középkorász Műhely; Agapé, 1997.
- FAUST, Ovidius. *Zo starých zápisnic mesta Bratislavy*. Bratislava: Universum, 1933.
- FEDERMAYER, Frederik. Klement Literát Beczenczy (a archontológia zástupcov palatín-ských miestodržiteľov). In *Historický časopis*, 2011, roč. 59, č. 3, s. 493 – 513.
- FEHÉRTÓL, Katalin. *Árpád-kori személynévtár (Onomasticon Hungaricum. Nomina propria personarum aetatis Arpadianae 1000 – 1301)*. Budapest: Akadémiai kiadó, 2004.
- FRIGYES, Pesty. *A Magyarországi várispánságok története különösen a XIII. században*. Budapest, A M. T. Akadémia könyvkiadó-hivatala, 1882.
- FRIGYES, Pesty. *Az eltűnt régi vármegyék*. Budapest, A M. T. Akadémia könyvkiadó-hivatala, 1880.
- GAÁL, György. *Studies in the Syntax of Medieval Hungarian Latin*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2005.
- GÁBRIŠ, Tomáš – JÁGER, Róbert. *Najstaršie právo na Slovensku? Pokus o rekonštrukciu predcyrilometodského normatívneho systému*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016.
- GÁBRIŠ, Tomáš – JÁGER, Róbert. „Posluchъ“ a jeho význam v procese dokazovania na Veľkej Morave. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2015, roč. 34, č. 1, s. 36 – 56.
- GÁBRIŠ, Tomáš. Regestrum Varadiense vo svetle najnovších právnohistorických prístupov. In *Právněhistorické studie*, 2009, roč. 40, s. 343 – 358.

- GÁLIK, Zdenko. Dejiny Hlohovca po páde Veľkej Moravy do roku 1275 s osobitným zreteľom na polohu hradu Szolgagyőr. In *Historický časopis*, 2013, roč. 61, č. 2, s. 263 – 287.
- Georgii Bartal de Beleháza *Commentariorum ad historiam status jurisque publici Hungariae aevi medii libri XV. Tomus I. Posonii*: Typis Caroli Friderici Wigand, 1847.
- GODDARD ELLIOTT, Alison. A Brief Introduction to Medieval Latin Grammar. In HARRINGTON, K. P. (ed.) *Medieval Latin. Second edition*, s. 1 – 52.
- HAJNIK, Imre. *A magyar birósági szervezet és perjog az Árpád- és a vegyes-házi királyok alatt*. Budapest: Magyar tudományos akadémia, 1899.
- HALAGA, Ondrej R. *Slovanské osídlenie Potisia a východoslovenskí gréckokatolíci (=Práce historického odboru „Svojiny“ Východoslovenského kultúrneho spolku)*. Košice: Východoslovenský kultúrny spolok Svojina Košice (ČSR), 1947.
- HATTENHAUER, Hans. *Evropské dějiny práva*. Praha: C. H. Beck, 1998.
- HOLÁK, Ján. *Beda odsúdeným. Ako sa za feudalizmu súdilo na Slovensku*. Bratislava: Osveta, 1974.
- HOSTINSKÝ, P. Z. Pravda varadínska. In *Letopis Matice slovenskej*, 1869, roč. 6, č. 2, s. 61 – 68.
- HUNKA, Ján. Rozdiel medzi chudobnými a bohatými na základe prameňov z rokov 1000 – 1301. In *Archeologia historica*, 2004, roč. 29, č. 1, s. 239 – 246.
- CHALOUPECKÝ, Václav. *Staré Slovensko (=Spisy Filosofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě III)*. Bratislava: Filosofická fakulta University Komenského, 1923.
- CHIFFOLEAU, Jacques. Právo a práva. In *Encyklopedie středověku*. Eds. Jacques Le Goff – Jean-Claude Schmitt. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 525 – 539.
- JACOVSKÝ [KLEMPA, Ján], K topografii Slovenska. In *Slovenský letopis*, 1881, roč. 5, č. 4, s. 300 – 314.
- JÁGER, Róbert. *Nomokánon – právnohistorická analýza a transkript*. Banská Bystrica: Belianum, 2017.
- JAVOŠOVÁ, Erika. Hostia na Slovensku pred Tatárskym vpádom. In *Historický časopis*, 1998, roč. 46, č. 1, s. 3 – 11.
- JAVOŠOVÁ, Erika. Spoločenské postavenie nepriviligovaného obyvateľstva na Slovensku v 1. polovici 13. storočia. In *Slovenská archivistika*, 2004, roč. 39, č. 2, s. 61 – 101.
- KÁBRT, Jan a kol. *Latinsko-český slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1996⁴.
- KARABOVÁ, Katarína – SIPEKIOVÁ, Nicol. *Latinský jazyk pre medievalistov 1*, Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013.
- KRISTÓ, Gyula. *Fejezetek az Alföld középkori történetéből*. Szeged: Csongrád Megyei levéltár, 2003.
- KUČERA, Matúš. Die Struktur der Bevölkerung in der Slowakei im 10. – 12. Jahrhundert. In *Studia historica Slovaca IV*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, s. 7 – 82.

- KUČERA, Matúš. *Slovensko po páde Veľkej Moravy. Štúdie o hospodárskom a sociálnom vývine v 9. – 13. storočí*. Bratislava: Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1974.
- KUČERA, Matúš. Sociálna štruktúra obyvateľstva Slovenska v 10. – 12. storočí. In *Historický časopis*, 1965, roč. 13, č. 1, s. 1 – 53.
- KUKLICA, Peter. *Slovník stredovekej latinčiny*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2000.
- LAMPART, Filip. *Ordály a súdne súboje v stredovekom Uhorsku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023.
- LEDERER, Emma. Az Aranybulla-kori társadalmi mozgalmak a Várad Regestrum megvilágításában. In *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae, Sectio iuridica*, 1957, č. 1, s. 84 – 105.
- LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. Bratislava: Iura edition, 2002.
- LUKAČKA, Ján. Kontinuität der Besiedlung auf dem Gebiet des Komitats Nitra 9. – 13. Jahrhundert. In *Studia historica Slovaca XVIII. Beiträge zur ältesten Besiedlung der Slowakei (=Sammelband zum XI. internationalen Kongreß der Slavisten in Preßburg 30. 8. – 8. 9. 1993)*. Ed. Vincent Sedlák. Bratislava: Slowakische Akademie der Wissenschaften, Historisches Institut, 1994, s. 129 – 178.
- LYSÁ, Žofia. *Bratislava na ceste k privilegiu 1291: štúdie k dejinám Bratislavy v 13. storočí*. Bratislava: Historický ústav SAV v Prodama s.r.o., 2014.
- LYSÁ, Žofia. Bratislavský hostia v 13. storočí. Zvyky, právo a správa. In *Historický časopis*, 2013, roč. 61, č. 4, s. 603 – 625.
- Magyar ország históriája a mohátsi veszedelemig. 374 – 1527 eszt. Készítette Buday Esaiás. I. kötet*. Pesten: Trattner' és Károlyi' tulajdona, 1833.
- Magyarok esmeréte, mellyet Csétsenyi Svastics Ignátz a győri püspökségnek mosonyi esperestségében szentmiklósi plébános szerze*. Pesten: Petrózai Trattner János Tamás betűvel's költséggével, 1823, s. 305 – 307. *Régi magyar nyelvemlékek. Első kötet*. Budán: A' magyar királyi egyetem' nyomtatása, 1838.
- A Magyarországi középkori latinság szótára. VI. kötet. K – M. (=Lexicon latinitatis medii aevi Hungariae. Volumen VI.)*. Eds. Miklós Maróth et al. Budapest: Argumentum kiadó, 2017.
- MANTELO, F. A. C. – RIGG, A. G. *Medieval Latin: An Introduction and Bibliographical Guide*. United States of America: The Catholic University of America Press, 1996.
- MAREK, Miloš. „Hospites nostri, dilecti et fideles“. Spoločenská kategória hosťov v stredovekom Uhorsku. In *Studia Historica Tyrnaviensia XXI. (=Dejiny v pohybe – pohyb v dejinách)*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2021, s. 41 – 78.
- MAREK, Miloš. *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku. Glossarium mediae et infimae Latinitatis Slovaciae*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2020.

- MARKOV, Josef. *Kapitoly z dějin českého zemského soudního řízení XII. – XVII. století* (=Právněhistorická knižnice, sv. 9). Praha: Academia, 1967.
- NAGY, Aladár. A pristaldusok. In *Századok*, 1876, roč. 10, s. 337 – 343.
- NECHUTOVÁ, Jana. *Středověká latina*. Brno: Masarykova univerzita, 1995.
- Pamětnosti B. Čabanské, ku stoletní památce taměgssiho starého ex. Chrámu, sepsal Ludwik Haan*. W Budiňe: wytlačené literámi králowsk. wsseučilisťe, 1845.
- Pořádek dle kterého Saud skrze horaucý železo w Uhrjch wykonáwan býwal složený od Jana Krmanna Cyrkwe Kraskowské Slowa B. Kazatele a pri gedenácté památce Bibliotéky Malohontské w Nižnjm Skálniku dne 13. zářj roku 1819 držané, přečtený. In *Solennia Bibliothecae Kishontanae*, 1819, roč. 11, s. 203 – 215.
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov III. V kráľovstve svätého Štefana. Vznik uhorského štátu a čas arpádovských kráľov*. Ed. Richard Marsina. Bratislava: Literárne centrum Bratislava, 2003.
- PRAŽÁK, Josef – NOVOTNÝ, František – SEDLÁČEK, Josef. *Latinsko-český slovník*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 1999
- PRAŽÁK, Josef. *Latinsko-český slovník*. Praha: Nákladem české grafické unie, a. s., 1926.
- PROCHÁZKA, Vladimír. Přísaha, ordál a svědectví u polabsko-pobaltských Slovanů. In *Vznik a počátky Slovanů II*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, s. 169 – 181.
- QUITT, Zdeněk – KUCHARSKÝ, Pavel. *Česko – latinský slovník starověké a současné latiny*. Praha: SPN 1992.
- RATKOŠ, Peter. Vývojový aspekt v administratívnej terminológii (Hradská, komitátna, stoličná, župná správa). In *Slovenská archivistika*, 1983, roč. 18, č. 1, s. 105 – 117.
- RAUSCHER, Rudolf. *O Regestru varadínském. K dějinám božích soudů v Uhrách. Rozšířený zvláštní otisk z časopisu Učené společnosti Šafaříkovy „Bratislava“, ročník III, číslo 2*. Bratislava: Nákladem vlastním, 1929.
- RAZIM, Jakub. *Mezní právo a jeho rituály v době přemyslovské*. Praha: Leges, 2022.
- REBRO, Karol – BLAHO, Peter. *Rímske právo*. Bratislava: Obzor, 1991.
- ROHÁČ, Juraj. Protokol – Liber memorabilium rerum – hodnoverného miesta Bratislavskej kapituly. In *Štúdie o činnosti hodnoverných miest na Slovensku. Zborník štúdií*. Ed. Ján Valo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016, s. 66 – 74.
- SASINEK, Franko V. *Stručný dejepis Uhorska. Díel I*. Turčiansky sv. Martin: Kníhtlačiarsky účastinársky spolok, 1912.
- SCHELLE, Karel. Ordály jako důkazní prostředek v procesním právu. In *Slovenská archivistika*, 1980, roč. 15, s. 117 – 146.
- SCHMITT, Jean-Claude. *Svět středověkých gest*. Praha: Vyšehrad, 2004.
- SIDWELL, Keith. *Reading medieval Latin*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- SOKOLOVSKÝ, Leon. Grad – španstvo – stolica – župa (Príspevok k terminológii dejín správy). In *Slovenská archivistika*, 1981, roč. 16, č. 2, s. 94 – 117.

- SOKOLOVSKÝ, Leon. Miestna správa a súdnictvo na Slovensku do roku 1918. In *Kriminalita, bezpečnosť a súdnictvo v minulosti miest a obcí na Slovensku. Zborník z rovnomennej vedeckej konferencie konanej 1. – 3. októbra 2003 v Lučenci*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2007, s. 11 – 22.
- SOKOLOVSKÝ, Leon. Pečate stolíc predialistov ostrihomskeho arcibiskupa. In *Vojenská história*, 2020, roč. 24, č. 3, s. 7 – 18.
- SOKOLOVSKÝ, Leon. *Prehľad dejín verejnej správy na území Slovenska. I. časť (Od počiatkov do roku 1526)*. Bratislava: Metodické centrum mesta Bratislavy, 1995.
- SOKOLOVSKÝ, Leon. *Správa stredovekej dediny na Slovensku*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2002.
- STEINHÜBEL, Ján. Hrady a župani na Veľkej Morave, v Chorvátsku, v českých krajinách a v Uhorsku. In *Stredoveké hrady na Slovensku. Život, kultúra, spoločnosť*. Eds. Daniela Dvořáková et al. Bratislava: Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied; Historický ústav SAV, 2017, s. 27 – 55.
- STEINHÜBEL, Ján. Hrady, hradské komitáty a počiatok šľachtických stolíc. In *Vojenská história*, 2021, roč. 25, č. 1, s. 7 – 39.
- STEINHÜBEL, Ján. *Nitrianske kniežatstvo. Počiatky stredovekého Slovenska*. Bratislava: Rak, 2016, s. 432 – 457.
- STIEBITZ, Ferdinand. *Stručné dějiny římské literatury*. Brno: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.
- STOTZ, Peter. *Handbuch zur lateinischen Sprache des Mittelalters, Bd. 1 (=Handbuch der Altertumswissenschaft 2, 5, 1)*. München, 2002.
- SUTT, Cameron. *Slavery in Árpád-era Hungary in a Comparative Context (=East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450. Volumen 31)*. Leiden; Boston: Brill, 2015.
- SZABÓ, Károly. *Régi magyar könyvtár. II-dik kötet. Az 1473-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok könyvészeti kézikönyve*. Budapest: A M. tud. akadémia könyvkiadó hivatala, 1885.
- Szarvas várossáról értekezett ugyan azon város' százados ünnepi alkalmatosságára Hel-lebranth János, hites ügyész és jegyző. 1822. Esztendőben Nov. 3-kán*. Pesten: Petrózai Trattner János Tamás betűivel.
- SZOVÁK, Kornél. A Váradi regisztrum kiadásai és a filológia. In *Mortun falu. 800 éves Kunszentmárton 1215–2015*. Ed. Gábor Barna. Kunszentmárton: Helytörténeti múzeum, 2015, s. 44 – 60.
- ŠEDIVÝ, Juraj. Najstarší patriciát v stredovekej Bratislave: šľachtici alebo mešťania? In *Forum historiae*, 2008, roč. 2, č. 2, s. 1 – 21.
- ŠKOVIEROVÁ, Angela. Bratislavská kapitula a súd rozpáleného železa. In *Sondy do Be-lových Vedomostí v súvekom Uhorsku. (=Sambucus Supplementum II)*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Katedra klasických jazykov, 2010, s. 89 – 111.

- ŠKOVIEROVÁ, Angela. Súd rozpáleného železa podľa Jána Krmana. In *Sambucus X. Práce z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky*. Trnava; Kraków: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014, s. 169 – 174.
- ŠPAŇÁR, Július – HRABOVSKÝ, Jozef. *Latinsko-slovenský a slovensko-latinský slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987.
- ŠULHAN, Jozef. Úvod do štúdia ľudovej latinčiny. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1973.
- ŠVECOVÁ, Adriana – GÁBRIS, Tomáš. *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovensku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 114.
- UHRIN, Dorottya. A Várad Regestrum veneficiummal és maleficiummal kapcsolatos esetei. In *Micae mediaevales III. Fiatal történészek a középkori Magyarországról és Európáról*. Eds. Judit Gál et al. Budapest: ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola, 2013, s. 133 – 151.
- ULIČNÝ, Ferdinand. *Dejiny osídlenia Šariša*. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 1990.
- ULIČNÝ, Ferdinand. *Dejiny osídlenia Zemplínskej župy*. Michalovce: Zemplínska spoločnosť, 2001.
- VAJDA, Gyula. *A Várad regestrum (1209–1235). Magyar műveltség-történeti kútató ismertetése és bírálata*. Budapest: Atheneum, 1880.
- VARSIK, Branislav. *Osídlenie Košickej kotliny I*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964.
- VIDMANOVÁ, Anežka. K výslovnosti a grafice stredoveké latiný v Čechách. In *Listy filologické* 92, 1969, s. 294 – 300.
- VLADÁR, Vojtech. Sociologické dôvody nahradenia ordálií kánonickoprávnymi prisahami v období stredoveku. In *Acta facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2022, roč. 41, s. 51 – 66.
- ZÁBORSKÝ, Jonáš. *Dejiny kráľovstva uhorského od počiatkov do časov Žigmundových*. Bratislava: Slovart, 2012.
- ZSOLDOS, Attila. *Magyarország világi archontológiája 1000–1301 (=História könyvtár: Kronológiák, adattárak II.)*. Budapest: História; MTA Történettudományi intézete, 2011.
- ZSOLDOS, Attila. *A szent király szabadjai. Fejezetek a várjobbágyság történetéből (=Társadalom-és művelődéstörténeti tanulmányok 26)*. Budapest: MTA történettudományi intézete, 1999.
- ŽIGO, Ján. *Výber zo stredovekých latinských textov s úvodom do stredovekej latinčiny*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1969.
- ŽUDEL, Juraj. *Stolice na Slovensku*. Bratislava: Obzor, 1984.

Miroslav Lysý – Vincent Múcska – Daniela Rošková

Regestrum Varadinense seu Ritus explorandae veritatis

**Varadínsky register
alebo
obrad skúmania pravdy**

Vydala Univerzita Komenského v Bratislave, 2024
Jazyková redaktorka: Mgr. Miroslava Kuracinová Valová, PhD.
Technická redakcia, návrh obálky: Marián Sekela

Rozsah 306 strán, 22,66 AH, prvé vydanie,
vyšlo ako elektronická publikácia

ISBN 978-80-223-5779-1 (tlač)
ISBN 978-80-223-5911-5 (online)

Prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD., (1979) pôsobí na Katedre právnych dejín a právnej komparatistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Zameriava sa na výučbu slovenských dejín práva. Jeho odbornou špecializáciou sú dejiny strednej Európy v ranom a vrcholnom stredoveku, výskum politických a sociálnych štruktúr a najstarších dejín práva na území Slovenska. Je autorom monografií *Moravia, Mojmírovci a Franská ríša, Husitská revolúcia a Uhorsko*, podieľal sa autorsky i zostavovateľsky na nových učebniciach pre študentov právnych dejín *Slovenské právne dejiny I a Slovenské právne dejiny II*, pracoval autorsky i zostavovateľsky na diele *Dejiny Právnickej fakulty Univerzity Komenského I – III*. Svoj výskum prezentuje aj prostredníctvom popularizačných článkov a publicistiky. Od roku 2022 je podpredsedom Slovenskej historickej spoločnosti, je tiež členom Heraldickej komisie pri Ministerstve vnútra Slovenskej republiky a podpredsedom Rady pre vojenskú symboliku.

Doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., (1964) pôsobí na Katedre všeobecných dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorej je aj absolventom v odbore slovenský jazyk a literatúra – dejepis. V rokoch 1989 – 1991 pôsobil v Historickom ústave Slovenskej akadémie vied (HÚ SAV), následne od roku 1991 na katedre všeobecných dejín na filozofickej fakulte. V roku 2007 sa habilitoval na docenta v odbore všeobecné dejiny. Prednáša dejiny stredoveku v západnej a strednej Európe, vedie špeciálnej kurzy a semináre k problematike, ďalej historický proseminár a Úvod do štúdia histórie.

Odborne sa venuje predovšetkým politickým a sociálnym dejinám západnej Európy a Uhorska, vzt'ahu svetskej a cirkevnej moci v stredoveku a dejinám stredovekého pápežstva. V rokoch 2013 – 2019 zastával pozíciu prorektora Univerzity Komenského v Bratislave pre rozvoj. Je členom Slovenskej historickej spoločnosti, podpredsedom Vedeckej rady Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Je autorom početných prác z oblasti cirkevných dejín raného a vrcholného stredoveku v strednej Európe. Taktiež je autorom kompletného slovenského prekladu diela *Gesta Hungarorum*, ktoré vyšlo pod názvom *Kronika anonymného notára kráľa Bela*, a hlavným autorom a zostavovateľom kompédia *Dejiny Európskeho stredoveku I. – III.*

Mgr. et Mgr. Daniela Rošková, PhD., (1981) pôsobí na Katedre všeobecných dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde vedie prednášky a semináre z oblasti starovekých dejín, klasických jazykov a epigrafie.

Vedecky sa špecializuje najmä na sociálne dejiny a postavenie žien v antickom svete. Pracuje s primárnymi prameňmi latinskej aj gréckej proveniencie a venuje sa aj tvorbe prekladov. Je autorkou vedeckých štúdií, spoluautorkou a spoluzostavovateľkou monografií a učebníc z oblasti histórie, starovekých dejín a latinského jazyka napr. *Stredná Európa v premenách času, Štúdie k sociálnym dejinám 2* (2024), *Bežný život starých Rimanov* (2020), *Terminologia Medica Graco-Latina* (2018). Taktiež sa venuje popularizácii histórie v rámci prednášok a rozhlasových relácií. Je členkou Slovenskej historickej spoločnosti a Slovenskej jednoty klasických filológov.

9 788022 359115

ISBN 978-80-223-5911-5